

κι' δλόκληρη μιὰ καινούργια ιστορία
λόγια του.

— Ξαίρετε, για τή γιορτή στη Χ
πολύ κόσμο. Βρεθήκαμε ἀναγκασμέ-
σουμε τὸ βαγόνι μας μπρὸς στοὺς ἐί-
ρας καὶ μάλιστα καὶ τῆς τρίτης (25)
καὶ καλὰ νὰ μποῦνε . . . Νὰ λαγαρι-
ὁ σταθμὸς εἶναι πολὺ ἄσχημα φ
ἔδλεπε κανεὶς τίποτα . . . ἔσπρωχνε
φωνές, κακὸ, μέσα στὸ πλήθος ποί
φευγιδ . . . Μὰ τὴν πίστη μου, ναί!
μὴ ξαίροντας ποῦ νὰ βολευτεῖ ἢ κ
νος ἀπ' τὸ τόσο πλήθος, κάποιος
βίαις στὸ βαγόνι τὴν τελευταία στιγμ

— "Ε, ἀγαπητή μου, αὐτὸ θὰ σι
τσακισμένη, ἀποκαμωμένη, μὲ τὸ
κωμένα της τὰ μάτια, ἐπανάλαβε.

— Αὐτὸ θὰ συνέβη, ὠρισμένα
ἐκεῖνη φαίνόταν ὁ δρόμος ποῦ ἔι-
σουν. Δίχως νὰ ποῦνε τὴν ἀπόφασ-
κι ὁ σταθμάρχης κοιταχτήκανε. Τὸ
κουνιέται κι αὐτὸ ἔδειχνε πὼς ἡ ἀνά-
καὶ πὼς τὸν καθένα τους τότε τάραζε
σει τὰ σχόλια. Ἀμέσως πῆραν δρόμ
καθένας εἶχε καὶ τὴν ἱστορία του.
ἡ ὑπηρεσία τοῦ σταθμοῦ εἶχε χαλα-
προσωπικὸ βρισκόταν ἐκεῖ, τὸ βασάν
Κι ὅλοι τους ξαφνιάστηκαν βλέποντας
τῶν ἐννέα καὶ τριανταοχτῶ. Ἐτρε-
τίτσες, χύθηκε τὸ κύμα οἱ ἐπιβάτε
σχεδὸν οἱ περίεργοι, εἶχανε μείνει γι
ποῦ ἀπὸ εὐσυνειδησία νὰ ποῦμε, σ

ΖΩΛΑ

Ο ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ
ΤΗΝΟΣ

АААА

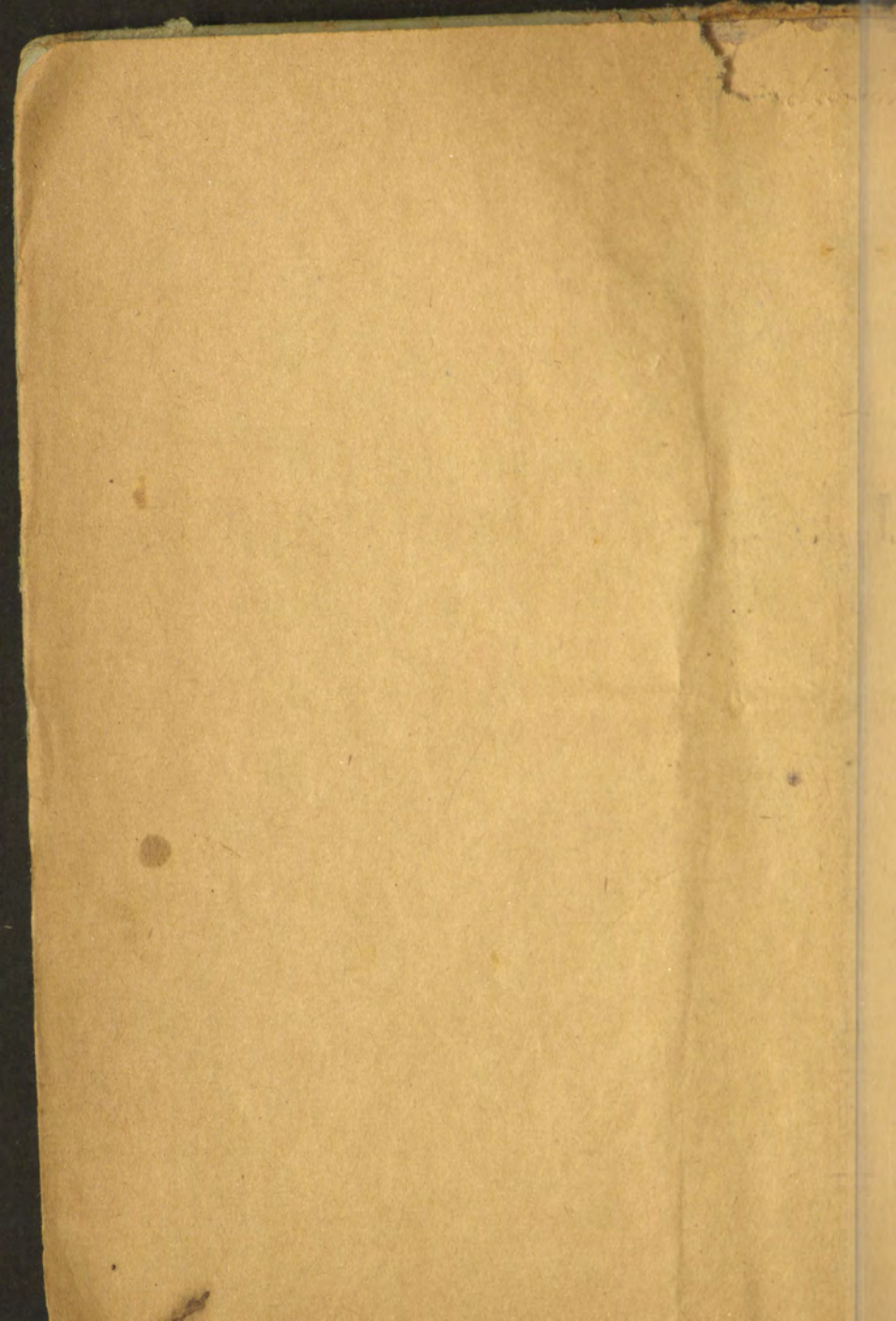

ММ
ПИНОВ

MON

33

8 51A

Τ' ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΧΤΗΝΟΣ

I

ΑΙΜ. ΖΩΛΑ

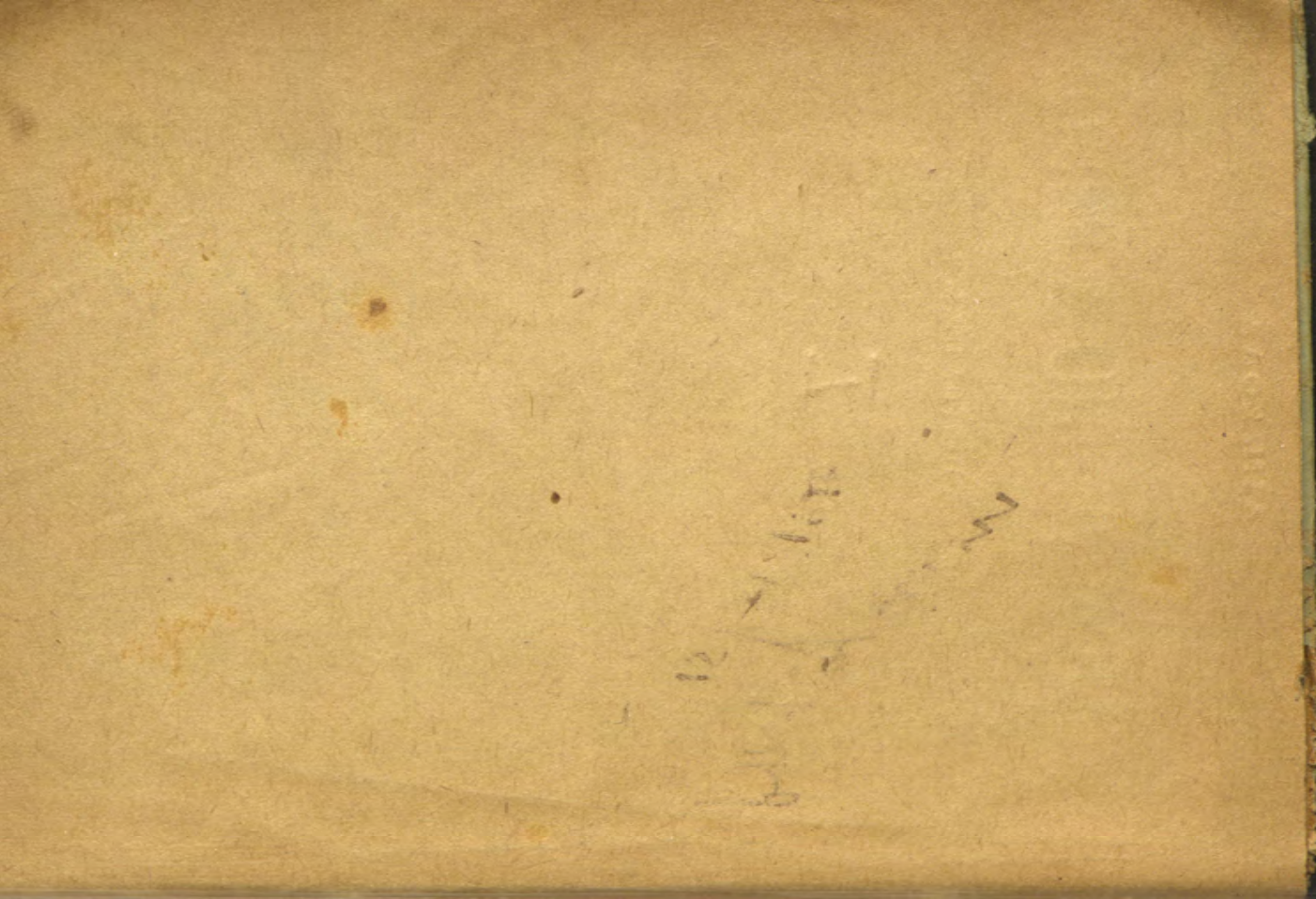
Τ' ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΧΤΗΝΟΣ

ΜΕΤΑΦΡ. ΠΕΤΡΟΥ ΠΙΚΡΟΥ

Βουγαρίν
*15 / *1 / 1926*

I

Ἐυδοκὴς Οἶκος
Χ. Γαλιάνη καὶ Σίας
3 - Σοφοκλέους - 3
Ἀθήναι

Τ' ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΧΤΗΝΟΣ

Μπαίνοντας στο δωμάτιο, ο Ρουμπώ, ακούμπησε πάνω στο τραπέζι το μισοκαδιάρικο καρδέλι, το πατέ, (1) και τη μπουκάλα τ' άσπρο κρασί.

Μά απ' τὸ πρωϊ, πρὶν πάει στὴ δουλειά της, ἡ κυρὰ Βικτουάρ εἶχε παραχώσει τὴ φωτιά στὴ σόμπα, μέσα σὲ τόση χόβολη, πού ἔσκανε κανεὶς ἀπ' τὴ ζέστη. Κι ὁ ὑποσταθμάρχης ἄνοιξε τὸ παράθυρο, κι ἀκούμπησε στὸν ἄγκωνα του.

Εἶτανε σ' ἓνα δρομάκι δίχως ἔξοδο στὴν ὁδὸν "Αμστερνταμ, τελευταῖο σπῖτι δεξιὰ, ὅπου σὲ μιὰ θεόρατη σπιταρῶνα, ἡ «Ἐταιρεία τῶν Δυσμῶν» (2) σπύτωνε κάμψους ὑπαλλήλους της.

Τὸ παράθυρο τῆς σοφίτας στὸ πέμπτο πάτωμα, πάνω στὸ γύρισμα τῆς γωνιᾶς πού σχηματίζανε τὰ λοξὰ κεραμίδια, ἔδλεπε πρὸς τὸ σταθμό, στὴ φαρδειὰ ἐκείνη λουρίδα πού σούδλιζε λὲς τὴ Συνοικία τῆς Εὐρώπης, ἴσαμε πέρα βαθειὰ στὸν ὀρίζοντα, καὶ πού τὸ Φλεδαρι-άτικο ἐκεῖνο δειλινὸ φαινόταν ἀκόμα πιὸ διάπλατος μὲ τὴν γκρίζα θωριά του, τὴν ὀγρὴ καὶ χλιαρὴ, πού τὴνε χτυποῦσε ὁ ἥλιος.

Κατάντικρυ, κάτω ἀπὸ τὶς θρυμένες ἀχτίδες τοῦ ἡλίου, τὰ σπῖτια τῆς ὁδοῦ Ρώμης, ἀνάλαφρα λὲς, μπλέκανε τὸνα μὲς τ' ἄλλο καὶ σόňανανε.

Στ' ἀριστερά, οἱ μαρκίζες τοῦ στεγασμένου σταθμοῦ,

(1) Εἶδος ζυμαρικοῦ μὲ κομμάτια κρέας μέσα, κιμᾶ ἢ ψάρια.

(2) Μιὰ ἀπ' τὶς σιδηροδρομικὰς Ἐταιρίαις στὴ Γαλλία. Σ. Μ.

άνοιγανε τὶς πελώριες καμαρωτές τοὺς πόρτες μὲ τὶς θολὲς τζαμαρίες, καὶ κείνη ἢ ἄλλη ποὺ ἔδλεπε πρὸς τὴ μεγάλη γραμμὴ, ὅπου βυθιζότανε τὸ μάτι, κι ἀγνάντευε τὰ κτίρια τοῦ ταχυδρομείου καὶ τῆς διεκπεραίωσης, ξέχωρα ἀπ' τ' ἄλλα τὰ γραφεῖα δηλαδὴ τῶν γραμμῶν, Ἀρζαντέιγ, Βερσαλῖες καὶ «Ζώνη» . . (1), ἐνῶ ἡ γέφυρα τῆς Εὐρώπης στὰ δεξιά, ἔκοβε στὴ μέση, μὲ τὸ σιδερένιο τῆς ἄστρο, τὴ λουρίδα ποὺ τὸ δεύτερο κομμάτι τῆς τραβοῦσε πέρα, ἴσαμε τὸ τουνέλι τῆς Μπατινιόλ. Καὶ κάτω ἀπ' τὸ παράθυρο, οἱ τρεῖς διπλὲς γραμμὲς ποὺ πιάναν ὅλο τὸν τόπο βγαίναν ἀπ' τὴ γέφυρα, μοιραζόντανε στὰ δύο καὶ μάκραιναν ἢ μιὰ ἀπὸ τὴν ἄλλη σὰ μιὰ βεντάγια ποὺ οἱ μπαλένες τῆς πλήθαιναν ὅσο πῆγαιναν, γινόνταν ἀμέτρητες κ' ὕστερα χανόντανε κάτω ἀπ' τὶς μαρκίτζες. Τὰ τρία φυλάκια τοῦ κλειδούχου μπρὸς ἀπ' τὶς καμάρες δείχνανε τὰ τρία γυμνὰ μπαξεδάκια τοὺς. Μέσα σ' ἐκεῖνο τὸ συγχισμένο μπέρδεμα, βαγόνια καὶ μηχανές, πιάνανε τὸν τόπο πάνω στὶς ράγιες, καθὼς κ' ἓνα μεγάλο κόκκινο σινιάλο ποὺ λέκιαζε τὴ χλωμάδα τῆς μέρας.

Γιὰ μιὰ στιγμή, ὁ Ρουμπὼ ἐνδιαφέρθηκε γιὰ ὅλ' αὐτὰ καὶ συγκρίνοντας ἔδαζε μὲ τὸ νοῦ του τὸ σταθμὸ τῆς Χάδρης. Κάθε φορὰ ποὺ ἐρχότανε, ἔτσι, νὰ περάσει καμμιά μέρα στὸ Παρίσι, καὶ καταλοῦσε στῆς κυρὰ Βικτουάρ, ὁ ἔρωτας τῆς τέχνης του τὸν ξανακυρλεε.

Κάτω ἀπ' τὴ μαρκίτζα τῆς μεγάλης ράγιας, ὁ ἐρχομὸς τοῦ τραίνου τῆς Μάντης εἶχε ξαναζωντανέψει, ἀλάκερο τὸ πεζοδρόμιο, κι αὐτὸς ἀκολούθησε μὲ τὸ μάτι του τὴ μηχανὴ τῆς μανούδρας, μιὰ μικρὴ μηχανούλα μὲ

(1) Σαντὺρ—δηλαδὴ Ζώνη, λένε τὴ γραμμὴ ποὺ φέρνει βόλτα τὰ Παρίσι καὶ τὰ περίχωρα.

τρεις χαμηλές ζευγαρωτές ρόδες, που διαμέλιζε να πούμε αλάκερη την αμαξοστοιχία, μιὰ μηχανούλα, σβέλτη προκομένη, που ολοένα τραβούσε ή έσπρωχνε τὰ βαγόνια πάνω στα κλειδιά.

Μιὰ άλλη μηχανή, βαρβάτη αυτή, μηχανή έκτακτης αμαξοστοιχίας, με δυο πελώριες αχόρταγες ρόδες, στάθμευε ολομόναχη, φυσώντας μέσα απ' την καμινάδα της έναν πηχτό μαύρο καπνό που ανέβαινε σιγά σιγά ολόρθος στον ήρεμο αέρα.

Μὰ όλη του την προσοχή του την πήρε τὸ τραίνο που έδαζε μπρός για τὸ Κάεν κατά τις τρεις και είκοσιπέντε, και που γεμάτο κιόλας επιβάτες, καρτερούσε τή μηχανή του. Δέν την έδλεπε αυτήν, γιατί, είτανε σταματησμένη πέρα απ' τή Γέφυρα τής Ευρώπης. Τήν άκουε μονάχα, που ζητούσε να τής ανοίξουνε δρόμο, με κομμένες βιαστικές σφυριξιές, σαν άνθρωπος π' αρχίζει να τον κυριεύει ή ανυπομονησία. Άκούστηκε μιὰ διαταγή. Εκείνη αποκρίθηκε με μιὰ σύντομη σφυριξιά, πώς είχε καταλάβει. Ύστερα, πριν βάλει μπρός, έγινε κάποια σιωπή, ανοίξανε ξεθυμαστικές, ό ατμός σφύριξε σύριζα στο χώμα, και ξεμπούκαρε με μιὰ βουή που ξεκούφαινε τ' αυτιά τ' ανθρώπου. Είδε τότες, να ξεχειλάει από τή γέφυρα κοχλάζοντας, σαν ανεμοστρόβιλος, ή ασπρίλα εκείνη, σαν ένα χιονάτο χνούδι που ξεπετιότανε απ' ανάμεσα απ' τις σιδερένιες βέργες. Ολάκερη μιὰ γωνιά του μέρους εκείνου είχε ξασπρίσει, ενώ οι καπνοί τής άλλης μηχανής που ολοένα πλθήκιναν, άπλωναν όλο και πιο πολύ τή μαύρη τους βελέτα.

Πίσω, πνιγόντανε μέσα στις μακρόσυρτες φωνές τής τρουμπέτας οι φωναχτές διαταγές και τὰ τινάγματα που κάμνανε οι γυριστές, οι σιδερένιες πλάκες, που φέρνανε μπρός και πίσω τις μηχανές.

Σχηματίστηκε μιὰ σχισμάδα, καὶ στὸ βάθος διέκρινε αὐτὸς ἓνα τραῖνο ἀπ' τῆς Βερσαλῖες καὶ ἓνα τραῖνο ἀπ' τὸ Ὅτειγ, τὸ ἓνα ἀνέβαινε, τ' ἄλλο κατέβαινε καὶ διασταυρώθηκαν.

Καθὼς ὁ Ρουμπὼ ἔκανε ν' ἀφήσει τὸ παράθυρο, κάποια φωνὴ πού ἔλεγε τ' ὄνομα του, τὸν ἔκανε νὰ σκύψει. Ἀγνάντεψε στὴν ἀποκάτω ταρατσα, στὸ τέταρτο πάτωμα, ἓνα παλληκάρι, καμμιὰ τριανταριά χρονῶ, τὸν Ἀνρί Ντοβέρν, τὸν ἀρχιοδηγὸ πού κατοικοῦσε ἐκεῖ, μαζί μὲ τὸν πατέρα του, ἀναπληρωματικὸ ἀρχιεπιστάτη στὶς μεγάλες γραμμές, καὶ μὲ τὶς ἀδερφές του, τὴν Κλαίρη καὶ τὴ Σοφία, δυὸ ξανθοῦλες, δεκαοχτῶ καὶ εἴκοσι χρονῶ κορίτσια, σὰν τὸ κρῦο νερό, πού ἔλο εὐθυμία καὶ κέφι κυδερνούσανε τὸ σπιτικὸ μὲ τὶς ἔξη χιλιάδες φράγκα τὸ χρόνο πού παίρνανε οἱ δυὸ ἀντρες. Ἀκουγόντανε τῆς μεγάλης τὰ χάχανα, ἐνῶ ἡ μικρὴ τραγουδοῦσε, καὶ μέσα σ' ἓνα κλουδί, λογιῆς λογιῆς νησιώτικα πουλιά παραδγαίνανε στοὺς λαρυγγισμοὺς.

— Ἐ ! κύριε Ρουμπὼ ! Στὸ Παρίσι λοιπόν, εἰστε ; ..
Ἄ ! ναι, γιὰ τὴν ὑπόθεσή σας μὲ τὸν Ὑπονομάρχη !

Ξανακουμπησμένος πάλι στὸ παράθυρο, ὁ ὑποσταθμάρχης ἐξηγοῦσε τὸ πῶς ἀναγκάστηκε ν' ἀφήσει τὴ Χάδρη, τὸ ἴδιο ἐκεῖνο πρωῒ, μὲ τὴν ἔκτακτη ἀμαξοστοιχία τῶν ἔξη καὶ σαράντα. Μιὰ διαταγὴ τοῦ «προῖσταμένου τοῦ τμήματος τῆς ἐκμεταλλεύσεως» τὸν καλοῦσε στὸ Παρίσι. Τοῦ τὰ εἶχαν φάλλει γιὰ καλὰ. Πάλι καλὰ πού δὲν τονε διώξανε κι ἀπ' τὴ θέση του.

— Καὶ ἡ μαντάμ ; ρώτησε ὁ Ἀνρί.

Ἡ κυρία, θέλησε κι αὐτὴ νὰρθεῖ, γιὰ νὰ κάνει λίγα ψώνια. Ὁ ἀντρας τῆς τὴν περίμενε κεῖ, σ' αὐτὸ τὸ δωμάτιο τῆς κυρὰ Βικτουάρ. Ἡ γριὰ σὲ κάθε τους ταξίδι τοὺς παράδινε τὸ κλειδί, καὶ ἐνῶ αὐτὴ παράδερνε μὲ τὴ δουλειά τῆς,

ἐκεῖνοι ἀπάνω τρώγανε ὁμορφα ὁμορφα, ἥσυχοι καὶ μονάχοι.

Τῇ μέρᾳ κείνῃ εἶχανε φάει ἓνα φραντζολάκι στὴ Μάντη θέλοντας νὰ ξεμπερδέφουν πρῶτα τὶς δουλειές τους.

Μὰ πῆγαινε ἡ ὥρα τρεῖς, κι αὐτὸς πέθαινε τῆς πείνας.

Ὁ Ἄνρὶ, γιὰ νὰ φανεῖ πρόσχαρος, τονε ρώτησε ἀκόμα κάτι.

— Θὰ κοιμηθῆτε στὸ Παρίσι, ἀπόψε;

Ὅχι, ὄχι, θὰ ξαναγυρνοῦσανε κ' οἱ δύο τους στὴ Χάδρη κατὰ τὸ σούρουπο, μὲ τὸ ἐξπρές τῶν ἑξῆ καὶ τριάντα. Καλὲ τί λέτε! διακοπές! ἂ βέβαια! Σᾶς ἀνησυχοῦνε μονάχα, γιὰ νὰ σᾶς φάλουνε τὸν ἀναβαλλόμενο, κ' ὕστερα πάλι, μάνι μάνι, μεταβολὴ καὶ μὰρς γιὰ τὸ κοτέτσι!

Γιὰ μιὰ στιγμὴ, οἱ δύο ὑπάλλληλοι κοιταχτήκανε κατὰματα, κουνώντας τὸ κεφάλι. Μὰ δὲν ἄκουε πιὰ ὁ ἓνας τὸν ἄλλο, γιατί ἓνα διαβολεμένο πιάνο εἶχε ξεσπάσει σὲ βροντερὲς νότες.

Τὸ δίχως ἄλλο οἱ ἀδερφές θὰ χτυποῦσανε κ' οἱ δύο μαζὶ στὸ πιάνο. Σκάσανε κ' οἱ δύο τους στὰ γέλια κ' ἐρέθιζαν τὰ νησιώτικα πουλιά. Τότες τὸ παλληκάρι, ποῦ κι αὐτὸ φαινότανε χαρούμενο, ἀποχαιρέτησε καὶ τραδῆχτηκε μέσ' κι ὁ ὑποσταθμάρχης ἔμεινε μιὰ στιγμὴ κοιτάζοντας τὴν τάρατσα ἀπ' ὅπου ἀνέβαινε ὀλὴ ἐκείνη ἡ εὐτυχία, ἡ γεμάτη νιάτα καὶ χαρά. Ὑστερα σηκώνοντας τὸ βλέμμα του, εἶδε τὴ μηχανή, ποῦ εἶχε κλείσει πιὰ τοὺς ξεθυμαστῆρες τῆς καὶ ποῦ ὁ κλειδοῦχος τὴν ἔστελνε καταπάνω στὸ τραῖνο τῆς Καέν. Οἱ τελευταῖες τοῦφες τ' ἀσπρουλιάρικου ἀχνοῦ χανόνταν ἀνάμεσα στὰ χοντρά δαχτυλίδια τῆς μαύρης καπνιάς ποῦ λέρωνε τὸν οὐρανό. Τέλος μπῆκε κι αὐτὸς στὸ δωμάτιο.

Ὁ Ρουμπώ, ἔκανε μιὰν ἀπελπιστικὴν χειρονομία, μὲρὸς στὸ ρολοῖ πού ἔδειχνε τρεῖς καὶ εἴκοσι. Τί διάβολο εἶχε ἡ Σεδερλίνη κι ἀργοποροῦσε ἔτσι ; Σὰν ἔμπαινε σ' ἓνα ἔμπορικόν, δὲν ἔλεγε πιά νὰ φύγει.

Γιὰ νὰ ξεγελάσει τὴν πείνα πού τοῦ στράγγιζε τὸ στομάχι, τοῦ κατέδηκε νὰ στρώσει τὸ τραπέζι. Τόσο τὸ εἶχε πιά συνειθίσει, τὸ εὐρύχωρο δωμάτιο μὲ τὰ δυὸ τὰ παράθυρα, πού χρησίμευε μαζὶ καὶ γιὰ κρεββατοκάμαρα καὶ γιὰ τραπεζαρία, καὶ γιὰ κουζίνα, μὲ τὰ καρυδένια του ἔπιπλα, τὸ κρεβάτι τὸ στρωμένο μὲ μιὰ κόκκινη μπαμπακερὴ κουδέρτα, τὸ μπουφὲ μὲ τὸ ράφι, τὸ στρογγυλὸ τραπέζι καὶ τὴ νορμαντέζικη ντουλάπα του.

Πῆρε μέσα ἀπ' τὸ μπουφὲ πετσέτες, πιάτα, μαχαιροπήρουνα καὶ δυὸ ποτήρια. Ὅλα στράφτανε, ἀπ' τὴν πάστρα, καὶ κεῖνος διασχέδαζε μὲ τὰ συγυρίσματα, σὰ νὰ παίζε κουμπάρες. Χαιρότανε μὲ τὴν ἀσπρίλα τοῦ τραπεζομάντηλου. Ἐρωτημένος πολὺ μὲ τὴ γυναῖκα του, γελοῦσε τώρα μόνος του, γιὰ τὰ χάχανα πού θὰ εἶχε ἔκείνη, μόλις θ' ἀνοιγε τὴν πόρτα. Μὰ ὅταν ἐσέρβιρε τὸ πατὲ μέσα σ' ἓνα πιάτο κ' ἔβαλε στὸ πλάϊ του τὴ μπουκάλα τ' ἄσπρο κρασί, ἀνησύχησέ, ἔφερε βόλτα μὲ τὸ μάτι του ὁλόγυρα κ' ὕστερα ἔδγαλε ἀπότομα μέσα ἀπ' τὶς τσέπες του, δυὸ πακέτα πού τὰ εἶχε ξεχάσει· ἓνα κουτάκι σαρδέλες καὶ τυρὶ τῆς Βίτσερης. Χτύπησε μισή. Ὁ Ρουμπώ πηγαινορχότανε μὲς στὸ δωμάτιο καὶ γυρνοῦσε στὸν παραμικρὸ θόρυβο, γιὰτὶ τ' αὐτί του τὸ εἶχε πάντα στὴ σιάλα. Μὴν ἔχοντας τί ἄλλο νὰ κάνει, ἐκεῖ πού σουλάτσαρε, στάθηκε μὲρὸς στὸν κατρέφτη καὶ κοιτάχτηκε. Δὲ γερνοῦσε καθόλου. Τὰ σαράντα ζυγώνανε, κι ὥστόσο τὸ πυρὸ σκουρὸ χρῶμα πού εἶχανε τὰ κατσαρά του μαλλιὰ, δὲν εἶχε ξεθωριάσει. Τὰ γένεια του—ἄφηνε ὁλόκληρη τὴ γενειάδα

του—είταν ἄδρὰ κι αὐτὰ καὶ ξανθά, σὰν τὸ χρῶμα τοῦ ἡλίου.

Μεσόκοπος, μὰ πάρα πολὺ γερός, εὐχαριστιότανε κοιτάζοντας τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό του. Τοῦ ἄρρεσε τὸ κεφάλι του, λίγο πλατὺ πρὸς τὸ μέτωπο, μὲ τὸ στρογγυλὸ τὸ πρόσωπο τὸ αἱματώδικο ποὺ τὸ φωτίζανε δυὸ μεγάλα ζωηρὰ μάτια.

Τὰ φρύδια του σμίγανε καὶ μπερδεύοντανε πάνω στὸ καύτελο του χαράζοντας ἔτσι τὴ γραμμὴ ποὺ ἔχουν οἱ ζηλιάρηδες. Καθὼς εἶχε πάρει γυναίκα, δεκαπέντε χρόνια μικρότερη του, συχνοκοίταζε στὸν κατρέφτη κ' ἔτσι ἡσύχαζ' ἡ καρδιά του.

Ἀκουστήκανε βήματα. Ὁ Ρουμπῶ ἔτρεξε καὶ μισά-νοιξε τὴν πόρτα.

Μὰ εἶταν τὸ κορίτσι ποὺ πουλοῦσε ἐφημερίδες στὸ σταθμὸ καὶ ποὺ γυρνοῦσε σπῆτι του στὸ πλατὺ δηλαδὴ δωμάτιο. Γύρισε ξωπίσω, κι ἄρχιζε νὰ ἐξετάζει προσεχτικὰ ἓνα κουτί φτιαγμένο ἀπὸ θαλασσινὰ κοχύλια ποὺ εἶταν πάνω στὸ μπουφέ. Τὸ ἤξαιρε καλὰ αὐτὸ τὸ κουτί, τὸ εἶχε κάνει δῶρο ἡ Σεδερίνη στὴν κυρὰ Βικτουάρ, τὴν παραμάννα της. Κι αὐτὸ τὸ μικροπραματάκι τοῦφερε στὸ νοῦ ἀλάκερη τὴν ἱστορίαν της παντριᾶς του. Τρία χρόνια κιόλας, σὲ κάμποσες μέρες. Εἶχε γεννηθεῖ στὴ μεσημβρινὴ Γαλλία, στὸ Πλασσάν. Ὁ πατέρας του πουλοῦσε χοιρινά.

Ἀφοῦ πῆρε τ' ἀπολυτήριο του ἀπ' τὸ στρατό—εἶχε φθάσει στὰ τρία γαλόνια τοῦ ἐπιλοχία—ἔμεινε πολὺν καιρὸ «μιχτὸς—διανομέας» στὸ σταθμὸ τῆς Μάντης. Ὑστερα προβιδάστηκε ἀρχιδιανομέας στὸ σταθμὸ τοῦ Μπαραντὲν καὶ κεῖ εἶχε γνωρίσει τὴν ἀγαπημένην του γυναικίδα. Τότε ποὺ αὐτὴ ἐρχότανε στὸ Ντουανδὶλλ γὰρ πάρει τὸ τραῖνο μαζί μὲ τὴ δεσποινίδα

Βέρθα τὴν κόρη τοῦ προέδρου Γκρανμορέν. Ἡ Σεδερίνη Ὅμπρὺ εἶταν ἡ μικρότερη κόρη ἐνὸς κηπουροῦ ποὺ πέθανε στὴν ὑπηρεσία τῆς φαμίλιας Γκραμορέν. Μὰ ὁ πρόεδρος, ποὺ εἶταν καὶ νουνός της καὶ κηδεμόνας της, τόσο τὴν παραχάιδευε ποὺ τὴν εἶχε κάνει συνοδὸ τῆς κόρης του καὶ τῆς ἔστελνε καὶ τίς δυό, ἐσωτερικές, στὸ παρθεναγωγεῖο τῆς Ρουένης. Μὰ κ' ἡ ἴδια, εἶχε μιὰ τέτοια γεννησιμιὰ πὲς λεπτότητα ποὺ πολὺν καιρὸ ὁ Ρουμπῶ, τὴνε ποθοῦσε μονάχα ἀπὸ μάκρυσά, μὲ τὸ πάθος ἐκεῖνο ποὺ νιώθει ὁ νοικοκυρεμένος ἐργάτης, γιὰ ἓνα φίνο μπιζουδάκι ποὺ τὸ κρίνει πολύτιμο. Αὐτὸ εἶταν ὅλο κι ὅλο τὸ μυθιστόρημα τῆς ζωῆς του.

Θὰ τὴν ἔπαιρνε δίχως πεντάρα τσακισμένη, ἔτσι, μόνο καὶ μόνο γιὰ τὴ λαιχταροῦσε. Κι ὅταν ἐπιτέλους ἔκανε τὸ τόλμημα, ἡ πραγματικότητα εἶχε ξεπεράσει τ' ὄνειρο. Ἐξὸν ἀπ' τὴ Σεδερίνη καὶ μιὰ προίκα δέκα χιλιάδες φράγκα. Ὁ πρόεδρος, ἀπόταχτος σήμερα, μέλος τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἑταιρίας τῶν Δυσμῶν, τοῦ εἶχε δώσει καὶ τὴν προστασία του.

Τῇ δευτέρῃ μέρᾳ τοῦ γάμου του, εἶχε προβιδαστεῖ ὑποσταθμάρχης στὸ σταθμὸ τῆς Χάδρης. Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς γιὰ λογαριασμό του, εἶχε κι' αὐτὸς τοὺς καλοὺς του βαθμοὺς ποὺ μαρτυροῦσανε πὼς εἶτανε καλὸς ὑπάλληλος, ταχτικὸς στὴ δουλειά του, πάντα στὴν ὥρα του, τίμιος, μὲ πνεῦμα περιορισμένο καὶ στενὴ ἀντίληψη, μὰ ἀκέραιος χαραχτήρας. Ἐνα σωρὸ τέλος πάντων ἔξοχα προτερήματα, ποὺ θὰ μπορούσανε νὰ ἐξηγήσουν τὴ γλήγορη εἰσήγηση τῆς αἵτησης του καὶ τὸν ἄμεσο προβιδασμό. Αὐτὸς ὅμως προτιμοῦσε νὰ πιστεύει πὼς ὅλα τὰ χρωστοῦσε στὴ γυναίκα του. Τὴνελάτρευε.

Ἄμα ἀνοίξε τὸ κουτὶ τίς σαρδέλες κ' ὕστερα, ὁ Ρουμπῶ ἔχασε πιά τὴν ὑπομονή του. Εἶχανε δώσει

ραντεδοῦ στὶς τρεῖς. Ποῦ νᾶτανε ἄραγε; Δὲ θὰ τοῦλεγε βέβαια, πὼς μὲ τὸ ν' ἀγοράσει ἓνα ζευγάρι μποτίνια καὶ μισὴ ντουζίνα πουκαμίσες, ἔφαγε τὴ μέρα της! Καὶ καθὼς ξαναπερνοῦσε καὶ πάλι μπρὸς ἀπ' τὸν κατρέφτη, κοιτάχτηκε. Τὰ φρύδια του εἴταν ἀνασηκωμένα, καὶ μιὰ τραχειὰ γραμμὴ χαράκωνε τὸ μέτωπό του. Στὴ Χάρρη ποτὲ δὲν εἶχε ὑποψιαστεῖ τῇ γυναίκα του. Στὸ Παρίσι ἔδαζε πάντα μὲ τὸ νοῦ του ἓνα σιμρὸ κινδύνους, κατερ-
γαριῆς καὶ σφάλματα.

Τὸ αἷμα του ἀνέβαινε στὸ κεφάλι, οἱ γροθιές του, γροθιές παλιοῦ ἀρχιεργάτη, σφιγγόντανε, καθὼς στὸν καιρὸ ποῦ ἔσπρωχνε τὰ βαγόνια. Ξαναγινότανε τὸ χτήνος μὲ τὴν ἀσυνείδητη δύναμη του, ποῦμποροῦσε νὰ τσακί-
σει τὸ κάθε τι, σὲ μιὰν ὁρμὴ τυφλῆς λύσσας.

Ἡ Σεβερλίνη, ἔσπρωξε τὴν πόρτα καὶ μπήκε δροσάτη
κι δλόχαρη.

— Ἐγὼ εἶμαι... θὰ νόμισες βέβαια πὼς χάθηκα, ἔ;

Στὴ λάμπη τῶν εἰκοσιπέντε της χρονῶν, φαινόταν
πιδ ψηλὴ, πιδ λεπτὴ, πιδ λυγερή, κι ὥστόσο εἴταν
παχουλούτσικη, μὲ τὰ μικρὰ της τὰ κοκκαλάκια. Μὰ
κοιτάζοντας τηνε λὲς καὶ γοήτευε μὲ τὴ χάρη καὶ τὴν
παραξενιά ποῦ εἶχανε τὰ δυὸ μεγάλα γαλάζια μάτια της
ποῦ τὰ σκιάζανε τὰ πηχτὰ μαῦρα μαλλιά της.

Καὶ καθὼς ὁ ἄντρας της, τηνε ξέταζε μὲ τὴ θολὴ καὶ
τρεμουλιαστὴ ματιὰ ποῦ αὐτὴ ἤξαιρε καλὰ τὸ τι ἤθελε
νὰ πεῖ, πρόσθεσε.

— ὦχ, ἔτρεξα... φαντάσου, ἀδύνατο νὰ βρῶ ἓνα
λεωφορεῖο. Τότες, μὴ θέλοντας νὰ ξοδέψω λεφτὰ γι' ἀμά-
ξι, ἔτρεξα κ' ἐγώ....

Κοίταξε πὼς ἀναψα!

— «Τὶ λές!—εἶπε κείνος ἀπότομα—μὴ μοῦ πεῖς
πὼς ἔρχεσαι κατ' εὐθείαν, ἀπ' τὸ Μπομαρσέ!»

Μὰ μονομιᾶς, μὲ μιὰ παιδικὴ χάρη ρίχτηκε στὸ λαιμό του, πιάνοντας του τὸ στόμα μὲ τ' ὄμορφο παχουλούτσικο χεράκι της.

— Ἀγριάνθρωπε! ἀγριάνθρωπε! σῶπα!... Τὸ ξαίρεις καλὰ πῶς σ' ἀγαπῶ.

Μιὰ τέτοια εἰλικρίνεια ἔδγαине ἀπὸ μέσα της, ποὺ ἐκεῖνος ἐνιωθε πῶς ἡ γυναικούλα του εἶχε μείνει ἀθώα καὶ σταθερή, καὶ τὴν ἔσφιξε στὴν ἀγκαλιά του. Πάντα ἔτσι τελειώνανε οἱ ὑποφῆες του. Ἐκεῖνη ἄφηνε τὸν ἑαυτὸ της, γιὰτὶ εἶτανε χαδιάρα. Αὐτὸς τὴ γέμιζε φιλιὰ ποὺ ἐκεῖνη δὲν τοῦ τ' ἀνταπόδινε· κι αὐτὸ εἶτανε τὸ σκοτεινὸ μεράκι ποὺ τὸν ἔτρωγε. Μιὰ τόση κοπέλλα νὰ κρατάει τέτοια παθητικὴ στάση, νὰ τὸν ἀγαπᾷ σὰ νᾶτανε πατέρας της, καὶ νὰ μὴν ξυπνᾷ ποτὲς μέσα της ἡ ἐρωμένη!

— Ἔτσι ἔ; Ἐγδυσες λοιπὸν ὁλόκληρο τὸ Μπομαρσέ;

— Ναι! βέβαια! θὰ σοῦ τὰ πῶ Μὰ, ἄς φᾶμε πρῶτα. Ἐχω μιὰ πείνα!... Ἀ! ἄκουσε, ἔχω ἓνα μικρὸ δῶρο. Πές : «Τὸ μικρόν μου δῶρον».

Γελοῦσε πολὺ κοντά, στὸ πρόσωπό του.

Εἶχε χῶσει τὸ δεξιὸ της χέρι στὴν τσέπη της, ὅπου κρατοῦσε κάτι καὶ δὲν τ' ὀδγαῖζε.

— Πές γλήγορα : «Τὸ μικρόν μου δῶρον».

Γελοῦσε καὶ κείνος, σὰν καλόκαρδος ἄνθρωπος. Τέλος τ' ἀποφάσισε.

— «Τὸ μικρόν μου δῶρον».

Τοῦ εἶχε ἀγοράσει ἓνα σουγιὰ γιὰ ν' ἀντικαταστήσει ἐκεῖνον ποὺ εἶχε χάσει καὶ ποὺ τὸν ἔκλαιε ἐδῶ καὶ δεκαπέντε μέρες.

Ξαφνιασθήκε, τονε βρῆκε ὑπέροχο τὸν ὄμορφο ἐκεῖνο καινούργιο σουγιὰ, μὲ τ' ὄμορφο φιλντισένιο του μανίκι

και με το γυαλιστερο λεπίδι. Μάνι μάνι, έπιασε να το μεταχειριστεί. Έκεινη είταν ένθουσιασμένη με τη χαρά του· κ' έτσι, για άστεια, τον έβαλε και της έδωσε μιá πεντάρα, για να μην κοπεί ή φιλία τους, να ποϋμε.

— Να φάμε ! να φάμε !, — έλεγ' εκείνη όλοένα — όχι ! όχι ! σε παρακαλώ, μην κλείνεις ακόμη. Έχω τόσο άνάψει !

Πήγε κοντά του, στο παράθυρο, έμειν' εκεί κάμπο-
σες στιγμές, άκουμπησμένη στον ώμο του, κοιτάζοντας
την άπέραντο κήπο του σταθμού. Για την ώρα οί καπνιές
είχανε σκορπιστεί, ό χαλκός δίσκος του ήλιου κατέ-
βαινε μες στην όμίχλη, πίσ' άπ' τå σπίτια της όδου
Ρώμης. Κάτω, μιá μηχανή της μανούδρας έφερνε έτοιμη
την άμαξοστοιχία της Μάντης που θάφευγε στις τέσ-
σερις κ' είκοσιπέντε. Την έσπρωξε πάνω στο λιθό-
στρωτο, κάτω άπ' τη μαρκίζα. Έστερα ξεζέψανε τη
μηχανή. Στο βάθος, στο ύπόστεγο της «Ζώνης» ό
κρότος που κάναν τå ταμπόνια, μαρτυρούσε το
άπρόοπτο ζέψιμο κι άλλων βαγονιών στο ίδιο
τραίνο.

Και μονάχη, ανάμεσα στις ράγιες, με το μηχανικό
και το θερμαστή της, μαύροι κ' οί δυό τους άπ' τη
σκόνη του ταξιδιού, μιá βαρειά μηχανή τραίνου «όμνι-
μπους» ¹⁾ έμεινε άκίνητη σαν άποσταμένη και λαχανιασ-
μένη, δίχως άλλον άτμό, άπό ένα φιλό κορδονάκι που
έδωαινε άπό μιá ασφαλιστική δικλείδα. Περίμενε να της
ανοίξουνε δρόμο για να γυρίσει στην αποθήκη της Μπατι-
νιόλ. Ένα κόκκινο σινιάλο ξέστραψε κ' ύστερα έσώησε.
Η μηχανή ξεκίνησε.

¹⁾ Τραίνα που στέκουνται σ' όλους τους σταθμούς και στους
πιο μικρούς άκόμα.

— Κέφι πού τ'άχουν αὐτὲς οἱ μικροῦλες Ντοβέρν !
εἶπεν ὁ Ρουμπῶ φεύγοντας ἀπ' τὸ παράθυρο. Ἀκούς
πῶς χτυποῦνε στὸ πιάνο τους ; . . .

Πρωτῆτερα εἶδα τὸν Ἀνρί, καὶ μούπε νὰ σοῦ δώσω
χαιρετίσματα ἀπὸ μέρος του.

— Στὸ τραπέζι ! φώναξε ἡ Σεδερίνη.

Καὶ ρίχτηκε στὶς σαρδέλες, καταδροχθίζοντάς τες.
Ἄ ! τὸ φραντζολάκι τῆς Μάντης, εἶτανε πιά μακρυνά !
Αὐτὸ τῆνε ζάλιζε κάθε φορὰ π' ἐρχότανε στὸ Παρίσι.
Εἶταν ἀναμμένη ἀπ' τὴ χαρά της, πού εἶχε τρέξει στὰ
πεζοδρόμια κ' ἐνιωθε ἀκόμα κάποιο πυρετὸ ὕστερ' ἀπ'
τὰ φῶνια πού εἶχε κάνει στὸ «Μπομαρσέ». Μονοκοπα-
νιά, κάθε ἀνοιξη, ξόδευε ὅλο τὸ χαρτζιλίκι τοῦ χειμῶνα.
Προτιμοῦσε νὰ τ' ἀγοράζει ὅλα μονομιᾶς, λέγοντας πῶς
ἔτσι ἔκανε οἰκονομία στὰ ταξίδια. Κ' ἔτσι, δλίχως νὰ
χάσει μπουκιά δὲ σώπαινε.

Κάπως συγχισμένη καὶ κόκκινη ἄφησε ἐπὶ τέλους
νὰ τῆς ξεφύγει, τὸ ποσὸ πού ξόδεψε : πιότερα ἀπὸ τρια-
κόσια φράγκα.

— Διάβολε ! εἶπ' ὁ Ρουμπῶ, ξαφνιασμένος—κάτι
μεγαλοπιάνεσαι, σὰ γυναῖκα ὑποσταθμάρχῃ πού εἶσαι !...
Μὰ ἐσύ, ἤθελες νὰ ψωνίστεις μονάχα, ἓνα ζευγάρι μπο-
τίνια καὶ ἔξη πουκαμίσες, ἔ ;

— ὦ φίλε μου ! εὐκαιρίες μοναδικές !... Νὰ δεῖς
ἓνα μεταξωτὸ μὲ κάτι θαυμάσιες ρίγες ! ἓνα καπέλο,
μ' ἓνα γοῦστο ! Ὀνειρο μονάχο ! μεσοφόρια ἔτοιμα, μὲ
κεντητὰ βολάν ! Κι ὅλα αὐτὰ σχεδὸν χάρισμα, στὴ Χά-
ερη θὰ μοῦ κοστίζανε τὰ διπλά . . .

Θὰ μοῦ τὰ στέλλουνε. Θὰ δεῖς !

Αὐτὸς εἶχε πάρει ἀπόφαση νὰ γελάσει μὲ τὰ λόγια
της, τόσο εἶταν ὁμορφῇ, μὲς στὴ χαρά της μ' ἐκεῖνο τὸ
ὕφος τὸ συγχισμένο καὶ παρακλητικόν.

Κ' ύστερα, εΐτανε τόσο ξεοχο εκείνο, τής στιγμής τὸ φαγοπότι, στὸ βάθος τοῦ δωματίου ἐκείνου ὅπου εΐτανε μόνοι! πολὺ καλλίτερα ἀπ' ὅτι θάττανε στὸ ἐστιατόριο.

Ἐκεῖνη, ποὺ τὸ πιότερο συνήθιζε νὰ πίνει νερό, ἄφηνε τώρα τὸν ἑαυτὸ τῆς, κι ἄδειαζε τὸ ποτήρι τῆς τ' ἄσπρο κρασί, δίχως νὰ τὸ καταλαβαίνει. Τὸ κουτὶ οἱ σαρδέλες, εἶχε τελειώσει κ' εἶχανε βάλει τώρα μπρός, τὸ πατέ, μὲ τὸν καινούργιο σουγιά. Σωστὸς θρίαμβος! ἔκοβε σὰν ξυράφι.

— Καὶ σύ, πῶς τὰ πῆγες μὲ τὴν ὑπόθεση σου, ρώτησ' κείνη. Μ' ἀφήνεις νὰ λέω καὶ δὲ μοῦ λὲς ἐσύ, πῶς τὰ ξεμπέρδεψες μὲ τὴν ἱστορία τοῦ Ὑπονομάρχη.

Ἐκεῖνος τότε διηγήθηκε μὲ λεπτομέρειες τὸ πῶς τονε δέχτηκε ὁ προϋστάμενος τῆς ἐκμεταλλεύσεως. Ὡ! τὸν ἔλουσε πατόκορφα! Ὁ Ρουμπῶ ὑπεράσπισε τὸν ἑαυτὸ του, εἶπε τὴν καθαρὴ ἀλήθεια, τὸ πῶς δηλαδὴ αὐτὸ τὸ φοβίμι ὁ Ὑπονομάρχης, ἤθελε σώνει καὶ καλὰ ν' ἀνέδει μὲ τὸ σκύλο του σ' ἓνα βαγόνι τῆς πρώτης, ἀφοῦ εἶχε βαγόνι τῆς δευτέρας, ἐπίτηδες γιὰ τοὺς κυνηγοὺς καὶ τὰ σκυλιὰ τους. Ἔτσι τὸ γύρισαν στὸν καθγά, κι ὁ ἓνας λόγος ἔφερε τὸν ἄλλο. Τέλος, ὁ προϋστάμενος τοῦδινε δίκιο γιὰτὶ θέλησε νὰ ἐπιβάλει τὸ σεβασμὸ τοῦ κανονισμοῦ, μὰ τὸ τρομερὸ εἶταν ἡ κουδέντα ποὺ εἶπε καὶ ποὺ τὴν ὁμολογοῦσε κι ὁ ἴδιος: «Δὲ θάστε πάντα ἀφεντάδες! . .

Τὸν ὑποψιαζόντανε γιὰ δημοκράτη.

Οἱ συζητήσεις ποὺ εἶχαν χαραχτηρίσει στὴν ἀρχή, τὴν κοινοδουλευτικὴ περίοδο τοῦ 1869, κι ὁ κρυφὸς ὁ φόβος γιὰ τίς ἐρχόμενες ἐκλογές, κάμανε τὴν κυδέρνηση νὰ φοδᾶται τὸν ἴσκιό της.

Κ' ἔτσι, τὸ δίχως ἄλλο, θὰ τὸν εἶχανε μεταθέσει, ἂν δὲν εἶταν ἡ καλὴ σύσταση τοῦ προέδρου Γκρανμορέν.

Και ὅμως, ἔγινε ἀκόμη ἀνάγκη νὰ ὑπογράψει τὴν ἐπιστολή, ὅπου ζητοῦσε συγνώμη, καὶ ποῦ ὁ τελευταῖος αὐτὸς τοῦ τῆνε συμβόλευσε καὶ τοῦ τὴν ἐσύνταξε.

Ἡ Σεβερὶνὴ τοῦκοψε τὸ λόγο, γελώντας.

— "Εἶχα ἄδικο ἐγὼ νὰ τοῦ γράψω καὶ νὰ τοῦ κάνω μιὰ βίξιτα μαζί· σου, σήμερα τὸ πρωῒ, πρὶν πᾶς ἐσὺ στὸ λούσιμο ;... "Ἠξαιρα καλὰ πῶς αὐτὸς θὰ μᾶς ξελάσπωνε.

— Ναί, σ' ἀγαπάει πολὺ, εἶπε ὁ Ρουμπώ... καὶ παντοῦ φτάνει τὸ χέρι του, μέσα στὴν Ἑταιρίαν... Κοίτα λοιπόν, τί κερδίζει κανεὶς μὲ τὸ νὰ εἶναι καλὸς ὑπάλληλος. "Α! βέβαια, δὲ μοῦλειψαν καὶ τὰ παινέματα. "Οχι πολλή πρωτοβουλία, μὰ καλὴ διαγωγή, ὑπακοή, θάρρος, τέλος, ἕνα σωρὸ πράγματα.

"Ε! λοιπὸν ἀγάπη μου, ἂν δὲν εἴσουν αὖτε γυναῖκα μου, κι ἂν ὁ Γκρανμορὲν δὲν ἔπαιρνε τὸ μέρος μου γιὰ χάρη σου, πῆγαινα χαμένος. Θὰ μ' ἔστελναν τιμωρία σὲ κανένα παλιοσταθμό.

Ἐκεῖνη κοίταξε ἐπίμονα στὸ κενό· μουρμούρισε σὰ νὰ παραμιλοῦσε.

— "Ω! βέβαια, εἶναι ἄνθρωπος ποῦ φτάνει παντοῦ τὸ χέρι του.

Ὑστερα σῶπασαν. Ἐκεῖνη, ἔμενε μὲ μάτια ὀρθάνοιχτα ποῦ ἡ ματιά τους χανότανε στὰ μακρυὰ. Ἐπαψε νὰ τρώει. Τὸ δίχως ἄλλο θὰ ξαναθυμότανε τὰ παιδικὰ της χρόνια, ἐκεῖ κάτω στὸ μέγαρο τοῦ Ντουανδὶλλ, τέσσερις λεῦγες πιὸ πέρα ἀπ' τὴ Ρουένη.

Τὴ μητέρα της δὲν τὴν εἶχε γνωρίσει ποτέ. "Όσο γιὰ τὸν πατέρα της τὸν κηποδρό τῶν Ὀμπρύ, εἶχε πεθάνει ὅταν αὐτὴ πατοῦσε στὰ δεκαπέντε· καὶ κείνην ἀκριδῶς τὴν ἐποχὴ ὁ πρόεδρος, ποῦ εἶχε χηρέψει κιόλας, τὴν κράτησε κοντὰ στὴν κόρη του, τὴ Βέρθα, μὲ τὴν ἐπιτήρηση τῆς ἀδερφῆς του, κυρίας Μπονεόν, ποῦ εἶτανε

γυναίκα κάποιου βιομήχανου και χήρα κι αυτή. Τὸ μέ-
γαρο σήμερα εἴτανε δικό της. Ἡ Βέρθα, μεγαλειτερη ἀπ'
τὴ Σεβερλίνη δυὸ χρόνια, εἶχε παντρευτεῖ ἕξη μῆνες
ὕστερ' ἀπ' αὐτὴν μὲ τὸν κ. Ντελασενέ, σύμβουλο στὸ
δικαστήριο τῆς Ρουένης, ἕναν ἀνθρωπάκο ξερό και κι-
τριινιάρη. Τὸν περασμένο χρόνο ὁ πρόεδρος εἴταν ἀκόμη
ἐπικεφαλῆς αὐτοῦ τοῦ δικαστηρίου, στὴν πατρίδα του,
ὅταν πῆρε τὴ σύνταξη του, ὕστερα ἀπὸ λαμπρὴ καριέρα.
Εἶχε γεννηθεῖ στὰ 1804, ἀντιεισαγγελέας στὴ Ντιγν μετὰ
τὸ 1830, ὕστερα στὸ Φοντενεπλό, ὕστερα στὸ Παρίσι,
ὕστερα αὐτοκρατορικὸς ἐπίτροπος στὸ Τρούά, εἰσαγγε-
λέας στὴ Ρέννη και τέλος, πρῶτος πρόεδρος στὴ Ρουένη.

Πλούσιος μὲ πολλὰ ἑκατομμύρια, εἴτανε μέλος τοῦ
Γενικοῦ Συμβουλίου ἀπ' τὰ 1855. Τὸν εἶχαν ὀνομάσει
ταξιάρχη τῆς Λεγεῶνος τῆς Τιμῆς, τὴν ἡμέρα ἀκριβῶς
ποὺ πῆρε τὴ σύνταξή του.

Κι ἀπὸ πολὺ πιὸ μπρὸς ποὺ τονε θυμότανε, τονε
ξανάδλεπε μὲς στὴ φαντασία της, τέτοιον ὅπως εἴτανε
σήμερα, παχὺ, γεροφτιαγμένο. ἀσπρομάλλη ἀπὸ νωρίς.
Τὰ μαλλιά του εἴταν ἀσπρόχρυσα γιατί εἴτανε πρῶτα
ξανθὰ και τὰ χτένιζε μὲ τὴ βούρτσα πρὸς τὰ πάνω. Τὰ
γένεια του κομένα, δίχως μουστάκια, μ' ἕνα τετράγωνο
πρόσωπο, μὲ μάτια γαλάζια και σκληρὰ και μὲ μύτη
χοντρή ποὺ τοῦ ἔδινε ὕψος αὐστηρό. Δὲν εἴταν εὐκολο
νὰ τὸν πλησιάσει κανεὶς και ὅλα τρέμανε. γύρω του.

Ὁ Ρουμπὼ φώναξε δυνατὰ, μιὰ δυὸ φορές.

— Ἔ λοιπόν ! τί συλλογιέσαι !

Ἀνατρίχιασε κελὴν, ξαφνιαστικῆ, κι ἀνατινάχτικῆ
σὰν ἀπὸ φόβο.

— Μά ... τίποτα δὲ συλλογιέμαι.

— Δὲν τρῶς πιά ! δὲν πεινάς ἄλλο ;

— ὦ ! πῶς ! ... Στάσου νὰ δεῖς.

Ἡ Σεβερλίη, ἤπιε ἓνα ποτήρι ἄσπρο κρασί, ἀποτέλειωσε μιὰ φέτα πατὲ πού εἶχε μέσα στὸ πιάτο της. Μὰ ξαφνικὰ ἔγινε κάποια ἀναστάτωση : εἶχαν ἀποτελειώσει τὸ μισοκαδιάρικο φωμί, καὶ δὲν ἔμενε πιά μπουκιὰ γιὰ νὰ φᾶνε τὸ τυρί. Φωνές, κακὸ, γέλια, ὅταν ξεσηκόνοντας ὅλα, ἀναγκλύσανε στὸ βάθος τοῦ μπουφέ τῆς κυρὰ Βικτουάρ ἓνα κομμάτι μπαγιάτικο φωμί. Ἄν καὶ τὸ παράθυρο εἶταν ἀνοιχτὸ, ἔκανε ζέστη ὥστόσο, καὶ ἡ γυναίκα πού εἶχε ἀπὸ πίσω της τὴ σόμπα δὲ δροσιζότανε καθόλου. Ἡ ζεστασιὰ τοῦ δωματίου αὐτοῦ, τὴν ἀναδε ἀκόμα παραπάνω ἀπ' τὸ φλύαρο ἐκεῖνο φαγοπότι τῆς στιγμῆς. Μιλώντας γιὰ τὴν κυρὰ Βικτουάρ, ὁ Ρουμπὼ τὰ ξανάδαλε πάλι μὲ τὸν Γκρανμορέν. Ἄλλη πάλι αὐτὴ, πού τοῦ χρωστοῦσε τόσα πράματα. Κορίτσι σὰν εἶτανε τὴν ἀπάτησε κάποιος, καὶ τὸ παιδί της εἶχε πεθάνει. Ἐγινε παραμάννα τῆς Σεβερλίης πού ἡ γέννα της εἶχε στοιχίσει τὴ ζωὴ τῆς μητέρας της, κ' ὕστερα παντρεύτηκε μ' ἓνα θερμασιῇ τῆς Ἑταιρίας. Ζοῦσε ἄσχημα στὸ Παρίσι, μὲ λίγη ραφτικὴ πού ἔκανε, γιὰτὶ ὁ ἄντρας της τᾶτρωγε ὅλα. Ξαφνικὰ ἡ συνάντησις τῆς παρακώρης της ξανάδεσε πάλι τοὺς παλιοὺς δεσμοὺς κ' ἔτσι ξανάγινε προστατευόμενὴ τοῦ προέδρου. Σήμερὰ τῆς εἶχε δώσει μιὰ πολὺ καλὴ θέση. Βαστοῦσε δηλαδὴ τ' ἀποχωρητήρια τοῦ λούσου, τὸ μέρος τῶν γυναικῶν, πού εἶτανε καὶ τὸ καλλίτερο. Ἡ Ἑταιρία τῆς ἔδινε μονάχα ἓκατὸ φράγκα τὸ χρόνο μὰ αὐτὴ κέρδιζε πλιότερο ἀπὸ χίλια τετρακόσια μὲ τὴν εἰσπραξή, διχως νὰ λογαριάσουμε τὴν κατοικίαν, τὸ δωμάτιο ἐκεῖνο, πού εἶχε μάλιστα καὶ τὴ θέρμανση του. Τέλος, μιὰ κατάστασις πολὺ πολὺ εὐχάριστη. Κι ὁ Ρουμπὼ λογάριαιζε πῶς, ἂν ὁ Πεκέ, ὁ ἄντρας της, ἔφερνε κι αὐτὸς τὶς δυὸ χιλιάδες ὀκτακόσια φράγκα, πού ἔπαιρνε τὸ χρόνο,

μισθὸ καὶ ἐπίδομα, ἀντὶ νὰ τὰ τρώει στὸ γλέντι, στοὺς διάφορους σταθμούς, ἢ φαμίλια θὰ μάζευε πιότερο ἀπὸ τέσσερις χιλιάδες φράγκα, τὸ διπλὸ δηλαδή, ἀπ' ὅ,τι κέρδιζε αὐτὸς ὡς ὑποσταθμάρχης.

— Βέβαια, εἶπε, ἡ κάθε γυναῖκα δὲ θάθελε νὰ βαστάει τ' ἀποχωρητήρια. Μὰ δὲν ὑπάρχει ἀτιμωτικὸ ἐπάγγελμα.

Ὡστόσο, ἡ μεγάλη του πείνα εἶχε πάψει καὶ τώρα τρώγανε σιγὰ σιγὰ καὶ τεμπέλικα, κόβοντας τὸ τυρὶ κομματάκια κομματάκια, γιὰ νὰ βαστάξει πιὸ πολὺ τὸ φαγοπότι τους. Μὰ καὶ ἡ κουδέντα τους εἶταν τεμπέλικα κι αὐτή.

— Σ' αὐτὸ ἀπάνω...—φώναξε κείνος, ξέχασα νὰ ρωτήσω... γιατί ἀρνήθηκες τὴν πρόσκληση τοῦ προέδρου, νὰ πᾶς νὰ περάσεις δυὸ—τρεῖς μέρες στὸ Ντουανβίλλ ;

Ἡ φαντασία του, μὲς στὸ χουζούρι τῆς χώνεψης, ξανάπλαθε ὅλη τὴ σκηνὴ τῆς πρωϊνῆς ἐπίσκεψης, ἐκεῖ κοντὰ στὸ σταθμό, στὸ μέγαρο τῆς ὁδοῦ τοῦ «Βράχου».

Ξαναεἶδε τὸν ἑαυτό του, μέσα στὸ μεγάλο αὐστηρὸ γραφεῖο· λὲς κι ἄκουε ἀκόμα τὸν πρόεδρο νὰ τοὺς λέει καὶ τοὺς δυό, πὼς ἔφευγε τὴ δεύτερη μέρα γιὰ τὸ Ντουανβίλλ. Ὑστερα, σὰ νὰ τοῦ κατέδηκε ξαφνικὰ ἡ ἰδέα, τοὺς εἶχε προσφέρει νὰ πάρουνε τὸ ἴδιο κεῖνο βράδυ κ' οἱ τρεῖς μαζί τὸ ἔξπρες τῶν ἑξῆ καὶ τριάντα κ' ὕστερα νὰ πάρει μαζί του τὴν παρακώρη του, ἐκεῖ κάτω, στῆς ἀδερφῆς του, ποὺ τὴνε ζητοῦσε ἀπὸ καιρὸ τώρα. Μὰ ἡ νέα βρῆκε ἓνα σωρὸ προσκόματα ποὺ ἔλεγε πὼς τὴνε μπόδιζαν.

— Χαίρεις, ἐμένα, ἐξακολούθησε ὁ Ρουμπώ, δὲ μὲ πείραζε καθόλου αὐτὸ τὸ ταξιδάκι. Μποροῦσες νάμενες ὡς τὴν Πέμτη· θὰ βολευόμουνα ἐγὼ μόνος μου....

Ψέμματα ; Στή θέση που είμαστε έχουμε την ανάγκη τους. Δεν είναι καθόλου έξυπνο ν' ἄρνιέται κανείς τὰ κοπλιμέντα τους. Καί πρό πάντων που ἡ ἄρνηση σου φάνηκε πὼς τονε λύπησε στ' ἀλήθεια... Γι' αὐτὸ κ' ἐγὼ ὅλο σὲ βίαζα νὰ δεχτεῖς κ' ἔπαψα μόνο ὅταν μοῦ τράβηξες τὸ παλτό. Τότε βεβαίωνα κ' ἐγὼ τὰ λόγια σου, μὰ δίχως νὰ τὰ καταλαβαίνω. Γιχτί λοιπὸν δὲν ἤθελες, ἔ ;

Τὰ μάτια τῆς Σεδερίνης ἀνοιγόκλειναν, ἔκανε μιὰ νευρική χειρονομία.

— Μὰ μπορῶ νὰ σ' ἀφήσω μόνο ;

— Δεν εἶναι λόγος αὐτός . . . Ἀπ' τὸν καιρὸ τοῦ γάμου μας, μπόρεσες πολὺ καλὰ καὶ πῆγες δυὸ φορές στὸ Ντουανδில் νὰ περάσεις μιὰ βδομάδα. Τίποτα δὲ σὲ μπόδιζε νὰ ξαναπᾶς καὶ τρίτη.

Ἡ στενοχώρια τῆς νέας ὀλοένα κι αὐξανε. Γύρισε τὸ κεφάλι τῆς ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά.

— Τέλος, δὲ μοῦ γούσταρε. Δὲ θὰ μὲ βιάσεις νὰ κάνω πράματα που δὲ μ' ἀρέσουνε.

Ὁ Ρουμπώ, ἀνοίξε τὰ χέρια του σὰ γιὰ νὰ πεῖ πὼς δὲν τῆνε βίαζε σὲ τίποτα.

Ὡστόσο ξαναεῖπε πάλι.

— Ἔτσι ἔ! κάτι μοῦ κρύβεις. . . Μὴν τυχὸν καὶ τὴν περασμένη φορὰ σὲ εἶχε κοκοδεχτεῖ ἡ κυρία Μπονεόν ;

Ὡ, ὄχι, ἡ κυρία Μπονεὸν τὴν καλοδεχότανε πάντα, εἴτανε τόσο πρόσχαρη γυναῖκα· ψηλὴ, καλοφτιαγμένη, μὲ ἑξοχα ξανθὰ μαλλιά, ὁμορφὴ ἀκόμα παρὰ τὰ πενήντα τῆς χρόνια ! Ἀπ' τὸν καιρὸ που χήρεψε, μὰ κι ὅταν ζοῦσε ἀκόμα ὁ ἄντρας τῆς, λένε πὼς ἡ καρδιά τῆς εἶχε συχνὰ νταραβέρια. Στὸ Ντουανδὶλ τῆνε λατρεύανε. Τὸ μέγαρό τῆς λὲς κ' εἴτανε παράδεισος. Ὅλη ἡ ἀριστοκρατία τῆς Ρουένῆς πῆγαινε νὰ τῆς κάνει ἐπίσκεψη· πρὸ πάντων ὁ δικαστικὸς κόσμος. Μέσα στὸ δικαστικὸν

αὐτὸν κόσμος, ἡ κυρία Μπονεὸν εἶχε πολλοὺς φίλους.
— "Ε, τότες, ὁμολόγησέ το . . . οἱ Λασενὲ θὰ σοῦ
κάθηναν στὸ στομάχι.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς ἀπὸ τὸ γάμο της κ' ὕστερα, ἡ
Βέρθα, ἔπαψε νᾶναι γι' αὐτὴν ὅ,τι εἶταν ἄλλη φορά.

Δὲ γινότανε καθόλου καλή, ὅσο πῆγαινε, ἡ κακο-
μοίρα αὐτῇ Βέρθα μὲ τὴν κόκκινη τῇ μύτη.

Στῇ Ρουένῃ, οἱ γυναῖκες παινούσανε πολὺ τοὺς τρόπους
της. Μὰ καὶ ἄντρας σὰν τὸν δικό της, ἄσκημος, ξερός,
τσιγγούνης, ὅσο κι ἂν εἶναι, εἶχε κάποια ἐπιρροή στὴ
γυναίκα του, καὶ τὴν ἔκανε κι αὐτὴν κακιὰ. Μὰ ὅχι, ἡ
Βέρθα φέρθηκε καθὼς ἔπρεπε στὴν παλιὰ της φιληνάδα.
αὐτὴ δὲν εἶχε τίποτα φανερό κακὸ νὰ πεῖ ἐναντίον της.

— Τὸ λοιπὸν, ὁ πρόεδρος δὲ θὰ σ' ἄρέσει, ἐκεῖ κάτω ;

Ἡ Σεδερίνη ποὺ ἴσαμε τότες, ἀπαντοῦσε σιγὰ σιγὰ,
νευριάστηκε.

— Αὐτός! τί ἰδέα κι αὐτή;

Καὶ ξακολούθησε μὲ μικρές, νευριασμένες φράσεις.
Μόλις τονε βλέπανε. Εἶχε κρατήσει γιὰ τὸν ἑαυτὸ του,
στὸ πάρκο μέσα, ἓνα κιόσκι ποὺ ἡ πόρτα του ἔδλεπε
σ' ἓνα ἐρημικὸ μονοπάτι. Μπαϊνόδγαινε, δίχως κανεὶς νὰ
τὸν παίρνει εἶδηση. Ἐξάλλου, ἡ ἀδερφή του δὲν ἤξαιρε
ποτέ τῇ μέρα ποὺ πῆγαινε. Αὐτὸς ἔπαιρνε μιὰν ἄμαξα
στὸ Μπαρραντέν, ἔλεγε νὰ τὸν πᾶνε τὴ νύχτα στὸ Ντουαν-
βίλλ καὶ ζοῦσε μέρες ἀλάκερες μέσα στὸ κιόσκι του, χωρὶς
νὰ τὸν παίρνουν μυρωδιά. "Α! ὅχι, δὲ στενοχωροῦσε
κανένα αὐτὸς ἐκεῖ πέρα.

— Σοῦ μιλῶ γι' αὐτόν, γιατί μοῦ εἶχες πεῖ πὼς μικρὴ
σὰν εἰσOUNA τὸν ἔτρεμες.

— "Ω! τὸν ἔτρεμα! λὲς ὑπερβολὲς ὅπως πάντα . . . Ἡ
ἀλήθεια εἶναι πὼς δὲ γελοῖσε ποτέ του. Σὲ κοίταζε
κατάματα, μὲ τίς ματάρες του, μὲ τέτοιο τρόπο ποὺ κατέ-

δαζες μονομιᾶς τὸ κεφάλι. Εἶδα ἀνθρώπους ποὺ τὰ χάνανε, δὲν μπορούσανε ν' ἀρθρώσουν λέξη, τόσο τοὺς φαινόταν ἐπιβλητικός, μετὴ φήμη ποὺ εἶχε, γιὰ αὐστηρὸς καὶ σοφὸς ἄνθρωπος. . . . Μὰ ἐμένα ποτές δὲ με μάλωσε, ἐνιωθα πάντα, πὼς εἶχε κάποια ἀδυναμία γιὰ μένα. . .

Ἡ φωνὴ τῆς ξαναγινότανε πάλι ἀργή, κ' ἡ ματιὰ τῆς χανότανε στὰ μακρὰ.

— Θυμᾶμαι . . . Σὰν εἶμουνα μικρούλα κ' ἔπαιζα μετὶς φιληνάδες μου στὸν κήπο καὶ τύχαινε νὰ ξεπροβάλει αὐτός, ὅλες κρυδόντανε, ἀκόμα κ' ἡ κόρη του ἡ Βέρθα, ποὺ πάντα τῆς ἔτρεμε μὴ τυχὸν καὶ τὴν πιάσει φταίχτρα. Ἐγὼ τὸν περίμενα ἡσυχῇ. Αὐτὸς περνοῦσε, καὶ βλέποντάς με ἐκεῖ, με σηκωμένη τὴ μύτη, μοῦδινε μιὰ στὸ μάγουλο . . . Πιὸ ὕστερα σὰν μπῆκα στὰ δεκάξη, ὅταν ἡ Βέρθα ἤθελε νὰ τοῦ ζητήσῃ καμμιὰ χάρη, με φορτονότανε νὰ κάμω ἐγὼ τὴν αἴτηση σὰ νὰ λέμε. Ἐγὼ μιλοῦσα, δὲ χαμῆλωνα τὰ μάτια, μὰ ἐνιωθα τὴ δική του τὴ ματιὰ, ἔτσι σὰ νὰ μοῦ τρυποῦσε τὸ δέρμα.

Μὰ ἐμένα τὸ ἴδιο μοῦκανε, εἶμουνα τόσο σίγουρη πὼς θὰ μοῦδινε ὅ,τι τοῦ ζητοῦσα ! . . . Ἄ ! ναί . . . θυμᾶμαι . . . θυμᾶμαι ! . . . Ἐκεῖ κάτω, δὲν εἶναι μονοπάτι τοῦ κήπου, δὲν εἶναι διάδρομος, δὲν εἶναι δωμάτιο μέσα στὸ μέγαρο, ποὺ νὰ μὴν τὰ ξαναδλέπω μετὸ νοῦ μου, ἔτσι, κλείνοντας τὰ μάτια.

Δὲν ἔλεγε πιὰ τίποτα. Τὰ μάτια τῆς εἶτανε κλειστά : καὶ πάνω στὸ πρόσωπό τῆς τὸ ζεστὸ καὶ τὸ φουσκωμένο, λὲς καὶ περνοῦσε μιὰ ἀνατριχίλα, ἀπ' τὰ παλιὰ ἐκεῖνα πράματα, τὰ πράματα ποὺ δὲν ἔλεγε. Γιὰ μιὰ στιγμὴ ἔμεινε ἔτσι. Τὰ χεῖλια τῆς κουνιόντανε λίγο σὰν ἓνα νευρικὸ «τὶκ» ποὺ τραβοῦσε τὸ στόμα τῆς ἀπὸ μιὰν ἄκρη.

— Βέβαια, εἴταν πολὺ καλὸς γιὰ σένα, — ξαναεἶπε πάλι ὁ Ρουμπώ, ἀφοῦ ἄναψε τὴν πίπα του. — ὄχι μόνο σ' ἀνάνθηρεψε σὰ μιὰ δεσποινίδα, μὰ κυδέρνησε καλὰ καὶ τὶς τέσσερις πεντάρες ποὺ εἶχες, στρογγύλεψε μάλιστα καὶ τὸ ποσό, τὸν καιρὸ τοῦ γάμου μας... Δίχως νὰ λογαριάσουμε, πὼς κάτι θὰ σ' ἀφήσει σὰν πεθάνει, τὸ εἶπε μάλιστα μπροστά μου.

— Ναί! μουρμούρισε ἡ Σεδερίνη, ἐκεῖνο τὸ σπῖτι σιτὸ Κρουά-ντέ-Μοφρά, τὸ χτήμα ἐκεῖνο ποὺ τῷ κοφε ὁ σιδηρόδρομος. Πηγαίναμε πότε πότε καὶ περνούσαμε καμμιὰ βδομάδα ἐκεῖ.... ὦ! ἐγὼ δὲν ἐλπίζω σὲ τίποτα, οἱ Λασενέ, θὰ τοῦ τρῶνε τὸ μυαλὸ γιὰ νὰ μὴ μ' ἀφήσει τίποτα.

Κ' ὕστερα, προτιμῶ τίποτα, τίποτα!

Τὰ τελευταῖα αὐτὰ λόγια, τὰ εἶχε πεῖ μὲ τόση ζων-
ράδα, ποὺ καὶ κεῖνος ξαφνιάστηκε καὶ τραδώντας τὴν
πίπα του ἀπὸ τὸ στόμα τὴν κοίταξε μὲ τὰ μεγάλα στρογ-
γυλά του μάτια.

— Παράξενη ποὺ εἶσαι! Ὁ κόσμος λέει, πὼς ὁ
πρόεδρος ἔχει ἑκατομμύρια. Ποῦ τὸ βλέπεις τὸ κακὸ μὲ
τὸ νᾶδαζε τὴν ψυχοκόρη του στὴ διαθήκη του; Κανένας
δὲ θὰ παραξενευότανε καὶ μεῖς θὰ κάναμε τὴ δουλειά
μας.

Ὑστερα, μιὰ σκέψη ποὺ τοῦ πέρασε ἀπ' τὸ μυαλό,
τὸν ἔκαμε νὰ γελάσει.

— Μήπως φοβᾷσαι μὴν πεῖ ὁ κόσμος πὼς εἶσαι κόρη
του;... Γιατὶ ξαίρεις, ἃς φαίνεται ἔτσι παγωμένος ὁ
πρόεδρος, ἕνα σωρὸ πράγματα λένε γιὰ λογαριασμό του.
Λένε μάλιστα, πὼς κι ὅταν ἀκόμα ζοῦσε ἡ γυναῖκα του,
ὅλες τὶς ὑπηρετίες τὶς εἶχε δικές του. Τέλος, νά, ἕνας
μόρτης ποὺ καὶ σήμερ' ἀκόμα σοῦ σιγυρίζει μιὰ γυ-
ναῖκα... ὦχ! Θέ μου, αἴντε, καὶ νὰ εἰσυνα κόρη του!...

Ἡ Σεβερὶνη σηκώθηκε ἀπότομα, μὲ τὸ πρόσωπο ἀναμμένο. Κάτω ἀπ' τὴ βαρεῖα τοῦφα τῶν μαύρων της μαλλιῶν, τὰ γαλάζια της μάτια, τρεμουλιάζανε φοδερὰ.

— Κόρη του, κόρη του ! . . . Δὲ θέλω ν' ἀστειεύεσαι ἔτσι, ἄκουσες ; Μήπως μπορῶ νὰ εἶμαι κόρη του, μήπως τοῦ μοιάζω καθόλου ; Καὶ νὰ σοῦ πῶ, φτάνει πιά αὐτὴ ἡ κουδέντα, ἃς ποῦμε καὶ γιὰ τίποτ' ἄλλο. Δὲ θέλω νὰ πάω στὸ Ντουανδὶλλ, γιατί ἔτσι θέλω, γιατί προτιμῶ νὰ γυρίσω μαζί σου στὴ Χάδρη.

Κούνησε τὸ κεφάλι του. Τὴν ἠσύχασε μὲ μιὰ χειρονομία. Καλά ! καλά ! ἀφοῦ τὴν πείραζε στὰ νεῦρα. Χαμογελοῦσε ποτές του δὲν τὴν εἶχε δεῖ τότο νευριασμένη. Τ' ἄσπρο τὸ κρασί, φαίνεται. Θέλοντας νὰ τὴν καλοκαρδίσει καὶ νὰ τὴν κάνει νὰ τοῦ συχωρέσει, ξαναπῆρε τὸ σουγιά, τὸν παινοῦσε, τὸν σκούπιζε ὁμορφα ὁμορφα, καὶ γιὰ ν' ἀποδείξει πῶς ἔκοβε σὰν ξυράφι, ἄρχισε νὰ κόβει τὰ νύχια του.

— Τέσσερις καὶ τέταρτο κιόλας, μουρμούρισε ἡ Σεβερὶνη ὀρθία μπρὸς τὸ ρολόι. Ἐχω ἀκόμα κάτι φῶνιά Πρέπει νὰ σκεφθοῦμε τὸ τραῖνο μας.

Μὰ πάνω ποὺ ἦρθε στὸν ἑαυτὸ της, πρὶν νὰ ταχτοποιήσῃ τὸ δωμάτιο, πῆγε ν' ἀκουμπήσει λίγο στὸ παράθυρο. Ἐκεῖνος τότε ἀφίνοντας τὸ σουγιά, παρατώντας τὴν πίπα του, ἄφησε κι ὁ ἴδιος τὸ τραπέζι, τὴν πλησίασε, τὴν ἔπιασε ἀπὸ πλῶν μὲς στὴν ἀγκυαλιά του, σιγὰ σιγὰ. Καὶ τὴν κρατοῦσε ἔτσι ἀγκυαλιασμένη.

Εἶχε βάλει τὸ πηγούνι του πάνω στὴν πλάτη της κι ἀκουμποῦσε τὸ κεφάλι του πάνω στὸ δικό της τὸ κεφάλι. Μήτ' ὁ ἓνας μήτ' ὁ ἄλλος κουνιόντανε.

Κοίταζαν.

Κάτω, ὀλοένα, οἱ μηχανοῦλες τῆς μανούδρας πηγαί-

νορχόντανε, ἀδιάκοπα. Μόλις ἀκουγόντανε, σὰ νοικοκυροῦλες σβέλτες καὶ προσεχτικὲς τόσο πὺ μόλις ἄκουε κανεὶς τὶς ρόδες τοὺς καὶ τὶς μετρημένους τοὺς σφυριξιάς.

Μιά ἀπ' αὐτές, πέρασε καὶ χάθηκε κάτω ἀπ' τὴ γέφυρα τῆς Εὐρώπης, σέρνοντας γιὰ τὴ ρεμίζα τὰ βαγόνια κάποιου τραίνου τῆς Τρουβίλλ πὺ τὸ εἶχανε κομματιάσει. Καὶ κεῖ κάτω, πέρα ἀπ' τὴ γέφυρα, πέρασε σύρριζα ἀπὸ μιὰ μηχανὴ πὺ ἐρχότανε μόνη τῆς ἀπ' τὴν Ἀποθήκη σὰ μοναχικὴ διαβάτισσα μὲ τὰ χαλκώματά τῆς καὶ μὲ τὰ γυαλιστερά τῆς ἀτσάλια, φρέσκια καὶ λεθέντισσα, ἔτοιμη γιὰ τὸ ταξίδι. Αὐτὴ εἶχε σταθεῖ, ζητώντας μὲ δυὸ μικρὲς σφυριξιάς, νὰ τῆς ἀνοίξει τὸ δρόμο ὁ κλειδοῦχος, πὺ σχεδὸν ἀμέσως τὴν ἔστειλε στὸ τραῖνο τῆς, ἔτοιμο κι αὐτὸ γιὰ φευγιό, πάνω στὶς ράγιες τῆς μεγάλης γραμμῆς, κάτω ἀπ' τὴ μαρκίζα. Εἴταν τὸ τραῖνο τῶν τέσσερις καὶ εἰκοσιπέντε γιὰ τὴ Ντιέππη. Ἀλάκερη θάλασσα ταξιδιωτὲς, σπρωχόντανε τριγύρω του. Ἀκουγότανε τὸ κύλισμα τῶν ἀμαξιῶν πὺ κουδαλούσαν τὰ μπαούλα, ἐνῶ ὁ κόσμος ἔδαζε κι ἄλλα μέσα στὰ βαγόνια. Μὰ ἡ μηχανὴ καὶ τὸ καρδουνοβάγονο εἶχαν φθάσει στὴν ἀμαξοστοιχία κ' ἔπεσαν πάνω στὸ πρῶτο βαγόνι μ' ἓναν ὑπόκωφο κρότο. Ὁ ἀρχιεργάτης βγήκε νὰ βιδώσει ὁ ἴδιος τὴ βέργα πὺ συνέδεγε τὶς δυὸ ἀμαξες.

Ὁ οὐρανὸς εἶχε σκοτεινιάσει πρὸς τὸ μέρος τῆς Μπατιονιόλ. Τὸ σταχτὶ τὸ σούρουπο λὲς κ' ἔπνιγε μέσα στὸν ἴσχιό του τὰ πρόσωπα τῶν σπιτιῶν, κ' ἔπεφτε κιόλας στὴν ἀνοιχτὴ βεντάγια πὺ σχηματίζανε οἱ ράγιες, ἐνῶ πέρα μακρὰ, μέσα στὸ θόλωμα, ὁλοένα διασταυρονόντανε τὰ τραῖνα τῶν «Προαστείων» καὶ τῆς «Ζώνης» πὺ πηγαινορχόντανε. Πέρα ἀπ' τὰ σκοτεινὰ πέπλα τῆς μεγάλης τζαμαρίας, πάνω ἀπ' τὸ σκοτεινιασμένο

Παρίσι, πετούσανε τούφες, τούφες, βυσσινιοὶ καπνοί.

— "Οχι, ὄχι, ἄφησε με, μурμουρίσε ἡ Σεδερίνη.

Σιγά, σιγά, δίχως νὰ πεῖ λέξη τὴν εἶχε ἀγκαλιάσει χαϊδευτικά, σφιχτά, ἐρεθισμένος ἀπ' τὴ ζεστασιά τοῦ νεανικοῦ κορμιοῦ τῆς ποῦ τὸ βαστοῦσε ἔτσι μὲς στὰ μπράτσα του.

Τονε ζάλιζε μὲ τὴ μυρουδιά τῆς, τὸν ξετρέλλαινε ἀνασηκώνοντας ἔτσι τοὺς γοφοὺς τῆς γιὰ νὰ τοῦ ξεφύγει. Μ' ἓνα σπρώξιμο τὴνε σήκωσε ἀπ' τὸ παράθυρο κλείνοντας τὰ παραθυρόφυλλα, μὲ τὸν ἄγκωνα του.

Τὸ στόμα του εἶχε ἀνταμώσει τὸ δικό τῆς. Τῆς τσάκιζε τὰ χεῖλη· τὴν πῆγε πρὸς τὸ κρεββάτι.

— "Οχι, ὄχι, δὲν εἵμαστε σπῖτι μας, ἔλεγε ἑλοένα. Σὲ παρακαλῶ, ὄχι σ' αὐτὸ τὸ δωμάτιο.

Κ' ἡ ἴδια ἀκόμα, εἶτανε σὰ μεθυσμένη. Τὴν εἶχε ζαλίσει τὸ πιετὸ καὶ τὸ φαῖ κ' εἶταν ἀκόμη ἀναμμένη ἀπ' τὴ ζωηρὴ τρεχάλα τῆς ἀνάμεσα στὸ Παρίσι.

Τὸ δωμάτιο αὐτὸ εἶταν πάρα πολὺ ζεστὸ, καὶ κεῖνο τὸ τραπέζι ὅπου κυλιόνταν ἄταχτα τὰ μαχαιροπήρουνα κ' οἱ πετσέτες, ἡ περιπέτεια τοῦ ταξιδιοῦ ποῦ τὸ γυρνοῦσε σὲ διασκέδαση, ὅλ' αὐτὰ τῆς ἀνάδανε τὸ αἷμα καὶ μιὰ ἀνατριχίλα τῆς ἀναστάτῳνε ἀλάκερο τὸ κορμί.

Κι ὥστόσο δὲν ἤθελε, ἀντιστεκότανε, ἔσπρωχνε μ' ὅλη τῆς τὴ δύναμη τὸ ξύλο τοῦ κρεββατιοῦ γιὰτὶ τὴνε δυνάμῳνε μιὰ τρομερὴ ἐπανάσταση ποῦ δὲ θὰ μπορούσε νὰ πεῖ τὴν αἰτία τῆς.

— "Οχι! ὄχι! δὲ θέλω!

Ἐκεῖνος, ποῦ τοῦ εἶχε ἀνέβει τὸ αἷμα στὸ κεφάλι μόλις συγκρατοῦσε τὰ χοντρά του βάνουσα χέρια.

— Χαχά, μήπως θὰ τὸ καταλάβει κανεῖς; Θὰ ξανατινάξουμε τὸ κρεβδάτι.

Τὶς πιότερες φορές, παράδινε τὸν ἑαυτὸ τῆς, μὲ μιὰ

πρόσχαρη ὑποταγή σὰν εἶτανε σπίτι τους, στὴ Χάδρη, ὕστερα ἀπ' τὸ γιόμα, ὅταν ἐκεῖνος εἶχε ὑπηρεσία τὴ νύχτα. Τὸ πράμα αὐτὸ φαινότανε πὼς δὲν τὴν εὐχαριστοῦσε πολὺ μὰ ἔδειχνε μιὰ νόστιμη νωχέλεια, μιὰ συμπαθητικιά συναίνεση γιὰ νὰ εὐχαριστήσῃ ἐκεῖνον. Καὶ κεῖνο ποὺ τὴ στιγμὴ αὐτὴ τὸν ξετρέλλαινε, εἶτανε πὼς τὴν ἐνιωθε, ἔτσι, ὅπως ποτέ του δὲν τὴν εἶχε ἀπολαύσει, ἀναμμένη, σπαρταριστὴ ἀπ' τὸ φιλήδονο πάθος. Ἡ μαυρίλα τῶν μαλλιῶν τῆς σκοτεῖνιαζε τώρα τὰ ἥρεμα μάτια τῆς καὶ τὰ σαρκώδη τῆς χεῖλια μάτωναν τὸ γλυκὸ μακρουλὸ τῆς πρόσωπο.

Εἶχε μπροστά του μιὰ γυναῖκα ποὺ δὲν τὴν ἤξαιρε καθόλου. Γιατὶ ἀρνιότανε ;

Δέ μοῦ λές ! Γιατί ; Ἔχουμε καιρὸ.

Τότες, μέσα σὲ μιὰν ἀνεξήγητη στενοχώρια, σὲ μιὰν ἀγωνία ποὺ λές καὶ δὲν εἶχε συναίσθηση τοῦ τί ἔλεγε, σὰ νὰ ἀγνοοῦσε καὶ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ τῆς, ἄφησε νὰ τῆς ξεφύγῃ μιὰ κραυγὴ πραγματικοῦ πόνου, ποὺ ἔκαμε κεῖνον νὰ καθήσῃ ἡσυχά.

— Ὅχι, ὅχι, σὲ ἱκετεύω, ἄφησέ με . . .

Δὲν ξαίρω κ' ἐγὼ καλὰ καλὰ, μὰ νιώθω πὼς ἡ σκέψη αὐτὴ μονάχα, τούτη τὴ στιγμὴ, μὲ πνίγει ! . . . Ὅχι, δὲν εἶναι σωστό . . .

Κ' οἱ δύο τους εἶχανε κυλήσῃ στὴν ἄκρη τοῦ κρεββατιοῦ, καὶ τώρα καθόντανε. Ἐκεῖνος πέρασε τὴ χούφτα του πάνω ἀπ' τὸ πρόσωπο του ἔτσι σὰ νὰ ἤθελε ν' ἀποτραβήξῃ τὴν κάψα ποὺ τὸν ἔκαιγε. Βλέποντας πὼς ξαναφρονίμεψε, ἐγίνε καὶ κείνη πρόσχαρη, ἔσκυψε, τοῦδωσε ἓνα γερὸ φιλὶ στὸ μάγουλο, θέλοντας νὰ τοῦ δείξῃ πὼς καὶ μ' ὅλα αὐτὰ τὸν ἀγαποῦσε πολὺ ἀκόμα. Γιὰ μιὰ στιγμὴ ἔμειναν ἔτσι, δίχως νὰ βγάξουν μιλιὰ ὥς ποὺ ἤρθανε στὸν ἑαυτὸ τους. Ἐκεῖνος τῆς εἶχε ξαναπιάσει

τ' ἀριστερὸ τὸ χέρι κ' ἔπαιζε μ' ἓνα παλιὸ χρυσὸ δαχτυλιδάκι της, ἓνα χρυσὸ φιδάκι μ' ἓνα κεφαλάκι ἀπὸ ρουμπίνια ποὺ τὸ φοροῦσε στὸ ἴδιο δάχτυλο ποὺ φοροῦσε καὶ τὴ βέρα της. Πάντα τὸβλεπε στὸ ἴδιο ἐκεῖνο δάχτυλο.

— Τὸ φιδάκι μου, εἶπεν ἡ Σεβερλίνη μὲ μιὰν ἄθελη φωνὴ σὰ σὲ ὄνειρο. Νόμιζε πὼς ἐκεῖνος κοίταζε τὸ δαχτυλίδι κ' ἔτσι ἐνιωθε κι αὐτὴ τὴν ἀκατανίκητη ἐπιθυμία νὰ μιλήσει.—Στὸ Κρουὰ ντὲ Μοφρὰ μοῦ τῶκανε ὁῦρο, στὰ γεννέθλια μου, σὰν ἔμπαινα στὰ δεκάξη.

Ὁ Ρουμπὼ ξαφνιασμένος, ἀνασήκωσε τὸ κεφάλι του.

— Ποιός ; Ὁ πρόεδρος ;

Ὅταν τὰ μάτια τοῦ ἀντρα της τὴν κοιτάξανε κατάματα, τότες ἐκείνη ἀνατινάχτηκε ἀπότομα, σὰ νὰ ξυπνοῦσε ἀπὸ κάποιο λήθαργο.

Ἐνιωσε μιὰ κρυάδα νὰ τῆς παγώνει τὰ μάγουλα. Θέλησε ν' ἀπαντήσῃ μὰ δὲ βρῆκε τί νὰ πεῖ γιατί ἄρχιζε νὰ τὴν πνίγῃ ἓνα εἶδος παραλυσία.

— Μά, εἶπε κείνος—πάντα μοῦλεγεσ πὼς ἡ μητέρα σου σοῦ εἶχε ἀφήσῃ αὐτὸ τὸ δαχτυλίδι.

Ἀκόμῃ καὶ σ' ἐκείνη τὴ στιγμὴ μποροῦσε ἐκείνη νὰ διορθώσῃ τὸ λόγο ποὺ τῆς ξέφυγε σὲ μιὰν ὥρα λησμονιάς. Ἐφθανε νὰ γελάσῃ, νὰ κάνει τὸ τρελλοκόριτσο. Μὰ τῶδαλε πείσμα, δὲν συγκρατοῦσε πιά τὸν ἑαυτὸ της, εἶχε χάσει κάθε συναίσθηση.

— Ποτὲ δὲ σοῦχω πεῖ, ἀγάπη μου, πὼς μοῦχει ἀφήσῃ ἡ μητέρα μου, αὐτὸ τὸ δαχτυλίδι.

Στὴ στιγμὴ ὁ Ρουμπὼ τὴν κοίταξε κατάματα καὶ γλώμιασε κι αὐτός.

— Πῶς ; Δὲ μοῦ τῶπες αὐτό ; Μοῦ τῶχεις πεῖ καμμιά εἰκοσαριὰ φορές ...! Δὲν εἶναι κακὸ τὸ νὰ σοῦδωσῃ ὁ πρόεδρος αὐτὸ τὸ δαχτυλίδι. Σοῦχει δώσει τόσα ἄλλα πράματα ...

Μὰ γιατί μου τ'όκρυφες; Γιατί είπες φέμματα, μιλώντας για τή μητέρα σου;

— Δέ μίλησα για τή μητέρα μου, ἀγάπη μου, λάθος θὰ κάνεις. Εἴταν ἡλίθιο αὐτὸ τὸ πείσμα. Ἔδλεπε πὼς χανόταν ἔτσι, πὼς ἐκεῖνος διάβαζε μέσα της τὴν ἀλήθεια καὶ ἤθελε τώρα νὰ ξανακαταπιεῖ τὰ λόγια της. Μὰ δὲν εἴταν πιά καιρός, ἐνιωθε πὼς τὸ πρόσωπο της ἀλλάζε καὶ δίχως νὰ τὸ θέλει, ὅλο τὸ εἶναι της μαρτυροῦσε τὴν ἀλήθεια. Ἡ κυράδα ποὺ εἶχε στὰ μάγουλα της ἀπλώθηκε σ' ὅλο της τὸ πρόσωπο κ' ἓνα νευρικό «τίκ» τραβοῦσε τὰ χεῖλιά της. Ἐκεῖνος ἀγρίευε, ξανακοκκίνισε πάλι ξαφνικά, σὲ βαθμὸ ποὺ ἔλεγε καὶ τὸ αἷμα του πήγαινε νὰ σπάσει τίς φλέβες καὶ νὰ ξεχυθεῖ ἀπ' ἐκεῖ μέσα. Τῆς εἶχε πιάσει τὰ χέρια καὶ τὴν κοίταζε ἀπὸ πολὺ κοντὰ για νὰ παρακολουθεῖ καλλίτερα μὲς στὴν τρομάρα τῶν ματιῶν της, ἐκεῖνο ποὺ δὲν ἔλεγε τὸ στόμα της.

— Τὸ Θεό σου...! — μουρμούρισε — Τὸ Θεό σου...!

Ἐκείνη τρόμαξε, ἔσκυψε τὸ πρόσωπο της για νὰ τὸ κρύψει κάτω ἀπ' τὸ μπράτσο της, γιατί μάντευε τὴ γροθιά ποὺ θ'ἄπεφτε. Ἐνα περιστατικό, τιποτένιο, ἄθλιο, ἀσήμαντο, ἢ λησμονιά μιᾶς ψευτιάς γι' αὐτὸ τὸ δαχτυλίδι, μαρτυροῦσε ὁλόκληρη τὴν ἀλήθεια μέσα σὲ δυὸ τρία λόγια τῆς κουδέντας.

Ἐφθασε ἓνα καὶ μόνο λεπτό.

Μὲ μιὰ σπρωξιά, τὴν ἔρριξε στὴ μέση τοῦ κρεββατιοῦ καὶ τὴν χτυποῦσε μὲ τίς δυὸ γροθιές του, ἔτσι, ὅπου τύχει.

Τρία χρόνια παντρεμένοι, καὶ μήτε ἓνα χαστούκι ποὺ λέει ὁ λόγος δὲν τῆς εἶχε δώσει· τώρα τὴν ἐσπινάκωνε, τυφλός, μεθυσμένος, μὲ τὸ χτηνώδικο ἐκεῖνο θυμὸ

τοῦ ἄντρα μὲ τὰ χοντρά τὰ χέρια, ποῦ ἄλλη φορὰ ἔσπρωχνε βαγόνια.

— Τὸ Θεό σου ! σκρόφα ! πλάγιασες μαζί του . . . πλάγιασες μαζί του . . . πλάγιασες μαζί του ! λυσσοῦσε ὅσο τᾶλεγε αὐτὰ τὰ λόγια, καὶ κάθε φορὰ, βαροῦσε μὲ τὴς γροθιές του σὰ νᾶθελε νὰ τῆς τὰ χώσει μὲς στὸ πετσί της.

— Μὲ τὸν παλιόγερο . . . Τὸ Θεό σου ! σκρόφα ! . . . πλάγιασες μαζί ! . . . πλάγιασες μαζί του ! . . .

Ἡ φωνή του στραγγαλιζότανε μέσα σ' ἓνα τέτοιο θυμό, ποῦ γινότανε σφυριχτή καὶ λές καὶ δὲν ἔδωαινε πιά. Τότε μονάχα ἄκουσε πῶς ἀποκαμωμένη ἀπ' τὴς γροθιές, ἔλεγε, ὅχι. Δὲν εὑρίσκε ἀλλή ὑπεράσπιση, ἀρνιότανε μόνο, γιὰ νὰ μὴν τὴ σκοτώσει. Κι αὐτὴ ἡ φωνή, αὐτὸ τὸ πείσμα τῆς ψευτιάς, τὸν ἀποτρέλλαινε.

— Ὁμολόγησε πῶς πλάγιασες μαζί του !

— Ὁχι ! Ὁχι !

Τὴν εἶχε ξαναπιάσει, τὴν ἀνασήκωνε στὴν ἀγκαλιά του καὶ δὲν τὴν ἄφινε νὰ πέσει πάνω στὸ πάπλωμα ὅπου ἡ φτωχεὶα προσπαθοῦσε νὰ κρυφτεῖ. Τὴν ἀνάγκαζε νὰ τὸν κοιτάζει.

— Ὁμολόγησε πῶς πλάγιασες μαζί του !

Μὰ κείνη, γλύστρησε μέσ' ἀπ' τὰ χέρια του, τοῦ ξέφυγε κ' ἔκανε νὰ τρέξει στὴν πόρτα. Μ' ἓνα σάλτο ξανάπεσε πάλι πάνω της, σήκωσε τὴ γροθιά του, καὶ λυσσοσμένος τὴν ξάπλωσε με τὴν πρώτη, ἐκεῖ κοντὰ στὸ τραπέζι. Ἐπese κι αὐτὸς πλάϊ της, τῆς εἶχε γραπώσει τὰ μαλλιά γιὰ νὰ τῆς χώσει τὸ κεφάλι στὸ πάτωμα. Γιὰ μιὰ στιγμή, ἔμειναν ἔτσι καταγῆς, πρόσωπο μὲ πρόσωπο, δίχως νὰ κουνιῶνται.

Καὶ μὲς στὴ φοβερὴ ἐκείνη σιωπὴ ἀκουόντανε τὰ τραγοῦδια καὶ τὰ γέλια τῶν κοριταῖων Ντοβερν ποῦ τὸ

πιάνο τους, κυριολεκτικά λυσσομανούσε στο κάτω πάτωμα, εὐτυχῶς, γιατί ἔτσι ἔπνιγε τὴ βουὴ τῆς παλαιστρας, Εἴταν ἡ Κλαίρη ποὺ τραγουδοῦσε παιδιάστικα τραγούδια, ἐνῶ ἡ Σοφία τὴν ἀκομπάνιαρε στὸ πιάνο, χτυπώντας μ' ὀλη τῆς τὴ δύναμη.

— Ὁμολόγησε πὼς πλάγιασες μαζί του !

Ἐκείνη δὲν τόλμησε πιά νὰ πεῖ τὸ ὅχι· δὲν ἀποκρίθηκε τίποτα.

— Ὁμολόγησε πὼς πλάγιασες μαζί του ! . . . τὸ Θεό σου . . . εἰ δὲ μὴ σ' ἀνοίγω τὴν κοιλιὰ !

Ὁὰ τῆς σκότωνα· τὸ διάβαζε καθαρὰ μέσα στὰ μάτια του.

Πέφτοντας ἐκείνη εἶχε δεῖ τὸ σουγιά ἀνοιχτὸ πάνω στὸ τραπέζι, καὶ τώρα ξανάβλεπε τὴ λάμψη τοῦ λεπιδιοῦ, νόμισε μάλιστα πὼς ἄπλωνε καὶ τὸ χέρι του.

— Ἐ, λοιπόν, ναι ! ἀλήθεια εἶναι ! Ἄφησέ με νὰ φύγω. Τότες τὸ πράμα, κατάντησε ἀπαίσιο.

Ἡ ὁμολογία αὐτὴ ποὺ μὲ τόση βία τὴν ἀπαιτοῦσε, τονε χτυποῦσε κατὰμουτρα σὰν κάτι ἀδύνατο, τρομερό. Ἔλεγε πὼς ποτέ του δὲν εἶχε φαντασθεῖ μιὰ τέτοια ἀτιμία. Τῆς ἄρπαξε τὸ κεφάλι, τῆς τὸ χτύπησε πάνω στὸ πόδι τοῦ τραπέζιου. Ἐκείνη παράδερνε καὶ τὴν τράβηξε ἀπ' τὰ μαλλιά στὴ μέση τοῦ δωματίου, ἀναποδογυρίζοντας τὶς καρέκλες. Κάθε φορὰ ποὺ προσπαθοῦσε ν' ἀνασηκωθεί, μὲ μιὰ γροθιά τὴν ξάπλωνε πάλι χάμω. Κι αὐτὸ λαχανιασμένα, μὲ τὰ δόντια σφιγμένα, μ' ἓνα πείσμα ἄγριο καὶ ἡλίθιο. Τὸ τραπέζι σπρώχθηκε καὶ κόντεψε ν' ἀναποδογυρίσει τὴ σόμπα. Μαλλιά καὶ αἷμα ἔμειναν σὲ μιὰν ἄκρη τοῦ μπουφέ. Ὅταν ξαναπήρανε τὴν ἀνάσα τους, ἀποχτηνωμένοι κ' οἱ δύο τους, φουσκωμένοι ἀπ' τὴν τόση φρίκη, κουρασμένοι, ὁ ἓνας νὰ χτυπᾷ κ' ἡ ἄλλη νὰ χτυπιέται, εἶχανε συρθεῖ ἴσαμε τὸ κρεβάτι,

ἐκαίνη ἀκόμη χάμω στριμωγμένη, καὶ κείνος κουβα-
ριασμένος, κρατώντας τὴν ἀκόμη ἀπ' τὴς πλάτες. Λαχά-
νιαζαν. Κάτω ἡ μουσικὴ ἐξακολουθοῦσε, τὰ γέλια πετού-
σανε, γέλια βροντερὰ, νεανικά.

Μὲ μιὰ σπρωξιὰ, ὁ Ρουμπῶ ἀνασήκωσε τὴ Σεβερλίνη
καὶ τὴνε στήριξε στὸ ξύλο τοῦ κρεββατιοῦ. Ὑστερα,
μ' ὄλο του τὸ βάρος, γονάτισε πάνω στὸ στῆθος τῆς.
Τέλος μπόρεσε νὰ μιλήσει.

— Ἔτσι λοιπόν ! πλάγιασες μαζί του, κουρδα ! Ξα-
ναπέστο ! Ξαναπέστο πὼς πλάγιασες μ' αὐτὸν τὸ γέρο...
Καὶ πόσο χρονῶ εἴσουν, ἔ ; μικρούτσικη, μικρούτσικη,
φέμματα ;

Ἀπότομα, ξέσπασε κείνη μὲ δάκρυα καὶ τ' ἀναφυλ-
λητά τῆς τὴν μποδίζανε ν' ἀποκριθεῖ.

— Τὸ Θεό σου ! θὰ μοῦ πεῖς ; ἔ ; Δὲν εἴσουν ἀκόμα
δέκα χρονῶ καὶ τονε διασκέδαζες τὸ γέρο ; Γι' αὐτό,
σ' ἀνάτρεφε μὲ τοῦ πουλιοῦ τὸ γάλα ; Γιὰ τὴς γουρου-
νιές του ἔ ; Πέστο... τὸ Θεό σου ! πέστο εἰδεμὴ ξαναρχίζω.

Ἐκείνη ἔκλαιγε, δὲνμποροῦσε νὰ βγάλει μιλιὰ κι
αὐτὸς σήκωσε τὸ χέρι του. Τὴνε ζάλισε μ' ἓνα χαστούκι.
Τρεῖς φορές, καθὼς δὲν τοῦδινε ἀπάντηση, τὴνε μπάτσισε
κάνοντας τὴν ἴδια ἐρώτηση.

— Πόσο χρονῶ ; Πέστο, κούρδα, πέστο, λοιπόν !

Τί ν' ἀντισταθεῖ ; Ἐχανε τὸν ἑαυτό τῆς κάτω ἀπὸ
τέτοιο βάρος. Ἐκεῖνος θὰ τῆς ξερίζωνε τὴν καρδιά μὲ
τὴς ἐργατικές του ροζιασμένες δαχτυλάρες.

Καὶ ἡ ἀνάκριση ἐξακολούθησε.

Τᾶλεγε ὅλα μὲ τέτοια ντροπὴ καὶ μὲ τέτοιο φόβο
πού τὰ λόγια τῆς βγαίνανε σὰ στεναγμοὶ καὶ μόλις
ἀκουγότανε. Καὶ κείνος, πού τονε δάγκωνε ἡ φοδερὴ
ζήλια, λυσσοῦσε μὲ τὸν πόνο πού ἐνιωθε πλάθοντας τὴς
εἰκόνας ἐκείνων πού ἄκουε.

Ξανι δυνατό, όχι ...! όχι !... αὐτὸ εἶναι πάρα πολὺ ...
γεγοιαι δυνατό νὰ εἶναι ἔτσι.

κακομπερα, μονομιᾶς τὴν ἔσπρωξε.

κι ὁλοεῖ !... τὸ Θεό σου ! σκρόφα ! ... γιατί λοιπόν με
νά τ'ηνε ως ; ... Χαίρεις τί προστυχιά ἔκανες, ἔτσι

Πάλι ἔτ'ησες ; Εἶναι κλέφτρες στὴ φυλακὴ πού
εἰπώθηκε ἴτα στὴ συνειδήσή τους... Μὲ περιφρονοῦσες
ὕστερα τὰ νεᾶ' ἀγαποῦσες λοιπόν, ἔ; γιατί με παντρεύ-
κοντὰ σὲ καννιὰ ἀόριστη κίνηση. Μήπως ἤξαιρε καλὰ
κάποιου διάδρου παίρνοντάς τον εἴταν' εὐτυχισμένη γιατί
πὸν πού πέθαν' ὄν ἄλλο. Εἶναι τόσα πράματα πού δὲ
νὰ τὴν ἀναθρέψει μαζὶ καὶ πού τᾶκανε ὥστόσο, γιατί
ἐκείνη τ'ηνε συλλογιζόταν πὺ φρόνιμο. "Οχι, δὲν τὸν
ἄλλο θὰ εἶχε ἀρχίσει ἀπὸ πόφευγε νὰ τοῦ πεῖ, εἶναι
τσάκια φεύγανε τρεχάλα ποτὲ δὲ θὰ παραδεχότανε
ξεπρόβαλλε ἐκεῖνος, ἐνῶ αὐ

μουτίσσα ἀνασηκωμένη, περιμένει κάπου, ἔ; Βρῆκε
χαστουκάκι στὸ μάγουλο. Κι αὖ γιὰ νὰ πάει κορδόνι
τοῦ μιλήσει κατὰ πρόσωπο, ἂν ; στὰ δυὸ ταξίδια πού
δώσει ὅ,τι τοῦ ζητοῦσε, δὲν τᾶσε λοιπόν μαζί του;
ἐνιωθε πὺς εἶναι ἐρωμένη του, τ'ης ὁμολόγησε ξανά.

μὲ τίς πρόσχαρες καλωσύνες του, σκαλοῦσε καὶ τούτη
πους πού ξεπλανεύουνε τίς ὑπηρετί, ἔτσι θὰ πηγαίνανε
πού εἴτανε τόσο ἀξιοπρεπὴς καὶ ὑγγαλίσω τώρα θὰ
ἄλλους ; "Αχ ! τὸ σίχμα ! Αὐτὸς

ἔδαξε νὰ τὸν χαϊδεύουνε σὰν παπούχαν νὰ τὴν πιά-
τσάκι αὐτὸ νὰ μεγαλώνει, τὸ φαχιστή, ἐπαναστάτησε
λιγάκι τσιμποῦσε κ' ἓνα κομμάτι, τ

μονὴ νὰ τὴν περιμένει νὰ ὠριμάσεισαι. Ἀφοῦ ἐγὼ ἢ

Ὁ Ρουμπῶ εἴτανε λαχανιασμένονες . . . ἐγὼ μά-

— Τέλος, πόσο χρονῶ, ξαναπέσεις λοιπόν πὺς δὲν

ἐκείνη ἀκόμη χάμω στριμωγμένη, καὶ κείνος κο-
ριασμένος, κρατώντας τὴν ἀκόμη ἀπ' τὶς πλάτες. Ἰ-
νιαζαν. Κάτω ἡ μουσικὴ ἐξακολουθοῦσε, τὰ γέλια ἰσχύρια
σανε, γέλια βροντερά, νεανικά.

Μὲ μιὰ σπρωξιά, ὁ Ρουμπῶ ἀνασήκωσε τὴ
καὶ τήνε στήριξε στὸ ξύλο τοῦ κρεββατιοῦ
μ' ὅλο του τὸ βάρος, γονάτισε πάνω στὸ ἄ χεῖλια του
Τέλος μπόρεσε νὰ μιλήσει. α μάτια.

— Ἔτσι λοιπόν ! πλάγιασες μαζί του
ναπέστο ! ξαναπέστο πὼς πλάγιασες μ' ἐ τὴ γροθιά του:
Καὶ πόσο χρονῶ εἰσυνα, ἔ ; μικροῦτι
φέμματα ;

Ἀπότομα, ξέσπασε κείνη φάλιοῦ ἀπάντησε ἐκείνη.
λητά της τὴ μποδίζανε ν' ἄ κείνος ἐπέμεινε νὰ μάθει

— Τὸ Θεό σου ! θὰ μοῖ τὴν ξαίρει ἴσαμε τὸ τέλος,
δέκα χρονῶ καὶ τονε δέ, στὶς πρόστυχες ἐρωτήσεις.
σ' ἀνάτρεφε μὲ τοῦ ποῦ τὰ δόντια της, ἐξακολουθοῦσε
νιές του ἔ; Πέστο... τὸ χι, κουνώντας μόνο τὸ κεφάλι.

Ἐκείνη ἐκλαιγε, ἔρωνε καὶ τοὺς δυὸ ἡ τελειωτικὴ
αὐτὸς σήκωσε τὸ χέρι, αὐτὸς ὑπόφερε πιδὸ πολὺ ἀπ' αὐτὲς
Τρεῖς φορές, καθὼς δὲ, εἶνη τις νόμιζε ὡς ἐλαφρυντικές.
κάνοντας τὴν ἴδια ἐρώχῃ καὶ μὲ τέλος, θὰ τοῦ στοίχιω-

— Πόσο χρονῶ ; ἐφιάλτη λιγώτερο μαρτυρικό. Μὰ

Τί ν' ἀντισταθεῖ τὰ σάπιζε ὅλα, βύθιζε καὶ στριφο-
τέτοιο βάρος. Ἐκ τῆς σάρκας του τίς φαρμακερὲς λεπί-
τις ἐργατικές του ἔρα, ὅλα τέλειωσαν, δὲ θὰ μπορούσε

Καὶ ἡ ἀνάκρισιν α θὰ ξανάφερνε στὸ νοῦ του τὴν
Τάλεγε ὅλα μ

ποὺ τὰ λόγια της τοῦ ξέσκισε τὸ λάρυγγα.
ἀκουγόντανε. Καὶ Θεό του ... ἄχ ! τὸ Θεό του ... δὲν
ζήλια, λυσσοῦσε μ
εἰκόνες ἐκείνων ποί

είναι δυνατό, όχι ...! όχι !... αυτό είναι πάρα πολύ ...
δέν είναι δυνατό νά είναι έτσι.

— Υστερα, μονομιᾶς τὴν ἔσπρωξε.

— Μά !... τὸ Θεό σου ! σκρόφα ! ... γιατί λοιπόν με παντρεύτηκες ; ... Χαίρεις τί προστυχιά ἔκανες, ἔτσι ὅμως μ' ἀπάτησες ; Εἶναι κλέφτρες στή φυλακὴ ποὺ δὲν ἔχουν τόσα στή συνείδησή τους... Μὲ περιφρονοῦσες τὸ λοιπόν; Δὲ μ' ἀγαποῦσες λοιπόν, ἔ; γιατί με παντρεύτηκες ; Ἐκανε μιὰ ἀόριστη κίνηση. Μήπως ἤξαιρε καλὰ αὐτὴν τὴ στιγμή; Παίρνοντάς τον εἶταν' εὐτυχισμένη γιατί ἔτσι γλύτωνε ἀπ' τὸν ἄλλο. Εἶναι τόσα πράματα ποὺ δὲ θᾶθελε κανεὶς νὰ κάνει, καὶ ποὺ τᾶκανε ὥστόσο, γιατί τὸ κάτω κάτω, εἶναι καὶ τὸ πιὸ φρόνιμο. Ὅχι, δὲν τὸν ἀγαποῦσε, καὶ κείνο ποὺ ἀπόφευγε νὰ τοῦ πεῖ, εἶναι πῶς δίχως αὐτὴν τὴν ἱστορία, ποτὲ δὲ θὰ παραδεχότανε νὰ γίνεῖ γυναῖκα του.

— Αὐτὸς ζητοῦσε νὰ σὲ βολέψει κάπου, ἔ; Βρῆκε ἓνα ζῶο, ἔ; Ζητοῦσε νὰ σὲ βολέψει γιὰ νὰ πάει κορδόνι ἢ δουλειά. Κ' ἐξακολουθήσατε, ἔ; στὰ δυὸ ταξίδια ποὺ εἶχες κάνει; Γι' αὐτὸ σὲ κουβαλοῦσε λοιπόν μαζί του;

Μ' ἓνα κούνημα τοῦ κεφαλιοῦ της ὁμολόγησε ξανά.

— Καὶ γι' αὐτὸ ἀκόμα σὲ προσκαλοῦσε καὶ τούτη τὴ φορά ; ... Ἰσάμε τὸ τέλος λοιπόν, ἔτσι θὰ πηγαίνανε αὐτὲς οἱ βρωμιές ; Κι ἂν δὲ σὲ στραγγαλίσω τώρα θὰ ξαναρχίσουν πάλι !

Τὰ σπασμωδικὰ του χέρια ἀπλώθηκαν νὰ τὴν πιᾶσουν ἀπ' τὸ λαιμό. Μὰ τὴ φορά αὐτὴ, ἐπαναστάτησε κείνη.

— Μὰ κοίτα λαιπόν, ἄδικος ποὺ εἶσαι. Ἀφοῦ ἐγὼ ἢ ἴδια ἀρνήθηκα νὰ πάω. Ἐσὺ μ' ἔστελνες . . . ἐγὼ μάλιστα θύμωσα. . . γιὰ θυμήσου. Βλέπεις λοιπόν πῶς δὲν

ἤθελα πιά. Τελείωσε. Ποτές . . . ποτές πιά δὲ θ' ἀνεχόμουν.

Τὴν ἔνιωσε, πῶς ἔλεγ' ἀλήθεια κι ὥστόσο δὲν ἔνιωσε καμιὰ ξαλάφρωση. Ὁ φριχτὸς πόνος, τὸ καφτερὸ σίδερο ποὺ τοῦμενε μὲς στὸ στήθος, ἡ σκηνὴ αὐτὴ ποὺ συνέδθηκε μεταξὺ αὐτῆς καὶ κείνου τ' ἀνθρώπου, ὅλ' αὐτὰ εἶταν ἀνεπανόρθωτα. Καὶ κείνο ποῦ τὸν ἔκανε νὰ ὑποφέρει πιὸ φριχτὰ ἀκόμα, εἶταν ἡ ἀδυναμία του, νὰ μὴν μπορεῖ νὰ κάνει ὥστε νὰ μὴν εἶχε συμβεῖ τίποτ' ἀπ' ὅλ' αὐτά. Δίχως νὰ τὴν παρατήσῃ ἀκόμα εἶχε πλησιάσει στὸ πρόσωπό της, φαινότανε σὰ μαγεμένος, σὰ νὰ τὸν τραβοῦσε τὸ πρόσωπο αὐτὸ καὶ λὲς ζητοῦσε νὰ ξαναδρεῖ στὸ αἷμα ποὺ ἔτρεχε μὲς στὶς γαλάζιες ἐκεῖνες φλεβίτσες, ὅλα ὅσα τοῦ εἶχε ἑομολογηθεῖ. Καὶ μουρμούρισε, ἀφηρημένος, σὰ μέσα σ' ὄνειρο.

— Στὸ Κρουὰ ντὲ Μοφρά, στὸ κόκκινο δωμάτιο . . . Τὸ ξαίρω, τὸ παράθυρο του βλέπει πρὸς στὸ σιδηρόδρομο, τὸ κρεββάτι εἶναι κατάντικρυ. Ἐκεῖ μέσα σ' ἐκεῖνο τὸ δωμάτιο . . . Καταλαβαίνω γιατί λέει νὰ σ' ἀφήσῃ τὸ σπῆτι. Τὸ κέρδισες μὲ τὸν κόπο σου. Ἐπρεπε βέβαια νὰ προσέχει τὰ λεφτά σου, καὶ νὰ σὲ προικίσει, σοῦ ἄξιζε. Ἕνας δικαστής, ἓνας ἄνθρωπος πλούσιος μ' ἑκατομμύρια, τόσο σεβαστός, τόσο μορφωμένος, σὲ μιὰ τέτοια κοινωνικὴ θέση! Ἀλήθεια ζαλίζεται κανεῖς . . . Καὶ δὲ μοῦ λές! ἂν εἶταν πατέρας σου;

Ἡ Σεβερλὴν ἔδαλε ὅλα της τὰ δυνατὰ καὶ σηκώθηκε ὁλόρθη. Τὸν εἶχε σπρώξει μὲ μιὰν ὅλως διόλου ἐξαιρετικὴν δύναμη, ἂν σκεφθεῖ κανεῖς, τὴν ἀδυναμία τοῦ φτωχοῦ αὐτοῦ νικημένου κορμιοῦ. Ἀπότομα τὴν διαμαρτυροῦτανε.

— Ὅχι, ὄχι αὐτό! Ὅ,τι θέλεις γιὰ τ' ἄλλα. Χτύπα με, σκότωσε με . . . Μὰ μὴν τὸ λὲς αὐτό, λὲς ψέμματα!

Ὁ Ρουμπῶ τῆς εἶχε κρατήσῃ τὸ ἓνα τῆς τὸ χέρι μὲς στὰ δικά του.

— Μήπως ξαίρεις τὴν ἀλήθεια; Γιατὶ ἀμφιβάλεις καὶ σὺ ἡ ἴδια γι' αὐτὸ ἀναστατώνεσαι ἔτσι.

Καὶ καθὼς ἀποτραβοῦσε τὸ χέρι τῆς, ἐνίωσε ἐκεῖνος τὸ δαχτυλιδάκι ποὺ τῆς εἶχε μείνει στὸ δάχτυλο. Τὸ ξερίζωσε ἀπ' ἐκεῖ, καὶ τὸ κοπάνισε μὲ τὸ τακούνι τοῦ χάμω, μὲ μιὰ νέα κρίση λύσσας. Ὑστερα, ἄρχισε νὰ περπατᾷ, ἀπ' τὴ μιὰ ἄκρη τοῦ δωματίου στὴν ἄλλη, βουδός, ξετρελλαμένος. Ἐκεῖνη πεσμένη στὴν ἄκρη τοῦ κρεββατιοῦ τὸν κοίταζε μὲ τὰ μεγάλα τῆς στυλωμένα μάτια. Καὶ ἡ φριχτὴ σιωπὴ ἐξακολουθοῦσε.

Ἡ λύσσα τοῦ Ρουμπῶ δὲν ἔπαυε. Μόλις, ἔλεγε πῶς πῆγαινε νὰ μαλακώσει, τὸν ξανάπιανε πάλι, σὰν τὸ μεθῦσι ποὺ δευτερώνει τὴν ὁρμὴ του καὶ τονε βύθιζε μέσα σὲ μιὰ φοδερὴ παραζάλη.

Δὲ συγκρατοῦσε πιά τὸν ἑαυτὸ του.

Ἔδινε γροθιὲς στὸ κενὸ καὶ ριχνότανε μὲ ὁρμὴ μέσα στὸ ρέμα τοῦ ἀέρα ποὺ τὸν ἔδερνε κατὰ πρόσωπο, καὶ σκουντουφλοῦσε ὀλοένα, νιώθοντας τὴν ἀνάγκη νὰ μερέψει τὸ χτήνος ποὺ οὐρλιαζε μέσα στὸ βάθος τοῦ εἶναι του. Ἕταν μιὰ φυσικὴ ἀνάγκη ἄμεση, σὰ μιὰ πείνα ἐκδίκεσης ποὺ τοῦ στραγγάλιζε τὸ κορμὶ καὶ ποὺ δὲ θὰ τὸν ἄφινε πιά ἡσυχία, ὡς ποὺ νὰ τὴν ἱκανοποιήσει.

Δίχως νὰ σταματήσει, χτύπησε τὰ μάγουλα του μὲ τὲς δυὸ γροθιὲς του καὶ τραύλισε μὲ φωνὴ γεμάτη στενοχώρια.

— Τί θὰ κάνω τώρα;

Τῇ γυναίκα αὐτῇ, μιὰ καὶ δὲν τὴν εἶχε σκοτώσει, μὲ τὴν πρώτη, δὲ θὰ τὴ σκότωνε πιά. Ἡ ἀνανδρία του, ποὺ τὸν ἔκανε νὰ τὴν ἀφήνῃ ἀκόμα νὰ ζεῖ, αὐξάνει πρὶν ἂν τὸ θυμὸ του. Γιατὶ ἔταν ἀνανδρία νὰ μὴ λέςαι

νά τὸ στραγγαλίσει τὸ ἄτιμο κείνο κορμί. Ὡστόσο, δὲν μπορούσε νὰ τὴν κρατήσῃ ἔτσι. Ἐ, τότε, θὰ τὴν ἔδιωχνε λοιπόν, θὰ τὴν πετοῦσε στοὺς δρόμους, γιὰ νὰ μὴν τὴν ξαναδοῦν πιά ποτὲς τὰ μάτια του. Καὶ μιὰ νέα θάλασσα πόνου τὸν παράδερνε, μιὰ συχαμερὴ ἀναγούλα τὸν περεχοῦσε δλόκληρο σὰν ἐνιωθε πῶς μὴτ' αὐτὸ δὲ θὰ τῷ καμνε.

Τί λοιπόν; Δὲν τοῦμενε ἄλλο, ἀπ' τὸ νὰ παραδεχτεῖ αὐτὴ τὴν προστυχιά καὶ νὰ ξαναπάει τῇ γυναίκα αὐτῇ στὴ Χάδρη, νὰ ἐξακολουθήσῃ μαζί της τὴν ἡσυχὴ ζωὴ σὰ νὰ μὴν εἶχε συμβεῖ τίποτα. Ὁχι, ὄχι, προτιμώτερος ὁ θάνατος, ὁ θάνατος καὶ γιὰ τοὺς δύο τους, τὴν ἴδια κείνη στιγμὴ!

Μιὰ τέτοια ἀγωνία τοῦ βούρκωσε τὸ στήθος, ποὺ ξετρελλαμένος πιά φώναξε πιὸ δυνατά.

— Τί θὰ κάνω τώρα;

Ἀπ' τὸ κρεββάτι, ὅπου εἶταν καθισμένη, ἡ Σεδερίνη τὸν παρακολουθοῦσε μὲ τὰ μεγάλα της τὰ μάτια. Μὲς στὴν ἡρεμὴ συντροφικὴ ἀγάπη ποὺ εἶχε γι' αὐτόν, τονε λυπότανε κιόλας βλέποντάς τον σ' ἓναν τέτοιο ἀπέραντο πόνον.

Τὰ βρωμόλογα καὶ τίς γροθιὲς θὰ τοῦ τίς εἶχε συχωρέσει, ἀν' ἡ τρελλή αὐτὴ παραφορὰ τοῦ ἄφινε λιγώτερη ἐκπληξὴ ἀπ' αὐτήν, ποὺ ἐκείνη δὲν μπορούσε νὰ τὴν καταλάβει ἀκόμα. Αὐτὴ, ποὺ τὰ ὑπόφερνε καὶ τὰ ὑπόμενε ὅλα, ποὺ τόσο νέα εἶχε λυγίσει στὰ θελήματα ἐνὸς γέρου, ποὺ πιὸ ὕστερα δὲν εἶπε τίποτα γιὰ τὸ γάμο της, μόνο καὶ μόνο γιὰτὶ ἤθελε νὰ σάξουνε τὰ πράματα, τώρα δὲν κατῴρθωνε νὰ καταλάβει τὸ ξέσπασμα μιᾶς τέτοιας ζήλιας γιὰ παλιὰς ἀμαρτίες γιὰ τίς ὁποῖες αὐτὴ πρώτη μετανοοῦσε, καὶ δὶχως κακία μέσα της, μὲ τὴ σάρκα μόλις ἀγουροξυπνησμένη, μέσα σ' ἐκεῖνο τὸ ὑπο-

συνείδητο πού χαρακτηρίζει τις καλόγνωμες τις πόρνες, σεμνή μδλα ταῦτα, κοίταζε τὸν ἄντρα της νὰ πηγαινοέρχεται, νὰ στρυφογυρνᾷ σὰν τρελλός, ἀπαράλλαχτα καθὼς θὰ κοίταζε ἓνα λύκο, ἢ κάποιο ἄλλο ζῷο.

Τί εἶχε λοιπὸν μέσα του; Τόσοι καὶ τόσοι εἶναι στὸν κόσμο, κι ὅμως δὲν κάνουν ἔτσι! Μὰ κείνο πού τὴν τρόμαζε πιότερο, εἶταν πού ἐνιωθε τὸ χτήνος, πού δῶ καὶ τρία χρόνια ὑποφιαζότανε ἀκούοντας τὰ βουδὰ ὑπόκωφα οὐρλιάσματά του. Τὸ χτήνος σήμερα ἔσπασε τις ἀλυσίδες του, λύσσαξε, εἰν' ἔτοιμο νὰ δαγκάσει. Τί νὰ τοῦ πεῖ, γιὰ νὰ προλάβει τὸ κακό; Σὲ κάθε στροφή πού ἔκανε, κείνος βρισκότανε κοντὰ στὸ κρεββάτι, μπροστά της.

Κι αὐτὴ, τὸν περίμενε στὸ πέρασμα καὶ τόλμησε νὰ τοῦ μιλήσει.

— Φίλε μου, ἄκουσε

Μὰ δὲν τὴν ἄκουε, ἔλεγε ὁλοένα στὴν ἄλλη ἄκρη τοῦ δωματίου, λές κ' ἔμοιαζε ἓνα κομμάτι ἄχυρο πού τὸ εἶχε δαίρει ἡ μπόρα

— Τί θὰ κάνω τώρα; Τί θὰ κάνω τώρα;

Τέλος τὸν ἔπιασε κείνη ἀπ' τις γροθιές του, καὶ τότε συνεχράτησε γιὰ μιὰ στιγμή.

— Φίλε μου . . . γιὰ σκέψου! . . . ἀφοῦ ἐγὼ ἢ ἴδια δὲ θέλησα νὰ πάω . . . Ποτές πειὰ δὲ θὰ ξαναπήγαινα, ποτές . . . ποτές . . . Ἐγώ, ἐσένα ἀγαπῶ.

Καὶ γινότανε χαδιάρρα, τὸν τραδοῦσε, ἀνασήκωνε τὰ χεῖλια της γιὰ νὰ τῆς τὰ φιλήσει. Μὰ πεσμένος κοντὰ της, τὴν ἀπόσπρωχνε μὲ συχαμάρα.

— Ἀ! σκροφάρα, τώρα θέλεις, ἔ; . . . Πρωτῆτερα δὲν τὸ τραδοῦσε ἢ καρδιά σου, . . . δὲ σοῦ γούσταρα ἐγώ . . . Καὶ τώρα θέλεις νὰ μὲ ξαναμπλέξεις πάλι, ἔ; Ὅταν κρατᾷτε ἓναν ἄντρα ἀπ' αὐτοῦ, τὸν κρατᾷτε γερὰ . . .

Μὰ ἐμένα θὰ μ' ἔκαιγε, ἂν πλαγιάσω τῶρα μαζί σου, ναί, τὸ νιώθω, θὰ μοῦ καιγότανε τὸ αἷμα, σὰ φαρμάκι.

Ἀνατρίχιαζε. Ἡ σκέψη νὰ τὴν ἀπολαύσει, ἡ εἰκόνα αὐτῇ τῶν δύο κορμιῶν ποὺ ρίχνονται στὸ κρεβδάτι, τοῦ σούδλιζε πέρα ὡς πέρα τὸ κορμὶ σὰ μιὰ φλόγα. Καὶ μέσα στὸ θολὸ σκοτάδι ποὺ ἔπλεε ἡ σάρκα του, στὸ βάθος τῆς βρώμικης ἐπιθυμίας ποὺ αἵματόσταζε, ξαφνικὰ ζετινάχτηκε μπροστά του, ἡ ἀνάγκη τοῦ χάρου.

— Γιὰ νὰ μὴ σκάσω ἐγώ, θέλοντας νὰ πλαγιάσω μαζί σου, πρέπει βλέπεις πρὶν ἅπ' αὐτὸ νὰ σκάσω πρῶτα τὸν ἄλλο... πρέπει νὰ τὸν σκάσω, πρέπει νὰ τὸν σκάσω!...

Ἡ φωνή του ὀλοένα ἀνέβαινε, ξαναεῖπε τὸ λόγο ὀρθιος, ζετιναγμένος, σὰν ἡ κουδέντα αὐτῇ δίνοντάς του μιὰν ἀπόφαση, τὸν ἡσύχαζε. Δὲν ξαναμίλησε πιά, περπάτησε σιγὰ σιγὰ ὡς τὸ τραπέζι, κοίταξε κεῖ τὸ λεπίδι του, ὀρθάνοιχτο, ἄστραφτε. Μὲ μιὰ μηχανικὴ χειρονομία, τῷκλεισε καὶ τῷδαλε στὴν τσέπη του.

Καὶ μὲ τὰ χέρια ριγμένα κάτω, μὲ τὸ βλέμμα χαμένο στὰ μακρὰ, ἔμενε στὴν ἴδια θέση σκεπτικὸς. Τὰ ἐμπόδια ποὺ εὑρίσκε, χαράκωναν τὸ μέτωπο του μὲ δυὸ βαθουλὲς ρυτίδες. Γιὰ νὰ βρεῖ τὴ λύση, πῆγε κι ἄνοιξε τὸ παράθυρο, καρφώθηκε ἐκεῖ μπροστά. Πάνω στὸ πρόσωπο του, περνοῦσε τὸ κρῦο, τ' ἀεράκι τοῦ σούρουπου.

Πίσω του, ἡ γυναίκα του εἶχε σηκωθεί. Τὴν εἶχε ξαναπιάσει ὁ φόβος, μὰ δὲν τολμοῦσε πιά νὰ τονε ρωτήσῃ, προσπαθώντας μονάχα νὰ μαντέψῃ, τὸ τί γινότανε στὸ βάθος τοῦ σκληροῦ ἐκείνου κρανίου. Περίμενε ὀρθία κι αὐτῇ, μπρὸς στὸ φαρδὺ τὸν οὐρανό.

Μέσα στὸ σούρουπο ποὺ σιγορχότανε τ' ἀπόμακρα τὰ σπίτια ξεχωρίζανε τὸνα ἅπ' τ' ἄλλο, σὰ μαῦρες στίβες.

Μιὰ μενεξεδιά ὀμίχλη γέμιζε τὸν εὐρύχωρο σταθμό.

Ἄπ' τὸ μέρος τῆς Μπατινιόλ προπάντων, τὸ βαθὺ χαρά-
κωμα λὲς καὶ τῷπνιγε μιὰ στάχτη, ἐκεῖ ἀκριβῶς ποὺ
σβήγανε οἱ σκαλωσὲς τῆς Γέφυρας τῆς Εὐρώπης.

Πρὸς τὸ Παρίσι μιὰ τελευταία φωτοφολίδα τῆς μέρας
χλώμιανε τὰ παράθυρα τῆς μεγάλης σκεπαστῆς τζαμα-
ρίας ἐνῶ πρὸς τὰ κάτω τὰ πηχτὰ σκοτάδια λὲς καὶ
πέφτανε σὰ βροχή. Ἄστραψαν κάτι σπίθες. Ἀνάδανε τὰ
γκάζια γραμμὴ στὸ λιθόστρωτο.

Εἴταν ἐκεῖ καὶ μιὰ μεγάλη ἀσπρουλιάρικια λάμψη·
τὸ φανάρι τῆς μηχανῆς τοῦ τραίνου τῆς Ντιέππης, ποὺ
φορτωμένο ἐπιβάτες, μὲ τὶς πορτίτσες του κλειστὲς
κιάλας, περίμενε τὴ διαταγὴ τοῦ ὑποσταθμάρχου τῆς ὑπη-
ρεσίας γιὰ νὰ φύγει.

Παρουσιάστηκαν ἐμπόδια καὶ τὸ κόκκινο σινιάλο
τοῦ κλειδούχου μπόδιζε τὸ δρόμο, ἐνῶ μιὰ μηχανούλα
πήγαινε νὰ σύρει τὰ βαγόνια ποὺ μιὰ ἄσχημη μανούδρα
τὰ εἶχε ἀφήσει στὰ κρύα τοῦ λουτροῦ.

Ἀδιάκοπα, τὰ τραῖνα γλυστρούσανε μὲς στὴ σκιά
ποὺ ὅλο κι αὖξαινε, ἀνάμεσα στὶς μπερδεμένες ράγιες
καὶ σ' ἀκίνητες ἀμαξοστοιχίες ποὺ σταθμεύανε στὰ δρο-
μάκια τῆς ἀναμονῆς. Ἐφυγ' ἓνα τραῖνο γιὰ τὸ Ἀρζαν-
τέιγ κ' ἓνα ἄλλο γιὰ τὸ Σαῖν—Ζερμαίν. Ἦρθε ἓνα,
πολὺ μακρὺ, ἀπ' τὸ Σερβούρ. Τὰ σινιάλα ὅλο καὶ πλη-
θαίνανε, τὸ ἴδιο κ' οἱ σφυριξιές, κ' οἱ τρόμπες. Ἀπ' ὅλες
τὶς μεριές, ἓνα ἓνα, ξεμπροδάλανε φῶτα κόκκινα, πρά-
σινα, κίτρινα, ἄσπρα. Εἴτανε μιὰ γενικὴ σύγχυση κατὰ
τὶς στιγμὲς ἐκεῖνες τοῦ θολοῦ τοῦ σούρουπου, κ' ἔλεγε
πῶς ὅλα θὰ τσακιζόντανε, κι ὅμως ὅλα περνοῦσαν
ἀκουμπώντας τὸνα στ' ἄλλο, ὕστερα γλύτωναν κυλώντας
ἡτυχα ἡσυχα μέσα στὸ βάθος τῆς σκιάς. Μὰ ἡ κόκκινη
φωτιὰ τοῦ κλειδούχου ἔσδησε. Τὸ τραῖνο τῆς Ντιέππης,
σφύριξε κ' ἔβγαλε μπρὸς.

Ἄπ' τὸ χλωμὸ τὸν οὐρανὸ ἀρχίνησαν νὰ πέφτουν ἀριεὲς ψυχάλες. Ἡ νύχτα θὰ εἴτανε πολὺ ὑγρή.

Ὅταν ὁ Ρουμπῶ γύρισε ξωπίσω, τὸ μοῦτρο του εἴταν πρισμένο, πεισμωμένο, σὰ νὰ τὸ εἶχε πλακώσει τὸ σκοτάδι τῆς νύχτας ποὺ ἔπεφτε.

Κοίταξε τὸ ρολοῖ στὸ ξεψυχιάρικο φῶς κ' εἶπε δυνατά.

— Πέντε καὶ εἴκοσι.

Καὶ ξαφνιάστηκε : μιὰ ὥρα, μόλις μιὰ ὥρα γιὰ τόσα πράματα ! Θὰ νόμιζε, πὼς κ' οἱ δυὸ τρωγόντανε, ὁ ἓνας μὲ τὸν ἄλλον, ἐδῶ καὶ βδομάδες τώρα.

— Πέντε καὶ εἴκοσι, ἔχουμε καιρὸ ἀκόμα.

Ἡ Σεβερλίνη, ποὺ δὲν τολμοῦσε νὰ τονε ρωτήσῃ, τὸν παρακολουθοῦσε μὲ τὰ στενοχωρεμένα μάτια. Τὸν εἶδε ποὺ σκάλιζε τὴ ντουλάπα, κ' ἔδγαζε, χαρτί, ἓνα μπουκαλάκι μελάνη καὶ μιὰ πέννα.

— Νά ! ... ἔλα νὰ γράφεις.

— Σὲ ποιόν ;

— Σ' ἐκεῖνον. . . Κάθῃσε !

Καὶ καθῶς, ἔτσι ψυχόρμητα ἀποτραδιόταν ἀπ' τὴν καρέκλα τῆς, δίχως καλὰ καλὰ νὰ ξαίρει τί θὰ τῆς ἀπαιτοῦσε πάλι, ἐκεῖνος τὴν ξανατράβηξε, τὴν ξανακάθῃσε μπρὸς στὸ τραπέζι, μ' ἓνα τέτοιο σπρώξιμο ποὺ ἐκείνη ἔμεινε.

— Γράψε . . . «Φύγετε ἀπόψε, μὲ τὴν ἔκτακτη ἀμαξοστοιχία τῶν ἑξῆ καὶ τριάντα, καὶ μὴ φανερωθῇτε παρὰ μόνο στὴ Ρουένη».

Κρατοῦσε τὴν πέννα, μὰ τὸ χέρι τῆς ἔτρεμε, ὁ φόδος τῆς μεγάλωνε ἀπὸ τὸ ἀγνώστο ποὺ ἀνοιγαν μπρὸς στὰ μάτια τῆς οἱ δυὸ ἐκεῖνες ἀπλὲς γραμμές. Καὶ γι' αὐτὸ ἔκανε καρδιά καὶ σήκωσε τὸ κεφάλι τῆς παρακλητικά.

— Φίλε μου, τί πᾶς νὰ κάνεις ; . . . Σὲ παρακαλῶ, ἐξήγησέ μου . . .

Καὶ ξαναεἶπε κείνος, μὲ τὴ δυνατὴ του τὴν ἀλύπητη φωνή.

— Γράφε . . . γράφε.

Ὑστερα, βυθίζοντας τὸ βλέμμα του, μὲς στὰ μάτια της, δίχως θυμὸ, δίχως βρισιές, μὰ μ' ἓνα πείσμα ποὺ ἐκείνη ἐνιωθε ὄλο του τὸ βάρος νὰ τὴν τσακίζει καὶ νὰ τὴν ἐκμηδενίζει :

— Τὸ τί θὰ κάνω, θὰ τὸ δεῖς . . . Κι ἀκούς ; αὐτὸ ποὺ πάω νὰ κάνω θέλω νὰ τὸ κάνεις καὶ σὺ μαζί μου . . . Ἔτσι μένουμε μαζί, θὰ μᾶς ἐνώνει κάποιος γερὸς δεσμός.

Τὴν τρόμαξε, ἀποτραβήχτηκε ἀκόμη μιὰ φορά.

— Ὅχι, ὄχι, θέλω νὰ ξαίρω . . . Δὲ θὰ γράψω, πρὶ μάθω.

Τότε παύοντας πιά νὰ μιᾷ, τῆς ἐπίασε τὸ χέρι, ἓνα μικρὸ παιδίστικο χεράκι, τῆς τῶσφιξε μέσα στὴ σιδερένια γροθιά του, μὲ μιὰ συνεχῆ πίεση, σὰ μηχανή, ἴσαμε ποὺ νὰ τῆς τὸ σπάσει. Μαζί μὲ τὸν πόνο αὐτό τῆς ἔχωνε τὴ θέληση του μὲς στὴ σάρκα της.

Ἐρριξε μιὰ φωνή, καὶ ὄλα τσακίστηκαν μέσα της, τὸ πᾶν παραδόθηκε.

Ἀνήξαιρη καθὼς εἶχε μείνει μὲ τὴν παθητικὴ της ἡπιότητα, δὲν μπορούσε παρὰ νὰ ὑπακούσει. Ὅργανο ἡδοπάθειας, ὄργανο χάρου.

— Γράφε, γράφε.

Κ' ἔγραψε ἔγραψε δύσκολα, μὲ τὸ κακόμοιρο πονεμένο της χεράκι.

— Καλά, τώρα εἶσαι καλή, εἶπε κείνος σὰ διάδασε τὸ γράμμα. Τώρα σιάξε λίγο ἐδῶ, ἐτοιμασέ τα ὄλα, θὰ γυρίσω νὰ σὲ πάρω.

Εἶταν πολὺ ἥρεμος. Ξανάδεσε τὴ γραβάτα του μπρὸς στὸν κατρέφτη, φόρεσε τὸ καπέλλο του, κ' ὕστερα

ἔφυγε. Τὸν ἄκουσε ποὺ ἔκλεινε τὴν πόρτα, διπλοκλει-
δώνοντάς την, κ' ἔπαιρνε τὸ κλειδί.

Ἡ νύχτα, ὀλοένα κι ἀπλωνότατε. Μιά στιγμή ἔμεινε
καθισμένη, μὲ τ' αὐτὶ τεντωμένο· ἀφουγκραζότανε σὲ
κάθε κρότο. Στὸ δωμάτιο τῆς γειτόνισσας, ποὺ πουλοῦσε
ἐφημερίδες, ἀκουγότανε ἓνα ἀδιάκοπο ὑπόκωφο βουβὸ
παράπονο.

Τὸ δίχως ἄλλο, θᾶχανε ξεχάσει κανένα σκυλάκι.
Κάτω, στοὺς Ντοβέρν, τὸ πιάνο σῶπαινε. Τώρα, εἴταν ἓνας
εὐθυμος θόρυβος, κατσαρόλες, πιάτα καὶ μαχαιροπήρουνα
γιατὶ οἱ δυὸ νοικοκυροποῦλες ἀνακατεῦόντανε στὴν κου-
ζίνα. Ἡ Κλαίρη μαγείρευε κρέας, κ' ἡ Σοφία πάστρευε
σαλάτα. Καὶ κελίγη, τσακισμένη, τίς ἄκουε νὰ γελάνε
μὲς στὴ φριχτὴ ἀγωνία, τῆς νύχτας ἐκείνης ποὺ πλά-
κωνε.

Ἀπ' τὶς ἑξῆ καὶ τέταρτο ἡ μηχανὴ τοῦ ἐξπρὲς τῆς
Χάδρης, ξεμπούκαρε ἀπ' τὴ γέφυρα τῆς Εὐρώπης, τρά-
θηξε πάνω σὲ μιὰν ἀμαξοστοιχία καὶ ζεύτηκε. Ἐξαι-
τίας ποὺ εἴταν πιασμένος ὁ τόπος δὲν μπόρεσαν νὰ βολέ-
ψουνε τὸ τραῖνο αὐτὸ κάτω ἀπ' τὴ μαρκίζα τῆς μεγάλης
γραμμῆς. Περίμενε στὸ ὑπαιθρο, πλάϊ στὸ λιθόστρωτο,
ποὺ μακρούλαινε λὲς σὰν ἓνα εἶδος κυματοθραύστης, μὲς
στὰ σκοτάδια τοῦ μελανοῦ οὐρανοῦ ἔπου μιὰ σειρὰ γκα-
ζοφάναρα φυτεμένα γραμμῇ στὸ πεζαδρόμιο λὲς κ' εἴ-
τανε τ' ἄστρα, ἄστρα καπνιάρικα.

Μιά ραγδαία βροχή, μόλις εἶχε πάψει, κ' εἶχε ἀφή-
σει ἓναν ἄερα καὶ μιὰ παγερὴ ὑγρασία, ἀπλωνμένη στὸν
εὐρύχωρο ἀνοιχτὸν ὀρίζοντα, ποὺ μιὰ ὀμίχλη τὸν πῆ-
γαινε ἴσαμε τὰ θολὰ τὰ φῶτα ποὺ ξεπρόδαλλαν ἀπ' τὰ
μπροστινὰ τῶν σπιτιῶν τῆς ὁδοῦ Ρώμης.

Ὅλ' αὐτά, εἴτανε ἀπέραντα καὶ θλιθερά, πνιγμένα
λὲς μὲς τὸ νερό, καὶ δῶ καὶ κεῖ, κανένα ματωμένο φῶς,

συγχισμένο, θολό, μέσα σὲ μιὰν ἀδιάφανη μάζα, οἱ μηχανές καὶ τὰ μοναξιάρικα βαγόνια, κομμάτια ἀπὸ τὰ τραίνα ποὺ κοιμόντανε πάνω στὶς γραμμὲς τῆς ρεμίζας. Κι ἀπ' τὰ κατάβαθα τῆς λίμνης αὐτῆς τοῦ ζόφου, ἀνεβαίνανε βουές, γιγάντιες ἀνάσες, πυρωμένα λαχανιάσματα, σφιριξιές σὰ σουδλερές φωνές γυναικῶν ποὺ διακορεύονται, κι ἀπόμακρες τρόμπες ποὺ ἤχουν ἀξιοθρήνητα, μὲς στ' ἀγκομαχητὸ τῶν σοκακιῶν ποὺ γειτονεύουν.

Ἀκούστηκαν διαταγές μὲ δυνατὴ φωνή, γιὰ νὰ προστεθεῖ ἀκόμῃ ἓνα βαγόνι. Ἀκίνητη ἡ μηχανὴ τοῦ ἐξπρές, ἄφινε νὰ φεύγει ἀπὸ μιὰ ἀσφαλιστικὴ δικλείδα ἓνα μεγάλο συντριβάνι ἀχνοῦ ποὺ ἀνέβαινε μὲς στὸ σκοτάδι στριφογυρίζοντας καὶ σπέρνοντας λὲς μ' ἄσπρα δάκρυα τ' ἀπέραντο πένθος π' ἀπλωνότανε στὸν οὐρανό.

Στὶς ἔξη καὶ εἴκοσι, ξεπρόβαλαν ὁ Ρουμπὼ κ' ἡ Σεδερίνη. Ἐκεῖνη εἶχε πάει νὰ δώσει πίσω τὸ κλειδί στὴν κυρὰ Βικτουάρ περνώντας μπρὸς ἀπ' τ' ἀποχωρητήρια κοντὰ στὴν αἴθουσα τῆς ἀναμονῆς καὶ κείνος τὴν ἐσπρωχνε μὲ ὕψος συζύγου ποὺ ἡ γυναῖκα του ἀργοπόρησε. Εἶταν ἀνυπόμονος κι ἀπότομος μὲ τὸ καπέλλο ριχμένο πρὸς τὰ πίσω. Ἐκεῖνη μὲ τὴ βελέττα τῆς τεντωμένη, περπατοῦσε ἀναποφάσιστα, φοβισμένα σὰ νὰ τὴν εἶχε ἀποκάμει ἡ κούραση.

Κῦμα ὁλόκληρο ἐπιβάτες πήγαινε πάνω στὸ πεζοδρόμιο. Ἀνακατεύτηκαν κι αὐτοὶ ἐκεῖ μέσα, κ' ἔφεραν βόλτα τὰ βαγόνια, ζητώντας μὲ τὸ βλέμμα τους ἐν' ἀδειανὸ διαμέρισμα στὴν πρώτη θέση.

Τὸ πεζοδρόμιο ὁλοένα καὶ ζωήρευε. Οἱ διανομεῖς κουδαλούσαν στὸ πρῶτο πρῶτο βαγόνι τίς ἀποσκευές, ἓνας ἐπιστάτης εἶταν' ἀπασχολημένος νὰ βολέψει κάπου μιὰ μεγάλη φαμίλια, ὁ ὑποσταθμάρχης τῆς ὑπηρεσίας ἔρριχνε μιὰ ματιὰ στὸ ζέψιμο, μὲ τὸ φανάρι—σινιάλο στὸ

χέρι, γιὰ νὰ δεῖ ἂν εἴταν καλοδεμένα τὰ βαγόνια τὸνα μὲ τ' ἄλλο καὶ καλοσφιγμένες οἱ βίδες τους.

Κι ὁ Ρουμπῶ, βρῆκ' ἐπὶ τέλους ἐν' ἀδειανὸ διαμέρισμα, ὅπου ἐτοιμαζόταν ν' ἀνεβάσει τὴ Σεβερίνη, ὅταν ξαφνικὰ τὸν εἶδ' ὁ σταθμάρχης, ὁ κύριος Βαντόρπ, ποὺ ἔφερνε βόλτες ἐκεῖ τριγύρω, παρέα μὲ τὸ βοηθὸ—προϋστάμενο τῆς μεγάλης γραμμῆς, τὸν κ. Ντοβέρν. Περπατοῦσαν κ' οἱ δύο τους, μὲ τὰ χέρια πίσω, παρακολουθώντας τὴ μανούβρα τοῦ βαγονιοῦ ποὺ οἱ ἄλλοι προσθέτανε. Χαιρετίστηκαν, ἔγινε ἀνάγκη νὰ σταθοῦνε νὰ κουβεντιάσουν. Στὴν ἀρχή, μιλῆσανε γι' αὐτὴν τὴν ἱστορίαν τοῦ Ὑποναρχῆ, ποὺ εἶχε τελειώσει μὲ τρόπο, ὥστε ὅλοι μείναν εὐχαριστημένοι. Ὑστερα, τὸφερ' ὁ λόγος γιὰ κάποιο δυστύχημα ποὺ συνέδηκε τὸ πρῶτ' στὴ Χάβρη καὶ ποὺ τὸ εἶχε μεταδώσει ὁ τηλέγραφος : Μιὰ μηχανή, ἡ Λιζούλα ποὺ τὶς Πέμπτες καὶ τὰ Σάββατα, ἐκτελοῦσε ὑπηρεσίαν τοῦ Ἑξπρές τῶν ἔξη καὶ τριάντα, ἔσπασε τὴν μπιέλλα της, πάνω ποὺ τὸ τραῖνο ἔμπαινε στὸ σταθμό. Ἡ ἐπιδιόρθωση ἀκίνητοῦσε καὶ ἓνα δυὸ μέρες, τὸ μηχανικὸ Ζὰκ Λαντιέ, ἓνα χωριανὸ τοῦ Ρουμπῶ, καθὼς καὶ τὸ θερμαστή του, τὸν Πεκέ, τὸν ἄντρα τῆς κυρᾶ Βικτουάρ.

Ὅρθῃ μπρὸς στὴν πορτίτσα τοῦ βαγονιοῦ, ἡ Σεβερίνη περίμενε, δίχως νάχει ἀκόμα ἀνεβεῖ, ἐνῶ ὁ ἄντρας της καμωνότανε μ' αὐτοὺς τοὺς κυρλοὺς, πῶς εἴτανε στὰ κέφια του μιλοῦσε δυνατὰ καὶ γελοῦσε.

Κάποιο ἀπότομο σπρώξιμο, τὸ τραῖνο πῆγε πίσω κάμποσα μέτρα : εἴταν ἡ μηχανή ποὺ ἔσπρωχνε τ' ἄλλα τὰ βαγόνια πάνω στὸ καινουργιοφερμένο τὸ Νο 293, ἰδιαίτερη ἄμαξα.

Καὶ ὁ γιὸς Ντοβέρν, ὁ Ἀνρί, ποὺ συνώδεε τὸ τραῖνο ὡς ἀρχιοδηγός, ἀναγνωρίζοντας τὴ Σεβερίνη κάτω

ἀπ' τῇ βαλέττα της, τὴν εἶχε μποδίσει νὰ σπρώξει τὸ πορτάκι ποὺ εἶχε μείνει ἀνοιχτό, ἀποτραδώντας τὴν μὲ μιὰ γλήγορη χειρονομία. Ὅστερα ζήτησε συγνώμη χαμογελώντας πολὺ πρόσχαρος, τῆς ἐξήγησε πὺς ἡ ἰδιαιτέρη ἄμαξα εἶτανε γιὰ κάποιο διοικητὴ τῆς Ἑταιρείας ποὺ τὸ εἶχε ζητήσει μισὴν ὥρα πρὶν τὸ φευγιδ τοῦ τραίνου.

Ἐκείνη γέλασε νευρικά, ἔτσι δίχως αἰτία καὶ κείνος ἔτρεξε στὴν ὑπηρεσία του. Τὴν ἄφησε ἐνθουσιασμένος γιὰτι πάντα ἔβαζε μὲ τὸν νοῦ του πὺς ἡ γυναικούλα αὐτὴ μποροῦσε μιὰ μέρα νὰ γίνῃ μιὰ πολὺ εὐχάριστη ἔρωμένη.

Τὸ ρολοῖ ἐδειχνε ἕξ κ' εἰκοσιεφτά. Ἀκόμα τρία λεπτά. Ἀπότομα, ὁ Ρουμπῶ ποὺ ἀπὸ μακριὰ παραμόνευε τὶς πόρτες, στὶς αἰθουσες τῆς ἀναμονῆς, μιλώντας ἔτσι μὲ τὸ σταθμάρχην, τὸν παράτησε γιὰ νὰ πάει κοντὰ στὴ Σεβερλίνην. Μὰ τὸ βαγόνι εἶχε πάει πρὶν πέρα· ἀνάγκη λοιπὸν νὰ πᾶνε στ' ἄδειαν τὸ διαμέρισμα τοὺς ποὺ εἶχε τραδηχτεῖ μερικὰ βήματα. Γυρίζοντας τὶς πλάτες ἔσπρωχνε τὴ γυναῖκα του, τὴν ἀνέβασε μὲ μιὰ σπρωξιά τοῦ χεριοῦ του, ἐνῶ ἐκείνη μὲς στὴ στενάχωρη ὑπακοή της, κοίταξε ψυχόρμητα πρὸς τὰ πίσω, γιὰ νὰ μάθει.

Εἶταν κάποιος ἀργοπορημένος ταξιδιώτης ποὺ ἔφθανε κρατώντας στὸ χέρι μονάχα ἓνα σκέπασμα.

Εἶχε σηκωμένο τὸ γιαντὶ τοῦ γαλάζιου τοῦ παλτοῦ, ὁ γύρος τοῦ σκληροῦ καπέλλου τοῦ τόσο κατεδασμένος πάνω στὰ φρύδια ποὺ δὲν ξεχώριζε κανεὶς στὸ τρεμουλιαστὸ φῶς τοῦ γκαζιοῦ, ἄλλο ἀπὸ λίγα ἄσπρα γένεια. Ὅστόσο, ὁ κ. Βαντόρπ κι ὁ κ. Ντοβέρν εἶχαν προχωρήσει, μ' ὅλη τὴ φανερὴ ἐπιθυμία ποὺ εἶχ' ὁ ταξιδιώτης νὰ περάσει ἀπαρατήρητος. Τὸν ἀκολουθοῦσαν. Τοὺς χαιρέτησε μόνο τρία βαγόνια παρακάτω, μπρὸς στὴν ἰδιαιτέρη ἄμαξα ὅπου ἀνέβηκε βιαστικός. Εἶταν ἐκεῖνος.

Ἡ Σεδερίνη τρέμοντας, ἄφησε τὸν ἑαυτὴ τῆς νὰ πέσει πάνω στὸ παγκάκι.

Ὁ ἄντρας τῆς, τῆς τσάκιζε τὸ μπράτσο, σφίγγοντάς το, σὰ νὰκανε μιὰ τελευταία κατάχτηση, βέβαιος τώρα πὼς θάποτέλειωνε κείνο ποὺ ἤθελε.

Σ' ἓνα λεπτό, χτύπησε μισή.

Κάποιος μικροπουλητῆς ἐπέμενε νὰ φωνάζει τὶς βραδινὲς ἐφημερίδες.

Ταξιδιώτες ἔκαμναν ἀκόμη βόλτες στὸ πεζοδρόμιο, γιὰ ν' ἀποτελειώσουν τὸ τσιγάρο τους.

Μὰ ὅλοι ἀνέβηκαν. Ἀπ' τὴ μιὰ ἄκρη ὥς τὴν ἄλλη τοῦ τρκίνου, ἄκουε κανεὶς τοὺς ἐπιστάτες ποὺ κλείνανε τὰ πορτάκια. Καὶ ὁ Ρουμπὼ ποὺ εἶχε τὴ δυσάρεστη ἐκπληξη, παρατηρώντας πὼς στὸ διαμέρισμα ἐκεῖνο ποὺ τὸ νόμιζε ἀδειανό, μιὰ σκοτεινὴ σιλουέττα εἶχε πιάσει τὴ μιὰ γωνιά, κάποια γυναῖκα μαυροφόρα ἴσως, ἀμίλητη κι ἀκίνητη, δὲν μπόρεσε νὰ συγκρατήσῃ ἓνα ξεφωνητὸ πραγματικοῦ θυμοῦ, ὅταν τὸ πορτάκι ξανάνοιξε κ' ἓνας ἐπιστάτης ἔρρηξε μέσα στὸ θαγόνι ἓνα ζευγάρι, ἓνα χοντρὸ ἄντρα καὶ μιὰ παχειὰ γυναῖκα, σκασμένους καὶ τοὺς δύο ἀπ' τὴν τρεχάλα ποὺ θὰ εἶχαν κάνει. Ἡ ψυχάλα, φιλή, φιλή, ξανάρχισε πάλι, πνίγοντας τὴν ἀπέραντη σκοτινιασμένη ἔκταση, ὅπου ὀλοένα περνοδιαβαίνανε τραῖνα ποὺ μονάχα τὰ φωτισμένα τους τζάμια ξεχώριζε κανεὶς, σειρὰ ὀλόκληρη παραθυράκια ποὺ γλυστρούσανε κ' ἔφευγαν.

Ἀνάφανε πράσινα φῶτα. Μερικὰ φανάρια λὲς καὶ χορεύανε σύρριζα, στὸ χῶμα. Καὶ τίποτ' ἄλλο, τίποτα, παρὰ μιὰ ἀπέραντη μαυρίλα μονάχα, ὅπου ξεχωρίζανε οἱ μαρκίζες μόνο τῆς μεγάλης γραμμῆς, χλωμές, γιατί ἔρρωστιάρικο εἶτανε καὶ τὸ γκάζι ποὺ τὶς φώτιζε.

Ὅλα εἶτανε ἀποκαμωμένα, κι' αὐτὲς ἀκόμα οἱ βουὲς γινόντανε ὑπόκωφες, δὲν ἀκουγόταν ἄλλο ἀπὸ τὴ βροντὴ

τῆς μηχανῆς, πού οἱ ἀνοιχτοί τῆς ξεθυμαστῆρας, ἀφή-
νανε σάν ἀνεμοδαρμένα κύματα, τὸν ἄσπρο ἀτμό. Ἕνα
σύννεφο ἀνέβαινε, σὰ στοιχειὸ πού ξάπλωνε τὸ σάβανό
του, ἐνῶ μέτα ἀπ' αὐτὸ περνοῦσαν μεγάλες μακῦρες καπνιές,
πού κανεῖς δὲν ἤξαιρε, ποῦθε ἐρχόντανε. Ὁ οὐρανὸς
σκοτείνιασε ἀκόμῃ παραπάνω κ' ἓνα καπνισμένο σύννεφο
πλανιότανε πάνω ἀπ' τὸ νυχτερινὸ Παρίσι, πού κόρωνε
μέε στὶς φωτιές του.

Τότες, ὁ ὑποσταθμάρχης τῆς ὑπηρεσίας, σήκωσε τὸ
φανάρι του, γιὰ νὰ ζητήσῃ ὁ μηχανικὸς, νὰ τοῦ ἀνοί-
ξουνε δρόμο. Δυὸ σφυριξίες, καὶ κεῖ κάτω, κοντὰ στὸ
φυλάκιο τοῦ κλειδούχου, τὸ κόκκινο φῶς ἔσδῃσε καὶ
φάνηκ' ἓνα ἄλλο ἄσπρο.

Ὁλόρθως στήν πόρτα τοῦ πρώτου βαγονιοῦ, ὁ ἀρχιο-
δηγὸς περίμενε τὴ διαταγὴ τῆς ἀναχώρησης καὶ τὴ
μετάδωκε στὸ μηχανικό. Ὁ μηχανικὸς σφύριξ' ἀκόμῃ
μιά μακρόσυρτη σφριξιά, ἀνοίξε τὸν ξεθυμαστήρα
κ' ἔδαλε μπρὸς τὴ μηχανή. Ἐφευγαν. Στὴν ἀρχὴ ἡ κί-
νηση εἴτανε σιγανή.

Ὑστερα τὸ τραῖνο κύλησε. Γλύστρησε κατ' ἀπ' τὴ Γέφυρα
τῆς Εὐρώπης καὶ χώθηκε στὸ τουννέλι τῆς Μπατινιόλ.
Δὲ φαινότανε πιά ἀπ' τὸ τραῖνο ἄλλο, παρὰ σάν ἓνα
εἶδος ὀρθάνοιχτες, ματωμένες πληγές, τὰ τρία πισινὰ
φανάρια, τὸ κόκκινο τρίγωνο.

Λίγα δευτερόλεπτα ἀκόμῃ,μποροῦσε κανεῖς νὰ τὸ
παρακολουθήσῃ, μέσα στὴ μαύρῃ ἀνατριχίλα τῆς νύχτας.
Τώρα ἔφευγε καὶ τίποτα πιά δὲν ἔπρεπε νὰ σταμα-
τήσῃ, τὸ τραῖνο αὐτὸ πού ρίχτηκε στὰ μπρὸς, μ' ὅλη
του τὴ δύναμη.

Χάθηκε.

Στὸ Κρουὰ ντὲ Μοφρά, μέσα σ' ἓναν κήπο πού τὸν ἔχει κόψει ὁ σιδηρόδρομος, τὸ σπίτι εἶναι λοξὰ στημένο τόσο κοντὰ στὶς ράγιες πού περνώντας τὰ τραῖνα τὸ κουνούσαν ἀλάκερο. Ἐνα ταξίδι ἔφτανε, γιὰ νὰ τὸ τυπώσει κανεὶς στὸ μυαλό του, κι ὅλοι ὅσοι περνοῦν μὲ τραῖνο, τὸ ξαίρουνε, δίχως ὅμως νὰ ξαίρουν τίποτα παραπάνω, γιὰ τὸ κλειστὸ ἐκεῖνο σπίτι, σὰ ρημαγμένο, μὲ τὰ γκρίζα πατζούρια του, πού τὰ πρασινίζουν τὰ βροχόνερα. Εἰν' ἔρημος ἐκεῖνος ὁ τόπος, μὰ λὲς κ' ἡ μοναξιά φαίνεται μεγαλειότερη μπροστὰ σ' αὐτὸ τὸ σπίτι, πού εἶναι ἓνα μίλι μακρὺ ἀπὸ ζωντανή ψυχή.

Μονάχα τὸ σπίτι τοῦ φύλακα εἰν' ἐκεῖ κοντά, στὴ γωνιά τοῦ δρόμου πού κόβει τὶς γραμμὲς γιὰ νὰ πᾶει στὸ Ντουανδίλλ, πέντε μίλια πιὸ πέρα.

Χαμηλό, μὲ τὰ ντουδάρια γεμάτα σαυροφωλιές, μὲ κεραμίδια πρασινισμένα, φαίνεται σὰ σκασμένο τὸ σπίτι αὐτό, σὰ φτωχὸς ἀποριγμένος. Ἀνάμεσα στὸ μπαξεδάκι πού τὸ τρυγυρίζει γύρω γύρω, ἓνας φράχτης, καὶ στὴ μέση ἓνα πηγάδι, τόσο ψηλὸ ὅσο καὶ τὸ σπίτι. Τὸ πέρασμα βρίσκεται ἀνάμεσα στοὺς σταθμοὺς τοῦ Μαλονὲ καὶ τοῦ Μπαραντέν, ἀκριδῶς στὴ μέση, τέσσερα μίλια, μακρὺ ἀπ' τὸν καθένα. Ἐξ ἄλλου, πολὺ λίγος κόσμος περνᾷ ἀπὸ ἐκεῖ. Ἡ ἀλυσίδα εἶναι πιὰ σαράβαλο κι ἀνεδοκατεβαίνει μόνο γιὰ τὰ κάρρα πού πᾶνε στὰ λατομεῖα τοῦ Μπεκούρ, στὸ δάσος μέσα, μισὸ μίλι μακρὺ. Δὲ θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ φανταστεῖ, πιὸ ἐρημικὴ τρύπα, πιὸ μακρυσμένη ἀπ' τὸν κόσμον, γιατί τὸ μακρὺ τουνέλι ἀπ' τὴ μεριὰ τοῦ Μαλονὲ κόβει κάθε δρόμον καὶ μὲ τὸ Μπα-

ραντὲν συγκοινωνεῖ μονάχα μὲ ἓνα κακοδιατηρημένο μονοπάτι παράλληλο στῇ γραμμῇ. Κ' ἔτσι οἱ διαδάτες εἶναι σπάνιοι.

Ἐκεῖνο τὸ βράδι, κατὰ τὸ σούρουπο, μὲ καιρὸ συννεφιασμένο καὶ ζεστὸ, κάποιος ταξιδιώτης ποὺ τὸν εἶχε ἀφήσει στὸ Μπαραντὲν ἓνα τραῖνο τῆς Χάδρης, ἀκολουθῆσε μὲ βῆμα βιαστικὸ τὸ μονοπάτι τοῦ Κρουὰ ντὲ Μοφρά. Τὰ γύρω εἶναι ὅλο βουναλάκια καὶ γκρεμοὶ καὶ ἀπὸ κεῖ ἀνάμεσα περνάει ὁ σιδηρόδρομος, πότε μεσ' ἀπὸ φράχτες καὶ πότε πάνω ἀπὸ χαρὰκώματα. Στὶς δυὸ ἄκριες τοῦ δρόμου οἱ ἀνωμαλίες αὐτές, οἱ ἀνήφοροι καὶ οἱ κατήφοροι, κάνουν τὸ πέρασμα πολὺ δύσκολο.

Σ' αὐτὸ τὸ μέρος λὲς κ' αἰσθάνεται κανεὶς πιότερο τὴ μοναξιά.

Τὰ χωράφια ξερά, ἀσπριδερὰ, μένουν ἀκαλλιέργητα. Κάτι δέντρα φουντώνουν δῶ καὶ κεῖ στὰ βουναλάκια, ἐνῶ σύρριζα στοὺς στενοὺς κάμπους, τρέχουν ποταμάκια κατ' ἀπ' τὸν ἴσκιό ποὺ ρίχνουν οἱ ἱτιές. Εἶναι καὶ ἄλλες τοῦμπες, ἀσπριδερές, ἀσδεστένιες, θεόγυμνες καὶ στεῖρες, ξεχασμένες λὲς μέσα στὴ σιωπὴ καὶ τὴν ἐγκατάλειψη τοῦ χάρου. Καὶ ὁ ταξιδιώτης, νέος, γερός, συντόμευε τὸ βῆμα του, σὰ γιὰ νὰ ξεφύγει τὴ θλίψη τοῦ σούρουπου ποὺ τόσο γλυκὰ ἀπλωνότανε πάνω στὴ ρημαγμένη ἐκείνη γῆ.

Στὸν κῆπο τοῦ φύλακα ἓνα κορίτσι τραδοῦσε νερὸ ἀπ' τὸ πηγάδι, μιὰ κοπέλλα δεκαοχτῶ χρονῶ, ξανθιά, παχουλὴ, μὲ σαρκώδη χεῖλια, μὲ μεγάλα πρασινωπὰ μάτια καὶ μέτωπο χαμηλὸ κάτω ἀπὸ βαρεῖα μαλλιά.

Δὲν εἶταν ὁμορφὴ, εἶχε γερὴ μέση καὶ σκληρὰ μπράτσα σὰν ἀγόρι. Μόλις ἀγνάντεψε τὸν ταξιδιώτη, παράτησε τὸν κουδᾶ, κ' ἔτρεξε καὶ στάθηκε μπρὸς στὸ πωρτάκι τοῦ φράχτη.

— 'Ο Ζάκ ! ξεφώνησε.

Ἐκεῖνος εἶχε σηκώσει τὸ κεφάλι. Μόλις θὰ εἶταν εἰκοσιέξη χρονῶ. Εἶταν κι αὐτὸς ψηλὸς, μὰ πολὺ μελαχρινὸς, ὁμορφο ἀγόρι μὲ στρογγυλὸ καὶ κανονικὸ πρόσωπο ποὺ τὸ χαλούσαν ὅμως οἱ πολὺ χοντρές μασσέλες του. Τὰ μαλλιά του, ἀδρὰ, κατσαρὰ, σὰν τὰ μουστάκια του, τόσο μαῦρα, τόσο πηχτὰ ποὺ αὐξάινανε τὴ χλωμάδα τοῦ προσώπου του. Θὰ τὸν ἔπαιρνε κανεὶς γιὰ σωστὸ κύριο, μὲ τὴ λεπτὴ του ἐπιδερμίδα, τὰ καλοξυρισμένα μάγουλα, ἂν βέβαια δὲν εἶχε παρατηρήσει τὸ ἄσθηνστο σημάδι τῆς δουλειᾶς του, τὰ λάδια ποὺ κιτρίνιζαν τὰ χέρια του, χέρια μηχανικοῦ, μὰ ποὺ ὥστόσο εἶχανε μείνει μικρὰ καὶ μαλακά.

— Καλησπέρα Φλώρα, εἶπε μοναχά.

Μὰ τὰ μάτια του ποὺ εἶτανε μεγάλα καὶ σὰν πιτσιλισμένα μὲ χρυσὴ σκόνη, λές καὶ θόλωσαν ἀπὸ κάποια κοκκινωπὴ καπνιά ποὺ τὰ χλώμαινε. Τὰ βλέφαρα ἀνοίγον κλείσανε, τὰ μάτια λοξοκοίταξαν σὲ μιὰ ξαφνικὴ στενοχώρια, σὲ μιὰ ἀκεφιά ποὺ ἔφτανε λές ἴσαμε τὸν πόνο. Κι αὐτὸ ἀκόμα τὸ κορμὶ του ὁλόκληρο τραβήχτηκε πίσω, σὰ νὰ τὸ εἶχε ἀποσπρώξει κάποια ψυχόρμητη κίνηση.

Ἐκεῖνη, ἀκίνητη, κοιτάζοντάς τον κατάματα, ἔνιωσε τὴν ἄθελγη ἐκείνη ἀνατριχίλα ποὺ προσπαθοῦσε ν' ἀποκρύψει αὐτὸς κάθεφορὰ ποὺ πλησίαζε γυναίκα. Στάθηκε σοδαρὴ καὶ θλιμένη. Ὅστερα θέλοντάς αὐτὸς νὰ κρύψει τὴ στενοχώρια του τὴ ρώτησε ἂν ἡ μητέρα της εἶτανε σπῆτι, ἂν καὶ ἤξαιρε καλὰ, πὼς ἄρρωστη καθὼς εἶτανε δὲν μποροῦσε νὰ βγεῖ· αὐτὴ τοῦ ἀπάντησε κουτώντας μόνον τὸ κεφάλι καὶ παραμέρισε γιὰ νὰ μπορέσει νὰ περάσει ἐκεῖνος δίχως νὰ τὴν ἀγγίξει καὶ ξαναγύρισε

πάλι στο πηγάδι δίχως νά βγάλει μιλιά, με τὸ κορμί στητό καὶ περήφανο.

Ὁ Ζάκ, με τὸ γρήγορο του βήμα, προσπέρασε τὸ στενὸ τὸν κήπο καὶ μπήκε στὸ σπίτι. Ἐκεῖ, στή μέση τοῦ πρώτου δωματίου, σὲ μιὰν εὐρύχωρη κουζίνα ὅπου τρώγανε κι ὅπου περνούσανε τὴ μέρα τους, ἡ θειά Φασία — ἔτσι τὴν ἔλεγε ἀπ' τὰ μικρά του — εἶτανε μόνη κοντὰ στὸ τραπέζι πάνω σὲ μιὰ ψάθινη καρέκλα, με τὰ πόδια τυλιγμένα σ' ἓνα παλιὸ σάλι. Εἶτανε μιὰ ξαδέρφη τοῦ πατέρα του, μιὰ ἀπ' τὲς Λαντιέρ, ποὺ εἶτανε νουνά του, καὶ ποὺ ὅταν αὐτὸς εἶταν ἔξη χρονῶ ἀκόμα τὸν εἶχε πάρει σπίτι της, σὰν ὁ πατέρας του καὶ ἡ μητέρα του χαθήκανε, ἐξαφανιστήκανε μέσ' ἀπ' τὸ Παρίσι. Τότες εἶχε μείνει στὸ Πλασάν, καὶ πιὸ ὕστερα εἶχε παρακολουθήσει τὰ μαθήματα στή σχολή τῶν «Τεχνῶν καὶ τῶν Ἐπαγγελμάτων». Τὴν εὐγνωμονοῦσε κ' ἔλεγε μάλιστα πὼς σ' αὐτὴν χρωστοῦσε τὴν προκοπή του. Ὅταν ἔγινε μηχανικὸς «πρώτης τάξεως» στήν «Ἐταιρία τῶν Δυσμῶν», ὕστερ' ἀπὸ δυὸ χρόνια ποὺ ἔκανε στὸ σιδηρόδρομο τῆς Ὁρλεάνης, εἶχε βρεῖ τὴ νουνά του ξαναπαντρεμένη μ' ἓνα φύλακα ποὺ τονε λέγανε Μιζάρ. Εἶτανε σὰν ξορισμένη, μαζί με τὲς δυὸ κόρες της ἀπ' τὸν πρῶτον ἀντρα, στήν κακοτοπιὰ ἐκεῖνη, ἐκεῖ πέρα στήν ἄκρη τοῦ κόσμου, στὸ Κρουὰ ντὲ Μοφρά. Σήμερα, ἂν καὶ μόλις σαρανταπεντάρ, ἡ ὁμορφὴ θειά Φασία ποὺ εἶτανε μιὰ φορὰ ἔτσι ψηλὴ καὶ γεμάτη, τώρα ἔλεγε πὼς περπατοῦσε στὰ ἐξήντα, τόσο εἶταν ἀδύνατη καὶ κιτρινιάρ, καὶ τὴν τάραζε ὁλοένα μιὰ ἀνατριχίλα. Φώναξε ἀπ' τὴ χαρά της.

— Πῶς! ἐσύ εἶσαι Ζάκ! . . . Ἀχ! παλληκάρι μου, τί ἐκπληξή!

Ἐκεῖνος τὴ φίλησε στὰ μάγουλα καὶ τῆς ἐξήγησε πὼς δίχως νά τὸ θέλει εἶχε δυὸ μέρες ἀναγκαστικὴ

σκόλη. Ἡ Λιζούλα, ἡ μηχανή του, φθάνοντας τὸ πρωτὶ στὴ Χάδρη, εἶχε σπάσει τὴ μπιέλλα της καὶ καθὼς ἡ ἐπιδιόρθωση δὲν εἶταν δυνατὸ νὰ τελειώσει πρὶν ἀπὸ εἰκοσιτέσσερις ὥρες, θὰ ξανάπιανε δουλειὰ μόνο τὴ δευτέρη μέρα τὸ βράδι, γιὰ τὸ ἐξπρὲς τῶν ἑξη καὶ σαράντα.

Τὸ λοιπόν, μιὰ καὶ ἤρθαν ἔτσι τὰ πράματα, θέλησε νὰ τὴ δεῖ καὶ νὰ τὴ φιλήσει. Θὰ πλάγιαζε κεῖ τὸ βράδι. Θὰ ξανάφευγε γιὰ τὸ Μπαρραντέν, τὸ πρωτὶ μὲ τὸ τραῖνο τῶν ἑπτὰ καὶ εἰκοσι ἑξη. Καὶ βαστοῦσε στὰ χέρια του τὰ χέρια της τὰ λυωμένα. Τῆς ἔλεγε, πόσο τὸ τελευταῖο της γράμμα τὸν εἶχε ἀνησυχήσει.

— Ἀχ ναί, γιόκα μου... δὲν εἶμαι καλὰ... δὲν εἶμαι καλὰ... Εἶσαι καλὸ παιδί πού μάντεψες τὴν ἐπιθυμία πού εἶχα νὰ σὲ δῶ. Μὰ ἐγὼ ξαίρω τί δουλειὰ ἔχεις, καὶ δὲν τολμοῦσα νὰ σοῦ ζητήσω ἓνα τέτοιο πρᾶμα. Τέλος, νὰ πού ἤρθες... Καὶ ξαίρεις, νά, τόση εἰν' ἡ καρδιά μου, τόση δὲ ἀπὸ τὰ βάσανα.

Ἐκοψε τὴν κουδέντα της, γιὰ νὰ ρίξει, φοβισμένα μιὰ ματιὰ ἀπ' τὸ παράθυρο. Μὲς στὸ σούρουπο, ἀπ' τὴν ἄλλη μεριὰ τοῦ δρόμου, φαινόταν ὁ ἄντρας της, ὁ Μιζάρ, μέσα στὸ φυλάκιο του, μιὰν ἀπὸ κεῖνες τὶς ξυλένιες καλυδοῦλες, πού εἶναι στημένες κάθε πέντε ἑξη χιλιόμετρα κ' ἐνωμένες ἀναμεταξὺ τους μὲ τηλεγραφικὰ μηχανήματα, γιὰ νὰ ἐξασφαλίζεται ἡ καλὴ κυκλοφορία κάθε ἀμαξοστοιχίας.

Ὅταν ἡ γυναῖκα του καὶ πιὸ ὕστερα ἡ Φλώρα, εἶχαν ἀναλάβει νὰ φυλάγουν τὴν ἄλυσσίδα, ὁ Μιζάρ πῆρε τὴ δουλειὰ τοῦ φυλακίου.

Σὰ νὰ μποροῦσε νὰ τὴν ἀκούσει ἀπὸ κεῖ πού εἶτανε, χαμήλωσε τὴ φωνή, κι ἀνατρίχιασε.

— Θαρρῶ πὼς μὲ φαρμακώνει !

· Ὁ Ζάκ, ἀνατινάχτηκε ἀπὸ ἐκπληξῆς σ' αὐτὴν τὴν
ξομολόγησιν καὶ γυρνώντας τὰ μάτια του πρὸς τὸ
παράθυρο, ξαναθόλωσαν πάλι, μὲ τὴν παράξενη ἐκείνη
ταραχὴ, τὴν κόκκινη καπνιά ποὺ χλώμαινε τὴ μαύρη
τοὺς λάμψη, τὴν ἀστραφτερὴ σὰ διαμάντι.

— ὦ ! θεῖα Φασία, τί ἰδέα ! μουρμούρισε. Αὐτὸς
φαίνεται τόσο γλυκὸς στοὺς τρόπους του καὶ τόσο ἀδυ-
νατισμένος.

Πέρασε ἓνα τραῖνο τραδώντας γιὰ τὴ Χάβρη κι ὁ
Μιζάρ, εἶχε βγεῖ ἀπ' τὸ φυλάκιο του, γιὰ νὰ κλείσει τὸ
δρόμο, ἀπὸ πίσω του. Ἐνῶ ξανανέδαζε τὸ μοχλὸ, βάζον-
τας τὸ σινιάλο στὸ κόκκινο, ὁ Ζάκ τὸν κοίταξε.
Ἕνας ἀνθρωπάκος, ἀδύνατος, μὲ λιγοστὰ μαλλιά κι ἀνά-
ρια γένεια ξεθωριασμένα, μὲ πρόσωπο βαθυλὸ καὶ
κακομοιριασμένο.

Μὰ εἶχε ξαναγυρίσει στὴν καλύδα του, γιὰ νὰ ση-
μειώσει στὸν πίνακα, τὴν ὥρα τῆς διάβας, καὶ γιὰ νὰ
σπρώξει δυὸ ἠλεκτρικὰ κουμπιά, τὸ ἓνα ποὺ ἀνοίγε
ἐλεύθερο τὸ δρόμο στὸ προηγούμενο φυλάκιο καὶ τ' ἄλλο
ποὺ εἰδοποιοῦσε τὸ ἐρχομὸ τοῦ τραίνου, στὸ παρικότω.

— "Α ! δὲν τὸν ξαίρεις ; ξαναεῖπε πάλι ἡ θεῖα Φα-
σία. Σοῦ λέω, πῶς θὰ μὲ ποτίζει καμμιά βρωμιά
Ἐγώ, ποὺ εἶμουν τόσο γερὴ, ποὺ θὰ τὸν ἔτρωγα δλό-
κληρο ... καὶ κοίτα τώρα, αὐτὸς λέει, μιά στάλα ἀνθρω-
πος, αὐτὸς ὁ τιποτένιος, νὰ μὲ τρώει αὐτός !

Λὲς καὶ τῆς ἔδινε πυρετὸ ἢ κρυφὴ καὶ φοβιτσάρα
κακία ποὺ τοῦ εἶχε. Ἀνοίγε τὴν καρδιά της, ἐνθουσια-
σμένη γιατί βαστοῦσε ἐπὶ τέλους κάποιον ποὺ τὴν ἄκουε.
Ποῦ εἶχε τότες τὰ μυαλά της καὶ παντρεύτηκε μ' ἓναν
τέτοιο παλιάνθρωπο, ἀπένταρο καὶ τσιγγούνη ποὺ τὸν
ξεπερνοῦσε πέντε χρόνια, καὶ εἶχε δυὸ κορίτσια, τὸ
ἓνα ἕξη χρονῶ καὶ τ' ἄλλο ὀχτῶ κιόλας ;

Νά, δέκα χρόνια πού τήν εἶχε κάμει αὐτήν τήν πα-
στρικοδουλειά καί μήτε στιγμή πέρασε ἀπό τότε δίχως
νά μετανιώσει: Παλιοζωή, ἐξορία, σ' αὐτή τήν παγω-
μένη γωνιά τῆς βορινῆς χώρας, ὅπου τουρτούριζε σύσ-
σωμη, καί στενοχωριόταν ἀπό φόβο μὴν πεθάνει καί δὲν
ἔχει κανένα νά πεί τὸν καὶ μό τῆς, μήτε καί μιὰ γειτό-
νισσα. Αὐτὸς εἶταν ἓνας παλιὸς ἐπιτηρητῆς τῆς γραμμῆς
πού κέρδιζε τώρα χίλια διακόσια φράγκα μὲ τὴ θέση
πού εἶχε. Ἐκείνη, ἀπ' τὴν ἀρχὴν ἀκόμα ἔδγαζε πενήντα
φράγκα φυλάγοντας τὴν ἀλυσσίδα, δουλειά πού τὴν πῆρε
τώρα ἡ Φλώρα. Αὐτοῦ εἶταν τὸ παρὸν καί τὸ μέλλον,
καμμιά ἄλλη ἐλπίδα, ἀλλὰ μόνο ἡ βεβαιότητα, νά ζήσει
καί νά φοφήσει σ' ἐκείνη τὴν τρύπα, χίλια μίλια μακριὰ
ἀπ' τὸ ζωντανὸ κόσμο.

Ἐκεῖνο πού δὲν ἔλεγε, εἶταν οἱ παρηγοριές πού εἶχε
ἀκόμη πρὶν ν' ἀρρωστήσει, ὅταν ὁ ἄντρας τῆς δούλευε
μακριὰ κ' ἔμενε αὐτῇ, μόνη μὲ τίς κόρες τῆς στὴν
ἀλυσσίδα. Γιατὶ τότε, ἀπ' τὴ Ρουένη ἴσαμε τὴ Χάδρη,
εἶχε τέτοια φήμη ὁμορφογυναίκα, πού οἱ ἐπιθεωρητῆς
τῆς γραμμῆς, τὴν ἐπισκεπτόντανε στὸ πέρασμά τους.

Μάλιστα ὑπῆρχανε κι ἀντιζηλίες κι ἄνθρωποι ἄλλης
ὕπηρεσις ὅλο στριφογυρίζανε σ' ἐκεῖνα τὰ μέρη.

Ὁ σύζυγος δὲν εἶταν ἐμπόδιο. Καλόβολος μ' ὅλο
τὸν κόσμο, ξεγλυστροῦσε μὲς ἀπ' τίς πόρτες, ἔφευγε,
ξαναρχότανε, δίχως νά βλέπει τίποτα. Μὰ αὐτὲς οἱ δια-
σκεδάσεις πήραν ἐ τέλος πιά καί κείνη ἔμενε καὶ βδο-
μάδες ἀλάκερες καί μῆνες στὴν ἴδια καρέκλα, μέσα
σ' ἐκείνη τὴ μοναξιά κ' ἐνιωθε τὸ κορμὶ τῆς νά λυώνει
ὥρα μὲ τὴν ὥρα.

— Σοῦ λέω, — εἶπε γιὰ συμπέρασμα — πὼς αὐτὸς μὲ
κυνηγάει καί πὼς μιὰ μέρα θά μ' ἀποτελειώσει, ὅσο
μικρούτσικος κι ἂν σοῦ φαίνεται.

Ἐνα ἀπότομο κουδούνισμα τὴν ἔκαμε νὰ ρίξει πάλι τὴν ἴδια ἀνήσυχη μυχιά. Εἴταν τὸ προηγούμενο φυλάκιο. Εἰδοποιοῦσε τὸ Μιζάρ γιὰ κάποιο τραῖνο ποὺ τραβοῦσε γιὰ τὸ Παρίσι, καὶ ἡ βελόνα ποὺ εἶχε τὸ μηχανήμα τοποθετημένο μπρὸς στὸ τζάμι ἔγερνε σ' ἐκείνη τὴ διεύθυνση. Αὐτὸς σταμάτησε τὸ κουδούνι καὶ βγῆκε ν' ἀναγγεῖλει τὸ τραῖνο μὲ δυὸ σφυριξίες. Ἡ Φλώρα, ἐκείνη τῇ στιγμῇ, ἦρθε κ' ἔσπρωξε τὴν ἀλυσσίδα, ὕστερα στάθηκε σὰν καρφωμένη, κρατώντας ὁλόρθη τὴ σημαία, μέσα στὴν πέτσινη της θήκη. Ἀκούστηκε τὸ τραῖνο, ἓνα ἔξπρες, ποὺ δὲ φαινόταν ἀκόμα γιὰ τὸ σκέπαζε ἡ γωνία. Πλησίαζε μ' ἓνα μουγκρητὸ ποὺ ὁλοένα κι αὐξάνει. Πέρασε σὰν κεραυνός, κουνώντας τὰ γύρω, σὰ νὰ φοβέριζε νὰ πάρει μαζί του τὸ χαμηλὸ σπιτάκι μέσα σ' ἐκείνη τὴν ἀνεμοζάλη.

Ἡ Φλώρα, γυρνοῦσε κιόλας στὰ λαχανικά της. Ἐνῶ ὁ Μιζάρ, ἀφοῦ ἔκλεισε τὸν ἀνήφορο μιὰ καὶ πέρασε τὸ τραῖνο, πῆγαινε ν' ἀνοίξει τὸν κατήφορο, κατεβαζοντας τὸ μοχλὸ γιὰ νὰ σβήσει τὸ κόκκινο σινιάλο, γιὰ τὸ νέο κουδούνισμα ποὺ τὸ συνώδευε τ' ἀνέδρασμα τῆς ἄλλης βελόνας τὸν εἰδοποιοῦσε πῶς τὸ τραῖνο, περνοῦσε πέντε λεπτὰ πιὸ μπροστὰ καὶ εἶχε προσπεράσει τὸν παρακάτω σταθμό. Μπῆκε μέσα, εἰδοποίησε τὰ δυὸ φυλάκια κ' ὕστερα περίμενε. Δουλειά, πάντα ἡ ἴδια, ποὺ τὴν ἔκανε δώδεκα ὥρες, ζώντας ἐκεῖ, τρώγοντας ἐκεῖ, δίχως νὰ διαβάξει τρεῖς γραμμὲς ἡμερησίᾳ, δίχως νὰ φαίνεται μάλιστα νάχει καὶ καμμιά σκέψη κάτω ἀπ' τὸ λοξό του κρανίο.

Ὁ Ζάκ, ποὺ ἄλλη φορὰ πείραζε τὴ νουνά του, μὲ τὰ κακώματα ποὺ ἔκανε στοὺς ἐπιθεωρητές, δὲν μπόρεσε νὰ κρατήσει ἓνα χαμόγελο καὶ τῆς εἶπε :

— Ἴσως νάγινε καὶ ζηλιάρης.

— Ἀχ! γιόκα μου! Τί λές αὐτοῦ; ... Ζηλιάρης αὐτός! Ποτέ του δὲν ἔδωκε πεντάρα, μιὰ καὶ δὲν τοῦ-
δγαινε τίποτα ἀπ' τὴν τσέπη.

Ἦστερα τὴν ξανάπιασε ἡ ἀνατριχίλια της.

— Ὅχι, ὄχι, δὲν τὸν πείραζε αὐτό. Αὐτὸς τὰ λεφτὰ μονάχα κοιτάζει. Ἐκεῖνο ποῦ μᾶς ἔκανε νὰ τὰ χαλάσουμε βλέπεις, εἶναι ποῦ δὲ θέλησα νὰ τοῦ δώσω πέρσι τὰ χίλια φράγκα τοῦ πατέρα ποῦ κληρονόμησα. Τότες, ἐπειδὴ μὲ φοβέριζε, μοῦφερε γρουσουζιά, κ' ἔπιασα ἄρρωστη. . . . Κ' ἡ ἄρρώστια δὲ λέει νὰ μὲ παρατήσει ἀπ' τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, ναί! ἀκριδῶς ἀπὸ κείνη τὴν ἐποχὴ.

Ὁ νέος κατάλαβε, καὶ καθὼς πίστευε πὼς τὴ βασανίζανε σκοτινὲς ἰδέες τὴν ἄρρωστη γυναίκα, προσπάθησε ἀκόμα νὰ τῆς ἀλλάξει γνώμη.

Μὰ αὐτὴ ἐπέμενε κουνώντας τὸ κεφάλι, σὰν ἄνθρωπος ποῦ ἔχει πιά κατασταλαγμένη γνώμη. Γι' αὐτὸ καὶ κείνος εἶπε στὸ τέλος.

— Ἐ, λοιπόν, τίποτε τὸ ἀπλούστερο, ἂν θέλετε νὰ πάρει τέλος αὐτὴ ἡ ἱστορία. ... Δόστε του τὰ χίλια φράγκα.

Μιὰ παράξενη προσπάθεια, τὴν σήκωσε δλόρθη. Κ' ἔτσι, σὰ νὰ ξαναναστήθηκε, βίαιη, καὶ ἀπότομη εἶπε:

— Τὰ χίλια μου τὰ φράγκα, ποτές! Προτιμῶ νὰ φοβήσω... Ἀ! τᾶχω κρυμμένα, καλοκρυμμένα, ἐννοια σου! Γῆς Μαδιὰμ νὰ κάνουνε τὸ σπίτι, δὲ θὰ τὰ βροῦνε... Ἐννοια σου κι αὐτὸς ἀρκετὰ ἔψαξε, ὁ παμπόνηρος! Τὸν ἄκουσα τὴ νύχτα ποῦ χτυποῦσε στοὺς τοίχους.

Γύρευε, γύρευε ὅσο θέλεις! Μόνο ἡ χαρά, νὰ βλέπω νὰ μακραίνει ἡ μύτη του, μόνο αὐτὸ μὲ κάνει νᾶχω ὑπομονή. Τώρα νὰ δοῦμε, ποιὸς θὰ τὰ παρατήσει πρῶτος, ἐκεῖνος ἢ ἐγώ. Ἐχω τὸ νοῦ μου, δὲ βάζω τίποτα στὸ

στόμα μου, πού νά ναι ἀγγιγμένο ἀπ' τὰ χέρια του.

Κι ἂν φοβοῦσα! ἔ λοιπόν, πάλι δὲ θὰ τάβρισκε. Τὰ χίλια μου τὰ φράγκα, προτιμῶ νὰ τὰ φάει ἡ γῆς.

Ξανάπесе στὴν καρτέκλα της, ἐξαντλημένη, καὶ μιὰ νέα σφυριξιά τρουμπέτας τὴν κλόνισε σύσσωμη. Εἶταν ὁ Μιζάρ, πού στὸ κατώφλι τῆς παράγκας του, εἰδοποιοῦσε πὼς ἐρχότανε τραῖνο, πηγαίνοντας γιὰ τὴ Χάδρη.

Μ' ὅλη τὴν ἐπιμονὴ πού εἶχε νὰ μὴν τοῦ δίνει τὴν κληρονομιά, εἶχε ἕναν φόβο πού ὀλοένα καὶ μεγάλωνε, κι ὁ φόβος αὐτὸς ἔμοιαζε σὰν τὸ φόβο τοῦ γίγαντα μπρὸς στὸ ἔντομο πού νιώθει πὼς τὸν τρώει. Καὶ τὸ ἀναγελμένο τραῖνο, τὸ «δμνιμπους» ⁽¹⁾ πού ἔφυγε ἀπ' τὸ Παρίσι στὶς δώδεκα καὶ σαρανταπέντε, ἀπὸ μακρὰ, μ' ἕνα ὑπόκωφο κατρακύλισμα. Ἀκουγόταν πού ἔδβαινε μεσ' ἀπ' τὸ τουνέλι, κι ἀνάσαινε δυνατὰ διαβαίνοντας τὰ λιβάδια.

Ὑστερα πέρασε, μες στὴ βροντὴ πού κάναν οἱ ρόδες του κι ὁ σωρὸς τὰ βαγόνια, πέρασε σὰ σίφουνες ἀκατανίκητος.

Ὁ Ζᾶκ, μὲ τὰ μάτια σηκωμένα πρὸς τὸ παράθυρο, εἶδε νὰ γλυστροῦν καὶ νὰ φεύγουν μὲ τὴ σειρὰ, τὰ μικρὰ τετράγωνα παραθυράκια ὅπου φαινόταν τὰ κεφάλια τῶν ταξιδιωτῶν. Θέλησε νὰ διώξει λίγο τὶς μαῦρες ἰδέες τῆς Φασίας καὶ γι' αὐτὸ ξαναεῖπε πάλι γελώντας:

— Νονά, παρχπονιέστε πού δὲ βλέπετε μήτε γάτα στὴν τρύπα σας... Μὰ νὰ, λοιπόν, κόσμος!

Στὴν ἀρχὴ δὲν κατάλαβε καὶ ξαφνιάστηκε.

— Ποῦ εἶναι ὁ κόσμος;... Ἄ, ναι, αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι πού περνοῦν. Ὡραία δουλειά! Μήτε τοὺς ξαίρει κανεὶς, μήτε μπορεῖ νὰ τοὺς κουβεντιάσει.

Ἐκεῖνος ξακολουθοῦσε νὰ γελᾷ.

(1) Τραῖνο πού σταματᾷ σ' ὅλους σταθμούς.

— Ἐμένα με χαίρετε καλά. Συχνά με βλέπτε νὰ περνῶ.

— Ἐσένα, ἀλήθεια, σὲ χαίρω, καὶ χαίρω καὶ τὴν ὥρα τοῦ τραίνου σου. Μόνο, νά, ἐστὺ τρέχεις, τρέχεις! Χτές, ἔκανες ἔτσι με τὸ χέρι σου. Μονάχα ἐγὼ ποὺ δὲν μπορῶ νὰ σοῦ ἀποκριθῶ.

— Ὡστόσο, ἡ σκέψη αὐτὴ, γιὰ τὰ τραίνα π' ἀνὰ-δοκατεβαίνουν καὶ πᾶνε καὶ φέρνουνε θάλασσα ἀλάκερη κόσμος, περνώντας ἀπὸ μπροστὰ τῆς μὲς στὴ μοναξιά καὶ στὴ σιωπὴ, τὴν ἔκανε σκεπτικὴ· τὰ βλέμματα τῆς πέφτανε στὶς γραμμές, ὅπου ἔπεφτε κ' ἡ νύχτα. Ὅταν εἶτανε στὰ καλά τῆς, ὅταν πηγαινορχότανε, τότε ποὺ σὰν καρφωμένη στεκότανε μπρὸς στὴν ἀλυσσίδα, μετὰ τὴ σημαία στὸ χέρι δὲν τὰ σκεπτότανε ποτὲς αὐτὰ τὰ πράματα. Μὰ συγχισμένα ὄνειρα, τῆς σκοτιζανε τὸ κεφάλι ἀπ' τὸν καιρὸ πού, μέρες ὀλάκερες ἔμενε στὴν καρέκλα ἐκείνη, μὴν ἔχοντας τί νὰ σκεφθεῖ ἄλλο, ἀπὸ τὴν κρυφὴ τῆς πάλῃ μετὰ τὸν ἄντρα τῆς. Τῆς φαινόταν παρά-ξενο, νὰ ζεῖ χαμένη μετὰ στὴν ἐρημικιά ἐκείνη γωνιά, δίχως ν' ἄχει μιὰ ψυχὴ ποὺ νὰ τῆς λείει τὸν πόνο τῆς, ἐνῶ μέρα καὶ νύχτα, ὀλοῦγα περνούσαν ἀπὸ μπρὸς τῆς, τόσοι ἄντρες καὶ τόσες γυναῖκες, μέσα στὴν πόρτα τοῦ τραίνου ποὺ ἔσεινε τὸ σπῆτι, φεύγοντας τρεχάτο.

Βέβαια, ὅλος ὁ κόσμος περνοῦσε ἀπὸ καὶ πέρα. Δὲν εἶτανε μονάχα φραντσέζοι, μὰ καὶ ξένοι, ποὺ ἦρθαν ἀπ' τὴν ἄκρη τοῦ κόσμου, ἀφοῦ σήμερα κανεῖς πιὰ δὲν μπορεῖ νὰ μένει στὸν τόπο του, κι ἀφοῦ καθὼς γινό-τανε λόγος ὅλοι οἱ λαοὶ τῆς γῆς σὲ λίγο θὰ σμίγανε καὶ θὰ κάναν ἓνα λαὸ καὶ μόνο. Αὐτὸ εἶταν ἡ πρόοδος. Ὅλοι ἀδερφοί. Νὰ ταξιδεύουν ὅλοι μαζί στὶς ὀνειρεμένες χώρες. Προσπαθοῦσε νὰ τοὺς μετρήσει, πάνω κάτω, μετὰ τὸς τὸ βαγόνι: Εἶταν πάρα πολλοί· δὲν τὰ κατάφερνε

στο λογαριασμό. Συχνά νόμιζε πώς αναγνώριζε πρόσωπα. Τὸ πρόσωπο νὰ ποῦμε κάποιου κυρίου μὲ ξανθὰ γένεια, Ἑγγλέζου τὸ δίχως ἄλλο, ποῦ κάθε βδομάδα ταξίδευε στὸ Παρίσι. Τὸ πρόσωπο μιᾶς μελαχρινῆς γυναικούλας, ποῦ περνοῦσε ταχτικά Τετάρτη καὶ Σάββατο. Μὰ ἡ ἀστραπή τοὺς ἔπαιρνε κ' ἔφευγε, ὅλους, καὶ κελνὴ δὲν εἶτανε βέβαιη πὼς πραγματικά τοὺς εἶχε δεῖ. Ὅλες οἱ μούρες συγχίζόντανε, σὰ νὰ εἶταν ὅλες ὁμοιες, κ' ἡ μιὰ ἔσμιγε καὶ χανότανε μέσα στὴν ἄλλη. Ὁ χείμαρρος κυλοῦσε δίχως ν' ἀφήνει τίποτα πίσω του. Καὶ κελνο ποῦ τὴν ἔθλιβε πιότερο, εἶταν ποῦ ἐνιωθε λέει, πὼς ὅλος αὐτὸς ὁ κόσμος, πάντα λαχανιασμένος μέσα στὸ ἀδιάκοπο κατακύλισμά του, μέσα στὴν τόση καλοπέραση καὶ τὰ τόσα λεπτὰ ποῦ τᾶδγαζε σιργιάνι, ἀγνοοῦσε πὼς αὐτὴ βρισκόταν ἐκεῖ, σὲ κίνδυνο θανάτου, σὲ βαθμὸ ποῦ ἂν ὁ ἄντρας της τὴν ἀποτελείωνε κανένα βράδι τὰ τραῖνα θὰ ξακολουθούσανε νὰ περνοδιαβαίνουν ἀπὸ κοντὰ ἀπ' τὸ πτώμα της, δίχως νὰ πάρουνε καν εἶδησιν τὸ κακούργημα, στὸ βάθος τοῦ ἐρημικοῦ σπιτιοῦ.

Ἡ Φασία κοίταζε τὸ παράθυρο, καὶ τὰ εἶπε ὅλα μαζί, ὅσα ἐνιωθε μέσα της, πάρα πολὺ συγχισμένα καὶ δὲν μπορούσε νὰ τὰ πεῖ, ἓνα ἓνα.

— Ἀχ! Ὠραία εὑρέσιν, δὲν μπορεῖ νὰ πεῖ κανεὶς. Πᾶνε γλήγορα . . . Εἶναι πιὸ σοφοί . . . Μὰ τὰ χτήνη, τὰ ἄγρια, μένουν πάντα χτήνη. Ἄς πᾶν νὰ βρῖσκουνε μηχανές, κι ἀκόμα καλλίτερες, θὰ ὑπάρχουν ὥστόσο χτήνη ἀνήμερα, κάτω ἀπ' ὅλ' αὐτά.

Ὁ Ζάκ, ξανακούνησε τὸ κεφάλι, γιὰ νὰ τῆς πεῖ, πὼς τὴν ἴδια γνώμη εἶχε κι αὐτός. Πρὶ λίγα λεπτά, κοίταζε τὴ Φλώρα, ποῦ ξανάνοιγε τὴν ἀλυσσίδα, μπρὸς σ' ἓναν ἀραμπὰ τοῦ λατομεῖου, γεμάτο δυὸ τετράγωνες, πελώριες πέτρες. Ὁ δρόμος χρησίμευε ἀποκλειστικά, γιὰ

τὰ λατομεία τοῦ Μπεκούρ ὥστε τῇ νύχτᾳ ἡ ἀλυσσίδα νὰ μένει κλειδωμένη καὶ πολὺ σπάνια τύχαινε νὰ σηκώσουν τὴ νέα ἀπ' τὸν ὕπνο της. Βλέποντας τὴν αὐτὴν νὰ κουδεντιάζει φιλικὰ μὲ τὸ λατόμο, ἕναν κοντούλη νέο μελαχρινό, φώναξε.

— "Εἰ: εἶναι λοιπὸν ἄρρωστος ὁ Καμπὺς καὶ ὁδηγᾷ ὁ Λούης τ' ἄλογα του; ... Τὸν κακομοίρη τὸν Καμπὺς! τὸνε βλέπετε συχνά, νουνά;

Ἐκείνη σήκωσε τὰ χέρια δίχως ν' ἀποκριθεῖ, κ' ἔδωλε ἕνα βαθὺ στεναγμό. Εἶταν ὁλόκληρο ἕνα δράμα.

Τὸ περασμένο φθινόπωρο—ποὺ καὶ στὴν ἴδια δὲν εἶχε βγεῖ σὲ καλὸ—ἡ μικρὴ της κόρη, ἡ Λουϊζέττα, καμαριέρα στῆς Μαντάμ Μπονεόν, στὸ Ντουανβίλλ, τὸ εἶχε σκάσει ἕνα βράδι, σακατεμένη στοὺς πόνους καὶ πῆγε νὰ πεθάνει στοῦ φίλου της τοῦ Καμπὺς, στὸ σπῆτι ποὺ βρίσκεται καταμεσίς στὸ δάσος.

Εἶχαν ἀκουστῇ κάτι λόγια, ποὺ κατηγοροῦσαν τὸν πρόεδρον Γκρανμορέν, πῶς αὐτὸς τάχα τὴν εἶχε διακορέψει. Μὰ κανεὶς δὲν τολμοῦσε νὰ τὰ πεῖ αὐτά, δυνατά. Κ' ἡ ἴδια ἡ μάννα, ἂν καὶ ἤξαιρε τὴν ἑλὴ ὑπόθεσιν, δὲν τῆς ἄρесе νὰ μιλάει γι' αὐτὴν τὴν ἱστορίαν. Ὡστόσο τελείωσε λέγοντας.

"Ὅχι, δὲ βγαίνει πιά αὐτός... ἔγινε σωστὸ ἀγρίμι... Ἡ κακομοίρα ἡ Λουϊζέττα, ποὺ εἶταν τόσο λεπτὴ, τόσο λευκὴ, τόσο γλυκεῖά!... Μ' ἀγαποῦσε αὐτὴ!... θὰ μὲ ντάντευε, αὐτὴ!

Ἐνῶ ἡ Φλώρα... Θέ μου! "Ὅχι ποὺ παραπονιέμαι, μὰ σίγουρα κάτι θὰ τῆς ἔχει στρίψει... Πάντα κάνει τοῦ κεφαλιοῦ της.

Χάνεται ἀπ' τὴ μέση, ὥρες ἀλάκερες... κ' εἶναι περήφανη κι ἀπότομη!... Ὅλα αὐτὰ εἶναι θλιβερά,

πολύ θλιβερά ! . . Ἀκούοντάς την ὁ Ζὰκ ἔακολουθοῦσε νὰ κοιτάζει τὸ λατόμο πὺ προσπερνοῦσε τώρα τὸ δρόμο. Μὰ οἱ ρόδες μπλεχτήκανε στὶς γραμμές. Ὁ ἄμαξας χτύπησε τὸ καμτσίκι του, ἐνῶ ἡ Φλώρα φώναζε ἐρεθίζοντας τ' ἄλογα.

— Διάβολε ! ξεφώνησε ὁ νέος. . δὲν εἶναι στιγμή τώρα, νὰ περάσει τραῖνο ! . . . Τί μαρμελάτα εἶχε νὰ γίνει !

— ὦ ! δὲν ὑπάρχει τέτοιος κίνδυνος, ξαναεῖπε πάλι ἡ θεὰ Φασία. Ἡ Φλώρα εἶναι παράξενη ὥρες ὥρες, μὰ χαίρει καλὰ τῇ δουλειᾷ της· ἔχει τὰ μάτια της τέσσερα . . Δόξα σοι ὁ Θεός, πέντε χρόνια τώρα πὺ δὲν ἔχουμε δυστύχημα. Ἄλλη φορά, ἕνας ἄνθρωπος εἶχε κοπεῖ στὴ μέση. Ἐμεῖς μονάχα μιὰ γελάδα χάσαμε κ' ἐκόντεφε μάλιστα νὰ ξετροχιαστεῖ καὶ τὸ τραῖνο. Ἀ ! τὸ κακόμοιρο τὸ ζῶο ! ὕστερα βρήκανε ἐδῶ τὸ σῶμα κ' ἐκεῖ τὸ κεφάλι, κοντὰ στὸ τουνέλι . . . Μὲ τὴ Φλώρα μπορεῖ νὰ εἶναι ἥσυχος κανεῖς. Ὁ λατόμος εἶχε προσπεράσει κι ἀκούοντανε τὰ βαρεῖα τραντάγματα πὺ κάνανε οἱ ρόδες στοὺς ἄξονές τους. Τότε κ' ἡ γριὰ ξανάπιασε πάλι τὴν κουδέντα, πὺ ἀποσχολοῦσε ὁλοένα τὸ μυαλό της, τὴ σκέψη δηλαδὴ γιὰ τὴν ὑγεία, στοὺς ἄλλους καὶ στὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ της.

— Καὶ σύ, εἶσαι ὅλως διόλου καλὰ τώρα; Θυμᾶσαι τότες σπίτι μας, τίς ἀρρώστιες πὺ εἶχες καὶ πὺ ὁ γιατρὸς δὲν τίς καταλάβαινε;

Ἀνοιγόκλεισε, ἀνήσυχα ὅπως πάντα, τὰ μάτια του.

— Εἶμαι πολὺ καλά, νουνά.

— Ἀλήθεια ! Πᾶνε λοιπόν, ὅλα; Ὁ πόνος ἐκεῖνος πὺ σοῦ τρυποῦσε τὸ κρανίο, πίσω ἀπ' τὰ αὐτιά, καὶ ὁ ἀπότομος πυρετός, κ' ἐκεῖνες οἱ μελαγχολίες πὺ σὲ κάνανε καὶ κρυδόσουνα σὲ καμιὰ τρύπα; Ἐνῶ μιλοῦσε, αὐτὸς ὁλοένα καὶ ταραζότανε. Τὸν εἶχε πιᾶσει μιὰ τέτοια

στενοχώρια πού στο τέλος τηνε σταμάτησε, με κομμένη φωνή.

— Σας βεβαιώνω, είμαι πολύ καλά ... Δέν έχω τίποτα πιά.

— "Ας είναι, τόσο τὸ καλλίτερο, ἀγόρι μου !... Δέν είναι βέβαια λόγος με τὸ νὰ εἶσαι σὺ ἄρρωστος πὼς θὰ γιατρευόμουνα ἐγώ.

Κ' ὅστερα τῆς ἡλικίας σου εἶναι νὰ εἶσαι γερός, νάχεις τὴν ὑγεία σου.

"Αχ ! ἡ ὑγεία ! Δέν ὑπάρχει τίποτα πιὸ ὁμορφο ἅπ' αὐτό ... Εἶσαι ὅμως πολὺ καλός, πού ἤρθες νὰ με δεῖς, ἐνῶ μποροῦσες νὰ πᾶς ἄλλου νὰ διασκεδάσεις, ψέμματα ; Θὰ φᾶς μαζί μας καὶ θὰ πλαγιάσεις ἐκεῖ πέρα, πάνω στὴ σοφίτα, πλάϊ στοῦ δωμάτιο τῆς Φλώρας.

Μὰ ἀκόμη μιὰ φορά, ὁ ἦχος τῆς τρουμπέτας, τῆς ἔκοψε τὴν κουδέντα. Ἡ νύχτα εἶχε πλακώσει καὶ γυρνώντας κ' οἱ δυὸ τοὺς πρὸς τὸ παράθυρο ξεχώρισαν λίγο τὸν Μιζάρ πού κουδέντιαζε με κάποιον ἄλλο. Χτύπησαν οἱ ἔξη. Παράδινε τὴν ὑπηρεσία στοὺν ἀντικαταστάτη του, τῆς νύχτας. Τέλος, θὰ εἶταν ἐλεύτερος, ὅστερ' ἅπ' τις δώδεκα ὥρες πού πέρασε μέσα σ' ἐκείνη τὴν καλύβα, πού ὅλα της τὰ ἐπιπλα εἶταν ἓνα τραπεζάκι κάτω ἅπ' τὴ σάνίδα πού εἶταν τὸ μηχανήμα, ἓνα σκαμνὶ καὶ μιὰ σόμπα, πού ἡ μεγάλη της ζέστη τὸν ἀνάγκαζε νάχει ἀνοιχτὴ σχεδὸν τὴν πόρτα τῆς καλύβας.

— "Α ! γάτονε, θὰ γυρίσει τώρα, μουρμούρισε ἡ θεία Φασία πού τὴν ξανάπιασε ὁ φόβος της.

Τὸ τραῖνο πού ἀναγγέλθηκε, ἔφθανε, πολὺ βαρὺ, πολὺ μακρὺ, με τὸ μουγκρητὸ πού ὀλοένα κι αὖξανε.

Κι ὁ νέος ἔσκυψε, γιὰ ν' ἀκούσει τὰ λόγια τῆς ἄρρωστης, συγκινημένος με τὴν ἀθλιότητα της κ' ἐπιθυμώντας νὰ τὴν παρηγορήσει.

— Ἀκοῦστε, νουνά, ἂν πραγματικὰ ἔχει κακὲς ἰδέες, ἴσως νάπαυε ἂν ἤξαιρε πὼς ἀνακατεύουμαι κ' ἐγὼ στὶς δουλειές σας... θὰ κάνατε καλὰ νὰ μοῦ μπιστευόσαστε τὰ χίλια φράγκα.

Μιὰ τελευταία ἐπανάσταση, τὴν ξετίναξε.

— Τὰ χίλια μου τὰ φράγκα; Μήτε σὲ σένα, μήτε σὲ κείνον... Σοῦ λέω, πὼς ἔχω πιὸ καλὰ νὰ φοφήσω!

Τὴ στιγμή ἐκείνη, τὸ τραῖνο περνοῦσε, μὲ τὴ βλαὴν μπόρα του, σὰ νὰ σάρωνε τὸ κάθε τι ποὺ εὑρίσκει μπροστά του. Ἕνα φύσημα τ' ἀέρα, ἔσεισε τὸ σπίτι. Τὸ τραῖνο αὐτὸ ποὺ πήγαινε στὴ Χάδρη εἴταν παραφορτωμένο, γιὰ τὴ δεύτερη μέρα, τὴν Κυριακὴ, εἶχε πανηγύρι στὴ Χάδρη καὶ βάφτιζαν ἕνα μεγάλο καράδι.

Μ' ὅλη τὴ γρηγοράδα, ἀνάμεσα ἀπ' τὰ φωτισμένα παράθυρα, στὶς πορτίτσες, ἔδλεπαν σὰν πανόραμα μέσα στὰ γεμάτα βαγόνια. Φαινότανε γραμμὴ τὰ κεφάλια, στριμωγμένα, τοῦ καθένα μὲ τὴ φόρμα του. Τὸ ἕνα ἐρχότανε ὕστερ' ἀπ' τ' ἄλλο κ' ὕστερα χανότανε. Τὶ κόσμος!

Πάλι τὸ πλήθος... τὸ ἀτελείωτο πλήθος μέσα στὴν κατρακύλα τῶν βαγονιῶν, στὶς σφυριξιές τῆς μηχανῆς, στὸ κουδούνισμα τοῦ τηλεγράφου καὶ στὸ θόρυβο τῶν κουδουνιῶν! Εἴτανε σὰν ἕνα μεγάλο κορμί, ἕνας γίγαντας ξαπλωμένος μὲς στὴ μέση, καταγῆς, μὲ τὸ κεφάλι στὸ Παρίσι, τοὺς σπονδύλους στὸ μᾶκρος τῆς γραμμῆς, τὰ μέλη του ποὺ φαρδαίνανε μὲ τίς πλαγινές γραμμές, τὰ χέρια του, τὰ πόδια του, στὴ Χάδρη καὶ στοὺς ἄλλους σταθμούς.

Καὶ κυλοῦσε, κυλοῦσε, μηχανικὰ, θριαμβευτικὰ, τραδώντας πρὸς τὸ μέλλον, μὲ μαθηματικὴ ἀκρίβεια, πρὸς τὴ θεληματικὴ ἀγνοία γιὰ τὸ ὅτι ἄφηνε στὶς δυὸ ἄκρες τοῦ δρόμου, ἔτσι κρυμμένο μὰ πάντα γεμάτο ζωὴ, τὸ αἰώνιο πάθος καὶ τὸ αἰώνιο ἔγκλημα.

Πρώτη ἡ Φλώρα, γύρισε σπίτι. Ἀναψε τὴ λάμπα, μιὰ μικρὴ λαμπίτσα τοῦ πετρελαίου, δίχως ἀμπαζοῦρ κ' ἔβαλε τὸ τραπέζι. Μῆτε λέξη δὲν εἶχε πεῖ. Μόλις ἔρριξε μιὰ ματιὰ στὸν Ζάκ, τὴν ὥρα ποὺ αὐτὸς ὁλόρθος γυρνοῦσε τὸ πρόσωπο ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά, μπρὸς στὸ παράθυρο.

Πάνω στὴ σόμπα, ζεσταινότανε μιὰ λαχανόσουπα. Ἐπιασε νὰ τὴν κενώσει στὰ πιάτα, ὅταν φάνηκε κι ὁ Μιζάρ. Δὲν ἔδειξε καμμιὰν ἐκπληξὴ βρῖσκοντας ἐκεῖ τὸ νέο. Ἴσως νὰ τὸν εἶχε δεῖ τὴν ὥρα ποὺ ἐρχότανε, μὰ δίχως καμμιὰ περιέργεια· δὲν τονε ρώτησε τίποτα. Ἕνα σφίξιμο τῶν χειρῶν, δυὸ γρήγορα λόγια καὶ τίποτε παραπάνω. Ὁ Ζάκ, μόνος του, ξαναεῖπε τὴν ἱστορία τῆς σπασμένης μπιέλλας, τὴ σκέψη ποὺ τοῦ ἦρθε νὰ πᾶει νὰ φιλήσει τὴ νουνά του καὶ νὰ κοιμηθεῖ ἐκεῖ. Σιγὰ σιγὰ, ὁ Μιζάρ, κουνοῦσε μόνο τὸ κεφάλι σὰ νὰ τῷ δρῖσκε αὐτὸ πολὺ καλὸ καὶ κάθισαν στὸ τραπέζι κ' ἔφαγαν δίχως βία, στὴν ἀρχὴ μάλιστα δίχως νὰ κουδεντιάσει κανεὶς. Ἡ Φασία, ποὺ ἀπ' τὸ πρῶτ' δὲν ξεκόλλησε τὸ μάτι τῆς ἀπ' τὴ χύτρα ὅπου ἔβραζε ἡ λαχανόσουπα, δέχτηκε νὰ τῆς δώσουν ἕνα πιάτο. Μὰ ὅταν ὁ ἄντρας τῆς σηκώθηκε νὰ δώσει τὸ σιδεροῦχο τῆς νερὸ ποὺ τὸ εἶχε ξεθάσει ἡ Φλώρα,—μιὰ καράφα ὅπου μουσκεύανε καρφιά—δὲν τὴν ἄγγιξε. Ἐκεῖνος, ταπεινὸς, κακομοιριασμένος, βήχοντας ἕνα κακὸ βηχάκι ἔκανε σὰ νὰ μὴν πρόσεχε τὰ στενοχωρεμένα τῆς δλέμματα, ποὺ παρακολουθοῦσαν καὶ τῆς μικρότερες ἀκόμα κινήσεις του. Καθὼς ζητοῦσε ἐκείνη ἀλάτι, γιατί δὲν εἶχε στὸ τραπέζι, τῆς εἶπε πὼς θὰ μετάνοιωνε γιατί ἔδαζε τόσο πολὺ στὸ φαῖ τῆς καὶ πὼς αὐτὸ εἶταν ποὺ τὴν ἄρρωστοῦσε καὶ σηκώθηκε πῆρε μιὰ πρέζα σ' ἕνα κουτάλι, τῆς τῷ δωσε κι αὐτὴ τὸ δέχτηκε δίχως φόβο, γιατί

ἔλεγε πάντα, πὼς τ' ἀλάτι τὰ καθαρίζειῃλα. Τότες ἄρχισαν νὰ μιλάνε γιὰ τὸν καιρὸ, ποῦ ἀπὸ μερικὲς μέρες εἶταν πραγματικὰ χλιαρὸς, καὶ γιὰ μιὰ ἐκτροχίαση ποῦ εἶχε γίνει στὸ Μαρὸμ. Ὁ Ζάκ πίστεψε στὰ τελευταῖα πὼς ἡ νουνά του καὶ ξυπνητὴ ἀκόμα ἔδλεπε ἐφιάλτες, γιὰτὶ αὐτὸς δὲν ἔδλεπε τίποτα τὸ παράξενο στὸ πρόσωπο τοῦ ἀνθρωπάκου αὐτοῦ μὲ τὰ καλὰ φερσίματα καὶ μὲ τὰ ἀόριστα βλέμματα. Κάθισαν παραπάνω ἀπὸ μιὰν ὥρα. Δυὸ φορές, στὸ σινιάλο τῆς τρουμπέτας, ἡ Φλώρα χάθηκε μιὰ στιγμή. Τὰ τραῖνα, περνούσαν, ἔσειναν τὰ ποτήρια πάνω στὸ τραπέζι, μὰ κανεῖς ἀπ' αὐτοὺς δὲν τὰ πρόσεχε καὶ ἓνας νέος ἤχος τῆς τρουμπέτας ξανακούστηκε πάλι, καὶ τούτη τῇ φορὰ ἡ Φλώρα ποῦ μόλις εἶχε ξανασηκωθεί ἀπ' τὸ τραπέζι, δὲν ξαναφάνηκε. Ἄφησε τὴ μητέρα τῆς καὶ τοὺς δυὸ ἄντρες ἀκόμα στὸ τραπέζι μ' ἓνα μπουκάλι κρασί, ἀπὸ μῆλα, μπροστὰ τους. Κ' οἱ τρεῖς τους ἔμειναν ἐκεῖ, μισὴ ὥρα ἀκόμα. Ὑστερα, ὁ Μιζάρ, ποῦ τὸ ἐρευνητικὸ του βλέμμα ἀπὸ μερικὲς στιγμὲς εἶχε σταματήσῃ σὲ μιὰ γωνιά τοῦ δωματίου, πῆρε τὸ κασκέτο του καὶ βγῆκε μ' ἓνα σκέτο καληνύχτα. Ψάρευε λαθραῖα, στὰ γειτονικὰ ποταμάκια ὅπου εἶχε ὑπέροχα ψάρια καὶ ποτὲ δὲν πλάγιαζε πρὶν πάει νὰ τὰ ἐπισκεφθεῖ.

Μόλις ἔφυγε, ἡ Φασία κοίταξε κατὰμματα τὸ βαφτιστικὸ τῆς.

— Ἐ; Τὸ πίστεφες; Τὸν εἶδες πὼς σκάλιζε μὲ τὸ μάτι του, ἐκεῖ κάτω, σ' ἐκείνη τῇ γωνιά; Τοῦ ἦρθε ἡ ἰδέα, πὼς μπορούσα νάχω κρυμμένο τὸ κομπόδεμα μου, πίσω ἀπ' τὸ βάζο τοῦ βουτύρου. . . . Ἀ! τὸν ξαίρω καλά! Εἶμαι σίγουρη, πὼς ἀπόψε τὴ νύχτα θὰ πάει νὰ ξεσηκώσει τὸ βάζο γιὰ νὰ δεῖ.

Μὰ ἄρχισε νὰ ἰδρώνει καὶ μιὰ ἀνατριχίλα τὴν τάραξε χεροπόδαρα.

— Κοίταξε, πάει πάλι, μὲ πότισε φάρμακο καὶ τούτῃ τῇ φορᾷ, νιώθω τὸ στόμα μου πικρό, σὰ νά'χω καταπιεῖ παλιὰς πεντάρες. Κ' ἕνας Θεὸς τὸ ξαίρει ὥστος ἂν ἄγγιξα τίποτα ποὺ νὰ τῷ χει πιάσει Εἶναι νὰ πάει νὰ πνιγεῖ κανεὶς Ἀπόψε δὲν μπορῶ καθόλου, καλλίτερα νὰ πάω νὰ πλαγιάσω. Γειάσου λοιπὸν ἀγόρι μου, γιατί' ἂν φύγεις στὶς ἑπτὰ καὶ εἰκοσιέξη, θὰ εἶναι πάρα πολὺ νωρὶς γιὰ μένα. Καὶ ξαναέλα, ἔ; ἄς ἐλπίσουμε πὼς θὰ μὲ ξανάδρεις.

Τῇ βοήθησε γιὰ νὰ πάει στὸ δωμάτιο, ὅπου πλάγιασε καὶ κοιμήθηκε κατακουρασμένη.

Ἐμεινε μόνος, κοντοστάθηκε, ρωτώντας τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ του, ἂν δὲ θάπρεπε ν' ἀνέδει νὰ ξαπλωθεῖ κι αὐτὸς ἐπίσης στὸ ἀχυρόστρωμα ποὺ τὸν περίμενε στῇ σοφίτα. Μὰ εἴταν ἀκόμα μόνο ὀχτὼ παρὰ δέκα, εἶχε καιρὸ γιὰ ὕπνο. Καὶ βγῆκε κι αὐτὸς, ἀφήνοντας τὴ λαμπίτσα νὰ καίει στὸ ἀδειανὸ καὶ νυσταγμένο σπιτάκι ποὺ πότε πότε τῶσινε ἢ βροντῇ ἢ ἀπότομη κάποιου τραίνου ποὺ περνοῦσε.

Ἐξω, ὁ Ζάκ ξαφνιάστηκε μὲ τὴ γλύκα τοῦ ἀέρα.

Τὸ δίχως ἄλλο, θὰ ξανάδρεχε πάλι. Στὸν οὐρανό, ἕνα ἀσπριδερὸ σύννεφο, μονοκόματο, εἶχε ξαπλωθεῖ, καὶ τὸ γεμάτο φεγγάρι ποὺ βυθισμένο ἀπὸ πίσω του δὲ φαινότανε, τὸ φώτιζε ὅλο μὲ μιὰ κοκκινωπὴ φεγγοβολή.

Ἔτσι ἔδλεπε καθαρὰ τὴν ἐξοχή, ποὺ τὰ χωράφια, τριγύρω της, καὶ τὰ βουναλάκια καὶ τὰ δέντρα, ξεχωρίζανε σὰ μαυριδερὲς σκιές, μέσα σ' ἐκεῖνο τὸ πρόχωμα, τὸ νεκρὸ καὶ παντοῦ τὸ ἴδιο, σὰν τὸ φῶς κάποιου καντηλιοῦ. Ἐφερῇ βόλτα τὸ λαχανόπηπο. Ὑστερα τοῦ ἤρθε νὰ σουλατσάρει κατὰ τὸ μέρος τοῦ Ντουανβίλ. Ὁ ἀνῆ-

φορος ἀπ' αὐτὴν τὴ μεριά δὲν εἶναι τόσο τραχύς. Μὰ τὸ μάτι του πῆρε τὸ σπῖτι τὸ μοναχικὸ ποὺ εἵτανε χτισμένον λοξὰ στ' ἄλλο πλευρὸ τῆς γραμμῆς καὶ προσπέρασε τὸ δρόμο περνώντας ἀπ' τὸ πορτάκι γιατί ἡ ἀλυσίδα εἵταν πιά κλειστὴ γιὰ ὅλη τὴ νύχτα.

Τὸ σπῖτι αὐτὸ τὸ ἤξαιρε καλὰ, τὸ βλεπε σὲ κάθε ταξίδι, ὅταν ἡ μηχανὴ του τράνταζε τὰ τζάμια. Τὸ σπῖτι αὐτὸ τοῦκανε μιὰ παράξενη ἐντύπωση, δὶχως κι αὐτὸς νὰ ξαίρει τὸ γιατί, μὲ τὴν προαίσθηση μόνο πὼς κάποιο ρόλο θ' ἄπαιζε στὴ ζωὴ του. Κάθε φορὰ λὲς κ' ἐνιωθε κάποιο φόβο, μὴ τυχὸν καὶ δὲν τῷ δόρισκε στὸν τόπο του, ὕστερα τὸν ἐπιανε μιὰ στενοχώρια βλέποντάς το πάντα ἐκεῖ. Ποτές του δὲν εἶχε δεῖ ἀνοιχτὰ τὰ παράθυρα μήτε καὶ τίς πόρτες. Τὸ μόνο ποὺ ἤξαιρε γι' αὐτὸ εἵταν πὼς ἀνῆκε στὸν πρόεδρο Γκρανμορέν καὶ τὸ βράδυ ἐκεῖνο γιὰ νὰ μάθει τίποτα παραπάνω. Πολλὴν ὥρα, ὁ Ζάκ, ἔμεινε σὰν καρφωμένος στὸ δρόμο, κατάντικρα στὰ κάγκελα. Τραβιόταν ὕστερα πίσω, ἀνασηκωνότανε στὰ πόδια του, προσπαθώντας νὰ ἐξετάσει καλλίτερα.

Ὁ σιδηρόδρομος, κόδοντας τὸν κῆπο, εἶχε ἀφήσει μπρὸς στὴν ταράτσα τῆς ὁξώπορτας, ἓνα στενὸ κηπάρι ποὺ τὸ τριγύριζε ἓνας τοῖχος, ἐνῶ ἀπ' τὰ ὀπίσθια ἀπλωνότανε ἓνα ἀρκετὰ μεγάλο οἰκόπεδο τριγυρισμένο μόνο ἀπὸ ἓνα φράχτη

Τὸ σπῖτι εἵτανε βυθισμένο σὲ μιὰ νεκρικὴ θλίψη, καὶ λὲς ἀγωνιοῦσε κάτω ἀπ' τὴν κοκκινωπὴ ἀντανάκλαση ποὺ ἔδινε τὸ φῶς, τὴν καπνισμένη ἐκείνη νύχτα.

Ἡ σκέψη, πὼς ἀπὸ φόβο δὲν ἔμπαινε μέσα, τὸν ἔκανε νὰ περάσει μέσα ἀπ' τὴν τρύπα. Ἡ καρδιά του χτυποῦσε. Μὰ ξαφνικά, καθὼς σιργιάνιζε ἓνα μικρὸ

καταστραμμένο θερμοκήπιο, ή θέα ενός σκυμμένου
ἱσκιου τονε σταμάτησε.

— Πῶς ; ἐσύ εἶσαι δῶ ; ξεφώνισε ξαφνιασμένος,
ἀναγνωρίζοντας τή Φλώρα. Τί κάνεις λοιπόν ; Κ' ἐκείνη,
ἀνατινάχτηκε τρομαγμένη. Ὑστερα, εἶπεν ἡσυχα ἡσυχα.

— Τὸ βλέπεις καλὰ τί κάνω, παίρνω σκοινιά
Ἔχουν ἀφήσει ἐδῶ ἓνα σωρὸ σκοινιά ποὺ σαπίζουν
δίχως νὰ τὰ χρησιμοποιεῖ κανεὶς. Τὸ λοιπὸν ἐγὼ ποὺ
πάντα μοῦ χρειάζονται, ἔρχουμαι καὶ παίρνω.

Πραγματικὰ, μ' ἓνα γερὸ φαλίδι στὸ χέρι, καθι-
σμένη κατὰχαμα, ξέπλεκε κάτι σκοινιά, κ' ἔκοβε τοὺς
κόμπους, ὅταν αὐτοὶ ἀντιστεκότανε.

— Ὁ νοικοκύρης, δὲν ἔρχεται λοιπὸν πιά ; ρώτησε
ὁ νέος.

Ἐκείνη ἄρχισε νὰ γελᾷ.

— ὦ ! ἀπὸ τὴν ἱστορίᾳ τῆς Λουιζέτας, δὲν ὑπάρ-
χει πιά κίνδυνος νὰ φανεῖ ἡ μύτη τοῦ προέδρου στὸ
Κρουὰ ντὲ Μοφρά. Κ' ἔννοια σου, μπορῶ νὰ τοῦ παίρ-
νω τὰ σκοινιά του, μὴ φοβᾶσαι.

Ἐκεῖνος σῶπασε μιὰ στιγμὴ, φέρνοντας στὴ μνήμη
του τὴν τραγικὴ σκηνὴ, ποὺ τοῦ θύμιζε αὐτή.

— Καὶ πιστεύεις πῶς εἰν' ἀλήθεια αὐτὰ ποὺ εἶπε ἡ
Λουιζέτα ; Πιστεύεις πῶς θέλησε νὰ τὴ διακορέφει
καὶ πῶς παραδέρνοντας πληγώθηκε !

Παύοντας νὰ γελᾷ, ξαφνικὰ ἀπότομη, φώναξε·

— Ποτὲς δὲν εἶπε φέμματα ἡ Λουιζέτα, μήτε
ὁ Καμπὺς Εἶναι φίλος μου ὁ Καμπὺς.

— Ἐρωμένος σου ἴσως, τὴν ὥρα αὐτὴ ;

— Αὐτός ! ἂ ; ναί, θὰ εἴμουνα μιὰ πολὺ παλαιογυ-
ναίκα !... Ὅχι, ὄχι ! εἶναι φίλος μου, δὲν ἔχω ἐρωμένους
ἐγώ ! Δὲ θέλω νὰχω. Εἶχε ἀνασηκώσει τὸ γερό της κεφάλι

πού τὰ ξανθὰ κατσαρά του μαλλιά κατεβαίνανε πολὺ χαμηλὰ στὸ μέτωπο. Ἀπὸ ὅλο τῆς τὸ εἶναι, γερὸ καὶ λιγερό, ἔδβαινε λὲς μιὰ ἀγρία ἐνεργητικότητα καὶ θέληση.

Καὶ κάποιος θρύλλος μάλιστα γινότανε γι' αὐτὴν στὴ χώρα. Λέγανε ἓνα σωρὸ ἱστορίες, ἔσωσε ἀνθρώπους, μὲ μιὰ σπρωξιά τράβηξε ὁλόκληρο κάρρο τὴν ὥρα πού περνοῦσε τὸ τραῖνο. Ἐνα βαγόνι πού κατακυλοῦσε ὁλομόναχο στὸν γκρεμὸ τοῦ Μπαρναντὲν κ' ἔτρεχε λὲς σὰν ἀφηνιασμένο θεριὸ πάνω στὸ ἐξπρές πού ἐρχόταν, τὸ σταμάτησε.

Κι αὐτὲς οἱ παλληκαριές ξαφνιάζανε τὸν κόσμον κ' ἔκαναν τοὺς ἄντρες νὰ τὴ λαχταροῦν. Μάλιστα στὴν ἀρχὴ τῆνε νομίζανε εὐκολοκατάφερτη, γιατί ὅλο στριφογύριζε στὰ χωράφια, ζητώντας ἀπόμακρες γωνιὲς καὶ ξαπλωνότανε κατάχαμα στὶς γούδες, κοιτάζοντας τὸν οὐρανό, βουδῇ κι ἀκίνητη. Μὰ οἱ πρῶτοι πού δοκίμασαν δὲ θέλανε πιά νὰ ξαναρχίσουν. Καθὼς τῆς ἄρесе νὰ λούζεται ὥρες ὁλόκληρες, ὁλόγυμνη, μέσα σ' ἓνα γειτονικὸ ποτάμι, χαμίνια τῆς ἡλικίας τῆς γλεντούσανε πηγαίνοντας νὰ τὴν παραμονεύουν. Μιὰ μέρα εἶχε γραπώσει ἓνα, δίχως μάλιστα νὰ κάνει τὸν κόπο νὰ ξαναβάλει τὴν πουκαμίσσα τῆς, τὸ εἶχε σιγουρίσει μὲ τέτοιο τρόπο πού κανεὶς πιά δὲν τὴν παραμόνευε.

Τέλος γινότανε λόγος γιὰ τὴν ἱστορία τῆς μ' ἓναν κλειδοῦχο τῆς διακλαδώσεως τῆς Ντιέππης, στὴν ἄλλην ἀκρὴ τοῦ τουνελιοῦ. Κάποιον πού τονε λέγανε Ὁξίλ, ἓνα παλληκάρι καμμιὰ τριανταριά χρονῶ, πολὺ τίμιο, πού αὐτὴ ἔκανε πῶς τοῦ εἶχε δώσει θάρρος μιὰ στιγμὴ καὶ πού δοκιμάζοντας νὰ τὴ διακορέψει, γιατί ἓνα βράδυ φαντάστηκε πῶς ἐκείνη θ' ἄφηνε τὸν ἑαυτὸ τῆς, κόντεψε νὰ τὸν ἀφήσει στὸν τόπο μὲ μιὰ μαγκουριὰ πού τοῦ κατάφερε.

Εἵτανε παρθένα καὶ πολεμάρχα. Περιφρονοῦσε τ' ἄρσην-νικὸ ἔτσι ποὺ στὰ τελευταῖα ἔκανε τὸν κόσμον νὰ πιστεύει πὼς δὲν εἵτανε στὰ σύγκαλά της.

Ἀκούοντάς την νὰ λέει πὼς δὲν ἤθελε ν᾿ ἄχει ἐρωμένο, ὁ Ζᾶκ ἐξακολούθησε νὰ χωρατεύει.

— Τὸ λοιπὸν, δὲν πάει καλὰ ὁ γάμος μὲ τὸν Ὁζίλ;
Ἀκουσα νὰ λέγε, πὼς κάθε μέρα ἔπαιρνες δρόμο νὰ τὸν ἀνταμώσεις στὴν ἄλλην ἄκρη τοῦ τουνελιοῦ.

Σήκωσε τίς πλάτες.

— Ἀἴντε ! Ὁ γάμος μου Εἶναι ποὺ μὲ διασκεδάζει τὸ τουνέλι. Δυόμιση χιλιόμετρα τρεχάτη στὸ σκοτάδι μὲ τὴ σκέψη πὼς θὰ μὲ κάνει κομμάτια τὸ τραῖνο ἂν δὲν τᾶχω τέσσερα. Νὰ τ' ἀκοῦς πὼς ροχαλίζουνε τὰ τραῖνα, ἀπὸ κεῖ κάτω ! Μὰ μοῦ γίνηκε τσιμπούρι ὁ Ὁζίλ, δὲν τὸν τραβάει ἡ καρδιά μου αὐτόν.

— Θὲς λοιπὸν κάποιον ἄλλο ;

— Ἀ ! ξαίρω κ' ἐγὼ ! Ἀ, ὅχι μὰ τὴν πίστη μου.

Τὴν εἶχε πιάσει ἓνα γέλιο, ἐνῶ σὰν κάπως στενοχωρεμένη, ἔπιασ' ἓναν κόμπο τοῦ σκοινιοῦ, μὰ δὲν μποροῦσε νὰ τὸν καταφέρει. Ὑστερα, δίχως ν' ἀνασηκώσει τὸ κεφάλι, σὰ νὰ εἶχε τὸ νοῦ της στὴ δουλειά :

— Καὶ σὺ, δὲν ἔχεις καμμιὰν ἐρωμένη, ἐσύ ;

Τώρα ἤρθ' ἡ σειρὰ τοῦ Ζᾶκ νὰ σοβαρευτεῖ κι αὐτός.

Γύρισε ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά, τὰ μάτια του ἔπαιξαν καὶ καρφωθήκανε πέρα, μακρὰ, στὸ σκοτάδι.

Ἀποκρίθηκε μὲ κομμένη φωνή.

— Ὁχι.

— Αὐτὸ ποὺ λὲς εἶναι, ἐξακολούθησε κείνη. Μοῦ εἶπανε κιόλας πὼς τίς σιχαινόσουνα τίς γυναῖκες. Κ' ὕστερα, δὲ σὲ ξαίρω ἀπ' τὰ χτές· ποτὲ δὲ μᾶς ἔλεγες εὐχάριστα πράματα Γιατί, δὲ μοῦ λὲς ;

Σώπαινε. Ἐκείνη πήρε τὴν ἀπόφαση νὰ παρατήσῃ τὸν κόμπο καὶ νὰ τὸν κοιτάξῃ,

— Μήπως ἀγαπᾷς μόνο τὴ μηχανή σου ; Τὸ λένε κι αὐτό, ξαίρεις. Λένε πὼς ὀλοένα τὴν τρίβεις, τὴ γυαλίζεις, σὰν ὄλα σου τὰ χάδια νὰ τὰ εἶχες γι' αὐτὴν μόνο ... Ἐγὼ σοῦ τὰ λέω αὐτὰ, γιατί εἶμαι φίλη σου. Τώρα καὶ κείνος τὴν κοιτάξε, στὴ χλωμὴ ἀναλαμπὴ τοῦ καπνισμένου οὐρανοῦ. Καὶ τὴ θυμότανε σὰν εἶτανε μικρὴ, ἀπότομη, πεισματάρη πού μόλις τὸν ἔβλεπε τοῦ ριχνότανε στὸ λαιμὸ σὰν παθιάρικο ἀγριοκόριτσο. Ὑστερα, πολλὲς φορές τὴν ἔχανε ἀπὸ μπρὸς του, καὶ κάθε φορὰ πού τὴν ξανάδρισκε εἶταν ὄλο καὶ πιὸ μεγάλη. Τὸν καλωσῶριζε πέφτοντας πάντα στὴν ἀγκαλιά του καὶ τονε στενοχωροῦσε μὲ τὴ λάμψη πού εἶχαν τὰ μεγάλα καθάρια μάτια της. Τὴ στιγμὴ ἐκείνη εἶταν ὑπέροχη γυναίκα, λαχταριστὴ, καὶ τὸν ἀγαποῦσε τὸ δῆλως ἄλλο ἀπὸ πολὺν καιρὸ, ἀπ' τὰ μικράτα της ἀκόμα.

Ἡ καρδιά του χτυποῦσε, ξαφνικὰ τοῦ φάνηκε πὼς αὐτὸς εἶτανε κείνος πού περίμενε. Ταράχτηκε κι ἀνέδηκε τὸ αἷμα στὸ κεφάλι του. Ἡ συγκίνηση τονε κυρίευε κ' ἔκανε νὰ φύγει. Πάντα ὅταν τὸν ἐπιανε ἢ ἐπιθυμία τονε τρέλλαινε. Θόλωνε τὸ μάτι του.

— Τί κάνεις αὐτοῦ ὀρθιος ; ξαναεῖπε πάλι ἐκείνη. Κάθισε λοιπὸν !

Κοντοστάθηκε πάλι. Ὑστερα, σὰ νὰ κουράστηκαν ξαφνικὰ τὰ πόδια του, νικημένος ἀπ' τὴν ἀνάγκη νὰ ξαναδοκιμάσει πάλι τὸν ἔρωτα, ἄφησε τὸν ἑαυτό του κ' ἔπεσε σιμὰ της πάνω στὸ σωρὸ τὰ σκοινιά. Δὲ μιλοῦσε πιά. Εἶχε στεγνώσει ὁ λάρυγγάς του. Τώρα αὐτὴ, ἢ περήφανη, ἢ ἀμίλητη, ἐπιανε τὰ λόγια κ' ἔλεγε πολὺ εὐθυμῇ καὶ σὰ ζαλισμένη.

— Βλέπεις, τῆς μαμᾶς τ' ἄδικο εἶτανε νὰ πάρει τὸ

Μιζάρ.... Θά τῆς βγεῖ σὲ κακό.... Ἐγὼ πεντάρα δὲ δίνω γιατί ἔχω ἓνα σωρὸ σκοτούρες στὸ κεφάλι μου, φέμματα; Ἐξάλλου, ἡ μαμά μὲ στέλνει νὰ πλαγιαίσω κάθε φορὰ πού πάω νὰ μπῶ στὴ μέση.... Ἐ, τότες, ἄς τὰ ξεμπερδέψει μόνη τῆς! Ἐγὼ ζῶ ἔξω, Συλλογιέμαι πράγματα μελλοντικά.... Ἄ! ξαίρεις, σὲ εἶδα πού περνοῦσες σήμερα τὸ πρωτὶ μὲ τὴ μηχανή σου, νά! ἀπὸ κεῖνα κεῖ τὰ χαμόκλαδα ἐκεῖ πέρα καθόμουνα. Μὰ σὺ δὲν κοιτάξεις ποτές.... Καὶ θὰ σοῦ τὰ πῶ ἑσένα, ἐκεῖνα πού συλλογιέμαι, μὰ ὄχι τώρα, πιὸ ὕστερα, ὅταν θὰ γίνουμε γιὰ καλὰ φίλοι. Εἶχε ἀφήσει νὰ τῆς πέσει τὸ φαλίδι καὶ κεῖνος, πάντα σιωπηλός, τῆς εἶχε πιάσει τὰ χέρια. Ἐνθουσιασμένη ἐκείνη, τοῦ τ' ἄφηγε. Ὡστόσο, ὅταν τ' ἄφερε στὰ χεῖλη τοῦ πού καίγανε, ἡ παρθένα ξαφνιασμένη, ἀνατινάχτηκε. Μέσα τῆς ξυπνοῦσε ἡ πολεμάρχα, ἀτίθασση, ἑτοιμη γιὰ καυγᾶ, στὸ πρῶτο ἐκεῖνο σίμωμα τ' ἀρσενικοῦ.

— Ὅχι, ὄχι! ἄφησε με, δὲ θέλω..... Κάτσε ἡσυχά.... ἔλα νὰ κουβεντιάσουμε. Ὅλο ἐκεῖ ἔχουν τὸ νοῦ τους οἱ ἄντρες. Ἄ! ἂν σου ξανάλεγα τὸ τί μοῦ εἶπε ἡ Λουϊζέτα τὴν ἡμέρα πού ξεψύχησε στοῦ Καμπύς.... Ἐπειτα ἤξαιρα ἓνα σωρὸ πράγματα γιὰ τὸν πρόεδρο γιατί εἶχα δεῖ τοῦ κόσμου τίς βρωμιές, τότες πού ἐρχόταν ἐδῶ μὲ τὰ κοριτσάκια...

Εἶναι μιά, πού κανεὶς δὲν τὴν ὑποψιάζεται, μιά πού τὴν ἔχει παντρέψει...

Ἐκεῖνος δὲν τὴν ἄκουε καθόλου. Τὴν εἶχε πιάσει σὰ χτήνος μὲς στὰ μπράτσα τοῦ. Ἐκείνη ἔδγαλε μιὰ μικρὴ κραυγὴ πού ἔμοιαζε πιὸ πολὺ σὰν παράπονο, παράπονο τόσο βαθύ, τόσο γλυκό, πού μαρτυροῦσε τὴν τρυφεράδα τῆς, τὴν κρυμμένη ἀπὸ πολὺν καιρό. Μὰ ὥστόσο πάλευε, δὲν ἄφηγε τὸν ἑαυτὸ τῆς, ἀπὸ πολεμικὸ ψυχόρ-

μητο. Τονε λαχταροῦσε καὶ ὅμως ἀμφισβητοῦσε τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτοῦ της, ἂν καὶ ἐνιωθε τὴν ἀνάγκη νὰ τὸν ἀφήσει νὰ τὴν κατακτήσει. Δίχως μιλιὰ, στῆθος μὲ στῆθος λαχάνιαζαν κ' οἱ δύο τους, ποῖος νὰ ρίξει τὸν ἄλλο. Γιὰ μιὰ στιγμή ἔλεγε κ' εἶταν πῶς δυνατὴ ἐκείνη καὶ τόσο νευριάστηκε ὁ ἄλλος πού θὰ τὸν ἔρριχνε στὰ πόδια της ἂν δὲν πρόφταινε αὐτὸς νὰ τὴν ἀρπάξει ἀπ' τὸ λαιμό. Τὸ πουκαμισάκι ἐγίνε κομμάτια καὶ ξεπρόβαλαν τὰ δύο στήθια της, σκληρά, φούσκωμένα ἀπὸ τὴν πάλη, ἄσπρα σὰν τὸ γάλα, μέσα στὸ φωτερό ἐκεῖνο σκοτάδι. Ἐπесе ἀνάσκελα καὶ νικημένη πιά παράδωσε τὸν ἑαυτοῦ της.

Τότες ἐκεῖνος, λαχανιασμένος, στάθηκε, τὴν κοίταξε ἀντὶ νὰ τὴν ἀπολαύσει. Λὲς καὶ τὸν ἐπιανε τρέλλα· τὸν κυρίεψε μιὰ ἀγριὰδα καὶ ζητοῦσε μὲ τὸ μάτι του, τριγύρω του, κανένα ὄπλο, καμμιὰ πέτρα, κάτι τέλος πάντων, γιὰ νὰ τὴ σκοτώσει. Τὰ μάτια του πέσανε πάνω στὸ ψαλίδι πού γυάλιζε ἀνάμεσα στὰ κομμάτια τὰ σκοινιά. Τᾶρπαξε καὶ μ' ἓνα σάλτο, λίγο ἀκόμα καὶ θὰ τῷ χωνε μὲς στὸ γυμνὸ τὸν τράχηλο, ἀνάμεσα στὰ λευκὰ τὰ στήθια μὲ τὰ ροζ λουλουδάκια. Μιὰ δυνατὴ κρυάδα τονε συνέφερε, πέταξε τὸ ψαλίδι κ' ἔφυγε σὰν τρελλός, ἐνῶ ἐκείνη, μὲ κλειστὰ μάτια, θαρροῦσε πῶς τὴν ἀπόρριχνε γιὰτὶ τοῦ εἶχε ἀντισταθεῖ.

Ὁ Ζὰκ ἔφυγε τρέχοντας μέσα στὴ νύχτα τὴ μελαγχολικὴ. Τρεχάτος ἀνέβηκε κάποιον ἀνηφορικὸ μονοπάτι καὶ ξανάπεσε πάλι μέσα σὲ μιὰ στενὴ λαγκαδιά.

Τὰ χαλίκια πού κατρακυλοῦσανε μὲς στὰ πόδια του τὸν τρόμαζαν. Ρίχτηκε πρὸς τ' ἀριστερά, μὲς στὰ χαμόκλαδα, ἔφερε βόλτα καὶ βρέθηκε πάλι στὰ δεξιὰ, πάνω σ' ἓνα γυμνὸ ὁροπέδιο. Ἀπότομα, πῆρε δρόμο νὰ κατέβει, σκόνταψε στὸ φράχτη τῆς γραμμῆς. Ἐρχόταν ἓνα τραῖνο

μὲς στὶς βροντὲς καὶ μὲς στὶς φλόγες καὶ στὴν ἀρχὴ δὲν τὸ κατάλαβε· τόσο εἶταν τρομαγμένος.

Ἄ ! βέβαια, ὅλος αὐτὸς ὁ κόσμος διάβαινε, ἀτέλειωτο κύμα, ἐνῶ αὐτὸς ἀγωνιοῦσε κεῖ πέρα ! Ξανάφυγε πάλι, σκαρφάλωσε, πάλι ξανακατέδωκε. Τώρα, ὁλοένα συναντοῦσε τὴ γραμμὴ, στὸ δάθος, στὰ χαρακώματα π' ἀνοίγαν οἱ γκρεμοὶ καὶ στοὺς φράχτες ποὺ κλείνανε τὸν ἐρίζοντα σὰ θεώρατα ὁδοφράγματα. Ἡ ἔρημη αὐτὴ χώρα μὲ τὰ βουναλάκια τῆς ἑμοιαζε σὰ λαβύρινθος δίχως ἔξοδο κ' ἐκεῖ μέσῃ στὶς ἀκαλλιέργητες κακοτοπιές, στὴ θλίψη αὐτῇ, στριφογυρνοῦσε ἡ τρέλλα του. Ἀπὸ πολλὴν ὥρα ἀνεδοκατέβαινε τίς ἀνηφοριές, ὅταν εἶδε μπροστά του μιὰ στογγυλὴ τρύπα, τὴ μαύρη στοματάρᾳ τοῦ τουνελιοῦ. Ἐνα τραῖνο π' ἀνέβαινε, ρίχτηκε κεῖ μέσα οὐρλιάζοντας, σφυρρίζοντας, ἀφήνοντας πίσω του, μιὰ καὶ τὸ κατάπιε ἡ γῆς, ἓνα τράνταγμα ποὺ ἔσεινε ἀκόμα τὸ ἔδαφος.

Τότες ὁ Ζάν, ποὺ ἔνιωσε τὰ πόδια τοῦ τσακισμένα, ἔπεσε στὴν ἄκρη τῆς γραμμῆς· τὸν πιάσανε σπασμωδικὰ ἀναφυλλητὰ κ' ἔμενε στὸν τόπο, κουδαρασμένος μπρούμυτα μὲ τὴ μούρη χωμένη μὲς στὰ χόρτα. Θεέ μου! Τὸν ξανάπιασε λοιπὸν ἡ ἀπαίσια ἐκεῖνη ἀρρώστια ποὺ θύροῦσε πὼς εἶχε βρεῖ τὴ γιατρίᾳ τῆς ; Νὰ ποὺ θέλησε νὰ τὴ σκοτώσει, τὴν κοπέλλα αὐτῇ ! Νὰ σκοτώσει μιὰ γυναῖκα ! Ἀπ' τὰ μικράτα τοῦ ἀκόμα, ἄκουε τώρα νὰ βουρρίζει στ' αὐτιά του, ἡ τρελλὴ αὐτῇ φωνὴ τοῦ πυρετοῦ καὶ τῆς λαχτάρας. Ὅπως οἱ ἄλλοι στὴν ἐποχὴ τῆς νιότης ὀνειρεύονται ν' ἀπολαύσουν μιὰ γυναῖκα, ἔτσι αὐτὸς ὀνειρευότανε νὰ σκοτώσει μιὰ.

Γιατὶ δὲν μποροῦσε νὰ πεῖ φέμματα στὸν ἴδιο τὸν ἐαυτό του. Τὸ φαλίδι τὸ πῆρε μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ τῆς τὸ χώσει στὴ σάρκα, μόλις εἶχε δεῖ τὴ σάρκα

ἐκείνη, τὸ ζεστὸ καὶ τὸν ἄσπρο ἐκείνο τράχηλο. Καὶ δὲν τὸκανε γιὰτὶ αὐτὴ ἀντιστεκόταν· ὅχι, ἡ ἐπιθυμία τοῦ εἶτανε τέτοια ποῦ ἂν δὲ γραπωνότανε ἀπ' τὰ χαμόκλαδα θὰ γυρνοῦσε τὸ δίχως ἄλλο ξοπίσω γιὰ νὰ τὴ σκοτώσει. Αὐτὴν! Θεέ μου! Αὐτὴν ποῦ μεγαλώσανε μαζί, τὸ ἄγριο αὐτὸ κορίτσι ποῦ τὸνίωσε καὶ μόνος τοῦ τὸν ἀγαποῦσε τόσο βαθειά. Στραγγαλοῦσε τὰ δαχτυλά του καὶ τὰχωνε μὲς στὸ χῶμα.

Τ' ἀναφυλλητὰ τοῦ τοῦ ξέγδερναν τὸ λαιμὸ κ' ἐδ-
γαζε ἓνα μούγκρισμα φοβερῆς ἀπελπισίας.

Ὡστόσο προσπαθοῦσε νὰρθεῖ στὰ σύγκαλά του. Ἦθελε νὰ καταλάβει τὸ τί ἔτρεχε μέσα του. Σὲ τί ξεχώριζε ἀπ' τοὺς ἄλλους ὅταν συγκρινότανε μ' αὐτοὺς; Ἐκεῖ κάτω, στὸ Πλασσάν, σὰν εἶτανε νέος, πολλές φορές ρώτησε τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ του. Ἡ μητέρα τοῦ ἢ Ζερδέζ, εἶν' ἡ ἀλήθεια, τὸν εἶχε γεννήσει σὰν εἶταν ἀκόμα πολὺ μικρὴ· περπατοῦσε στὰ δεκαπέντε τότες. Μ' αὐτὸς εἶταν ὁ δεύτερος· τὸν πρῶτο, τὸν Κλαῦδιο, τὸν ἔκανε μόλις πά-
τησε τὰ δεκατέσσερα. Μὰ μήτε ὁ Κλαῦδιος, μήτε ὁ Στέφανος ποῦ γεννήθηκε πιὸ ὕστερα, δὲ φαινότανε νὰ ὑποφέρανε ἐξαιτίας τῆς μάνας τους, ποῦ εἶταν παιδί ἀκόμα, μήτε ἐξ αἰτίας τοῦ πατέρα του·, ἓνα χαμῖνι στὴν ἴδια ἡλικία, ὁ ὁμορφος ἐκεῖνος Λαντιέ, ποῦ ἡ κακιά του καρδιά κόστισε ὕστερότερα τόσα δάκρυα στὴ Ζερδέζ.

Ἰσως καὶ τὰ ἀδέρφια τοῦ νᾶχανε τὸ καθένα τους τὴν ἀρρώστια τοῦ προπάντων ὁ μεγάλος ποῦ τσουρου-
φλιζότανε νὰ γίνεῖ ζωγράφος κ' εἶχε τέτοια λύσσα ποῦ ὁ κόσμος ἔλεγε πὼς τὸν εἶχε μισοτρελλάνει ἡ ἰδιοφυΐα τοῦ. Ἡ φαμίλια βέβαια δὲν εἶτανε στὰ καλὰ της· πολλοὶ μὲσα σ' αὐτὴν εἶχανε τὸ ράγισμα τους.

Ἐκεῖνος, ὥρες ὥρες, τὸνίωθε καλὰ αὐτὸ τὸ κληρο-
νομικὸ ράγισμα, ὅχι ποῦ ἡ ὑγεία τοῦ εἶταν ἀσχημῆ,

γιατί μονάχα ὁ φόδος καὶ ἡ ντροπὴ γιὰ τοὺς παραξυσμούς του τὸν εἶχαν ἀδυνατίσει ἕναν καιρό, μὰ ἔτσι εἶτανε μὲς στὸ εἶναι του, ποὺ ἔχανε ξαφνικὰ τὴν ἰσορροπία του, σὰν κάτι νὰ τσακιζότανε καὶ μέσ' ἀπ' τὶς τρύπες νὰ ξεγλυστροῦσε καὶ ν'ἀφευγε τὸ ἐγὼ του, μέσα σ' ἕνα εἶδος καπνὸ ποὺ τὰ παραμόρφωνε ὅλα. Δὲν εἶταν πιά κύριος τοῦ ἑαυτοῦ του, ὑπάκουε στοὺς μῦς του, σὰ λυσσασμένο χτήνος. Ὡστόσο δὲν ἔπινε μήτε ποτηράκι ρακὶ ἔβαζε στὸ στόμα του, γιατί εἶχε προσέξει πὼς ἡ παραμικρὴ στάλα ἀλκοὺλ τὸν τρελλαινε.

Κ' ἔτσι καταντοῦσε νὰ σκέπτεται πὼς πλέρωνε γιὰ τοὺς ἄλλους, τοὺς μπαμπάδες, τοὺς παπούδες ποὺ εἶχαν πιεῖ, τὶς γενεές τοὺς μπεκρῆδες ποὺ αὐτοὺς ἔδγαινε ἀπ' τὸ χαλασμένο τους αἷμα. Μιὰ σιγανὴ δηλητηρίαση καὶ μιὰ ψυχόρμητη ἀγριάδα τὸν ἔριχνε μαζί μὲ τοὺς λύκους ποὺ τρῶνε τὶς γυναῖκες, στοὺς λόγγους καὶ στὰ βουνά.

Ὁ Ζῆκ ἀνασηκώθηκε κι ἀκούμπησε πάνω στὸν ἄγκωνα του, συλλογισμένος, κοιτάζοντας τὴ μαύρη πόρτα τοῦ τουνελιοῦ, κ' ἕνα ἀναφυλλητὸ ἀνέδθηκε λὲς ἀπ' τὰ νεφρὰ του ἴσαμε τὸ σῆρκο του. Ξανάπεσε πάλι, κύλησε τὸ κεφάλι του χάμου, ξεφωνίζοντας ἀπ' τὸν πόνο. Ἡ κοπέλλα αὐτὴ ! Ἡ κοπέλλα αὐτὴ ποὺ θέλησε νὰ τὴ σκοτώσει ! Τοῦ ξαναρχόταν ἡ θύμηση αὐτῆς, τσουχτερή, φοδερή, σὰν τὸ ψαλίδι νὰ εἶχε μπηχτεῖ μέσα στὴ δικιά του τὴ σάρκα. Κανένας ὀρθολογισμὸς δὲν μπορούσε νὰ τὸν ἡσυχάσει. Θέλησε νὰ τὴ σκοτώσει, θὰ τὴ σκότωνε ἂν βρισκόταν ἀκόμη αὐτοῦ, ξεκούμπωτη μὲ γυμνά τὰ στήθια. Θυμόταν καλὰ πὼς εἶταν δεκάξη χρονῶ, τότες ποὺ γιὰ πρώτη φορὰ ὅταν τὸν εἶχε βρεῖ ἡ ἀρρώστια του, ἕνα βράδι ποὺ ἔπαιζε μὲ μιὰ μικρούλα, τὸ κοριτσάκι κάποιας συγγένισσάς του, δυὸ χρόνια μικρότερο, εἶχε πέσει αὐτό, μόλις εἶδε τὶς γάμπες του

χύμηξε ἀπάνω του. Τὸ δεύτερο χρόνο θυμόταν πὼς εἶχε ἀκονίσει ἓνα μαχαίρι γιὰ νὰ τὸ μπήξει στὸ λαιμὸ κάποιου ἄλλου, μιᾶς μικρῆς ξανθούλας, ποὺ τὴν ἔδλεπε κάθε πρωὶ νὰ περνᾷ μπρὸς ἀπ' τὴν πόρτα του. Αὐτὴ εἶχε ἓνα λαιμὸ, παχουλὸ καὶ ροδοκόκκινο καὶ κεῖνος εἶχε διαλέξει κιόλας τὴ θέση, ἓνα μελανὸ σημάδι κάτω ἀπ' τ' αὐτὴ. Ὑστερὰ εἶταν ἄλλες κι ἄλλες ἀκόμα, ὁλόκληρη σειρὰ ἐφιάλτες, ὅλες ἐκεῖνες ποὺ τὶς ἄγγιξε μὲ τὴ λαχτάρα του τὴν ξαφνικὴ νὰ τὶς σκοτώσει, τὶς γυναῖκες ποὺ πέρασε ἀπὸ κοντὰ τους στὸ δρόμο, τὶς γυναῖκες ποὺ ἡ τύχη τὶς ἔφερε πλάι του, προπάτων μιὰ νιόπαντρη ποὺ καθόταν δίπλα του στὸ θέατρο καὶ γελοῦσε δυνατὰ κ' ἔφυγε στὴ μέση μιᾶς πράξης γιὰ νὰ μὴν τὴν ξεκοιλιάσει. Ἀφοῦ δὲν τὶς γνώριζε γιὰ τὴν εἶχε μαζί τους ; Γιατὶ κάθε φορὰ εἶτανε σὰ νὰ τὸν ἔπιανε ἓνας ξαφνικὸς παροξυσμὸς τυφλῆς λύσσας, μιὰ δίψα ποὺ ὁλοένα ξαναγεννιότανε, δίψα νὰ ἐκδικηθεῖ παλιὰ ἀδικήματα, ποὺ καλὰ καλὰ μῆτε κι αὐτὸς θυμόταν πότε τοῦ τὰ εἶχανε κάνει ; Νᾶρχόταν ἄραγε ἀπὸ τόσο μακρὰ, ἀπ' τὸ κακὸ ποὺ εἶχανε κάνει οἱ γυναῖκες στὴ ράτσα του, ἀπὸ τὴν ἐχθρα ποὺ μαζευότανε ἀπ' ἀρσενικὸ σ' ἀρσενικὸ, ἀπὸ τότες, ἀπ' τὴν πρώτη ἀπάτη ποὺ εἶχε γεῖνει μέσα στὶς σπηλιές ; Καὶ μὲς στὴν τρέλλα του ἐνιωθε τὴν ἀνάγκη τῆς πάλης, γιὰ νὰ καταχτήσῃ τὸ θηλυκὸ, γιὰ νὰ τὸ τσακίσει, τὴ διεφθαρμένη ἀνάγκη νὰ τὴ σκοτώσῃ ἀνάσκελα τὴ γυναῖκα, σὰ μιὰ λεία ποὺ τὴν ἀρπάζει κανεὶς μιὰ γιὰ πάντα ἀπ' τοὺς ἄλλους. Ἐνιωθε πὼς τὸ κεφάλι του πήγαινε νὰ σπάσῃ μὲς στὶς τόσες προσπάθειες. Δὲν κατόρθωσε νὰ δώσῃ ἀπάντηση στὸν ἑαυτὸ του, γιὰτὶ εἶταν πολὺ ἄμαθος - ἔτσι ἔλεγε μόνος του - γιὰτὶ τὸ μυαλὸ του δὲν ἄκουε μὲς στὴν ἀγωνία αὐτὴ ἀνθρώπου ποὺ σπρώχνεται σὲ πράξεις ὅπου ἡ θέληση του δὲν εὐθύ-

νεται γιά τίποτα καί πού ἡ αἰτία τους ἔχει πειά χαθεῖ μέσα του.

Πέρασε πάλι ἓνα τραῖνο· μέ τήν ἀστραπή πού δίναν τὰ φῶτα του καί σάν κεραυνός πού βροντᾷ καί σδῆνει, γκρεμίστηκε μέσ στοῦ τουννέλι. Κι ὁ Ζάκ, σά νά μπορούσε τὸ ἀνώνυμο αὐτό, τὸ ἀδιάφορο καί βιαστικό πλῆθος νά τὸν ἀκούσει, σηκώθηκε ὀρθίος, συγκράτησε τ' ἀναφυλλητά του, καί πήρε στάση ἀθώου.

Πόσες φορές, ὕστερ' ἀπὸ τέτοιους παροξυσμούς, εἶχε τέτοια τινάγματα φταίχτη ἀνθρώπου, στὸν παραμικρὸ θόρυβο π' ἀκουε! Ζοῦσε ἡσυχος, εὐτυχισμένος, μακριὰ ἀπ' τὸν κόσμο, πάνω στῇ μηχανή του.

Ὅταν αὐτὴ τὸν ἔπαιρνε κ' ἔφευγε μ' ὅλη τῆς τῇ γληγοράδα, μέσ στοῦ τράνταγμα πού κάναν οἱ ρόδες τῆς, ὅταν εἶχε τὸ χέρι του στοῦ τιμόνι πού κανόνιζε τὸ δρόμο, κ' εἶταν ὅλος ἀφοσιωμένος νά προσέχει μπροστά του, παραμονεύοντας τὰ σινιάλα, δὲ σκεπτότανε πιά καθόλου, μονάχα ἀνάπνεε βαθεῖα τὸν ἀέρα πού πάντα βογοῦσε τριγύρω του σὰ σίφουνες. Καί νά, γιὰ τὴν ἀγαποῦσε τόσο τῇ μηχανή του, σά νά εἶταν ἐρωμένη πού τὸν ἡσύχαζε κι ἀπ' τὴν ὁποία μονάχα πρόσμενε τὴν εὐτυχία. Ὅταν βγῆκε ἀπ' τὴ σχολή τῶν «Τεχνῶν καὶ Ἐπαγγελμαμάτων» μ' ὅλη τῇ ζωηρῇ ἐξυπνάδα του εἶχε διαλέξει τὴ δουλειὰ αὐτῇ τοῦ μηχανικοῦ, γιὰ τὴ μοναξιά τῆς καὶ τὴ ζάλη ὅπου ζοῦσε κανεῖς, δίχως καμμιὰν ἄλλη φιλοδοξία παρὰ νά φτάσει, ὕστερα ἀπὸ τέσσερα χρόνια ὑπηρεσία, στὴ θέση τοῦ «μηχανικοῦ πρώτης τάξεως» κερδίζοντας κιόλας δύο χιλιάδες ὀχτακόσια φράγκα πού μέ τὸ πρόσθετο ἐπιμίσθιο—γιὰ τὴν ἔκανε καὶ τὸ θερμαστή καὶ τὸ λαδωτή, τοῦ ἐρχόταν πιότερο ἀπὸ τέσσερις χιλιάδες. Μὰ πέρα ἀπ' αὐτοῦ δὲν εἶχε ἄλλα ὄνειρα. Ἐδλεπε τοὺς συντρόφους του τῆς «τρίτης» καὶ τῆς «δευτέρας τάξεως», αὐ-

τοὺς ποὺ τοὺς μάθαινε ἢ ἴδια ἢ Ἑταιρεία, τοὺς ἐργάτες ἐφαρμοστὲς ποὺ ἔπαιρνε γιὰ νὰ τοὺς κάνει τσιράκια τῆς, τοὺς ἔδλεπε σχεδὸν ὅλους νὰ παντρεύονται ἐργάτισες, γυναῖκες ἀνάξιες, ποὺ τὶς ἔδλεπε κανεῖς μόνο τὴν ὥρην τοῦ φευγιοῦ, σὰ φέρνανε τὰ καλαθάκια τὸ φαί, ἐνῶ οἱ φιλόδοξοι σύντροφοι, προπάντων ὅσοι βγαίνουν ἀπὸ μιὰ σχολή, περίμεναν νὰ γίνουν πρωτομάστοροι γιὰ νὰ παντρευτοῦν, μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ βροῦν καμμιά γυναῖκα ἀπ' τὴν ἀστική τάξη, μιὰ κυρία μὲ καπέλλο. Αὐτὸς ἀπόφευγε τὶς γυναῖκες. Τὶ τὸν ἔνοιαζε; Ποτὲς δὲ θὰ παντρευότανε. Δὲν εἶχε ἄλλο μέλλον ἀπὸ τὸ νὰ κατρακυλᾷ ὁλομόναχος, ὅλο νὰ κατρακυλᾷ, ἀδιάκοπα. Κ' ἔτσι ὅλοι του οἱ προϋστάμενοι τὸν εἶχαν γιὰ παράδειγμα. Μῆτε ἔπινε μῆτε πῆγαινε μὲ γυναῖκες. Οἱ γλεντζέδες μονάχα οἱ συντρόφοι του, τὸν παίρνανε στὸ ψιλὸ γιὰ τὴν υπερβολικὰ καλὴ διαγωγὴ του, κ' οἱ ἄλλοι ἀνησυχούσαν κάπως, μὰ δίχως νὰ λένε τίποτα ὅταν τὸν βλέπανε πεσμένο στὴ μελαγχολία του, βουδῶ, μὲ τὰ μάτια θολὰ κ' εἶταν ἡ ὄψη του σὰ χῶμα. Στὸ δωματιάκι του τῆς ὁδοῦ Καρντινέ, ὅπου φαινόταν ἡ Ἀποθήκη τῆς Μπατινιόλ, ἐκεῖ ποὺ ἔμενε ἡ μηχανὴ του, πόσες ὥρες — θυμόταν τώρα — εἶχε περάσει ἐκεῖ μέσα, κλειδωμένος σὰν καλόγερος μὲς στὸ κελί του, κατανικώντας τὰ ἐπαναστατημένα του πάθη μὲ τὸν ὕπνο μονάχα, ὅταν κοιμότανε μπρούμυτα!

Μὲ μιὰ προσπάθεια ὁ Ζὰκ ἔκανε νὰ σηκωθεῖ. Τὶ ἔκανε κεῖ μὲς στὸ χορτάρι τῇ χλιαρῇ ἐκείνῃ καὶ ὑγρῇ νύχτᾳ; Τὰ τριγυρινὰ εἶτανε βυθισμένα μὲς στὸ σκοτάδι. Μόνο στὸν οὐρανὸ εἶχε φῶς· εἶταν ἡ λεπτὴ ὁμίχλη, ὁ θεόρατος θόλος τ' ἀσπριδεροῦ γυαλιοῦ ποὺ ἀπὸ πίσω του κρυμμένο τὸ χλωμὸ φεγγάρι ἔρριχνε τὶς κίτρινες ἀχτίνες του κι ὁ μαῦρος ὀρίζοντας κοιμόταν ἀκίνητος σὰν

πεθαμένος. Μπρὸς λοιπόν! Θὰ εἶταν ἐννιά ἡ ὥρα. Τὸ καλλίτερο εἶτανε νὰ γυρίσει νὰ κοιμηθεῖ. Μὰ μέσα στοῦ μούδιασμα τοῦ μυαλοῦ του εἶδε τὸν ἑαυτὸ του στοῦ Μιζάρ τὸ σπῖτι, ἀνέβαινε τὴς σκάλες τῆς σοφίτας, πλάγιαζε στ' ἀχυρόστρωμα, πλάϊ στοῦ δωμάτιο τῆς Φλώρας. Λίγες σανίδες μονάχα τοὺς χωρίζανε. Αὐτὴ θὰ εἶταν ἐκεῖ. Θὰ τὴν ἄκουε ν' ἀνασαίνει: ἤξαιρε μάλιστα πὼς ἄφινε πάντα ἀνοιχτὴ τὴν πόρτα της, μπορούσε νὰ πᾶει νὰ τὴ βρεῖ. Καὶ ἡ μεγάλη ἀνατριχίλα τὸν ξανάπιασε. Ἡ εἰκόνα τοῦ γδοῦτοῦ κοριτσιοῦ, μὲ τ' ἀπλωμένα μέλη της, ζεστὰ ἀπὸ τὸν ὕπνο, τὸν τάραξε ἀκόμα μιὰ φορὰ μ' ἓνα ἀναφυλλητὸ τόσο βίαιο πού ξανάπιασε χάμω. Ἦθελε νὰ τὴ σκωτώσει! νὰ τὴ σκοτώσει! ὦ Θεέ μου! Πνιγότανε, ἀγωνιοῦσε στὴ σκέψη πὼς θὰ πήγαινε νὰ τὴ σκοτώσει σὲ λίγο, μὲς στοῦ κρεββάτι της, ἀν γυρνοῦσε σπῖτι. Κι ἂς μὴν εἶχε ὄπλα, κι ἂς ἀγκάλιαζε τὸ κεφάλι του μὲ τὰ δύο του μπράτσα, γιὰ νὰ τσακίσει τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ του, ἐνιωθε, πὼς τ' ἀρσενικό, ἔξω ἀπὸ τὴ θέληση του, θᾶσπρωχνε τὴν πόρτα, θὰ στραγγαλλοῦσε τὸ κορίτσι, τὴν ὥρα πού θὰ τονε βίαζε τὸ ἐνστικτο τῆς ἀρπαγῆς καὶ ἡ ἀνάγκη νὰ ἐκδικηθεῖ τὸ παλιὸ ἀδίκημα.

Ὁχι, ὄχι! καλλίτερα νὰ περνοῦσε τὴ νύχτα του, γυρνώντας δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ στὴν ἐξοχή, παρὰ νὰ γυρίσει ἐκεῖ χάμω. Εἶχε σηκωθεῖ μ' ἓνα σάλτο, κι ἄρχισε πάλι νὰ τρέχει. Πάλι μισὴ ὥρα ἔτρεξε σὰν τρελλὸς μέσα στὴ σκοτεινὴ ἐξοχή, σὰ νὰ τὸν κυνηγοῦσε ἀλάκερο λυσσασμένο σκυλόλοι μὲ τὰ γαυγίσματά του, ἀνέδθηκε στὰ βουναλάκια καὶ κατρακύλησε στὰ στενὰ μονοπάτια. Δυὸ φορές, μιὰν ἀπάνω στὴν ἄλλη, ἀπάντησε δυὸ ποτάμια: Τὰ πέρασε, βράχθηκε ὥς στὴ μέση. Κάτι χαμόκλαδα πού τοῦ κλείνανε τὸ δρόμο τὸν ἐρέθισαν ἀκόμα παραπάνω.

Ἡ μόνη του σκέψη εἶτανε νὰ τραδῇξει γραμμὴ, μα-

κρυά, πολύ μακριά, για να τὸ ἀποφύγει τὸ ἄλλο, τὸ λυσσασμένο χτήνος ποὺ ἐνιωθε μέσα του. Μὰ τὸ παίρνε μαζί του, ἔτρεχε μαζί του κι αὐτό. Ἐδῶ κ' ἐφτὰ μὴνες θαρροῦσε πὺς τὸ εἶχε διώξει, καὶ εἶχε ἀρχίσει νὰ ζεῖ ὅπως ὅλοι οἱ ἄνθρωποι. Τώρα, ἔπρεπε νὰ ξαναρχίσει πάλι, ἔπρεπε νὰ παλαίσει γιὰ νὰ μὴ χυμῆξει στὸ λαιμὸ τῆς πρώτης γυναίκας ποὺ θὰ τύχαινε ν' ἀνταμώσει. Ὡστόσο, ἡ μεγάλη σιωπὴ, ἡ ἀπέραντη μοναξιὰ τὸν καθυσχάζανε λίγο. Τὸν ἔκαμα νὰ ὀνειρεύεται μιὰ ζωὴ ἀμίλητη καὶ μοναχικὴ σὰν τὴν ἐρημωμένη ἐκεῖνη χώρα ὅπου περπατοῦσε ὁλοένα, δίχως ποτὲ ν' ἀπαντήσῃ ψυχὴ ζωντανή. Δίχως νὰ τὸ καταλάβει εἶχε γυρίσει ξωπίσω καὶ πῆγε ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος καὶ σκουντοῦφλησε μιὰ γραμμὴ ἀφοῦ πρῶτα ἔκαμε ἓνα μεγάλο ἡμικύκλιο, ἀνάμεσα στοὺς γκρεμοὺς μὲ τὰ χαμόκλαδα ποὺ εἴταν πάνω ἀπὸ τὸ τουνέλι. Τραβήχτηκε πίσω μ' ἓναν ἀνήσυχον θυμὸ γιὰτὶ φοβήθηκε μὴν ξανάπεσε πάλι ἀνάμεσα στοὺς ζωντανούς. Ὑστερα θέλοντας νὰ κόψει δρόμον πίσω ἀπ' ἓνα βουναλάκι βρέθηκε μπρὸς τὸ φράχτη τῆς γραμμῆς, ἀκριβῶς στὴν ἐξοδο τοῦ τουνελιοῦ, κατάντικρυ στὸ λιθάδι, ὅπου, ἐδῶ καὶ κάμποση ὥρα, εἶχε χύσει πύρινα δάκρυα. Ἀποκαμωμένος, στεκόταν ἀκίνητος, ὅταν ἡ βροντὴ κάποιου τραίνου ποὺ ἔδγαине ἀπ' τὰ κατὰβαθα τῆς γῆς, βροντὴ ἀνάλαφρη ἀκόμα μὰ ποὺ μεγάλωνε ἀπὸ δευτερόλεπτο σὲ δευτερόλεπτο, τὸν κράτησε. Εἴταν τὸ ἐξπρὲς τῆς Χάβρης ποὺ ἔφυγε ἀπ' τὸ Παρίσι στὶς ἔξη καὶ τριάντα καὶ ποὺ περνοῦσε ἀπ' ἐκεῖ στὶς ἑννιά καὶ εἰκοσιπέντε, ἓνα τραῖνο ποὺ κάθε δυὸ μέρες αὐτὸς ὁ ἴδιος τὸ ὠδηγοῦσε.

Ὁ Ζᾶκ, εἶδε πρῶτα νὰ φωτίζεται ἡ μαύρη στοματὰρα τοῦ τουνελιοῦ, σὰν τὸ στόμα κάποιου φούρνου, ὅπου ἔχουν πάρει φωτιὰ ὁ σωρὸς τὰ κούτσουρα.

"Υστερα μέσα σ' εκείνον τὸ θόρυβο, ξεπετάχτηκε ἡ μηχανή, μὲ τὴ θαμπωτικὴ λάμψη τοῦ μεγάλου της στρογγυλοῦ ματιοῦ, τὸ μπροστινὸ φανάρι, ποὺ ἡ φωτιά του τρύπησε τὸ σκοτάδι τῆς ἐξοχῆς, ἀνάδοντας ἴσαμε πέρα τις ράγιες μὲ μιὰ διπλὴ γραμμὴ φλόγες.

Μὰ εἶταν ἓνα ὄραμα σὰν κεραυνός. Μονομιᾶς τὰ βαγόνια ἐρχόνταν τὸ ἓνα πίσω ἀπ' τ' ἄλλο. Τὰ μικρὰ τετραγώνια παραθυράκια μὲ τὸ ἀπότομο φῶς τους ξετυλιγόντανε γεμάτα ἐπιβάτες μὰ μὲ τέτοιον ἱλιγγο, μὲ τέτοια γρηγοράδα, ποὺ τὸ μάτι δὲν πίστευε καλὰ καλὰ ἂν πραγματικὰ τις εἶδε αὐτὲς τις εἰκόνες.

Καὶ ὁ Ζᾶκ, πολὺ καθαρὰ, σ' αὐτὸ ἀκριδῶς τὸ τέταρτο τοῦ δευτερολέπτου, εἶδε, μεσ' ἀπ' τὰ φωτερὰ τζάμια ἐνὸς βαγονιοῦ, ἓναν ἄνθρωπο ποὺ βαστοῦσε ἓναν ἄλλον, ἀναποδογυρισμένο πάνω στὸ παγκάκι καὶ τοῦχωνε ἓνα μαχαίρι στὸ λαιμὸ, ἐνῶ μιὰ μαύρη μάζα, ἴσως κάποιο τρίτο πρόσωπο, ἴσως πεσμένο μπαούλο, πατοῦσε μ' ὄλο του τὸ βάρος τὰ πόδια τοῦ σκοτωμένου. Τὸ τραῖνο εἶταν κιόλας μακρὺ καὶ χανότανε κατὰ τὸ Κρουὰ ντὲ Μοφρὰ, μὴ δείχνοντας ἄλλο τίποτα δικό του παρὰ μόνο τις τρεῖς πισινὲς φωτιές, τὸ κόκκινο τρίγωνο.

Καρφωμένος στὴ θέση του ὁ νέος, ἀκολουθοῦσε μὲ τὸ μάτι του τὸ τραῖνο, ποὺ ἡ βροντὴ του ἔσθηνε μέσα στὴ μεγάλη νεκρὴ ἡρεμία τῆς ἐξοχῆς. Εἶδε ἄραγε καλὰ; Τώρα ἀμφέβαλλε, δὲν τολμοῦσε νὰ ὑποστηρίξει τὴν πραγματικότητά αὐτοῦ τοῦ ὁράματος, ποὺ τὸ εἶχε φέρει καὶ τὸ εἶχε πάρει μιὰ ἀστραπή.

Κανένα χαρακτηριστικὸ ἀπ' τὰ δυὸ πρόσωπα ποὺ παίζανε τὸ δράμα δὲν τοῦ εἶχε μείνει στὸ νοῦ. Ἡ μαύρη μάζα, θὰ εἶταν τὸ δίχως ἄλλο καμμιὰ ταξιδιωτικὴ βε-

λέντζα πού θάπесе ανάμεσα στὰ σκέλια τοῦ θύματος.
 Ὡστόσο, στήν ἀρχή νόμισε, πῶς εἶχε διακρίνει κάτω
 ἀπὸ μιὰ ξέπλεκη τούφα πηχτὰ μαλλιά ἓνα λεπτό, χλωμό
 προφίλ. Μὰ ὅλα αὐτὰ συγχιζόντανε, σβούσανε σὰν ὄνειρο.
 Μιὰ στιγμή, ἀκόμη, τὸ προφίλ τοῦ ξαναῆρθε στὸ νοῦ.
 Θὰ εἶταν καμμιά φαντασιοπληξία τὸ δίχως ἄλλο. Ὑστερα,
 ἔσδυσε μιὰ γιὰ πάντα. Καὶ ὅλα αὐτὰ τὸν πάγωναν, τοῦ
 φαινότανε τόσο παράξενα πού στὸ τέλος παραδεχότανε
 πῶς θὰ τὰ δραματίστηκε ὕστερα ἀπὸ τὴν τρομερὴ κρίση
 πού εἶχε περάσει. Καμμιὰν ὥρα ἀκόμη ὁ Ζὰκ περπά-
 τησε μὲ τὸ κεφάλι βαρὺ γεμάτο συγχισμένες σκέψεις.
 Εἶταν ἀποκαμωμένος. Τὰ νεῦρα του χαλάρωναν κ' ἐνιωθε
 μέσα του ἓνα κρύο πού εἶχε σῆσει τὸν πυρετό του.
 Δίχως νὰ πάρει τὴν ἀπόφαση, ἔφθασε στὸ Κρουὰ ντέ
 Μοφρά. Ὑστερα, ὅταν βρέθηκε μπρὸς στὸ σπίτι τοῦ
 φύλακα, εἶπε νὰ μὴν ἔμπει μέσα, καὶ νὰ κοιμηθεῖ στὸ
 ὑπόστεγο πού εἶταν κάτω ἀπὸ τὸ μπαλκόνι. Μὰ μιὰ λου-
 ρίδα φῶς περνοῦσε ἀπὸ τὴ χαλαμάδα τῆς πόρτας, καὶ
 μηχανικὰ ἔσπρωξε τὴν πόρτα καὶ μπήκε μέσα. Ἐνα
 ἀναπάντεχο θέαμα τὸν σταμάτησε στὸ κατώφλι. Ὁ Μι-
 ζάρ στὴ γωνιὰ εἶχε ξεσηκώσει τὸ βάζο τὸ βούτυρο,
 καὶ γονατισμένος, μ' ἓνα ἀναμένο φανάρι κοντὰ του, βυ-
 θομετροῦσε τὸν τοῖχο χτυπώντας ἀλαφρὰ τὴ γροθιά του.
 Ὁ κρότος τῆς πόρτας τὸν ἔκανε κι ἀνασηκώθηκε. Δὲν
 ταραχτήκε καθόλου, εἶπε μόνο μὲ ὕφος πολὺ φυσικό:

— Μοῦ πέσανε τὰ σπέρτα.

Κι ὅταν ἔβαλε στὴ θέση του τὸ βάζο, πρόσθεσε :

— Ἦρθα νὰ πάρω τὸ φανάρι μου γιατί πρὶν ἀπὸ
 λίγο εἶδα κάποιο ἄτομο ξαπλωμένο πάνω στὴ γραμμή...
 Θαρρῶ πῶς πέθανε.

Ὁ Ζὰκ, ξαφνιαστικὴ στὴν ἀρχὴ πού τσάκωνε τὸ
 Μιζάρ νὰ ζητᾷ τὸ κομπόδεμα τῆς θειᾶς Φασίας, πράμα

πού τὸν ἔκανε τώρα νὰ πιστεύει στ' ἀλήθεια τὴν κατηγορία τῆς γριᾶς πού ἀμφέβαλλε πρῶτα, ὕστερα, ξεινάχτηκε ἀπότομα, ἀπ' τὴ νέα ἀνακάλυψη, τὸ πτώμα, πού τὸν ἔκανε καὶ ξέχασε τᾶλλο τὸ δράμα, αὐτὸ πού παιζόταν ἐκεῖ στὸ χαμένο ἐκεῖνο σπιτάκι μέσα. Ἡ σκηνὴ τοῦ βαγονιοῦ, τὸ λιγόστιγμο ὄραμα, ἓνας ἄνθρωπος πού ἔσφαξε ἓναν ἄνθρωπο, ξανάστραφτε πάλι στὴ λάμψη τῆς ἴδιας ἐκείνης ἀστραπῆς.

— Ἕνας ἄνθρωπος, πάνω στὴ γραμμὴ ; Ποῦ αὐτὸ ; ρώτησε χλωμιάζοντας. Ὁ Μιζᾶρ θὰ διηγόταν πὼς ἔφερνε δυὸ χέλια πού τᾶπιασε μὲ τοὺς σπάγγους καὶ μὲ τὰ καλάμια του, καὶ πὼς ἡ πρώτη του δουλειά, εἴτανε νὰ τρέξει σπῆτι του νὰ τὰ χρῦψει. Μὰ τί ἀνάγκη νὰ πεῖ τὸ μυστικὸ του σ' αὐτὸ τὸ παλληκάρι ; Ἕκανε μιὰν ἀόριστη χειρονομία, λέγοντας.

— Ἐκεῖ κάτου, σὰ νὰ ποῦμε πέντε μέτρα Μὰ πρέπει νὰ δοῦμε παστρικά γιὰ νὰ ξαίρουμε.

Τὴ στιγμὴ ἐκείνη, ὁ Ζάκ, ἀκουσε πάνω ἀπ' τὸ κεφάλι του, ἓναν ὑπόκωφο κρότο. Εἴταν τόσο συγκινημένος πού ἀνατινάχτηκε.

— Δὲν εἶναι τίποτα, εἶπε ὁ γέρος. Ἡ Φλώρα θὰ εἶναι.

Καὶ πραγματικά, ὁ νέος ἀναγνώρισε ἀπ' τὴν περπατησιὰ δυὸ γυμνὰ πόδια πού περπατοῦσαν πάνω ἀπ' τὸ ταβάνι. Θὰ τὸν περίμενε καὶ τώρα θ' ἀφουκραζόταν, ἀπ' τὴ μισανοιγμένη πόρτα τῆς.

— Σὰς συνοδεύω εἶπε. Καὶ εἰστε βέβαιος πὼς εἶναι πεθαμένος ;

— Διάβολε ! Ἔτσι μοῦ φάνηκε. Μὲ τὸ φανάρι θὰ δοῦμε καλὰ τί τρέχει.

— Τέλος, τί λέτε σεῖς ; Κανένα δυστύχημα ἔ ;

— Μπορεῖ. Κανένας μασκαράς πού θὰ πῆγε νὰ

κόψει τὸ λαιμό του ἢ ἴσως καὶ κανέννας ἐπιδάτης ποῦ θὰ πήδηξε ἀπὸ κανένα βαγόνι.

Ὁ Ζὰκ ἀνατριχίαζε.

— Ἐλάτε γρήγορα, ἐλάτε γρήγορα !

Ποτὲ δὲν τὸν εἶχε ταράξει τέτοιος πυρετός, νὰ δει, νὰ μάθει. Ἐξω, ἐνῶ ὁ σύντροφός του, δίχως καμμιά συγκίνηση, ἀκολουθοῦσε τῇ γραμμῇ, κουνώντας τὸ φανάρι του ποῦ ἡ στρογγυλὴ ἀντιφεγγιά του ἀκολουθοῦσε ἀργὰ ἀργὰ τὶς ράγιες, ἐκεῖνος ἔτρεχε μπροστὰ καὶ θύμωνε ποῦ ὁ ἄλλος πήγαινε τόσο σιγά. Ἐνιωθε μέσα του ἓνα εἶδος φυσικοῦ πόθου, σὰν τὴν ἐσωτερικὴ ἐκεῖνη φωτιά ποῦ βιάζει τὴν περπατησιά τοῦ ἐραστή στὶς ὥρες ποῦ πάει νὰ σμίξει μὲ τὴν καλὴ του. Φοβότανε γιὰ κείνο ποῦ θάδωλεπε κεῖ κάτω κι ὥστόσο ἔτρεχε μ' ὅλη του τὴ δύναμη. Ὅταν κόντεψε νὰ σκουντουφλήσει σὲ μιὰ μαύρη στίδα, ξαπλωμένη στὸν κατήφορο τῆς γραμμῆς, ἔμεινε σὰν καρφωμένος στὸ χῶμα κι ἀπ' τὴν κορφή ὥς τὰ νύχια τὸν περέχυνε μιὰ ἀνατριχίλλα.

Ἡ στενοχώρια του ποῦ δὲν μποροῦσε νὰ δει τίποτα καθαρά, τὸν ἔκανε νὰ βρῇ τὸν ἄλλον ποῦ ἀργοποροῦσε πιότερο ἀπὸ τριάντα βήματα, πίσω.

— Μὰ νὰ πάρει ὁ διάβολος ! Ἐλάτε λοιπόν ! Ἄν ζοῦσε ἀκόμα, θὰ μπορούσαμε νὰ τὸν βοηθήσουμε.

— Ὁ Μιζάρ κουνήθηκε καὶ προχώρησε. Ὑστερα, σὰν ἔφερε τὸ φανάρι του, πάνω ἀπ' τὸ σῶμα :

— Ἄ ! Τὴν ἔπαθε σιὰ καλὰ. Γλυστρώντας τὸ δίχως ἄλλο ἀπὸ κάποιο βαγόνι θὰ εἶχε πέσει μὲ τὴν κοιλιὰ, μπρούμυτα, πέντε πόντους τὸ πολὺ πρὶν πέρα ἀπ' τὶς ράγιες. Τὸ μόνο ποῦ βλέπαν ἀπ' τὸ κεφάλι του, εἶταν μιὰ πηχτὴ τούφα ἄσπρα μαλλιά. Τὰ σκέλια του εἶταν ἀνοιγμένα. Τὸ ἓνα του μπράτσο φαινότανε σὰ βγαλμένο, ἐνῶ τὸ ἄλλο εἶτανε λυγισμένο πάνω στὸ στήθος του.

Εΐταν πολὺ καλὰ ντυμένος. Ἕνα φαρδὺ παλτὸ ἀπὸ μπλὲ τσόχα, κομπὰ μποτίνια καὶ φίνα ἀσπρόρουχα. Τὸ σῶμα δὲν εἶχε κανένα ἔχνος τσάκισμα, μόνον ἀπὸ τὸ λαιμὸ εἶχε τρέξει πολὺ αἷμα καὶ λέκιαζε τὸ γιακὰ καὶ τὸ πουκάμισό του.

— Κανέναν νοικοκυράκος, ποὺ θὰ τοῦ σκάρωσαν τὴ δουλειά, εἶπε ἡσυχα ἡσυχα ὁ Μιζάρ, ἀφοῦ πρῶτα, δὶχως νὰ βγάλει μιλιὰ, τὸν ἐξέτασε μερικὰ δευτερόλεπτα.

Ἵστερα, γυρνώντας στὸν Ζάκ, ποὺ στεκόταν ἀκίνητος σὰ χαζός :

— Δὲν πρέπει νὰ τὸν ἀγγίξετε. Ἀπαγορεύεται . . . Ἔσεῖς θὰ μείνετε δῶ νὰ τὸν φυλάξετε κ' ἐγὼ θὰ τρέξω ὥς τὸ Μπαρναντὲν νὰ εἰδοποιήσω τὸ σταθμάρχην.

Σήκωσε τὸ φανάρι του καὶ συμβουλευτήθηκε ἕναν ὁδομετρικὸ στύλο.

— Καλὰ ! ἀκριβῶς στὸ στύλο 153. Κι ἀφήνοντας τὸ φανάρι καταγῆς, κοντὰ στὸ σῶμα, πῆρε δρόμο, μὲ τὴν ἴδια συρτὴ περπατησιὰ του.

Ὁ Ζάκ, μόνος, δὲν κουνιότανε, κοίταζε μόνον τὴν ἀκίνητη μάζα ποὺ ἡ ἀόριστη λάμψη κατὰχαμα τὴν ἄφηνε σκοτεινὴ καὶ συντριμμένη.

Καὶ μέσα του, ἡ ταραχὴ ποὺ τὸν ἔκανε νὰ βιάζεται, τὸ φοβερὸ αὐτὸ πράμα ποὺ τὸν εἶχε τραβήξει πρὸς τὰ ἐκεῖ, ἔφθανε στὴ συνδληρὴ σκέψη ποὺ τρυποῦσε κ' ἔδγαине μέσ' ἀπ' τὸ εἶναι του : Ὁ ἄλλος, ὁ ἄνθρωπος ποὺ μισοεἶδε, μὲ τὸ μαχαίρι στὸ χέρι, εἶχε λοιπὸν τολμήσει ; Εἶχε λοιπὸν τραβήξει ὥς τὴν ἄκρην τοῦ πόθου του ;

Ὁ ἄλλος εἶχε σκοτώσει ! Ἄ ! νὰ μὴν εἶναι κανεὶς ἄνανδρος, νὰ κάνει τὸ γούστο του τέλος, νὰ μπήγει τὸ μαχαίρι ! Αὐτός ! . . . ποὺ μιὰ τέτοια ἐπιθυμία τονε βασάνιζε ἐδῶ καὶ δέκα χρόνια τώρα ! . . . Στὸν πυρετὸ ποὺ τὸν κρατοῦσε ἔνωθε μιὰ περιφρόνηση γιὰ τὸν ἴδιον τὸν

ἐαυτό του κ' ἓνα θαυμασμό γιὰ τὸν ἄλλο. "Ἐνιωθε προπάντων τὴν ἀνάγκη νὰ τὸ δεῖ αὐτὸ τὸ πράμα, τὴν ἄσβηστη δίψα νὰ χορτάσει τὰ μάτια του, μ' αὐτὸ τ' ἀνθρώπινο κουρέλι, τὸ σπασμένο καραγκιόζη, τὸ μουχλιασμένο στράτσο, ἔτσι καθὼς τὸν ἔκαμε μιὰ μαχαιριὰ ἓναν ἄνθρωπο. "Εκεῖνο ποῦ αὐτὸς ὀνειρευόταν, ὁ ἄλλος τὸ εἶχε κάνει καὶ νὰ τὸ ἔργο του. "Ἄν σκότωνε κι αὐτὸς, ἓνα τέτοιο πράμα θὰ κυλιότανε χάμω. "Ἡ καρδιά του χτυποῦσε καὶ πῆγαινε νὰ σπάσει. "Ἡ τρέλλα του ἀγρίευε, κ' ἔνιωθε σὰ μιὰ ἐπιθυμία φθονερὴ μπρὸς στὸν τραγικὸ ἐκεῖνο θάνατο. "Ἐκὼν ἓνα βῆμα, προχώρησε παραπάνω ἔτσι σὰ νευρικὸ παιδὶ ποῦ συνηθίζει στὸ φόβο. Ναί! Θὰ τολμοῦσε! Θὰ τολμοῦσε κι αὐτὸς σὰν θὰ ἐρχόταν ἡ σειρά του.

Μὰ ἓνα μουγκρητό, πῖς' ἀπ' τὴ ράχη του, τὸν ἀνάγκασε νὰ πηδήξει πρὸς τὸ πλάι. "Ἐνα τραῖνο ἐρχότανε καὶ δὲν τὸ εἶχε ἀκούσει, βυθισμένος καθὼς εἶταν καὶ κἀμάρωνε τὸ σκοτωμένο.

Θὰ τὸν ἔλυωνε, ἂν ἡ ζεστὴ ἀνάσα καὶ τὸ βαρβάτο λαχάνιασμα τῆς μηχανῆς δὲν τὸν εἰδοποιούσανε. Τὸ τραῖνο πέρασε σὰ σίφουνας, βουερό, μὲ καπνοὺς καὶ μὲ φλόγες. Εἶτανε γεμάτο κόσμος πάλι. Τὸ κύμα οἱ ἐπιβάτες ἐξακολουθοῦσε νὰ τραβᾷ πρὸς τὴ Χάδρη, γιὰ τὴν αὐριανὴ γιορτὴ. "Ἐνα παιδὶ εἶχε κολλήσει τὴ μύτη του στὸ τζάμι κοιτάζοντας τὴ μαύρη ἐξοχή. Οἱ ἄντρες ζωγραφίζοντανε στὰ παράθυρα, ἐνῶ μιὰ νέα κατεβάζοντας ἓνα τζάμι ἔρριχνε ἓνα χαρτὶ λεκιασμένο ἀπὸ βούτυρο καὶ ζάχαρη. Τὸ εὖθυμο τραῖνο ἔφευγε κιόλας μακριά, δίχως καμμιάν ἔννοια γιὰ τὸ πτώμα ἐκεῖνο ποῦ τὸ πασπάτεψαν οἱ ρόδες του. Καὶ τὸ σῶμα κοιτότανε ὀλο-ἓνα μπρούμυτα, φωτισμένο θολὰ ἀπ' τὸ φῶς τοῦ φανοριοῦ, στὴ μελαγχολικὴ ἡρεμία τῆς νύχτας.

Τότες, τοῦ Ζάκ, τοῦ μπήκε μανία νὰ δει τὴν πληγὴν, ὅσο εἶτανε μόνος. Μιὰ ἀνησυχία τονε σταματοῦσε. Ἡ σκέψη πὼς ἂν ἄγγιζε τὸ κεφάλι θὰ γινόταν ἀντιληπτό ὕστερα. Εἶχε λογαριάσει πὼς ὁ Μιζάρ δὲν μποροῦσε νὰ γυρίσει μὲ τὸ σταθμάρχην μαζί πρὶν ἀπὸ τρία τέταρτα τῆς ὥρας. Κι ἄφηνε ἔτσι νὰ περνοῦν τὰ λεπτά. Συλλογιζότανε τὸ Μιζάρ, αὐτὸν τὸν ἀδύνατο, τὸν τόσο ἥρεμο, ποὺ κι αὐτὸς ἐπίσης τολμοῦσε, μ' ὅλη του τὴν ἡσυχία, σκοτώνοντας μὲ φάρμακα. Εἶτανε λοιπὸν πολὺ εὐκολο νὰ σκοτώσει κανεῖς; Ὅλοι σκότωναν. Πῆγε πρὸ κοντά. Ἡ σκέψη νὰ δει τὴν πληγὴν τονε τσιμποῦσε μὲ μιὰ καρφίτσα τόσο τσουχτερή, ποὺ ὅλη του ἡ σάρκα ἔκαιγε. Ἦθελε νὰ δει πὼς εἶχε γίνει ἡ δουλιὰ καὶ τί εἶχε τρέξει. Ἦθελε νὰ δει τὴν κόκκινη τρύπα! Ἐκναβάζοντας τὸ κεφάλι μὲ τρόπο σιτὴ θέσῃ του κανεῖς δὲ θὰ μάθαινε τίποτα. Μὰ εἶταν κ' ἓνας ἄλλος φόβος στὰ κατὰβαθα τοῦ εἶναι του, φόβος ἀνομολόγητος: ὁ φόβος γιὰ τὸ αἷμα. Πάντα, καὶ γιὰ κάθε τι, μέσα του, ὁ τρόμος ξυπνοῦσε μαζί μὲ τὴν ἐπιθυμίαν. Ἀκόμη ἓνα τέταρτο μόνος κι ὥστόσο θὰ τὴν ἔπαιρνε τὴν ἀπόφαση, ὅταν κάποιος θόρυβος στὸ πλάι του τὸν ἔκανε ν' ἀνατριχιάσει.

Εἶταν ἡ Φλώρα, ὀλόρθη, κοιτάζοντας κι αὐτὴ ὅπως κι ὁ ἴδιος. Εἶχε τὴν περιέργεια γιὰ τὰ δυστυχήματα. Μόλις λέγανε, πὼς ὁ σιδηρόδρομος τσάκισε κανένα ζωντανὸ ἢ ἔκοψε κανέναν ἄνθρωπο, εἶταν βέβαιος κανεῖς πὼς θὰ τὴν ἔβλεπε τρεχάτη. Εἶχε ξαναντυθεῖ. Ἦθελε νὰ δει τὸν πεθαμένο. Καὶ μόλις αὐτὴ ἔρριξε μιὰ ματιὰ, δὲ δειλίασε. Ἐσκυψε, κι ἀνασηκώνοντας μὲ τὸνα χέρι τὸ φανάρι, πῆρε μὲ τ' ἄλλο τῆς τὸ κεφάλι καὶ τ' ἀναποδογύρισε.

— Πρόσεξε, ἀπαγορεύεται, μурμουρίσε ὁ Ζάκ.

Μὰ κείνη ἀνασθήκωσε τὸ πλάτες. Καὶ στὸ κίτρινο μούχρωμα, φάνηκε τὸ κεφάλι, ἓνα γεροντίστικο κεφάλι μὲ μεγάλη μύτη μὲ ὀρθάνοιχτα γαλάζια μάτια, σὰ νὰ εἶτανε κάποτε ξανθὸ αὐτὸ τὸ κεφάλι.

Κάτω ἀπ' τὸ πηγούνι, ἡ πληγὴ ὀρθάνοιχτη, φριχτή. Εἶτανε μιὰ βαθειὰ κοψιὰ στὸ λαιμό, μιὰ πληγὴ ποὺ τὴν εἶχε παραδουλέψει τὸ μαχαίρι, γυρνώντας καὶ στριφογυρνώντας σὰ νὰ ζητοῦσε κάτι ἐκεῖ μέσα. Τὸ αἷμα πλημμύριζε ὅλο τὸ δεξιὸ τὸ μέρος τοῦ στήθους. Στ' ἀριστερά, στὴν κουμπότρυπα τοῦ παλτοῦ, μιὰ ροζέττα τοῦ Ταξιάρχου τῆς «Λεγεῶνος τῆς Τιμῆς» φαινότανε σὰν ἓνας παραστρατισμένος κόμπος παγωμένο αἷμα.

Ἡ Φλώρα ξαφνιασμένη, ἔδγαλε μιὰ μικρὴ φωνή.

— Ἔ! ὁ γέρος!

Ὁ Ζὰκ σκυμένος ὅπως κι αὐτή, προχωροῦσε, ἀνακάτευε τὰ μαλλιά του μὲ τὰ δικά της, γιὰ νὰ δεῖ καλύτερα. Πνιγότανε, μὰ χόρταινε τὸ μάτι του ἀπ' αὐτὸ τὸ θέαμα. Ἀσυναίσθητα ξανάλεγε:

— Ὁ γέρος... ὁ γέρος...

— Ναί, ὁ γέρο Γκρανμορέν... Ὁ Πρόεδρος.

Μιὰ στιγμὴ ἀκόμα ἐξέτασε κείνη τὴν κιτρινιάρικη φάτσα, μὲ τὸ στραγγαλισμένο στόμα, μὲ τὰ μεγάλα φοδισμένα μάτια. Ὑστερα, παράτησε τὸ κεφάλι ποὺ ἡ ἀκαμψία ἄρχισε νὰ τὸ παγώνει κ' ἔπεσε ξανὰ κατὰ γῆς κλείνοντας τὴν πληγὴ.

Δὲν ἔχει πιά νὰ γελάς μὲ τὰ κορίτσια, ξαναεἶπε κείνη χαμηλά. Γιὰ κάποια κοπέλλα, τὸ δέχως ἄλλο... Ἄχ! καϋμένη μου Λουίζέττα. Ἄ, τὸ γουρουνί, καλὰ νὰ πάθει!

Καὶ μιὰ μεγάλη σιωπὴ βασίλεψε. Ἡ Φλώρα ποὺ εἶχε ἀφήσει τὸ φανάρι, περίμενε, ρίχνοντας πρὸς τὸν Ζὰκ σιγανὰ βλέμματα, ἐνῶ αὐτὸς, ποὺ εἶχε ἀποτραβή-

Ξει πιά τὸ κορμί του ἀπ' τὸ δικό της, δὲν εἶχε κουνήσει πιά ἀπ' τῇ θέσῃ του, σὰ χαμένος, σὰν ἀποκαμωμένος μέσα σ' ὅλα αὐτὰ ποὺ εἶχε δεῖ. Θὰ πλησίαζε ἔντεκα ἡ ὥρα. Ὑστερα, ἀπ' τῇ βραδινῇ σκηνῇ κάποια ἀμηχανία τὴν ἐμπόδιζε κείνη νὰ μιλήσῃ πρώτη. Μὰ, ἀκούστηκε μιὰ φωνή, εἶταν ὁ πατέρας της ποὺ ἔφερνε τὸ σταθμάρχη καὶ μὴ θέλοντας νὰ τῇ δεῖ ἐκεῖ, πῆρε τὴν ἀπόφαση.

— Δὲν ἔρχεσαι νὰ πλαγιάσεις;

Ἐκεῖνος ἀνατρίχιασε. Γιά μιὰ στιγμή ἔλεγες καὶ τὸν τάραζε κάποια ἐσωτερικὴ πάλη. Ὑστερα μὲ μιὰ προσπάθεια, μὲ μιὰν ἀπελπιστικὴ ὀπισθοχώρηση:

— Ὅχι, ὄχι!

Δὲν εἶπε τιποτα, μὰ τὰ γερά της μπράτσα, πέφτοντας, ἔδειξαν ὅλη της τῇ θλίψη. Σὰ γιὰ νὰ τῆς συχωρεθεῖ ἡ ἀντίστασὴ ποὺ ἔκανε πρὸ ὀλίγου, δείχτηκε πολὺ ταπεινὴ καὶ εἶπε πάλι:

— Λοιπὸν, δὲ θὰ γυρίσεις;... δὲ θὰ σὲ ξαναδῶ;

— Ὅχι, ὄχι!

Οἱ φωνὲς σίμωναν καὶ δίχως νὰ ζητήσῃ νὰ τοῦ σφίξῃ τὸ χέρι, ἀφοῦ φαινόταν πιά πὼς ἐπίτηδες ἔβαζε κεῖνο τὸ πτώμα μεταξὺ τους, δίχως μάλιστα νὰ τοῦ πετάξῃ ἓνα φιλικὸ, γειάσου, ὅπως τότε σὰν εἶτανε παιδιὰ, πῆρε δρόμο καὶ χάθηκε μὲς στὸ σκοτάδι μὲ μιὰ βραχνὴ ἀνάσα σὰ νὰ τὴν πνίγανε τ' ἀναφυλλητά.

Ἀμέσως, ὁ σταθμάρχης βρέθηκε κεῖ, μαζί μὲ τὸ Μιζάρ καὶ δυὸ ἐργάτες. Κι αὐτὸς ἐπίσης ἀναγνώρισε τὴν ταυτότητα: Εἶταν ὁ πρόεδρος Γκρανμορέν ποὺ τὸν γνώριζε γιατί τὸν ἔδλεπε νὰ κατεβαίνει στὸ σταθμό του, κάθε φορὰ ποὺ πήγαινε στῆς ἀδερφῆς του, τῆς κυρίας Μπονεόν, στὸ Ντουανβίλλ. Τὸ σῶμα μπορούσε νὰ μείνῃ στῇ θέσῃ ποὺ εἶχε πέσει. Τὸ σκέπασε μο-

νάχα μ' ἓνα μανδύα πού εἶχε φέρεи μαζί του, ὁ ἕνας ἀπ' τοὺς δυὸ ἐργάτες. Ἀπ' τὸ Μπαρραντέν ἕνας ὑπάλ-
ληλος εἶχε πάρει τὸ τραῖνο τῶν ἔντεκα, γιὰ νὰ εἰδο-
ποιήσει τὸν αὐτοκρατορικὸ ἐπίτροπο τῆς Ρουένης. Μὰ,
αὐτὸς δὲ θάρχότανε πρὶν ἀπ' τὶς πέντε ἢ ἕξη τὸ πρωῒ,
γιατὶ ἔπρεπε νὰ φέρεи μαζί του καὶ τὸν ἀνακριτὴ, τὸ
γραφέα τοῦ δικαστηρίου κ' ἓνα γιατρό.

Κ' ἔτσι, ὁ σταθμάρχης, ὀργάνωσε μιὰ ὑπηρεσία φρου-
ρᾶς, δίπλα στὸν πεθαμένο. Ὅλη τὴ νύχτα θ' ἀλλάζανε.
Διαρκῶς ἕνας ἀπ' αὐτοὺς θὰ στεκόταν ἐκεῖ, μὲ τὸ φα-
νάρι, γιὰ νὰ φυλάει.

Κ' ὁ Ζάκ, πρὶν ἀποφασίσει νὰ πάει νὰ ξαπλωθεῖ σὲ
κάποιο ὑπόστεγο τοῦ σταθμοῦ τοῦ Μπαρραντέν, ἀπ' ὅπου
θᾶψευγε γιὰ τὴ Χάδρη στὶς ἑφτά καὶ εἴκοσι τὸ πρωῒ,
ἔμεινε πολλὴν ὥρα ἀκόμη, ἀκίνητος, βασανισμένος.
Ἵστερα, ἡ σκέψη πὼς προσμένανε τὸν ἀνακριτὴ τὸν τά-
ραξε, σὰ νὰ εἶτανε συνένοχος. Ἐπρεπε νὰ πεῖ, τὸ τί
εἶδε, ὅταν περνοῦσε τὸ ἔξπρές. Στὴν ἀρχή, ἀποφάσισε
νὰ μιλήσει, μιὰ κι αὐτὸς δὲν εἶχε νὰ φοβηθεῖ τίποτα.
Ἐπειτα καὶ τὸ καθήκον του εἶταν αὐτό. Μὰ ὕστερα
ρώτησε τὸν ἑαυτὸ του, σὲ τί θὰ ὠφελοῦσε αὐτός. Δὲ θᾶ-
δινε καμμιά σωστὴ πληροφορία καὶ δὲ θὰ τολμοῦσε νὰ
ἐπιμένει γιὰ καμμιά λεπτομέρεια γιὰ τὸ φονιά. Θὰ εἶ-
ταν ἀνόητο νὰ μπλεχτεῖ μέσα σ' αὐτὴν τὴν ὑπόθεση,
νὰ χάσει τὸν καιρὸ του, καὶ νὰ συγκινηθεῖ στὰ καλὰ
καθούμενα δίχως νὰ ὠφελήσῃ κανένα. Ὅχι, ὄχι! δὲ
θὰ μιλοῦσε! Καὶ τέλος ἔφυγε, γυρίζοντας δυὸ φορὲς γιὰ
νὰ δεῖ τὴ μαύρη καμπούρα πού σχημάτιζε τὸ πτώμα
καταγῆς, στὸν κιτρινιάρικο κύκλο πού σχημάτιζε τὸ
φῶς τοῦ φαναριοῦ.

Ἐνα κρῦο πιὸ δυνατὸ ἀκόμα, ἔπεφτε λὲς ἀπ' τὸν
καπνισμένο οὐρανὸ στὴ ρημαγμένη ἐκείνη ἐρημιὰ καὶ

στις ξερές τις ράχες τῶν βουνῶν. Εἶχαν περάσει κι ἄλλα τραίνα. Ἐρχόταν ἓνα ἄλλο γιὰ τὸ Παρίσι, πολὺ μακρὺ. Ὅλα διασταυρωνόντανε μὲ τὴν ἀκατανίκητη μηχανικὴ τοὺς δύνανται, γλυστρούσανε πρὸς τὸν ἀπόμακρο σκοπὸ τοὺς, πρὸς τὸ μέλλον, ἀγγίζοντας δίχως νὰ προσέξουν, τὸ μισοσηκωμένο κεφάλι τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου ποὺ ἕνας ἄλλος ἄνθρωπος τοῦ εἶχε τρυπήσει τὸ λαρύγγι.

III

Τὴ δεύτερη μέρα, μιὰ Κυριακὴ, ὅλα τὰ καμπαναριὰ τῆς Χάδρης χτυπούσανε πέντε ἢ ὦρα ὅταν ὁ Ρουμπὼ κατέβηκε στὴ μαρκίζα τοῦ σταθμοῦ, γιὰ νὰ ξαναπιάσει δουλειά. Εἶταν ἀκόμα σκοτάδι, πίσσα, μὰ ὁ ἀέρας ποὺ ἔρχόταν ἀπ' τὴ θάλασσα εἶχε δυναμώσει, κ' ἔσπρωχνε τὴν ὀμίχλη ποὺ ἔπνιγε τὰ βουναλάκια, ἀπὸ τὸ Σαιντ Ἀντρέ ἴσαμε τὸ φρούριο τῆς Τουρνεδίλλ, ἐνῶ στὴ δυτικὴ μεριά φαίνόταν κάποια ἀναλαμπή, ἓνα κομμάτι τ' οὐρανοῦ, ὅπου φέγγιζαν ἀκόμη τὰ τελευταῖα ἄστρα. Κάτω ἀπ' τὴ μαρκίζα, τὰ γκαζοφάναρα καίγανε ἀκόμα, χλωμὰ λές ἀπ' τὴν ὑγρὴ ψυχρίτσα τῆς χαραυγῆς.

Κ' εἶταν ἐκεῖ τὸ πρῶτο τραῖνο τοῦ Μοντελλιέ, ποὺ τὸ ἔβαζαν στὴ σειρὰ οἱ ἐργάτες, μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν ὑποσταθμάρχη τῆς νύχτας.

Οἱ σάλλες δὲν εἶχαν ἀκόμα ἀνοίξει τίς πόρτες τοὺς, τὰ πεζοδρόμια εἶταν ἔρημα κατὰ τὸ μουδιασμένο ἐκεῖνο ζύπνημα τοῦ σταθμοῦ.

Καθὼς ἔδβαινε ἀπ' τὸ σπίτι του, ψηλά, πάνω ἀπ' τίς αἰθούσες τῆς ἀναμονῆς, ὁ Ρουμπὼ εἶχε βρεῖ τὴ γυναῖκα τοῦ ταμιά, τὴ μαντάμ Λεμπλέ, ἀκίνητη, καταμεσίς στὸν κεντρικὸ διάδρομο ποὺ ἔδλεπε πρὸς τίς κατοικίες τῶν ὑπαλλήλων. Βδομάδες τώρα, ποὺ ἡ κυρία αὐτὴ, σηκω-

νονταν από τ' άγρια χαράματα για να παραμονέψει τη μαντεμουαζέλ Γκισόν, τη γραμματέα, που την υποφιαζότανε με τὸ σταθμάρχη κ. Νταμπαντί. Ποτές όμως δέν είχε άνακαλύψει τὸ παραμικρό, μήτε μιὰ σκιά μήτε μιάν ανάσα. Καί κείνο τὸ πρωτὶ πάλι, ξαναγύρισε μάνι μάνι σπίτι της, συνεπαίρνοντας μαζί της μόνο την ἑκπληξη που ἔνιωτε, βλέποντας μέσα στοὺς Ρουμπώ, στὰ τρία δευτερόλεπτα που χρειάστηκαν στὸ Ρουμπώ ν' άνοιγοκλείσει την πόρτα, τὴ γυναίκα του, δλόρθη στὴν τραπεζαρία, τὴν ὁμορφη Σεβερίνη, ντυμένη κιόλας, χτενισμένη, παπουτσωμένη, αὐτὴν που ταχτικά κυλιότανε στὸ κρεβάτι της ἴσαμε τίς ἑννιά.

Γι' αὐτὸ ἡ μαντάμ Λεμπλέ εἶχε ξυπνήσει τὸν άντρα της για να τοῦ πεῖ τὰ παράξενα μαντάτα.

Ἀπ' τὴν προηγούμενη μέρα δέν εἶχαν πλαγιάσει κ' οἱ δύο τους, πρὶν νάρθει τὸ ἑξπρὲς ἀπ' τὸ Παρίσι, στίς ἔντεκα καὶ πέντε δηλαδή, γιατί τοὺς ἔκκιγε καρφί να μάθουνε τί δρόμο πήρε ἡ ἱστορία τοῦ ὑπονομάρχη. Μὰ δέν μπορέσανε να μάθουν τίποτα, ἀπ' τὴ στάση τῶν Ρουμπώ, που ξαναγύρισαν με τὰ ἴδια, τὰ καθημερινά τους μούτρα καὶ μάτια, ὡς τὰ μεσάνυχτα, εἶχαν κ' οἱ δύο τ' αὐτὶ τοὺς τεντωμένο για ν' άφουγκραστοῦν. Δέν άκουσαν τσιμουδιά γιατί αὐτοὶ κοιμήθηκαν άμέσως. Δίχως ἄλλο δὲ θὰ τοὺς δγῆκε σὲ καλὸ τὸ ταξίδι, γιατί ἄλλιῶς ἡ Σεβερίνη δὲ θάτανε στὸ πόδι τέτοιαν ὥρα. Ὁ ταμίας ρώτησε τί μούτρα ἔκανε αὐτή, κ' ἡ γυναίκα του προσπάθησε να τοῦ τὰ περιγράψει. Ἀκίνητη, κατάχλωμη. με τὰ μεγάλα της γαλάζια μάτια, τὰ τόσο φωτερά, κάτω ἀπ' τὰ μαῦρα της μαλλιά. Καί δέν κουνιότανε σὰ να εἶτανε ὑπνοδάτισσα. Τέλος, θὰ μάθαιναν καὶ θὰ σχηματίζαν γνώμη τὴν ἡμέρα.

Κάτω, ὁ Ρουμπώ, βρῆκε τὸ συνάδερφό του τὸ Μου-

λέν, πού εΐτανε τῆς νύχτας. Ἐπιασε δουλειά, ἐνῶ ὁ Μουλέν μιλοῦσε καὶ σουλάτσαρε μερικὰ λεπτὰ ἀκόμα λέγοντάς του τὰ μικροπράματα πού εἶχανε συμβεῖ ἀπ' τὴν παραμονή. Πιάσανε κάτι ἀλῆτες τὴν ὥρα πού μπαίνανε στὴν ἀπαγορευμένη σάλλα.

Τρεῖς ἐργάτες τιμωρήθηκαν γιὰ ἀπειθαρχία. Ἐσπασε ἓνας χαλκᾶς τὴν ὥρα πού βάζανε στὴ σειρὰ τὸ τραῖνο τοῦ Μοντιδιλλιέ. Ἀμίλητος ὁ Ρουμπώ, ἄκουε μὲ πρόσωπο ἡρεμο, κ' εἶταν λίγο χλωμός μονάχα· τὸ δίχως ἄλλο, ἀκόμα λίγη κούραση πού θὰ τοῦ εἶχε μείνει καὶ πού τὴ μαρτυροῦσανε κι αὐτὰ τὰ μάτια του πού πότε πότε παίζανε. Ὡστόσο, ὁ συνάδερφός του εἶχε πάψει πιά νὰ μιλᾷ ἐνῶ αὐτός ἔλεγεσ καὶ τὸν ρωτοῦσε ἀκόμα, σὰ νὰ περίμενε νὰ τοῦ πεῖ κι ἄλλα συμβάντα. Μὰ αὐτὰ εἶταν ὅλα· χαμήλωσε τὸ κεφάλι καὶ κοίταξε γιὰ λίγο χάμω.

Φέρνοντας βόλτα στὸ πεζοδρόμιο, οἱ δυὸ οἱ ἄντρες, εἶχανε φθάσει στὸ τέλος τοῦ στεγασμένου σταθμοῦ, στὸ μέρος πού, πρὸς τὰ δεξιὰ, βρισκότανε μιὰ ρεμίζα, ὅπου ἔμεναν τὰ βαγόνια ἐκεῖνα πού ἤρθαν τὴν παραμονὴ καὶ θάμπαιναν στὴ σειρὰ τὴ δεύτερη μέρα.

Εἶχε ἀνασηκώσει τὸ μέτωπο· τὰ μάτια του ἔπεσαν σὲ μιὰν ἄμαξα τῆς πρώτης, πού εἶχε πρὸς τὰ πίσω κ' ἓνα ἰδιαίτερο διαμέρισμα· εἶταν ὁ ἀριθμὸς 293 πού ἓνα γκαζοφάναρο τονε φώτιζε μὲ τὸ ἀδύνατο φῶς του, ὅταν ὁ ἄλλος φώναξε:

— "Α! ξέχασα! . . .

Τὸ χλωμὸ πρόσωπο τοῦ Ρουμπώ κοκκίνισε λίγο κι ὁ ἴδιος δὲν μπόρεσε νὰ συγκρατήσῃ καῖποιο κίνημα.

— Ξέχασα, εἶπε πάλι ὁ Μουλέν. Δὲν πρέπει νὰ φύγει αὐτὸ τὸ βαγόνι, μὴν τὸ βάζετε σήμερα στὴ σειρὰ τοῦ ἐξπρὲς τῶν ἑξῆ καὶ σαράντα. Ἐγινε μιὰ μικρὴ σιωπὴ

πρὶ ρωτήσῃ ὁ Ρουμπῶ, μὲ μιὰ πολὺ φυσικὴ φωνή.

— "Ε; Καὶ γιατί τάχατε;

— Γιατί, ἔχει καπαρωθεῖ ἓνα ἰδιαίτερο βαγόνι γιὰ τ' ἀποφινὸ ἐξπρές. Δὲν εἴμαστε βέδαιοι ἂν θὰ μᾶς ἔρθει κανένα ἄλλο σήμερα, κ' ἔτσι, καλλίτερα νὰ κρατήσουμε αὐτὸ ποὺ ἔχουμε.

Τὸν κοίταξε πάλι κατάματα καὶ ἀποκρίθηκε:

— Πολὺ σωστά.

Μὰ εἶτανε βυθισμένος σὲ μιὰν ἄλλη σκέψη καὶ ξαφνικὰ θύμωσε.

— Τί σαχλαμάρα! Κοιτάξτε πῶς πλένουν τὰ βαγόνια αὐτοὶ οἱ παλιανθρωποὶ! Τὸ βαγόνι αὐτό θαρρεῖ κανεὶς πῶς ἔχει σκόνη, ἀπ' ἐδῶ καὶ ὀχτὼ μέρες.

— "Α! ξαναεῖπε ὁ Μουλέν, ὅταν τὰ τραῖνα ἔρχονται ὕστερα ἀπ' τὴν ἔντεκα, μὴ φοβᾶστε, δὲ θὰ δεῖτε κανένα τους μὲ τὸ σφουγγαρόπανο στὸ χέρι... Πάλι καλὰ, ὅταν κάνουν τὸν κόπο καὶ τὰ συγυρίζουν λίγο. Προχτὲς τὸ βράδυ ξεχάσανε πάνω σ' ἓναν πάγκο κάποιον κοιμισμένο ἐπιβάτη ποὺ μόνο τῇ δεύτερῃ μέρᾳ τὸ πρῶτ' ξύπνησε. Ὑστερα πνίγοντας ἓνα χασμουρητὸ εἶπε πῶς πήγαινε νὰ κοιμηθεῖ. Καθὼς ἔφευγε μιὰ ξαφνικὴ περιέργεια τὸν ἔκαμε νὰ γυρίσει πίσω.

— Δοιπόν, ἡ ὑπόθεσή σας μὲ τὸν ὑπονομάρχῃ, τελείωσε, ἔ;

— Ναί, ναί, πολὺ καλὸ ταξίδι, εἰμ' εὐχαριστημένος.

— "Ας εἶναι, τόσο τὸ καλλίτερο... Καὶ θυμηθῆτε πῶς τὸ 293 δὲ φεύγει.

Ὅταν ὁ Ρουμπῶ βρέθηκε μόνος του στὸ πεζοδρόμιο τοῦ σταθμοῦ ξαναγύρισε σιγὰ σιγὰ πρὸς τὸ τραῖνο τοῦ Μοντιβιλλιέ, ποὺ περίμενε. Οἱ σάλλες ἀνοίξαν. Ἐμπρόθελαν οἱ ἐπιβάτες, κάμποσοι κυνηγοὶ μὲ τὰ σκυλιά τους, κάτι μικροεμπόροι μὲ τὴν φαμέλιες τους, ποὺ πήγαιναν

νά περάσουν τὴν Κυριακὴ τοὺς. Τέλος, λίγος κόσμος. Μὰ μόλις ἔφυγε αὐτὸ τὸ τραῖνο, τὸ πρῶτο τῆς ἡμέρας, δὲν εἶχε πιά καιρὸ γιὰ χάσιμο. Ἔπρεπε ἀμέσως νὰ διατάξει νὰ βάλουν στὴ σειρὰ τὸ «ὄμνιμπους» τῶν πέντε καὶ σαράντα πέντε, γιὰ τὴ Ρουένη καὶ τὸ Παρίσι. Τὴν πρωινὴ ἑκείνη ὥρα, τὸ προσωπικὸ δὲν εἶταν πολυάριθμο καὶ ἡ δουλειὰ τοῦ ὑποσταθμάρχῃ τῆς ὑπηρεσίας εἶταν περίπλοκη γιατί ἔπρεπε λίγο πολὺ νὰ ἐπιστατήσῃ παντοῦ.

Ὅταν ἐπεστάτησε στὴν ταχτοποίησιν—κάθε βαγόνι περνόνταν ἀπὸ τὴ ρεμίζα καὶ πάνω σ' ἓνα κάρρο, ποῦ τὸ σπρώχναν ἄνθρωποι, μεταφερότανε ὡς τὴ μαρκίζα, —ἔτρεξε στὴ σάλλα τοῦ φευγιοῦ γιὰ νὰ δεῖ ἂν καλομοιράστηκαν τὰ εἰσιτήρια καὶ ἂν τὰ μπαούλα εἶχαν καταγραφεῖ ὅπως ἔπρεπε. Κάτι στρατιῶτες τσακώθηκαν μ' ἓναν ὑπάλληλο καὶ ἀναγκάστηκε νὰ μπεῖ στὴ μέση. Μισὴν ὥρα, μὲς στὰ ρέμματα τοῦ ἀέρα, ἀνάμεσα στοὺς ἐπιβάτες ποῦ τουρτούριζαν ἀπ' τὸ κρῦο, μὲ μάτια πρισμένα ἀκόμα ἀπ' τὸν ὕπνο καὶ μὲ χαλασμένο κέφι γιατί παρὰ-πατούσανε κ' ἔσπρωχναν ὁ ἓνας τὸν ἄλλο μὲς στὰ σκοτεινά, ἀναγκαζότανε νὰ τρέχει παντοῦ κ' ἔτσι δὲν πρόφτανε νὰ σκεφθεῖ καθόλου. Ὅστερα σὰν ἔφυγε τὸ «ὄμνιμπους» σαρώνοντας τὸ σταθμό, πῆγε γρήγορα γρήγορα στὸ πόστο τοῦ κλειδούχου, νὰ δεῖ ἂν ὅλα εἶταν ἐντάξει σ' ἐκεῖνο τὸ μέρος, γιατί ἔφτανε κάποιον ἄλλο τραῖνο, τὸ κατευθεῖαν ἀπὸ τὸ Παρίσι, ποῦ εἶχε κιόλας ἀργοπορήσει. Ξαναγύρισε νὰ παραδρεθεῖ στὸ ἄδειασμα τοῦ τραίνου, περίμενε ὥς ποῦ νὰ περάσῃ τὸ πλῆθος οἱ ἐπιβάτες, νὰ δώσουν τὰ εἰσιτήριά τους καὶ νὰ στριμωχτοῦν στ' ἀμάξια τῶν ξενοδοχείων, ποῦ τὸν καιρὸ ἑκεῖνο, μπαίναν καὶ περίμεναν κάτω ἀπ' τὴ μαρκίζα ἐνῶ μερικὰ μόνο κάγκελα τὰ χῶρίζαν ἀπ' τὴ γραμμὴ.

Καὶ τότε μόνο, πῆρε μιὰ στιγμὴ τὴν ἀνάσα του

στο σταθμό πού ξανάγινε ἔρημος καὶ ἥσυχος. Χτύπησαν ἔξη. Ὁ Ρουμπῶ βγήκε ἀπ' τὸ στεγασμένο σταθμό σιγοπερπατώντας καὶ ἔξω ἐκεῖ, ἔχοντας μπροστά του τὸν ἀνοιχτὸν ὀρίζοντα, ἀνάπνευσε βλέποντας πῶς ἐπιτέλους ἄρχιζε νὰ γλυκοχαράζει. Ὁ ἀέρας τῆς θάλασσας εἶχε σαρώσει τὴν δμίχλη καὶ ξημέρωνε ἡ αὐγὴ μιᾶς ὁμορφῆς μέρας.

Κοίταξε στὸ βορριᾶ, πρὸς τὸ μέρος τῆς Ἰγκουβιλ ὡς τὰ δέντρα στὸ νεκροταφεῖο, ὅπου λές καὶ πάνω ἀπὸ μιὰ μελανὴ γραμμὴ ξεπρόβαλε ἓνα κομμάτι χλωμὸς οὐρανός. Ὑστερα γυρίζοντας νοτιοδυτικὰ παρατήρησε πάνω ἀπὸ τὴ θάλασσα τὰ τελευταῖα συννεφάκια πού κολυμπούσανε σὰν ἀρμάδα ὅλα μαζί, ἐνῶ στὴν ἀνατολὴ ὁλόκληρη ἡ ἀπέραντη τρύπα, τὸ στόμιο τοῦ Σηκουάνα, ἄρχιζε νὰ τὸ φλογίζει ὁ ἥλιος πού θὰ ξεπρόβαλλε.

Μ' ἓνα ἀθέλητο κίνημα ἔδγαλε τὸ κασκέτο του μὲ τ' ἀργυρὸ σειρήτι σὰ γιὰ νὰ δροσίσει τὸ μέτωπό του στὸ ζωνερὸ καὶ καθαρὸν ἀέρα. Ὁ συνηθισμένος αὐτὸς ὀρίζοντας, τὰ γύρω τοῦ μεγάλου σταθμοῦ, στ' ἀριστερὰ τὸ μέρος πού ἔρχονται τὰ τραῖνα, στὰ δεξιὰ ἡ ρεμίζα γιὰ τὶς μηχανές, δεξιὰ οἱ ἀποστολές, ὁλόκληρη μιὰ πολιτεία πού λές καὶ τὸν καθησύχαζε, τὸν ξανάφερνε στὴν ἡρεμία τῆς καθημερινῆς του ζωῆς πού εἶτανε πάντα ἡ ἴδια.

Πάνω ἀπ' τὸν τοῖχο τῆς ὁδοῦ Σάρλ-Λαφφίτ καπνίζαν οἱ καμινάδες καὶ φαίνονταν οἱ πελώριες στίβες τὰ κάρβουνα πού εἶτανε στὶς ἀποθήκες στὸ μᾶκρος τῆς δεξαμενῆς Βωμπάν. Μιὰ βουή ἄρχισε κιόλας νὰ βγαίνει κι ἀπ' τὶς ἄλλες δεξαμενές. Τὰ ἐμπορικὰ τραῖνα σφυρίζανε, ὁ ἀέρας ἔφερε τὸ ξύπνημα καὶ τὴ μυρωδιὰ τῆς θάλασσας καὶ κείνος συλλογίστηκε τὴ γιορτὴ τῆς ἡμέρας, τὸ καράδι αὐτὸ πού θὰ τὸ πρωτόρριχταν στὴ θά-

λασσα και πού γύρω του θα σπρωχνότανε τόσο πλήθος.

Τῇ στιγμή πού ὁ Ρουμπώ γυρνοῦσε στο στεγασμένο σταθμό, βρῆκε τοὺς ἐργάτες π' ἀρχίζανε νὰ βάζουν στὴ σειρὰ τὸ ἐξπρὸς τῶν ἔξη καὶ σαράντα καὶ νόμισε πῶς οἱ ἄνθρωποι του βάζανε πάνω στο κάρρο τὸ 293. Ὁλη ἡ ἡρεμία πού τοῦδωσε ἡ πρωϊνὴ φρεσκάδα χάθηκε μονομιᾶς σ' ἓνα ξαφνικὸ ξέσπασμα θυμοῦ.

— "Αἰ στο διάβολο! "Οχι αὐτὴν τὴν ἄμαξα! Ἀφήστε τὴν λοιπὸν ἡσυχῇ! Μόνο τὸ βράδυ θὰ φύγει αὐτή!

Ὁ ἀρχιεργάτης τοῦ ξηγοῦσε πῶς τὸσπρωχναν μόνο γιὰ νὰ πάρουν ἓνα ἄλλο πού εἶταν ἀπὸ πίσω του. Μὰ αὐτὸς δὲν ἄκουε, τὸν ξεκούφαινε ὁ ὑπερβολικὸς θυμὸς του.

— Τιποτένιοι, ὅταν σᾶς ἴλεει κανεὶς πῶς δὲν πρέπει οὔτε νὰ τ' ἀγγίξετε! . . .

Ὅταν ἐπὶ τέλους κατάλαβε, ἐξακολούθησε νὰ εἶναι φοδερὰ θυμωμένος κι ἄρχισε νὰ βρίζει τίς ἀτέλειες τοῦ σταθμοῦ ὅπου δὲν μπορούσαν κἄν νὰ γυρίσουν ἓνα βαγόνι. Πραγματικὰ ὁ σταθμὸς εἶχε χτιστεῖ, ἀπ' τοὺς πρώτους τῆς γραμμῆς καὶ δὲν ἐπαρκοῦσε πιά γιὰ τὴ Χάδρη, μὲ τὴ ρεμίζα του ἀπὸ παλιοσανίδες, μὲ τὸ στέγασμα του ἀπὸ ξύλα καὶ τσίγκο καὶ μὲ τὴ στενὴ τζαμαρία, μὲ τὰ γυμνὰ καὶ πένθιμα χτίρια, ὅπου ἀπ' ὅλες τίς μεριὲς μπαίνόβγαιναν οἱ σαῦρες.

— Εἶναι ντροπὴ! Δὲν ξαίρω πῶς ἡ Ἑταιρία δὲν τὰ γκρέμισε ἀκόμα!

Οἱ ἐργάτες τὸν κοιτάζανε ξαφνιασμένοι, νὰ μιλάει τόσο ἐλεύθερα, αὐτὸς πού πάντα εἶτανε πειθαρχικὸς. Τὸ κατάλαβε κι ὁ ἴδιος καὶ σταμάτησε μονομιᾶς. Καὶ σιωπηλός, ἀγέρωχος, ἐξακολούθησε νὰ ἐπιβλέπει τὴ μανούβρα. Μιὰ ρυτίδα χαράκωνε τὸ μέτωπο του, ἐνῶ τὸ στρογγυλὸ κι ἀναμένο του πρόσωπο μὲ τὰ πυρὰ τὰ γένεια, ἔπαιρνε ὄψη ἀνθρώπου πού εἶχε γερὴ θέληση.

Ἀπ' τὴ στιγμὴ ἐκείνη ὁ Ρουμπώ, εἶχε ὅλη τὴν ψυχραϊμία του. Ἀσχολήθηκε ζωηρὰ μὲ τὸ ἐξπρὲς καὶ ἐπιθεώρησε ὅλες τὶς λεπτομέρειες. Τὸ ζέψιμο τοῦ φάνηκε ἀσχημο καὶ ζήτησε νὰ σφίξουν τὶς βίδες μπρὸς στὰ μάτια του. Μὴ μητέρα μὲ τὶς δυό της κόρες, γνωστὴ τῆς γυναίκας του, τοῦ ζήτησε νὰ τὶς βάλει στὸ ἰδιαιτέρο βαγόνι γιὰ τὶς κυρίες. Ὑστερα, πρὶν σφυρίξει γιὰ τὸ σινιᾶλο τοῦ φευγιοῦ, ἐπιθεώρησε ἄλλη μιὰ φορὰ τὴν καλὴ ταχτοποίησιν τοῦ τραίνου καὶ τὸ κοίταξε πολλή ὥρα ποὺ ἔφευγε, μὲ τὴν στραφτερὴ ἐκείνη ματιά, ποὺ μιᾶς στιγμῆς ἀπροσεξία μπορεῖ νὰ στοιχίσει ἀνθρώπινες ζωές.

Ἐπειτα, γρήγορα γρήγορα, ἀναγκάστηκε νὰ διασχύσει τὶς γραμμὲς γιὰ νὰ ὑποδεχτεῖ ἓνα τραῖνο ποὺ ἐρχόταν ἀπ' τὴ Ρουέν κ' ἔμπαινε στὸ σταθμό. Ἀκριβῶς στὸ τραῖνο αὐτὸ βρισκότανε κ' ἓνας ταχυδρομικὸς ὑπάλληλος, ποὺ μαζὶ κ' οἱ δυό τους κάθε πρωτὶ λέγανε τὰ νέα τους. Γι' αὐτόν, ποὺ τόσο τὸν ἀπασχολοῦσε τὸ πρωτὶ του, εἶτανε ἐκείνη ἡ κουθέντα σὰν ἓνα εἶδος ξεκούραση· ἀνάπνεε λίγο γιὰτὶ δὲν εἶχε εὐθὺς ἀμέσως ἄλλη βιαστικὴ δουλειά. Κ' ἔτσι, κ' ἐκεῖνο τὸ πρωτὶ, ὅπως πάντα, ἔστριψε τὸ τσιγαράκι του καὶ κουθέντιασε πολὺ εὐθυμα. Ἐημέρωσε τὰ φῶτα τῆς μαρμίζας σβήσανε. Εἶταν τόσο φτωχεῖα ἡ τζαμαρία ποὺ μιὰ γκρίζα σκιά βασίλευε παντοῦ ἀκόμα. Μὰ πιὸ πέρα, ὁ ἀνοιχτὸς οὐρανὸς ἔλαμπε ἀπ' τὴ φωτιὰ ποῦχυναν οἱ ἀχτίνες, ἐνῶ ὅλος ὁ ὀρίζοντας γινότανε ροδοκόκκινος καὶ ξεχώριζε κανεὶς καθαρὰ τὶς λεπτομέρειες του, στὸν καθαρὸν ἀέρα τοῦ ὁμορφοῦ ἐκείνου χειμωνιάτικοῦ πρωῒνοῦ. Στὶς ὀχτῶ, ὁ κ. Νταμπκντί, ὁ σταθμάρχης, κατέβαινε κατὰ τὴ συνήθεια του κι ὁ ὑποσταθμάρχης πῆγαινε στὴν ἀναφορά. Ὁ πρῶτος, εἶταν ἓνας ὁμορφάνθρωπος, πολὺ μελαχρινός, περιποιημένος, μὲ ὕψος μεγαλοεμπόρου

πού πάει στις δουλειές του. Ἄλλωστε ὁ σταθμὸς τῶν ἐπιδατῶν δὲν τὸν ἐνοιαζε καὶ πολὺ. Ὅλη του ἡ ἀσχολία εἶτανε στὶς δεξαμενές, στὸ τεράστιο τράντζιτο τῶν ἐμπορευμάτων, στὶς σχέσεις πού εἶχε τὸ ἀνώτερο ἐμπόριο τῆς Χάδρης μὲ τὴν παγκόσμια ἀγορά.

Τὴν ἡμέρα κείνη εἶχε ἀργοπορήσει καὶ δυὸ φορές ὁ Ρουμπῶ εἶχε σπρώξει τὴν πόρτα τοῦ γραφείου του, δίχως νὰ τὸν ὀρεῖ ἐκεῖ. Στὸ τραπέζι ἀπάνω, τὰ γράμματα ἀκόμη κλειστά. Τὸ μάτι τοῦ ὑποσταθμάρχῃ ἔπεσε ἀνάμεσα στὰ γράμματα πάνω σ' ἓνα τηλεγράφημα. Ὑστερὰ σὰ νὰ τὸν κρατοῦσαν τίποτα μάγια σ' ἐκεῖνο τὸ μέρος δὲν εἶπε πιά νὰ παρατήσῃ τὴν πόρτα, γυρνώντας ἄθελα καὶ ρίχνοντας ματιὰς πάνω στὸ τραπέζι.

Τέλος, στὶς ὀχτὼ καὶ δέκα, φάνηκε ὁ κ. Νταμπαντί. Ὁ Ρουμπῶ πού εἶχε καθίσει, δὲν ἔδγαζε μιλιὰ, γιὰ νὰ τὸν ἀφήσῃ ν' ἀνοίξῃ τὸ τηλεγράφημα. Μὰ ὁ προϋστάμενος δὲ διαζότανε καθόλου, ἤθελε νὰ φανεῖ πρόσχαρος μὲ τὸν ὑφιστάμενό του γιὰτὶ τὸν ἐχτιμοῦσε.

— Καί, φυσικά, στὸ Παρίσι, ὅλα πῆγανε καλὰ, ἔ ;

— Μάλιστα κύριε, σὰς εὐχαριστῶ.

Ἐπιτέλους ἄνοιξε τὸ τηλεγράφημα καὶ δὲν τ' ἄφησε ἀπ' τὰ χέρια του.

Χαμογελοῦσε ἀκόμα στὸν ἄλλο πού ἡ φωνή του εἶταν ὑπόκωφη μὲ τὴ δύνατὴ προσπάθειά πού ἔκανε νὰ συγκρατήσῃ ἓνα νευρικό «τίκ» πού τοῦ στριφογύριζε τὸ πηγούνι.

— Εἴμαστε πολὺ εὐτυχεῖς πού σὰς κρατοῦμε ἐδῶ.

— Καὶ γώ, κύριε, εἶμαι πάρα πολὺ εὐχαριστημένος πού μένω μαζί σας.

Τότε, καθὼς ὁ κ. Νταμπαντί εἶχε πάρει πιά τὴν ἀπόφασιν νὰ διαβάσῃ τὸ τηλεγράφημα, ὁ Ρουμπῶ, πού ἓνας ἀχνὸς ἰδρώτας τοῦ μούσκευε τὸ πρόσωπο, τὸν κοίταξε. Μὰ τὴ συγκίνηση πού περίμενε δὲν τὴν ἔδλεπε. Ὁ

προϊστάμενος ἀποτέλειωνε ἥσυχα ἥσυχα τὸ διάδασμα κ' ὕστερα ἔρριξε τὸ τηλεγράφημα πάνω στὸ γραφεῖο του: Κάποια ἀπλὴ ὑπηρεσιακὴ λεπτομέρεια τὸ δὶχως ἄλλο. Κι ἀμέσως ἄρχισε ν' ἀνοίγει τὰ γράμματα, ἐνῶ κατὰ τὴν καθημερινὴ συνήθεια, ὁ ὑποσταθμάρχης ἔκανε τὴν προφορικὴ ἀναφορά του, γιὰ τὰ γεγονότα τῆς νύχτας καὶ τοῦ πρωῒνου.

Μὰ τὸ πρωῒ ἐκεῖνο, ὁ Ρουμπῶ δὲν τᾶδρισκε, ἔφαξε γιὰ νὰ θυμηθεῖ τί τοῦ εἶχε πεῖ ὁ συνάδερφός του γιὰ τοὺς ἀλλῆτες ποὺ πιάσανε. Εἶπαν ἀκόμη κάμποσες κουδέντες, καὶ μὲ τὴ χειρονομία ὁ προϊστάμενός του τὸν ἄφηνε ἐλεύθερο, ὅταν δυὸ βοηθοὶ ὑποσταθμάρχες, ὁ ἓνας τῶν «Δεξαμενῶν» κι ὁ ἄλλος «Τῆς μικρᾶς Ταχύτητας» μπήκαν γιὰ νὰ δώσουν κι αὐτοὶ τὴν ἀναφορά τους. Ἐφερναν μαζί τους, ἓνα νέο τηλεγράφημα ποὺ ἓνας ὑπάλληλος τοὺς τὸ εἶχε δώσει στὸ σταθμό.

— Μπορεῖτε νὰ πηγαίνετε, εἶπεν ὁ κύριος Νταμπαντί, βλέποντας πῶς ὁ Ρουμπῶ στεκότανε στὴν πόρτα.

Μὰ αὐτὸς περίμενε ἀκόμα, μὲ τὰ μάτια ὀρθάνοιχτα καὶ στήλωμένα, καὶ δὲν ἔφυγε παρὰ μόνο σὰν εἶδε νὰ πέφτει τὸ χαρτάκι πάνω στὸ γραφεῖο, μὲ τὴν ἴδια ἐκείνη ἀδιαφορία. Μιά στιγμὴ σουλάτσαρε κάτω ἀπ'τὴ μαρμίζα, στενοχωρεμένος καὶ ζαλισμένος. Τὸ ρολόι ἔδειχνε ὀχτῶ καὶ τριανταπέντε, δὲν εἶχε πειὰ ἄλλη ἀναχώρηση πρὶν ἀπ'τὸ «ὀμνιμπους» τῶν ἐννέα καὶ πενήντα.

Κατὰ τὴ συνήθειά του, τὴν ὥρα αὐτὴν τῆς ἀναδουλειᾶς, τὴ χρησιμοποιοῦσε γιὰ νὰ φέρει καμμιὰ βόλτα στὸ σταθμό. Περπάτησε κάμποσο, δὶχως νὰ ξαίρει καλὰ καλὰ ποῦ τὸν πῆγαιναν τὰ πόδια του. Ὑστερα, καθὼς ἔκανε νὰ σηκώσει τὸ κεφάλι καὶ βρέθηκε ξαφνικὰ μπρὸς στὸ 293, γύρισε ἀπότομα καὶ τράβηξε κατὰ τὴν ἀποθήκη ποὺ μέναν οἱ μηχανές, ἀν καὶ δὲν εἶχε καμμιὰ

δουλειά σ' ἐκείνο τὸ μέρος. Τώρα ὁ ἥλιος ἀνέβαινε στὸν ὀρίζοντα. Μιὰ χρυσή σκόνη ψυχάλιζε στὴ χλωμὴ ἀτμόσφαιρα. Κι αὐτὸς δὲν τὸ χαιρότανε τὸ πρωῒ ἐκείνο. Περπατοῦσε γρήγορα, σὰν πολυάσχολος, πολεμώντας νὰ σκοτώσει τὴ στενοχώρια τῆς ἀναμονῆς του.

Ἑαφνικά, κάποια φωνὴ τὸν σταμάτησε.

— Κύριε Ρουμπώ, καλημέρα!.. Εἶδατε τὴ γυναίκα μου;

Εἶταν ὁ Πεκὲ ὁ θερμαστής, ἓνας ἄντρακλας ὡς σαράντα τριῶ χρονῶ, ἀδύνατος, μὲ χοντρὰ κόκκαλα, μὲ πρόσωπο ψημένο ἀπ' τὴ φωτιά κι ἀπὸ τὸν καπνὸ. Τὰ γκριζὰ μάτια του, κάτω ἀπ' τὸ στενὸ κούτελό του, τὸ φαρδὺ του στόμα μὲ τὴ σουδλερὴ μασέλα, γελοῦσαν τὸ γέλιο ἐκείνο ποὺ ἔχουν οἱ γλεντζέδες.

— Πῶς! Ἔσεῖς; εἶπε ὁ Ρουμπὼ σταματώντας ἑαφνιασμένος. Ἀ! ναί, τὸ δυστύχημα τῆς μηχανῆς σας, ξέχασα... Καὶ φεύγετε ἀπόψε μόνο; ἐλευθερία εἰκοσιτέσσερις ὥρες, καλὴ δουλειά, ἔ;

Καλὴ δουλειά! Ξαναεἶπε κείνος, ζαλισμένος ἀκόμα ἀπ' τὸ γλέντι τῆς παραμονῆς.

Εἶταν ἀπ' ἓνα χωριὸ κοντὰ στὴ Ρουένη, κ' εἶχε μπεῖ στὴν ἐταιρίαν ἐργάτης, ἐφαρμοστής. Ὑστερα, τριάντα χρονῶ, καθὼς στενοχωριότανε στὸ ἐργοστάσιο, θέλησε νὰ πάει θερμαστής γιὰ νὰ γίνεῖ ὕστερα μηχανικός. Δὲν εἶχε καλὴ διαγωγὴ μήτε καλὸ παρουσιαστικόν. Εἶτανε μπεκρὴς καὶ γυναικάς. Εἴκοσι φορὲς θὰ τὸν εἶχανε διωγμένο ἂν δὲν τὸν προστάτευε ὁ πρόεδρος Γκρανμορέν καὶ ἂν δὲν εἶχανε συνηθίσει τὰ ἐλλαττώματα του, ποὺ τὰ ἐξαγόραζε μὲ τὴν καλὴ του διάθεση καὶ μὲ τὴν πεῖρα του, σὰν παλιὸς ἐργάτης ποὺ εἶτανε. Εἶταν ἀλήθεια νὰ τὸν φοβᾶται κανεὶς μόνο σὰν εἶταν μεθυσμένος, γιὰτὶ

τότες γινότανε σωστό χτήνος κ' εΐτανε ΐκανός για κάθε βρωμοδουλιά.

— Καί τή γυναίκα μου, τήν εΐδατε; Ξαναρώτησε πάλι, ένώ ένα φαρδύ γέλιο έσκιζε λές τó στόμα του.

— Πώς! βέβαια, τήν εΐδαμε, απάντησε ó ύποσταθ-
μάρχης. Φάγαμε μάλιστα και στο δωμάτιο σας μέσα...

— Ά! άξια γυναίκα που έχετε, Πεκέ! Κ' έχετε άδικο, να τής κάνετε άπιστρές.

— Ό! βέβαια! Μά αύτή με βάζει να διασκεδάζω!

Εΐταν άλήθεια. Ή Βικτουάρ, πιό μεγάλη κατά δύο χρόνια, είχε γίνει τεράστια και δυσκολοκούνητη, του έδαζε λοιπόν στα κρυφά, τάληρα στις τσέπες του, για να διασκεδάσει έξω. Ποτέ δέν είχε ύποφέρει από τις άπιστρές του, μήτε γιατί από γεννησιμιό του τόν έδλεπες όλοένα μες στους ποδόγυρους. Καί τώρα ή ζωή του εΐταν πιά κανονισμένη' είχε δυό γυναΐκες, από μιá στην κάθε άκρη τής γραμμής, τή γυναίκα του στο Παρίσι, για τις νύχτες που κοιμόταν εκεί και μιάν άλλη στη Χάδρη, για τις ώρες τής αναμονής που τις περνούσε ανάμεσα σε δυό τραΐνα. Ή Βικτουάρ εΐταν πολύ οικονομός για τόν έαυτό της και ζούσε τσιγγούνικα. Τά ήξαιρε όλα, τονε μεταχειριζότανε σά μητέρα, και συνή-
θιζε μάλιστα να λέει πώς δέν ήθελε να τόν έχει εκεί κάτω με τήν άλλη και να ξαΐρει πώς δέν μπορεί να κάνει τó μέρος του. Μάλιστα σε κάθε του φευγιό πρό-
σεχε τ' άσπρόρουχα του, γιατί θα τήν πείραζε πολύ άν ή άλλη τήν κατηγορούσε πώς δέν ήξαιρε να περι-
ποιηθεί τόν άντρα της.

— Άδιάφορο, εΐπε ó Ρουμπώ, αυτό που κάνετε δέν είναι σωστό.

Μά σώπασε, βλέποντας να ξεπροβάλει κάτω απ' ένα ύπόστεγο μιá ψηλή γυναίκα, ξερακιανή, ή Φιλομένη

Σωδανιά, ἡ ἀδερφή τοῦ ἐπιστάτη τῆς ἀποθήκης, ἡ συμπληρωματικὴ σύζυγος ποῦ ὁ Πεκὲ εἶχε στὴ Χά-
βρη, ἐδῶ κ' ἓνα χρόνο.

Θὰ εἶτανε κ' οἱ δύο τους κάτω ἀπ' τὸ ὑπόστεγο καὶ
θὰ μιλούσανε, ὅταν ὁ ἄντρας εἶχε προχωρήσει γιὰ νὰ
φωνάξει τὸν ὑποσταθμάρχη.

Αὐτὴ, νέα ἀκόμα, μ' ὅλα τὰ τριανταδύο τῆς χρό-
νια, ψηλὴ, κοκκαλιάρα, μὲ στῆθος ὀλόϊσο, μὲ σάρκα
ποῦ τὴν ἔκαιγε μιὰ παντοτινὴ ἐπιθυμία, εἶχε κεφάλι μα-
κρὺ, μάτια γυαλιστερά, σὰ λιγνὴ ἀλόγα ποῦ ὀλοένα
χρεμέτιζε.

Τὴν κατηγοροῦσαν πῶς ἔπινε. Ὅλοι οἱ ἄντρες τοῦ
σταθμοῦ εἶχαν περάσει ἀπ' τὸ σπῖτι τῆς, τὸ μικρὸ σπι-
τάκι ποῦ κρατοῦσε ὁ ἀδερφός τῆς, κοντὰ στὴν ἀποθήκη
καὶ ποῦ αὐτὴ δὲν τὸ νοικοκύρευε καὶ πολὺ παστρικά.

Ὁ ἀδερφός αὐτός, ἀπὸ τὴν Ὁδέρνη, πεισματάρης,
αὐστηρὸς γιὰ τὴν πειθαρχία, καὶ ποῦ τὸν ἐχτιμοῦσαν
οἱ προϊστάμενοί του, εἶχε πολλὲς στενοχώριες ἐξαιτίας
τῆς, σὲ βαθμὸ ποῦ τὸν φοδέρισαν κιόλας νὰ τὸν διώξουν
ἀπ' τὴ δουλειά του. Κι ἂν τώρα τὴν ὑποφέρανε, γιὰ
χατήρι του, αὐτὸς ἀπὸ πνεῦμα οἰκογενείας νὰ ποῦμε,
ἐπέμενε νὰ τὴν κρατάει ἀκόμα σπῖτι του, πράμα ποῦ
δὲν τὸν ἐμπόδιζε, ὅταν τὴν τσάκωνε μὲ κανένα, νὰ τὴν
σαπίζει στὸ ξύλο, τόσο ἄγρια ποῦ τὴν ξάπλωνε ἀναί-
σθητη.

Ὅταν τᾶσιαζε μὲ τὸν Πεκὲ, μπορεῖ νὰ πεῖ κανεὶς πῶς
πέτυχε ὁ ἓνας τὸν ἄλλο. Γιατὶ ἐκείνη χόρτασε ἐπὶ τέ-
λους μὲς στὴν ἀγκαλιά τοῦ γλεντζῆ κ' ἐκεῖνος βρῆκε
ποικιλία. Κ' ἔτσι, ἔχοντας μιὰ πολὺ χοντρή γυναίκα,
εἶταν ὅλο χαρὰ ποῦ βρῆκε μιὰν πολὺ λιγνὴ καὶ χω-
ράτευε μάλιστα λέγοντας πῶς μ' αὐτὸν τὸν τρόπο δὲν
εἶχε ἀνάγκη νὰ ζητάει τίποτα ἄλλου. Μόνο ἡ Σεδερλὴν

νόμιζε πώς τὸ χρωστοῦσε τῆς Βικτουάρ, νὰ τὰ χαλάσει μετὰ τῇ Φιλομένῃ, ποὺ τὴν ἀπόφευγε κιόλας ὅσο μποροῦσε ἀπὸ ψυχόρμητῃ περηφάνειᾳ καὶ ἔπαψε μάλιστα καὶ νὰ τῇ χαιρετᾷ.

— "Ε, λοιπόν, εἶπε ἡ Φιλομένη μετὰ ἀναίδεια, γειά—σου Πεκέ. Φεύγω ἀφοῦ ὁ κ. Ρουμπὼ ἔχει νὰ σὲ νοθεύῃ ἀπὸ μέρος τῆς γυναίκας του.

Ἐκεῖνος, ἀνοιχτόκαρδος, γελοῦσε ἀκόμα.

— Κάτσε λοιπόν, χωρατεύει.

— "Οχι, ὄχι, πρέπει νὰ πάω δυὸ αὐγά, ἀπ' τὴς κότες μου, στὴν κυρία Λεμπλέ τῆς τᾶχῳ τάξει.

Ἐπίτηδες εἶχε πετάξει αὐτὸ τὸ ὄνομα, χαίροντας τὴν κρυφῇ ἔχθρα ποὺ εἶχαν οἱ δυὸ γυναῖκες μεταξὺ τους καὶ αὐτὴ ἔκαμνε πὼς τὰ εἶχε καλὰ μετὰ τὴ μιὰ γιὰ νὰ κάνει τὴν ἄλλῃ νὰ σκάσει ἀπ' τὸ κακό της.

Ὡστόσο ἔμεινε καὶ ἐνδιαφέρθηκε μάλιστα στὴν κουβέντα τους σὰν ἄκουσε τὸ θερμαστή νὰ ρωτᾷ νέα γιὰ τὴν ὑπόθεση τοῦ ὑπονομάρχου.

— Τὰ σιάξατε ; εἰστε εὐχαριστημένος, ἔ ; κύριε Ρουμπὼ ;

— Πολὺ εὐχαριστημένος.

Ὁ Πεκέ, ἔκανε τὸ μάτι, κατεργάρικα.

— "Ω ! δὲν ἔπρεπε ν' ἀνησυχήσετε, γιὰτὶ σὰν ἔχει κανεὶς πλάτες . . . ἔ ; Χαίρετε γιὰ ποῖο λέω.

Κ' ἡ γυναῖκα μου, καὶ αὐτὴ, τοῦ χρωσιτάει πολλὰ . . .

Ὁ ὑποσταθμάρχης, ἔκοψε στὴ μέση τὴν πετριὰ αὐτὴ γιὰ τὸν πρόεδρο Γκρανμορέν, λέγοντας ἀπότομα.

— Καί, τὸ λοιπόν, ἀπόψε μόνο θὰ μπορέσετε νὰ φύγετε ;

— Ναί, ἡ Λιζούλα θὰ εἶναι ἔτοιμη.

Τώρα βάζουν στὸν τόπο τῆς τῇ μπιέλλα . . . Κ' ἐγὼ περιμένω τὸ μηχανικό μου ποὺ πῆγε νὰ πάρει τὸν ἀέρα

του κι αὐτός. Τὸν ξαίρετε, τὸ Ζάκ Λαντιέ ; εἰστε καὶ πατριῶτες.

Μιά στιγμή ὁ Ρουμπὼ στάθηκε δίχως νὰ δγάλει μι-
λιά· τὸ μυαλό του εἶταν ἄλλοῦ. Ὅστερα, τινάχτηκε σὰ
νὰ ξύπνησε.

— "Ε; Τὸ Ζάκ Λαντιέ, τὸ μηχανικό..... Βέβαια, πῶς !
τὸν ξαίρω. Δηλαδή, νά ! Καλημέρα, καλὴ σου μέρα.
Ἐδῶ ἀνταμωθήκαμε, γιατί ἦρθε ὕστερα ἀπὸ μένα καὶ
δὲν τὸν εἶχα δεῖ ποτὲς ἐκεῖ κάτω, στὸ Πλασάν..... Πέρσι
τὸ φθινόπωρο ἔκανε κάποια μικρὴ ὑπηρεσία τῆς γυναί-
κας μου, ἓνα θέλημα, γιὰ τὶς ξαδέρφες τῆς στῆ Ντιέπ-
πη.... Ἀξιο παλληκάρι, ὅπως λένε.

Κουδέντιαζε στὴν τύχη κ' ἔλεγε πολλά. Ξαφνικὰ
ἀπατραδῆχτηκε.

— Ὁρεδουάρ Πεκέ !.. Πάω νὰ ρίξω μιὰ ματιὰ αὐτοῦ
πέρα.

Τότε μονάχα ἡ Φιλομένη πῆρε κ' ἔφυγε, ἀνοίγοντας
τὰ σκέλια τῆς σὰν ἀλόγα, ἐνῶ ὁ Πεκέ ἀκίνητος, μὲ τὰ
χέρια στὶς τσέπες, γελαστός καὶ χαρούμενος, γιατί τὸ
περνοῦσε ἔτσι τεμπέλικα τὸ πρωῒνὸ ἐκεῖνο, ξαφνιάστηκε
βλέποντας πῶς ὁ ὑποσταθμάρχης ἔφερε μιὰ βόλτα στὸ
ὑπόστεγο καὶ ξαναρχότανε γρήγορα γρήγορα.

Δὲν ἔκανε πολλὴν ὥρα γιὰ νὰ ρίξει μιὰ ματιὰ. Τί νὰ
πῆγαινε νὰ κρυφοκοιτάξει ἄραγες ;

Ὅταν ὁ Ρουμπὼ γυρνοῦσε κάτω ἀπ' τὴ μαρκίζα,
τὸ ρολοῖ χτυποῦσε ἐννιά. Πῆγε ὡς τὸ θάθος, στὶς ἀποστο-
λές. Κοίταξε δίχως νὰ φαίνεται πῶς ζητάει κάτι, ὕστερα
ξαναγύρισε μὲ τὸ ἴδιο ἀνυπόμονο βῆμα. Ρωτοῦσε μὲ τὸ
μάτι του, ἓνα ἓνα τὰ γραφεῖα, γιὰ τὶς διάφορες ὑπηρε-
σίες. Τῇ στιγμῇ ἐκείνῃ ὁ σταθμὸς εἶταν ἥσυχος, ἔρημος
καὶ μόνο αὐτὸς πηγαινορχόταν ἐκεῖ μέσα,—μὲ ὕφος ποῦ
ὁλοένα γινόταν καὶ πιὸ νεκρικό χάρη σ' αὐτὴν τὴν ἡρε-

μία, — σὰν ταραγμένος ἄνθρωπος ποὺ τὸν ἀπειλεῖ κάποια καταστροφή, ποὺ εὐχεται στὸ τέλος μ' ὅλη τὴν καρδιά νὰ τῇ δεῖ νὰ ξεσπάει. Ἡ ψυχραιμία του σώθηκε πιά, δὲν μποροῦσε νὰ κάτσει σ' ἓναν τόπο. Τώρα τὰ μάτια του δὲν ἄφηναν πιά τὸ ρολόϊ.

Ἐννιά, ἐννιά καὶ πέντε. Τὶς ἄλλες μέρες ἀνέβαινε σπῖτι του κατὰ τὶς δέκα, ὕστερα ἀπ' τὸ φευγιδί τοῦ τραίνου τῶν ἐννέων καὶ πενήντα καὶ πῆγαινε νὰ κολατσώσει. Ξαφνικὰ ἀνέδθηκε γιὰτὶ σκέφτηκε πὼς κ' ἡ Σεδερίνη, ἐκεῖ πάνω θὰ περίμενε κι αὐτή.

Στὸ διάδρομο, ἀκριβῶς ἐκείνη τῇ στιγμῇ, ἡ μαντὰμ Λεμπλέ ἄνοιγε τὴν πόρτα τῆς στῆ Φιλομένη, ποὺ ἔτσι, σὰ γειτόνισσα νὰ ποῦμε, ξεμάλλιαρη κιόλας, βαστοῦσε δυὸ αὐγὰ στὰ χέρια τῆς. Ἐμειναν ἐκεῖ. Ἐπρεπε βέβαια ὁ Ρουμπὼ νὰ μπεῖ σπῖτι του, κιᾶς εἶχαν αὐτὲς τὰ μάτια τους καρφωμένα στὴν πόρτα του. Εἶχε τὸ κλειδί του. Ἐκαμε γρήγορα. Ὡστόσο, ὡς ποὺ νὰ πάει καὶ νᾶρθει τὸ φύλλο τῆς πόρτας, εἶδαν τῇ Σεδερίνη, καθισμένη σὲ μιὰ καρέκλα τῆς τραπεζαρίας, μὲ τὰ χέρια ριγμένα κάτω, μὲ ὕψη χλωμή, ἀκίνητη. Καὶ τραβώντας μέσα στὸ δωμάτιό τῆς τῇ Φιλομένη, ἡ μαντὰμ Λεμπλέ, διηγήθηκε πὼς τὴν εἶδε δεῖ ἔτσι τὸ πρωῒ. Τὸ δὶχως ἄλλο, ἡ ἱστορία τοῦ ὑπονομάρχη θάπαιρνε ἄσχημο δρόμο. Μά, ὄχι, ἡ Φιλομένη ἐξήγησε πὼς ἦρθε τρεχάτη, γιὰτὶ εἶχε νὰ τῆς πεῖ νέα καὶ ξαναεῖπε ὅτι εἶχε ἀκούσει ἀπ' τὸ στόμα τοῦ ὑποσταθμάρχη. Τότες οἱ δυὸ γυναῖκες ἀρχίσανενὰ κακολογοῦν. Ἔτσι, σὲ κάθε τους συνάντησιν, ἐπῆσαν τὸ κουτσομπολιό, τ' ἀτέλειωτο.

— Θὰ τοὺς περέχουσιν πατόκορφα, μικρὴ μου, βάζω τὸ χέρι μου στὴ φωτιά . . . : Νὰ εἶσαι σίγουρη
λυώνουν μὲς στὸ καθούκι τους.

— "Αχ! καλή μου... ἄς μᾶς τοὺς ἔδγαζαν ἀπ' τῇ
ράχη μας!

Ἡ φαρμακερὴ ἢ ἔχθρα ποὺ εἶχαν οἱ Λεμπλέ μὲ
τοὺς Ρουμπώ εἶχε γεννηθεῖ ἔτσι, ἀπὸ κάποιο ζήτημα
πάνω στὴν κατοικία. Ὅλο τὸ πρῶτο πάτωμα, πάνω
ἀπ' τὴν σάλες, χρησίμευε κατοικία στοὺς ὑπαλλήλους
καὶ ὁ κεντρικὸς διάδρομος, σωστὸς διάδρομος ξενοδο-
χείου, κιτρινοδαμένος, φωτισμένος μὲ λάμπες κρεμα-
στές, χώριζε τὸ πάτωμα σὲ δυὸ μέρη, κ' εἶχε δεξιὰ κι
ἀριστερὰ μαυριδερεὲς πόρτες στὴ γραμμὴ. Ὅμως οἱ κα-
τοικίες στὰ δεξιὰ εἶχαν παράθυρα ποὺ βλέπανε στὴν
αὐλὴ, πρὸς τὸ μέρος τοῦ φευγιοῦ, ὅπου εἴτανε φυτεμένα
γέρικα πλατάνια καὶ πάνω ἀπ' αὐτά, ἀπλωνότανε ἡ
ὁμορφὴ θεᾶ τῆς ἀκτῆς τῆς Ἰγκουβίλλ. Ἐνῶ, τὰ δια-
μερίσματα τῆς ἀριστερῆς μεριάς, μὲ τὰ καγκλωτά
τοὺς παράθυρα, τὰ στριμωγμένα τὸνα πάνω στ' ἄλλο,
βλέπανε στὴ μαρκίζα τοῦ σταθμοῦ ποὺ ἡ ψηλὴ τῆς
μύτη, ὁ τσίγγος τῆς καὶ τὰ βρώμικα γυαλιά τῆς, κλεί-
νανε τὸν ὁρίζοντα.

Τὰ πρῶτα, μὲ τὴν ἀδιάκοπη κίνησιν τῆς αὐλῆς, μὲ
τις πρασινάδες καὶ τὰ δέντρα, εἴτανε ὅ,τι εὐθυμο μπο-
ρεῖ νὰ φανταστεῖ κανεὶς. Ἐνῶ στὴν ἄλλη τῇ μεριά,
μποροῦσε νὰ σκάσει κανεὶς ἀπὸ πλήξη. Μόλις ἔμπαινε
λίγο φῶς καὶ λὲς κ' ἔδλεπες τὸν οὐρανὸ σὰ μεσ' ἀπὸ
φυλακὴ. Στὰ μπροσινὰ κατοικοῦσε ὁ σταθμάρχης, ὁ
ὁ υποσταθμάρχης Μουλὲν καὶ οἱ Λεμπλέ· στὸ πίσω οἱ
Ρουμπώ καὶ ἡ γραμματικὸς μαντεμουαζέλ Γκισόν, χω-
ρὶς νὰ λογαριάσει κανεὶς καὶ τρία διαμερίσματα φυ-
λαγμένα γιὰ τοὺς περαστικοὺς ἐπιθεωρητές. Μὰ εἶχε
πιὰ καθιερωθεῖ, οἱ δυὸ υποσταθμάρχες νὰ κάθονται
πλάϊ πλάϊ. Ἄν οἱ Λεμπλέ βρισκόταν ἐκεῖ, τὸ χρω-
στούσαν χάρη στὸν προηγούμενο σταθμάρχη, ποὺ ἀντι-

καταστάθηκε ἀπ' τὸν Ρουμπώ. Αὐτός, χῆρος, δίχως παιδιά, θέλησε νὰ φανεῖ πρόσχαρος στὴν μαντάμ Δεμπλέ, παραχωρώντας τῆς τὸ διαμέρισμα του. Ἀλλὰ μήπως τὸ διαμέρισμα αὐτὸ δὲν ἀνῆκε στοὺς Ρουμπώ; Εἶταν καὶ δίκιο νὰ εἶναι ἑορισμένοι αὐτοὶ στὸ πίσω μέρος ἐνῶ εἶχαν τὸ δικαίωμα νὰ βρίσκονται στὸ μπροστινό; Ὅσο τὰ δυὸ ἀντρόγυνα ζοῦσανε μονιασμένα ἢ Σεβερὶνὴ ὑποχωροῦσε πρὸς στὴ γειτόνισσα τῆς, ποὺ τὴν ξεπερνοῦσε εἴκοσι χρόνια καὶ δὲν εἶτανε καὶ καλὰ στὴν ὑγεία τῆς, ἀπ' τὸ πάχος τῆς ποὺ αὖξαινε ὁλοένα. Πραγματικά, ὁ πόλεμος εἶχε ξεσπάσει ἀπ' τὴ μέρα ποὺ ἡ Φιλομένη εἶχε βάλει λόγια στὶς δυὸ γυναῖκες μὲ τὴν ἀπαίσια γλῶσσα τῆς.

— Εἰάρετε, εἰπ' αὐτή, πὼς εἶναι ἱκανοί, μὲ τὴν εὐκαιρία τοῦ ταξιδιοῦ, νὰ ζήτησαν τὴν ἔξωσή σας.... Μοῦ εἶπε κάποιος πὼς ἔγραψαν μεγάλο γράμμα στὸ διευθυντὴ καὶ ζητοῦσανε τὸ δίκιο τους.

Ἡ μαντάμ Δεμπλέ πνιγότανε.

— Οἱ ἄθλιοι!.. Καὶ εἶμαι σίγουρη, πὼς πολεμοῦν νὰ πάρουν τὴ γραμματικὴ μὲ τὸ μέρος τους, γιατί δεκαπέντε μέρες πᾶνε τώρα ποὺ μόλις μὲ χαιρετάει κι αὐτή... ἄλλο παστρικό μαντήλι! Νά, γιατί τὴν παραμονεύω κ' ἐγώ...

Χαμήλωσε τὴ φωνή γιὰ νὰ βεβαιώσῃ πὼς ἡ μαντεμουάζελ Γρισὸν κάθε νύχτα πῆγγαινε στοῦ σταθμάρχῃ. Οἱ πόρτες τους εἶταν ἀντικρυστές. Ὁ κ. Νταμπαντί, χῆρος, πατέρας μιᾶς κοπέλλας ποὺ τὴν εἶχε ἀκόμα ἐσωτερικιά στὸ σχολεῖο, εἶχε φέρει ἐκεῖνη τὴν ξανθιά, τὴν τριαντάρα, μαραμμένη κιόλας, ἀμίλητη, ξερή, λυγιστὴ σὰ σαύρα. Θάκανε κάπου τὴ δασκάλα. Κι ἀδύνατο νὰ τὴ τσακώσῃ κανεὶς· τόσο ἤξαιρε νὰ γλυστρᾷ μὲ τρόπο καὶ δίχως θόρυβο ἀνάμεσα ἀπ' τίς πιὸ μικρὲς χαραμάδες.

Ἡ ἴδια δὲν εἶχε καμμιά ἀξία. Μὰ ἂν πλάγιαζε μὲ τὸ σταθμάρχη, εἶταν κάτι. Καὶ ὁ θρῖαμβος θὰ εἶτανε νὰ τὴν ἔχει κανεὶς μὲ τὸ μέρος του, τσακῶνοντάς τὴν στὰ πράσα.

— ὦ! ἐπιτέλους, θὰ μάθω ἐξακολούθησε ἡ μαντὰμ Λεμπλέ... Θάφῃσω νὰ μὲ φᾶνε;... εἴμαστε δῶ, ἐδῶ θὰ μείνουμε! Οἱ τίμιοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι μὲ τὸ μέρος μας, φέμματα μικρούλα μου;

Ἀλήθεια! ὁλος ὁ σταθμὸς ἐνδιαφερότανε γι' αὐτὸν τὸν καυγᾶ.

Πρὸ πάντων ὁ διάδρομος εἶταν ὁ τόπος τῆς δράσεως. Μονάχα ὁ Μουλέν, ὁ ἄλλος ὁ ὑποσταθμάρχης δὲν ἐνδιαφερόταν, εὐχαριστημένος γιατί βρισκότανε στὸ μπροστινὸ τὸ μέρος, παντρεμένος κι αὐτὸς μιὰ γυναικούλα δειλὴ κι ἀδύνατη ποὺ δὲν ἔδγαινε ποτές ἔξω καὶ ποὺ τοῦδινε ἓνα παιδὶ κάθε εἴκοσι μῆνες.

— Τέλος, συμπέρανε ἡ Φιλομένη κι ἂν λυώνουνε μὲς στὸ καθούκι τους πάλι, δὲ θὰ τὰ τινάξουν μ' αὐτὸ τὸ χτύπημα... Νὰ φυλάγεστε ἀπὸ τέτιους ἀνθρώπους, γιατί ἔχουν γνωριμιές ποὺ φτάνει παντοῦ τὸ χέρι τους.

Κρατοῦσε ἀκόμα τὰ δύο τῆς αὐγᾶ. Τῆς τὰ πρόσφερε. Αὐγὰ πρωϊνά, τὰ εἶχε πάρει ἀπ' τὸ κοτέτσι. Κ' ἡ γριὰ δὲν ἤξαιρε πῶς νὰ πεῖ τὸ εὐχαριστῶ.

— Τὶ καλὴ ποὺ εἴστε!.. Μὲ παραχαϊδεύετε. Νᾶρχεστε λοιπὸν πιὸ συχνά, νὰ τὰ λέμε ἓνα χεράκι. Εἰάρετε πῶς ὁ ἄντρας μου εἶναι ἀκόμα στὸ ταμεῖο. Κ' ἐγὼ στενοχωριέμαι τόσο, καρφωμένη ἐδῶ, γιὰ τὰ πόδια μου. Τὶ θ' ἀπογινόμευνα ἂν αὐτοὶ οἱ ἄθλιοι μοῦ παίρνανε τὸ φῶς μου;

Ὑστερα, καθὼς τὴν ἀπόδγαζε καὶ ξανάνοιγέ τὴν πόρτα, ἔβαλε τὸ δάχτυλό τῆς στὰ χεῖλη.

— Σς! ν' ἀκούσουμε.

Κ' οἱ δύο τους, ὁλόρθες στὸ διάδρομο, ἔμειναν πέντε

ἀλάκερα λεπτά, κρατώντας τὴν ἀνάσα τους καὶ δίχως νὰ κουνηθοῦν. Σκύδανε τὸ κεφάλι τους καὶ τέντωναν τὸ λαιμό τους καὶ τ' αὐτιά τους, πρὸς τὴν τραπεζαρία τῶν Ρουμπῶ. Μὰ δὲν ἔδγαινε τσιμουδιά. Μιὰ νεκρική σιωπὴ βασίλευε κεῖ μέσα. Κι ἀπὸ φόβο μὴν τίς τσακώσουν, χωρίστηκαν τέλος, χαιρετώντας ἢ μιὰ τὴν ἄλλη μὲ τὸ κεφάλι τους, γιὰ τελευταία φορά, μὰ δίχως νὰ βγάλουν μιλιὰ. Ἡ μιὰ ἔφυγε μὲ τίς μύτες τῶν παπουτσιῶν της, ἡ ἄλλη ἔκλεισε τὴν πόρτα τόσο σιγὰ ποὺ δὲν ἀκούστηκε ὁ σύρτης γλυστρώντας στὴν τρύπα τῆς κλειδαριᾶς.

Στις ἐννέα καὶ εἴκοσι, ὁ Ρουμπῶ ξανακατέβηκε πάλι στὴ μαρκίζα. Ἐπέδλεπε τὸ «ὄνιμπους» τῶν ἐννέα καὶ πενήντα ποὺ ἔμπαινε στὴ σειρά. Καὶ μ' ὅλη τὴν προσπάθεια τῆς θέλησής του, χειρονομοῦσε πιότερο, περπατοῦσε σ' ἓναν τόπο, γυρνοῦσε ὁλοένα γιὰ νὰ ἐξετάσει μὲ τὸ μάτι του τὸ πεζοδρόμιο τοῦ σταθμοῦ, ἀπ' τὴ μιὰ ἄκρη ὥς τὴν ἄλλη.

Δὲν ἐρχότανε τίποτα. Τὰ χέρια του τρέμανε.

Ὑστερα, ἀπότομα, καθὼς σκάλιζε μὲ μιὰ λοξὴ ματιά, ἄκουσε κοντά του, τὴ φωνὴ κάποιου τηλεγραφικοῦ ὑπαλλήλου ποὺ λαχανιασμένος, ἔλεγε.

— Κύριε Ρουμπῶ, μήπως ξαίρετε ποῦ εἶναι ὁ σταθμάρχης καὶ ὁ ἀστυνόμος τῆς ἐπιδλέψεως! . . . Ἐχω τηλεγραφήματα γι αὐτοὺς καὶ νὰ, δέκα λεπτά τώρα ποὺ τοὺς κυνηγῶ.

Εἶχε γυρίσει τόσο ξυλιασμένος, ποὺ μήτε μιὰ φλέβα τοῦ προσώπου του δὲν κουνήθηκε. . . . Τώρα, βλέποντας τὴ σύγχυση τοῦ ὑπαλλήλου, εἶταν πειὰ βέβαιος πὼς ἐπὶ τέλους ἔεσπουσε ἢ μπόρα.

— Ὁ κ. Νταμπαντί. πέρασε ἀπ' ἐδῶ πρὸ ὀλίγου· εἶπεν ἥσυχα, ἥσυχα.

Καὶ ποτὲς δὲν ἐνίωσε τὸ μυαλό του τόσο καθαρό καὶ

τὸν ἑαυτὸ του τόσο ψυχρὸ καὶ ἔτοιμο γιὰ τὴν ὑπεράσπισιν. Τώρα, εἶτανε σίγουρος γιὰ τὸν ἑαυτὸ του.

— Νά! ξαναεἶπε πάλι, νάτον, ἔρχεται ὁ κύριος Νταμπαντί.

Πραγματικὰ ὁ σταθμάρχης γυρνοῦσε ἀπὸ τὴ Μικρὰ Ταχύτητα.

Μόλις διάβασε τὸ τηλεγράφημα, φώναξε.

— Ἐγινε μιὰ δολοφονία στὴ γραμμή... Μοῦ τηλεγραφεῖ ὁ ἐπιθεωρητὴς ἀπ' τὴ Ρουέννη.

— Πῶς; ρώτησε ὁ Ρουμπώ, δολοφονία μεταξὺ τοῦ προσωπικοῦ μας;

— Ὁχι, ὄχι, κάποιον ἐπιβάτη δολοφόνησαν, σὲ μιὰν ἄμαξα... Τὸ σῶμα τὸρριξαν στὴν ἐξοδο [κοντὰ τοῦ τουννελιοῦ τοῦ Μαλονέ, στὸ στύλο 153... Καὶ τὸ θῦμα εἶναι ἓνας ἀπὸ τοὺς διοικητὲς μας, ὁ πρόεδρος Γκρανμορέν. Ἦρθε κ' ἡ σειρὰ τοῦ ὑποσταθμάρχη νὰ ξαφνιαστεῖ.

— Ὁ Πρόεδρος! Ἄχ, τὴν κακομοίρα τὴ γυναῖκα μου, λύπη ποὺ θὰ τὴν πάρει!

Ἡ κραυγὴ εἶτανε τόσο σωστή, τόσο συμπονετικὰ ποὺ κι ὁ κ. Νταμπαντί σταμάτησε μιὰ στιγμὴ.

— Ἀλήθεια, τὸν χαίρατε! ἓνας τόσο καλὸς ἄνθρωπος, φέμματα;

Ὑστερα, ξαναθυμήθηκε τ' ἄλλο τὸ τηλεγράφημα τὸ σταλμένο στὸν ἀστυνόμο.

— Θὰ ἔρχεται ἀπὸ τὸν ἀνακριτὴ... κάποια διατύπωση, τὸ δίχως ἄλλο... Καὶ μόλις εἶναι ἐννέα καὶ εἰκοσιπέντε, ὁ κύριος Κῶς δὲν εἶναι ἀκόμα ἐδῶ, φυσικά... Ἄ, νὰ πᾶνε γρήγορα στὸ Καφὲ ντὶ Κομμέρς, στὴν πλατεῖα Ναπολεόν. Θὰ τὸν βροῦν ἐκεῖ, δίχως ἄλλο.

Πέντε λεπτὰ πιὸ ὕστερα, ἔφθασε ὁ κ. Κῶς, ποὺ πηγὲ καὶ τὸν φώναξε κάποιος ἐργάτης. Πρώην ἀξιωματι-

κός, έπαιρνε τή δουλειά του ώς απόταξη και δέν πή-
γαινε ποτέ στο σταθμό πριν απ' τις δέκα· έφερνε μιὰ
δυò βόλτες κ' ύστερα ξαναγυρνούσε πάλι στο καφενεϊο.
Τò δρᾶμα αὐτό, πού έπεσε ανάμεσα σέ δυò παρτίδες πι-
κέτο, τόν είχε ξαφνιάσει στήν αρχή, γιατί οί ύποθέσεις
πού κατά τή συνήθεια περνούσαν απ' τὰ χέρια του, δέν
είτανε σπουδαίες. Μὰ τò τηλεγράφημα έρχόταν από τόν
ανακριτή τῆς Ρουένης, κι αν έφθανε δώδεκα ώρες, αφού
ανακάλυψαν τò πτώμα κ' ύστερα, είταν γιατί ο ανακρι-
τής αὐτός είχε τηλεγραφήσει πρώτα στο Παρίσι, στο
σταθμάρχη, γιά νά μάθει με τί τρόπο είχε φύγει τò
θύμα. Ύστερα, αφού έμαθε τόν αριθμό του τραίνου και
του βαγονιοῦ, τότε μόνο τηλεγράφησε στον αστυνόμο
τῆς Επιβλέψεως, νά επισκεφθεῖ τ' άμαξωτό διαμέρισμα
του βαγονιοῦ 293, αν βέβαια τò βαγόνι αὐτό θρискόταν
ακόμα στη Χάδρη. Στη στιγμή, εξαφανίστηκε ή κακο-
κεφιά πού έδειχνε ο κ. Κώς, γιατί του είχαν χαλάσει
ανώφελα ίσως τήν ήσυχία κι άφησε τή θέση της σέ μιὰ
στάση εξαιρετικά σοδαρή, σχετική με τήν εξαιρετική
σοδαρότητα πού έπαιρνε ή ύπόθεση.

— Μά ! — ξεφώνισε, ξαφνικά ανήσυχος, με φόβο
μήπως του ξεφύγει από τὰ χέρια ή έρευνα, — τò βαγόνι
δὲ θά είναι δώ, θά είχε φύγει τò πρώτ.

Ο Ρουμπώ, είταν εκείνος, πού με τò ήρεμό του ύφος
τόν καθησύχασε.

— Όχι, όχι, παρακαλῶ Είχαμε καπαρωμένο
ένα βαγόνι γι' απόψε και κρατήσαμε αὐτό.

Και πήγε πρώτος. Ο αστυνόμος κι ο σταθμάρχης
τόν ακολουθούσαν.

Όστόσο, ή είδηση θά είχε ξαπλωθεῖ, γιατί οί εργά-
τες άφηναν τή δουλειά τους και παρακολουθούσαν κι
αὐτοί, ένῳ απ' τις πόρτες, στις διάφορες ύπηρεσίες,

βγαίνουν οί υπάλληλοι και πλησίαζαν ό ένας τόν άλλο. Σε λίγο είχε μαζωχτεί αλάκερος κόσμος.

Τή στιγμή που φτάνανε μπρός στο βαγόνι, ό κ. Νταμπαντί, είπε δυνατά μιὰ σκέψη.

Έντούτοις, χτς τὸ βράδυ έγινε ή επίσκεψη. "Αν είχαν μείνει ίχνη, θα τὰ είχαν αναφέρει στην αναφορά.

— Θα δοῦμε, είπε ό κ. Κῶς.

"Ανοιξε τὸ πορτάκι· ανέβηκε στην ἄμαξα. Και στη στιγμή έβαλε τὰ ξεφωνητά· ξεχάστηκε κι ἄρχισε νὰ βρίζει.

— "Ω! που νὰ πάρει ό διάολος! Έδῶ φαίνεται νὰ σφαξαν κανένα γουρούνι!

Οί παραστεκάμενοι τρομάξανε.

Πολλά κεφάλια τεντώθηκαν. Κι ό κ. Νταμπαντί, ἀπ' τούς πρώτους, θέλησε νὰ δει κι αὐτός, ανέβηκε στο σκαλάκι, ἀνασηκώθηκε στίς μύτες τῶν ποδιῶν του, ἐνῶ ἀπὸ πίσω του ό Ρουμπῶ, γιά νὰ κάνει σάν τούς ἄλλους, τέντωνε κι αὐτός τὸ λαιμό του.

Μέσα, ή ἄμαξα δὲν ἔδειχνε καμμιάν ἀκαταστασία. Τὰ παράθυρα είχανε μείνει κλειστά, κι ὅλα φαινόντανε στη θέση τους.

Μόνο μιὰ φοδερή μυρωδιὰ ξέφευγε ἀπ' τ' ἀνοιχτὸ πορτάκι, και κεῖ στη μέση κάποιου μαξιλαριοῦ, μιὰ λίμνη μαῦρο αἷμα παγωμένο, μιὰ λίμνη τόσο βαθειά, τόσο πλατειὰ που ἓνα ποταμάκι σὰ νὰ βγαίνει ἀπὸ καμμιά πηγή, ἔτρεχε πάνω στο χαλί!

Κομμάτια κομμάτια αἷμα είχανε μείνει πάνω στην τσόχα. Και τίποτ' ἄλλο... μόνο τὸ βρωμιάρικο ἐκεῖνο αἷμα.

Ό κ. Νταμπαντί, θύμωσε.

Ποῦ εἶναι οί ἄντρες που κάμαν τήν επίσκεψη χτς τὸ βράδι; Νὰ μοῦ τοὺς φέρεις ἐδῶ!

Βρισκόνταν ακριβῶς ἐκεῖ. Προχώρησαν μουρμουρίζοντας δικαιολογίες. Τῇ νύχτα, μήπως μπορεῖ κανεὶς νὰ δεῖ καλὰ; Κι ὥστόσο εἶχαν πασπατέψει παντοῦ. Ὁρκιζότανε πῶς δὲν εἶχαν καταλάβει τίποτα.

Ὡστόσο, ὁ κ. Κῶς, ὄρθιος στὸ βαγόνι, ἔπαιρνε σημειώσεις μὲ τὸ μολύδι του γιὰ νὰ κάνει τὴν ἀναφορά του. Φώναξε τὸ Ρουμπῶ πὺ κανανε συχνὰ μαζὶ παρέα καπνίζοντας καὶ σουλατσάροντας στὸ πεζοδρόμιο τοῦ σταθμοῦ τὶς ὥρες τῆς ἀναδουλειᾶς.

— Κύριε Ρουμπῶ, ἀνεβῆτε λοιπὸν νὰ μὲ βοηθήσετε.

— Κι ἀφοῦ ὁ ὑποσταθμάρχης διασκέλισε τὸ χαλὶ γιὰ νὰ μὴν τσαλαδουτήσῃ μέσα :

— Κοιτάξτε κάτω ἀπ' τ' ἄλλο μαξιλάρι, μὴ γλύστρησῃ τίποτα ἀπὸ κάτω.

Ἀνασήκωσε τὸ μαξιλάρι, ἔψαξε, προσέχοντας πολὺ τὰ χέρια του καὶ μὲ μιὰν ἀπλὴ περιέργεια στὰ μάτια.

— Δὲν ὑπάρχει τίποτα.

Μὰ ἓνας λεκές στὴν τσόχα τοῦ καναπέ κίνησε τὴν προσοχή του. Τὸν ἔδειξε στὸν ἀστυνόμο. Δὲν εἶναι ματωμένο ἀποτύπωμα δαχτυλιοῦ; Ὁχι, ἔμειναν σύμφωνοι πῶς εἶταν πιτσιλιματιά.

Ὁ κόσμος πῆγε πιδ κοντὰ γιὰ νὰ δεῖ καλλίτερα, γιὰτὶ μυριζόταν κακούργημα στὴ μέση καὶ σπρωχνότανε πίσω, ἀπ' τὸ σταθμάρχῃ πὺ κάποια συχαμάρα, σὰ λεπτὸς ἄνθρωπος πὺ εἶτανε, τὸν εἶχε κρατήσῃ στὸ σκαλοπάτι.

Ξαφνικά, εἶπε κι αὐτὸς τὴν ἰδέα του.

— Ἐ, κύριε Ρουμπῶ, εἰσαστε καὶ σεῖς στὸ τραῖνο, φέμματα; Γυρίσατε βέβαια μὲ τὸ ἑξπρές, χτὲς τὸ βράδι. Ἴσως νὰ μπορούσατε νὰ μᾶς δίνατε πληροφορίες, ἐσεῖς :

— Ἀλήθεια φώναξε ὁ ἀστυνόμος, μήπως παρατηρήσατε τίποτα ;

Δυό, τρία δευτερόλεπτα, ὁ Ρουμπὼ ἔμεινε βουδός. Εἶτανε σκυμένος ἐκείνη τὴν ὥρα ἐξετάζοντας τὸ χαλί. Μὰ ἀνασηκώθηκε σχεδὸν ἀμέσως, κι ἀποκρίθηκε μὲ τὴ φυσική του φωνή, λίγο χοντρή.

— Μά, δέβαια, βέβαια, θὰ σᾶς πῶ. ... Ἡ γυναῖκα μου εἶτανε μαζί μου. Ἄν αὐτὸ ποὺ ξαίρω θὰ μπεῖ στὴν ἀναφορὰ θὰ προτιμοῦσα νὰ κατέβαινε καὶ κείνη γιὰ νὰ συμπληρώσει τίς ἀναμνήσεις μου μὲ τίς δικές της.

Αὐτὸ φάνηκε πολὺ λογικὸ στὸν κ. Κῶς καὶ ὁ Πεκὲ ποὺ μόλις εἶχε ἔρθει ἐκείνη τὴν ὥρα, προσφέρθηκε νὰ πάει νὰ φωνάξει τὴ μαντὰμ Ρουμπώ. Ἐφυγε τρεχάτος κ' οἱ ἄλλοι περίμεναν. Ἡ Φιλομένη ποὺ εἶχε ἔρθει μὲ τὸ θερμαστή μαζί, τὸν ἀκολουθοῦσε μὲ τὸ μάτι της, θυμωμένη γιατί αὐτὸς ἔπαιρνε ἀπάνω του μιὰ τέτοια δουλειά. Μὰ βλέποντας τὴν κυρία Λεμπλέ ποὺ ἐρχόταν τρεχάτη μ' ὅση γρηγοράδα μπορούσαν νὰ τρέχουν οἱ κακόμοιρες οἱ πρισμένες γάμπες της, ἔτρεξε κοντά της καὶ τὴ βοήθησε.

Κ' οἱ δυὸ γυναῖκες σηκώσανε τὰ χέρια στὸν οὐρανό, μπήξανε παθιάρικες φωνές, γιὰ τὸ ἀπαίσιο ἔγκλημα ποὺ ἀνακαλύφθηκε. Ἄν καὶ δὲν εἶχαν μάθει ἀκόμα τίποτα τὰ κουτσομπόλια ἔπαιρναν κι ἔδιναν γύρω τους, τὰ μοῦτρα σουφρώνανε κ' οἱ χειρονομίες πλήθαιναν. Ἐπερνώοντας τὴ δουή ποὺ κάνανε ὅλες οἱ ἄλλες φωνές, ἡ Φιλομένη, ποὺ δὲν εἶχε ἀκούσει ἀκόμα τίποτα ἀπὸ κανένα, βεδαίωνε πὼς ἡ μαντὰμ Ρουμπὼ εἶχε δεῖ τὸ δολοφόνο. Κ' ἐγινε σιωπὴ ὅταν ξαναφάνηκε ὁ Πεκὲ μαζί μ' αὐτὴν τὴν τελευταία.

— Γιὰ δεῖτε τὴν! μωρμούρισε ἡ μαντὰμ Λεμπλέ. Ποιὸς θὰ τῷλεγε πὼς εἶναι γυναῖκα ὑποσταθμάρχη, ἔτσι ὅπως πάει σὰν πριγκιπέσσα! Πρωτὶ πρωτὶ, πρὶν χαράξει

εΐτανε κιόλας ἔτσι χτενισμένη καὶ κορσεδιασμένη σὰ νὰ πήγαινε σὲ βλίζιτες.

Ἡ Σεδερίνη προχώρησε μὲ μικρὰ κανονικὰ βήματα. Εἶχε νὰ περπατήσῃ ὁλόκληρη λουρίδα τοῦ πεζοδρομίου, μπρὸς στὰ βλέμματα τοῦ κόσμου ποὺ τὴν κοίταζε καὶ δὲν ἔχανε τὸ θάρρος της· ἀκουμποῦσε μόνο τὸ μαντήλι της στὰ μάτια της, ὕστερα ἀπ' τὸ μεγάλο πόνο ποὺ ἔνιωσε ἅμα ἄκουσε τ' ὄνομα τοῦ θύματος. Φοροῦσε ἓνα μάλλινο μαῦρο φουστάνι, πολὺ κομψή, σὰ νὰ πενθοῦσε γιὰ τὸν προστάτη της. Τὰ βαρειά της σκοτεινὰ μαλλιά στραφτοκοπούσανε στὸν ἥλιο γιατί δὲν εἶχε καὶ καιρὸ νὰ σκεπάσῃ τὸ κεφάλι της μ' ὅλο τὸ κρῦο ποὺ ἔκανε. Τὰ γαλάζια της μάτια, τόσο γλυκὰ, βουρκωμένα καὶ θολά, τὴν κάνανε πολὺ συμπαθητικιά.

— Βέβαια, ἔχει δίκιο νὰ κλαίει, εἶπε χαμηλὰ ἡ Φιλομένη. Πᾶνε στὸ διάλογο, τώρα ποὺ σκοτώσανε τὸ Θεοῦλη τους.

Τέλος ἡ Σεδερίνη μέσα σ' ἐκεῖνον τὸν κόσμον ἔφτασε μπρὸς στὴν ἀνοιχτὴ πορτίτσα τοῦ βαγониοῦ. Ὁ κ. Κὼς κι ὁ Ρουμπῶ κατέβηκαν καὶ στὴ στιγμὴ ὁ τελευταῖος αὐτὸς ἄρχισε νὰ λέει τὸ τί ἤξαιρε.

— Ἔτσι δὲν εἶναι ἀγάπη μου; Χτὲς τὸ πρῶτ' ὁ μόνος φθάσαμε στὸ Παρίσι πῆγαμε νὰ δοῦμε τὸν κύριο Γκρανμορέν... Θὰ εἶταν ἔντεκα καὶ τέταρτο, καλὰ δὲ λέω;

Τὴν κοίταξε κατάμματα. Ὑποταχτικά, ξαναεἶπε ἐκεῖνη:

— Ναι, ἔντεκα καὶ τέταρτο.

Μὰ τὰ μάτια της πέσανε στὸ μαξιλάρι, μαῦρο ἀπ' τὸ αἷμα. Τὴν πιάσανε σὰν σπασμοὶ καὶ βαθειὰ ἀναφυλλητὰ ἔδβαιναν ἀπ' τὸ λάρυγγά της. Καὶ ὁ σταθμάρχης, συγκινημένος, βιαστικός, μπῆκε στὴ μέση.

— Μαντάμ... ἂν δὲν μπορεῖτε νὰ ὑποφέρετε αὐτὸ

τὸ θέαμα. . . . Ἐννοοῦμεν κάλλιστα τὴν ὁδύνην σας. . . .

— ὦ! ἀπλούστατα, μόνο δυὸ λόγια διέκοψε ὁ ἄστυνόμος. Ὑστερα θὰ ὀδηγήσουμε τὴ μαντάμ σπίτι της.

Ὁ Ρουμπώ, βιάστηκε νὰ ἐξακολουθήσει.

— Τότες, ἀφοῦ μιλήσαμε γιὰ διάφορα πράγματα, ὁ κύριος Γκρανμορέν μᾶς ἐδήλωσε πῶς θὰ ἔφευγε τὴν ἐπαύριο γιὰ νὰ πάει στὸ Ντουανβίλλ, στῆς ἀδερφῆς του. . . Τὸν βλέπω ἀκόμα καθισμένο στὸ γραφεῖο του.

Ἐγὼ εἶμωνα δῶ, ἡ γυναῖκα μου ἐκεῖ. Ἔτσι δὲν εἶναι ἀγαπητὴ μου; Δὲ μᾶς εἶπε πῶς φεύγει τὴν ἐπαύριον;

— Ναί, τὴν ἐπαύριον.

Ὁ κ. Κῶς, ποὺ ἐξακολουθοῦσε νὰ παίρνει σημειώσεις μὲ τὸ μολύδι, σήκωσε τὸ κεφάλι του.

— Πῶς; τὴν ἐπαύριο, ἀφοῦ ἔφυγε τὸ βράδι;

— Περιμένετε λοιπόν, εἶπεν ὁ ὑποσταθμάρχης. Μάλιστα, ὅταν ἔμαθε πῶς ἔμεις φεύγαμε τὸ βράδι, τοῦ ἤρθε γιὰ μιὰ στιγμή ἡ ἰδέα νὰ πάρει τὸ ἐξπρές μαζί μας, ἂν ἡ γυναῖκα μου ἤθελε νὰ τὸν συνοδεύσει στὸ Ντουανβίλλ, ὅπου θὰ περνοῦσε μερικὲς μέρες στῆς ἀδερφῆς του, καθὼς αὐτὸ εἶχε γίνει ἄλλοτε. Ἀλλὰ ἡ γυναῖκα μου, ποὺ ἔχει ἓνα σωρὸ δουλειᾶς ἐδῶ, ἀρνήθηκε. . . ψέμματα, δὲν ἀρνήθηκες;

— Ἀρνήθηκα, ναί.

— Καὶ φάνηκε πολὺ καλὸς. . . Ἀσχολήθηκε μαζί μου, μᾶς συνόδεψε ὥς τὴν πόρτα τοῦ γραφείου του. . . ψέμματα ἀγαπητὴ μου;

— Ναί, ὥς τὴν πόρτα.

— Τὸ βράδυ φύγαμε. . . Πρὶν νὰ ἐγκατασταθῶ στὸ διαμέρισμά μας κουδέντιασα μὲ τὸν κύριο Βαντόρπ, τὸ σταθμάρχην. Καὶ δὲν εἶδα ἀπολύτως τίποτα· εἶμωνα στενοχωρημένος, γιατί θαρροῦσα πῶς θὰ μέναμε μόνοι, καὶ

βρισκότανε σὲ μιὰ γωνιά, μιὰ γυναίκα ποὺ δὲν τὴν εἶχα προσέξει στὴν ἀρχή. Καὶ σὰ νὰ μὴν ἔφτανε αὐτό, δυὸ ἄλλα πρόσωπα, ἀνέδθηκαν ἀκόμα τὴν τελευταία στιγμή...

Ὡς τὴ Ρουένη, τίποτα τὸ ἐξαιρετικό· δὲν εἶδα τίποτα... Ὅμως στὴ Ρουένη, καθὼς εἶχαμε κατέθει για νὰ ξεμουδιάσουνε λίγο τὰ πόδια μας, τί ἐκπληξὴ γιὰ μᾶς σὰν εἶδαμε τὸν κύριο Γκρανμορέν, ὄρθιο στὴν πορτίτσα τοῦ βαγониοῦ του· «Πῶς, κύριε πρόεδρε, φύγατε; Ἔ, λοιπόν δὲν ἐφантаζόμαστε ποτὲ πῶς θὰ ταξειδεύαμε μαζί σας!..»

Καὶ μᾶς ἐξήγησε πῶς εἶχε πάρει κάποιο τηλεγράφημα... σφύριξαν, ἀνεθήκαμε ἀμέσως στὸ βαγόνι μας, ὅπου δὲ βρήκαμε πιά κανένα, γιὰτὶ ὅλοι οἱ συνταξιδιώτες μας εἶχαν σταματήσῃ στὴ Ρουένη, πρᾶμα ποὺ δὲ μᾶς λύπησε πολὺ!.. Καὶ νά! αὐτὸ εἶν' ὅλο, ψέμματα ἀγαπητῇ μου;

— Ναί, αὐτὸ εἶν' ὅλο.

Ἡ διήγησις αὐτὴ, ὅσο ἀπλὴ κι ἂν εἶταν, ἔκανε μεγάλη ἐντύπωση στὸ ἀκροατήριον. Ὅλοι περίμεναν νὰ καταλάβουν, κ' εἶχαν τὸ στόμα ὀρθάνοιχτο. Ὁ ἀστυνόμος σταμάτησε τὸ γράψιμο κ' ἐξέφρασε τὴ γενικὴ ἐκπληξή, ρωτώντας:

— Καὶ εἰστε βέδαιοι πῶς δὲν εἶταν κανεὶς μέσα στὸ βαγόνι, μαζί μὲ τὸν κύριον Γκρανμορέν;

— Ὡ!, βέδαια ἀπολύτως βέδαιοι.

Τὸ ἀκροατήριον ἀνατρίχιασε. Τὸ μυστήριον αὐτὸ ἐφόβιζε κι ὁ καθένας ἐνιωθε μιὰν ἀνατριχίλλα πίσω στὸ σῆρκο του. Ἄν ὁ ταξειδιώτης εἶτανε μόνος, ἀπὸ ποιὸν μποροῦσε νὰ δολοφονηθεῖ καὶ νὰ βρεθεῖ ἔξω ἀπὸ τὸ βαγόνι, τρεῖς λεύγες πρὶν πέρα, πρὶν ἀπὸ τὸν ἄλλο σταθμὸ τοῦ τραίνου;

Μέσα στή σιωπή ἀκούστηκε ἡ κακιὰ φωνή τῆς Φιλομένης.

— Παράξενο πράμα ὥστόσο!

Ὁ Ρουμπώ, νιώθοντας νὰ τὸν κοιτάζουν κατὰ πρόσωπο, κοίταξε τὴ γυναίκα, σηκώνοντας τὸ πηγούνι του, σὰ γιὰ νὰ πεῖ πὼς κι αὐτὸς τῷδ' ὀρισκε παράξενο. Δίπλα τῆς εἶχε τὸν Πεκέ, τὴ μαντάμ Λεπλέ, ποὺ κι αὐτοὶ κουβούσαν τὸ κεφάλι. Ὅλα τὰ μάτια στράφηκαν σ' αὐτὸν περιμένοντας ἄλλα ἀπὸ μέρος του. Περίμεναν καμμιὰ λεπτομέρεια ποὺ νὰ φωτίσει τὴν ὑπόθεση.

Στὰ μάτια του τὰ φλογερὰ ἀπὸ περιέργεια δὲν ὑπῆρχε καμμιὰ κατηγορία. Καὶ ὥστόσο νόμιζε ὁ ἴδιος πὼς σὰ νὰ εἶδε στὰ μάτια τῶν ἄλλων κάποιαν ἀόριστη ὑποψία, καμμιὰν ἀπ' τὲς τιποτένιες ἐκεῖνες ἀμφιβολίες ποὺ κάτι τὸ παραμικρὸ φτάνει νὰ τὲς ἀλλάξει σὲ βεβαιότητες.

— Παράδοξο, μурμουρίσε ὁ κ. Κῶς,

— Ὅλως διόλου παράδοξο, ξαναεῖπε ὁ κ. Νταμπαντί!

Τότες ὁ Ρουμπώ, ἀποφάσισε.

— Ἐκεῖνο γιὰ τὸ ὁποῖο εἶμαι ὅλως διόλου βέβαιος εἶναι πὼς, τὸ ἐξπρὲς πηγαίνοντας γραμμὴ ἀπ' τὴ Ρουένη στὸ Μπαρραντὲν κράτησε τὸν κανονικὸ του δρόμο κ' ἐγὼ δὲν παρατήρησα τίποτα τὸ ἀνώμαλο.... Τὸ λέω, γιὰτὶ ἀκριβῶς μιὰ ποὺ εἴμαστε μόνοι, εἶχα κατεβάσει τὸ παράθυρο γιὰ νὰ καπνίσω ἓνα τσιγάρο, κ' ἔρριχνα ματιὲς ἐξω, πρόσεχα κάθε θόρυβο τοῦ τραίνου.... Μάλιστα, στὸ Μπαρραντὲν, ἀναγνωρίζοντας στὸ πεζοδρόμιο τοῦ σταθμοῦ τὸν κύριο Μπεσσιέρ, τὸ σταθμάρχῃ ποὺ μὲ διαδέχτηκε, τὸν φώναξα κ' εἶπαμε δυὸ τρία λόγια, ἐνῶ αὐτὸς ἀνεβασμένος στὸ σκαλί, μοῦ ἔσφιγγε τὸ χέρι...

Ἔτσι δὲν εἶναι ἀγαπητὴ μου; Μποροῦν νὰ τὸν ρωτήσουν τὸν κύριο Μπεσσιέρ, θὰ τὸ πεῖ.

Ἡ Σεβερλίνη, πάντα ἀκίνητη καὶ χλωμή, ἐπιβεβαίωσε, ἀκόμη μιὰ φορὰ τὰ λόγια τοῦ ἀντρός της.

— Θὰ τὸ πεῖ, ναί.

Ἀπ' τὴ στιγμὴ ἐκείνῃ κάθε κατηγορία εἶταν ἀδύνατη, ἂν πραγματικὰ οἱ Ρουμπῶ ξανανέδθηκαν στὸ βαγόνι τους στὴ Ρουένῃ καὶ χαιρετίστηκαν ἀπὸ κάποιο φίλο τους στὸ Μπαραντέν. Ἡ σκιὰ τῆς ὑποψίας, ποὺ ὁ ὑποσταθμάρχης νόμιζε πὼς εἶδε νὰ περνᾷ μέσ' ἀπ' τὰ μάτια τους, χάθηκε μονομιᾶς.

Καὶ ἡ ἐκπληξὴ τοῦ καθενός μεγάλωνε.

Ἡ ὑπόθεσις ἄρχισε νὰ γίνεται μυστήριον.

— Ἀς δοῦμε, εἶπεν ὁ ἀστυνόμος, εἰστε ὅλως διόλου βέβαιος πὼς κανεὶς στὴ Ρουένῃ, δὲν ἀνέδθηκε στὸ βαγόνι τοῦ κυρίου Γκρανμορέν ἅμα τὸν ἀφήσατε κ' ὕστερα;

Βέβαια, ὁ Ρουμπῶ δὲν εἶχε προβλέψει αὐτὴν τὴν ἐρώτησι, γιατί γιὰ πρώτη φορὰ ταραχτήκε, μὴν ἔχοντας τὸ δόλως ἄλλο ἔτοιμη ἀπάντησι.

Κοίταξε τὴ γυναῖκα του ἀναποφάσιτος.

— ὦ! ὄχι, δὲν πιστεύω... Κλείναν τίς πόρτες, σφύριζαν, ἐμεῖς μόλις εἶχαμε καιρὸ νὰ ξαναπαῖμε στὸ βαγόνι μας... Κ' ὕστερα τὸ βαγόνι εἶτανε ἰδιαιτέρο, κανεὶς δὲν μποροῦσε ν' ἀνέβει, μού φαίνεται.

Μὰ τὰ γαλάζια μάτια τῆς γυναῖκας του, ὅλο καὶ μεγάλωναν, ἀνοίγανε τόσο, ποὺ τρόμαξε κι αὐτὸς μὴν τοῦ ἔφευγε καμμιά κουδέντα παραπάνω.

— Τὸ κάτω κάτω, δὲν ξαίρω κίόλας... Ναί, ἴσως ν' ἀνέδθηκε κανεὶς... Εἶταν τόσοσ κόσμος, πατεῖς με πατῶ σε...

Κ' ἐνὼ μιλοῦσε, ἡ φωνή του ξαναγινόταν καθαρή,

κι' δλόκληρη μιὰ καινούργια ἱστορία ἔβγαине ἀπ' τὰ λόγια του.

— Εἰρέετε, γιὰ τὴ γιορτὴ στὴ Χάβρη, . . . εἶχε πάρα πολὺ κόσμος. Βρεθήκαμε ἀναγκασμένοι νὰ ὑπερασπίσουμε τὸ βαγόνι μας μπρὸς στοὺς ἐπιβάτες τῆς δευτέρας καὶ μάλιστα καὶ τῆς τρίτης θέσεως ποὺ θέλανε καὶ καλὰ νὰ μποῦνε . . . Νὰ λαγαριάσουμε κιόλας πὼς ὁ σταθμὸς εἶναι πολὺ ἄσχημα φωτισμένος . . . δὲν ἔδλεπε κανεὶς τίποτα . . . ἔσπρωχνε ὁ ἓνας τὸν ἄλλο, . . . φωνές, κακὸ, μέσα στὸ πλῆθος ποὺ ἐτοιμαζόταν γιὰ φευγιὸ . . . Μὰ τὴν πίστη μου, ναί! εἶναι πολὺ πιθανό, μὴ ξαίροντας ποῦ νὰ βολευτεῖ ἢ κιόλας ἐπωφελοῦμενος ἀπ' τὸ τόσο πλῆθος, κάποιος νὰ μπῆκε διὰ τῆς βίας στὸ βαγόνι τὴν τελευταία στιγμή.

— "Ε, ἀγαπητὴ μου, αὐτὸ θὰ συνέδῃ. Ἡ Σεδερίνη, τσακισμένη, ἀποκαμωμένη, μὲ τὸ μαντήλι στὰ βουρκωμένα της τὰ μάτια, ἐπανάλαβε.

— Αὐτὸ θὰ συνέδῃ, ὠρισμένως. Ἀπ' τὴ στιγμή ἐκείνη φαινόταν ὁ δρόμος ποὺ ἔπρεπε ν' ἀκολουθήσουν. Δίχως νὰ ποῦνε τὴν ἀπόφασή τους, ὁ ἀστυνόμος κι ὁ σταθμάρχης κοιταχτήκανε. Τὸ πλῆθος ἄρχισε νὰ κουνιέται κι αὐτὸ ἔδειχνε πὼς ἡ ἀνάκριση ἔπαιρνε τέλος καὶ πὼς τὸν καθένα τους τότε τάραζε ἡ ἀνάγκη ν' ἀρχίσει τὰ σχόλια. Ἀμέσως πῆραν δρόμο οἱ ὑποθέσεις. Ὁ καθένας εἶχε καὶ τὴν ἱστορία του. Ἀπὸ κάμποσιν ὥρα ἢ ὑπηρεσία τοῦ σταθμοῦ εἶχε χαλαρωθεῖ δλόκληρο τὸ προσωπικὸ βρισκόταν ἐκεῖ, τὸ βασάνιζε αὐτὸ τὸ δρᾶμα. Κι ὅλοι τοὺς ξαφνιάστηκαν βλέποντας ν' ἀρχεταὶ τὸ τραῖνο τῶν ἐγγέα καὶ τριανταοχτῶ. Ἐτρεξαν, ἀνοιξαν οἱ πορτίτσες, χύθηκε τὸ κύμα οἱ ἐπιβάτες. Ἐξάλλου, ὅλοι σχεδὸν οἱ περίεργοι, εἶχανε μείνει γύρω στὸ σταθμάρχη, ποὺ ἀπὸ εὐσυνειδησία νὰ ποῦμε, σὰ μεθοδικὸς ἄνθρω-

πος πού εΐτανε, ἔκανε μιὰ τελευταία ἐπίσκεψη στοῦ ματωμένου βαγόνι.

Ὁ Πεκὲ πού χειρονομοῦσε κείνη τὴν ὥρα, ἀνάμεσα στὴ μαντὰμ Λεμπλὲ καὶ στὴ Φιλομένη, εἶδε κείνη τὴ στιγμή τὸ μηχανικὸ Ζάκ Λαντιέ, πού κατέβαινε ἀπ' τὸ τραῖνο καὶ πού ἀκίνητος κοίταζε ἀπὸ μακριὰ τὸν κόσμο. Τὸν φώναξε βίαια μὲ τὸ χέρι του. Ὁ Ζάκ δὲν κουνήθηκε. Τέλος πῆρε τὴν ἀπόφασή καὶ προχώρησε σιγά σιγά.

— Τί τρέχει ; ρώτησε τὸ θερμαστή του. Ἦξαιρε καλὰ τί ἔτρεχε. Ἄκουσε ἀφηρημένος τὴν εἶδηση καὶ τις ὑποθέσεις πού ἔκαμαν. Ἐκεῖνο πού τὸν ξάφνιζε πού τονε συγκινοῦσε παράξενα εἶτανε πού ἔπεφτε στὴ μέση αὐτῆς τῆς ἀνάκρισης, πού ξανάδρισκε μπροστά του αὐτὸ τὸ βαγόνι, τὸ βαγόνι πού τὸ εἶδε μὲς στοῦ σκοτάδι νὰ τρέχει μ' ἀνατριχιαστικὴ ταχύτητα.

Τέντωσε τὸ λαιμό του, κοίταξε τὸ πλημμυρισμένο αἷμα πάνω στοῦ μαξιλάρι καὶ ξανάφερνε στὴ φαντασία του τὴ σκηνὴ τῆς δολοφονίας. Ξανάφερνε προπάντων τὸ πτώμα τὸ ξαπλωμένο ἀνάμεσα στίς ράγιες ἐκεῖ κάτω, μὲ τ' ἀνοιχτὸ λαρύγγι. Ὑστερα, καθὼς γυρνοῦσε τὰ μάτια του πρὸς τὸ ἄλλο μέρος, παρατήρησε τοὺς Ρουμπώ, ἐνῶ ὁ Πεκὲ ἐξακολουθοῦσε νὰ τοῦ διηγεῖται τὴν ἱστορίαν, τὸ πῶς οἱ τελευταῖοι αὐτοὶ εἶταν ἀνακατεμένοι στὴν ὑπόθεσιν, τὸ φευγικό τους ἀπ' τὸ Παρίσι, στοῦ ἴδιου τραῖνο μὲ τὸ θῦμα, τὰ τελευταῖα λόγια πού εἶχαν ἀνταλλάξει μαζί στὴ Ρουέν. Τὸν ἄντρα τονε γνῶριζε, γιατί τότε τότε τοῦσφιγγε τὸ χέρι, ἀπὸ τότες πού ἔκανε τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ ἐξπρές.

Τὴ γυναῖκα, τὴν ἔβλεπε ἀπὸ καιρὸ σὲ καιρό, καὶ τὴν ἀπόφευγε ὅπως κι ὅλες τις ἄλλες μὲ τὸν ἀρρωστικὸ φόβον του. Μὰ τὴ στιγμή ἐκείνη ἔτσι κλαμένη καὶ

χλωμή, με τῇ σαστισμένη γλύκα ποῦ εἶχαν τὰ γαλάζια μάτια της, κάτω ἀπ' τὴ βαρειά τούφα τὰ μαύρα μαλλιά, τοῦ χτύπησε στὸ μάτι.

Δὲ σήκωσε πιά τὰ μάτια του ἀπὸ πάνω της καὶ ἀφαιρέθηκε. Ζαλισμένος, ρώτησε τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό του, γιατί οἱ Ρουμπῶ κι αὐτὸς βρισκόνταν ἐκεῖ, πῶς τὰ γεγονότα τοὺς κάμανε νὰ σμίξουν μπρὸς σ' αὐτὸ τὸ βχγόνι τοῦ ἐγκλήματος, αὐτοὶ ποὺ γύρισαν ἀπ' τὸ Παρίσι τὴν παραμονή, αὐτὸς ποὺ γύρισε ἀπ' τὸ Μπαραντέν, τὴν ἴδια κείνη στιγμή.

— ὦ! ξαίρω, ξαίρω, εἶπε δυνατὰ, κόβοντας τὸ λόγο τοῦ θερμαστή. Εἶμουν ἀκριβῶς ἐκεῖ στὴν ἐξοδο τοῦ τουννελιοῦ, χτὲς τῇ νύχτα καὶ θαρρῶ νὰ εἶδα κάτι τὴν ὥρα ποὺ περνοῦσε τό τραῖνο.

Γενικὴ συγκίνηση ὅλοι τὸν τριγύρισαν. Καὶ κείνος, πρῶτος εἶχε ἀνατριχιάσει, ξαφνιασμένος, ἀναστατωμένος γι' αὐτὸ ποὺ τοῦ ξέφυγε. Γιατὶ εἶχε μιλήσει, ἀφοῦ τόσο ρητὰ ὑποσχέθηκε στὸν ἑαυτό του, νὰ σωπάσει; Τόσοι λόγοι τοῦ συμβούλευαν τὴ σιωπὴ! Καὶ τὰ λόγια, ἀσυναίσθητα εἶχανε βγεῖ ἀπ' τὰ χεῖλη του ἐνῶ κοίταζε αὐτὴν τὴ γυναῖκα. Ἐκείνη ἀπότομα εἶχε τραθήξει τὸ μαντήλι της γιὰ νὰ τὸν κοιτάξει κατὰμματα, μετὰ τὰ βουρκωμένα της μάτια, ποὺ μεγάλωναν ἀκόμα περισσότερο.

Μὰ ὁ ἀστυνόμος, εἶχε προχωρήσει ζωηρά.

— Τί; Τί εἶπατε;

Κι ὁ Ζάκ, μπρὸς στὴν ἀκίνητη ματιὰ τῆς Σεβερίνης, εἶπε τὸ τί εἶχε δεῖ:

Τὸ φωτισμένο δαγόνι περνώντας μες στὴ νύχτα, μ' ὅλη τὴ δύναμη, καὶ τὰ δυὸ φευγαλέα ἀνδρικὰ προφίλ. Ὁ ἓνας ἀναποδογυρισμένος, ὁ ἄλλος μετὰ τὸ μαχαίρι στὸ χέρι.

Δίπλα στὴ γυναῖκα του ὁ Ρουμπῶ ἄκουε, στυλῶνοντας ἀπάνω της τὰ μεγάλα ζωηρὰ μάτια του.

— Τὸ λοιπόν, ρώτησε ὁ ἀστυνόμος, θὰ μπορούσατε ν' ἀναγνωρίζατε τὸ δολοφόνου;

— Ὦ, αὐτὸ ὄχι, δὲν πιστεύω.

— Φοροῦσε παλτό ἢ μπλούζα;

— Δὲ θὰ μπορούσα νὰ βεβαιώσω τίποτα. Φαντασθήτε ἓνα τραῖνο ποὺ ἔτρεχε ὀγδόντα χιλιόμετρα τὴν ὥρα!

Ἡ Σεβερλίνη, παρὰ τὴ θέληση της, ἀντάλαξε μιὰ ματιά μὲ τὸ Ρουμπῶ ποὺ εἶχε τὴ δύναμη νὰ πεῖ.

— Πραγματικῶς, χρειαζόνταν καλὰ μάτια γι αὐτὴν τὴν δουλειά.

— Ἀδιάφορο, συμπέρανε ὁ κ. Κῶς, νὰ, ἐνδιαφέρουσα κατὰθεση. Ὁ ἀνακριτὴς θὰ σᾶς βοηθήσει νὰ δεῖτε καθαρά, μέσα σ' ὅλα αὐτά... Κύριε Λαντιέ καὶ κύριε Ρουμπῶ δόστε μου τὰ σωστά σας ὀνόματα γιὰ τὶς προσκλήσεις.

Τελείωσε. Οἱ περλεργοὶ διαλυθήκανε σιγὰ σιγὰ κ' ἡ ὑπηρεσία τοῦ σταθμοῦ ξαναπῆρε τὴ ζωηράδα της.

Ὁ Ρουμπῶ ἀνγκάστηκε προπάντων ν' ἀσχοληθεῖ γιὰ τὸ «Ὁμνιμπους» τῶν ἐννέκ καὶ πενήντα, ὅπου ἀνέβαιναν κιόλας οἱ ἐπιβάτες. Εἶχε σφίξει τὸ χέρι τοῦ Ζάκ, πολὺ πιὸ δυνατὰ ἀπ' ἄλλες φορές. Κι αὐτὸς ποὺ εἶχε μείνει μόνος μὲ τὴ Σεβερλίνη πῖτω ἀπ' τὴ μαντὰμ Λεμπλέ, τὸν Πεκὲ καὶ τὴ Φιλομένη, ποὺ φεύγανε μουρμουρίζοντας, νόμιζε πῶς εἶχε χρέος νὰ τὴ συνοδέφει κάτω ἀπ' τὴ μαρκίζα, ὥς τὴ σκάλα τοῦ προσωπικοῦ, μὴ βρίσκοντας νὰ τῆς πεῖ τίποτα, κι ὥστόσο ἔμενε δίπλα της, σὰ νὰ εἶχε ἀρχίσει μεταξὺ τους κάποιος δεσμός. Τώρα, ἡ εὐθυμία τῆς μέρας εἶχε μεγαλώσει. Καθαρὸς πειὰ ὁ ἥλιος ἀνέβαινε νικητῆς τῆς πρωϊνῆς ὀμίχλης, ἐνῶ ὁ θαλασσινὸς ἀέρας ποὺ ὅσο δυνάμωνε τόσο μεγάλωνε κ' ἡ φουσκοθαλασσιά, σκορποῦσε τὴν ἀρμυρὴ δροσιά του. Καὶ καθὼς, τέλος, τὴν ἄφηνε, κοίταξε τὰ μεγάλα

της μάτια, πού ἡ τρομαγμένη καὶ παρακαλεστική του γλῶσσα τὸν εἶχε τόσο βαθειὰ συγκινήσει.

Μὰ ἀκούστηκε μιὰ ἀνάλαφρη σφυριξιά. Ἡ μηχανὴ ἀπάντησε, μὲ μιὰν ἄλλη μακρόσυρτη καὶ τὸ τραῖνο τῶν ἐννέα καὶ πενήντα κουνήθηκε, κύλησε πρὶς γρήγορα, χάθηκε πέρα μακριά, μέσ στη χρυσή τὴ σκόνῃ τοῦ ἡλίου.

IV

Τὴν ἡμέρα κείνη, μεσοδδόμαδα — εἴταν ἡ δεύτερη βδομάδα τοῦ Μάρτη—ὁ κ. Ντενιζέ, ὁ ἀνακριτής, ξανακάλεσε στὸ γραφεῖο του, στὸ Δικαστικό μέγαρο τῆς Ρουένης, κάμποσους σημαντικοὺς μάρτυρες γιὰ τὴν ὑπόθεση Γκρανμορέν. Ἐδῶ καὶ τρεῖς βδομάδες τώρα ἡ ὑπόθεση αὐτὴ σήκωνε τὸν κόσμον στὸ πόδι. Εἶχε ἀναστατώσει τὴ Ρουέν, ξετρέλλανε ἀλάκερο Παρίσι καὶ οἱ ἀντιπολιτευόμενες ἐφημερίδες πού χτυπούσανε τὴν αὐτοκρατορία μὲ τὴ ζωηρὴ καμπάνια τους, τὴνε μεταχειρίστηκαν ὡς πολεμικὸ μηχανήμα.

Ἐδινε πιότερο πυρετὸ στὸν ἐκλογικὸ ἀγῶνα, γιὰτὶ οἱ γενικὲς ἐκλογές πού ἀπασχολοῦσανε ὅλη τὴν πολιτική, ὅπου κι ἂν εἴτανε, σίμωναν. Σὲ δυὸ συνελεύσεις τῆς Βουλῆς εἶχε γίνει τοῦ κουτρούλη τὸ πανηγύρι. Στὴ μιὰ συνέλευση οἱ ἀντιπολιτευόμενοι ἀμφισβητήσανε μὲ πείσμα τὴ νομιμότητα τῆς ἐξουσίας, σὲ δυὸ βουλευτὲς, πού εἴτανε μὲ τὸ μέρος τοῦ αὐτοκράτορα. Στὴν ἄλλη πάλι χτύπησαν μὲ λύσσα τὸ νομάρχῃ τοῦ Σηκουάνα, ζητώντας σώνει καὶ καλὰ νὰ ἐκλέγει Δημοτικὸ Συμβούλιο. Καὶ ἡ ὑπόθεση Γκρανμορέν ἔπεφτε στὴν ὥρᾳ γιὰ νὰ τραβήξουν κορδόνι οἱ ταραχές.

Κουσκουσουρέματα ὅλως διόλου παράξενα παίρνανε καὶ δίνανε καὶ κάθε πρωτὶ οἱ ἐφημερίδες εἴτανε γεμάτες

ὑποθέσεις πού δριζῶνε τὴν κυβέρνηση. Ἀπ' τὴ μιᾷ, ἀφην-
ναν νὰ ἐννοηθεῖ πῶς τὸ θῦμα, ἄνθρωπος τοῦ παλατιοῦ,
πρώην ἀνώτερος δικαστῆς, ταξιάρχης τῆς Λεγεῶνος τῆς
τιμῆς, πλούσιος μ' ἑκατομμύρια, περνοῦσε τὴ ζωὴ του
μὲς στὶς πιὸ ἄσελγες κακοήθειες. Ἀπ' τὴν ἄλλη, μιᾷ
καὶ ἡ ἀνάκριση δὲν κατάρφερε τίποτα, ἄρχισαν νὰ κατη-
γοροῦν τὴν ἀστυνομίαν καὶ τὴ δικαιοσύνη, πῶς τάχατες
εἴταν τὸ ἓνα μὲ τὸ φονιά. Σκάρωναν μάλιστα καὶ ἀστεία
πάνω σ' αὐτὸν τὸν θρυλικὸ δολοφόνον τὸν ἀνεύρετο. Καὶ
μὲ τὸ νὰ μὴν εἶχαν πολλὴν ἀλήθεια μέσα τους αὐτὲς οἱ
ἐπιθέσεις δὲ θὰ πεῖ πῶς δὲ χτυποῦσανε κατὰκαρδᾶ τὴν
κυβέρνηση.

Κ' ἔτσι, ὁ κ. Ντενιζέ, ἐνιωθε πολὺ καλὰ ὅλη τὴν εὐ-
θύνη πού τοῦ εἶχαν φορτώσει στὸ σῆμα.

Τὸ παίρνε κι αὐτὸς ἀπὸ καρδιάς, πολὺ πιότερο μά-
λιστα, γιατί εἴτανε φιλόδοξος καὶ περίμενε ἀνυπόμονα
μιᾷ τέτοια ὑπόθεση, γιὰ νὰ βγάλει στὴ φόρᾶ τὰ μεγάλα
του προτερήματα, τὴ διορατικότητά καὶ τὴ δραστηριό-
τητά του. Γι' αὐτὸ πῆρε ἀπάνω του τὴν ὑπόθεση. Εἴτανε
γιὸς κάποιου Νονρμαντέζου τσέλιγκα, εἶχε σπουδάσει
νομικὰ στὸ Κιὲν καὶ εἶχε μπεῖ ἀρκετὰ ἀργὰ στὸ δικα-
στικὸ στάδιο, ὅπου ἡ ἀγροτική του καταγωγὴ, πού τὴνε
βάραινε κιόλας μιᾷ χρεωκοπίᾳ τοῦ πατέρα του, ἔκαναν
δύσκαλον τὸν προδιδασμὸν. Ἀντιεισαγγελέας στὸ Μπερνάλ,
στὴ Ντιέππη, στὴ Χάδρη, ἔκανε δέκα ἀλάκερα χρόνια
γιὰ νὰ πάει αὐτοκρατικὸς ἐπίτροπος στὸ Πόντ—᾽Οντε-
μέρ. Ὅποτε τὸν ἔστειλαν στὴ Ρουέν, ἀντιεισαγγελέα
πάλι, κ' ἔκανε αὐτοῦ τὸν ἀνακριτὴ, τῶρα κιόλας πού
εἶχε ξεπεράσει καὶ τὰ πενήντα.

Δίχως περιστοίαν, νιώθοντας ὁλοένα νὰ τὸν τρώει ἡ
ἀνάγκη πού δὲν μποροῦσε νὰ τὴν ἱκανοποιήσει μὲ τὸν
ἱσχνὸ μισθὸ του, ζοῦσε ὅπως ὅλοι οἱ κακοπλερωμένοι

κατώτεροι δικαστικοί· κατάσταση, τέλος πάντων, πού τὴν παραδέχονται οἱ μέτριοι ἄνθρωποι καὶ στὴν ὁποίαν μένουν οἱ μεγαλοφυῖες, ἐνῶ τοὺς τρώει τὸ σικότι ὁ φλογερὸς ὁ πόθος, περιμένοντας ἀπ' ὥρα σὲ ὥρα, νὰ πουλήθουν. Αὐτός, εἶχε μιὰ ζωρηρὴ ἐξυπνάδα, εἶταν ἀνοιχτὸς ἄνθρωπος, ἀκόμα καὶ τίμιος, ἐρωτεμένος μὲ τὴ δουλειὰ του, μεθυσμένος μὲ τὴν παντοδυναμίαν του, πού τὸν ἔκανε μὲς στὸ γραφεῖο του ἀπόλυτο ἄρχοντα τῆς ἐλευθερίας τῶν ἄλλων.

Τὸ συμφέρο του μονάχα συγκρατοῦσε τὸ πάθος του καὶ τόσο τραδοῦσε ἢ καρδιά του νὰ πάρει παράσημο καὶ νὰ μεταφερθεῖ στὸ Παρίσι, πού ἔτσι ἐρωτεμένο καθὼς εἶτανε μὲ τὴν ἀλήθεια, ἀφοῦ πρῶτα ἀφαρπάστηκ' τὴν πρώτη μέρα τῆς ἀνάκρισης, προχωροῦσε τώρα μὲ μεγάλη φρονιμάδα, προσέχοντας ἀπ' ὅλες τῆς μεριὲς μὴ σκοντάψει καὶ πέσει σὲ καμμιὰ λάκκα καὶ τσακίσει αὐτοῦ μέσα δλόκληρο τὸ μέλλον του.

Πρέπει νὰ ποῦμε κιόλας πῶς ὁ κ. Ντενιζὲ εἶτα προειδοποιημένος, γιατί ἀπ' τὴν ἀρχὴν ἀκόμα τῆς ἐρευνᾶς του, κάποιος φίλος τὸν εἶχε συμβουλέψει νὰ πάει ἴσαμε τὸ Παρίσι καὶ νὰ φέρει μιὰ βολτίτσα στὸ Ὑπουργεῖο τῆς Δικαιοσύνης.

Ἐκεῖ τὰ εἶπανε πολὺ μὲ τὸ γενικὸ γραμματέα, τὸ κύριο Καμὺ—Λαμότ, πρόσωπο σημαντικόν, πού ἀκούγότανε ὁ λόγος του γιὰ τοὺς διορισμούς καὶ πού ὁλοέναντι εἶχε δοσοληψίες μὲ τὸ Παλάτι.

Εἶταν ὁμορφάνθρωπος, εἶχε ξεκινήσει σὰν κι αὐτὸς ἀπὸ ἀντεισαγγελέας, μὰ μὲ τίς σχέσεις του καὶ μὲ τὴ γυναῖκα του κατάφερε νὰ βγεῖ βουλευτὴς καὶ γίνηκε Μέγας ἀξιωματικὸς τῆς Λεγεώνας τῆς Τιμῆς.

Ἡ ὑπόθεση εἶχε ἔρθει στὰ χέρια του μὲ πολὺ φυσικὸν τρόπο. Ὁ αὐτοκρατορικὸς ἐπίτροπος τῆς Ρουέννης, ἀνὴρ

συχος γι' αὐτὸ τὸ ὑποπτο Ἰδράμα. Ὁδου τὸ θῶμα εἶταν κάποιος πρῶην δικαστικός, εἶχε τὴν πρόνοια ν' ἀποταθεῖ στὸ Ὑπουργεῖο, μὰ κι αὐτὸ τὴν ἔδγαλε ἀπὸ πάνω του παραδίνοντάς τὴν στὸ γενικό του γραμματέα. Κ' ἐδῶ ὑπῆρχε μιὰ συνάντηση. Ὁ κ. Καμυ-Λαμότ εἶταν ἀκριδῶς παλιὸς συμμαθητὴς τοῦ προέδρου Γκρανμορέν, μικρότερος κατὰ μερικὰ χρόνια. Εἶχανε μείνει μαζὶ τόσο στενοὶ φίλοι πὺ αὐτὸς γνῶριζε καὶ τὴς ἀσέλγειές του ἀκόμα. Γι' αὐτὸ μιλοῦσε γιὰ τὸν τραγικὸ θάνατο τοῦ φίλου του μὲ βαθεῖα θλίψη καὶ τὸ μόνο πὺ εἶπε στὸν κ. Ντενιζέ, εἶταν ὁ φλογερός του πόθος νὰ χτυπηθεῖ ὁ ἔνοχος. Μὰ δὲν ἔκρυβε κιόλας πῶς τὸ Παλάτι ἀδημονοῦσε γιὰ τὸν υπερβολικὸ θόρυβο. Τέλος ἔλαβε τὴν ἐλευθερίαν νὰ τοῦ συστήσει μεγάλη λεπτότητα.

Τὸ κάτω κάτω τῆς γραφῆς, ὁ δικαστικός εἶχε καταλάβει πῶς δὲν ἔπρεπε νὰ διάζεται καὶ μάλιστα νὰ μὴ ριψοκινδυνεύει σὲ τίποτα «δίχως τὴν ἐκ τῶν προτέρων συναίνεσιν». Εἶχε μάλιστα ἐπιστρέψει στὴ Ρουένῃ μὲ τὴ βεβαιότητα πῶς, κι ἀπὸ μέρους του, ὁ κύριος γενικός, εἶχε βάλει δικούς του νὰ ξεδιαλύνουν τὴν ὑπόθεσιν. Θέλανε τὸ λοιπὸν νὰ μάθουν τὴν ἀλήθειαν γιὰ νὰ τὴν κρύψουν ἀκόμα καλλίτερα ἂν εἶταν ἀνάγκη.

Ὡστόσο, οἱ μέρες περνοῦσανε κι ὁ κ. Ντενιζέ, μ' ὄλο πὺ βίαζε τὴν ὑπομονή του, ἐρεθιζότανε μὲ τὰ χωρατὰ πὺ ἔκανε ὁ τύπος.

Ὑστερα, ὁ ἀστυνομικὸς ξανάδγαине στὴ μέση μὲ σηκωμένη τὴ μύτη σὰν καλὸ σκυλάκι. Τοῦ εἶχε κατέβει νὰ βρεῖ τ' ἀληθινὰ ἴχνη, γιὰ νὰ πῶνε πῶς πρῶτος τὰ μυρίστηκε, κ' ὕστερα ἄς τὰ παρατοῦσε πίσω ἂν τοῦδιναν τέτοια διαταγή. Καὶ περιμένοντας ἀπ' τὸ ὑπουργεῖο κανένα γράμμα, καμμιά συμβουλή, κανένα ἀπλὸ συνιάλο, πὺ ἀργοῦσε νάρθει, ξανάπιασε πάλι στὸ χέρι τὴν ἀνά-

κριση με δραστηριότητα. Καμμιά ἀπ'τις δυὸ τρεῖς συλ-
λήψεις ποὺ εἶχε κάνει δὲν μπόρεσε νὰ κρατηθεῖ.

Μὰ ξαφνικά, τὸ ἀνοιγμα τῆς διαθήκης τοῦ προέδρου
Γκρανμορέν, ξύπνησε μέσα του μιὰν ὑπόφια, ποὺ κι ἀπὸ
τὴν πρώτη στιγμή τὴν εἶχε βάλει μὲ τὸ νοῦ του: τὴν
πιθανὴ ἐνοχὴ τῶν Ρουμπώ. Ἡ διαθήκη αὐτὴ, γεμάτη
παράξενα κληροδοτήματα, εἶχε κ'ἐνα ποὺ κατάστανε τὴν
Σεδερίνη κληρονόμο τοῦ σπιτιοῦ ποὺ βρισκότανε στὸ
Κρουλ ντὲ Μοφρά.

Ἀπ'τὴ στιγμή αὐτὴ τὸ ἐλατήριο τοῦ ἐγκλήματος
ποὺ μάταια τὸ εἶχανε ζητήσῃ ἴσαμε τότες, εἶχε βρεθεῖ
πειὰ: οἱ Ρουμπώ, γνωρίζοντας τὸ κληροδοτήμα, πιθανὸν
νὰ δολοφόνησαν τὸν εὐεργέτη τους, γιὰ νὰ τ' ἀπολά-
ψουνε μιὰν ὥρα ἀρχήτερα. Αὐτὸ τοῦ εἶχε καθίσει, προ-
πάντω σὰν ἄκουσε τὸν κ. Καμύ, νὰ μιλάει ἀλλιώτικα
γιὰ τὴ μαντάμ Ρουμπώ, ποὺ κάποτε τὴν εἶχε γνωρίσει
στὸ σπῆτι τοῦ Προέδρου, τότες ποὺ εἶταν κορίτσι ἀκόμα.
Ἀλλά, πόσες ἀναληθοφάνειες! πόσες ὀλικῆς καὶ ἡθικῆς
πιθανότητες.

Ἀπ' τὸν καιρὸ ποὺ κατεύθυνε τὶς ἔρευνές του
σ'αὐτὸ τὸ δρόμο, σκουντουφλοῦσε σὲ κάθε βῆμα, μπρο-
στὰ σὲ γεγονότα ποὺ παραστρατούσανε τὴν ἀρχικὴ ἰδέα
μιας κλασικῆς μεθοδικῆς ἔρευνας. Τίποτα δὲ φωτίζό-
τανε. Ἡ μεγάλη κεντρικὴ ἀναλαμπή, τὸ ἀρχικὸ αἶτιον
ποὺ θὰ τὰ φώτιζε ὅλα, ἔλειπε.

Εἶταν καὶ κάποιος ἄλλος δρόμος ποὺ ὁ κ. Ντενιζ
δὲν τὸν ἔχανε ἀπ' τὸ μάτι: εἶταν ὁ δρόμος ποὺ κατὰ τὴν
γνώμη τοῦ ἴδιου τοῦ Ρουμπώ, κάποιος, χάρις στὴν
ἀναμπομπούλα τοῦ φευγιοῦ, θὰ εἶχε τρυπώσει στὸ βα-
γόνι. Αὐτός εἶταν ὁ περίφημος ἀνεύρετος δολοφόνος, ὁ
θρυλικός, ποὺ γι' αὐτὸν ὅλα τ' ἀντιπολιτευόμενα φύλλα
ξερομασούσανε τὰ λόγια τους. Στὴν ἀρχὴ ὅλες οἱ προσ-

πάθειες που κατάβαλε ή ανάκριση είτανε για να βρει λίγο πολύ τά χαρακτηριστικά του ανθρώπου αυτού στη Ρουένη απ' όπου είχε φύγει, στο Μπαρραντέν όπου είχε κατέδει, μα δε βγήκε τίποτα τὸ θετικό. Κάμποσοι μάλιστα μάρτυρες δὲν παραδεχόντανε τὴν πιθανότητα πὼς μπορούσε κανεὶς νὰ καταλάβει ἐξ ἐφόδου τὸ βαγόνι κι ἄλλοι δίνανε πληροφορίες που ἀντέλεγε ή μιὰ τὴν ἄλλη. Κ' ἔτσι, καθὼς πηγαιναν τὰ πράματα, δὲ θὰ κατὰλγηε πουθενὰ ή ἀνάκριση, ὅταν ξάφνου, ὁ ἀνακριτὴς ἐξετάζοντας τὸ φύλακα Μιζάρ, σκόνταψε δίχως νὰ τὸ θέλει στὴ δραματικὴ περιπέτεια τοῦ Καμπύς καὶ τῆς Αουϊζέττας, τὸ κορίτσι ἐκεῖνο που τὸ διακόρεψε ὁ πρόεδρος καὶ που πῆγε νὰ πεθάνει στὸ σπῆτι τοῦ καλοῦ της.

Εἶτανε γι' αὐτὸν σωστὸ ἀστροπελέκι. Σὰ βουνό, ή κλασικὴ μεθοδικὴ ἔρευνα, παρουσιάστηκε στὸ μυαλό του. "Ο,τι χρειαζότανε, τῶδρισκε. Φοβέρες τοῦ ὑλοτόμου πὼς θὰ σκότωνε τὸ θῦμα, ἐλεεινὰ προηγούμενα, ἕνα «ἄλλοθι» που τὸ ἐπικαλέστηκε ἀδέξια ὁ ἔνοχος καὶ που δὲν μπορούσε νὰ τ' ἀποδείξει. Κρυφά κρυφά, σὲ μιὰ στιγμὴ που τὸν εἶχε πιάσει ή ἔμπνευση τῆς δραστηριότητας, διάταξε καὶ ξεσήκωσαν «ἄρον ἄρον» τὸν Καμπύς, απ' τὸ σπιτάκι του, στὸ βάθος τοῦ δάσου, ἕνα εἶδος ἀπόκρυφο λημέρι όπου τὸν εἶχανε βρεῖ μ' ἕνα ματωμένο πανταλόνι. Κι ὁ ἀνακριτὴς, ἂν καὶ τὰῶαζε μὲ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ του, ἐνάντια στὴν πεποίθησή που ὀλοένα τὸν κυρίευε, ἂν κ' ἔλεγε νὰ μὴν παρατήσῃ τὴν ὑπόθεση που εἶχε κάνει γιὰ τοὺς Ρουμπώ, πηγαινε νὰ πετάζει απ' τὴ χαρά του, στὴ σκέψη, πὼς πρῶτος αὐτὸς τὰ εἶχε μυριστεῖ καὶ εἶχε ἀναγκλῦσει τὸν πραγματικὸ ἔνοχο. Μὲ σκοπὸ νὰ πάρει πειὰ τελειωτικὰ τὴν ἀπόφασή του, εἶχε καλέσει ἐκεῖνη τὴν ἡμέρα, στὸ γραφεῖο του, ἄρκε-

τοὺς μάρτυρες, ποὺ τοὺς εἶχε ἀκούσει τῇ δεύτερῃ μέρᾳ, σὰν εἶχε γίνει τὸ κακούργημα.

Τὸ γραφεῖο τοῦ ἀνακριτῆ εἶταν πρὸς τὸ μέρος τῆς ὁδοῦ Ζάν-ντ' Ἀρκ, στὸ παλιὸ τὸ χτίριο τὸ ξεχαρδαλωμένο, στριμωγμένο στὰ πλευρὰ τοῦ ἀρχαίου παλατιοῦ ποὺ εἶχαν οἱ Δούκες τῆς Νορμανδίας καὶ ποὺ σήμερα εἶχε μεταβληθεῖ σὲ Δικαστικὸ Μέγαρο, σὰν ἀτιμασμένο ἀπὸ μιὰ τόσο κακομούτσουνη γειτονιά.

Τὸ μεγάλο ἐκεῖνο θλιβερὸ δωμάτιο, βρισκότανε στὸ ἰσόγειο καὶ τὸ φῶς του εἶταν τόσο μouxρό, ποὺ ἔπρεπε ν' ἀνάψει κανεὶς λάμπα ἀπ' τὶς τρεῖς τ' ἀπόγεμα τὸ χειμῶνα. Ταπετσαρισμένο μ' ἓνα παλιὸ πράσινο ξεθωριασμένο χαρτί δὲν εἶχε ἄλλην ἐπίπλωση ἀπὸ δυὸ πολυθρόνες, τέσσερις καρέκλες, τὸ γραφεῖο τοῦ δικαστῆ, τὸ μικρὸ τραπεζάκι τοῦ γραφέα. καὶ πάνω στὴν ψυχρὴ τῇ σόμπα, δυὸ μπρούτζινες κουπες κι ἀνάμεσα τοὺς ἓνα ρολοῖ ἀπὸ μαῦρο μάρμαρο. Πίσω ἀπ' τὸ γραφεῖο, μιὰ πόρτα ἐβλεπε σ' ἓνα δεύτερο δωμάτιο, ὅπου ὁ ἀνακριτῆς φύλαγε καμμιὰ φορὰ τὰ πρόσωπα ποὺ ἤθελε νὰ χεῖ στὴ διάθεσή του· ἐνῶ ἡ πόρτα τῆς εἰσόδου ἀνοίγε ἀπευθείας σ' ἓνα φαρδὺ διάδρομο, γαρνιρισμένο μὲ παγκάκια, κ' ἐκεῖ περίμεναν οἱ μάρτυρες. Ἀπὸ τὴ μιὰμιση, ἀν καὶ ἡ κλήση εἶτανε γιὰ τὶς δύο, οἱ Ρουμπῶ εἶταν ἐκεῖ. Ἐρχόνταν ἀπὸ τὴ Χάδρη, μόλις εἶχανε τὸν καιρὸ νὰ κολατσίσουν σ' ἓνα μικρὸ ἐστιατόριο τῆς Μεγάλης Ὀδοῦ. Κ' οἱ δύο τοὺς ντυμένοι στὰ μαῦρα, ἐκεῖνος μὲ ρεντιγκότα, ἐκεῖνη μὲ μεταξωτὸ φουστάνι, σὰν κυρία, εἶχε μιὰ σοδαρότητα, κάπως κουρασμένη καὶ θλιμμένη, αὐτὴν ἀκριδῶς ποὺ ἔχουν οἱ φαμίλιες σὰ χάνουν κάποιο συγγενῆ τοὺς. Εἶχε καθίσει σ' ἓναν πάγκο, ἀκίνητη, ἀμίλητη, ἐνῶ ἐκεῖνος, ὀρθιος, μὲ τὰ χέρια πίσω, σουλάτσαρε σιγὰ σιγὰ, μπροστὰ τῆς.

Μὰ σὲ κάθε στροφή οἱ ματιές τους ἀνταμωνόντανε καὶ ἡ κρυμμένη τους στενοχώρια περνοῦσε τότε σὰ σκιά πάνω στὰ βουδά τους πρόσωπα. Ἄν καὶ τοὺς εἶχε χαροποιήσει τὸ κληροδότημα τοῦ Κρουὰ ντὲ Μοφρά, ξαναζωντάνεψε πάλι τοὺς φόβους τοὺς· γιατί ἡ φαμίλια τοῦ προέδρου, προπάντων ἡ κόρη του, προσβάλλθηκαν ἀπ' τὰ παράξενα κληροδοτήματα, τόσο πολλά, σχεδὸν ἡ μισὴ περιουσία καὶ λέγανε νὰ χτυπήσουν δικαστικῶς τὴ διαθήκη.

Ἡ μαντὰμ Λασεναί, ποὺ τὴν ἐσπρωχνε ὁ ἄντρας της, φαινόταν ἐξαιρετικὰ σκληρὴ στὴ Σεδερίνη καὶ τὴνε φόρτωνε μάλιστα μὲ πολὺ βαρεῖες ὑποψίες. Ἐξάλλου, ἡ σκέψη κάποιας μαρτυρίας, ποὺ ὁ Ρουμπὼ δὲν τὴν εἶχε συλλογιστεῖ στὴν ἀρχή, δὲν τὸν ἄφηνε τώρα νὰ ἡσυχάσει ἀπ' τὸ φόβο. Εἶταν τὸ γράμμα ποὺ ἀνάγκασε τὴ γυναῖκα του νὰ τὸ γράψει, γιὰ νὰ βάλει τὸν πρόεδρο Γκρανμερέν νὰ φύγει. Ἄν ὁ πρόεδρος δὲν εἶχε ξεσκίσει τὸ γράμμα, θὰ τὸ βρίσκανε καὶ θὰ γνωρίζανε τὸ γράψιμο.

Πάλι καλὰ ποὺ περνοῦσαν οἱ μέρες, κι ἀκόμα τίποτα δὲν εἶχε βγεῖ στὴ μέση. Ἄρα, τὸ γράμμα θὰ εἶταν ξεσκισμένο. Ὡστόσο, κάθε κλήση τοῦ ἀνακριτῆ, περεχοῦσε πατόκορφα τ' ἀντρόγυνο μὲ κρύον ἰδρὸ, κι ἄς βαστούσανε κ' εἰς τοὺς πόζα, ὅλο ἀξιοπρέπεια, καθὼς ταιριάζει σὲ κληρονόμους καὶ σὲ μάρτυρες.

Χτύπησε δυὸ τὸ ρολόϊ. Φάνηκε κι ὁ Ζάκ. Αὐτὸς ἐρχόταν ἀπ' τὸ Παρίσι. Μάνι μάνι ὁ Ρουμπὼ προχώρησε καὶ τοῦδωσε τὸ χέρι γελαστά.

— Ἄ! καὶ σὰς σὰς ἔχουν ἀνησυχήσει, ἔ; . . Γίνεται πειὰ ὀχληρὴ αὐτὴ ἡ θλιθερὴ ὑπόθεση ποὺ δὲ λέει νὰ πάρει τέλος!

Ὁ Ζάκ, βλέποντας τὴ Σεδερίνη ποὺ καθόταν ἀκί-

νητη, στάθηκε σὰν ξύλο. Ἐδῶ καὶ τρεῖς βδομάδες τώρα, κάθε ταξίδι του στὴ Χάδρη, ὁ ὑποσταθμάρχης ὅλο καὶ τὸν ὑποχρέωνε μ' ἓνα σωρὸ ταιριμόνιες. Μάλιστα, μιὰ φορά ἀναγκάστηκε νὰ δεχτεῖ κ' ἓνα γεῦμα. Καὶ κοντὰ στὴ νεαρὴ γυναῖκα, τὸν ξανάπιασε πάλι ἡ ἀνατριχίλα του καὶ μιὰ πιὸ μεγάλη ταραχὴ. Θὰ τὴν ἐπιθυμοῦσε τὸ λοιπὸν κι αὐτήν; Ἡ καρδιά του χτυποῦσε, τὰ χέρια του καίγανε, μόνο πὺ ἐδλεπε τὴ λευκὴ γραμμὴ τοῦ λαιμοῦ της, γύρω στὴ χαραμάδα τοῦ κορσάζου. Γι' αὐτό, ἀπ' ἐδῶ καὶ πέρα, εἶχε πάρει γιὰ καλὰ τὴν ἀπόφαση νὰ τὴν ἀποφύγει.

— Καὶ τί λένε γιὰ τὴν ὑπόθεση στὸ Παρίσι; εἶπε ὁ Ρουμπώ· βλέπετε δὲν ξαίρουν τίποτα, ποτές του δὲ θὰ μάθουν τίποτα... Ἐλάτε λοιπὸν νὰ πεῖτε μιὰ καλημέρα στὴ γυναῖκα μου.

Τὸν τράδηξε. Θέλοντας καὶ μὴ, ὁ Ζῆκ πλησίασε, χαιρέτησε τὴ Σεδερίνη, πὺ κι αὐτὴ στενοχωρεμένη χαμογελοῦσε σὰ φοβιτοσάτικο παιδί:

Προσπαθοῦσε νὰ μιᾷ γιὰ διάφορα πράματα, ἐνῶ τὰ μάτια τοῦ συζύγου καὶ τῆς γυναίκας δὲν ἔφευγαν ἀπὸ πάνω του, σὰ νὰ προσπαθοῦσαν νὰ διαβάσουν, πιὸ πέρα ἀκόμα κι ἀπὸ τὴ σκέψη του, μέσα σὲ ἀόριστα ὄνειρα πὺ κι ὁ ἴδιος ἀκόμα φοβοτάνε νὰ κατέδει ἴσα-μ' αὐτά. Γιατὶ εἶταν τόσο ψυχρὸς; Γιατὶ φαινότανε σὰ νὰ τοὺς ἀπόφευγε; Μήπως ξυπνοῦσαν μέσα του καλλίτερα οἱ ἀναμνήσεις τοῦ τί εἶχε δεῖ; Μήπως τοὺς εἶχανε φωνάξει γιὰ νὰ τοὺς φέρουν πρόσωπο μὲ πρόσωπο; Τὸ μοναδικὸ αὐτὸ μάρτυρα πὺ τὸν τρέμανε, θέλανε νὰ τὸν κατηχήσουν, νὰ τὸν πάρουν μὲ τὸ μέρος τους καὶ νὰ συνδεθοῦν μαζί του μὲ τόσο ἀδερφικὰ δεσμὰ πὺ νὰ μὴ μπορεῖ ὕστερα νὰ βρεῖ τὸ θάρρος νὰ τοὺς μαρτυρήσει.

Στενοχωρεμένος, ὁ ὑποσταθμάρχης, μίλησε πρῶτος γιὰ τὴν ὑπόθεσιν.

— Τὸ λοιπόν, δὲ βάζετε μὲ τὸ νοῦ σας, γιὰτὶ μᾶς ἔχουμε καλέσει, ἔ; λέτε νὰ ὑπάρχει τίποτα νεώτερο; Ὁ Ζάκ ἔκανε μιὰν ἀδιάφορη χειρονομία.

— Κάτι λέγανε, πολλὴ ὥρα, στὸ σταθμό, σὰν ἔφθασα. Μιλοῦσανε γιὰ κάποια σύλληψη.

Οἱ Ρουμπὼ ξαφνιάστηκαν, πολὺ ταραγμένοι, πολὺ στενοχωρεμένοι. Κάποια σύλληψη; Κανεὶς δὲν τοὺς εἶχε πεῖ τίποτα! Σύλληψη ποὺ ἔγινε ἢ ποὺ πρόκειται νὰ γίνηι; Τοῦ γινήκανε φόρτωμα μὲ τὰ ρωτήματα τους, μ' αὐτὸς δὲν ἤξαιρε τίποτα παραπάνω. Τὴ στιγμὴ ἐκείνη, στὸ διάδρομο, κάτι βήματα, ἀποτραδῆξαν τὴν προσοχὴ τῆς Σεδερίνης.

— Νά, ἡ Βέρθα κι ὁ ἄντρας της, μουρμούρισε.

Εἴταν πραγματικὰ οἱ Λασεναί. Περάσανε, τεντωμένοι σὰν ξύλα, μπρὸς ἀπ' τοὺς Ρουμπὼ. Ἡ γυναίκα δὲν ἔρριξε μῆτε ματιὰ στὴν παλιά της φιληνάδα. Κ' ἓνας κλητήρας τοὺς ἔμπασε μονομιᾶς στὸ γραφεῖο τοῦ ἀνακριτῆ.

— Ἀ, ναί! Τώρα θὰ μᾶς βγάλουν τὴν ψυχὴ ἀνάποδα, εἶπε ὁ Ρουμπὼ. Τουλάχιστο δυὸ ὥρες θὰ περιμένουμε ἐδῶ... Δὲν κάθεστε! Ὁ ἴδιος εἶχε καθίσει στ' ἀριστερὰ τῆς Σεδερίνης καὶ μὲ τὸ χέρι του ἔδειχνε στὸ Ζάκ, νὰ καθίσει ἀπ' τ' ἄλλο τὸ μέρος. Αὐτὸς ἔμεινε ὀρθιος, λιγάκι ἀκόμη. Ὑστερα, καθὼς ἐκείνη τὸν κοίταξε μὲ τὸ γλυκὸ καὶ φοβιστάρικο της ὕφος, ἄφησε τὸν ἑαυτὸ του νὰ πέσει ἀπάνω στὸν πάγκο. Ἐκείνη εἴτανε λιγνούτσικη ἀνάμεσα τους, τὴν ἐνιωθε τρυφερὴ καὶ ὑποταχτικὴ, κ' ἡ χλιαρὴ ἄχνα ποὺ ἔδχαινε ἀπ' αὐτὴν τὴ γυναίκα, ἐνῶ περίμεναν τόσες ὥρες, τονε μούδιαζε σιγὰ σιγὰ ὁλόκληρο.

Στὸ γραφεῖο τοῦ κ. Ντενιζέ, θᾶρχιζε ἡ ἐξέτασις.

Ἡ ἀνάκριση εἶχε φτιάξει κιόλας δολόκληρη μιὰ τεράστια δικογραφία, μάτσα μάτσα χαρτιά, σὲ μεγάλα γαλάζια φάκελλα. Ἐκάναν ὅ,τι μπόρεσαν γιὰ νὰ παρακολουθήσουν τὸ θῦμα ἀπὸ τὴν ἀναχώρηση του ἀπὸ τὸ Παρίσι. Ὁ κ. Βαντόρπ, ὁ σταθμάρχης, ἔδωσε τὴν κατάρθεσή του γιὰ τὴν ἀναχώρηση τοῦ ἑξπρὲς τῶν ἑξῆ καὶ τριάντα καὶ γιὰ τ' ἑμάξι 293 ποὺ τὴν τελευταία στιγμή τὸ βάλανε στὴν ἀμαξοστοιχία. Ἐπίσης, γιὰ τὰ λίγα λόγια ποὺ κουδεντιάσανε μὲ τὸ Ρουμπῶ ποὺ ἀνέδηκε στὸ βαγόνι του, λίγο πρὶν φθάσει ὁ πρόεδρος Γκρανμορέν, τέλος, γιὰ τὸ πῶς ἐγκαταστάθηκε αὐτὸς στὸ ἰδιαιτέρο του, ὅπου τὸ δίχως ἄλλο βρισκότανε μόνος.

Ὑστερα, ὁ ὁδηγὸς τοῦ τραίνου Ἀνρὺ Ντοβέρν, ἀνακρινόμενος στὸ τί εἶχε συμβεῖ στὴ Ρουένη κατὰ τὴ δεκάλεπτη στάση, δὲν μπόρεσε νὰ δώσει καμμιά θετικὴ ἀπάντηση. Εἶχε δεῖ τοὺς Ρουμπῶ ποὺ κουδεντιάζανε μπρὸς στὸ ἰδιαιτέρο βαγόνι καὶ πίστευε πῶς εἶχαν γυρίσει στὸ διαμέρισμα τους, ποὺ ἕνας ἐπιστάτης εἶχε κλείσει τὴν πορτίτσα του. Μὰ, ὅλ' αὐτὰ εἶταν ἀόριστα γιὰτὶ εἶχε πολὺ πλῆθος ὁ σταθμὸς καὶ εἶταν κακοφωτισμένος. Ὅσο γιὰ νὰ πεῖ ἂν κάποιος, ὁ περίφημος ἀνεύρετος δολοφόνος, εἶχε μπορέσει νὰ στριμώξει στὸ βαγόνι τὴν ὥρα τοῦ φευγιοῦ, πίστευε πῶς ἡ περιπέτεια αὐτὴ δὲν εἶταν ἀληθοφανὴς καὶ ὁμῶς παραδέχοντανε πῶς κι αὐτὸ μπορούσε νὰ γίνῃ, γιὰτὶ, καθὼς ἤξαιρε, δυὸ φορὲς ἴσαμε τότες εἶχε συμβεῖ τὸ ἴδιο πράμα. Ἄλλοι ὑπάλληλοι, ἀπ' τὸ προσωπικὸ τῆς Ρουένης, ποὺ ρωτηθῆκανε κι αὐτοὶ πάνω στὰ ἴδια πράματα, ἀντὶ νὰ φωτίσουν τὴν ὑπόθεσιν τὴν μπερδέψανε πὺδ πολὺ μὲ τίς ἀντίθετες ἀποκρίσεις τους. Ὡστόσο, γεγονὸς ἀποδειγμένο εἶτανε, ποὺ σφίξανε τὰ χέρια τους, ὁ Ρουμπῶ μέσ' ἀπ' τὸ βαγόνι κι ὁ σταθμάρχης τοῦ Μπαρναντὲν ἀνεδασμένος στὸ σκαλοπάτι. Ὁ

σταθμάρχης αὐτός, ὁ κ. Μπεσσιέρ, ἀναγνώρισε τὸ γεγόνος ὡς πραγματικὸ καὶ πρόσθεσε μάλιστα πῶς ὁ κολλέγος εἶταν μόνος τοῦ μὲ τῇ γυναίκα του, ποὺ μισοξοπλωμένη, φαινότανε σὰ νὰ κοιμότανε ἡσυχα ἡσυχα.

Ἐξάλλου πήγανε καὶ ζητήσανε τοὺς ταξιδιωτὲς ποὺ ἔφυγαν ἀπὸ τὸ Παρίσι, στὸ ἴδιο βαγόνι μαζί μὲ τοὺς Ρουμπώ. Ὁ χοντρός ὁ ἄντρας καὶ ἡ παχειὰ ἡ γυναίκα ποὺ ἤρθανε στὴν τελευταία στιγμή, νοικοκυράνθρωποι ἀπ' τὸ Πετίτ-Κουρόν, εἶχανε δηλώσει πῶς γρήγορα τοὺς εἶχε πάρει ὕπνος, δὲν μπορούσανε νὰ ποῦν τίποτα καὶ ὅσο γιὰ τὴ μυροφόρα, τὴν ἀμίλητη στὴ γωνίτσα της, στάθηκε ἀδύνατο νὰ τὴν ξαναδροῦν· λὲς κ' εἶχε σβήσει σὰν ἴσκιος.

Τέλος εἶτανε κι ἄλλοι μάρτυρες, τὸ κατακάθι νὰ ποῦμε, αὐτοὶ ποὺ εἶχαν πάρει ἀπάνω τους νὰ δροῦνε τὴν ταυτότητα ἐκείνων ποὺ εἶχανε ξεμπαρκάρει ἐκεῖνο τὸ δράδυ, στὸ Μπαραντέν, γιατί ὁ δολοφόνος ἐκεῖ θὰ εἶχε κατέβει. Εἶχανε μετρήσει τὰ εἰσιτήρια καὶ κατῶρθωσαν νὰ δροῦν ὅλους τοὺς ἐπιβάτες, ἐκτὸς ἀπὸ ἕναν, ἀκριβῶς κάποιον μαντράχαλο ποῦχε δεμένο τὸ κεφάλι του μὲ ἕνα γαλάζιο μαντήλι καὶ ποῦ, ἄλλοι λέγανε πῶς φοροῦσε παλτὸ κι ἄλλοι μπλούζα. Μονάχα πάνω σ' αὐτὸν τὸν ἄνθρωπο, ποὺ ἔσδησε καὶ χάθηκε σὰν ὄνειρο, εἶταν ἕνα μάτσο χαρτιά, μὲ τρακόσια δέκα ἐγγράφα, τόσο συγχυσμένα ποὺ ἡμιὰ μαρτυρία ἔδγαζε ψεύτρα τὴν ἄλλη.

Καὶ ἡ δικογραφία μπερδεύεταν ἀκόμα καὶ μὲ τὰ δικαστικά ἐγγράφα: Ἡ ἐκθεσὴ τῆς ἐπὶ τόπου ἀναγνώρισεως τοῦ ἐγκλήματος ποὺ τὴν εἶχε συντάξει ὁ γραφέας, γιατί τὸν εἶχαν πάρει μαζί τους ὁ αὐτοκρατορικὸς ἐπίτροπος καὶ ὁ ἀνακριτής, στὸν τόπο τοῦ ἐγκλήματος, εἶταν ὁλόκληρη μιὰ πολυσέλιδη περιγραφὴ τοῦ μέρους τῆς γραμμῆς ὅπου κοιτότανε τὸ θῦμα· περιγραφὴ γιὰ τὴ στάση

πού είχε τὸ σῶμα, τῇ-φορεσιά του, τὰ πράματα πού βρε-
θήκανε στὶς τσέπες του, τὰ χαρτιά πού ἀπόδειξαν τὴν
ταυτότητα. Εἶταν κ' ἡ ἀναφορά τοῦ γιαιτροῦ, πού τὸν
φέρανε κι αὐτόν, ἓνα ἔγγραφο ὅπου μὲ ἐπιστημονικοὺς
ὄρους καὶ μὲ πολλὰ λόγια, ἀνάφερνε τὴν περιγραφή τῆς
πληγῆς στὸ λαρύγγι, ἡ μόνη πληγή, μιὰ φοβερὴ κοψιά,
πού θὰ ἔγινε μὲ κοφτερὸ ἐργαλεῖο, κανένα μαχαίρι τὸ
δίχως ἄλλο. Κι ἄλλες ἐκθέσεις ἀκόμη, κι ἄλλα ἔγγραφα,
γιά τὴ μεταφορὰ τοῦ πτώματος στὸ νοσοκομεῖο τῆς
Ρουένης, γιά τὸν καιρὸ πού εἶχε μείνει ἐκεῖ, πρὶν νὰ
ἀναγκαστεῖ ἡ ἐξουσία νὰ τὸ παραδώσει στὴν οἰκογένεια,
γιατὶ εἶχε ἀρχίσει κιόλας γρήγορα ἡ ἀποσύνθεση.

Μὰ μέσα σ' αὐτὸ τὸ νέο χαρτοδοσάκειο, φαινόντανε
μονάχα δύο τρεῖς ἐνδιαφέροντα σημεῖα. Πρῶτα, στὶς
τσέπες μέσα δὲν εἶχε βρεθεῖ μήτε τὸ ρολόϊ, μήτε ἓνα μι-
κρὸ πορτοφόλι ὅπου θάπρεπε νὰ βρίσκονται δέκα χι-
λιάρικα, πού ὁ πρόεδρος Γκρανμορέν τὰ χρωστούσε στὴν
ἀδερφή του, στὴν μαντάμ Μονεδόν καὶ πού αὐτὴ τὰ περί-
μενε. Θὰ συμπέραине λοιπὸν κανεῖς, πῶς τὸ ἔγκλημα
εἶχε ἐλατήριο τὴν κλεψιά, ἂν ἐξάλλου τὸ δακτυλίδι μὲ
τὸ μεγάλο μπριλάντι δὲν εἶχε μείνει ἀκόμα στὸ δάχτυλο.
Ἀπ' αὐτὸ ὁλόκληρη ἄλλη μιὰ σειρὰ ὑποθέσεις. Δυστυχῶς
δὲν εἶχανε τί ἀριθμοὺς εἶχαν τὰ χιλιάρικα, μὰ τὸ ρολόϊ
εἶτανε γνωστό, ἓνα χοντρὸ ρολόϊ, μὲ ἐλατήριο γιὰ τὸ
κούρντισμα, πού εἶχε στὸ καπάκι του τὰ δυὸ ἀρχικὰ
ψηφία τοῦ προέδρου σύμπλεγμα κι ἀπὸ μέσα τὸν ἀριθμὸ
τῆς κατασκευῆς του, τὸ νούμερο 2516. Ὑστερα, τὸ ὅπλο,
τὸ μαχαίρι πού χρησιμοποίησε ὁ δολοφόνος, εἶχε γίνει
αἰτία, νὰ κάνουν τεράστιες ἐρευνες σύρριζα στὴ γραμμή,
ἀνάμεσα στὰ τριγύρω χαμόκλαδα, παντοῦ ὅπου θὰ μπο-
ροῦσε νὰ πέσει. Μὰ οἱ ἐρευνες ὅλες βγήκαν ἀνώφελες,
γιατὶ ὁ δολοφόνος θὰ εἶχε κρύψει τὸ μαχαίρι στὴν ἴδια

τρόπα που είχε κρύψει και τὰ χιλιάρικα και τὸ ρολόι. Μονάχα καμμιὰ ἑκατοστή μέτρα πρὶν ἀπ' τὸ σταθμὸ τοῦ Μπαραντέν, εἶχανε βρεῖ τὴ βελέντζα που εἶχε μαζί του τὸ θύμα, παρατηρήμενη ἐκεῖ ὡς ἐνοχοποιητικὴ μαρτυρία· κ' ἔκανε κι αὐτὴ τὴ φιγούρα της, μαζί με τ' ἄλλα ἀποδειχτικὰ ἀντικείμενα.

Ὅταν μπήκανε οἱ Λασεναί, ὁ κ. Ντενιζέ, ὀρθίος μπρὸς στὸ γραφεῖο, ξαναδιάβαζε τὶς πρώτες ἀνακρίσεις που τὶς εἶχε ξαναβρεῖ ὁ γραφέας του μέσα στὴ δικογραφία. Εἶταν ἓνας κοντούλης, χοντρούτσικος, με ξυρισμένα μουστάκια και ψαρά μαλλιά. Τὰ παχειὰ μάγουλα, τὸ τετράγωνο πηγούνι, ἡ φαρδεῖὰ μύτη, εἶχανε μιὰ στεγνὴ ἀκινησία, που λές και τὴν αὖξαιναν ἀκόμα πιότερο τὰ βαρεῖα βλέφαρα που μισοπέφτανε στὰ χοντρά γυαλιστερά του μάτια. Μὰ ὅλη ἡ ἐξυπνάδα, ὅλη ἡ ἐπιτηδειότητα, νόμιζες πὼς εἶχε ἀποτραβηχτεῖ στὸ στόμα του, ἓνα στόμα θεατρίνου, που ἔπαιζε τὸν αἰσθηματικὸ στὰ μάτια τοῦ κόσμου. Τὰ χεῖλια κουνιόνταν ὀλοένα και λές και λεπταίνανε, στὶς ὥρες, στὶς στιγμὲς που μεγάλωνε ἡ ἐξυπνάδα. Μὰ συχνά, ὅλη αὐτὴ ἡ ἐξυπνάδα, πηγαίνει στὰ χαμένα, εἶταν πολὺ διορατικός, ἔκανε παρὰ πολλὰς πονηράδες με τὴν ἀλήθεια τὴν ἀπλὴ και τὴν καλὴ, προσπαθώντας νὰ φτάσει στὸ ἰδανικὸ τοῦ ἐπαγγέλματος του. Τὸν ἑαυτὸ του, τὸν φανταζόταν ἓνα εἶδος ἠθικοῦ ἀνατόμου και νόμιζε πὼς εἶχε μιὰ δεύτερη ὄραση κ' εἶταν πάρα πολὺ πνευματώδης. Ἐξάλλου δὲν εἶτανε και βλάκας.

Μάνι μάνι, δείχτηκε πρόσχαρος στὴν κυρία Λασεναί, γιατί ἐνωθε ἀκόμα μέσα του τὸν εὐγενὴ και κοσμικὸ δικαστή, που σύχναζε στὴν ἀριστοκρατία, στὴ Ρουένη και στὰ περίχωρα.

— Μαντάμ, εὐαρεστηθῆτε νὰ καθίσετε.

Καὶ πῆγε μόνος τοῦ ἑνα κάθισμα στὴ νεαρὰ γυναῖκα, μιὰ ξανθιά ἀδύνατη, κακομούτσουνη κι ἀσκημη μὲ τὰ πένθιμα φουστάνια της. Μὰ μὲ τὸν κύριο Ντὲ Λασεναί, ποὺ εἶταν κι αὐτὸς ξανθὸς καὶ ξερακιανὸς, φάνηκε ἀπλούστατα εὐγενικός. Πῆρε μάλιστα καὶ στάση ἀρχοντανθρώπου. Γιατὶ ὁ ἀνθρωπάκος αὐτός, σύμβουλος στὸ δικαστήριό σὲ ἡλικία τριάντα ἕξη χρονῶν, παρασημοφορεμένος χάρις στὴν ἐπιρροή τοῦ πεθεροῦ του, καθὼς καὶ στὶς ὑπηρεσίες ποὺ ὁ μπαμπᾶς του, δικαστὴς κι αὐτός, εἶχε προσφέρει ἄλλη φορὰ στὶς μικτὲς ἐπιτροπές, φαινότανε στὰ μάτια τοῦ ἑνα ἀπὸ τοὺς εὐνοούμενους τοῦ δικαστικοῦ κλάδου, ἑνας ἀπὸ τοὺς πλούσιους ἐκείνους μέτριους ἀνθρώπους ποὺ καλοκάθονται σίγουροι πὼς θὰ κάνουν γρήγορα τὸ δρόμο τους, χάρις στοὺς συγγενεῖς καὶ τὴν περιουσία ποὺ ἔχουνε. Ἐνῶ ἐκεῖνος, φτωχός, δίχως προστασία, ὀρισκότανε στὴν ἀνάγκη νὰ σκύβει ὅλο τὴν καμπούρα του καὶ νὰ παρακαλεῖ ἀκατάπαυτα γιὰ νὰ προχωρήσει λίγο πιὸ πέρα. Κ' ἔτσι, δὲν τοῦ κακοφαινότανε, νὰ δείξει λίγο σ' αὐτόν, ἐκεῖ μέσα στὸ γραφεῖο του, ὅλη του τὴν παντοδυναμία, τὴν ἀπόλυτη ἐξουσία ποὺ εἶχε πάνω στὸν καθένα, σὲ βαθμὸ ποὺ μὲ μιὰ καὶ μόνη λέξη νὰ κάνει τὸ μάρτυρα ὑπόδικο καὶ νὰ διατάξει τὴ σύλληψή του, ἂν τοῦ κατέδινε.

— Μαντάμ — ἐξηκολούθησε νὰ λέει — θὰ μοῦ συγχωρήσετε ποὺ σᾶς βασανίζω μὲ τὴν ὀδυνηρὰν αὐτὴν ὑπόθεσιν. Γνωρίζω ὅτι εὐχεσθε, τόσον ὅσον καὶ ἡμεῖς, ὅπως φωτισθῶμεν ἐπὶ τῆς ὑποθέσεως καὶ ἴδωμεν τὸν κακούργον ἐξιλεώνοντα τὸ ἔγκλημά του.

Μ' ἑνα κούνημα τοῦ κεφαλιοῦ του προειδοποίησε τὸν γραφέα, ἑνα ψηλὸ κιτρινιάρικο παλληκάρι μὲ κοκαλιάρικα μοῦτρα κι ἄρχισε ἡ ἀνάκριση.

Μὰ ἀπ' τὰ πρῶτα ρωτήματα ὅπου εἶχε ν' ἀπαντήσε

ἡ γυναίκα του, ὁ κ. Ντελασεναι ποῦ εἶχε καθήσει, βλέποντας πῶς δὲν τὸν εἶχαν παρακαλέσει νὰ κάνει ἓνα τέτοιο πράμα, ἄρχισε κιόλας ἔτσι, ἀπροσκάλεστος, νὰ παίρνει τὸ λόγο ἀπ'τὸ στόμα τῆς γυναίκας του. Ἐφτασε νὰ δείξει ὅλη του τὴν πίκρα γιὰ τὴ διαθήκη τοῦ πεθεροῦ του. Τὸ χωροῦσε τὸ κεφάλι κανενὸς ἓνα τέτοιο πράμα ; Κληροδοτήματα τόσο πολλά ! τόσο σοβαρά ! σχεδὸν ἡ μισὴ περιουσία, μιὰ περιουσία ἀπὸ τρία ἑκατομμύρια ἑφτακόσιες χιλιάδες φράγκα ! Καὶ σὲ πρόσωπα ποὺ τὰ πρὸ πολλὰ εἶταν ἄγνωστα, σὲ λογῆς λογῆς γυναῖκες, ἀπ'ὅλες τὶς κοινωνικὰς τάξεις ! Ἀφοῦ εἶταν ἀκόμα καὶ μιὰ μικρούλα ποὺ πουλοῦσε μενεξέδες, ἐκεῖ κάτω ἀπ'τὴν στοὰ τῆς ὁδοῦ τοῦ Βράχου. Τὸ κακοδεχόταν ἓνα τέτοιο πράμα. Περίμενε νὰ πάρει τέλος ἡ ποινικὴ ἀνάκριση γιὰ νὰ δεῖ ἂν ὑπῆρχε τρόπος νὰ σπάσει αὐτὴ τὴν ἀνθρώπινη διαθήκη.

Ἐνῶ αὐτὸς κλαιγόταν ἔτσι, σφίγγοντας τὶς μασέλες του, δείχνοντας ὅλην τὴν βλακεία του, καὶ τὰ πεισματάρικα ἐπαρχιακά του πάθη, βουτηγμένος κιόλας, ἴσαμε κεῖ ποὺ δὲν παίρνει, στὴν τσιγγουνιά, ὁ κ. Ντενιζὲ τὸν κοιτάζε μὲ τὰ πρισμένα του φωτερὰ μάτια καὶ τὰ μισοκρυμμένα καὶ λιπόσαρκα χεῖλια του φανέρωναν μιὰ φθονερὴ περιφρόνηση γι' αὐτὸν τὸν ἀνέλικανο ποὺ δὲν εὐχαριστιότανε μὲ δυὸ ἑκατομμύρια καὶ ποὺ χάρη σ' αὐτὰ μιὰ μέρα θὰ φοροῦσε τὴν ἀνώτατη δικαστικὴ πορφύρα.

— Νομίζω, κύριε, πῶς θὰ εἴχατε ἄδικον, εἰπ' ἐπὶ τέλους. Ἡ διαθήκη προσβάλλεται τότε μόνον ὅταν τὰ κληροδοτήματα ὑπερβαίνουν τὸ ἥμισυ τῆς περιουσίας, καὶ δὲν ὑπάρχει τοιαύτη περίπτωσις.

Ἵστερα, γυρνώντας στὸ γραφεά του.

— Ἐ, Δωρὰν, δὲν πιστεύω βέβαια νὰ τὰ γράφετε ὅλ' αὐτά.

Μ' ἓνα ἀσθενικὸ χαμόγελο, αὐτὸς τὸν καθυσύχασε
σὰν ἄνθρωπος ποὺ ἤξαιρε νὰ καταλαβαίνει.

— Ἀλλὰ, ἐπὶ τέλους, εἶπε πάλι ὁ κ. ντὲ Λασεναι
μὲ μεγαλείτερη ἀκόμη κακεντρέχεια. Δὲν πιστεύω νὰ
φαντάζεται κανεὶς πῶς θ' ἀφήσω τὸ Κρουὰ ντὲ Μοφρ
σ' αὐτοὺς τοὺς Ρουμπώ. Ἐνα τέτοιο δῶρο, στήν κόρ
ἐνὸς ὑπηρέτη! Καὶ γιατί; Γιὰ ποιὸ λόγο; Ἐπειτα, θ
ἀποδειχθεῖ ἡ ἐνοχὴ τους εἰς τὸ ἔγκλημα...

Ὁ κ. Ντενιζὲ ξαναἤρθε στήν ὑπόθεσιν.

— Πραγματικῶς, νομίζετε πῶς...

— Τί λόγος! Ἐὰν εἶχον λάβει γνῶσιν τῆς διαθήκης
τὸ συμφέρον των εἰς τὸν θάνατον τοῦ δυστυχοῦς πατρός
μας εἶναι πλέον ἀποδεδειγμένον... Σημειώσατε ἐξάλλ
λου, ὅτι αὐτοὶ τελευταῖοι συνομίλησαν μετ' αὐτοῦ... Τέ
λος, ὅλα αὐτὰ φαίνονται ἀρκετὰ ὑποπτα. Ἀνυπόμονος
ταραγμένος στίς καινούργιες του ὑποθέσεις, ὁ ἀνακριτὴς
στράφηκε πρὸς τὴ Βέρθα.

— Καὶ σεῖς, μαντάμ, πιστεύετε τὴν παλαιάν σας φ
λην ἱκανὴν δι' ἓνα τοιαύτης φύσεως ἔγκλημα;

Πρὶν ἀπαντήσῃ αὐτὴ, κοίταξε τὸν ἄντρα της. Μ
λίγα λόγια ποὺ ἀνταλλάξανε μεταδώσανε ὁ ἓνας στὸ
ἄλλο, τὴ μοχθηρίαν καὶ τὴν κακίαν τους. Χειροτέρευαν
ἐκεῖνος εἶχε γίνῃ ἀφορμὴ νὰ τὰ δάλῃ αὐτὴ μὲ τὴ Σε
βερίνη, σὲ βαθμὸ ποὺ τώρα γιὰ νὰ ξαναπάρῃ πίσω τ
σπίτι θᾶκανε ὅ,τιμποῦσε γιὰ νὰ τὴν πιάσουν τὴν ἴδι
ἐκείνην στιγμήν.

— Θεέ μου! Κύριε, εἶπε ἐπὶ τέλους, τὸ πρόσωπον περ
τοῦ ὁποίου ὁμιλεῖτε, εἶχε ἐλεεινὰ ἔνστικτα κατὰ τὴ
παιδικὴν του ἡλικίαν.

— Τί λοιπόν; Τὴν κατηγορεῖτε ἐπὶ κακῇ διαγωγῇ
εἰς τὸ Ντουανβίλλ;

— Ὁχι κύριε, ὁ πατήρ μου δὲν θὰ τὴν ἡνέχετο

Στὴν κραυγὴ αὐτῇ, ἐπαναστατοῦσε ἡ σεμνοτυφία τῆς ἀστῆς γυναίκας ποὺ κάνει τὴν τίμια, ποὺ δὲν ἔχει κανένα σφάλμα νὰ θέξει τὸν ἑαυτὸ τῆς καὶ ποὺ ὅλη τῆς ἡ δόξα εἶτανε νὰ εἶναι μιὰ ἀπ' τὶς ἐνάρετες, τὶς ἀναμφισβήτητες ἐνάρετες τῆς Ρουένης, ποὺ ὁ κόσμος ὅλος τὴν ἀναγνώριζε καὶ τῆς ἀνοίγε τὶς πόρτες του.

— Ἀλλὰ, ἐξηκολούθησε, ὅταν ὑφίστανται ἕξεις ἐλαφρότητος καὶ σπατάλης Τέλος, κύριε, ἀρκετὰ πράγματα τὰ ὁποῖα δὲν ἐπίστευα ποτὲ ὡς δυνατὰ, μοῦ παρουσιάζονται ὡς βέβαια, σήμερον.

Πάλι ὁ κ. Ντενιζέ ταραχτήκε ἀνυπόμονα. Δὲ βρισκότανε πειὰ καθόλου πάνω στὸ δρόμο αὐτό, κι ὅποιος ἐξακολουθοῦσε νὰ παραμένει ἀκόμη γινόταν ἀντίπαλός του, λὲς καὶ τᾶθαζε μὲ τὴν ἐξυπνάδα του.

— Ἐντούτοις, ἀνάγκη νὰ λογιευόμεθα, ξεφώνησε. Ἄνθρωποι καθὼς οἱ Ρουμπώ, δὲν δολοφονοῦν κάποιον σὰν τὸν πατέρα σας, διὰ νὰ κληρονομήσουν τὸ ταχύτερον. Τουλάχιστον θὰ ἔπρεπε νὰ ὑφίσταντο ἐνδείξεις τῆς βίας των, θὰ ἔπρεπε νὰ ἀνεύρισκα καὶ ἄλλου ἴχνη τῆς πλεονεξίας των. Ὅχι, τὸ ἐλατήριον αὐτὸ δὲν ἀρκεῖ, ἀνάγκη νὰ ἀνεύρωμεν ἕτερον καὶ δὲν ὑπάρχει τίποτα τὸ νεώτερον Ἐπειτα, ἀνακαλέσατε εἰς τὴν μνήμην σας τὰ γεγονότα. Δὲν παρατηρεῖτε τὸ ὀλικῶς ἀδύνατον τῆς ἐνοχῆς;

Οὐδεὶς ἀντελήφθη τοὺς Ρουμπώ, ἀνερχομένους ἐπὶ τῆς ἀμάξης. Ὑπάλληλός τις μάλιστα πιστεύει ὅτι εἶναι εἰς θέσιν νὰ βεβαιώσῃ ὅτι τοὺς εἶδε ἐπιστρέφοντας εἰς τὸ διαμέρισμά των. Καὶ ἐνῶ ἀναντιρρήτως ἦσαν εἰς τὸ Μπαραντέν, ἀνάγκη νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἐπήγαν καὶ ἐπέστρεψαν ἀπὸ τὸ διαμέρισμά των εἰς τὴν ἄμαξαν τοῦ προέδρου ἐνῶ τοὺς ἐχώριζον τρεῖς ὁλόκληροι ἄμαξαι, καὶ αὐτὸ κατὰ τὰς ὀλίγας στιγμὰς κατὰ τὰς ὁποίας ὁ

σιδηρόδρομος είχε αρχίσει νὰ κινῆται πρὶν ἢ ἀρχίσει νὰ τρέχει ὁλοταχῶς. Εἶναι ἀληθοφανὲς τὸ τοιοῦτον Ἐξήτασα μηχανικοὺς καὶ ὁδηγούς. Πάντες μοὶ ἀπήντησαν ὅτι μόνον μεγάλη ἐξάσκησης ἡδύνατο νὰ παράσχει ἀρκετὴν ψυχραιμίαν καὶ ἐνεργητικότητα. . . . Ἐν πάσῃ περιπτώσει ἡ σύζυγος δὲν θὰ εἶχεν ὑπάγει. Μόνος ὁ σύζυγος θὰ ἐρριψοκινδύνευε καὶ διατὶ ἐπιτέλους; Διὰ νὰ δολοφονήσῃ ἓνα προστάτην ὅστις μόλις πρὸ ὀλίγου τοῖς εἶχε φανεῖ χρήσιμος εἰς σοβαροτάτην περίστασιν. Ὅχι, ὅχι, ἐξάπαντος! Ἡ ὑπόθεσις δὲν στηρίζεται, πρέπει νὰ ζητήσωμεν ἄλλου. . . . Ἀ! κάποιος ὅστις ἀνῆλθεν εἰς τὴν Ρουένην καὶ κατῆλθεν εἰς τὸν πρῶτον σταθμόν, ὅστις ἐσχάτως ἐξέφερεν ἀπειλὰς φόνου ἐναντίον τοῦ θύματος.

Ἔτσι, μέσα στὸ πάθος του, ξαναρχότανε στὸ νῆα του σύστημα καὶ λίγο ἀκόμη νὰ τὰ παράλεγε κιόλας, ὅταν ἡ πόρτα, μισανοίγοντας, ἄφησε νὰ περάσῃ τὸ κεφάλι τοῦ κλητῆρα. Μὰ πρὶν προφθάσῃ αὐτὸς νὰ βγάλῃ μιλιὰ, ἓνα γαντοφορεμένο χέρι ἄνοιξε ὅλως διόλου τὴν πόρτα καὶ μπῆκε μιὰ ξανθιά κυρία, ντυμένη πένθιμα καὶ πολὺ κομψά, ὁμορφὴ ἀκόμα ἂν καὶ πενηντάρα. Ἡ ὁμορφιά της εἶταν ὁμορφιά πλούσιας καὶ δυνατῆς θεᾶς ποῦ εἶχε γεράσει.

— Ἐγὼ εἶμαι, ἀγαπητέ μου δικαστά. Ἀργοπόρησα καὶ θὰ μὲ συγχωρήσετε. Ὅρίστε! Οἱ δρόμοι εἶναι ἀδιάβατοι. Αἱ τρεῖς λεῦγαι, ἀπὸ τὸ Ντουανδὶλ εἰς τὴν Ρουένην, ἀντιστοιχοῦν πρὸς ἑξὶ σήμερον.

Σὰ γαλαντόμος, ὁ κ. Ντενιζέ, εἶχε σηκωθεῖ ἀπὸ τὴ θέσῃ του.

— Εἰσθε καλὰ εἰς τὴν ὑγείαν σας, μαντάμ, ἀπὸ τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν;

— Πολὺ καλὰ..... Καὶ σεῖς ἀγαπητέ μου δικαστά, ἐπανήλθατε ἐκ τοῦ φόβου τὸν ὁποῖον σὰς ἐπροξένησεν

ὁ ἀμαξηλάτης μου; Ὁ νέος αὐτὸς μοῦ εἶπε πῶς ὀλίγον ἔλειψε νὰ ἀνατραπῇτε ἐπανερχόμενος, μόλις δύο χιλιόμετρα πρὸ τοῦ μεγάρου.

— ὦ! ἀπλουσιότης πρόσκρυσις! Δὲν τὴν ἐνθυμοῦμαι.... Καθήσατε παρακαλῶ καὶ καθὼς τὸ ἔλεγα προηγουμένως εἰς τὴν κυρίαν Ντελανσεναί, συγχωρήσατέ μοι, διότι ἀφυπνίζω τὴν δδύνην σας μετὴν φοδερὰν αὐτὴν ὑπόθεσιν.

— Θεέ μου! Ἀφοῦ εἶναι ἀνάγκη! . Καλημέρα Βέρθα! καλημέρα Λασηναί!...

Εἶταν ἡ μαντὰμ Μπονεδὸν, ἀδερφή τοῦ θύματος. Ἐφίλησε τὴν ἀνεψιά της κ' ἔσφιξε τὸ χέρι τοῦ συζύγου. Χήρα, ἀπὸ ἡλικία τριάντα χρονῶ, χήρα κάποιου ἐργοστασιάρχου ποὺ τῆς εἶχε ἀφήσει μεγάλη περιουσία ἂν καὶ ἡ ἴδια εἶταν ἀρκετὰ πλούσια, κληρονομώντας, μαζὶ μετὸν ἀδερφό της, τὸ τσιφλίκι τοῦ Ντουανδὶλ, εἶχε καλοπεράσει τὴ ζωὴ της, ζωὴ καθὼς ἔλεγε ὁ κόσμος γεμάτη ἐρωτοδουλειάς, μὰ τόσο περιποιημένη, τόσο ἀρχοντικὴ στὰ μάτια τοῦ κοσμάκη ποὺ εἶχε μείνει σὰν ἓνα εἶδος ἀνώτερος διαιτητής, στὴν κοινωνία τῆς Ρουένης. Ἀπὸ εὐκαιρία ἢ ἀπὸ γοῦστο εἶχε ἀγαπήσει μέσα ἀπ' τὸ δικαστικὸν κόσμον. Δεχότανε στὸ μέγαρό της, ἀπὸ ἡλικία εἰκοσιπέντε χρονῶ, τὸ δικαστικὸν κόσμον, ὅλον ἐκείνον τὸν κόσμον τοῦ Δικαστικοῦ Μεγάρου, ποὺ τ' ἀμάξια της τονε φέρνανε ἀπὸ τὴ Ρουένη καὶ τὸν ξαναγυρνοῦσανε πάλι πίσω, γιατί στὸ σπῆτι της βασιλεύε ἀδιάκοπα ἡ γιορτὴ καὶ ἡ διασκέδαση. Σήμερα, δὲν εἶχε κάτσει ἀκόμα στὰ καλά της. Ἐλεγε ὁ κόσμος πῶς εἶχε κάποιον μητρικὴν τρυφερότητα γιὰ ἓνα νέον ἀντισταγγελέα, τὸ γιὸν κάποιου σὺμβουλου στὸ δικαστήριον, τὸν κ. Σωμέτ. Ἐργαζότανε γιὰ τὴν πρόοδον τοῦ γιοῦ καὶ φόρτωνε τὸν πατέρα μετὰ προσκλήσεις καὶ τσιριμόνιες. Καὶ εἶχε φυλάξει ἐπίσης

κ' ἕναν καλὸ φίλο ἀπ' τὰ παλιὰ τὰ χρόνια, ἕναν δικαστικὸ σύμβουλο ἐπίσης, ἕναν ἐργένη, τὸν κ. Ντεμπαζέιγ, τῇ φιλολογικῇ δόξᾳ τοῦ δικαστηρίου τῆς Ρουένης ποὺ δεξιὰ κι ἀριστερὰ ἀπαγγέλλανε τὰ φένα σονέττα του. Χρόνια δλόκληρα αὐτὸς εἶχε τὸ δωμάτιο του στὸ Ντουανβίλ. Τώρα, ἀν καὶ ξεπέρασε τὰ ἐξήντα, ἐρχόταν ἀκόμα καὶ γευματίζε σὰν παλιδὸς φίλος ποὺ οἱ ρωμαντισμοὶ του δὲν τοῦ ἐπιτρέπουνε πιά ἄλλο ἀπὸ τὶς ἀναμνήσεις. Ἔτσι, μὲ τὴ χάρη της, βαστοῦσε ἀκόμα τὰ σκῆπτρα, παρὰ τὰ γερατειὰ ποὺ φοβερίζανε καὶ κανεὶς δὲν εἶχε στὸ νοῦ του νὰ τῆς ἀμφισβητήσῃ τὴν ἡγεμονικὴ τῆς θέσῃ. Εἶχε νιώσει μιὰ μόνο ἀντίπαλο, πέρσι τὸ χεῖμῶνα, στὸ πρόσωπο τῆς μαντάμ Λεμπούκ, τῆς γυναίκας κάποιου συμβούλου πάλι. Εἶταν μιὰ ψηλὴ μελαχρινή, τριαντατεσσάρω χρονῶ, πραγματικὰ ὁμορφογυναίκα, καὶ στὸ σπῆτι της ἄρχισε νὰ πολυσυχνάζει ὁ δικαστικὸς κόσμος. Αὐτό, στὴ συνηθισμένη της εὐθυμία, ἔδινε μιὰ μελαγχολικὴ ἔκφραση πότε πότε.

— Δοιπὸν, μαντάμ, ἐὰν ἐπιτρέπετε, εἶπε πάλι ὁ κ. Ντενιζέ, θὰ σᾶς θέσω ὠρισμένως ἐρωτήσεις.

Τοῦς Λασεναὶ τοὺς εἶχε ρωτήσῃ πειὰ κι ὥστόσο δὲν τοὺς ἄφηνε νὰ φύγουν. Τὸ γραφεῖο του, τόσο κίτσουνο, τόσο ψυχρὸ, ἔπαιρνε τώρα ὄψη κοσμικοῦ σαλονιοῦ. Ὁ γραφέας, φλεγματικὸς, ἐτοιμάστηκε πάλι νὰ ξαναρχίσῃ τὸ γράψιμο.

— Κάποιος μάρτυς ἔκαμε λόγον διὰ μίαν κατεπεύγουσαν ἐπιστολὴν τὴν ὁποῖαν ἔλαβεν ὁ ἀδελφός σας, καὶ ἡ ὁποία τὸν ἐκάλει εἰς τὸ Ντουανβίλ. Μήπως τὴν ἐγράψατε σεῖς, μαντάμ;

Ἡ μαντάμ Μπονεόν, μὲ τὴν ἡσυχίαν της, μὲ τὸ χαμόγελο στὸ στόμα, ἄρχισε νὰ ἀπαντᾷ σὲ τὸν φιλικὸς κουδέντας.

— Δὲν ἔγραψα εἰς τὸν ἀδελφόν μου, τὸν ἐπερίμενα, ἐγνώριζα πῶς θὰ ἦρχετο, δὲν εἶχε ὅμως ὀρισθεῖ ἀκριβῶς ἢ ἡμερομηνία.

Κατὰ τὴ συνήθειά του, ἦρχετο ἀπροσδοκῆτως καὶ σχεδὸν πάντοτε μὲ νυκτερινὸ τραῖνο. Καθὼς εἶταν ἐγκατεστημένος εἰς ἓνα ἰδιαιτέρον περίπτερον, τοῦ ὁποίου ἡ εἰσόδος εὕρισκετο πρὸς τὸ ἐρημικὸ δρομάκι, δὲν ἀντιλαβανόμεθα καὶ τὴν ἄφιξιν του. Ἐοικίαζε ἀμάξι εἰς τὸ Μπαρραντέν. Μόνον τὴν ἐπαύριον ἐνεφανίζετο, ἀρκετὰ ἀργά, ὥς νὰ ἦτο ἐπισκέπτῃς ἐγκατεστημένος ἀπὸ καιροῦ εἰς τὸ διαμέρισμα του. . . . Ἐὰν τὸν ἐπερίμενα τὴν φορὰν αὐτήν, συνέβη διότι θὰ μοῦ ἔφερε τὸ ποσὸν δέκα χιλιάδων φράγκων διὰ νὰ κανονίσωμεν κάποιον λογαριασμὸν μεταξύ μας. Ὁρισμένως εἶχε ἐπάνω του τίς δέκα χιλιάδες φράγκα. Καὶ νὰ, γιὰτί πάντα ἐπίστευα πῶς θὰ τὸν ἔχουν δολοφονήσει, ἀπλούστατα γιὰ νὰ τὸν κλέψουν.

Ὁ ἀνακριτὴς ἄφησε νὰ βασιλέψῃ μιὰ λιγόστιγμη σιωπή κ' ὕστερα, κοιτάζοντας κατὰμματα:

— Τί σκέπτεσθε διὰ τὴν κυρίαν Ρουμπὼ καὶ τὸν σύζυγόν της;

Ἀνατινάχτηκε ζώηρὰ καὶ διαμαρτυρήθηκε.

*Α! ὄχι, ἀγαπητέ μου κύριε Ντενιζέ. Δὲ θὰ μπερδευθῇτε βέβαια εἰς βάρος τῶν καλῶν αὐτῶν ἀνθρώπων... Ἡ Σεδερίνη ἦτο μιὰ καλὴ μικρούλα, πολὺ γλυκειά, πολὺ ὑποτακτικὴ μάλιστα. Κι ὁμορφουλα μαζί μ' αὐτό, πρᾶμα βέβαια πού δὲν πειράζει εἰς τίποτα. Σκέπτομαι, ἀφοῦ ἐπιμένετε νὰ σᾶς ἀπαντήσω εἰς αὐτό, πῶς αὐτὴ καὶ ὁ σύζυγος της εἶναι ἀνίκανοι νὰ κάμουν κακὸ.

Ἐκεῖνος ἐπεδοκίμαζε, κουνώντας τὸ κεφάλι του. Ὁρι-
ἀμδευε, ρίχνοντας μιὰ ματιὰ πρὸς τὴ μαντάμ Λασεναί.

Αὐτὴ πειράχτηκε καὶ πήρε τὸ θάρρος νὰ μπεῖ στὴ μέση.

— Θεῖα μου, σὰς βρίσκω πολὺ εὐκολην.

Τότες ἡ κυρία Μπονεόν, ἔδγαλε πειὰ τὸ ἄχτι τῆς μετὴν ἐλευθεροστομία πού τήνε χαρακτήριζε.

— Δὲν τὰ παρατᾶς, λέω ἐγώ, Βέρθα!... Ποτές μας δὲ θὰ τὰ βροῦμε πάνω σ' αὐτὸ τὸ ζήτημα.... Εἴταν εὐθυμη, τῆς ἄρεσε νὰ γελαῖ, καὶ εἶχε πολὺ δίκιο.... Χαίρω πολὺ καλὰ, τί βάζετε μετὸ νοῦ σας, ἐσὺ κι ὁ ἄντρας σου. Μά, μὰ τὴν ἀλήθεια, πρέπει νὰ σὰς ἔχει ξεχαρβαλώσει τὸ μυαλὸ τὸ συμφέρον, γιὰ νὰ ξαφνιάξετε τόσο γιὰ τὸ κληροδότημα τοῦ Κρουὰ ντὲ Μοφρά πού ἔκανε ὁ πατέρας σου στὴν καλὴ τῇ Σεβερίνη.... Τὴν εἶχε ἀναθρέψει, τὴν εἶχε προικίσει κ' εἴταν πολὺ φυσικὸ νὰ τῇ δᾶλει καὶ στὴ διαθήκη του. Μήπως δὲν τὴ θεωροῦσε ὡς κόρη του... Τὶ λέτε τώρα!... Ἄχ! ἀγαπητῇ μου, πόσο λίγο συμβάλλει τὸ χρῆμα στὴν εὐτυχία!..

Αὐτὴ πραγματικὰ, ὄντας πάντα πολὺ πλούσια, φαινόταν ὅλως διόλου ἔξω ἀπὸ κάθε συμφέρο. Μάλιστα κι ἀπὸ λεπτότητα λατρευτῆς ὁμορφογυναικῆς καμονότανε πὼς πίστευε ὅτι ὁ μόνος σκοπὸς τῆς ζωῆς εἴταν ἡ ὁμορφιά καὶ ὁ ἔρωτας.

— Ὁ Ρουμπὼ ὁ ἴδιος μίλησε γιὰ τὴν ἐπείγουσα ἐπιστολή, παρατήρησε ξερὰ ξερὰ ὁ κ. Ντὲ Λασεναί. Ἄν δὲν εἶχε λάβει τὴν ἐπιστολή, ὁ πρόεδρος δὲν θὰ τοῦ ἔλεγε ὅτι τὴν ἔλαβε. Διὰτὶ ἐφεύσθη ὁ Ρουμπὼ;

— Ἀλλὰ, φώναξε μ' ἔξαψη ὁ κ. Ντενιζέ, πολὺ πιθανὸν νὰ ἐφεῦρε ὁ ἴδιος ὁ κ. πρόεδρος τὴν ἐπείγουσαν αὐτὴν ἐπιστολήν, διὰ νὰ ἐξηγήσῃ τὴν αἰφνιδίαν του ἀναχώρησιν εἰς τοὺς Ρουμπὼ. Κατὰ τὴν ἰδίαν των μαρτυρίαν ἐπρόκειτο νὰ ἀναχωρήσῃ μόνον τὴν ἐπαύριον, καὶ καθὼς εὐρίσκετο εἰς τὴν αὐτὴν ἀμαξοστοιχίαν εἶχε

ανάγκην κάποιας δικαιολογίας, ἐὰν δὲν ἤθελε νὰ τοῖς γνωρίσει τὸν πραγματικὸν λόγον τὸν ὅποιον ἐξ ἄλλου ὅλοι ἀγνοοῦμεν.... Τὸ τοιοῦτον δὲν ἔχει σημασίαν, δὲν διευκρινίζει τίποτε.

Νέα σιωπή. Ὅταν ὁ δικαστὴς ἐξακολούθησε εἶταν πολὺ ἡρεμος καὶ δείχτηκε πολὺ προσεκτικὸς.

— Τώρα, κυρία μου, ἐξετάζω κάποιο ἄλλο θέμα ἐξαιρετικῶς λεπτόν. Οὐδεὶς περισσότερον ἐμοῦ σέβεται τὴν μνήμην τοῦ ἀδελφοῦ σας.... Ἐκυκλοφόρουν διάφοροι φῆμαι· δὲν εἶναι ἔτσι; Ὁ κόσμος ἔλεγε πὺς εἶχε ἐρωμένες.

Ἡ κυρία Μπονεὸν ξανάρχισε νὰ χαμογελά μετὰ τὴν ἀπειρὴ ἀνεκτικότητά της.

— ὦ! ἀγαπητὲ κύριε, εἰς τὴν ἡλικίαν του!... Ὁ ἀδελφός μου ἐχῆρευσε ἐνωρίς. Οὐδέποτε ἐπέτρεψα εἰς τὸν ἑαυτὸν μου τὸ δικαίωμα νὰ κρίνω ὡς ἀσχημὸν ἐκεῖνο τὸ ὅποιον αὐτὸς ἔκρινε καλόν. Ἐξῆσε λοιπὸν σύμφωνα μετὰ τὰς ὁρέξεις του, δὶχως ἐγὼ νὰ ἀναμιχθῶ καθ' οἷονδῆποτε τρόπον εἰς τὴν ζωὴν του. Ἐκεῖνο τὸ ὅποιον γνωρίζω εἶναι ὅτι κρατοῦσε τὴν θέσιν του καὶ ὅτι μέχρι τέλους ἔμεινεν ἄνθρωπος τῆς καλλιτέρας κοινωνίας.

Ἡ Βέρθα, λὲς καὶ πῆγαινε νὰ σκάσει μπροστά της. Μιλοῦσανε γιὰ τὶς μαϊτρέσσεσ τοῦ μπαμπά της. Εἶχε χαμηλώσει τὰ μάτια, ἐνῶ ὁ ἄντρας της, ἐπλήρης στενοχωρημένος, πῆγε καὶ στάθηκε μπρὸς στὸ παράθυρο γυρτώντας τὶς πλάτες.

— Συγχωρήσατέ με, ἐὰν ἐπιμένω, εἶπεν ὁ κ. Ντενιζέ. Μήπως δὲν ἔγινε κάποια ἱστορία, μετὰ μίαν νεαρὰν θαλαμηπόλον σας;

— Εἰ ναι, μετὰ τὴ Λουϊζέττα. Ἀλλὰ ἀγαπητὲ κύριε, αὐτὴ ἦτο μίᾱ μικρὰ διεφθαρμένη, ἢ ὅποια εἰς ἡλικίαν

δεκατεσσάρων ἐτῶν εὗρίσκετο εἰς σχέσεις μὲ ἓνα ἐγκληματίαν. Ἡθέλησαν νὰ ἐκμεταλλευθοῦν τὸν θάνατόν της εἰς βάρος τοῦ ἀδελφοῦ μου. Εἶναι κακοήθεια· θὰ σᾶς διηγηθῶ αὐτὴν τὴν ἱστορίαν.

Βέβαια, μιλοῦσε μὲ καλὴ πίστη. Ἄν καὶ ἤξαιρε κηλὰ πῶς γλεντοῦσε ὁ πρόεδρος κι ὁ ξαφνικός του θάνατος δὲν τὴν εἶχε καθόλου ξαφνίσει, αἰσθανότανε τὴν ἀνάγκη νὰ υπερασπίσαι τὴν ὑψηλὴ θέσιν τῆς οἰκογενείας.

Ἐξάλλου, ἀπὸ τῆ θλιθερῆ αὐτῇ ἱστορίᾳ τῆς Λουϊζέττας, πίστευε βέβαια τὸν ἀδερφό της ἱκανὸ νὰ τῆς ριχτεῖ, εἶχεν ὅμως ἐπίσης τὴν πεποίθησιν πῶς ἡ μικρὴ εἴτανε διεφθαρμένη.

— Φαντασθῆτε, μιὰ τσαχπινίστα, ὦ ! τόση δά, λεπτούλα, ξανθοῖα καὶ ροδαλὴ σὰν ἀγγελάκι, καὶ γλυκούλα μ' ὅλα αὐτά· γλυκεῖα σὰν ἀγία ποὺ θὰ τῆς δίνατε τὴ μετάληψιν δίχως νὰ τὴν ξεμολογήσετε... Ἐ, λοιπόν, δὲν εἴτανε δεκατεσσάρω χρονῶ κ' εἴτανε φιληνάδα μ' ἓναν κτηνάθρωπο, ἓνα λατόμο ποὺ τὸν ἔλεγαν Καμπὺς καὶ ὁ ὁποῖος εἶχε μείνει πέντε ἔτη στὴ φυλακὴ διότι εἶχε σκοτώσει κάποιον σὲ μιὰ ταβέρνα μέσα.

Ὁ νέος αὐτὸς ζοῦσε σὲ ἄγρια κατάστασιν, σ' ἓνα μονοπάτι τοῦ δάσους Μπεκούρ, ὅπου ὁ πατέρας του εἶχε πεθάνει ἀπὸ θλίψιν καὶ τοῦ εἶχε ἀφήσει μιὰ τρώγλη, χτισμένη μὲ κορμούς δένδρων καὶ μὲ λάσπη. Βάλλθηκε νὰ ἐκμεταλλευθεῖ μιὰ γωνιά τῶν ἐγκαταλειμμένων λατομείων τὰ ὁποῖα ἄλλοτε εἶχαν προμηθεύσει τίς μισὲς τουλάχιστον πέτρες ποὺ εἶναι χτισμένη ἡ Ρουέννη. Καὶ στὸ βάθος τοῦ ἀντροῦ αὐτοῦ πῆγαινε ἡ μικρὴ νὰ εὔρει τὸν ἀγριόλυκο της, τὸν ὁποῖον ἔτρεμεν ὅλη ἡ χώρα, καὶ ποὺ ζοῦσε ὁλομόναχος, σὰν νὰ τὸν εἶχε εὔρει ἡ πανώλης. Συχνὰ τοὺς συναντοῦσαν μαζὶ εἰς τὸ δάσος, χέρι χέρι, ἐκείνην

τόσο λεπτούλα καὶ αὐτὸς πελώριος καὶ κτηνώδης. Τέλος, ἀπίστευτος διαφθορά... Φυσικά, ὅλα αὐτὰ ἀργότερα ἤλθαν εἰς γνῶσιν μου. Εἶχα πάρει τὴ Λουϊζέττα σπῆτι μου, σχεδὸν ἀπὸ ἐλεημοσύνη, διὰ νὰ κάμω μιὰν ἀγαθοεργίαν. Ἡ οἰκογένειά της, αὐτοὶ οἱ Μιζάρ, ποὺ τοὺς ἤξαιρα πτωχοὺς, φυλάχθησαν δέδαια ἀπὸ τοῦ νὰ μοῦ εἰποῦν πῶς τὸ εἶχαν σαπίσει τὸ παιδί τους στὸ ξύλο, δὲχως νὰ μπορέσουν νὰ τὴν ἀποτρέψουν ἀπὸ τοῦ νὰ συχνάξει τὸν Καμπύς, μόλις ἄφηναν ἀνοικτὴ καμμιὰ πόρτα.... Καὶ τότε συνέβη τὸ δυστύχημα. Ὁ ἀδελφός μου στὸ Ντουανδὶλ δὲν εἶχε δικούς του ὑπηρέτας. Ἡ Λουϊζέττα καὶ κάποια ἄλλη γυναῖκα συγύριζαν τὸ μοναχικὸ περίπτερον ποὺ κατοικοῦσε. Ἐνῶ πρωτὶ, αὐτὴ εἶχε πάει μόνη της ἐκεῖ κ' ἔπειτα χάθηκε. Κατὰ τὴν γνώμην μου, προσχεδίαζε τὴν φυγὴν της ἀπὸ καιρό. Ἴσως μάλιστα νὰ τὴν περίμενε καὶ ὁ ἐραστής της καὶ νὰ τὴν πῆρε νὰ φύγανε μαζί..... Ἀλλὰ τὸ τρομερὸν εἶναι ὅτι πέντε μέρες ἀργότερα κυκλοφοροῦσε ἡ φήμη τοῦ θανάτου τῆς Λουϊζέττας, μὲ λεπτομέρειες διακορευσεως τάχα, τὴν ὁποίαν εἶχε ἐπιχειρήσει ὁ ἀδελφός μου, εἰς τὸσον τερατώδεις περιστάσεις, ὥστε ἡ μικρὴ, ξετρελλασμένη, εἶχε καταφύγει στοῦ Καμπύς, ἔλεγε ὁ κόσμος, καὶ πέθανε ἀπὸ ἐγκεφαλικὸ πυρετό. Τί εἶχε συμβεῖ; Τόσαι φήμει εἶχαν κυκλοφορήσει ὥστε εἶναι ἀδύνατον νὰ εὔρη κανεὶς τὴν ἀλήθειαν. Νομίζω, κατὰ τὴν γνώμην μου, πῶς ἡ Λουϊζέττα πέθανε πραγματικῶς ἀπὸ κακοήθη πυρετόν, γιατί κάποιος γιατρός τὸ ἐπεδεβαίωσε, ὅτι ὑπέκυψε χάρις εἰς ὠρισμένους ἀπροσεξίας, τὴν νύκτα εἰς τὸ ὑπαιθρον, ἐκεῖ κοντὰ στὰ ἔλη..... Δὲν εἶναι ἔτσι, ἀγαπητὲ κύριε; Δὲν φαντάζεσθε δέδαια τὸν ἀδελφόν μου νὰ τυραννεῖ τὴν τσαχπινίτσα αὐτήν. Εἶναι συχαμερὸ αὐτὸ ποὺ λέει ὁ κόσμος· εἶναι ἀδύνατον.

Τὴν ἀφήγησιν αὐτὴ δ κ. Ντενιζὲ τὴν εἶχε ἀκούσει μὲ προσοχὴ δίχως νὰ ἐπιδοκιμάσει μήτε ν' ἀποδοκιμάσει. Καὶ ἡμαντὰμ Μπονεόν, στενοχωρέθηκε κάπως στὸ τέλος. Ὑστερα πῆρε τὴν ἀπόφασιν :

— Θεέ μου ! Δὲν λέγω βέβαια πὼς ὁ ἀδελφός μου, δὲν θὰ ἠθέλησε νὰ ἀστερευθεῖ μαζί της. Τοῦ ἄρσαν τὰ νειάτα, εἶταν εὐθυμος ἂν καὶ φαινόταν ἔτσι αὐστηρός. Τέλος, ἄς ποῦμε κιόλας πὼς τὴν εἶχε φιλήσει.

Στὴ λέξιν αὐτὴ ἐπαναστάτησε ἡ σεμνοτυφία τῶν Λασεναί.

— ὦ ! θεῖα μου ! θεῖα μου !

Μὰ ἐκεῖνη σήκωσε τίς πλάτες. Γιατὶ νὰ λέμε ψέμματα στὴ Δικαιοσύνη !

— Τὴν φίλησε, ἴσως καὶ νὰ τὴ γαργάλισε κιόλας. Τί θγαίνει μ' αὐτό ; Εἶναι ἔγκλημα παρακαλῶ ; ... Καὶ κεῖνο ποῦ μὲ κάνει νὰ παραδεχτῶ αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν, εἶναι ὅτι ἡ ἐφεύρεσις δὲν ἔρχεται ἐκ μέρους τοῦ λατομου. Ἡ Λουϊζέττα θὰ εἶναι ἡ ψεύτρα. Αὐτὴ ἡ διεφθαρμένη θὰ τὰ παραφούσκωσε τὰ πράματα, γιὰ νὰ μὴν τὴ διώξει ἴσως ὁ ἐραστής της καὶ νὰ τὴν κρατήσῃ. Κ' ἔτσι αὐτὸς, σωστὸ κτήνος, σὰς τὸ ἔχω πεῖ, στὸ τέλος μὲ καλὴ πίστη, φαντάστηκε πὼς τοῦ εἶχανε σκοτώσει τὴ ματρέσσα του... Εἶταν πραγματικὰ τρελλός... λυσσασμένος, ἔλεγε σ' ὅλες τίς ταβέρνες, πὼς ἂν ὁ πρόεδρος ἐπεφτε καμμιά φορὰ στὰ χέρια του, θὰ τὸν ἔσφαζε σὰ γουρούνι....

Ὁ δικαστής, σιωπηλός, ὥς τὴ στιγμὴ ἐκείνη, τὴ διέκοψε ζωηρά.

— Τὸ εἶπε αὐτό ; μποροῦν νὰ τὸ βεβαιώσουν μάρτυρες ;

— ὦ ! ἀγαπητὲ κύριε, θὰ βρῆτε ὅσους θέλετε ... Τέλος, μιὰ πολὺ θλιθερὴ ἱστορία, μὰς στενοχώρησε

πάρα πολύ. Εὐτυχῶς ποὺ ἡ κοινωνικὴ θέσις τοῦ ἀδελφοῦ μου τὸν ἔθετε ἐκτὸς πάσης ὑπονομίας.

Ἡ μαντάμ Μπονεὸν εἶχε καταλάβει τὸ νέο δρόμο ποὺ ἀκολουθοῦσε τώρα ὁ κ. Ντενιζέ, κι ἀνησυχοῦσε. Προτίμησε νὰ μὴν προχωρήσει παραπέρα κι ἄρχισε τώρα κι αὐτὴ νὰ ρωτᾷ. Ἐκεῖνος εἶχε σηκωθεί ὀρθίος, εἶπε πὼς δὲν ἤθελε νὰ καταχρασθεῖ περισσότερον τῆς καλосύνης τῆς οἰκογενείας. Ἐδῶσε διαταγὴ, καὶ ὁ γραφέας διάβασε τὰ ρωτήματα καὶ τὲς ἀπαντήσεις πρὶν νὰ δώσει νὰ τὰ ὑπογράψουν οἱ μάρτυρες. Εἶταν τόσο καλὰ γραμμένα, τόσο ξετιναγμένα ἀπὸ λόγια ἀνώφελα καὶ ἐνοχοποιητικὰ ποὺ ἡ μαντάμ Μπονεὸν μὲ τὴν πέννα στὸ χέρι ἔρριξε μιὰ ματιὰ γεμάτῃ ἐκπληξῇ καὶ καλοκαγαθία, σ' αὐτὸν τὸν Λωράν, τὸν κιτρινιάρη, τὸν κοκκαλιάρη, ποὺ δὲν τὸν εἶχε κοιτάξει ἀκόμα. Ἐπειτα, καθὼς ὁ ἀνακριτὴς τὴν συνώδευε, ὅπως καὶ τὸν ἀνεψιό της καὶ τὴν ἀνεψιά της Ἰσαμὲ τὴν πόρτα, γύρισε καὶ τοῦσφιξε τὰ χέρια.

— Αὐτὲς τίς μέρες, ἔ; Παίρτετε πὼς σᾶς περιμένουν πάντα στὸ Ντουαβέλλ . . . Καί, εὐχαριστῶ· εἰστε ἕνα ἀπ' τοὺς τελευταίους μου πιστούς.

Τὸ χαμόγελό της εἶχε κάποια μελαγχολία ἐνῶ ἡ ἀνεψιά της, ξερή, ξερή, βγῆκε πρώτη, κάνοντας μιὰ ἐλαφρὴν ὑπόκλιση. Ὅταν ἔμεινε μόνος, ὁ κύριος Ντενιζέ, ἀνάπνευσέ μιὰ στιγμὴ. Εἶχε μείνει ὀρθίος καὶ σκεπτότανε. Κατὰ τὴ γνώμη του ἡ ὑπόθεση ξεκαθάριζε πιά. Τὸ δὲχως ἄλλο θὰ ὑπῆρχε ἐκδιασμός ἐκ μέρους τοῦ Γκρανμορέν, τοῦ ὁποίου εἶτανε γινωστὴ πιά ἡ φήμη. Αὐτὸ ἔκανε τὴν ἀνάκριση λεπτὴ καὶ ὁ ἴδιος ὑποσχότανε στὸν ἑαυτό του νὰ διπλασιάσει τίς προφυλάξεις του, ὥς τὴ στιγμὴ ποὺ θᾶφθανε ἡ γνώμη τοῦ ὑπουργείου ποὺ τὴν περίμενε ἀπὸ ὦρα σὲ ὦρα.

Μὰ αὐτὸ δὲν εἶταν βέβαια λόγος γιὰ νὰ μὴν θριαμβεύει. Τέλος, κρατοῦσε τὸν ἔνοχο.

*Οταν ξαναπῆρε τὴ θέση του, χτύπησε τὸ κουδούνι γιὰ τὸν κλητῆρα.

— Εἰσάξατε τὸν κ. Ζὰκ Λαντιέ.

Στὸ παγκάκι τοῦ διαδρόμου, οἱ Ρουμπώ, περίμεναν ἀκόμα μὲ τὰ κατσουφιασμένα τους μοῦτρα, σὰ νὰ τοὺς εἶχε ἀποκοιμήσει ἡ ὑπομονή. Ἕνα νευρικὸ «τίκ» τοὺς κουνούσε πότε πότε. Καὶ ἡ φωνὴ τοῦ κλητῆρα ποὺ καλοῦσε τὸν Ζὰκ, λὲς καὶ τοὺς ξύπνησε μιὰ ἀνάλαφρη ἀνατριχίλλα. Τὸν ἀκολουθήσανε μὲ τὰ ὀρθάνοιχτά τους μάτια καὶ τὸν εἶδαν νὰ χάνεται μὲς στὸ διαμέρισμα τοῦ ἀνακριτῆ. Ἐπειτα ἄρχισαν πάλι τὸ καρτέρι τους, χλωμοὶ ἀκόμα καὶ σιωπηλοί.

Ὁλόκληρη αὐτὴ ἡ ὑπόθεση ἐδῶ καὶ τρεῖς βδομάδες τώρα, ἀναστάτωνα τὸν Ζὰκ καὶ τονε στενοχωροῦσε, σὰ νὰ εἶταν δυνατὸ νὰ στρεφόταν ἐναντίο του.

Αὐτὸ εἶταν παράλογο, γιατί δὲν εἶχε κάνει τίποτα, μήτε κὰν εἶχε σωπάσει γιὰ νὰ μὴν πεῖ πράματα ποὺ ἤξαιρε. Κι ὥστόσο ἐμπαινε στὸ γραφεῖο τοῦ ἀνακριτῆ μὲ τὴν ἀνατριχίλλα ἐκείνη ποὺ ἔχει ὁ ἔνοχος ὅταν φοβᾶται μὴν ἀνακαλυφθεῖ τὸ ἔγκλημά του. Καὶ ὑπεράσπιζε τὸν ἑαυτό του σὲ κάθε ρώτημα, πρόσεχε τὰ λόγια του καὶ φοβότανε μὴν πεῖ τίποτα παραπάνω. Ἐπίσης κι ὁ ἴδιος θὰ μπορούσε νὰ εἶχε σκοτώσει! Ἄραγε αὐτὸ δὲν διαβάζότανε στὰ μάτια του; Τίποτε δὲν τονε δυσареστοῦσε πιότερο ἀπὸ τίς δικαστικὲς αὐτὲς κλήσεις, αἰσθανότανε μάλιστα κ' ἕνα εἶδος θυμὸ καὶ βιαζότανε ἔλεγε νὰ παύσουν πιά νὰ τὸν ἐνοχλοῦν μὲ τέτοιες ἱστορίες ποὺ τὸ κάτω κάτω τῆς γραφῆς δὲν τὸν ἐνδιαφέρανε κιόλας.

Ἐξάλλου, τὴν ἡμέρα κείνη, ὁ κ. Ντενιζέ, ἐπέμενε μονάχα γιὰ τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ δολοφόνου. Ὁ Ζὰκ,

μιὰ καὶ εἶταν ὁ μόνος μάρτυς ποὺ τὸν εἶχε μισοδεῖ αὐ-
τὸν, εἶταν ὁ μόνος ποὺ μποροῦσε νὰ δώσει σωστὲς πλη-
ροφορίες. Μὰ δὲν εἶπε τίποτα παραπάνω ἀπ' τὴν πρώτη
του κατάθεση. Ξανάλεγε πῶς ἡ σκηνὴ τοῦ φόνου εἶχε
μείνει γι' αὐτὸν τὸ δράμα μόλις ἑνὸς δευτερολέπτου,
μιὰ εἰκόνα γρήγορη ποὺ ἔμενε δίχως φόρμα στὸ μυαλό
του, εἰκόνα ὅπως διόλου ἀφηρημένη στὴ μνήμη του.
Εἶταν ὅλο κι ὅλο ἓνας ἄνθρωπος ποὺ ἔσφαξε κάποιον
ἄλλο ἄνθρωπο καὶ τίποτα παραπάνω. Μισὴν ὥρα ὁ δι-
καστὴς μ' ἓνα σιγανὸ πείσμα τονε βασάνισε, τοῦ ἔβαλε
τὸ ἴδιο ρῶτημα, μ' ὅσους τρόπους εἶνε δυνατό νὰ φαντα-
σθεῖ κανεῖς. Εἶτανε ψηλός; Εἶτανε χαμηλός; Εἶχε γέ-
νειξ; Εἶχε μαλλιὰ μακρυὰ ἢ κοντά; Τί εἶδους ροῦχα
φοροῦσε; Ποιὰς ἡλικίας φαινότανε νὰ εἶταν; Καὶ ὁ Ζὰκ,
ταραγμένος, ἔδινε πάντα ἀόριστες ἀπαντήσεις.

— Τέλος, ρώτησε ἀπότομα ὁ κ. Ντενιζέ, κοιτάζοντάς
τον κατάματα, ἂν σὰς τὸν ἔδειχναν θὰ τὸν ἀναγνωρί-
ζατε;

Ἄνοιγόκλεισε ἀλαφρὰ τὰ βλέμματά του καὶ στενο-
χωρέθηκε μπρὸς σ' ἐκεῖνο τὸ βλέμμα ποὺ σκάλιζε τὸ
κρανίον του. Ἡ συνείδησή του τονε ρωτοῦσε δυνατὰ:

— Νὰ τὸν γνωρίσει... ναί, ... ἴσως.

Μὰ, ὁ παράξενος φόβος του, φόβος ἀσυναίσθητης
συνενοχῆς, τὸν ἔρριχνε πάλι στὸ σύστημα τῆς ἀοριστίας.

— Ὅχι, ἐντούτοις, δὲν πιστεύω, ποτὲ δὲ θὰ τολ-
μοῦσα νὰ πῶ τὸ ναί. Μὰ, γιὰ, σκεφθῆτε ὀγδόντα χιλιόμε-
τρα τὴν ὥρα!

Μὲ μιὰ χειρονομία, ὅλο ἀποκαρδίωση, ὁ ἀνακριτὴς
ἐτοιμαζότανε νὰ πεῖ νὰ τὸν ὀδηγήσουν στὸ διπλανὸ δω-
μάτιο γιὰ νὰ τὸν ἔχει στὴ διάθεση του, ὅταν πάλι ἄλ-
λαξε γνώμη.

— Μείνατε, καθίσατε. Καὶ ξαναχτύπησε πάλι τὸ κουδούνι γιὰ τὸν κλητῆρα.

— Εἰσάξατε, τὸν κύριο καὶ τὴν κυρία Ρουμπῶ.

Ἀπὸ τὴν πόρτα ἀκόμα, μόλις εἶδανε τὸ Ζάκ, τὰ μάτια τοὺς θαμπώσανε κι ἄρχισαν ν' ἀνοίγοχλείνουν ἀνήσυχα. Εἶχε μιλήσει ἄραγε ; Τονε φύλαγαν γιὰ νὰ τοὺς φέρουν πρόσωπο με πρόσωπο ; Ὅλη τους ἡ αὐτοπεποίθηση χανόταν ὅσο τονε νιώθανε ἐκεῖ καὶ στὴν ἀρχὴ ἀποκρινότανε με φωνὴ κάπως ὑπόκωφη. Μὰ ἀπλούστατα, ὁ ἀνακριτὴς τοὺς ἔδαζε πάλι τὰ πρῶτα πρῶτα ρωτήματα, δὲν εἶχαν παρὰ νὰ ποῦν τὰ ἴδια λόγια, σχεδὸν ὁλόιδια, ἐνῶ ἐκεῖνος τοὺς ἄκουε με τὸ κεφάλι σκυμένο, δίχως καὶ νὰ τοὺς κοιτάζει. Ὅστερα, ξαφνικὰ, γυρνώντας πρὸς τὴ Σεδερίνη :

— Μαντάμ, εἶχατε πεῖ, εἰς τὸν ἀστυνόμον τῆς Ἐπιβλέψεως, τοῦ ὁποίου ἔχω ἐδῶ τὴν κατάθεση, ὅτι, κατὰ τὴν γνώμην σας, κάποιος εἶχε ἀνέδει στὴ Ρουένη, στὸ βαγόνι μέσα, μόλις τὸ τραῖνο ἄρχισε νὰ βάζει μπροστά.

Ἔμεινε ἐκστατική. Γιατί τῆς τὸ ξαναθύμιζε αὐτό ; Εἶταν ἄραγε παγίδα ; Ἦθελε ἄραγε, βάζοντας τὴ μιὰν πλάϊ στὴν ἄλλη τίς δηλώσεις της νὰ τὴν κάνει νὰ ψευτίσει ἢ ἴδια της ; Γι' αὐτὸ με μιὰ ματιά συμβουλευτήκε τὸν ἄντρα της ποὺ με μεγάλη προσοχὴ μπῆκε τώρα στὴ μέση.

— Δὲν νομίζω κύριε, πῶς ἡ σύζυγός μου ἦτο τόσο καταφατική.

— Συγγνώμην... Ὅταν σεῖς ἐξεδηλώνατε τὴν πιθανότητα τοῦ γεγονότος, ἡ κυρία εἶπε «αὐτὸ θὰ συνέβη τὸ δίχως ἄλλο» ἔ, λοιπὸν, κυρία μου, ἐπιθυμῶ νὰ γνωρίσω ἐὰν εἶχατε ἰδιάζοντας λόγους διὰ νὰ ὁμιλῇτε τοιοῦτοτρόπως.

Ταράχτηκε ὅλως διόλου, με τὴν πεποίθησιν πῶς ἂν δὲν πρόσεχε στὰ λόγια της, ἐκεῖνος θὰ τῆς ἔδαζε ρωτή-

ματα καὶ θὰ τὴν ἀνάγκαιζε νὰ ὁμολογήσει. Ὡστόσο δὲν μποροῦσε νὰ σωπάσει πιότερο.

— ὦ, ὄχι κύριε, κανένα λόγον... Θὰ τὸ εἶπα αὐτὸ ὡς ἓνα εἶδος συλλογισμοῦ, διότι πραγματικῶς εἶναι δύσκολον νὰ ἐξηγήσει κανεὶς ἄλλιῶς τὰ γεγονότα.

— Λοιπόν, δὲν εἶδατε τὸν ἄνθρωπον; δὲν μπορεῖτε νὰ μᾶς διαφωτίσετε ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ζητήματος;

— Ὅχι, ὄχι κύριε, καθόλου!

Ὁ κ. Ντενιζέ, φάνηκε νὰ παρατήρησεν αὐτὸ τὸ σημεῖο τῆς ἀνάκρισης. Ἀλλὰ τὸ ξανάπιασε πάλι, μάνι μάνι μὲ τὸ Ρουμπῶ.

— Καὶ σεῖς, πῶς γίνεται νὰ μὴν εἶδατε τὸν ἄνθρωπον, ἐὰν πραγματικῶς εἶχε ἀνέβῃ; Διότι συνεπάγεται ἐκ τῆς καταθέσεώς σας, πῶς συνομιλοῦσατε ἀκόμη μὲ τὸ θῦμα ὅταν εἶχαν σφυρῖξει διὰ τὴν ἀναχώρησιν.

Ἐπιτέλους ἡ ἐπιμονὴ αὐτῇ ἄρχισε νὰ τρομάζει τὸν ὑποταθμάρχη. Ἔτσι στενοχωρημένος ὅπως εἶτανε, δὲν ἤξευρε τί δρόμον νὰ πάρει· νὰ παρατήσῃ τὴν ἐφεύρεση τοῦ ἀνθρώπου ἢ νὰ ἐπιμένει σ' αὐτήν; Ἄν εἶχαν ἀποδείξει ἐναντίον του, ἡ ὑπόθεσις τοῦ ἀγνώστου δολοφόνου εἶτανε ἀστήρικτη καὶ ἐπεβάρυνε μάλιστα καὶ τὴν θέσιν του. Περὶμενε νὰ καταλάβει, ἀποκρίθηκε πολυλογάδιστα καὶ ἔδωκε συγχισμένους ἀποκρίσεις.

— Εἶναι πραγματικῶς δυσάρεστον, ξαναεῖπε πάλι ὁ κ. Ντενιζέ, τὸ γεγονὸς ὅτι αἱ ἀναμνήσεις σας ἔμειναν τόσον ὀλίγον εὐκρινεῖς διότι θὰ μᾶς βοηθοῦσατε νὰ τελειώναμε τὰς ὑποψίας ποὺ βαρύνουν ἐπὶ διαφόρων προσώπων.

Αὐτὸ φάνηκε τόσο ξεκαθαρισμένο στὸ Ρουμπῶ, ποὺ ἔνιωσε τὴν ἀνάγκη νὰ δικαιολογηθεῖ. Εἶδε τὸν ἑαυτοῦ του ξεσκέπαστο καὶ πῆρε ἀμέσως τὴν ἀπόφασιν του:

— Ὑπάρχει αὐτοῦ, ἓνα τέτοιο ζήτημα συνειδήσεως! Διστάζει κανεῖς, καταλαβαίνετε. Ὅταν θὰ σᾶς ἔλεγα, πὼς πιστεύω νὰ τὸν εἶδα, τὸν ἄνθρωπο . . .

Ὁ ἀνακριτὴς ἔκανε μιὰ θριαμβευτικὴ χειρονομία, πιστεύοντας πὼς τὴν ἀρχὴ αὐτὴ τῆς εἰλικρινείας, τὴν χρωστοῦσε στὴ δεξιότητά του. Ἐλεγε πὼς ἀπὸ πείρα ἤξειρε τὴν παράξενη θλίψη ποὺ αἰσθάνονται μερικοὶ μάρτυρες προκειμένου νὰ ἐξομολογηθοῦν τὸ τί ξαίρουν. Κι αὐτοὺς — ἔτσι καυχιότανε — τοὺς ξεγελοῦσε παρὰ τὴ θέληση τους.

— Μιλεῖστε λοιπόν . . . Πὼς εἶναι; κοντός, ψηλός, στὸ ἀνάστημά σας, πάνω κάτω;

— ὦ! ὄχι, ὄχι, πολὺ πιὸ ψηλός . . . Τοῦλάχιστον αὐτὴ τὴ διαίσθηση ἔχω, γιατί εἶναι μιὰ ἀπλὴ διαίσθηση, ἓνα ἄτομον, ποῦ, εἶμαι σχεδὸν βέβαιος πὼς πέ-
ρασε ἀπὸ πλάϊ μου καὶ μ' ἄγγιξε τὴν ὥρα ποὺ ἔτρεχα γιὰ νὰ ξαναπάω στὸ βαγόνι μου.

— Περιμένετε, εἶπε ὁ κ. Ντενιζέ. Καὶ γυρνώντας πρὸς τὸν Ζάκ, τονε ρώτησε.

— Ὁ ἄνθρωπος, ποὺ εἶδατε, μὲ τὸ μαχαίρι στὸ χέρι εἶταν πιὸ ψηλός ἀπὸ τὸν κύριο Ρουμπώ;

Ὁ μηχανικὸς ποὺ ἀνυπομονοῦσε γιατί ἄρχισε νὰ φοβᾶται μὴ χάσει τὸ τραῖνο τῶν πέντε, σήκωσε τὰ μάτια του, ἐξέτασε τὸν Ρουμπώ καὶ σὰ νὰ μὴν τὸν εἶχε κοιτάξει ποτές του, ξαφνιάστηκε βλέποντάς τον ἔτσι κοντό, γεροφτιαγμένο, μ' ἓνα παράξενο προφίλ, ποὺ τὸ εἶδε κάπου· ἴσως κιόλας στ' ὄνειρό του.

— Ὁχι, μουρμούρισε, ὄχι! πιὸ ψηλός, πάνω κάτω στὸ ἴδιο ἀνάστημά.

Μὰ ὁ ὑποσταθμάρχης. Διαμαρτυρότανε ζωηρά.

— ὦ! πολὺ πιὸ ψηλός, τουλάχιστον ἓνα κεφάλι.

Ὁ Ζάκ, ἔμενε μὲ μάτια γουρλωμένα πάνω του, κα

κάτω ἀπ' αὐτὸ τὸ βλέμμα, ὅπου διάβαζε μιὰν ἐκπληξή-
 ποῦ ὄλο καὶ αὖξαινε, ὁ ἄλλος ταραζότανε, σὰ νὰ ἤθελε νὰ
 ξεφύγει τὴν ἐμοιότητα τοῦ ἴδιου τοῦ ἑαυτοῦ του, ἐνῶ
 κ' ἡ γυναῖκα του, παρακολουθοῦσε κι αὐτὴ ἀκούνητη
 τὴν ὑπόκωφη ἐργασία τῆς μνήμης ποὺ πλημμύριζε τὸ
 πρόσωπο τοῦ νέου. Αὐτὸς εἶχε ξαφνιαστεῖ στὴν ἀρχὴ
 ἀπὸ μερικὲς ἀναλογίες μεταξὺ τοῦ Ρουμπῶ καὶ τοῦ δο-
 λοφόνου, ἔτσι ὅπως λέγανε τὰ λόγια τοῦ κόσμου, ὕστερα,
 τώρα δηλαδὴ, φαινότανε συγκινημένος ἀπ' τὴν ἀνακά-
 λυψη, κ' ἔμενε μὲ πρόσωπο χαζὸ δίχως νὰ τοῦ εἶναι δυ-
 νατὸ νὰ ξαίρει τὸ τί θάκανε. Ἄν μιλοῦσε, ἡ οἰκογένεια
 πῆγαινε χαμένη.

Τὰ μάτια τοῦ Ρουμπῶ εἶχαν ἀνταμώσει τὰ δικὰ
 του καὶ κοίταξε ὁ ἓνας μὲ στὴν ψυχὴ τοῦ ἄλλου.

Ἔγινε κάποια σιωπή.

— Λοιπὸν δὲν εἰστε σύμφωνοι, ξαναεῖπε ὁ κ. Ντενιζέ.
 Ἄν τὸν εἶδατε πιὸ κοντὸ ἐσεῖς, εἶναι ἀναμφισβήτη-
 τον ὅτι ἦτο σκυμένος στὴν πάλη ποὺ διεξήγαγε μὲ τὸ
 θῆμα του.

Κι αὐτὸς τώρα κοίταξε τοὺς δυὸ ἄντρες. Δὲν εἶχε
 σκεφθεῖ νὰ χρησιμοποιήσῃ ἔτσι τὸ ἀντίκρουσμά τους. Μὰ
 ἀπὸ ἐπαγγελματικὸ ἐνστικτο ἐνίωσε ἐκεῖνη τὴν ὥρα πὼς
 ἡ ἀλήθεια εἶταν στὴν ἀτμόσφαιρα. Ἡ πίστη του μάλιστα,
 ποὺ εἶχε στὰ ἴχνη τοῦ Καμπύς, κλονίστηκε κι αὐτή.
 Εἶχαν ἄραγε δίκιο οἱ Λασεναί; Μήπως παρὰ κάθε ἀλη-
 θοφάνεια, οἱ ἐνοχοὶ εἶτανε, αὐτὸς ὁ τίμιος ὑπάλληλος
 καὶ ἡ νεαρὴ γυναῖκα του ἡ τόσο γλυκειά;

Ὁ ἄνθρωπος εἶχε ὄλα του τὰ γένεια ἔτσι σὰν καὶ
 σὰς; ρώτησε στὸ Ρουμπῶ.

Αὐτὸς εἶχε τὴ δύναμη νὰ ἀποκριθεῖ, δίχως νὰ τρέμει
 ἡ φωνή του.

— Γένεια, ἔτσι, ὄχι, ὄχι! Δὲν εἶχε καθόλου γένεια,

νομίζω. Ὁ Ζᾶν κατάλαβε πῶς θὰ τοῦδαζαν τὸ ἴδιο ρῶ-
τημα. Τί θᾶλεγε ; Γιατί, θὰ δοκιζόταν αὐτὸς πῶς ὁ ἄν-
θρωπος εἶχε δλάκερη γενειάδα. Τὸ κάτω· κάτω αὐτοὶ οἱ
ἄνθρωποι δὲν τὸν ἐνδιαφέρανε· γιατί νὰ μὴν ἔλεγε τὴν
ἀλήθεια ; Μὰ καθὼς σήκωνε τὸ βλέμμα του ἀπ' τὸ σύ-
ζυγο, συνάντησε τὸ βλέμμα τῆς γυναίκας. Καὶ διάδασε
στὸ βλέμμα αὐτὸ ἓνα παρακάλιο τόσο φλογερό, καὶ σὰ
νὰ τοῦ χάριζε δλόκληρο τὸ εἶναι τῆς, ποὺ στὸ τέλος
ταράχθηκε.

Ἡ παλιά του ἀνατριχίλλα τὸν ξανάπιανε. Τὸν ἀγα-
ποῦσε λοιπόν ; Αὐτὴ λοιπόν εἶταν ἐκείνη ποὺ θὰ τὴν
ἀγαποῦσε ὅπως ἀγαπάει ὁ κόσμος ὅλος μὲ ἔρωτα, δίχως τὴν
τερατῶδη ἐπιθυμία τῆς ἐξόντωσης ; Καὶ τὴ στιγμή
ἐκείνη, ἀπὸ κάποιο πκράξενο ἀντίχτυπο τῆς ταραχῆς
του, τοῦ φάνηκε πῶς ἡ μνήμη του θόλωνε καὶ δὲν ξα-
νάδρισκε πειὰ τὸ δολοφόνο στὸ πρόσωπο τοῦ Ρουμπῶ.

Τὸ δράμα ξαναγινόταν ἔτσι συγχυσμένο, ποὺ ἀν εἶχε
μιλήσει θὰ τὸ μετάνοιωνε τώρα πικρά. Ὁ κ. Ντενιζέ,
ρωτοῦσε.

— Ὁ ἄνθρωπος εἶχε ὀλα του τὰ γένεια, ἔτσι ὅπως
ὁ κύριος Ρουμπῶ ;

Καὶ ἀποκρίθηκε μὲ καλὴ πίστη.

— Κύριε, μὰ τὴν ἀλήθεια, δὲν μπορῶ νὰ πῶ. Ἀκόμη
μιά φορά, αὐτὸ εἶταν παρὰ πολὺ γρήγορο. Δὲν ξαίρω
τίποτα, δὲ θέλω νὰ πῶ τίποτα.

Ἄλλὰ ὁ κ. Ντενιζέ ἐπέμενε, γιατί ἐπιθυμοῦσε νὰ
ξεμπερδεύει μιά γιὰ πάντα, μὲ τὴν ὑπόψια ποὺ εἶχε γιὰ
τὸ Ρουμπῶ. Τὸν ἔσπρωξε αὐτόν, ἔσπρωξε τὸ μηχανικὸ,
κατόρθωσε νὰ πάρει ἀπ' τὸν πρῶτο μιά τέλεια περι-
γραφή τοῦ δολοφόνου, ψηλὸς, δυνατὸς, δίχως γένεια.
ντυμένος μὲ μπλούζα, ἐντελῶς ἀντίθετα μὲ τὰ δικά του
χαρακτηριστικά. Ἐνῶ ἀπὸ τὸ δεύτερο, δὲν ἔδγαζε πειὰ

παρὰ ἄοριστα μονοσύλλαβα πού δυνάμωναν τὰ λόγια τοῦ ἄλλου. Καὶ ὁ δικαστὴς ξαναρχότανε στὴν πρώτη του πεποίτηση. Εἶτανε σωστά τὰ ἴχνη. Τὸ πορτραῖτο, πού ὁ μάρτυς ἔκανε γιὰ τὸ δολοφόνο, εἶταν τόσο σωστό πού κάθε νέα γραμμὴ δυνάμωνε τὴ βεβαιότητά. Αὐτὴ ἡ οἰκογένεια, πού τόσο ἄδिका τὴν ὑποψιάστηκε ὁ κόσμος, αὐτὴ θὰ ἔκαμε νὰ πέσει τὸ κεφάλι τοῦ ἐνόχου.

— Εἰσέλθετε ἐκεῖ, εἶπε στοὺς Ρουμπῶ καὶ στὸ Ζάκ, λέγοντας νὰ τοὺς περάσουν στὸ γειτονικὸ δωμάτιο ἀφοῦ πρῶτα τοὺς ἔδωλε καὶ ὑπογράψανε τὴν ἀνάκριση. Περιμένετε νὰ σᾶς καλέσω.

Ἀμέσως ἔδωσε διαταγὴ νὰ φέρουν τὸ φυλακισμένο καὶ εἶταν τόσο εὐτυχισμένος, πού τὸ κέφι του τὸν ἔκαμε νὰ πεῖ στὸ γραφεά του:

— Δωρὰν, τὸν κρατοῦμε.

Μὰ ἡ πόρτα εἶχε ἀνοίξει, φανήκανε δυὸ χωροφύλακες πού ὠδηγοῦσανε ἕνα ψηλὸ παλληκάρι ὡς εἰκοπιπέντε τριάντα χρονῶ. Κι ὁ Καμπὺς ἔμεινε μόνος στὴ μέση τοῦ γραφείου σὰ νὰ τὰ εἶχε χάσει, κι ἀγριεμένος σὰν ἀνήμερο θεριὸ πού τὸ κυνηγοῦσανε.

Εἶταν ἕνας μαντράχαλος, μὲ γερὸ σῆρκο, τεράστιες γροθιές, ξανθός, πολὺ ἄσπρο τὸ δέρμα του, σπάνια γένεια, μόλις ἕνα χρυσὸ μεταξωτὸ χνούδι σγούραινε στὸ μάγουλό του.

Τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου του ἀδρά: Τὸ χαμηλὸ μέτωπο μαρτυροῦσε ὅλη τὴ βία τοῦ στενοκέφαλου ἀνθρώπου πού τὸν παραφέρει τὸ αἶσθημα τῆς στιγμῆς.

Μὰ στὸ φαρδὺ στόμα καὶ στὴν τετράγωνη μύτη, μύτη καλοῦ σκυλιοῦ, λὲς κ' ἔδλεπες μιὰν ἀνάγκη τρυφερῆς ὑποταγῆς.

Τὸν εἶχαν ἀρπάξει βίαια μεσ' ἀπ' τὴν τρύπα του,

τὸν ξεριζώναν μὲς ἀπ' τὸ βουνό του, κ' ἔτσι ἐρεθισμένος ἀπὸ τὴς κατηγορίας πού δὲν τὴς καταλάβαινε εἶχε ξεσπίσει κιόλας μὲς στὴν παραζάλη του τὴ μπλούζα του. Εἶχε τὸ ὑποπτο ἐκεῖνο ὕφος τοῦ ὑπόδικου, τὸ ὕφος ἐκεῖνο τοῦ κατεργάρη ληστή πὺ δίνει ἡ φυλακὴ στὸν πιὸ τίμιο ἄνθρωπο. Σουρούπωνε, τὸ δωμάτιο εἶταν σκοτεινὸ καὶ τὸν σκέπαζε τὸ σκοτάδι ὅταν ὁ κλητῆρας ἔφερε μιὰ μεγάλη λάμπα δίχως γλόμπο πὺ τὸ ζωηρό της φῶς ἔπεσε πάνω στὸ πρόσωπό του. Τότες, ξέσκεπος πειά, ἔμεινε ἀκίνητος.

Ἀμέσως, ὁ κ. Ντενιζέ, κάρφωσε πάνω του τὰ μεγάλα καθαρὰ του μάτια μὲ τὰ βαρεῖα βλέφαρα. Καὶ δὲ μιλοῦσε, εἶταν ἡ βουδὴ ἐπίθεση, ἡ πρώτη δοκιμὴ τῆς δυνάμεις του, πρὶν ἀρχίσει ὁ ἄγριος πόλεμος, ὁ πόλεμος γεμάτος δόλους, παγίδες, ἠθικὰ μαρτύρια.

Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς εἶταν ὁ ἐνοχος, τὸ κάθε τι ἐναντίον του γινότανε νόμιμο, τὸ μόνο δικαίωμα πὺ τοῦ ἔμενε εἶτανε νὰ ὁμολογήσει τὸ ἐγκλημά του.

Ἡ ἀνάκριση ἄρχισε πολὺ σιγά.

— Εἰάρετε γιὰ πὺ ἐγκλημα κατηγορεῖσθε;

Ὁ Καμπὺς μὲ φωνὴ πὺ τῆνε χόντραινε, ὁ ἀνέκανος θυμός, γρύλλισε:

— Δὲ μοὺ τὸ εἶπανε, ἀλλὰ τὸ καταλαβαίνω. Ἀρκετὰ ἔχει μιλήσει ὁ κόσμος γι' αὐτό!

— Τὸν γνωρίζατε τὸν κύριο Γκρανμορὲν;

— Ναί, ναί, τονε γνώριζα παραπολὺ μάλιστα!

— Μιὰ κόρη, ἡ Λουίζέττα, ἡ μαϊτρέσσα σας, ἐπῆγε καμαριέρα στὴ κυρία Μπονεόν.

Ὁ λατόμος ἀνατινάχτηκε σὰ λυσσασμένος. Μὲς στὸ θυμό, λὲς καὶ τᾶβλεπε ὅλα κόκκινα μπροστὰ του.

— Τὸ Θεό τους! Ἐκεῖνοι πὺ τὸ λένε αὐτὸ εἶναι παλιοφεῦτες. Ἡ Λουίζέττα δὲν εἶτανε μαϊτρέσσα μου.

Μὲ περιέργεια μεγάλη τὸν κοίταζε ὁ δικαστὴς πῶς θύμωνε. Καὶ κάμνοντας ἓνα παιγνιδάκι τῆς ἀνάκρισης :

— Εἰστε πολὺ βλαῖος. Ἔχετε καταδικαστεῖ πέντε χρόνια γιὰτὶ σκοτώσατε ἓναν ἄνθρωπο σὲ κάποιο καυγά.

Ὁ Καμπὺς ἔσκυψε τὸ κεφάλι.

Ἡ καταδίκη αὐτῇ εἶταν ὅλη του ἡ ντροπή :

Ὑστερα μουρμούρισε :

— Ἐκεῖνος εἶχε βαρέσει πρῶτος... Ἐκίνα τέσσερα χρόνια, μοῦ χάρισανε τὸ ἓνα.

— Λοιπὸν, ξαναεῖπε ὁ κ. Ντενιζέ, ἱσχυρίζεσθε πῶς ἡ Λουϊζέττα δὲν εἶτανε μαϊτρέσσα σας ;

Εανάσφιξε τὶς γροθιές του.

Ὑστερα μὲ βαρεῖά φωνή, κομένη πού καὶ πού :

— Καταλάβετε λοιπὸν! εἶτανε μικρούλα, δὲν εἶχε πατήσει ἀκόμα τὰ δεκατέσσερα, σὰν ἦρθα ἀπὸ καὶ πέρα... Τότες ὅλοι μ' ἀποφεύγανε· λίγο ἀκόμα καὶ θὰ μ' ἐπαίρναν μὲ τὶς πέτρες. Κι αὐτῇ, μὲς στὸ βουνὸ πού τὴν ἀντάμωνα πάντα, μὲ σίμωνε, κουδέντιαζε, εἶτανε καλὴ, ὦ! καλὴ... Ἔτσι τὸ λοιπὸν γινήκαμε φίλοι. Περπατώντας βασιτούσαμε χέρι χέρι. Εἶτανε τόσο ὁμορφα, τόσο ὁμορφα ἐκείνον τὸν καιρό!...

Βέβαια αὐτῇ μεγάλωνε κ' ἐγὼ τὴν συλλογιζόμουνα; Δὲν μπορῶ νὰ πῶ τὸ ἐναντίο.

Εἶμουνα σὰν τρελλός, τόσο τὴν ἀγαποῦσα. Καὶ κείνη μ' ἀγαποῦσε μ' ὅλη της τὴ δύναμη καὶ στὸ τέλος θὰ γινόταν αὐτὸ πού λέτε, ὅταν, τὴ χωρίσαν ἀπὸ μένα, στέλνοντάς την στὸ Ντουανδὶλ, στὸ σπίτι τῆς κυρίας αὐτῆς..... Ὑστερα ἓνα βράδι γυρίζοντας ἀπ' τὸ λατομεῖο, τὴ βρήκα μπρὸς στὴν πόρτα μου, μισότρελλη, τόσο χαλασμένη, πού ἔκαιγε στὸν πυρετό. Δὲν εἶχε τολμήσει νὰ πάει σπíti της, ἐρχόταν νὰ πεθάνει στὸ δικό

μου... "Α! τὸ γουρούνι! ἔπρεπε νὰ τρεχα νὰ τῶσφαζα ἐκεῖνη τὴν ὥρα!

Ὁ δικαστὴς δάγκασε τὰ λεπτὰ του χεῖλη, ξαφνιασμένος ἀπ' τὴν εἰλικρίνεια τοῦ ἀνθρώπου.

Μὰ τὴν ἀλήθεια, ἔπρεπε νὰ παίξει σφιχτὰ τὸ παιγνίδι του. Εἶχε νὰ—κάνει μὲ πολὺ πιὸ γερὸ ἀντίπαλο ἀπ' ὅ,τι νόμισε στὴν ἀρχή.

— "Ω! ξαίρω τὴ φοδερὴ ἱστορία ποὺ ἔχετε ἐφεύρει ἐσεῖς κι ἡ κόρη αὐτῇ. Σημειώτατε ὅμως πῶς ὁλόκληρη ἡ ζωὴ τοῦ κυρίου Γκρανμορέν, τὸν βάζει πάνω ἀπὸ τὶς κατηγορίες σας.

Ξετρελλαμένος, μὲ μάτια γουρλωμένα, μὲ χέρια ποὺ τρέμανε, ὁ λατόμος τραύλιζε:

— Τί; Τί ἔχοιμε ἐφεύρει;... Οἱ ἄλλοι λένε ψεμματα κ' ἐμᾶς τώρα μᾶς βγάζουνε ψευτες!

— Μὰ βέβαια, μὴν προσποιεῖσθε τὸν ἀθῶο... Ἐχω ρωτήσῃ τὸν Μιζάρ, τὸν ἀνθρωπο ποὺ παντρεύτηκε τὴ μητέρα τῆς ἐρωμένης σας. Θὰ σᾶς τὸν φέρω μπροστά σας, πρόσωπο μὲ πρόσωπο, ἀν γίνῃ ἀνάγκη. Θὰ δεῖτε τι σκέπτεται γιὰ τὴν ἱστορία σας αὐτός... Κκι προσέξτε καλὰ στὰ λόγια σας. Ἐχομε μάρτυρες, τὰ ξαίρουμε ὅλα, θὰ κάνετε καλλίτερα νὰ λέγατε τὴν ἀλήθεια.

Εἶταν ἡ συνηθισμένη του ταχυτικὴ, τὸ φοδέρισμα, ἀκόμα κι ὅταν δὲν ἤξαιρε τίποτα καὶ δὲν εἶχε μάρτυρες.

— Ἔτσι λοιπόν, ἀρνεῖσθε ὅτι μέρα μεσημέρι φωνάζατε πῶς θὰ σφάξετε τὸν κύριο Γκρανμορέν;

— "Α, αὐτὸ ναί, τὸ εἶπα. Κκι τῶλεγα μ' ὅλη μου τὴν καρδιά... κάνετε τὴ δουλειά σας! Γιατί εἶχα τοῦ διαβόλου τὴ φαγούρα στὸ χέρι μου.

Μιὰ ἐκπληξὴ σταμάτησε τὸν κύριο Ντενιζὲ ποὺ περμιε νε ἓνα σύστημα ὅλο ἀρνήσεις.

Πῶς! Ὁ ὑπόδικος ὁμολογοῦσε τὶς φοβέρες; Τί δόλο

ἐκρυβε πάλι αὐτό; Φοδήθηκε πὼς προχώρησε πολὺ στὴ δουλειά του. Συμαζεύτηκε μιὰ στιγμή, ὕστερα τὸν καίταξε κατάματα καὶ τονε ρώτησε ἀπότομα:

Τί κάματε τὴ νύχτα τῆς 14ης πρὸς τὴν 15ην Φεβρουαρίου;

— Εἶχα πλαγιάσει τὸ βράδυ κατὰ τὴς ἑξῆς...

Εἶμουνα λίγο ἀνήμερος καὶ ὁ ξάδερφός μου μάλιστα ὁ Λούις μοῦ ἔκαμε τὴ χάρη, νὰ μοῦ κουβαλήσει μιὰν ἀραμπαδιὰ πέτρες στὸ Ντουανβίλ.

— Ναί, εἶδανε τὸν ξάδερφό σας μὲ τ' ἀμάξι ποὺ περνοῦσε τὴ γραμμὴ στὸ πέρασμα.

Μὰ ὁ ξάδερφος ποὺ ρωτήθηκε τὸ μόνο ποὺ μπόρεσε νὰ πεῖ ἦτο ὅτι τὸν ἀφήσατε τὸ μεσημέρι, καὶ δὲ σὰς ξαναεἶδε πειὰ... Ἀποδείξατέ μου πὼς εἶχατε πλαγιάσει στὴς ἑξῆς τὸ βράδι.

— Τί λέτε! Αὐτὸ εἶναι ἡλίθιο· πὼς μπορῶ νὰ τ' ἀποδείξω. Κάθουμαι σὲ σπῖτι ὁλομόναχο, στὸ μονοπάτι τοῦ βουνοῦ... Εἶμουνα ἐκεῖ, σὰς τὸ λέγω, αὐτὸ εἶναι ὅλο

Τότες ὁ κ. Ντενιζέ, πῆρε πειὰ τὴν ἀπόφαση νὰ καταφέρει τὸ μεγάλο χτύπημα τῆς «καταφάσεως» ποὺ ἐπεδάλλετο κείνη τὴ στιγμή. Τὸ πρόσωπό του εἶταν ἀκίνητο καὶ μαρτυροῦσε μιὰν ὑπερένταση τῆς θέλησής του, ἐνῶ τὸ στόμα του ἔπαιζε τὴν ὅλη σκηνή.

— Θὰ σὰς τὸ πῶ ἐγώ, τί κάματε τὸ βράδι τῆς 14ης. Στὴς τρεῖς πῆρατε στὸ Μπακραντέν τὸ τραῖνο γιὰ τὴ Ρουέν, μὲ σκοπὸ ποὺ ἡ ἀνάκριση δὲν ἔχει ἀκόμα ἀνακαλύψει. Θὰ ξαναγυρνοῦσατε μὲ τὸ τραῖνο τῶν Παρισίων ποὺ σταματᾷ στὴ Ρουέν, στὴς ἐννέα καὶ τρεῖς. Καὶ βρισκόσαστε στὸ πεζοδρόμιο τοῦ σταθμοῦ, ἀνάμεσα στὸν κόσμο, δταν πῆρε τὸ μάτι σας τὸν κ. Γκρανμορέν, στ' ἀμάξι του. Σημειώσατε πὼς παραδέχομαι τὸ γεγονός, ὅτι δὲν ὑπῆρχε ἐνεδρα, πὼς ἡ ἰδέα τοῦ ἐγκλήματος σὰς

ἦρθε μόνο ἐκείνη τῇ στιγμῇ Ἀνεβήκατε, χάρη στήν ἀναμπουμπούλα, περιμένατε νά φθάσετε κάτω ἀπ' τὸ τουνέλι τοῦ Μαλοναί, μὰ λογαριάσατε ἄσχημα τὸν καιρό σας, γιατί τὸ τραῖνο ἔδβαινε ἀπ' τὸ τουννέλι, ὅταν σεῖς κἀνάτε τὸ ἐγκλημά σας . . . Καὶ ρίξατε τὸ πιῶμα ἀφοῦ ξεφορτωθήκατε πρῶτα τὴν ταξιδιωτικὴν βελέντζα
Νά τὶ κάματε.

Παραμόνευε τοὺς παραμικροὺς σπασμοὺς στοῦ ρόδινο πρόσωπο τοῦ Καμπὺς καὶ θύμωσε, ὅταν, αὐτὸς πολὺ προσεκτικὸς στήν ἀρχὴ στοῦ τέλος ξέσπασε στὰ γέλια.

— Καλὲ τί μᾶς λέτε;.. Ἄν τὸ εἶχα κάνει ἐγὼ θὰ τὸ λεγα.

Κ' ὕστερα, ἤσυχα ἤσυχα:

— Δὲν τὸ κάμα, μὰ ἔπρεπε νά τὸ εἶχα κάνει. Ἄχ, τὸ Θεό του! . . ναί, τὸ μετανιώνω τώρα.

Καὶ ὁ κ. Ντενιζέ, δὲν μπόρεσε νά βγάλει τίποτ' ἄλλο. Μετὰ ξανάπιασε ἀπ' τὴν ἀρχὴ τὰ ρωτήματά του, ξαναῆρθε δέκα φορές στοῦ ἴδιο σημείου, ἀλλάζοντας καὶ τακτικὴ. Ὅχι, πάντα ὄχι! Δὲν εἶταν αὐτός. Ἀνασήκωνεν τίς πλάτες του καὶ τᾶδρισκε ὅλα ἡλίθια. Τὴν ὥρα ποὺ τὸν ἐπιάσαν, εἶχανε ψάξει τὴν παράγκα τοῦ δίχως νά βροῦνε μήτε τὸ ὄπλο, μήτε τὰ δέκα χιλιάρικα, μήτε τὸ ρολόι. Μὰ εἶχαν εὑρεῖ ἓνα πανταλόνι λεκιασμένο μὲ μερικὰ σταγόνες αἷμα, πράμα πολὺ ἐνοχοποιητικόν. Ἐκνάρχισε νά γελά. Ἐνα κουνέλι ποὺ τοῦκοφε τὸ καρύδι καὶ τοῦ στάξανε τὰ αἷματα στὰ γόνατα! Καὶ μ' ὅλη τὴν μονομανίαν του γιὰ τὸ ἐγκλημα ὁ ἀνακριτὴς ἄρχισε νά χάνει ἔδαφος γιατί μεταχειρίστηκε πάρα πολὺ ἐπαγγελματικὸ δόλο, τὰ μπερδεψε καὶ πῆγε πρὶν πέρα ἀπ' τὴν ἀπλὴ ἀλήθειαν. Αὐτὸς ὁ στενοκέφαλος ἄνθρωπος, ἀνίκανος νά τοῦ παραδγεῖ στοῦ δόλο, ποὺ εἶχε μιὰν ἀκαταμάχητη δύναμιν ὡς ἔλεγε ὄχι, ὄλο ὄχι, τὸν ἔκαμε σιγὰ

σιγά νά γίνεται έξω φρενῶν. Γιατί τὸν εἶχε πιά ὡς ἔνοχο, καὶ κάθε καινούργια ἄρνηση τὸν πρόσθαλε καὶ παραπάνω, σὰν ὁ ἄλλος νά εἶχε γραπωθεῖ πεισματάρικα, στήν ἀγριάδα καὶ στοῦ ψέμμα.

Τὸν ἀνάγκασε θέλοντας καὶ μὴ ν' ἀλλάξει τὰ λόγια του.

— Λοιπὸν ἀρνεῖσθε ;

— Ἀκοῦς λέει ! Ἀφοῦ δὲν εἶμαι ἐγώ !.. Ἄν εἴμουνα ἐγώ, θὰ εἴμουν πάρα πολὺ περήφανος γι' αὐτὸ καὶ θὰ τῷλεγα.

Μὲ μὴν ἀπότομη κίνηση ὁ κ. Ντενιζέ, σηκώθηκε, πῆγε καὶ ἀνοιξε ὁ ἴδιος τὴν πόρτα τῆς γειτονικῆς καμαρούλας. Καὶ ὅταν φώναξε τὸν Ζάκ :

— Ἀναγνωρίζετε αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον ;

— Τὸν γνωρίζω, ἀποκρίθηκε ξαφνιασμένος ὁ μηχανικός. Τὸν εἶδα ἄλλη φορὰ στοῦ σπίτι τοῦ Μιζάρ.

— Ὅχι, ὄχι, ... τὸν ἀναγνωρίζετε ὡς τὸν ἄνθρωπον τοῦ βαγονιοῦ, τὸν δολοφόνον ;

Μάνι μάνι, ὁ Ζάκ, ἔγινε προσεχτικὸς στὰ λόγια του. Ἐξάλλου δὲν τὸν ἀνεγνώριζε. Ὁ ἄλλος τοῦ εἶχε φανεῖ πιδ κοντούλης, πιδ μαῦρος. Θὰ τὸ φανέρωνε, ἀλλὰ νόμισε πὼς θὰ προχωροῦσε πάρα πολὺ. Καὶ ἔμεινε ἀόριστος.

— Δὲν ξαίρω, δὲν μπορῶ νὰ πῶ ... Σὰς βεδαιῶ κύριε πὼς δὲν μπορῶ νὰ πῶ.

Ὁ κ. Ντενιζέ, δίχως νὰ περιμένει, φώναξε τοὺς Ρουμπῶ. Καὶ τοὺς ἔθεσε τὸ ρῶτημα.

— Ἀναγνωρίζετε αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον ;

Ὁ Καμπὺς χαμογελοῦσε ἀκόμα. Δὲν ξαφνιαστικε. Κουνώντας λίγο τὸ κεφάλι του, χαιρέτησε τὴ Σεβερλίνη, ποὺ τὴν εἶχε γνωρίσει νέα ἀκόμη, ὅταν αὐτὴ κατοικοῦσε στοῦ Κρουά ντὲ Μορρά. Μὰ καὶ αὐτὴ καὶ ὁ ἄντρας τῆς, μείνανε στὸν τόπο, μόλις τὸν εἶδαν ἐκεῖ. Καταλά-

δαιναν : Είταν ὁ ἄνθρωπος ποὺ πιάτανε καὶ γιὰ τὸν ὁποῖο τοὺς εἶχε μιλήσει ὁ Ζᾶκ, εἶταν ὁ ὑπόδικος ποὺ ἔγινε αἰτία νὰ τοὺς ξαναφωνάξουν πάλι γιὰ ἀνάκριση. Καὶ ὁ Ρουμπὼ τὰ εἶχε χάσει· εἶταν τρομαγμένος, μπρὸς στὴν τόση ὁμοιότητα τοῦ παλληκαριοῦ αὐτοῦ μὲ τὸν φανταστικὸ δολοφόνου, ποὺ εἶχε ἐφεύρει τὰ χαρακτηριστικά, ἐντελῶς διάφορα ἀπ' τὰ δικά του. Αὐτὸ συνέβαινε ὅλως διόλου κατὰ τύχη, τὸν τάραξε τόσο, ποὺ δειλίαζε ν' ἀπαντήσῃ.

— Τί λέτε ! Τὸν ἀναγνωρίζετε ;

— Θεέ μου, κύριε δικαστά, σᾶς τὸ ἐπαναλαμβάνω, εἶτανε μιὰ διαίσθηση μόνον, κάποιο ἄτομο πέρασε ἀπ' τὸ πλάϊ μου καὶ μ' ἄγγιξε... Βέβαια, αὐτὸς εἰναιψηλὸς, σὰν τὸν ἄλλο καὶ εἶναι ξανθός, δὲν ἔχει γένεια...

— Τέλος, τὸν ἀναγνωρίζετε ;

Ὁ ὑποσταθμάρχης, πιεζόμενος, ἄρχισε νὰ τρέμει.

Μέσα του γινόταν ὁλόκληρη πάλη. Τὸ ἐνστικτο τῆς αὐτοσυντηρήσεως νίκησε.

— Δὲν μπορῶ νὰ πῶ ναί. Μὰ βέβαια ὑπάρχει κάτι δικό του, ὠρισμένως, πολὺ δικό του.

Αὐτὴ τῇ φορᾷ ὁ Καμπὺς ἄρχισε νὰ βρίζει. Μὰ ἐπὶ τέλους, τοῦ φούσκωναν τὸ σικότι μὲ τίς ἱστορίες αὐτές. Μιὰ καὶ δὲν εἶταν αὐτὸς ἥθελε νὰ πάει στὴ δουλειά του. Τοῦ ἀνέβηκε τὸ αἷμα στὸ κεφάλι, χτύπησε τίς γραθιές του, ἔγινε τόσο τρομαχτικὸς ποὺ οἱ χωροφύλακες διαταχθήκανε νὰ τὸν πάρουν καὶ νὰ φύγουν.

Ὁ κ. Ντενιζέ, θριάμβευε. Τώρα εἶχε πειὰ τὴν πεποιθήσῃ του καὶ δὲν τὴν ἔκρυψε.

— Παρατηρήσατε τὰ μάτια του ; Ἐγὼ τοὺς ἀναγνωρίζω ἀπ' τὰ μάτια... Ἀ ! ξόφλησε ὁ λογαριασμός του, δικός μας εἶναι !

Οἱ Ρουμπὼ ἀκίνητοι κοιταχτήκανε. Τὸ λοιπόν, τί ;

Τελείωσε ἡ ὑπόθεση ! Σώθηκαν, μιὰ καὶ ἡ δικαιοσύνη κρατοῦσε στὰ χέρια τῆς ἑνὸς ἄλλο. Ἐμείναν λίγο σὰ ζαλισμένοι. Τοὺς βάρεσε ἡ συνείδηση, ὕστερα ἀπὸ ἕνα τέτοιο ρόλο ποὺ τὰ πράγματα τοὺς ἀνάγκασαν νὰ παίξουν.

Μὰ τοὺς πλημύριζε μιὰ ἀγαλλίαση καὶ σάρωνε κάθε τους τύψη.

Χαμογελοῦσανε στὸ Ζάκ καὶ τώρα, ξαλαφρωμένοι, διψώντας καθαρὸν ἀέρα, περίμεναν νὰ τοὺς διώξει καὶ τοὺς τρεῖς ὁ ἀνακριτὴς, ὅταν ὁ κλητὴρας ἔφερε κάποιο γράμμα, σ' αὐτὸν τὸν τελευταῖο.

Ζωηρά, ὁ κ. Ντενιζέ, ξανακάθισε στὸ γραφεῖο του γιὰ νὰ τὸ διαβάσει προσεχτικά, κ' ἔτσι ἔεχασε τοὺς τρεῖς μάρτυρες.

Ἦταν ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Ὑπουργείου, ποὺ εἶταν ὑποχρεωμένος νάχει τὴν ὑπομονή, νὰ τὴν περιμένει. Κι αὐτὸ ποὺ διάβαζε θὰ ψύχραινε βέβαια τὸν ἐνθουσιασμό του, γιὰτι σιγὰ σιγὰ, τὸ πρόσωπό του πάγωνε καὶ ξανάπαιρνε τὴ θλιθερὴ του ἀκίνησι. Σὲ μιὰ στιγμή σήκωσε τὸ βλέμα, ἔρριξε μιὰ λοξὴ ματιὰ στοὺς Ρουμπῶ σὰ νὰ τοὺς εἶχε ξαναθυμηθεῖ, διαδάζοντας κάποια φράση τῆς ἐπιστολῆς.

Αὐτοὶ χάνοντας τὴ λιγόστιγμη χαρὰ τους, στενοχωρημένοι καὶ πάλι, ἔνιωσαν πάλι τὸν ἑαυτὸ τους ἀνάμεσα στὰ νύχια του.

Μὰ γιὰτί λοιπὸν τοὺς εἶχε κοιτάξει; Μήπως στὸ Παρίσι εἶχαν ξαναβρεῖ τίς τρεῖς γραμμές, τὸ ἀδέξιο ἐκεῖνο μπιλιετάκι ποὺ τοὺς ἔκαμε νὰ τρέμουν ἀπὸ φόβο; Ἡ Σεδερίνη γινώριξε καλὰ τὸν κ. Καμὺ Λαμότ, γιὰτί τὸν εἶχε δεῖ συχνὰ στὸ σπίτι τοῦ προέδρου καὶ ἤξειρε πῶς αὐτὸς εἶχε πάρει ἀπάνω του, νὰ ταχτοποιήσει τὰ χαρτιὰ τοῦ πεθαμένου. Ὁ Ρουμπῶ εἶταν πικρὰ μετανιωμένος καὶ στεναχωριόταν τώρα γιὰτί δὲν εἶχε στείλει τὴ

γυναίκα του στο Παρίσι νὰ κάνει μερικὲς ὠφέλιμες ἐπισκέψεις ποὺ θὰ τοῦ εἶχαν ἐξασφαλίσαι τουλάχιστο τὴν προστασία τοῦ γενικοῦ γραμματέα, στὴν περίπτωση ποὺ ἡ Ἐταιρεία, κουρασμένη πειὰ ἀπ' τὲς κακὲς φήμες ποὺ κυκλοφοροῦσαν, θὰ σκεπτότανε νὰ τονε βγάλει ἀπ' τὴ θέση του.

Κ' οἱ δύο τους, δὲν ἔπαυαν νὰ κοιτάζουν τὸν ἀνακριτὴ νιώθοντας ν' αὐξάνει ἡ ἀνησυχία τους ὅσο τὸν βλέπανε νὰ κατσοφιᾶζει, ὀλοφάνερα πιά ἀλλαγμένους μ' αὐτὸ τὸ γράμμα ποὺ τοῦ χαλοῦσε τὴν καλὴ δουλειὰ ποὺ εἶχε κάνει ὀλημερίς.

Τέλος ὁ κ. Ντενιζὲ ἄφησε τὸ γράμμα κ' ἔμεινε μιὰ στιγμή βυθισμένος σὲ σκέψεις, μὲ τὰ μάτια καρφωμένα στοὺς Ρουμπῶ καὶ στὸ Ζάκ. Ὑστερα, παίρνοντάς το ἀπόφαση καὶ σὰ νὰ μιλοῦσε δυνατὰ στὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό του :

— Καλά ! Θὰ δοῦμε... Θὰ τὰ ξαναεξετάσουμε ὅλα αὐτά.

Μὰ καθὼς βγαίνανε οἱ τρεῖς τους, δὲν μπόρεσε νὰ κρατηθεῖ, στὴν ἀνάγκη ποὺ ἐνιωθε νὰ μάθει νὰ ξεκαθαρίσει τὸ σοβαρὸ σημεῖο ποὺ κατέστρεφε τὸ νέο του σύστημα, ἂν καὶ τοῦ συνιστοῦσαν νὰ μὴν κάνει τίποτα δίχως προκαταβολικὴ συνεννόηση.

— Ὅχι, ἐσεῖς, μέيνατε μιὰ στιγμή, ἔχω ἀκόμη νὰ σᾶς θέσω μιὰ ἐρώτηση.

Στὸ διάδρομο, οἱ Ρουμπῶ σταθήκανε. Οἱ πόρτες εἴταν ἀνοιχτές καὶ ὅμως δὲν μπορούσαν νὰ φύγουν : Κἀτ τοὺς κρατοῦσε ἐκεῖ, εἴταν ἡ στενοχώρια τους γιὰ τὸ τὸ θ' ἀπογινότανε στὸ γραφεῖο τοῦ ἀνακριτὴ καὶ τοὺς εἴταν ἐντελῶς ἀδύνατο νὰ φύγουν ὅσο δὲ μάθαιναν ἀπ' τὸ Ζάκ, τί ἐρώτημα τοῦ εἶχε θέσει πάλι. Γύρισαν πίσω κοντοστάθηκαν, νιώθανε κομάρια στὰ πόδια τους. Καὶ ξαναδρέθηκαν πάλι κι' οἱ δύο τους, στὸν πάγκο, ὁ ἕνα

πλάι στον άλλο εκεί όπου περίμεναν πριν ώρες δλάκε-
ρες. Έκει πάνω είχανε στριμωχτεί και δέ βγάζανε μι-
λιά απ' τὸ στόμα τους.

Σάν ξαναφάνηκε ὁ μηχανικός, ὁ Ρουμπὼ σηκώθηκε,
βαρειά βαρειά.

— Σὰς περιμέναμε νὰ γυρίσουμε μαζί στο σταθμό . .

“Ε, λοιπόν ;

Μὰ ὁ Ζάκ, γυρνῶσε τὸ κεφάλι του ἀπ' τὴν ἄλλη
μεριά, στενοχωρεμένος, σὰ νὰ ἤθελε ν' ἀποφύγει τὴ
ματιὰ τῆς Σεδερίνης, ποὺ εἶταν καρφωμένη πάνω του.

— Δὲν ξαίρει πειὰ τί λέει . . . , τσαλαβουτάει, εἶπεν
ἐπιτέλους. Νὰ τώρα, ποὺ μὲ ρωτάει, ἀν δὲν εἶτανε δυὸ
ποὺ σκάρωσαν τὴ δουλειά. Καὶ καθῶς, στὴ Χάδρη, εἶχα
κάνει λόγο γιὰ μιὰ μαύρη μάζα ποὺ βάραινε στὰ γό-
νατα τοῦ γέρου, μὲ ρώτησε σ' αὐτὸ ἀπάνω Αὐτὸς
φαίνεται νὰ πιστεύει πῶς εἶταν ἡ βελέντζα. “Εστειλε
καὶ πῆρε μιὰ βελέντζα κ' ἔγινε ἀνάγκη νὰ πῶ τὴ γνώμη
μου . . . Θέ μου ! ναί, εἶταν ἡ βελέντζα, ἴσως.

Οἱ Ρουμπὼ ἀνατριχιάζανε βρισκότανε στὰ ἴχνη τους,
μιὰ κουδέντα ἀπ' τὸ στόμα τοῦ παλληκαριοῦ καὶ εἶτανε
χαμένοι. Τὸ ξαίρανε ἀσφαλῶς, στὸ τέλος θὰ τᾶλεγε δλα.
Κ' οἱ τρεῖς τους, ἡ γυναίκα ἀνάμεσα στοὺς δυὸ ἄντρες,
βουβοὶ κι ἀμίλητοι, φεύγανε ἀπ' τὸ δικαστήριο, ὅταν
στὸ δρόμο, ὁ ὑποσταθμάρχης, ξανάπιασε τὴν κουδέντα.

— Σ' αὐτὸ ἀπάνω σύντροφε . . . Ἡ γυναίκα μου
θ' ἀναγκαστεῖ, νὰ πάει, ὁλόκληρη μιὰ μέρα στὸ Παρίσι
γιὰ ὑποθέσεις. Θὰ εἶχατε τὴν καλοσύνη νὰ τὴν ὀδηγού-
σατε σεῖς, ἀν τῆς χρειαστεῖ κανεὶς.

V

Στις έντεκα και δεκαπέντε ακριβώς, τὸ φυλάκιο, στή γέφυρα τῆς Εὐρώπης, εἰδοποίησε, μετὶς δυὸ κανονικῆς σφυριξιῆς, τὸν ἐρχομὸ τοῦ ἀξιπρὸς ἀπ' τῆς Χάδρη, ποὺ ἐκείνη τὴν ὥρα ξεμπούκαρε ἀπ' τὸ τουνέλι τοῦ Μπατινιόλ. Καὶ σὲ λίγο, οἱ πλάκες τὰ σινιάλα γύρισαν, καὶ τὸ τραῖνο μπήκε στὸ σταθμὸ μετὰ μιὰ λιγόστιγμὴ σφυριξιά, τρίζοντας τὰ φρένα του, καπνίζοντας, ἰδρωμένο, μούσκεμα στὴ βροχή, ἕνα σωστὸ κατακλυσμὸ ποὺ δὲν ἔλεγε νὰ σταματήσει ἀπ' τῆς Ρουένης κ' ἐδῶ.

Οἱ ὑπάλληλοι δὲν εἶχαν γυρίσει ἀκόμα τοὺς μάνταλους ἀπ' τὰ πορτάκια, ὅταν ἕνα ἀπ' αὐτὰ ἀνοιξε μόνον του, καὶ πρὶν καλοσταματήσει ἀκόμα τὸ τραῖνο, βιαστικῶς, καὶ γλήγορῃ πῆδηξε χάμω ἡ Σεβερλίνη. Τὸ βαγόνι τῆς βρισκότανε στὴν ἄλλη ἄκρῃ κ' ἔπρεπε νὰ κάνει γρήγορα γιὰ νὰ φτάσει ἴσαμε τῆς μηχανῆς, περνώντας μέσα ἀπ' τὴν σπρωξιῆς καὶ μετ' ἀπ' τὸ μπούγιο ποὺ κάνανε οἱ ταξιδιῶτες, κατεβαίνοντας ἀπ' τ' ἄλλα βαγόνια μετὰ τὰ μωρότους καὶ μετὰ τὰ πακέτα τους. Ὁ Ζάκ εἶταν ἐκεῖ, ὁλόρθος στὴ μηχανὴ του πάνω, περιμένοντας νὰ μπεῖ στὴν ἀποθήκη, ἐνῶ ὁ Πεκέ, μ' ἕνα στράτσο στὸ χέρι, σκούπιζε τοὺς μπρούντζους.

— Δοιπόν, σύμφωνοι, εἶπεν ἐκείνη ἀνασηκωμένη στὴν ἄκρῃ τῶν παπουτσιῶν τῆς. Στις τρεῖς θὰ εἶμαι στὴν ὁδὸ Καρντινὲ καὶ θάχετε τὴν καλοσύνη νὰ με παρουσιάσετε στὸν προϊστάμενό σας γιὰ νὰ τὸν εὐχαριστήσω.

Εἶταν ἡ πρόφασις ποὺ βρῆκε ὁ Ρουμπώ, κάτι εὐχάριστῆρια στὸν προϊστάμενο τῆς ἀποθήκης τοῦ Μπατινιόλ ὕστερα ἀπὸ κάποιαν ἀόριστη ὑπηρεσίαν ποὺ τοῦ προσέφερε. Μ' αὐτὸν τὸν τρόπο, αὐτὴ θὰ βρισκόταν

στήν προστασία τοῦ φίλου μηχανικοῦ κ' ἔτσι θὰ μπο-
ροῦσε νὰ σφίξει παραπάνω τίς σχέσεις καί ν' ἀποχτή-
σει κάποιαν ἐπιρροή ἀπάνω του.

Μὰ ὁ Ζάκ, μουτζουρωμένος καί μούσκεμα, ἀπὸ
καμωμένος ποὺ πάλαιψε μὲ τὴ βροχὴ καί μὲ τὸν ἀέρα,
τὴν κοίταξε μὲ τὴ σκληρὴ του ματιὰ καί δὲν ἔλεγε
τίποτα. Φεύγοντας ἀπ' τὴ Χάδρη δὲν μπόρεσε ν' ἀρνηθεῖ
στὸν ἄντρα τῆς, κ' ἡ σκέψη αὐτῇ, νὰ εἶναι μόνος μαζὶ
τῆς, τὸν τάραξε ὁλόκληρο, γιὰτὶ τώρα ἐνιωθε πὼς τὴν
ἐπιθυμοῦσε.

Ἔτσι, ἔ; ξαναεῖπε κελνὴ χαμογελώντας, μὲ μιὰ
χαϊδευτικὴ ματιὰ, παρὰ τὴν ἐκπλήξη καὶ τὸ σύγχυ-
μα ποὺ ἐνιωθε, βρίσκοντάς τον ἔτσι βρώμικο, ποὺ μόλις τὸν
γνώριζε. Ἔτσι ἔ; βασιζομαι σὲ σὰς!

Καθὼς ψήλωνε κι ἄλλο, ἀκουμπώντας τὸ γαντω-
μένο τῆς χεράκι σ' ἓνα σιδερένιο πιάσιμο, ὁ Πεκὲ,
πολὺ ὑποχρεωτικὰ τῆς εἶπε.

— Προσέξετε, θὰ λερωθῇτε.

Τότες ὁ Ζάκ ἀναγκάστηκε ν' ἀπαντήσει. Τόκανε, μὰ
εἶταν κακομούτσουνος.

— Ναι, στήν ὁδὸν Καρτινέ. . . . Ἐκτὸς ἂν ἡ κατα-
ραμένη αὐτὴ βροχὴ δὲ μ' ἔχει ἀπολυώσει ἴσαμε τότες.
Τὶ παλιόκαιρος!

Ἐκελνὴ συγκινήθηκε, στήν κατάσταση ποὺ τὸν
ἔδλεπε καί πρόσθεσε σὰν αὐτὸς νὰ εἶχε ὑποφέρει ἐξ
αἰτίας τῆς.

— ὦ! τί τραδούσατε σεῖς ἐνῶ ἐγὼ εἴμουνά τόσο
καλὰ. . . . Ἐκίρετε, σὰς συλλογιζόμουνα, εἶταν ἀπελπι-
σία αὐτὸς ὁ κατακλυσμός. . . . Κ' ἐγὼ ποὺ χαιρόμουνα
τόσο σὰν ἔδαζα μὲ τὸ νοῦ μου πὼς θὰ μὲ παίρνατε μαζὶ
σας τὸ πρωτ' καί θὰ μὲ ξαναγυρνοῦσατε μαζὶ σας τὸ
βράδι, μὲ τὸ ἐξπρές.

Μὰ αὐτὴ ἡ οἰκειότητα, ἡ τόσο τρυφερή, λὲς καὶ τὸν ἀναστάτῳ ἀκόμη πιότερο καὶ λὲς καὶ ξαλάφρωσε, σὰ φώναξε κάποια φωνή «Πίσω!» Μάνι μάνι, τράδηξε τὴ σφυρίχτρα ἐνῶ ὁ θερμαστής μὲ μιὰ χειρονομία ἀπομάκρυνε τὴ γυναῖκα.

— Στις τρεῖς!

— Ναί, στις τρεῖς!

Κ' ἐνῶ ἡ μηχανὴ ἔκανε πίσω, ἡ Σεβερλίνη, τελευταία ἀπ' ὅλους, ἔφευγε ἀπ' τὸ σταθμό. Ἐξω, στὴν ὁδὸν Ἀμστερνταμ, τὴν ὥρα ποὺ πῆγε ν' ἀνοίξει τὴν ὀμπρέλλα της, χάρηκε βλέποντας πὼς δὲν ἔδρευε παιά.

Κατέβηκε ὥς τὴν πλατεία τῆς Χάδρης, συλλογίστηκε λίγο κ' ὕστερα εἶπε πὼς θάκανε καλλίτερα νὰ πῆγαινε νὰ φάει ἐκεῖνη τὴν ὥρα. Ἔτταν ἐντεκα καὶ εἰκοσιπέντε. Μπῆκε σ' ἓνα μαγέΡΙκο στὴ γωνία τῆς ὁδοῦ Σαίν-Δαζάρ καὶ παράγγειλε αὐγὰ στὸ τηγάνι καὶ μιὰ μπριζόλα. Ὑστερα, ἐκεῖ ποὺ ἔτρωγε ἀγάλια ἀγάλια, βυθίστηκε πάλι στις σκέψεις ποὺ ἔδω καὶ τρεῖς βδομάδες τώρα στοίχειωναν τὸ μυαλό της. Ἡ ὄψη της εἶταν χλωμὴ καὶ ταραγμένη· δὲν εἶχε παιὰ τὸ ὑποταχτικό, γοητευτικό της χαμόγελο.

Τὴν παραμονή, δυὸ μέρες ὕστερα ἀπ' τὴν ἀνάκριση στὴ Ρουένη, ὁ Ρουμπῶ βρῆκεν ἐπικίνδυνον νὰ περιμένουν περισσότερον, μὲ τὰ χέρια σταυρωμένα κ' εἶχε πάρει τὴν ἀπόφαση νὰ τὴ στείλει νὰ κάνει μιὰν ἐπίσκεψιν στὸν κ. Καμὺ—Δαμότ, ὅχι στὸ ὑπουργεῖο ἀλλὰ σπῖτι του, στὴν ὁδὸ τοῦ Βράχου, ὅπου βρισκόταν τὸ μέγαρό του, ἀκριβῶς στὴν ἴδια γειτονιά ποὺ εἶταν καὶ τὸ μέγαρον τοῦ Γκρανμορέν.

Ἦξαιρε πὼς θὰ τὸν ἔδρισκε στη μίαν καὶ δὲ βιάζότανε, προετοιμάζε τὸ τί θάλεγε καὶ προσπαθοῦσε νὰ

μαντέψει τὸ τί θ' ἀποκρινόταν αὐτός, γιὰ νὰ μὴν τα-
ραχθεῖ ἀπὸ τίποτα ξαφνικό.

Τὴν παρὰ μὴν, μιὰ καινούργια αἰτία ἀνησυχίας
ἐδίωκε τὸ ταξίδι της. Εἶχανε μάθει ἀπ' τὰ κουτσομπόλια
τοῦ σταθμοῦ πὼς ἡ μαντάμ Λεμπλὲ καὶ ἡ Φιλομένη
λέγανε στὸν κόσμο πὼς ἡ Ἑταιρεία θάδιωχνε τὸ Ρουμπὼ
ποῦ τονε θεωροῦσε ἱκανὸ νὰ τὴν ἐνοχοποιήσῃ κι αὐ-
τὴν καὶ τὸ χειρότερο εἶταν ποῦ ρωτήθηκε κατ' εὐθείαν
ὁ κ. Νταμπαντι καὶ δὲν εἶπε ὅχι, πράμα ποῦ ἔδινε σο-
βαρότητα στὴν εἰδηση. Ἀνάγκη λοιπὸν νὰ τρέξει μιὰν
ᾠρα ἀρχήτερα στὸ Παρίσι νὰ ὑπερασπίσῃ τὴν ὑπόθεσιν
τους καὶ προπάντων νὰ ζητήσῃ τὴν προστασία τοῦ
προέδρου. Μά, κάτω ἀπ' αὐτὴν τὴν αἴτηση, ποῦ θὰ χρη-
σίμευε τουλάχιστο νὰ ἐξηγήσῃ τὴν ἐπίσκεψιν, εἶταν ἓνα
ἄλλο ἐλατήριο πιὸ ἐπιταχτικὸ ἀκόμα, μιὰ τσουχτερή
κι ἀχόρταγὴ ἀνάγκη, νὰ μάθουν τὸ τί τρέχει, ἡ αὐτὴ
ἀκριδῶς ἀνάγκη ποῦ σπρώχνει τὸν κακοῦργο νὰ προδο-
θεῖ μᾶλλον παρὰ νὰ ἀγνοεῖ. Ἡ ἀμφιβολία ταύς σκό-
τωνε, τώρα ποῦ εἶταν ξεσκέπαστοι, ἀπ' τὸν καιρὸ ποῦ ὁ
Ζάκ τοὺς εἶχε πεῖ τὴν ὑπόψιν ποῦ εἶχε ἡ κατηγορία
γιὰ κάποιο δεύτερο δολοφόνον. Ἔσπαναν τὸ μυαλό τους
μὲ διάφορες ὑποθέσεις, πὼς βρήκανε τάχατες τὸ γράμμα,
πὼς ἀνασχηματίζανε τὰ γεγονότα.

Ἀπὸ ᾠρα σὲ ᾠρα περίμεναν τὴν «κατ' οἶκον ἔρευ-
ναν», τὴ σύλληψή τους καὶ τὸ μαρτύριό τους αὖξαινε
τόσο, ποῦ τὰ παραμικρὰ γεγονότα γύρω τους φαινότανε
τέτοιου εἶδους φοδέρεις ποῦ στὸ τέλος προτιμοῦταν πιὰ
τὴν καταστροφὴν ἀπ' τὴν ἀτέλειωτὴ ἀγωνία. Νὰ εἶναι βέ-
δαιοι καὶ νὰ μὴν ὑποφέρουν πιὰ. Ἡ Σεδερίνη ἀποτέ-
λειωσε τὴν μπριζόλα της, τόσο ἀφηρημένη, ποῦ ἀντι-
νάχτηκε σὰ νὰ ξύπνησε καὶ ξαφνιαστήκε βλέποντας
μέσα σὲ τὸν κόσμο βρισκότανε. Ὅλα τῆς φαινότανε πι-

κρά. Δὲν μπορούσε νὰ καταπιεῖ τίς μπουκιές της, καὶ μήτε καφὲ τράδηξε ἡ καρδιά της.

Μὰ ὅσο σιγὰ κι ἂν εἶχε φάει, εἶταν ἀκόμα δώδεκα καὶ τέταρτο, ὅταν βγῆκε ἀπ' τὸ ξενοδοχεῖο. Ἐπρεπε νὰ σκοτώσει ἀκόμα τρία τέταρτα τῆς ὥρας! Αὐτὴ ποὺ τὸ λάτρευε τὸ Παρίσι, ποὺ τῆς ἄρесе τόσο νὰ τρέχει στὰ πεζοδρομιά του ἐλεύθερη, τίς σπάνιες φορές ποὺ ἐρχότανε, τώρα θαρροῦσε πὼς χανότανε ἐκεῖ μέσα καὶ σὺ φοβισάρα, κοίταξε νὰ ξεμπερδέψει μιὰν ὥρα ἀρχήτερα γιὰ νὰ πάει νὰ κρυπτεῖ ὕστερα. Οἱ πεζούλες ἀρχισακίόλας νὰ στεγνώνουν, κι ἓνα χλιαρὸ ἀεράκι σκούπιζε τὰ σύννεφα. Κατέβηκε τὴν ὁδὸ Τρουσσὲ καὶ βρέθηκε στὸ λουλουδοπάζαρο τῆς Μαντελαίν, ἓνα μαρτυρικό παζάρι γιομάτο ἡράνθεμα καὶ ἄζαλιες στὶς χλωμές ἐκείνες μέρες τοῦ χειμῶνα ποὺ ξεψυχοῦσε. Μισὴν ὥρα, ἔφερν' βόλτα μέσα στὴ πρώιμη ἐκείνη ἀνοιξή, καὶ ρίχτηκε πάλι στὴ συλλογὴ, ἔχοντας στὸ νοῦ της τὸ Ζάκ, σὰν ἐχθρό, ποὺ ἔπρεπε ὅπως ὅπως νὰ τὸν ἀφοπλίσει. Τῆς φαινότανε πὼς εἶχε κάνει τὴν ἐπίσκεψή της στὴν ὁδὸ τοῦ Βράχου, πὼς ὅλα πῆγαιναν καλὰ ἀπ' αὐτὴ τὴ μεριά καὶ πὼς τὴν ἔμενε μόνο νὰ κάνει τὸ πηληκάρι αὐτό, νὰ κλείσει τὸ στόμα του, πράγμα πολὺ δύσκολο καὶ περίπλοκο κ' ἔτσι κατὰστρωνε ἓνα σωρὸ ρωμαντικὰ σχέδια. Μὰ αὐτὰ δὲν τὴν κούρασε δὲν τὴν τρώμριζε, λὲς καὶ τινε νικουρίδι ἔτσι, γλυκά. Ὑστερα, ξαφνικά, εἶδε τὴν ὥρα σ' ἓνα κίον. Μιὰ καὶ δέκα. Τὴν ἐπίσκεψή της δὲν τὴν εἶχε κάνει. Ἐανάπεφτε στὴ σκληρὴ πραγματικότητα καὶ βιάστηκε νὰ πάρει τὸν ἀνήφορο στὴν ὁδὸ τοῦ Βράχου.

Τὸ μέγαρο τοῦ κ. Καμὺ-Λαμὸτ βρισκότανε στὴ γωνία τῆς ὁδοῦ αὐτῆς καὶ ὁδοῦ Νεαπόλεως, κ' ἡ Σεβερὶν ἀναγκάστηκε νὰ περάσει μπρὸς ἀπ' τὸ μέγαρο Γκρανμορέν, βουδὸ, ἀδειανό, μὲ κλειστὰ πατζούρια. Σήκωσε

τὰ μάτια της καὶ γληγόρεφε τὴν περπατησιά της. Τῆς ἤρθε σιὸ νοῦ ἡ τελευταία της ἐπίσκεψη. Τὸ σπῖτι αὐτὸ ὑψωνότανε τρομαχτικό μπροστά της. Καί, καθὼς ἀπὸ κάποιαν ἀπόστασιν γύρισε, ἔτσι ἀπὸ ψυχόρμητο, κοιτάτοντας πίσω της, σὰν ἄνθρωπος ποὺ τὸν κυνήγοῦνε οἱ φωνῆς τοῦ πλήθους, πῆρε τὸ μάτι της στὴν ἀντικρυνὴ πεζούλα, τὸν ἀνακριτὴ τῆς Ρουένης, τὸν κύριο Ντενιζέ, ποὺ ἀνέβαινε κι αὐτὸς τὸν ἀνήφορο. Ἐμεινε κόκκαλο. Τὴν εἶχε δεῖ ἄραγε ποὺ κοίταζε τὸ σπῖτι; Μὰ αὐτὸς πῆγαινε ἤσυχα ἤσυχα. Τὸν ἄφησε καὶ τὴν προσπέρασε κ' ὕστερα τὸν πῆρε τὸ κατόπι, πάρα πολὺ ταραγμένη. Καὶ πάλι ἔνωσε μιὰ μαχαιριά στὴν καρδιά της ὅταν τὸν εἶδε στὴν γωνία τῆς ὁδοῦ Νεαπόλεως, νὰ χτυπᾷ τὴν πόρτα τοῦ κ. Καμύ-Λαμότ.

Τὴν ἔπιασε τέτανος. Τώρα ποτὲ πειὰ δὲ θὰ μπορούσε νὰ μπεῖ σ' ἐκεῖνη τὴν πόρτα. Γύρισε ξωπίσω, ἔστριψε στὴν ὁδὸ Ἐντινμπούργκ καὶ κατέβηκε ὡς τὴ γέφυρα τῆς Εὐρώπης. Μονάχα ἐκεῖ νόμισε τὸν ἑαυτὸ της σίγουρο. Καὶ μὴν ξαίροντας μήτε ποῦ νὰ πάει, μήτε τί νὰ κάνει, ξετρελαμένη, στάθηκε ἀκίνητη μπρὸς σὲ μιὰ κολόνα, κοιτάζοντας κάτω, ἀνάμεσα ἀπ' τὴς σιδερένιες σκαλωσιές, τὸν ἀνοιχτὸ χῶρο τοῦ σταθμοῦ ὅπου ἀδιάκοπα πηγαινορχόντανε τὰ τραῖνα. Τὰ παρακολούθουσε μὲ τὰ τρομαχμένα μάτια της καὶ σκεπτότανε πῶς τὸ δῆχως ἄλλο ὁ ἀνακριτὴς βρισκόταν ἐκεῖ γιὰ τὴν ὑπόθεσή τους καὶ πῶς οἱ δυὸ οἱ ἄντρες θὰ μιλοῦσαν γι' αὐτήν, θὰ κρίνανε τὴν τύχη της, τὴν ἴδια ἐκεῖνη στιγμή. Τότες πια τὴν κυρίεψε ἡ ἀπελπισία, τὴν ἀναστάτωσε ἡ ἐπιθυμία ἀντὶ νὰ γυρίσει στὴν ὁδὸ τοῦ Βράχου νὰ ριχτεῖ καλλίτερα κάτω ἀπὸ κανένα τραῖνο.

Ἀκριδῶς κείνη τὴν ὥρα ἔδβαινε ἕνα κάτω ἀπ' τὴ Μαρκίζα, στὴ μεγάλη γραμμὴ. Τῷ δλεπε νὰ πλησιάζει

καὶ πέρασε ἀπὸ κάτω ἀπ' τὰ πόδια τῆς καὶ τῆς ἔρρι-
κατάμουτρα τῇ ζεστῇ ἀνάσᾳ του, μιὰ τούφα ἄσπρο χλι-
ρὸν ἀχνό. Ὑστερα τῆς ἤρθανε στὸ νοῦ, τὸ ἀνώφελο τ
ξίδι τῆς, ἡ τρομερὴ στενοχώρια ποὺ θάπαιρνε μαζί τ
φεύγοντας, ἂν δὲν εἶχε κότσια νὰ πάει νὰ βρεῖ τῇ β
θαιότητα κ' ἔτσι ἄφησε νὰ περάσουν πέντε λεπτά γιὰ
ξαναβρεῖ τὸ θάρρος τῆς. Σφυρίζανε ἕνα σωρὸ μηχαν
Αὐτῇ, παρακολουθοῦσε μιὰ μικρούτσικη ποὺ διασκέλι-
ἕνα τραῖνο τῶν προαστείων. Καὶ σηκώνοντας τὰ μά-
της στ' ἀριστερά, γνώρισε, πάνω ἀπ' τὴν αὐλὴ τῶν ἀπ-
στολῶν, κοντὰ στὰ κεραμίδια τοῦ σπιτιοῦ, στὸ σοκα-
τῆς Ἀμστερνταμ, τὸ παράθυρο τῆς κυρὰ Βικτουάρ,
παράθυρο ὅπου λές κ' ἔδλεπε τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό τ
σὰν εἶταν ἀκουμπησμένη μαζί με τὸν ἄντρα τῆς, π
ἀπ' τὴν ἀπαίσια σκηνὴ ποὺ εἶταν ἡ αἰτία τῆς δυστυχ-
τους. Αὐτὸ τῆς ξανάφερε πάλι στὸ νοῦ τῇ θέσῃ δι-
βρισκόντανε, τὸν κίνδυνο ποὺ τοὺς ἀπειλοῦσε κ' ἐνί-
ἕναν τέτοιο πόνο ποὺ ξαφνικὰ κατάλαβε μέσα τῆς τῇ
ναμῇ ν' ἀντιμετωπίσει τὸ πᾶν. Ἀκούστηκε μιὰ τρομπ
καὶ μακρόσυρτες βροντὲς ποὺ τὴν ξεκούφαιναν ἐνῶ
κνοὶ καπνοὶ σκεπάζανε τὸν ὀρίζοντα, πετώντας στὸν ἄ-
ραννο καθάριο οὐρανὸ τοῦ Παρισιοῦ. Καὶ ξαναπῆρε
δρόμο γιὰ τὴν ὁδὸ τοῦ Βράχου, πηγαίνοντας ἐκεῖ, ὅ-
πάει κανεὶς ν' αὐτοχτονήσῃ, περπατώντας μάλιστα γ
γορα, ἀπὸ φόβο μήπως δὲ βρεῖ πιά κανέναν ἐκεῖ.

Ὅταν ἡ Σεδερίνη τράβηξε τὸ κουδούνι, ἕνας
τρόμος τὴν πάγωσε πάλι ἀλάκερη. Μὰ τώρα πιά ἔ-
καμαριέρης τὴν ἔδαζε νὰ καθίσει στὸ διάδρομο, ἀ-
πρῶτα πῆρε τ' ὄνομά τῆς.

Καὶ μέσ' ἀπ' τὴς μισανοιγμένες πόρτες, ἄκουσε τ
καθαρὰ τῇ ζωηρῇ συνομιλίᾳ ποὺ εἶχανε. δυὸ φω-
Εἶχε ξαναδασιλέφει ἡ σιωπὴ, βαιθεῖά, ἀπόλυτη.

ἀκουε πιά τίποτ' ἄλλο, παρὰ μόνο τὰ μηλίγκια της ποὺ χτυπούσανε κ' ἔλεγε μέσα της πὼς ὁ ἀνακριτὴς θὰ συνομιλοῦσε ἀκόμη, πὼς τὸ δίχως ἄλλο θὰ τὴν ἄφηναν ἀκόμη νὰ περιμένει πολὺ καὶ τὸ καρτέρι αὐτὸ τῆς φαίνόταν ἀνυπόφορο. Ὑστερα ξαφνικὰ, ἐνοιωσε μιὰν ἐκπληξή. Ὁ καμαριέρης τὴν καλοῦσε. Σίγουρα ὁ δικαστὴς δὲ θὰ εἶχε φύγει. Τὸν ἐμάντευε ἐκεῖ, κρυμμένο πίσω ἀπὸ τὴν πόρτα. Εἴταν ἓνα μεγάλο γραφεῖο, μὲ μαῦρα ἐπιπλα, γαρνιρισμένο μ' ἓνα παχὺ χαλί, μὲ βαρεῖες πόρτες, γραφεῖο τόσο αὐστηρὸ καὶ τόσο κλειστὸ ποὺ κανένας θόρυθος ἀπ' ἔξω δὲν μπορούσε νὰ φτάσει ἴσαμε κεῖ. Ὡστόσο ὑπῆρχαν καὶ λουλούδια, χλωμά τριαντάφυλλα, μέσα σ' ἓνα μπρούντζινο καλάθι. Κι αὐτὸ ἔδειχνε ἓνα εἶδος κρυμμένη χάρη, ἓνα γοῦστο γιὰ τὴν ὁμορφὴ ζωὴ πίσω ἀπ' ἐκεῖνη τὴν αὐστηρότητα. Ὁ οἰκοδεσπότης στεκόταν ὀρθίως, πολὺ καθὼς πρέπει φασικιωμένος μέσα στὴν ρεντιγκότα του, αὐστηρὸς κι αὐτός, μὲ πρόσωπο λυγρὸ ποὺ οἱ σταχυῖές του φαβορίτες τὸ φάρδαιναν λίγο. Εἴτανε κομψὸς κατὰ τὴν παλιὰ μόδα σὰν πρῶην ὁμορφονιὸς, σδέλτος ἀκόμα, ντιστεγκὲς καὶ ἴσως κιόλας γελαστός καὶ πρόσχαρος κάτω ἀπ' τὴ θεληματικὰ ξερὴ ἐκεῖνη στάση καὶ τὴν ἐπίσημη περιβολή. Μέσα σ' ἐκεῖνο τὸ μούχρωμα τοῦ δωματίου φαίνόταν πάρα πολὺ ψηλός.

Μπαίνοντας ἡ Σεθερίνη, ἐνιωσε ἓνα βάρος στὸ στῆθος της. Τὴν πείραξε ὁ χλιαρὸς ἀέρας ὁ πνιγμένος κάτω ἀπὸ τὴς ταπεταρίες. Καὶ δὲν εἶδε τίποτ' ἄλλο παρὰ μόνο τὸν κ. Καμὺ-Λαμότ, ποὺ τὴν κοίταζε μπαίνοντας. Αὐτὸς δὲν ἔκαμε μήτε μιὰ χειρονομία γιὰ νὰ τῆς πεῖ νὰ καθίσει, καμώθηκε σὰ νὰ μὴν ἤθελε ν' ἀνοίξει πρῶτος τὸ στόμα του περιμένοντας νὰ τοῦ ἐξηγήσει πρῶτῃ τὴν ἐπίσκεψή της. Αὐτὸ ἔγινε αἰτία νὰ βαστάξει ἀκόμα ἡ σιωπὴ καὶ σὰ φυσικὸ ἀποτέλε-

σιν μιᾶς βιαίας ἀντιδράσης, ἐκείνη βρέθηκε μονομιᾶς κυρία τοῦ ἑαυτοῦ τῆς μέσα στὸν κίνδυνον, πολὺ προσεχτική.

— Κύριε, εἶπε, θὰ μὲ συγχωρήσετε διότι εἶχα τὴν τόλμην νὰ ὑπενθυμίσω τὸν ἑαυτό μου εἰς τὴν καλοσύνην σας. Γνωρίζετε τὴν ἀνεπανόρθωτον ἀπώλειαν ποὺ μοῦ συνέβη καὶ τὴν ἀπομόνωσιν εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκομαι τὴν στιγμὴν αὐτήν. Ἐτόλμησα νὰ σκεφθῶ σᾶς, ὡς τὸν μόνον δυνατόν νὰ μᾶς ὑπερασπίσει, διὰ νὰ ἐξακολουθήσετε ὀλίγον τὴν προστασίαν τοῦ φίλου σας, τοῦ τόσο φιλότατου μας προστάτου.

Τότες ὁ κ. Καμὺ Λαμότ, δὲν μπόρεσε νὰ κάμει ἄλλιως, καὶ μὲ μιὰ χειρονομία τὴν ἔβαλε νὰ καθίσει, γιὰτὶ ὅλα αὐτά, εἶχαν εἰπωθεῖ μὲ τέλειον τόνο, δίχως ὑπερβολικὴν ταπεινώτητα μήτε θλίψη μὲ μιὰ γεννησιμιὰ τέχνη γυναικείας ὑποκρισίας. Μὰ ἀκόμη δὲν εἶχε ἀρχίσει νὰ μιᾷ, εἶχε καθίσει κι ὁ ἴδιος καὶ περίμενε. Ἐκείνη ἐξακολούθησε βλέποντας πῶς ἔπρενὰ δώσει κι ἄλλες ἐξηγήσεις.

— Λαμβάνω τὴν τόλμην νὰ ἐπαναφέρω εἰς τὴν μνήμην σας, τὴν τιμὴν τὴν ὁποίαν εἶχα νὰ σᾶς γνωρίσω εἰς τὸ Ντουανδὶλ. Ἄ! εἶταν εὐτυχισμένος γιὰ μένα ἐκεῖνος ὁ καιρὸς... Σήμερα ἦρθαν οἱ κακὲς οἱ μέρες καὶ δὲν ἔχω ἄλλον ἀπὸ σᾶς, κύριε. Σᾶς καθικετεύω ἐν ὀνόματι ἐκείνου τὸν ὁποῖον ἀπωλέσαμεν. Σεῖς ὁ ὁποῖος τὸν ἀγαπάτε, ἀποπερατώσκατε τὴν ἀγαθοεργίαν του, ἀντικαταστήσατέ τον γιὰ μένα.

Τὴν ἄκουε, τὴν κοίταζε καὶ ὅλες τους οἱ ὑποψίες κλονιζόντανε, τόσο τοῦ φαινόταν φυσικὴ γόησσα, μὲ τὴν ματιά της καὶ μὲ τὰ παρακάλια της. Τὸ μπιλιετάκι ποὺ ἀνακάλυψε ὁ ἴδιος μὲς στὰ χαρτιά τοῦ Γκρανμορέν, οἱ δύο ἐκεῖνες γραμμὲς οἱ ἀνυπόγραφες, τοῦ φάνηκαν, πῶς μονάχα αὐτὴ μπορούσε νὰ τίς εἶχε γράψει γιὰτὶ ἤξαιρε

τις καλοσύνες πού ἔκαμε στὸν πρόεδρο. Καὶ πρὸ ὀλίγου, σὰν τοῦ ἀνάγγειλαν τὴν ἐπίσκεψή της, εἶχε πιά ὅλως διόλου στερεώσει τὴν πεποίθησή του. Διέκοψε τὴ συνομιλία του μὲ τὸ δικαστὴ μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ ἐπιθε-
δαιώσει πρᾶμα γιὰ τὸ ὁποῖον εἶταν πιά βέβαιος. Μὰ πῶς νὰ τὴν πιστέψει ἔνοχο, βλέποντας τὴν ἔτσι ἡρεμῇ καὶ ἔτσι γλυκειά ;

Ἦθελε νάχει ἡσυχίη τὴ συνείδησή του καὶ μ' ὅλο του τὸ αὐστηρὸ ὕφος :

— Ἐξηγηθῆτε κυρία . . . Ἐνθυμοῦμαι πολὺ καλὰ, δὲν ζητῶ καλλίτερον ἀπὸ τοῦ νὰ σᾶς φανῶ χρήσιμος, ἐάν τίποτε δὲν ἀντίκειται εἰς αὐτό.

Τότε μὲ μεγάλη εὐκρίνεια ἡ Σεβερλὶνῃ διηγήθηκε πῶς ὁ ἄντρας της βρισκότανε σὲ κίνδυνον νὰ χάσει τὴ δουλειά του. Τὸν φθονούσαν πολὺ γιὰ τὴν ἱκανότητά του καὶ γιὰ τὴν ὑψηλὴ προστασία πού τὸν σκέπαζε ὡς τότες. Τώρα πού τὸν ἐνόμιζαν ἀπροστάτευτο ἐλπίζανε νὰ θριαμβεύσουν κ' ἔβαζαν γι' αὐτὸ ὅλη τους τὴ δύναμη. Κ' ἐξ ἄλλου δὲν ἀνέφερε κανένα ὄνομα, μιλοῦσε μετρημένα λόγια μ' ὅλο τὸ μέγεθος τοῦ κινδύνου. Γιὰ νὰ πάρει ἔτσι τὴν ἀπόφαση νὰ κάνει αὐτὸ τὸ ταξίδι στὸ Παρίσι, ἔπρεπε νὰ εἶναι ὅλως διόλου βέβαιη πῶς εἶταν ἀνάγκη νὰ δράσει τὸ γρηγορώτερο. Ἴσως τὴν ἄλλη μέρα νὰ εἶταν πιά πολὺ ἄργα. Εὐθύς ἀμέσως ζητοῦσε βοήθεια καὶ προστασία. Ὅλα αὐτὰ μὲ τόσα λογικὰ γε-
γονότα καὶ σοβαροὺς λόγους πού πραγματικὰ φαινόταν ἀδύνατο νὰ εἶχε ταραχθεῖ γιὰ κάποιον ἄλλο λόγο.

Ὁ κ. Καμὺ Λαμότ, πρόσεχε καὶ τοὺς μικρότερους παλμούς, τοὺς πιδ ἀδιοράτους πού κάνανε τὰ χεῖλια της, καὶ κατὰφερε τὸ πρῶτο χτύπημα.

— Ἄλλ' ἐπὶ τέλους, διατὶ ἡ Ἑταιρεία θὰ ἐδιωχνε

τὸν σύζυγόν σας; Δὲν ἔχει βέβαια τίποτε τὸ σοβαρὸν νὰ τὸν κατηγορήσει.

Καὶ κείνη δὲν τὸν ἄφηνε μὲ τὸ μάτι της, παραμόνευε τίς πιδ μικρὲς τσακισιὲς τοῦ προσώπου του καὶ ρωτοῦσε τὸν ἑαυτὴ της ἂν εἶχε βρεῖ τὸ γράμμα. Καὶ ὅσο ἀθώως ἂν εἶταν ἡ ἐρώτησις, ξαφνικὰ τῆς γεννήθηκε ἡ πεποίθησις πὺς τὸ γράμμα εἶταν ἐκεῖ, μέσα σὲ κανένα ἐπιπλο τοῦ γραφείου.

Τὸ ἤξαιρε γιατί τῆς ἔστηνε παγίδα θέλοντας νὰ δειῖ ἂν θὰ τολμοῦσε αὐτὴ νὰ μιλήσῃ γιὰ τοὺς πραγματικοὺς λόγους ποὺ θέλανε νὰ τοὺς βγάλουν ἀπ' τὴ δουλειά. Ἐν ἄλλου ἐκεῖνος εἶχε τονίσει πάρα πολὺ τὴ φωνή του καὶ αὐτὴ ἔνιωσε πὺς σκάλιζαν τὴν ψυχὴ της ἐκείνη τὴν ὥρα τὰ μάτια τοῦ κουρασμένου ἐκείνου ἀνθρώπου.

Μὲ θάρρος βάδισε στὸν κίνδυνο.

— Θεέ μου! κύριε, εἶναι τερατῶδες, ἀλλὰ, μᾶς ἔχου ὑποψιαστῇ πὺς δολοφονήσαμε τὸν εὐεργέτη μας, ἔξαιτίας τῆς δυστυχισμένης ἐκείνης διαθήκης. Δὲ δυσκολευθήκαμε ν' ἀποδείξουμε τὴν ἀθωότητά μας. Ἀλλὰ ἀπὸ αὐτὰς τὰς ἀπαισίας κατηγορίας μένει πάντα κάτι, καὶ ἡ Ἑταιρεία φοβᾶται νὰ μὴ δημιουργηθῇ σκάνδαλον.

Ἐκεῖνος ξαφνιάστηκε πάλι, τᾶχασε, ἔτσι ὅπως τὴν ἄκουε νὰ τὰ λέει ξάστερα καὶ μὲ τὴν εὐκρίνεια ποὺ εἶχε τὸ σκέρτισσόν της. Ἐξ ἄλλου ἐνῶ πρῶτα πρῶτα τὴν εἶχε πάρει τὸ μάτι του γιὰ τίποτα μέτρια φυσιογνωμία τώρα ἄρχιζε νὰ τὴν βρῇ πάρα πολὺ θελητικὸν ἔτσι μὲ τὴν καλόγνωμη ὑποτακτικότητά ποὺ εἶχαν γαλάζια μάτια της κάτω ἀπ' τὴ σκοτεινὴ ἐνεργητικότητὸν των μαλλιών της. Κ' ἔβαζε μὲ τὸ νοῦ του τὸ φῶς τοῦ τοῦ Γκρανμορὲν ἐνῶ τὸν κυρίεψε ἕνας ζηλιάρικος θαυμασμός. Πὺς στὸ διάβολο αὐτὸς ὁ μπερμπάντης, πὺς

τὸν ξεπερνοῦσε κιόλας καμμιά δεκαριά χρόνια, ἴσαμε τὰ τελευταῖα του ἀκόμα εἶχε γιὰ τὸ κέφι του τέτοια πλασματάκια, ὅταν αὐτὸς εἶταν ἀναγκασμένος ν' ἀποτραδηχτεῖ ἀπὸ κάτι τέτοια παιχνίδια γιὰ νὰ μὴν τοῦ φύγει ὅσο μυαλὸ τ' ἀπόμεινε στὴ ραχοκοκκαλιά του ; Ἀλήθεια εἶταν ἓνα πρώτης τάξεως κομμάτι, κι αὐτὸς ἂν καὶ ἀδιάφορος πιά σήμερα σ' αὐτὰ μ' ἔλο τὸ ἀξιόπρεπο καὶ ψυχρὸ ὕφος τοῦ ἀνώτερου ὑπαλλήλου ποὺ ἔχει στοὺς ὤμους του μιὰ τόσο μπερδεμένη βρωμοδουλειά, ἄφησε νὰ τοῦ ξεφύγει τὸ χαμόγελο τοῦ γλεντζέ ποὺ καταλαβαίνει ἀπὸ τέτοια.

Ὅμως ἡ Σεβερλινὴ ἀπὸ μιὰν ἀφοβία γυναίκας, ποὺ νιώθει τὴ δύναμή της εἶχε τὸ ἄδικο νὰ προσθέσῃ.

— Ἄνθρωποι σὰν καὶ μᾶς δὲ σκοτώνουν γιὰ λεφτά. Ὁἷζερεπε νὰ ὑπῆρχε κάποια ἄλλη αἰτία, καὶ δὲν ὑπῆρχε βέβαια καμμιά.

Τὴν κοίταζε, εἶδε ποὺ τρέμανε οἱ ἄκρες τοῦ χειλιοῦ της. Αὐτὴ εἶτανε! Ἀπὸ κελὴν τὴ στιγμή ἡ πεποίθησή της εἶταν ἀπόλυτη. Κι αὐτὴ ἀκόμα κατάλαβε πὼς προδόθηκε ἔτσι ποὺ τὸν εἶδε νὰ μὴ χαμογελάει πιά καὶ νὰ κατεβάζει νευρικά τὸ πηγούνι του. Τῆς ἤρθε λιποθυμία, ἔτσι σὰ νάχανε τὸν ἑαυτὸ της. Ὡστόσο ἔμεινε στὴν κάρκλα, μὲ τὴν ἀλίγιστη κορμοστασιά της κι ἄκουε τὴ φωνή της νὰ κουδεντιάζει ἤσυχα ἤσυχα καὶ νὰ λέει ἐκεῖνα ποὺ ἔπρεπε νὰ πεῖ.

Ἡ κουδέντα ἐξακολοθοῦσε ἀλλὰ δὲν εἶχανε πιά νὰ ποῦνε τίποτα τὸ καινούργιο ὁ ἓνας στὸν ἄλλο. Κάτω ἀπ' τὴς τιποτένιες κουδέντες ποὺ λέγανε κ' οἱ δύο τους, μιλοῦσαν μονάχα γιὰ πράγματα ἀσήμαντα. Εἶχε τὸ γράμμα στὰ χέρια του αὐτὴ τὸ εἶχε γραμμένο. Αὐτὸ τὸ συμπέρασμα ἔδοξανε κι ἀπ' τὴ σιωπὴ τους ἀκόμα.

— Κυρία, εἶπε ἐπιτέλους, δὲν ἄρνούμαι νὰ ἐπεμβῶ

παρὰ τῇ Ἑταιρείᾳ, ἐὰν πράγματι εἰσθε ἀξία ἐνδιαφέροντος. Ἀκριδῶς ἀπόψε, περιμένω τὸν προϋστάμενον ἐπὶ τῆς Ἑκμεταλλεύσεως δι' ἄλλην τινα ὑπόθεσιν. . . Ἀλλὰ θὰ μοι ἐχρειάζοντο ὠρισμέναί σημειώσεις. Ἴδου, γράφατέ μου τὸ ὄνομα, τὴν ἡλικίαν τοὺς βαθμοὺς τῆς ὑπηρεσίας τοῦ συζύγου σας, τέλος, πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ με καταστήσει ἐνήμερον τῆς καταστάσεώς σας.

Κ' ἐσπρωξε μπροστά της ἓνα μικρὸ τραπεζάκι, παύοντας νὰ τὴν κοιτάζει γιὰ νὰ μὴν τὴν πολυταράξει. Εἶχε ἀνατριχιάσει ἐκείνη. Ζητοῦσε λοιπὸν τὸ γράψιμό της γιὰ νὰ τὸ παραβάλλει μὲ τὸ γράμμα. Γιὰ μιὰ στιγμή, μ' ἀπελπισία γύρεψε κάποια πρόφαση ἀποφασισμένη νὰ μὴ γράψει. Ὑστερα σκέφθηκε. Τί τ' ὄφελος ἀφοῦ τὰ ἤξαιρε. Ἐτσι ἢ ἄλλιῶς θὰ τὴν ἐδάξαν νὰ γράψει. Δίχως καμμιά φαινομενικὴ ταραχή, μὲ τὸ ἀπλούστερο ὕφος τοῦ κόσμου, ἔγραψε ἐκεῖνο πού τῆς ζητοῦσε, ἐνῶ ἐκεῖνος, πίσω της, ἀναγνώριζε πολὺ καλὰ τὸ γράψιμο, μὲ μεγαλείτερα γράμματα, λιγώτερο τρεμουλιαστά, ἀπ' τὰ γράμματα τῆς ἐπιστολῆς. Καὶ τέλος τὴν εὗρισκε πολὺ ἀνδρεία, τῇ λεπτούτσει καὶ αὐτῇ γυναικούλᾳ. Τώρα πού δὲν μποροῦσε νὰ τὸν δεῖ, χαμογελοῦσε πάλι, μὲ τὸ χαμόγελο ἀνθρώπου πού σ' αὐτὸν τὸν κόσμο μονάχα ἡ χάρη ἐξακολουθεῖ νὰ τὸν συγκινεῖ, ἡ χάρη μὲ τὴν ἀνῆξαιρην ἀξενοιασίαν της γιὰ τὸ κάθε τί.

Κατὰ βάθος, τὸ πιὸ κουραστικὸ πρᾶγμα εἶταν νὰ εἶναι δίκαιος. Αὐτὸς ἀγρυπνοῦσε μόνον στὴν παράστασιν τοῦ καθεστῶτος πού ὑπηρετοῦσε.

— Καλὰ λοιπόν, κυρία μου, δόστε μου αὐτό, θὰ πληροφορηθῶ, θὰ ἐνεργήσω, ὅσον τὸ δυνατόν καταλλεστότερον.

— Σὰς εἶμαι πολὺ εὐγνώμων, κύριε Λοιπὸν θὰ

ἐπιτύχετε τὴν παραμονὴν τοῦ συζύγου μου ; δύναμαι νὰ θεωρῶ τὴν ὑπόθεσιν κεκανονισμένην ;

— "ὦ ! ὄχι ! Δὲν λαμβάνω καμμίαν ὑποχρέωσιν Πρέπει νὰ ἐξετάσω, νὰ σκεφθῶ. Πραγματικά, εἴταν ἀναποφάσιτος, δὲν ἤξαιρε τί στάση νὰ κρατήσῃ ἀπέναντι στὴν οἰκογένεια αὐτῇ. Καὶ κείνη μονάχα μιὰ συγκίνητη ἐνιωθε ἀπ' τῇ στιγμῇ ποὺ αἰσθανότανε τὸν ἑαυτὸ τῆς στὰ χέρια του. Ἦθελε νὰ ξαίρει μιὰν ὥρα ἀρχήτερα τί θ' ἀποφάσιζε γιὰ τὴν τύχη τους. Θὰ τοὺς γλύτωνε ἄρα γε ἢ θὰ τοὺς κατὰστρεφε καὶ στενοχωριότανε, μὴν μπορώντας νὰ μαντέφει ποιοὶ θὰ εἴταν οἱ λόγοι ποὺ θὰ βάραιναν γιὰ τὴν μιὰ ἢ τὴν ἄλλη ἀπόφαση.

— "ὦ κύριε, σκεφθῆτε τὸ μαρτύριό μας. Δὲ θὰ μ' ἀφήσετε βέβαιον νὰ φύγω πρὶν μὲ βεβαιώσετε.

— Καὶ ὅμως, ναὶ κυρία μου. Δὲν μπορῶ ἀκόμη νὰ κάμω τίποτε. Περιμένετε.

Τὴν ἔσπρωχνε πρὸς τὴν πόρτα. Ἐφυγε ἀπελπισμένη, ταραγμένη, σὲ βαθμὸ νὰ τὰ ὁμολογήσῃ ὅλα, δυνατὰ, νιώθοντας ἄμεση ἀνάγκη νὰ τὸν ὑποχρεώσει νὰ τῆς πεῖ καθαρὰ καὶ ἑξάστερα τί σκεπτότανε νὰ κάνει.

Γιὰ νὰ μείνῃ μιὰ στιγμὴ ἀκόμη, μὲ τὴν ἐλπίδα νὰ γυρίσῃ πάλι ξωπίσω, φώναξε :

— Δησμόνησα, ἤθελα νὰ σᾶς ζητήσω μιὰ συμβουλὴ, ἐπὶ τῆς θλιβεραῆς αὐτῆς διαθήκης . . . Νομίζετε πῶς θὰ ἔπρεπε νὰ ἀρνηθῶμεν τὸ κληροδοτήμα ;

— Ὁ νόμος σᾶς ὑπερασπίζει, ἀποκρίθηκε ἐκεῖνος φρόνιμος. Αὐτὸ ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἀντίληψιν σας καὶ ἀπὸ τὰς περιστάσεις. Βρισκότανε στὸ κατώφλι, δοκίμασε μιὰν τελευταίαν προσπάθεια.

— Κύριε, σᾶς ἱκετεύω, μὴ μὲ ἀφήνετε νὰ φύγω ἔτσι, πεῖτε μου ἂν πρέπει νὰ ἐλπίζω. Μὲ μιὰ χειρονομία, σὰ νᾶφηνε τὸν ἑαυτὸ τῆς τοῦπιασε τὸ χέρι. Ἐκεῖνος

τ' αποτράβηξε. Μὰ τὸν κοίταξε μὲ τὰ ὁμορφα τῆς μάτια, τόσο φλογερὰ καὶ γεμάτα παράκληση, ποὺ στὰ τελευταῖα συγκινηήθηκε.

— Καλά, ἐπανέλθετε εἰς τὰς πέντε. Ἴσως ἔχω νὰ σὰς ἀνακοινώσω κάτι.

Ἐφυγε, ἄφησε τὸ μέγαρο, πολὺ πιὸ συγκινημένη ἀπὸ ὅταν εἶχε πάει. Ἡ κατάσταση εἶταν ἐξακριβωμένη καὶ ἡ τύχη τῆς κρεμόταν ἀπὸ μιὰ τρίχα, μὲ τὴν ἀπειλὴ νὰ τοὺς συλλάβουν ἀμέσως. Πῶς νὰ ζήσει ἴσαμε τίς πέντε ; Ἡ σκέψη τοῦ Ζάκ, ποὺ τὸν εἶχε ξεχάσει, ξύπνησε ξαφνικὰ μέσα τῆς. Νά, ἓνας ἀκόμη ποὺ μπορούσε νὰ τὴν καταστρέψει, ἀν τὴν ἐπιαναν. Ἄν καὶ εἶταν ἀκόμα μόλις δυόμιση ἡ ὥρα βιάστηκε ν' ἀνέβει τὴν ὁδὸ τοῦ Βράχου πρὸς τὴν ὁδὸν Καρντινέ.

Ὁ κ. Καρμυ Λαμότ, μένοντας μόνος εἶχε σταματήσει μπρὸς στὸ γραφεῖό του.

Ἄνθρωπος τοῦ παλατιοῦ, ὅπου ἡ δουλειά του, σὰ γενικὸς γραμματέας τοῦ ὑπουργείου τῆς δικαιοσύνης ποὺ εἶτανε, τὸν ὑποχρέωνε νὰ πηγαίνει κάθε μέρα γιὰ τὸν ζητούσανε καὶ τόσο παντοδύναμος ὅσο κι' ὁ ἴδιος, ὁ ὑπουργός, μιὰ ποὺ τονε μεταχειζόντανε μάλιστα καὶ γιὰ πιὸ μυστικὲς δουλιές, ἤξαιρε ἴσαμε ποῖο βαθμὸ ἡ ὑπόθεσι αὐτὴ Γκράνμορὲν ἐρέθιζε καὶ ἀνησυχούσε τὸ Παλάτι. Οἱ ἀντιπολιτευόμενες ἐφημερίδες, ἐξακολουθοῦσανε τὴ θορυβώδη καμπάνια τους, κι ἄλλες κατηγοροῦσανε τὴν ἀστυνομίαν ποὺ εἶτανε τόσο πολὺ ἀπασχολημένη μὲ τὰ πολιτικά, σὲ βαθμὸ ποὺ δὲν εὗρισκε πιά καιρὸ νὰ πιάνει τοὺς δολοφόνους ἐνῶ ἄλλες ξεφραχνίζοντας τὴ ζωὴ τοῦ προέδρου ἔδιναν τοῦ κόσμου νὰ καταλάβει πῶς ἡ μεγαλειότερη διαφθορὰ βρίσκεται μέσα στὴ δικαιοσύνη.

Καὶ ἡ καμπάνια αὐτὴ γινόταν ὁλοένα καὶ πιὸ καταστρεπτικὴ ὅσο σίμωναν οἱ ἐκλογές. Γιαυτὸ εἶχαν ἐκ-

φράσει στο γενικό γραμματέα, τή ρητή επιθυμία, νά τελειώνει ὅπως ὅπως μ' αὐτήν τή δουλειά. Ὁ ὑπουργὸς τὴν εἶχε ξεφορτωθεῖ καὶ τοῦ τὴν εἶχε ρίξει στὶς πλάτες του κ' ἔτσι αὐτὸς βρισκόταν ἀπόλυτος κύριος νά πάρει μὴν ὁποιαδήποτε ἀπόφαση, μὲ τὴν εὐθύνη του βέβαια· πρᾶμα ποῦ ἀπαιτοῦσε πολλή σκέψη, γιατί δὲν εἶχε καθόλου ὀρεξὴ νά πληρώσει αὐτὸς γιὰ ὅλους τοὺς ἄλλους ἂν τύχαινε καὶ στραβοπατοῦσε.

Πάντα συλλογισμένος, ὁ Καμὺ-Δαμότ, πῆγε κι ἀνοίξε τὴν πόρτα τοῦ διπλανοῦ δωματίου ὅπου περὶμενε ὁ κ. Ντενιζέ. Κι αὐτὸς ποῦ εἶχε ἀφουγκραστεῖ, ξεφώνησε μπαίνοντας.

— Σᾶς τῶλεγα ἐγώ, εἶχαν ἄδικο νά τοὺς ὑποπτεύουν αὐτοὺς τοὺς ἀνθρώπους!... Ἡ γυναίκα αὐτή, τὸ μόνο ποῦ σκέπτεται εἶναι, νά σώσει τὸν ἄντρα τῆς ἀπὸ τὴν πιθανὴν ἀποπομπήν. Δὲν εἶπε καμμιάν ὑποπτο λέξη.

Ὁ γενικὸς γραμματεὺς, δὲν ἀποκρίθηκε ἀμέσως. Συλλογισμένος, μὲ τὰ μάτια πάνω στὸ δικαστή, ποῦ ἡ βαρειά του ὄψη μὲ τὰ λιπόσαρκα χεῖλια τὸν ξαφνίζανε, συλλογίζοταν τώρα ὅλους αὐτοὺς τοὺς δικαστικούς, ποῦ εἶχε στή δουλειά του, σὰν μυστικὸς προϊστάμενος τοὺς ποῦ εἶτανε, καὶ ξαφνίζότανε γιὰ τὸ πῶς τὰ κατάφερναν νά εἶναι τόσο ἀξιοπρεπεῖς μ' ὅλη τους τὴ φτώχεια, τόσο ἔξυπνοι μ' ὅλη τους τὴν ἐπαγγελματικὴν ἀποχαλύνση. Μὰ αὐτὸς, μὰ τὴν ἀλήθεια, ὅσο πονηρὸ κι ἂν νόμιζε τὸν ἐκυτό του, μὲ τὰ μισόκλειστα του μάτια κάτω ἀπ' τὰ παχειὰ βλέφαρα, εἶχε τὸ πεισματάρικο πάθος νά ἐπιμένει ὅσες φορὲς νόμιζε πῶς κρατοῦσε τὴν ἀλήθεια.

— Λοιπόν, ἐπανελάβε ὁ κ. Καμὺ Δαμότ, ἐπιμένετε πῶς ὁ ἔνοχος εἶναι αὐτὸς ὁ Καμπύς ;

Ξαφνιασμένος ὁ κ. Ντενιζέ, ἀνατινάχτηκε.

— ὦ! βέβαια!... Ὅλα εἶναι ἐναντίον του. Σᾶς ἔχω

ἀπαριθμῇσαι τὰς ἀποδείξεις. Εἶναι, ἂν τολμῶ νὰ ἐκφρασθῶ ἔτσι κλασικαί, διότι δὲν λείπει καμμιὰ... Ἐζήτησα νὰ μάθω ἂν εἶχε ἔνοχον, καμμιὰ γυναῖκα στὸ βαγόνι, ὅπως μοῦ ἀφήνατε νὰ ἐννοήσω. Αὐτὸ ἐφαίνετο σύμφωνον μὲ τὴν κατάθεσιν κάποιου μηχανικοῦ· κάποιος ποὺ μόλις μισοεῖδε τὴν σκηνὴν τοῦ φόνου. Τὸν ἐξήτασα ὅμως τεχνηέντως καὶ ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς δὲν ἐπέμεινε εἰς τὴν ἀρχικὴν του δῆλωσιν. Ἀνεγνώρισε μάλιστα τὸ ταξιδιωτικὸν σκέπασμα, ὡς νὰ ἦτο αὐτὸ ἡ μαύρη μάζα περὶ τῆς ὁποίας εἶχεν ὁμιλήσει... "Ω! Ὁρισμένως! Ἀσφαλῶς, ὁ Καμπὺς εἶναι ὁ ἔνοχος, τοσοῦτον μᾶλλον ὥστε ἂν δὲν τὸν ἔχομεν καὶ αὐτὸν δὲν μᾶς μένει κανεὶς.

Μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης ὁ γραμματεὺς περίμενε γιὰ νὰ τοῦ δείξει τὴ γραπτὴ ἀπόδειξιν ποὺ εἶχε στὰ χέρια του. Μὰ τώρα ποὺ εἶχε πιά τὴν πεποιθήσιν του βιαζότανε πολὺ λιγώτερον ν' ἀποδείξει τὴν ἀλήθειαν. Σὰ τί θὰ ὠφελοῦσε νὰ καταστρέψει τὰ ψεύτικα ἔχνη τῆς ἀνάκρισης, ἂν τ' ἀληθινὰ ἔχνη θὰ παρουσιάζανε πολὺ πλεονέκτημα στενοχωρίας; Ὅλα αὐτὰ ἔπρεπε προηγουμένως νὰ τὰ ἐξετάσει.

— Θεέ μου! εἶπε πάλι, μὲ τὸ χαμόγελο τοῦ κουρασμένου ἀνθρώπου, ὃς παραδεχθῶ ὅτι εἰστε στὴν ἀλήθειαν... Σὰς ἐκάλεσα μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ μελετήσω μεν μαζί ὀρισμένα σοβαρὰ σημεῖα. Ἡ ὑπόθεσις αὐτὴ εἶναι ἐξαιρετικῆς φύσεως καὶ ἔχει ἐξελιχθεῖ εἰς ἔντελως πολιτικὴν ὑπόθεσιν. Τὸ ἐννοεῖτε, δὲν εἶναι; Ὅσον εὐρεθῶμεν λοιπὸν ἰσως ἀναγκασμένοι νὰ ἐνεργήσωμεν ὡς πολιτικοὶ ἄνδρες... Ἀς ἴδωμεν, ἐν πάσῃ εὐλικρίνεια, κατὰ τὰ ἐξαγόμενα ἐκ τῆς ἀνακρίσεώς σας, ἡ κόρη αὐτὴ, ἡ ἐρωμένη τοῦ Καμπύς, ὑπέστη ἐκδισμὸν, ἢ

Ὁ ἀνακριτὴς ἔκαμε τὸ μορφασμὸ πονηροῦ ἀνθρώπου

που, ἐνῶ τὰ μάτια του μισοχαθήκανε πίσω ἀπ' τὰ πα-
χειὰ βλέφαρα.

— Διάβολε! Νομίζω πῶς ὁ πρόεδρος τὴν ὤθησε εἰς
ἐλσεινὴν κατὰστασιν καὶ περὶ αὐτοῦ ὠρισμένως θὰ γίνε-
ι λόγος κατὰ τὴν δίκην. . . . Προσθέσατε πῶς, ἐὰν ἡ ὑπε-
ράσπισις ἀνατεθεῖ εἰς δικηγόρον τῆς ἀντιπολιτεύσεως,
εἶναι πιθανὸν νὰ εὑρεθῶμεν πρὸ ἐκθέσεως θλιβερῶν γε-
γονότων, διότι πάντως αἱ ἱστορίαι αὐταὶ δὲν σπανίζουν
ἐκεῖ κάτω, εἰς τὴν πατρίδα μας.

Ὁ Ντενιζὲ αὐτὸς δὲν εἶτανε δὴ καὶ τόσον βλάκας,
ὅταν κατώρθωνε κ' ἔδωγαινε λίγος ἔξω ἀπὸ τὴν ἐπαγγελ-
ματικὴν ρουτίναν, θρονιασμένος καλὰ καὶ σώνει, πάνω στὴ
διορατικότητά του καὶ στὴν παντοδυναμία του. Εἶχε
καταλάβει γιατί τὸν καλέσανε, ὅχι στὸ ὑπουργεῖο, ἀλλὰ
στὸ ἰδιωτικὸ σπίτι τοῦ γενικοῦ γραμματέως.

— Τέλος, συμπέρανε βλέποντας, πῶς ὁ τελευταῖος
αὐτὸς δὲν ἔδωγαζε μιλιὰ.

Θὰ εὑρεθῶμεν πρὸ ἀρκετὰ ρυπαρᾶς ὑποθέσεως.

Ὁ κ. Καμύ Λαμότ ἀρκέστηκε νὰ κουνήσει τὸ κε-
φάλι του. Λογάριαζε ἐκείνην τὴ στιγμὴ τ' ἀποτελέσματα
τῆς ἄλλης δίκης, τῆς δίκης τῶν Ρουμπώ. Ὁρισμένως,
ὅν ὁ σύζυγος περνοῦσε ἀπὸ τὸ κακουργοδικεῖο, θὰ τὰ
ἔλεγε ὅλα. Θᾶλεγε τὸ πῶς ἡ γυναῖκα του εἶχε διαφθα-
ρεῖ κι αὐτὴ ἀπ' τὸν καιρὸ ποῦ εἶταν κορίτσι ἀκόμα καὶ
τὸ πῶς ἐξακολουθοῦσε ἡ μοιχεία. Ἡ λύσσα τῆς ζήλει-
ας τὸν εἶχε σπρώξει στὸ φόνο. Ἐξάλλου ἔπρεπε νὰ λογα-
ριάσει πῶς δὲν ἐπρόκειτο πιά γιὰ μιὰν ὑπηρέτρια καὶ
γιὰ ἕναν κοινὸν ἐγκληματία. Ἐπρόκειτο γιὰ ἕναν ὑπάλ-
ληλο παντρεμένο μὲ μιὰν ὁμορφὴν γυναῖκα ποῦ θὰ σή-
κωνε στὸ πόδι δλόκληρο ἕνα μέρος τῆς ἀστικῆς τάξης,
καθὼς καὶ τὸν ἐργατικὸ κόσμον τῶν σιδηροδρόμων.
Κ' ὕστερα, ποῖος μπορούσε νὰ ξαίρει, περπατώντας ἔτσι

μ' ἓναν ἄνθρωπο σὰν τὸν πρόεδρο; Ἴσως νὰ πέφτανε σὲ καινούργιες βρωμιές. Ὅχι, ὠρισμένως, ἡ ὑπόθεση τῶν Ρουμπῶ, τῶν πραγματικῶν ἐνόχων, εἶταν πολὺ πρὸ βρώμικη ἀκόμη. Εἶχε πάρει τὴν ἀπόφαση, θὰ τὴν ἀπομάκρυνε αὐτὸν ὅλως διόλου. Ἄν ἐπρόκειτο νὰ κρατήσῃ μὴν ἅπ' τὶς δυό, θὰ προτιμοῦσε βέβαια νὰ κρατήσῃ τὴν ὑπόθεση τοῦ ἀθώου Καμπύς.

— Ἀναγνωρίζω τὴν ὁρθότητα τῶν σκέψεων σας, εἶπε ἐπὶ τέλους στὸν κ. Ντενιζέ. Ὑπάρχουν πραγματικῶς σοβαρὰ ἐνδείξεις ἐναντίον τοῦ λατόμου, ἀφοῦ ἠναγκάσθη νὰ ἐξασκήσῃ νόμιμον ἐκδίκεςιν. Ἀλλὰ ὅλα αὐτὰ εἶναι θλιβερά, ὦ Θεέ μου. Καὶ τί βόρβορον θ' ἀναταράξωμεν! . . . Γνωρίζω καλὰ τὸ ὅτι ἡ δικαιοσύνη πρέπει νὰ μένει ἀδιάφορος, ἱσταμένη ὑπεράνω τῶν συμφερόντων. . . .

Δὲν τελείωσε, ἀποτελείωσε μόνο μὲ τὸ χέρι του, ἐνῶ δ' ἀνακριτὴς, σιωπηλὸς τῶρα κι αὐτός, περίμενε κατσοῦ φιασμένος τὶς διαταγὰς πρὸ ἐνιωθε πῶς θὰ τοῦ δίνανε.

Ἀπ' τὴ στιγμὴ πού παραδεχόντανε τὴ δική του τὴν ἀλήθεια, τὴ δημιουργία αὐτὴ τῆς ἐξυπνάδας του, εἶτα ἔτοιμος νὰ θυσιάσῃ τὴ δικαιοσύνη στὶς ἀνάγκες τῆς ἐξουσίας. Ἀλλὰ ὁ γραμματέας, παρὰ τὴ συνηθισμένη τοῦ δεξιότητα, σὲ τέτοιου εἶδους δουλειάς, βιάστηκε λίγο καμίλησε πολὺ γλήγορα σὰν ἀφέντης στὸν ὑποταχτικὸ τοῦ.

— Ἐπὶ τέλους, ἐπιθυμοῦν ἓνα βούλευμα . . . Διορθώσατε τὸ πρᾶγμα σὲ τρόπον ὥστε νὰ ξεμπερδέψῃ ἡ ὅλη ὑπόθεσις.

— Συγνώμην, κύριε, ἐδήλωσε ὁ κ. Ντενιζέ, δὲν εἶμαι πλέον ὁ κύριος τῆς ὑποθέσεως, ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς συνειδήσεως μου.

Ἀμέσως ὁ κ. Καμὺ-Λαμότ χαμογέλασε καὶ κράτησε τὴ θέση του, παίρνοντας ὕψος ἀνθρώπου ἀπογοητεμένου.

καὶ εὐγενικοῦ, ποῦ λὲς καὶ δὲν τοῦ καίγεται καρφί γιὰ τὸν κόσμον.

— Ἀναμφιβόλως. Ἀλλὰ καὶ ἐγὼ εἰς τὴν συνειδησίην σας ἀπευθύνομαι. Σᾶς ἀφήνω νὰ λάβετε τὴν ἀπόφασιν τὴν ὁποῖαν θὰ σᾶς ὑπαγορεύσει, βέβαιος ὅτι ἀκριβοδικοίως θὰ ζυγίσετε τὰ ὑπὲρ καὶ τὰ κατὰ, ἔχοντες ὑπ' ὄψιν σας τὸν θρίαμβον τῶν ὑγιῶν θεωριῶν καὶ τῆς δημοσίας ἠθικῆς. . . . Γνωρίζετε καλλίτερον ἐμοῦ, ὅτι κάποτε, ὑπάρχουν περιστάσεις κατὰ τὰς ὁποίας εἶναι ἡρωϊκότερον νὰ ἀνεχθῇ τις ἓνα κακόν, ἂν δὲν θέλει νὰ προσκρούσει εἰς τι χειρότερον.

. . . Τέλος, ποιούμεθα μόνον ἐκκλησίαν, εἰς τὸν καλὸν πολίτην, τὸν τίμιον ἄνθρωπον. Οὐδεὶς σκέπτεται νὰ περιορίσει τὴν ἀνεξαρτησίαν σας καὶ δι' αὐτὸν τὸν λόγον, τὸ ἐπαναλαμβάνω, εἰσθε ὁ ἀπόλυτος κύριος τῆς ὑποθέσεως, καθὼς ἄλλως τε τὸ ἀπαιτεῖ καὶ ὁ νόμος.

Ἐστρελαμένος ἀπ' αὐτὴν τὴν ἀπεριόριστον ἐξουσία, προπάντων σὲ στιγμὲς ποῦ θὰ τὴν χρησιμοποιούσε ἄσχημα, ὁ ἀνακριτὴς δεχότανε κάθε μιὰ ἀπ' αὐτὲς τὶς φράσεις, κουνώντας μὲ ἱκανοποίησιν τὸ κεφάλι του.

— Ἐξάλλου, ἐξακολούθησε, ὁ ἄλλος, ἀκόμη πιὸ γλυκομίλητος, τόσο ποῦ καταντούσε εἰρωνικός, γνωρίζομεν καλῶς, εἰς πῶσον ἀποτεινόμεθα. Ἀπὸ ἀρκετὸν καιρὸν παρακολουθοῦμεν τὰς προσπάθειάς σας καὶ δύναμι νὰ λάβω τὴν τόλμην νὰ σᾶς εἴπω, ὅτι θὰ ἐκαλεῖσθε ἀπ' αὐτῆς τῆς στιγμῆς εἰς Παρισίους ἐὰν ὑπῆρχε κενὴ θέσις.

Ὁ κ. Ντενιζέ, ἀνατινάχθηκε. Τί λοιπόν; Ἐὰν προσέφερε τὴν ὑπηρεσία ποῦ τοῦ ζητούσαν, θὰ ἱκανοποιούσαν τὴ φιλοδοξία του, τ' ὄνειρο του, μιὰ θέσιν στὸ Παρίσι. Μὰ ὁ κ. Καμὺ Λαμότ, ποῦ εἶχε καταλάβει, ἄρχισε νὰ προσθέτει :

— Ἡ θέσις σας ἔχει ἐρισθεῖ, εἶναι ζήτημα χρόνου...
Ἄλλὰ ἀφοῦ ἤρχισα ἀπὸ τοῦ νὰ εἶμαι ἀδιάκριτος, θεω-
ρῶ τὸν ἑαυτόν μου εὐτυχῇ νὰ σὰς δηλώσω ὅτι ἀνα-
φέρεσθε διὰ τὴν Λεγεῶνα τῆς Τιμῆς, τὴν 15ην τοῦ προ-
σεχοῦς Αὐγούστου.

Μιὰ στιγμή δ' ἀνακριτῆς συμβουλευτέθηκε τὸν ἴδιο
τὸν ἑαυτό του. Θὰ προτιμοῦσε τὸν προδιβασμό, γιατί τὸ
κάτω κάτω θὰ τοῦ δίνανε καὶ μιὰν αὐξηση ἑκατὸν ἐβδο-
μήντα φράγκα τὸ μῆνα, πρᾶμα ποῦ μὲς στὴν εὐπρεπη
τοῦ ἀθλιότητά, ἀντιστοιχοῦσε μὲ λίγη καλοζωία, μὲ
καινούρια ροῦχα καὶ μὲ λίγο καλλίτερο φαγάκι γιὰ
τὴν καλή του τῇ Μελανή, ποῦ ἔτσι θὰ γινότανε λιγώ-
τερο πικρόχολη. Μὰ ὥστόσο, κ' ἡ Λεγεῶνα τῆς Τιμῆς
δὲν εἶταν ἄσχημα. Ὑστερα δὲν ἔλειπε κ' ἡ ὑπόσχεση.
Κι αὐτὸς ποῦ δὲ θὰ πουλιότανε, ὄντας ἀπ' τοὺς φτω-
χοὺς μὰ τίμιους δικαστές, παραδόθηκε μάνι μάνι γιὰ
μιὰ ἀπλή ὑπόσχεση, μιὰν ἄοριστη ὑποχρέωση ποῦ ἔπαιρνε
ἡ Διοίκηση νὰ τὸν εὐνοήσῃ ἀργότερα.

Ἡ δικαστικὴ ἐξουσία δὲν εἶταν τίποτ' ἄλλο, παρὰ
ἓνα κοινὸ ἐπάγγελμα κι αὐτὸς ὅλο θάσχυδε τῇ ράχῃ,
ὅλο θὰ παρακαλοῦσε φόβιος στὴν πείνα κ' ἔτοιμος νὰ
ὑποκύβῃ στὶς διαταγὰς τῆς ἐξουσίας.

— Εἶμαι πολὺ συγκεκινημένος εἶπε. Εὐαρεστηθῆτε
νὰ τὸ ἀναφέρετε εἰς τὸν κ. ὑπουργόν.

Σηκώθηκε, γιατί ἐγνωθε τώρα πῶς ὅ,τι κι ἂν ἔλεγε
ὁ ἓνας στὸν ἄλλο θὰ στενοχωροῦσε καὶ τοὺς δύο τους.

— Λοιπόν, συμπέρανε, μὲ σδησμένες ἐλπίδες καὶ νε-
κρὸ πρόσωπο. Πηγαίνω νὰ ἀποπερατώσω τὴν ἀνάκρισίν
μου, λαμβάνων ὑπ' ὄψιν μου, τὸ ζήτημα τῆς συνειδή-
σεώς σας. Φυσικά, ἐὰν δὲν ἔχομεν θετικὰς καὶ ἀπολύ-
τους ἀποδείξεις ἐναντίον αὐτοῦ τοῦ Καμπὺς θὰ ἦτο

προτιμώτερον νὰ μὴ ριψοκινδυνεύσωμεν τὸ ἀνωφελὲς σκάνδαλον μιᾶς δίκης.

Ὁ γενικὸς γραμματεὺς, πάνω στὸ κατώφλι, ἔγινε ὅλως διόλου γλυκομίλητος.

— Κύριε Ντενιζέ, ἐπαναπαυόμεθα ἐντελῶς εἰς τὴν μεγάλην σας λεπτότητα καὶ τὴν ὑψηλὴν σας τιμιότητα.

Ὅταν ξαναδρέθηκε μόνος ὁ κ. Καμὺ Λαμότ, εἶχε τὴν περιέργεια, ἀνώφελη πιά ἐξάλλου, νὰ συγκρίνει τὸ γράψιμο τῆς Σεδερίνης μὲ τὸ ἀνυπόγραφο γραμματάκι ποὺ εἶχε ἀνακαλύψει μὲς στὰ χαρτιά τοῦ προέδρου Γκρανμορέν. Ἡ ὁμοιότητα εἶτανε τέλεια. Ξαναδίπλωσε τὸ γράμμα, τῶδαλε ὁμορφα ὁμορφα στὴν τσέπη του, γιατί κι ἂν μὴν εἶχε μιλήσει γι' αὐτὸ στὸν ἀνακριτὴ, ἔκρινε ὥστόσο πὼς ἓνα τέτοιο ὅπλο εἶταν καλὸ νὰ τὸ φυλάει κανεὶς. Καὶ καθὼς τοῦ ἐρχότανε στὸ νοῦ τὸ προφίλ τῆς γυναικίᾳς αὐτῆς, τῆς τόσο λεπτῆς μὰ καὶ τόσο δυνατῆς στὴ νευρική της ἀντίσταση, σήκωσε τὶς πλάτες του μὲ ἐπιείκεια καὶ σαρκασμὸ. Ἄχ ! αὐτὰ τὰ πλάσματάκια, σὰ θέλουν !

Ἡ Σεδερίνη στὶς τρεῖς παρὰ εἴκοσι, βρισκότανε στὴ συνέντευξη ποὺ εἶχε δώσει τοῦ Ζὰκ στὴν ὁδὸν Καρντινέ. Αὐτὸς καθόταν ἐκεῖ, ἀπάνω σ' ἓνα μεγάλο σπῆτι. Βαστοῦσε μιὰ μικρὴ καμαρούλα κι ἀνέδαινε μόνον τὸ βράδυ γιὰ νὰ κοιμηθεῖ. Καὶ πάλι, ὅλο κι ὅλο, δυὸ φορές τὴ βδομάδα κοιμόταν ἔξω : Τὶς δυὸ νύχτες ποὺ πλάγιαζε στὴ Χάδρη μεταξὺ τοῦ βραδυνοῦ καὶ πρωῒνου Ἐξπρές. Ὡστόσο, τὴ μέρα κείνη μούσκεμα βρεμένος καὶ κατάκοπος, γύρισε καὶ πλάγιασε στὸ κρεβάτι του. Σὲ τρόπο ὥστε ἡ Σεδερίνη μάταια θὰ τὸν περίμενε ἂν ὁ καυγᾶς κάποιου γειτονικοῦ ἀντρώγου, κάποιος ἄντρας ποὺ τσάκιζε τὴ γυναίκα του στὸ ξύλο κ' εἶχε μπήξει αὐτὴ τὰ ξεφωνητά, δὲν τὸν εἶχε ξυπνήσει. Πλύθηκε καὶ ντύθηκε μὲ

πολύ ἄσχημο κέφι· κοιτάζοντας κιόλας ἀπ' τὸ παράθυρο τῆς σοφίτας του τὴν εἶχε δεῖ κάτω, στὴν πεζούλα.

— Ἐπὶ τέλους, ἐσεῖς! φώναξε ὅταν τὸν εἶδε νὰ βγαίνει ἀπ' τὴν ὁξώπορτα. Φοβόμουνα μὴν εἶχα καταλάβει ἄσχημα... Μοῦ εἶχατε πεῖ, βέβαια, στὴ γωνία τῆς ὁδοῦ Σωσύρ.

Καὶ δίχως νὰ περιμένει τὴν ἀπάντησή του, σηκώοντας τὰ μάτια τῆς πρὸς τὸ σπῆτι :

— Ἐδῶ λοιπὸν κάθεστε ;

Ἐκεῖνος, δίχως νὰ τῆς τῶχει πεῖ, εἶχε δώσει τῇ συνέντευξή μὲν πρὸς τὴν πόρτα του, γιὰτὶ ἡ ἀποθήκη ὅπου ἔπρεπε νὰ πᾶνε μαζί, βρισκότανε σχεδὸν κατάντικρυ. Μὰ ἡ ἐρώτησή τῆς τὸν στενοχώρησε, φαντάστηκε πὼς θάσπρωχνε τὴ φιλία νὰ τοῦ ζητήσῃ νὰ δαῖ καὶ τὸ δωμάτιό του, ποῦ εἶχε τόσα λίγα ἐπιπλα κ'εἴταν τόσο ἀκατάστατο ποῦ τὸν ἐπίασε ντροπή.

— ὦ ! δὲν κάθουμαι εἶπε, σκαρφαλώνω. Ἄς κάνουμε γλήγορα, φοβάμαι μήπως ἔφυγε κιόλας ὁ προϊστάμενος.

Πραγματικὰ, ὅταν φθάσανε στὸ σπιτάκι ποῦ κρατοῦσε αὐτὸς πίσω ἀπὸ τὴν ἀποθήκη, μέσα στὸ χῶρο τοῦ σταθμοῦ, δὲν τὸν βρῆκανε πιά ἐκεῖ. Κι ἀνώφελα πήγαιναν, ἀπὸ ὑπόστεγο σὲ ὑπόστεγο· παντοῦ τοὺς λέγανε νὰ ξαναπᾶνε κατὰ τίς τέσσαρις καὶ μισή, ἂν θέλανε νὰ εἶναι βέβαιοι πὼς θὰ τὸν βρῆκανε στὰ ἐργαστήρια τῶν ἐπισκευῶν.

— Καλὰ, θὰ ξαναγυρίσουμε, δήλωσε ἡ Σεβερλίνη.

Ἦστερα σὰν ξαναδρέθηκε πάλι ἔξω μαζί μὲ τὸν Ζάκ.

— Ἄν εἴστε ἐλεύθερος, δὲ σὰς πειράζει νὰ περιμένω μαζί σας ; Δὲνμποροῦσε νὰ πεῖ ὅχι· καὶ ἐξάλλοι παρὰ τὴν ὑπόκωφη ἀνησυχία ποῦ τοῦ προξενούσε, ἔξασκοῦσε πάνω του μιὰ γοητεία ποῦ ὅλο καὶ αὐξάνει σὲ τέτοιο βαθμὸ ποῦ ἡ θεληματικὴ του κηκοκεφιά, ἄρχισ

σιγά σιγά νά σκορπᾷ μπρὸς στὶς γλυκὲς μπιτιές της.

Αὐτὴ, μὲ τὴ μακρυὰ καὶ φοβιτσάρα της μούρη, θ' ἀγαποῦσε τὸ δίχως ἄλλο σὰ σκύλος πιστὸς ποὺ δὲν ἔχει κανεὶς καλὰ καλὰ τὸ κουράγιο νά τονε δείρει.

— Καὶ βέβαια, δὲ θὰ σᾶς ἀφήσω, ἀποκριθῆκε αὐτὸς μὲ τόνο λιγώτερο ἀπότομο. Μόνο, νά ! ἔχουμε πιότερο ἀπὸ μιὰν ὥρα νά σκοτώσουμε . . . Θέλετε νά μποῦμε σὲ κανένα καφενεῖο ;

Ἐκείνη χαμογελοῦσε, εὐτυχισμένη, τώρα ποὺ τὸν ἐνιωθε πιὸ ἐπιστήθιο.

Ζωηρά, ἄρχισε τὰ καμώματα.

— ὦ ! ὄχι, ὄχι, δὲ θέλω νά κλειστῶ μέσα . . . Προτιμῶ νά περπατήσω στὸ μπράτσο σας, στουὺ δρόμους, ὅπου θέλετε.

Καὶ μόνη της, ὁμορφα ὁμορφα, τοῦπικσε τὸ μπράτσο. Τώρα ποὺ δὲν εἶταν πιὰ μουντζουρωμένος ἀπ' τὴ δουλειά του, τὸν εὗρισκε λεπτό, ἔτσι μὲ τὴ φορεσιὰ ὑπαλλήλου ποὺ ἔχει τὸν τρόπο του, μὲ τὸ νοικοκυρλίστικο ὕφος ποὺ μαρτυροῦσε ἓνα εἶδος λεύτερης περηφάνειας, καθὼς καὶ τὴ συνήθεια τοῦ ἀνοιχτοῦ ἀέρα καὶ τοῦ κινδύνου ποὺ περιφρονοῦσε κάθε μέρα. Ποτές της δὲν εἶχε παρατηρήσει τόσο πῶς εἶταν ὁμορφο παλληκάρι, μὲ στοργυλὸ καὶ κανονικὸ πρόσωπο, ὁλόμαυρα μουστάκια καὶ ἄσπρο δέρμα. Καὶ μόνο τὰ φευγαλέα του μάτια, σπαρμένα λὲς μὲ κουκλίδες χρυσάφι, ποὺ τὴν ἀποφεύγανε, ξακολουθοῦσαν νά τὴν κάνουν νά δυσπιστεῖ. Ἄν ἀπόφευγε νά τὴν κοιτάζει κατὰ πρόσωπο, τῷκανε ἄραγες γιατί δὲν ἤθελε νά ὑποχρεωθεῖ, γιατί ἤθελε νά μείνει κύριος τοῦ ἐχυτοῦ του, νά ἐξακολουθεῖ νά κάνει τοῦ κεφαλιοῦ του, ἀκόμα καὶ νά πάει ἐναντίᾱ της ; Ἀπ' τὴ στιγμὴ ἐκείνη μὲς στὴν ἀμφιβολία της ἀκόμη καὶ νιώθοντας ἀνατριχίλλες, κάθε φορὰ ποὺ ἔδραζε

μέ τὸ νοῦ της τὸ γραφεῖο ἐκεῖνο τῆς ὁδοῦ τοῦ Βράχου. ὅπου παρνόταν ἀπόφαση γιὰ τὴ ζωὴ της, ἓνα μονάχα εἶχε σκοπὸ μπροστά της, νὰ τονε νιώσει δικό της, ὅλο δικό της, τὸν ἄνθρωπο ποὺ τῆς βαστοῦσε τὸ μπράτσο νὰ τὰ κατάφερνε ἔτσι, πού, ὅταν θὰ σήκωνε τὸ κεφάλι της, ν' ἄφηνε αὐτὸς τὰ μάτια του, βθειά, μέσ στα δικὰ της μάτια. Τότες πιά θὰ εἶτανε δικός της. Δὲν τὸν ἀγαποῦσε καθόλου, δὲν τὸ σκεπτότανε καν αὐτό. Ἀπλὸν στατα προσπαθοῦσε νὰ τὸν κάνει χτήμα της γιὰ νὰ μὴ ἔχει πιά νὰ τὸν φοβάται.

Περπατήσανε μερικά λεπτά δίχως νὰ μιλήσουνε, μέσ στὸ ἀδιάκοπο κύμα τοῦ κόσμου ποὺ πλημμυρᾷ τίς πολυσύχναστες συνοικίες.

Καμμιά φορά, ἀναγκαζόντανε νὰ κατεδοῦν ἀπ' τὸ πεζοδρόμι καὶ προσπερνοῦσανε τὸ δρόμο ἀνάμεσα στ' ἄμαξια. Ὅστερα βγήκανε στὸν κῆπο τῆς Μπατινιδὸλ σχεδὸ ἔρημη σ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴ τοῦ ἔτους. Ὡστόσο, ὁ οὐρανὸς ποὺ τὸν εἶχε πλύνει ἡ πρωϊνὴ βροχὴ, εἶχε ἓνα γλυκὺ γαλάζιο χρῶμα καὶ μὲ τὸν χλιαρὸ Μαρτιάτικο ἥλιο σκάναν τὰ μπουμπούκια οἱ πασκαλιές.

— Μπαίνουμε ; ρώτησε ἡ Σεβερλίνη. Ὅλο αὐτὸ πλῆθος μὲ ζαλίζει.

Μόνος του ὁ Ζάκ, ἐτοιμαζότανε νὰ μπεῖ, δίχως νὰ ἔχει συναίσθηση πῶς ἤθελε νὰ τὴν ἔχει περισσότερο δικό του, μακριὰ ἀπ' τὸν κόσμο.

— Ἐδῶ ἢ ἄλλου, εἶπε, ἄς μποῦμε. Σιγὰ σιγὰ, ἐξοκολουθήσανε νὰ περπατοῦν δίπλα στίς πρασινάδες, ἀνάμεσα στὰ γυμνά τὰ δέντρα. Κάμποσες γυναῖκες σεργνοῦσαν τὰ φουσκωμένα μωρά τους κ' εἶτανε διαβάτου περνοδιαβαίνανε στὸν κῆπο, βιαστικοὶ καὶ γλήγοροι γιὰ νὰ κόφουνε δρόμο.

Διασκέλισαν τὴν ρεματιά, ἀνέβηκαν στὰ βράχια

κ' ὕστερα ξαναγύρισαν πάλι ἀργὰ κι ἀκαμάτικα, δταν πέρασαν διπλά στὶς τοῦφες τὰ κυπαρίσια, ποὺ τὰ φύλλα τους γυαλίζανε στὸν ἥλιο, κ' εἶτανε σκοῦρα πράσινα. Κ' ἓνας πάγκος βρέθηκε ἐκεῖ, σὲ μιὰ ἀπόμακρη γωνιά, κρυμμένος ἀπ' τὰ μάτια τοῦ κόσμου. Καθίσανε, δίχως μάλιστα, τούτῃ τῇ φορά, νὰ ρωτήσῃ ὁ ἓνας τὸν ἄλλο, ἀπαράλλαχτα σὰ νὰ εἶχανε συμφωνήσῃ κ' οἱ δύο τους ἀπὸ προτῆτερα νὰ πᾶνε σ' ἐκεῖνη τῇ θέσῃ.

— Ὡστόσο, κάνει καλὸν καιρὸ σήμερα, εἶπε κείνη, ὕστερα ἀπὸ κάποια σιωπή.

— Ναί, ἀποκρίθηκε αὐτός, ξαναβγῆκε πάλι ὁ ἥλιος. Μὰ δὲν εἶταν βέβαια ἡ σκέψη τους αὐτῇ. Ἐκεῖνος ποὺ ἀπόφευγε τὶς γυναῖκες συλλογιζότανε τὰ γεγονότα ποὺ τονε φέρανε κοντά της. Βρισκότανε κοντά του, τὴν ἄγγιζε, ἀπειλοῦσε νὰ κυριέψῃ τῇ ζωῇ του, πρᾶμα ποὺ ὄλο καὶ τὸν ξάφνιζε. Ἀπ' τὴν τελευταία ἀνάκριση στὴ Ρουένῃ, δὲν εἶχε πιὰ καμιὰ ἀμφιβολία, ἡ γυναῖκα αὐτῇ εἶτανε συνένοχος στὸ φόνο τοῦ Κρουὰ ντὲ Μοφρά. Πῶς; Ὑστερα ἀπὸ τί εἰδους περιστατικά; Τὴν ἔσπρωξε κάποιο πάθος ἄραγε ἢ κανένα συμφέρο; Ἐβαζε στὸν ἑαυτὸ του αὐτὰ τὰ ρωτήματα δίχως νὰ μπορεῖ νὰ τὰ ξεκαθαρίσῃ. Ὡστόσο, ἐπιτέλους, εἶχε φτιάσῃ μόνος του μιὰν ἱστορίαν. Ὁ σύζυγος, συμφεροντολόγος, βίαιος, βιάζότανε νὰ πάρῃ τὴν κληρονομιά. Ἴσως ἀπὸ φόβο μὴν ἀλλάξῃ ἡ διαθήκη γιὰ ζημίαν τους. Ἴσως ἀπὸ λογαριασμό νὰ συνδεθῇ μὲ τὴν γυναῖκα του μ' ἓναν αἱματηρὸ δεσμό. Καὶ τὴν πίστευε αὐτὴν τὴν ἱστορίαν ποὺ τὸν θέλγανε οἱ σκοτεινὲς μερίδες της καὶ τοῦ κινούσανε τὸ ἐνδιαφέρον, δίχως νὰ ζητᾷ νὰ τὴς φωτίσῃ. Ἡ σκέψη, πῶς εἶχε καθήκον νὰ τὰ πεί ὅλα στὴ δικαιοσύνη, τοῦ στοίχιωνε κι αὐτῇ τὸ νοῦ. Μάλιστα, εἶταν ἡ ἰδέα αὐτῇ ποὺ τὸν ἀπασχολοῦσε, ἀπ' τὴ στιγμὴ ποὺ εἶχε καθίσει στὸν πάγκο,

κοντά της, τόσο κοντά, πού δίπλα στη μέση του ένιωθε την άχνα της δικιάς της μέσης.

— Τὸ Μάρτη μήνα, εἶπε, παράξενο, νὰ μπορεῖ νὰ μένει κανεὶς ἔξω σὰ νὰ εἶτανε καλοκαίρι.

— Ὦ ! εἶπε ἐκείνη, μόλις προβάλλει ὁ ἥλιος, όλα σιάζουνε.

Κι ἀπὸ μέρος της, συλλογιζότανε κι αὐτὴ, πὼς πραγματικὰ ἔπρεπε νὰ εἶναι βλάκας τὸ παλληκάρι αὐτὸ γιὰ νὰ μὴν ἔχει μαντέφει τὴν ἐνοχλή τους. Τοῦ εἶχανε ριχθεῖ ἄγρια κι οἱ δύο τους, καὶ τὴ στιγμὴ ἐκείνη στριμώχθηκε ἀκόμα παραπάνω κοντά του.

Κ' ἔτσι, μέσα στὴ σιωπὴ, πού τὴν κόβανε μονάχα τιποτένιες κουδέντες, παρακολουθοῦσε αὐτὴ τοὺς στοχασμούς του. Τὰ μάτια τους ἀνταμωθήκανε, κ' εἶχε διαβάσει στὰ δικά του, πὼς ρωτοῦσε τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ του, ἂν δὲν εἶταν αὐτὴ πού εἶχε δεῖ, καὶ πού πίεζε μ' ὅλο της τὸ βάρος τὰ γόνατα τοῦ σκοτωμένου, ἔτσι σὰ μιὰ μαύρη μάζα. Τί νὰ κάνει, τί νὰ τοῦ πεῖ, γιὰ νὰ τονε δέσει μ' ἓναν ἄλυτο δεσμό ;

— Σήμερα τὸ πρωῒ, εἶπε, ἔκανε πολὺ ψύχρα στὴ Χάδρη.

— Δίχως νὰ λογαριάσουμε βέβαια καὶ τὴ βροχὴ πού φάγαμε, εἶπε ἐκεῖνος.

Καὶ τὴ στιγμὴ ἐκείνη, ἡ Σεδερλίνη εἶχε μιὰ ξαφνικὰ ἔμπνευση. Δὲν τὸ σκέφθηκε, δὲν τὸ συνεζήτησε· τῆς ἦρθε ἔτσι, στὰ καλὰ καθούμενα, σὰν ψυχόρμητη ὤθηση, μέσα ἀπ' τὰ σκοτεινὰ κατάδαθα τοῦ μυαλοῦ καὶ τῆς καρδιάς της γιὰτὶ ἂν τὸ εἶχε συζητήσει, δὲ θὰ τὸ εἶχε ξεστομίσει. Μὰ ένιωθε πὼς αὐτὸ εἶταν πολὺ καλὸ κ' ἔτσι ὅπως μιλοῦσε τὸν κυρίεψε.

Γλυκά γλυκά, τοῦπιασε τὸ χέρι, καὶ τὸν κοίταξε. Οἱ τοῦφες τὰ πράσινα δέντρα τοὺς κρύβανε ἀπ' τοὺς περα-

στικούς. Ἀπὸ πολὺ μακριὰ τοὺς ἐρχόταν ἡ βουή τοῦ κά-
νανε τ' ἀμάξια κατρακυλῶντας, βουή τοῦ τὴν ἐπνιγε ἡ
μοναξιά τοῦ περεχυμένου πάρκου, ἐνῶ, ὀλομόναχο στὸ
γύρισμα τοῦ δρομάκου, ἔπαιζε ἀμίλητα ἓνα παιδάκι, γε-
μίζοντας ἄμμο ἓνα κουβαδάκι μ' ἓνα φτιάρι. Καὶ δίχως
ἄλλα λόγια, μ' ὅλη της τὴν ψυχὴ καὶ μὲ σιγανὴ φωνή:

— Μὲ πιστεύετε ἔνοχο;

Ἐκεῖνος ἀνατρίχιασε λίγο καὶ σταμάτησε τὸ βλέμμα
τοῦ μέσα στὰ μάτια της.

— Ναί, ἀποκρίθηκε, μὲ τὴν ἴδια σιγανὴ καὶ συγκι-
νημένη φωνή.

Τότες ἔσφιξε πιδ σφιχτὰ ἀκόμα τὸ χέρι τοῦ κρα-
τοῦσε· καὶ δὲν ἐξακουλούθησε ἀμέσως, ἐνιωθε πῶς καὶ
τῶν δυὸ οἱ πυρετοί, σμίγαν ὁ ἓνας μὲ τὸν ἄλλο:

— Γελιέστε, δὲν εἶμαι ἔνοχος.

Καὶ τῷλεγε αὐτό, ὅχι γιὰ νὰ πείσει ἐκεῖνον μὰ μόνο
καὶ μόνο γιὰ νὰ τὸν εἰδοποιήσῃ πῶς ἔπρεπε νὰ μένει
ἀθῶα στὰ μάτια τοῦ κόσμου.

Εἶταν ἡ ἑομολόγησις μιᾶς γυναίκας, ποὺ λέει ὅχι,
γιατὶ παρ' ὅλα καὶ γιὰ πάντα, ἐπιθυμεῖ νὰ εἶναι ὅχι.

— Δὲν εἶμαι ἔνοχος. . . Δὲ θὰ μὲ λυπήσετε πιά νο-
μίζοντάς με ἔνοχο. Καὶ εἶταν πολὺ εὐτυχισμένη, βλέ-
ποντας πῶς ἄφηνε τὰ μάτια τοῦ μέσστὰ δικά της μάτια,
ἔτσι βαθείᾳ. Βέβαια, αὐτὸ ποὺ ἔκανε εἶτανε σὰ νὰ
εἶχε παραδώσει ὀλόκληρο τὸ εἶναι της, γιατί προδίδνε
τὸν ἑαυτὸ της κι ἀργότερα ἂν ζητοῦσε νὰ τὴν ἀποκτή-
σει, δὲ θὰ τολμοῦσε αὐτὴ νὰ τοῦ ἀρνηθεῖ. Μὰ ὁ δεσμός,
τοὺς εἶχε δέσει ἄλυτος. Τὸν προκαλοῦσε τώρα νὰ μιλή-
σει, εἶτανε πιά δικός της, καθὼς κι αὐτὴ εἶτανε δικιά
του. Ἡ ἑομολόγησις τοὺς εἶχε ἐνώσει.

— Δὲ θὰ μὲ λυπήσετε πιά, μὲ πιστεύετε;

— Ναί, σὰς πιστεύω, εἶπε κεῖνος χαμογελῶντας.

Γιατί νά τήν ἀνάγκαζε νά μιλήσει χτηνώδικα γι' αὐτό τὸ φρικαλέο πρᾶμα; Ἀργότερα θὰ τοῦ τᾶλεγε ὅλα, ἀξένιωθε μιὰ τέτοια ἀνάγκη. Αὐτὸς ὁ τρόπος ποὺ εἶχε νὰ καθησυχάσει τὸν ἑαυτό της, ξεμολογώντας του τὰ πράματα, δὶχως νὰ τοῦ μιλήσει, τονε συγκινοῦσε πολὺ, ἔτσι σὰ νὰ τοῦδινε κάποιο δείγμα ἄπειρης τρυφερότητος. Εἶχε τόση ἐμπιστοσύνη σ' αὐτὸν κ' εἶταν τόσο λεπτούλα μὲ τὰ γλυκά της μάτια.

Τοῦ φαινόταν τόσο γυναίκα παραδομένη στὸν ἄντρα ἔτοιμη νὰ ὑποφέρει γιὰ νὰ νιώσει τὴν εὐτυχία! Καὶ προπάντων ἐκεῖνο ποὺ τονε μεθοῦσε, ἐνῶ τὰ χέρια του μένανε ἐνωμένα καὶ δὲν ξεκολλοῦσανε πιά τὰ μάτια του εἶτανε ποὺ δὲν εὔρισκε πιά μέσα του ἐκεῖνη τὴ στενοχώρια, ἐκεῖνη τὴ φοβερὴ ἀνατριχίλα ποὺ τὸν τάραζε σὰ βρισκότανε δίπλα σὲ μιὰ γυναίκα· καὶ τοῦ ἐρχόταν ἡ σκέψη νὰ τὴν ἀπολαύσει. Τίς ἄλλες, δὲν μποροῦσε νὰ ἀγγίξει τὴ σάρκα τους δὶχως νὰ νιώθει τὴν ἐπιθυμίανὰ τίς δαγκάσει μὲς στὴν ἀπαίσια ἐκεῖνη πείνα, νὰ τὴ σφάξει. Μποροῦσε λοιπὸν νὰ τὴν ἀγαπήσει αὐτὴν καὶ νὰ μὴν τὴ σκοτώσει;

— Τὸ ξαίρετε καλὰ πῶς εἶμαι φίλος σας καὶ πὺ ἀπὸ μένα δὲν ἔχετε νὰ φοβάσσετε τίποτα, μουρμούρισε σ' αὐτὴ της. Δὲ θέλω νὰ ξαίρω ὑποθέσεις σας. Ὅλα θὰ γίνουν ὅπως τὸ θελήσετε . . . Μ' ἀκοῦτε; διαθέσετέ μ' ὅπως θέλετε.

Τὴν εἶχε πλησιάσει τόσο ποὺ ἐνιωθε μὲς στὰ μὺστακία του τὴ ζεστή ἀνάσα. Τὸ πρῶτ' ἀκόμα θὰ τὴ ἔπιανε τρεμούλα στὴ σκέψη μὴν τοῦ ξανάρθει πάλι ἡ κρίση.

Τί συνέβαινε λοιπόν, γιὰ νὰ μὴν αἰσθάνεται τώρα παρὰ μόνο μιὰ μικρὴ ἀνατριχίλα καὶ τὴ γλυκειὰ τὴ κούραση ποὺ αἰσθάνονται οἱ ἄρρωστοι σὰ βρίσκονται

ἀνάρρωση; Ἡ ἰδέα πῶς αὐτὴ εἶχε σκοτώσει, ἡ ἰδέα αὐτῇ, ποῦ τῶρα τοῦ εἶχε γίνει θεοαίτιότητα, τοῦ τὴν παρυσίαζε ἀλλιώτικη ἀπ' τὴς ἄλλης τὴς γυναῖκες, μεγάλη, ξεχωριστή. Ἴσως μάλιστα νὰ μὴν εἶχε μόνο βοηθήσει, ἴσως νὰ εἶχε χτυπήσει κι αὐτὴ. Εἴτανε βέβαιος γι' αὐτὸ κι ὅς μὴν εἶχε καμμιάν ἀπόδειξη. Κι' ἀπ' τὴ στιγμὴ ἐκείνη, ἔξω ἀπὸ κάθε λογικὸ συλλογισμό, μὲ τὴν ἀσυνειδησία τοῦ φοβεροῦ πάθους ποῦ τὸν ἐνέπνεε, ἡ γυναῖκα αὐτῇ τοῦ φάνηκε ἱερή.

Κ' οἱ δύο τους τῶρα μιλοῦσαν εὐθυμα, σὰ ζευγάρaki ποῦ συναντήθηκε ἔτσι τυχαῖα καὶ ποῦ ἀρχίζει νὰ τραβᾷ γιὰ τὸν ἔρωτα.

— Δόστε μου καὶ τ' ἄλλο χεράκι σας νὰ τὸ ζεστάνω.

— Ὁ! ὄχι ἐδῶ. Θὰ μᾶς δοῦν.

— Μὰ ποιός; ἀφοῦ εἴμαστε μόνοι... καὶ ἐξάλλου δὲ βρῖσκω πῶς εἶνε καὶ μεγάλο τὸ κακό. Τὰ παιδιὰ δὲν κάνουν ἔτσι ἀναμεταξύ τους.

— Ἄ! βέβαια.

Γελοῦσε μὲ τὴν καρδιά της, χαρούμενη γιὰτὶ γλύτωσε. Δὲν τ' ἀγαποῦσε αὐτὸ τὸ παλληκάρι. Ἔτσι θαρροῦσε καὶ ἂν τοῦ εἶχε ὑποσχεθεῖ τὸν ἑαυτὸ της, σκάλιζε τῶρα νὰ βρεῖ τρόπο γιὰ νὰ μὴν πληρώσει. Ἐκεῖνος φαινόταν καλός, δὲ θὰ τὴν παραστενοχωροῦσε κι' ἔτσι ὅλα θὰ σιάζανε.

— Σύμφωναι λοιπόν, εἴμαστε συντρόφοι διότι οἱ ἄλλοι νὰ ξαίρουν τίποτα, μήτε κι ὁ ἄντρας μου ἀκόμα. Τώρα ἀφήστε μου τὸ χέρι καὶ μὴ μὲ κοιτάζετε πιά ἔτσι γιὰτὶ θὰ χαλάσετε τὰ μάτια σας.

Μὰ ἐκεῖνος βαστοῦσε ἀκόμα τὰ δάχτυλά της μέσα στὰ χέρια του. Πολὺ σιγά, μουρμούρισε:

— Τὸ ξαίρετε πῶς σᾶς ἀγαπῶ.

Ζωηρά, μ'ένα μικρό ανατίναγμα γλύτωσε απ' τὰ χέρια του. Καί ὀρθια μπρὸς στὸν πάγκο ὅπου αὐτὸς καθότανε ἀκόμα:

— Τί τρέλλα εἶναι πάλι αὐτή! Καθίστε φρόνημα, κάποιος ἔρχεται.

Πραγματικὰ περνοῦσε κάποια παραμάννα ἐκείνη τὴν ὥρα μὲ τὸ μωρό της στὰ χέρια. Ὑστερα πέρασε μιὰ νέα πολὺ βιαστικιά.

Ὁ ἥλιος χαμήλωνε καὶ θυθίζότανε στὸν ὀρίζοντα μέσα στοὺς μενεξεδένιους ἀτμοὺς καὶ οἱ ἀχτίδες ἀποτραβιόνταν ἀπ' τὰ χορτάρια καὶ ψηλά, στὶς πράσινες κορφές τῶν κυπαρισσιῶν θρυματίζόντανε σὰ μιὰ χρυσαφένια σκόνη. Δὲς καὶ γιὰ μιὰ στιγμή ἔπαψε ἡ βουή πού κάνανε τ' ἀμάξια. Ἐνα γειτονικὸ ρολοῖ χτύπησε πέντε.

— Ἀχ! Θεέ μου! ξεφώνησε ἡ Σεδερλίνη, πέντε ἡ ὥρα, καὶ ἔχω δώσει συνέντευξη στὴν ὁδὸ τοῦ Βράχου!

Ἡ χαρά της ἔπεφτε· ξαναδρῆκε τὴ στενοχώρια μπρὸς στὸ ἄγνωστο πού τὴν περίμενε ἐκεῖ κάτω, μόλις θυμήθηκε πὼς δὲν εἶχε γλυτώσει ἀκόμα.

Χλώμιανε καὶ τὰ χεῖλη της τρέμανε.

— Μά, ὁ προϋστάμενος τῆς ἀποθήκης, πού θέλατε νὰ δεῖτε...

Τόσο τὸ χειρότερο· θὰ τὸν δῶ ἄλλη φορά... Ἀκοῦστε φίλε μου, δὲ σᾶς χρειάζομαι πιά ἐσᾶς, ἀφήστε με γρήγορα νὰ πάω στὴ δουλειά μου. Καὶ σᾶς εὐχαριστῶ σᾶς εὐχαριστῶ μ' ὅλη μου τὴν καρδιά.

Τῆς ἔσφιγγε τὸ χέρι.

Ἐκείνη βιαζότανε.

— Σὲ λίγο, στὸ τραῖνο.

— Ναί, σὲ λίγο.

Εἶτανε κιόλας μακριὰ καὶ περπατοῦσε γρήγορα γρήγορα, χανόταν ἀνάμεσα στοὺς λοφίσκους τοῦ πάρκου.

ἐνῷ ἐκεῖνος, σιγά σιγά, πήγαινε πρὸς τὴν ὁδὸν Καρντινέ.

Ὁ κ. Καμὺ Λαμότ μόλις εἶχε τελειώσει μιὰ πολὺ-
ωρη συνδιάλεξη μὲ τὸν προϊστάμενο τῆς «Ἐκμεταλλεύ-
σεως» τῆς Ἑταιρείας τῶν Δυσμῶν. Τὸν εἶχε καλέσει μὲ
κάποιαν ἄλλη πρόφαση. Μὲ τὰ πολλὰ ὁ προϊστάμενος
τοῦ ξομολογήθηκε πόσο ἡ δίκη αὐτῇ Γκράνμορὲν στε-
νοχωροῦσε τὴν Ἑταιρεία. Πρῶτα, γιὰ τὰ λόγια στὶς
ἐφημερίδες, πὼς δὲν ὑπῆρχε ἀσφάλεια γιὰ τοὺς ταξιδιω-
τες, στὰ βαγόνια τῆς πρώτης θέσεως. Ὑστερα, ὅλο τὸ
προσωπικὸ θρυσκόταν ἀνακατεμένο στὴν ὑπόθεση· ἕνα
σωρὸ ὑπαλλήλους ὑποψιαζόταν ἡ ἀνάκριση, χωρὶς νὰ λο-
γαριάσουμε αὐτὸν τὸ Ρουμπώ, τὸν πιὸ ἐνοχοποιη-
μένο ποὺ μπορούσαν νὰ τὸν συλλάβουν ἀπὸ ὥρα σὲ ὥρα...

Τέλος, οἱ φῆμες γιὰ τὴ διαφθορά τοῦ προέδρου ποὺ
κυκλοφοροῦσανε πάνω σ' ὅλο τὸ συμβούλιο. Κ' ἔτσι, τὸ
πιθανὸν ἐγκλημα ἐνὸς ἀσήμεντου ὑποσταθμάρχη, κάποια
ὑποπτη ἱστορία, τιποτένια καὶ βρώμικη, ἀνέδαινε ἀπ'
ἀνάμεσα ἀπ' τὸν πολὺπλοκο μηχανισμό, καὶ κλόνιζε
ὀλόκληρη τὴν πελώρια μηχανή τῆς ἐκμεταλλεύσεως μιᾶς
σιδηροδρομικῆς γραμμῆς· ξεχαρβάλωνε μάλιστα καὶ τὴν
ἀνώτερη διοίκηση. Ὁ ἀντίχτυπος πήγαινε μάλιστα
ἀκόμη πιὸ πάνω, ἔφθανε ὡς τὸ ὑπουργεῖο, ἀπειλοῦσε
τὸ Κράτος στὴν πολιτικὴ ἐκείνη ἀσθένεια τῆς στιγμῆς.
Ὁρες κρίσιμες. Ἐνα μεγάλο κοινωνικὸ σῶμα, ποὺ ὁ πα-
ραμικρὸς πυρετὸς τοσπρωχνε μιὰν ὥρα ἀρχήτερα στὴν
ἀποσύνθεση.

Γιαυτό, ἔταν ὁ κ. Καμὺ Λαμότ, εἶχε μάθει ἀπ' τὸν
συνομιλητὴ του πὼς ἡ Ἑταιρεία, τὸ πρωτὶ εἶχε ἀποφα-
σίσει τὴν ἀποπομπή τοῦ Ρουμπώ, ἀναστατώθηκε κ' ἐναν-
τιώθηκε σ' αὐτὴ τὴν ἀπόφαση. Ὁχι! Ὁχι! τίποτα δὲ
θὰ εἶταν πιὸ ἀδέξιο. Αὐτὸ θὰ μεγάλωνε ἀκόμα πιὸ πολὺ
τὸ θόρυβο τοῦ τύπου, ἂν θὰ τοῦ κατέδαινε νὰ μεταχει-

ριστεί τὸν Ρουμπῶ ὡς πολιτικὸ ὄψμα. Τὸ πᾶν θᾶτρινε πάλι, ἀπὸ κάτω ἴσαμε πᾶνω κ' ἓνας Θεὸς ξαίρει τί βρώμικα, δυσάρεστα καὶ γιὰ τοὺς μὲν καὶ γιὰ τοὺς δέ, θὰ βγαίνανε στὰ φόρα ! Τὸ σκάνδαλο βάσταξε πάρα πολύ, ἔπρεπε νὰ ξεμπερδεύουν μιὰν ὥρα ἀρχήτερα. Καὶ ὁ προϋστάμενος τῆς Ἐκμεταλλεύσεως πεπεισμένος, πῆρε τὴν ὑποχρέωση νὰ κρατήσῃ τὸν Ρουμπῶ καὶ νὰ μὴ τὸν μεταθέσῃ μάλιστα καὶ ἀπὸ τῆς Χάδρη. Κ' ἔτσι θὰ φαινότανε πιά, φῶς φανερό, πῶς δὲν ὑπάρχουν ἄτιμοι ἄνθρωποι σ' ὅλην αὐτὴ τὴν ὑπόθεσιν. Θὰ τελείωνε ἡ δουλειά, ἡ ὑπόθεσιν θάμπαινε στὴν πάντα.

Ὅταν ἡ Σεδερίνη, λαχανιασμένη, μὲ σπαρταριστὴ καρδιά, ξαναδρέθηκε πάλι στὸ αὐστηρὸ γραφεῖο τῆς ὁδοῦ τοῦ Βράχου, μπρὸς στὸν κ. Καμὺ Λαμότ, αὐτὸς τὴν καμάρωσε μιὰ στιγμὴ δίχως νὰ βγάλῃ μιλιὰ, γιὰ τὸ κίνησε τὸ ἐνδιαφέρον ἡ ἐξαιρετικὴ τῆς προσπάθεια γιὰ νὰ φανεῖ ἡρεμῇ. Ὁρισμένως τοῦ εἶτανε συμπαθητικὴ αὐτὴ ἡ λεπτούτσικη κακούργα, μὲ τὰ πρασινωπὰ μάτια.

— Λοιπόν, μαντάμ...

Καὶ σταμάτησε γιὰ ν' ἀπολαύσῃ ἀκόμα μερικὰ δευτερόλεπτα, τῇ στενοχώρια τῆς. Μὰ τὸ βλέμμα τῆς εἶταν τόσο βαθὺ καὶ τὴν ἐνιωθε δλόκληρη σὰν ἀλαφιασμένη πᾶνω του, μὲ τὴν ἀνάγκη νὰ μάθει πῶς τῇ λυπήθηκε.

— Λοιπόν ! μαντάμ, εἶδα τὸν ἐπὶ τῆς Ἐκμεταλλεύσεως προϋστάμενον, κατόρθωσα νὰ μὴ ἀποπεμφθῇ ὁ σύζυγός σας... Ἡ ὑπόθεσις διωρθώθη.

Τότες τῆς ἤρθε λυποθυμία. Τέτοιο εἶταν τὸ κῶμα τῆς χαρᾶς, ποὺ τὴν πλημμυροῦσε. Τὰ μάτια τῆς γεμίσανε δάκρυα καὶ δὲν ἔλεγε τίποτα. Χαμογελοῦσε.

Ἐκεῖνος ξαναεἶπε, ἐπιμένοντας στὴ φράση γιὰ νὰ τῆς δώσῃ νὰ καταλάβῃ ὅλη τὴ σημασίαν.

— Ἡ ὑπόθεσις διωρθώθη... Ἡμπορεῖτε νὰ ἐπιστρέψετε ἡσυχῇ εἰς τὴν Χάδρην.

Ἄκουε καλὰ : Ἡθελε νὰ τῆς πεῖ πῶς δὲ θὰ τοὺς συνελάμβαναν, πῶς τοὺς ἔδιναν χάρη. Δὲν εἶτανε μόνον ἡ ἔσση ποὺ τοὺς ἔμενε, ἀλλὰ καὶ τὸ φρικαλέο δρᾶμα ποὺ οὐ ξεχνούσανε, ποὺ τὸ θάφτανε. Μὲ μιὰν ὁρμὴ ψυχόρητου χαδιοῦ, σὰν ἓνα ὁμορφο σπιτίσιο ζῶο ποὺ εὐχαριστεῖ καὶ χαῖδεύει τὸν ἀφέντη του, ἔτσι ἔσκυψε καὶ αὐτὴ τὰ χέρια του, τοῦ τὰ φίλησε, τὰ κράτησε στὰ μάγουλά της. Καὶ δὲν τ' ἀποτράδῃξε τούτῃ τῇ φορᾷ, συγκινημένος καὶ ὁ ἴδιος ἀπ' τὸ τρυφερὸ τὸ χάρμα μιᾶς τέτοιας ὑγνωμοσύνης.

— Μόνον, εἶπε πάλι, προσπαθώντας νὰ ξαναγίνει αὐτοτήρως, νὰ τὰ θυμᾶστε αὐτὰ καὶ νὰ φέρνεστε πιά καλὰ.

— ὦ ! κύριε !

Μὰ ἦθελε νὰ τοὺς ἔχει στὴ διάθεσή του, ἄντρα καὶ γυναῖκα. Ἐκανε ὑπαινιγμὸ στὸ γράμμα.

— Νὰ θυμᾶστε πῶς ἡ δικογραφία μένει ἐδῶ, καὶ πῶς μὲ τὸ παραμικρὸ ὅλα θὰ ξαναρχίσουν πάλι ἀπ' τὴν ἀρχή... Προπαντὸς συστήσατε εἰς τὸν σύζυγόν σας νὰ μὴν ἀσχολεῖται πλέον μὲ τὴν πολιτικὴν. Ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ζητήματος θὰ εἴμεθα ἀνηλεεῖς. Γνωρίζω ὅτι εἶναι ἤδη νοχοποιημένος. Μοῦ ἔχουν ὁμιλήσει διὰ μιὰν θλιθερὰν ἡξίν μὲ τὸν ὑπονομάρχη. Τέλος, φέρεται ὡς δημοκρατικός, εἶναι ἀηδὲς αὐτό... Ἐτσι ἔ ; Νὰ εἶναι φρόνιμος, ἰδεμὴ, ἀπλούστατα θὰ τὸν ἐκμηδενίσωμεν.

Στεκόταν ὀρθία καὶ βιαζόταν τώρα νὰ φύγει, γιὰ νὰ δώσει τράτος στὴ χαρὰ ποὺ τὴν ἔπνιγε.

— Κύριε, θὰ σᾶς ὑπακούσωμεν, θὰ εἴμεθα, ἐκεῖνο ποὺ σᾶς ἀρέσει... Ἀδιάφορον πότε, ἀδιάφορον ποῦ· δὲν ἔχετε τὰρὰ νὰ διατάξετε : σᾶς ἀνήκω.

Ἀρχισε πάλι ἐκεῖνος νὰ χαμογελᾷ, μὲ τὸ κουρα-

λίγο τ' ἄχτι της γιά τὸ ἄσχημο πρόγευμα ποὺ εἶχε κάνει. Καταβρόχθιζε· τὸ βρῆκε θαυμάσιο τ' ἄσπρο φραντζολάκι καὶ παράγγειλε καὶ γλύκισμα. Ὅστερα, ἀφοῦ ἤπιε τὸν καφέ της, ἔκανε γλήγορα γιὰτί μόλις μένανε μερικά λεπτά γιὰ νὰ προφτάξει τὸ ἐξπρές.

Ὁ Ζάκ, ἀφίνοντάς την, ἀφοῦ πῆγε πρῶτα κι ἄλλαξε τὰ ροῦχά του, φόρεσε τὰ ροῦχα τῆς δουλειᾶς, πῆγε ἀμέσως στὴν ἀποθήκη, ὅπου κατὰ τὴ συνήθειά του πήγαινε πάντα μισὴν ὥρα πρὶν τὸ φευγιὸ τῆς μηχανῆς του. Στὸ τέλος εἶχε πιά παρατήσει τὰ χάρδια ποὺ τῆς ἔκανε, στὸν Πεκέ, ἂν καὶ ἤξαιρε πὼς τις πιότερες φορὲς αὐτὸς εἶτανε σκνίπα στὸ μεθύσι. Μὰ τὴ μέρα κείνη μὲς στὴν τρυφερή του συγκίνηση τὸν ἔπιασε κάποιος ἀσυναισθητος δισταγμός, ἤθελε νὰ βεβαιωθεῖ ὁ ἴδιος γιὰ τὴν καλὴ λειτουργία τῶν μηχανημάτων, καὶ μάλιστα τὸ πρῶτ' νόμισε πὼς παρατήρησε μιὰ μεγάλη ἀπώλεια ἐνέργειας γιὰ μιὰ σχετικὰ μικρότερη ἐργασία. Μέσα στὸ μεγάλο κλειστὸ ὑπόστεγο, μαῦρο ἀπὸ κάρβουνο καὶ ποὺ μεγάλα σκονισμένα παράθυρα τὸ φωτίζανε, ἀνάμεσα σὲ μηχανὲς ποὺ ἡρεμούσανε, ἡ μηχανὴ τοῦ Ζάκ βρισκότανε κιόλας στὴν ἄκρη μιᾶς γραμμῆς προορισμένη νὰ φύγει πρώτη. Ἕνας θερμαστής τῆς ἀποθήκης εἶχε καργάρει τὸ φοῦρνο, καὶ πάνω στὴ σκάρρα πέφτανε ἀνάμεσα κάρβουνα.

Εἶτανε μιὰ ἀπ' ἐκεῖνες τις μηχανὲς ποὺ ἔχουν τὰ ἐξπρές μὲ δυὸ ἄξονες ζευγαρωμένους μὲ μιὰ κομφότητα λεπτή, μὰ κομφότητα γιγάντισας, συνάμα μὲ μεγάλες ἀλαφριὲς ρόδες ποὺ τις ἐνώνανε ἀτσαλένια μπράτσα. Τὸ στῆθος φαρδύ, οἱ γόφοι της φαρδιοὶ καὶ δυνατοί, κι ὅλη ἐκείνη ἡ λογικὴ κι ὅλη ἐκείνη ἡ βεβαιότητα ποὺ δίνουν τέτοιαν ὑπέροχη ὁμορφιὰ στὰ μετάλλινά ὄντα, τὴν ἀκρίβεια στὴ δύναμη. Ὅπως κ' οἱ ἄλλες μη-

χανές τῆς Ἑταιρείας τῶν Δυσμῶν, ἐξὸν ἀπὸ τὸ νούμερό
της, εἶχε καὶ τὸνομα κάποιου σταθμοῦ, τοῦ σταθμοῦ Λι-
ζὸν ἐκεῖ κοντὰ στὸ Κοντατέν. Μὰ ὁ Ζῆκ ἀπὸ τρυφερό-
τητα τὸ εἶχε κάνει γυναικεῖο ὄνομα, ἡ Λιζούλα, ἔλεγε
χαϊδευτικά. Κι ἀλήθεια, τὴν ἀγαποῦσε, τὴν ἀγαποῦσε
μὲ ἔρωτα τῇ μηχανῇ του, ἐδῶ καὶ τέσσερα χρόνια τώρα
ποὺ εἶταν ὁδηγὸς της. Εἶχε δουλέψει καὶ μ' ἄλλες,
πεισμητάρες, θορραλέες, τεμπέλες. Δὲν ἀγνοοῦσε πῶς ἡ
κάθε μιά τους εἶχε τὰ φυσικά της, πολλὰ δὲν εἶταν
τίποτα, ὅπως λέει κανεὶς γιὰ γυναῖκες ποὺ εἶναι μόνο
πετσὶ καὶ κόκκαλο. Κ' ἔτσι ἂν τὴν ἀγαποῦσε αὐτὴν
εἶταν γιατί εἶχε πραγματικά τις σπάνιες χάρες μιᾶς
καλῆς γυναίκας. Εἶταν καλόγνωμη, ὑποταχτική, εὐκολη
στὸ φρενάρισμα κ' ἡ περπατησιὰ της εἶταν κανονική
κι ἀδιάκοπη, χάρη στὴν καλὴ της ἐξάτμιση. Καὶ βέβαια
εἶχε νὰ λέει ὁ κόσμος πῶς ἂν φρενάρειζε τόσο εὐκολα
αὐτὸ τάχατες προερχότανε ἀπ' τὸ καλὸ δέσιμο τῶν τρο-
χῶν καὶ προπάντων ἀπ' τὸ καλὸ ρεγουλάρισμα ποὺ
εἶχαν οἱ ἀπορροφητήρες. Ὅπως κιόλας τῇ χάρη ποὺ
εἶχε νὰ καίει λίγο κάρβουνο τὴν ἀποδίνανε στὴν καλὴ
ποιότητα τοῦ μπρούντζου τῶν σωλήνων καὶ στὴν καλό-
τυχη τὰξιθέτηση τοῦ καζανιοῦ. Μ' αὐτὸς ἤξαιρε πῶς
ὑπῆρχε κι ἄλλος λόγος, γιατί κι ἄλλες μηχανές παρό-
μοια φτιασμένες, μονταρισμένες μὲ τὴν ἴδια ἐπιμέλεια,
δὲν εἶχανε καμμιάν ἀπ' αὐτὲς τις χάρες.

Εἶταν ἡ ψυχὴ, τὸ μυστήριο τῆς κατασκευῆς, αὐτὸ
τὸ κάτι ποὺ τὸ χτύπημα τοῦ σφυριοῦ προσθέτει στὸ μέ-
ταλλο, ποὺ ἡ τέχνη τοῦ τεχνίτη δίνει στὸ κάθε κομ-
μάτι. Αὐτὸ εἶναι ἡ προσωπικότητα τῆς μηχανῆς ἡ
ζωὴ της.

Τὴν ἀγαποῦσε λοιπόν, εὐγνωμονικὸ ἀρσενικὸ, τῇ Λι-
ζούλα του, ποὺ ξεκινοῦσε γρήγορα, ποὺ γρήγορα στα-

ματούσε, έτσι σὰ μιὰ κοτσονάτη κ' ὑποταχτική φοράδα. Τὴν ἀγαπούσε, γιατί ἐξὸν ἀπ' τὸν ταχτικό του μισθὸ τοῦ κέρδιζε λεφτά, χάρη στὸ ἐπίδομα γιὰ τὴν οἰκονομία τοῦ καρδούνου. Καὶ μονάχα γιὰ ἓνα πρᾶμα τὰ εἶχε μαζί της. Ἦθελε κάθε ὥρα καὶ στιγμὴ λάδωμα. Προπάντων οἱ κύλινδροι τρώγανε λάδι ποὺ δὲν μπορεῖς νὰ βάλεις μέ τὸ νοῦ σου. Εἶταν ἀδιάκοπη ἡ πείνα τους, σωστὸ ξεφάντωμα. Μάταια προσπάθησε νὰ τοὺς τὴν κόψει λίγο. Αὐτὴ μάνι μάνι λαχάνιαζε. Τὸ ἤθελε, τέτοια εἶταν ἡ ἰδιοσύγκρασία της. Ἀποφάσισε λοιπὸν κι αὐτὸς νὰ τὸ ἀνεχθεῖ τὸ γουλιάρικο ἐκεῖνο πάθος, ἀπαράλλαχτα ὅπως κανεῖς παραδλέπει ἓνα ἐλάττωμα σὲ πρόσωπα ποὺ ἐξάλλου εἶναι γεμάτα προτερήματα, κ' έτσι τοῦ ἔφτανε νὰ χωρατεύει μὲ τὸ θερμαστή του, λέγοντας, πῶς κι αὐτὴ, ὅπως οἱ ὁμορφες γυναῖκες, εἶχε ἀνάγκη ἀπὸ συχνὸ λάδωμα.

Κ' ἐνῶ ὁ φοῦρνος ροχάλιζε, κ' ἡ Λιζούλα ἔπαιρνε σιγὰ σιγὰ τὴν ἀνάσα της, ὁ Ζάκ, τὴν ἔφερνε βόλτα, τὴν κοίταζε κομμάτι κομμάτι, προσπαθώντας νὰ καταλάβει γιατί τὸ πρῶτ' τοῦ εἶχε φάει λάδι πιότερο ἀπ' τίς ἄλλες φορές. Καὶ δὲν εὔρισκε τίποτα. Εἶταν παστρικά καὶ γυάλιζε. Εἶχε μιὰν ἀπ' τίς, εὐθυμὲς ἐκεῖνες πάστρες ποὺ μαρτυροῦν τίς τρυφερὲς φροντίδες τοῦ καλοῦ μηχανικοῦ. Ὅλοένα τὸν ἔδλεπε ὁ κόσμος νὰ τὴ σκουπίζει, νὰ τὴν τρίβει. Προπάντων στὸν ἐρχομὸ της, ἀπαράλλαχτα ὅπως χαϊδεύουν τὰ ζῶα ποὺ ἀχνίζουν ὕστερα ἀπὸ μιὰ μεγάλη κούρσα.

Τὴν ἔτριβε γερὰ, μὲ τὴν εὐκαιρία ποὺ τὴν εὔρισκε ζεστή γιὰ νὰ πλένει καλλίτερα τοὺς λεκέδες καὶ τὰ σάλια της.

Μὰ ποτὲς δὲν τὴ βίαζε στὸ δρόμο της, ἀπόφευγε τίς ἀργοπορίες γιὰ νὰ μὴν εἶναι ὑποχρεωμένος ὕστερα νὰ κάνει ἀπ' ἐκεῖνα τὰ ἀσκημὸ σάλτα. Κ' έτσι, κ' οἱ

δυό τους, βρίσκανε καὶ κάνανε τέτοια καλὴ παρέα πού μέσα σὲ τέσσερα χρόνια μήτε μιὰ φορὰ δὲν ἔκανε παρό-
πινα ἐναντίο της στὸ βιβλίο τῆς ἀποθήκης, ὅπου οἱ μη-
χανικοὶ γράφουν τὲς αἰτήσεις τους γιὰ ἐπιδιόρθωση. Αὐ-
τοὶ εἶναι οἱ κακοὶ μηχανικοὶ κ' οἱ μπεκρῆδες πού ὁλοένα
βρίσκουνται σὲ καυγάδες μὲ τὴ μηχανή τους.

Μ' ἀλήθεια ἐκεῖνη τὴν ἡμέρα τὴν εἶχε στὸ στομάχι
γιὰ τὴν τόση της λαιμαργία, εἶτανε βέβαια καὶ κάτι
ἄλλο ἀκόμα, κάτι ἀόριστο, τὸ βαθύ, πού δὲν τὸ εἶχε
νιώσει ἀκόμα, εἶτανε μιὰ ἀνησυχία, μιὰ δυσπιστία ἐναν-
τίον της, σὰ νὰ δυσπιστοῦσε γι' αὐτὴν κ' ἤθελε νὰ βε-
βαιωθεῖ πὼς δὲ θ' ἀσκημοφερνότανε στὸ δρόμο.

Ὡστόσο ὁ Πεκὲ δὲν εἶταν ἐκεῖ κι ὁ Ζάκ θύμωσε,
ὅταν τέλος τὸν εἶδε ν' ἄρχεται, μὲ γλῶσσα σαλιασμένη,
ὕστερα ἀπὸ ἓνα φαγοπότι μαζί μὲ κάποιον φίλον του. Τὸν
πιότερο καιρὸ οἱ δυὸ ἄντρες συνεννοοῦνταν ἀναμεταξύ
τους πολὺ καλὰ, μέσα σ' αὐτὴν τὴν συντροφικὴ δουλειά.
πού τοὺς πῆγαινε ἀπὸ μιὰν ἄκρη τῆς γραμμῆς στὴν ἄλλη
καὶ τοὺς τράνταζε τὸν ἓνα πλάϊ στὸν ἄλλον, βουβού-
κι ἀμίλητους, πού τοὺς ἔνωναν τὰ ἴδια χρέη κ' οἱ ἴδιοι
κίνδυνοι. Ἄν καὶ εἶτανε μικρότερος του κατὰ δέκα χρό-
νια ὁ μηχανικὸς φερνότανε σὰν πατέρας στὸ θερμαστή
του, τοῦκανε πλάτες γιὰ τὰ ἐλαττώματα του, τὸν ἄφηνε
νὰ κοιμηθεῖ καμμιάν ὥρα σὰν εἶταν πάρα πολὺ μεθυ-
σμένος κι αὐτὸς τοῦ τὴν χρωστοῦσε αὐτὴν τὴ χάρη
ἀφοσιωμένος σὰ σκυλί, πολὺ καλὸς ἐργάτης μολταῦτα
ξεφτέρει στὴ δουλειά του, σὰν εἶτανε νησιτικός. Ἄς τ
ποῦμε κιόλας πὼς κι αὐτὸς τὴν ἀγαποῦσε τὴ Λιζούλα
πρῶμα πού ἔφθανε γιὰ νὰ μονιάζουν. Αὐτοὶ οἱ δυὸ του
κ' ἡ μηχανὴ ἀποτελοῦσαν μιὰ πραγματικὴ οἰκογένεια
δίχως ποτὲ ν' ἀχουνε καυγάδες μετξύ τους. Γι' αὐτὸ κι
Πεκὲ, ξαφνιασμένος ἀπ' τὴν κακὴν ὑποδοχὴ πού τοῦκαμε

λοίπαζε τὸν Ζήκ μὲ περισσότερη ἀκόμα ἑκπληξή σὰν
ἐκουσε τίς μурμουριστὲς κατηγορίες τοῦ ἐναντίον της.

— Μὰ πῶς λοιπόν ! Πάει σὰ νεραϊδίσσα.

— "Ὅχι, ὄχι, δὲν εἶμαι ἥσυχος. Καὶ μολονότι ὅλα τὰ
τομμάτια βρισκόντανε σὲ πᾶρα πολὺ καλὴν κατάσταση,
αὐτὸς ἐξακολουθοῦσε νὰ κουνάει τὸ κεφάλι του. Ἄνοι-
τόκλεισε τὰ κλειδιά καὶ βεβαιώθηκε γιὰ τὴν κανονικὴ
λειτουργία τῆς δικλείδας. Ἀνέβηκε στὸ προπέτασμα καὶ
τῆγε καὶ γιόμισε μόνος του τοὺς λαμπτήρες τῶν κυλίν-
δρων, ἐνῶ ὁ θερμαστής σφουγγάριζε τὴ σκεπὴ ποὺ εἶχε
τιάσει κιόλας κάμποση σκουριά. Ἡ σιδερένια βέργα
τοῦ χωνευτηριοῦ δούλευε καλὰ. Τὸ πᾶνμποροῦσε νὰ
δὸν καθησυχάσει. Τὸ ζήτημα εἶναι πού, μέσα στὴν
καρδιά του, ἡ Λιζούλα δὲν εἶταν πιὰ μόνη. Μιὰ ἄλλη
ἐγάπη μεγάλωνε μέσα του. Εἴτανε αὐτὸ τὸ πλασμα-
τάκι, τὸ τόσο λεπτεπίλεπτο, ποὺ τῷδᾶζε μὲ τὸ νοῦ του,
ὅπως καθότανε δίπλα του, στὸν πάγκο τοῦ πάρκου,
ἐπὶ τῆς τοῦ τῆ χαδιάρικια ἀδυναμίας καὶ ποὺ εἶχε
ἐκνάγκη νὰ ἀγαπηθεῖ καὶ νὰ προστατευθεῖ.

Ποτές, ὅταν κάποια ἄθελη αἰτία τὸν ἔκαμε ν' ἀργο-
πορήσει κ' ἔρριχνε τότες τὴ μηχανή του μὲ ὀγδόντα χι-
λιόμετρα τὴν ὥρα, ποτές του δὲ συλλογίστηκε τι κίν-
δυνο διατρέχανε οἱ ταξιδιώτες. Καὶ νὰ, τώρα, ποὺ μο-
νάχα ἡ ἰδέα πῶς θὰ ξαναπήγαινε πίσω στὴ Χάδρη
αὐτὴν τὴν γυναῖκα ποῦ, σχεδὸν τὴν ἐχθρευότανε τὸ
πρῶτ' ἀκόμα καὶ ποὺ πολὺ στενοχωρεμένος τὴν εἶχε
πάρει μαζί του, μονάχα αὐτὴ ἡ ἰδέα τοῦ βασάνιζε τώρα
τὸ μυαλὸ μὲ τὸ φόβο κάποιου δυστυχήματος, ὅπου τὴ
φρανταζότανε πληγωμένη ἐξαιτίας του, νὰ πεθαίνει στὴν
ἀγκυλιά του. Ἀπὸ τώρα ἀνέλαβε ἐρωτικές ὑποχρεώσεις.
Ἡ Λιζούλα, ποὺ πρὶν ὑποφιαζότανε, θάκανε καλὰ νὰ
φερθεῖ ὅπως πρέπει ἂν ἤθελε ν' ἀχέι ἀκόμα τὴ φήμη της.

Χτυπήσαν ἔξη. Ὁ Ζῆκ κι ὁ Πεκέ ἀνεβήκανε στ' ἀλάνιο γεφυράκι ποὺ συνέδενε τὴ μηχανὴ μετὸ βαγόνι καρβούνου· κι ὁ τελευταῖος ἀνοίγοντας ἕναν ξεθυμαστὴ καθὼς τονε διάταξε ὁ προϊστάμενός του, μ' ἕνα γνέφ' ἄφησε νὰ ξεφύγει ἕνα σύννεφο ἄσπρο ἀχνὸ ποὺ γέμει τὸ μαῦρο ὑπόστεγο. Ὑστερα, ὑπακούοντας στὴ μὲν βέλλα τῆς ρέγουλας, ἡ Λιζούλα ξεκίνησε, βγήκε ἀπ' ἀποθήκη καὶ σφύριξε γιὰ νὰ τῆς ἀνοίξουνε δρόμο. Στὸν ἀμέσως κατὰφερε καὶ χύθηκε μὲς στὸ τουρνέλι Μπατινιόλ. Μὰ στὴ γέφυρα τῆς Εὐρώπης ἀναγκάσκει νὰ περιμένει, κ' εἴταν ἡ κανονικὴ ὥρα, ὅταν ὁ κλειστής τὴν ἔστειλε νὰ βρεῖ τὸ ἔξπρὲς τῶν ἔξη καὶ τριῶν ὅπου τὴν ἔδεσαν γερά δυὸ ἐργάτες. Εἴταν ἔτσι γιὰ φευγιό, μόνο πέντε λεπτὰ εἶχαν ἀκόμα, κι ὁ ἔσκυβε ξαφνιασμένος μὴ βλέποντας τὴ Σεβερίνη στὸ πλῆθος τοὺς ταξιδιῶτες. Εἴτανε βέβαιος πὺθ' ἀνέβαινε πρὶν περάσει νὰ τονε δεῖ. Τέλος, ξεπρόδω ἀργοπορημένη, σχεδὸν τρεχάτη. Καὶ πραγματικά, πέρασε ὅλη τὴν ἀμαξοστοιχία καὶ στάθηκε στὴ μηχανή ἀναμμένη κι ὅλο χαρά.

Τὰ ποδαράκια τῆς ἀνασηκώθηκαν, σήκωσε τὸ σωπό τῆς γελαστό.

— Μὴν ἀνησυχεῖτε, νάμε! Ἀρχισε κ' ἐκεῖνος γελά, εὐτυχισμένος γιὰ τὴν εἶδε.

— Καλά, καλά, ὦραϊα.

Μὰ ἀνασηκώθηκε ἀκόμα πιότερο καὶ τοῦ εἶπε νώτερα :

— Φίλε μου, εἶμι εὐχαριστημένη, πολὺ εὐχαριστημένη, μοῦλαχε μιὰ μεγάλη τύχη... Ὅ, τι ἐπιθυμῶ.

Κατάλαβε πολὺ καλὰ ἐκεῖνος καὶ πολὺ εὐχαρίστηκε. Ὑστερα, καθὼς ἔφευγε τρεχάτη, στάθηκε γιὰ προσθέσει, γιὰ ἀστεῖα :

— Δὲ μοῦ λέτε ! Μὴ μοῦ τσακίσετε τῶρα τὰ κόκκαλα !

Μ' εὐθυμη φωνή, διαμαρτυρήθηκε.

— ὦ ! τί λέτε καλέ ; Μὴ φοβάστε: Μὰ τὰ πορτάκια κλείνανε. Μόλις πρόφτασε ν' ἀνέδει ἡ Σεβερλίνη, κι ὁ Ζάκ, μὲ τὸ σινιάλο τοῦ ἀρχιοδηγοῦ, σφύριξε κ' ὕστερα ἔβαλε μπρός. Φύγανε. Ἐφευγε δῖπως καὶ τότε τὸ Φλεβάρη μῆνα, στὴν ἴδια ὥρα, μὲς στὴν ἴδια ταραχὴ τοῦ σταθμοῦ, στὸν ἴδιο θόρυβο, στοὺς ἰδίους καπνοὺς. Μόνο ποὺ δὲν εἶχε νυχτώσει ἀκόμα, τὸ σούρουπο εἶτανε φωτερό καὶ πάρα πολὺ γλυκό.

Μὲ τὸ κεφάλι ὀξω ἀπ' τὸ παράθυρο κοίταζε ἡ Σεβερλίνη.

Καὶ πάνω στὴν πεζούλα, στὰ δεξιά, ὁ Ζάκ, ζεστὰ ντυμένος, μὲ τὸ μάλλινο πανταλόνι του καὶ τὸ χιτῶνιο, φορώντας γυαλιά, ποὺ τὸ μέρος του ποὺ ἔπιανε στ' αὐτιά εἶταν τυλιγμένο πανί, ἔσκυβε κάθε λίγο καὶ λιγάκι ἔξω ἀπ' τὸ στρογγυλὸ παραθυράκι του γιὰ νὰ βλέπει καλλίτερα. Τὸν τάραζε τὸ τράνταγμα, μ' αὐτὸς δὲν τῷ παιρνε καὶ εἶδηση, κ' εἶχε τὸ δεξί του χέρι στὸ στεφάνι γιὰ τ' ἀλλαγμὰ τῆς ταχύτητος, σὰν πιλότος κρατώντας τὸ τιμόνι. Ἐκανε τίς μανοῦδρες του, ἀσυναίσθητα, πότε μετρίαζε τὴ φόρα πότε τὴν αὐξαινε καὶ μὲ τὸ ζερβί του τὸ χέρι δὲν ἔπαυε νὰ τραβᾷ τὴ σφυρίχτρα, γιὰτὶ ἡ ἔξοδος ἀπ' τὸ Παρίσι εἶναι ὅλο ξαφνικά. Σφύριζε στὰ περάσματα, στοὺς σταθμούς, στὰ τουννέλια, στίς ἀπότομες στροφές. Μακρυὰ, μὲς στὸ ξεψυχιάρικο σούρουπο, εἶδε ἕνα κόκκινο σινιάλο. Ζήτησε ἀρκετὴν ὥρα νὰ τοῦ ἀνοίξουνε δρόμο κ' ὕστερα πέρασε σὰν ἀστραπόδροντο. Μόλις, πότε πότε, ἔρριχνε καὶ καμμιὰ ματιὰ στὸ μανόμετρο, γυρνώντας τὸ μικρὸ τροχὸ τῆς σύρριγγας, μόλις ἡ πίεση ἔφτανε στὰ δέκα κιλόγραμμα.

Καὶ κοίταζε ὅλο μπρὸς τὴ γραμμὴ ἂν καὶ πρόσεχε καὶ τὶς παραμικρότερες ἀκόμα λεπτομέρειες, μὲ μιὰ τέτοιον προσοχή, ποὺ δὲν ἔδλεπε τίποτ' ἄλλο μῆτε ἐνιωθε τὸν ἀέρα ποὺ φυσοῦσε ἀγριεμμένος. Τὸ μανόμετρο κατέβηκε, ἀνοιξε τὴν πόρτα τοῦ φούρνου καὶ ἀνασήκωσε τὴν πυροστιά. Κι ὁ Πεκὲ, συνηθισμένος σ' αὐτό, κατάλαβε, ἔσπασε κάρδουνο μὲ τὸ σφυρί, κ' ἔτσι, φιλοκοπανισμένο, τὸστρωσε ὁμορφα ὁμορφα, παντοῦ ἰσόπαχο, πάνω στὴ σκάρα.

Μιὰ φλογερὴ ζέστη ἔκαψε τὶς γάμπες τους, ὕστερα ἡ πόρτα ξανάκλεισε καὶ ἦρθε πάλι τὸ παγωμένο ρεῦμα τοῦ ἀέρα.

Πλάκωνε ἡ νύχτα· ὁ Ζὰκ διπλασίασε τὴν προσοχή του. Σπάνια ἐνίωσε τὴ Λιζούλα τόσο ὑποταχτική. Τὴν εἶχε στὴν κυριαρχία του, τὴν κυβερνοῦσε ὅπως τοῦ ἄρρεσε, μὲ τὴν ἀπόλυτη θέληση τοῦ ἀφέντη. Κι ὥστόσο, δὲ μετρίαζε τὴν αὐστηρότητά του, τὴ μεταχειριζότανε σὰ δαμασμένο θερίδι ποὺ πάλι πρέπει νὰ τὸ προσέχει κανεὶς. Ἐκεῖ, πίσω ἀπ' τὴ ράχη του, μέσα στὸ τραῖνο ποὺ ἔτρεχε μ' ὅλη του τὴ δύναμη, ἔδλεπε μὲ τὸ νοῦ του ἓνα λεπτὸ προσωπάκι, ποὺ τοῦ εἶχε παραδοθεῖ μὲ τὸ χαμόγελο στὸ στόμα καὶ μ' ἐμπιστοσύνη. Ἡ σκέψη αὐτὴ τοῦ φερνε ἀλαφριά ἀνατριχίλα κ' ἔσφιγγε ἀκόμα πιὸ γερὰ τὸ τιμόνι. Μὲ τὸ στηλωμένο του βλέμμα, τρυποῦσε τὸ σκοτάδι ποὺ ὀλοένα αὖξαινε, καὶ ὅλο ἔφαχνε γιὰ κόκκινα σινιάλα. Ὑστερα ἀπ' τὴ διχσταύρωση τοῦ Ἀνιέρ καὶ τοῦ Κολόμπ, εἶχε πάρει λίγο τὴν ἀνάσα του. Ὡς τὴ Μάντη ὅλα πηγαινὶν καλὰ, γιὰτὶ ὁ δρόμος εἶταν σωστὸς σπιτίσιος διάδρομος, ὅπου τὸ τραῖνο γλυστροῦσε καὶ πηγαινὲ μὲ τὴν ἡσυχία του. Ὑστερα ἀπ' τὴ Μάντη ἀναγκάστηκε πάλι νὰ σπρώξει τὴ Λιζούλα γιὰ ν' ἀνέδει ἓναν ἀνήφορο, ἀρκετὰ ἀπότομο, σχεδὸν μισή

λεύγα. Ὑστερα, δίχως νὰ τῆς κόψει τὸ δρόμο, τὴν ἔρριξε στὸ μικρὸ κατηφοράκι, στὸ τουνέλι τοῦ Ρολλεμπουάζ. Ἐνα τουνέλι δυόμισι χιλιόμετρα ποὺ τὸ προσπέρασε μέσα σὲ τρία μόλις λεπτά. Ἐνα μονάχα τουνέλι ἔμενε πιά, τοῦ Ρούλ, κοντὰ στὸ Γκαγιόν, πρὶν ἀπ' τὸν ἐπικίνδυνο σταθμὸ τῆς Σοττεβίλ, ποὺ οἱ μπλεγμένες γραμμές του κ' οἱ ἀδιάκοπες μανοῦδρες, φέρνανε ἀναμπαμπούλα κ' εἴτανε νὰ τὸν φοβᾶται κανεὶς.

Ὅλες οἱ δυνάμεις του εἴτανε στὰ μάτια του ποὺ προσέχανε, καὶ στὸ χέρι του ποὺ διεύθυνε καὶ ἡ Λιζούλα, μὲ σφυριξιὲς καὶ μὲ καπνοὺς, προσπέρασε τὴ Σοττεβίλ μ' ὅλο τῆς τὸ δρόμο καὶ στάθηκε μονάχα στὴ Ρουένη, ξεκινώντας πάλι κάπως ἡμερη καὶ τράβηξε λίγο πιὸ σιγὰ τὸν ἀνήφορο ποὺ πάει ὥς τὸ Μαλονέ.

Εἶχε βγεῖ τὸ φεγγάρι λαμπερὸ ὁλόασπρο κ' ἔτσι μπορούσε καὶ ξεχώριζε ὁ Ζὰκ τὰ παραμικρά χαμόκλαδα, ὥς καὶ τίς πέτρες τοῦ δρόμου ἀκόμα, στὴ γλήγορη τρεχάλα τους. Καθῶς, βγαίνοντας ἀπ' τὸ τουνέλι τοῦ Μαλονέ, ἔριχνε στὰ δεξιὰ του μιὰ ματιά, ἀνήσυχος γιὰ τὴ σκιά κάποιου μεγάλου δέντρου ποὺ ἔφραζε τὸ δρόμο, ἀγνάντεψε σὲ μιὰ μοναχικὴ γωνιά, τὸ γεμάτο ξερόκλαδα μέρος ἀπ' ὅπου εἶχε δεῖ τὸ φόνο.

Ἡ χώρα, ἐρημωμένη κι ἄγρια, γλυστρούσε μπροστά του, μὲ τὰ βράχια τῆς, τὰ βουναλάκια τῆς, τὴ ρημαγμένη ἐρημιὰ τῆς. Ὑστερα, στὸ Κρουὰ ντὲ Μοφρά, κάτω ἀπ' τὸ ἀσάλευτο φεγγάρι, φάνηκε ἀπότομα τὸ λοξὸ σπίτι, ἔρημο κ' ἐγκαταλειμένο, μὲ τὰ αἰῶνια κλειστὰ παντζούρια του καὶ μὲ τὴ φριχτὴ μελαγχολία του. Καὶ δίχως νὰ ξαίρει γιατί, ἀκόμα καὶ τὴ φορὰ αὐτὴ, πότερο ἀπ' τίς ἄλλες, ἔνωσε νὰ σφίγγεται ἡ καρδιά του, σὰ νὰ περνοῦσε μπρὸς ἀπ' τὴ δυστυχία του.

Μὰ μάνι μάνι τὰ μάτια του πιάσανε μιὰν ἄλλην εἰκόνα.

Κοντὰ στὸ σπῖτι τῶν Μιζάρ, δίπλα στὴν ἄλυσσίδα, στὸ πέρασμα, στεκόταν ὄρθια ἡ Φλώρα.

Τώρα σὲ κάθε ταξίδι τὴν ἔβλεπε σ' ἐκεῖνη τὴ θέση: σὰ νὰ τὸν περίμενε, νὰ τὸν περαμόνευε.

Δὲν κουνήθηκε ἀπ' τὴ θέση της, γύρισε μόνο τὸ κεφάλι γιὰ νὰ τὸν παρακολουθήσει κι ἄλλο, μέσα στὴν ἀστραπή ποὺ τὸν ἔπαιρνε κ' ἔφευγε. Ἡ ψηλὴ της σιλουέττα ξεχώριζε σὰ σκιά μέσα στ' ἀσπρουλιάρικο τὸ φῶς, τὰ χρυσᾶ της μαλλιά λὲς κι ἀνάθανε ὀλομόναχα στὸ χλωμὸ χρυσάφι ποὺ χύνανε τ' ἀστέρια. Κι ὁ Ζάκ, ἀφοῦ ἔσπρωξε τὴ Λιζούλα γιὰ ν' ἀνέδει τὸν ἀνήφορο τῆς Σοττεβίλ, τὴν ἄφησε ὕστερα νὰ πάρει λίγο τὴν ἀνάσα της στὴ λαγκαδιὰ τοῦ Μπολμπέκ καὶ τὴν ἔσπρωξε πάλι ἀπ' τὸ Σαλν-Ρομαίν, στὸ Ἀρφλέρ, τὴν πιὸ ἀπότομη ἀνηφόρα τῆς γραμμῆς, τρεῖς λεῦγες μᾶκρος, ποὺ οἱ μηχανὲς τὴν καταβροχθίζουν μ' ἓνα σάλτο, σὰ βαρβάτα ξετρελλαμένα ἄλογα ποὺ μυρίζονται σιμὰ τ' ἀχούρι.

Κ' εἶταν τσακισμένος στὴν κούραση, ὅταν στὴ Χάδρη, κάτω ἀπ' τὴ μαρκίζα, γεμάτη βουή καὶ καπνὸ, τὴν ὥρα ποὺ μπαίνει τὸ τραῖνο, ἡ Σεδερίνη πρὶν ἀνέδει σπῖτι της, ἔτρεξε νὰ τοῦ πεῖ, γελαστὴ καὶ τρυφερή.

— Εὐχαριστῶ, αὔριο.

VI

Πέρασε ένας μήνας, και ήσύχασε πάλι τὸ σπιτικό τῶν Ρουμπῶ, πού καθόντανε στὸ πρῶτο πάτωμα τοῦ σταθμοῦ, πάνω ἀπὸ τὶς αἰθουσες τῆς ἀναμονῆς.

Στὸ σπίτι τους, καθὼς και σιὰ σπίτια τῶν γειτόνων, σ' ὅλον αὐτόν τὸν ὑπαλληλικὸ μικρόκοσμο, ἀναγκασμένο νὰ ζεῖ τῇ ζωῇ μὲ τὸ ρολοῖ πού ἀδιάκοπα ξανάφερνε τὶς κανονικὲς ὥρες τῆς ὑπηρεσίας, ἡ ζωὴ ἄρχισε πάλι νὰ κυλᾷ μονότονη.

Κ' ἔλεγε πὼς δὲν εἶχε συμβεῖ τίποτα τὸ βίαιο ἢ τὸ ἀσυνήθιστο.

Ἡ πολυτάραχη και σκανδαλιάρικη ὑπόθεση Γκραν-μορέν, σιγὰ σιγὰ ξεχνιότανε, και τὴν ἄφηναν στὴν πάντα, ὕστερα ἀπ' τὴν ἀνικανότητα πού εἶχε ἡ δικαιοσύνη ν' ἀνακαλύψει τὸν ἔνοχο. Ὑστερα ἀπὸ μιὰ προφυλάκιση, καμμιά δεκαπενταριά μέρες ἀκόμα, ὁ ἀνακριτὴς Ντενιζέ, ἔδωκε ἕνα βούλευμα γιὰ τὸν Καμπύς, μὲ τὴν πρόφασιν πὼς δὲν ὑπῆρχαν ἐναντίον του, ἀρκετὰ ἐπιβαρυντικὲς ἐνδείξεις. Κι ἄρχισε νὰ δημιουργεῖται ἕνας ἀστυνομικὸς ρωμαντικὸς θρύλλος. Μιλοῦσε ὁ κόσμος γιὰ τὸν ἄγνωστο δολοφόνου, τὸν ἀσύλληπτο, πού θᾶτανε κάποιος ἀριστοτέχνης στὸ ἐγκλημα πανταχοῦ παρῶν, πού εἶχε κάνει ὅλους τοὺς φόνους, και πού μόλις ξεπροβάλλανε οἱ χωροφύλακες γινότανε σκουπιδοχορτο. Μόλις κάτι ἀστεῖα γιὰ τὸ θρυλικὸ δολοφόνου ξεφύτρωναν πού και πού στὸν ἀντιπολιτευόμενο τύπο, πού ὅσο πῆγαινε κι ἄναδε, τώρα πού πλησίαζαν οἱ γενικὲς ἐκλογές. Ἡ πῆλη τῆς ἐξουσίας, οἱ τραμπουκισμοὶ τοῦ κάθε νομάρχου ἔδιναν κάθε μέρα ἀφορμὴ στὴ νέα φλογερὴ ἀρθρογραφία, σὲ βαθμὸ πού δὲν ἀσχολούντανε πιά τὰ φύλλα

παρά μὲ τὴν ὑπόθεσιν ποὺ δὲν ἀπασχολοῦσε πιά τὴν περιέργεια τοῦ κοσμάκη. Μήτε καὶ μιλοῦσαν πιά γι' αὐτήν. Ἐκεῖνο ποὺ ἀποκατάστησε ὅλως διόλου τὴν ἡρεμία στὸ σπίτι τῶν Ρουμπῶ, εἶταν ὁ εὐτυχὴς τρόμος μὲ τὸν ὁποῖο ἀποσοβήθηκε ἡ ἄλλη δυσκολία, ἡ ἀπειλὴ τῆς ἀναθεωρήσεως τῆς διαθήκης τοῦ προέδρου Γκρανμορέν. Μὲ τίς συμβουλὲς τῆς μαντὰμ Μπονεόν, οἱ Λασεναὶ δεχτήκανε τέλος νὰ μὴ χτυπήσουνε τὴ διαθήκη, ἀπὸ φόβο μὴ ξανασηκώσουν πάλι σκάνδαλο. μιά καὶ δὲν εἶτανε βέβαιοι γιὰ τ' ἀποτελέσματα τῆς δίκης.

Καὶ ἀφοῦ πήραν στὴν κατοχὴ τὸ κληροδοτήμά τους οἱ Ρουμπῶ, ἐδῶ καὶ μιὰ βδομάδα τώρα, εἶτανε νοικοκύρηδες τοῦ Κρουὰ ντὲ Μοφρά' σπίτι καὶ κήπος θὰ κά. νανε καμμιὰ σαρανταριά χιλιάδες φράγκα. Ἀμέσως πήραν τὴν ἀπόφαση νὰ τὸ πουλήσουν, τὸ σπίτι αὐτὸ τῆς διαφθορᾶς καὶ τοῦ αἵματος, ποὺ τοὺς στοίχιωσε τὸ μυαλὸ σὰν Ἐφιάλτης κι ὅπου δὲ θὰ τολμοῦσανε ποτέ νὰ κοιμηθοῦν ἀπὸ φόβο γιὰ τὰ φαντάσματα τοῦ παρελθόντος. Θέλανε νὰ τὰ πουλήσουν ὅλα μαζί τὰ ἐπιπλα ἔτσι ὅπως εἶτανε, δίχως νὰ κάνουν ἐπιδιόρθωση μήτ νὰ τὰ ξεσκονίσουν. Ἄλλ' ἐπειδὴ πουλώντας στὸ δημόπρατήριο θὰ χάνανε κάμποσα γιατί δὲ θὰ βρισκόνταν πολλοὶ ἀγοραστὲς ποὺ νὰ θέλανε νὰ κατοικήσουν σ' ἐκεῖνη τὴν ἐρημιά, εἶχαν ἀποφασίσει νὰ περιμένουν κανένα ἰδιότροπο καὶ ἀρκεσθήκανε μόνο νὰ κρεμάσουν στὴ πρόσοψη μιὰ πελώρια ἐπιγραφή ποὺ τὴ διάβαζαν εὐκολοσοὶ περνοδιαδαίναν μὲ τὰ τραῖνα. Αὐτὴ ἡ πρόκληση μὲ τὰ μεγάλα γράμματα, αὐτὸ τὸ ρημάδι γιὰ πούλημα αὕξαινε ἀκόμα παραπάνω τὴ θλίψη ποὺ εἶχαν τὰ κλειστὰ παντζούρια κι ὁ κήπος γεμάτος ἀγκάθια.

Ὁ Ρουμπῶ ἀρνήθηκε ὅλως διόλου, ἀκόμα καὶ περ

στικός, νὰ πάει νὰ πάρει μερικά ἀναγκαῖα μέτρα γιαυτὸ κ' ἡ Σεδερίνη πῆγε μόνη της ἕνα ἀπόγεμα καὶ εἶχε ἀφήσει τὰ κλειδιά στοὺς Μιζάρ, μὲ τὴν ἐντολὴ νὰ δείχνουν τὸ χτήμα ἂν παρουσιαζόνταν ἀγοραστὲς. Μποροῦσε νὰ ἐγκατασταθεῖ κανεὶς ἐκεῖ σὲ δυὸ ὥρες μέσα, γιὰτι ὥς καὶ ἀσπρόρρουχα ὑπῆρχαν μέσα στὰ συρτάρια.

Κι ἀπὸ τὴ στιγμὴ ἐκείνη τίποτα πιά δὲν ἀνησυχοῦσε τοὺς Ρουμπῶ κ' ἔτσι ἄφηναν ἡσυχα ἡσυχα νὰ περνᾷ τὸ σήμερα περιμένοντας νὰρθεῖ τὸ αὔριο. Ἐπὶ τέλους τὸ σπῖτι θὰ πουλιότανε. Θὰ βάζανε τὰ χρήματα στὴν τράπεζα, κ' ὅλα θὰ πηγαίνανε μιὰ χαρά. Ἐπειτα, τὸ ξεχνοῦσαν κι' αὐτό. Ζοῦσαν ἐκεῖ μέσα καὶ δὲν μπορούσαν νὰ βγοῦνε ποτές ἔξω ἀπ' τὰ τρία δωμάτια, τὴν κρεββατοκάμαρα, ἀρκετὰ μεγάλη στὰ δεξιά, τὴν τραπέζαρια ποὺ ἄνοιγε κατευθεῖα στὸ διάδρομο καὶ τὴν κουζίνα, μικρὴ καὶ δίχως ἄερα στ' ἀριστερά. Μάλιστα, καὶ μπρὸς στὰ παράθυρα τοὺς ἀκόμα, ἡ μαρκίζα τοῦ σταθμοῦ, αὐτὸς ὁ λοξὸς τσίγκος ποὺ τοὺς ἐκλείνει τὸν ἄερα, σὰν τοίχος φυλακῆς, ἀντὶ νὰ τοὺς κάνει νὰ θυμώνουν, ὅπως ἄλλη φορὰ, λὲς καὶ τοὺς ἡσύχαζε, κι αὖξαινε τὴν αἰσθησὴ τῆς ἀπειρῆς ἀνάπαυσης ποὺ εἶχανε καὶ τῆς ἡρεμίας ποὺ τοὺς δυνάμωνε καὶ τοὺς ἀποκοίμιζε. Τουλᾶχιστο δὲν τοὺς βλέπαν οἱ γειτόνοι, δὲν εἶχαν πάντα μπροστά τους σπιούνικα μάτια νὰ σκαλίζουνε τὸ σπιτικό τους. Ἦρθε ἡ ἀνοιξή καὶ τὸ μόνο ποὺ παραπονιόντανε, εἴταν ἡ ἀντηλιά ποὺ τοὺς ἔριχνε στὰ μάτια ὁ τσίγκος, φουσκωμένος ἀπ' τὰ πρῶτα λιοπύρια. Ὑστερα ἀπ' τὸ φριχτὸ τράνταγμα, ποὺ κοντὰ δυὸ μῆνες τώρα τοὺς ἔκανε νὰ ζοῦνε σὲ μιὰν ἀδιάκοπη ἀνατριχίλα, ἀπολαμβάνανε τώρα μὲ μακαριότητα τὴν ἀντίδραση, ἕνα εἶδος μούδιασμα ποὺ τοὺς κυρίευε.

Δὲ θέλανε πειὰ νὰ τὸ κουνήσουν ἀπ' τὸν τόπο τους

εὐτυχισμένοι μόνο γιατί ζούσανε δίχως νὰ τρέμουν καὶ νὰ ὑποφέρουν. Ποτὲς ὁ Ρουμπῶ δὲ φάνηκε ὑπάλληλος τόσο ταχτικός καὶ τόσο εὐσυνείδητος. Τῇ βδομάδᾳ ποὺ εἶταν τῆς ἡμέρας, κατέδαινε στὶς πέντε τὸ πρωῒ κι ἀνέδαινε μονάχα στὶς δέκα νὰ φάει κ' ὕστερα ξανακατέδαινε πάλι στὶς ἔντεκα, ἴσαμε τὸ βράδι στὶς πέντε. Τῇ βδομάδᾳ ποὺ εἶταν τῆς νύχτας, ζούλευε ἀπ' τὶς πέντε τὸ βράδι ὡς τὶς πέντε τὸ πρωῒ. Δὲν εἶχε μήτε τὴ λήγη ἡσυχία ποὺ εἶχε τὴν ἡμέρα, σὰν ἔτρωγε σπῖτι του, γιατί δειπνοῦσε στὸ γραφεῖο του. Καὶ τὴ σκληρὴ αὐτὴ σκλαδιὰ τὴ δεχότανε μ' εὐχαρίστηση λὲς καὶ διασκέδαζε, ἐξέταζε τὶς λεπτομέρειες, ἤθελε ὅλα νὰ τὰ δεῖ, παντοῦ νὰ βάλει τὸ χέρι του, σὰ νὰδρισκε κάποια λησμονιά μέσα στὴν κούραση, καὶ μιὰ νέα ζωὴ ἰσορροπημένη καὶ ταχικὴ. Ἀπὸ μέρος τῆς, ἡ Σεβερὶνῃ, σχεδὸν πάντα μόνη, σὰ χήρα ὁδομάδᾳ παρὰ ὁδομάδᾳ, μὰ καὶ ποὺ τὶς ἄλλες μέρες τὸν ἔδλεπε μόνο στὶς ὥρες τοῦ φαγιοῦ, τώρα λὲς κι αὐτὴν τὴν ἔπιασε ὁ πυρετὸς τῆς νοικοκυροσύνης. Πρῶτα καθότανε, κεντοῦσε καὶ συχαινότανε νὰ βάζει χέρι στὸ νοικοκυριό, ποὺ κάποια γριά, ἡ κυρὰ Σιμόνη, ἐρχότανε καὶ τὰ βόλευε ἀπ' τὶς ἐννιὰ ἴσαμε τὸ μεσημέρι. Μὰ ἀπ' τὸν καιρὸ ποὺ βρέθηκε ἡσυχὴ σπῖτι μὲ τὴ βεβαιότητα πὼς δὲ θὰ τὴν ἔδγαζαν πιά ἀπὸ κεῖ, τῆς ἤρθε ἡ σκέψη νὰ πλένει καὶ νὰ σιγουρῖσει. Ξανακαθότανε στὴν καρέκλα τῆς μόνο ἅμα εἶχε σιγουρῖσει παντοῦ. Ἐξάλλου κ' οἱ δύο τοὺς κοιμόντανε μαζί· ποτὲ πιά δὲν ξαναμιλούσανε γιὰ τὴν ὑπόθεσιν. Καὶ πιστεύανε βέβαια, πὼς πάει πιά, τελείωσε, θάφτηκε αὐτὴ ἡ δουλειά.

Γιὰ τὴ Σεβερὶνῃ προπάντων ἡ ζωὴ αὐτὴ εἶχε μιὰν ἰδιαιτέρη γλύκα. Ὑστερα τὴν ξανάπιασε πάλι ἡ τεμπελιά τῆς καὶ παράτησε τὸ νοικοκυριό στὴν κυρὰ Σιμόνη, κ' ἔκανε σὰν ντεμουαζελίτσα συνηθισμένη μόνο στὶς ψι-

λοδουλειὰς τοῦ βελονιοῦ. Κ' εἶχε ἀρχίσει ἓνα ἀτέλειωτο ἐργόχειρο· δλόκληρο ἓνα κεντητὸ σκέπασμα γιὰ τὰ πόδια ποὺ νὰ βποτάξει ὡς τὰ γεράματά της. Σηκωνόταν ἀρκετὰ ἀργά, εὐτυχισμένη γιατί ἔμενε μόνη της στὸ κρεββάτι, ἔτσι ὅπως τὴ νανουρίζανε τὰ φευγιὰ κ' οἱ ἐρχομοὶ τῶν τραίνων, σὲ ὠρισμένες ὥρες, σὰ νὰ εἶτανε ρολοῖ. Στὶς ἀρχὲς τοῦ γάμου της, ὁ ἀπότομος αὐτὸς θόρυδος τοῦ σταθμοῦ, οἱ σφυριξιές, οἱ πλάκες σὰν τρακάρανε, οἱ κεραυνοὶ σὰν ξεσπούσανε, τὸ ἀπότομο τράνταγμα σὰ σεισμός, ποὺ τὴν ἔτειναν αὐτὴν καὶ τὰ ἐπιπλα της, τὴν ξετρελαίνανε. Ὑστερα, σιγὰ σιγὰ, τὰ εἶχε συνηθίσει. Ὁ βουερὸς σταθμὸς ἀποτελοῦσε μέρος τῆς ζωῆς της. Τώρα εὐχαριστοῦσαν ἡ ἡρεμία της εἶτανε λὲς καμωμένη ἀπ' αὐτὴν τὴν ταραχὴ κι αὐτὸν τὸ θόρυβο.

Ἰσχυε τὸ γεῦμα, πήγαινε ἀπὸ δωμάτιο σὲ δωμάτιο καὶ κουδέντιαζε μὲ τὴν ὑπερέτρια δίχως νὰ πιάνει κάτι ἀπ' ἐδῶ νὰ τὸ βάλει ἐκεῖ. Ὑστερα περνοῦσε τ' ἀτέλειωτα ἀπογεύματα καθισμένη μπρὸς στὸ παράθυρο τῆς τραπεζαρίας κ' ἐνῶ τὸ ἐργόχειρό της εἶταν ριγμένο στὰ πόδια της, ἐνιωθε κάποιαν εὐτυχία ἔτσιμὲς στὴν τεμπελιά.

Τὶς βδομάδες ὅπου ὁ ἀντρας της ἀνέδαινε νὰ πλαγιάσει τὰ χαράματα, τὸν ἄκουε νὰ ροχαλίζει ἴσαμε τὸ βράδυ. Κι ὁμως εἶχαν ξαναγυρίσει γι' αὐτὴν οἱ καλὲς βδομάδες ποὺ τὶς ἐξοῦσε σὰν κι ἄλλη φορά, πρὶν παντρευτεῖ, σὰν εἶτανε μονάχη στὸ κρεβδάτι, περνώοντας ὕστερα τὴν ὑπόλοιπη μέρα της ὅπως τῆς κάπνιζε. Δὲν ἔδωγαινε σχεδὸν ποτὲς ἔξω. Ἀπ' ἀλάκερη τὴ Χάβρη, τὸ μόνο ποὺ ἔδωλεπε εἶταν οἱ καπνοὶ στὰ γειτονικὰ ἐργοστάσια ποὺ τὰ μεγάλα τους μαῦρα σύννεφα λεκιάζανε τὸν οὐρανὸ πάνω ἀπ' τὸν τοίγχο ποὺ τῆς ἔκλεινε τὸν δρίζοντα, λίγα μέτρα πρὸ πέρα ἀπὸ τὰ μάτια της. Ἀλάκερη ἡ πολιτεία εἶταν ἐκεῖ, πίσω ἀπ' τὸν αἰῶνιο τοίχο. Τὴν ἐνιωθε πάντα

μπροστά της και ή στενοχώρια που είχε με τὸ νὰ μὴν
μπορεῖ νὰ τήνε δεῖ κατάντησε σιγὰ σιγὰ μιὰ γλυκειὰ
μελαγχολία. Πέντε ἔξη γλάστρες, γαρουφαλιές και λουί-
ζες, που τις περιποιότανε, στὴν ἄκρη τῆς μαρκίζας, εἶταν
ὄλος της ὁ μπαξές, που ἔάνοιγε λίγο τὴ μοναξιά της.
Καμμιά φορά μιλοῦσε γιὰ τὸν ἰδιὸ τὸν ἑαυτὸ της, σὰ νὰ
εἶταν καλόγρια κλεισμένη στὰ βάρη κάποιου βουνοῦ.
Μόνος, στὶς ὥρες τῆς ἀναδουλειᾶς του, ὁ Ρουμπῶ δια-
σκέλιζε τὸ παράθυρο, τραβοῦσε πάνω στὴν τσιγκένια
σκεπὴ κ' ἔφτανε ἴσαμε τὴν ἄκρη· καθόταν ὕστερα σὰ σὲ
ταράτσα πάνω ἀπ' τὴν πλατεῖα Ναπολεόν. Ἐκεῖ τέλος
κάπνιζε τὴν πίπα του κάτω ἀπ' τὸν ἀνοιχτὸν οὐρανὸ
κοιτάζοντας τὴν πόλη ξαπλωμένη στὰ πόδια του, τὸ λι-
μάνι με τὰ θεώρατα τὰ ἑάρτια, τὴν ἀπέραντη σκουρο-
πράσινη τὴ θάλασσα και τὸ ἄπειρο.

Δὲς κ' οἱ ἄλλες φαμίλιες οἱ γειτονικές, εἶχαν πάθε
τὴν ἴδια νύστα. Ὁ διάδρομος ἐκεῖνος, ὅπου ἄλλες φορὲ
φυσοῦσε τόσο δυνατὸς ὁ ἄνεμος τῆς κουτσομπολιᾶς, τώρα
κοιμόταν κι αὐτός. Ὅταν ἡ Φιλομένη ἔκανε βίξιτα στὸ
μαντὰμ Λερμπλέ, μόλις ἄκουε τότε κανεὶς τὸ μурμου-
ρητὸ που κάνανε οἱ φωνές τους.

Εαφνασμένες κ' οἱ δύο τους, με τὸ δρόμο που εἶχα
πάρει τὰ πράματα, μιλοῦσαν τώρα γιὰ τὸν ὑποσταθ-
μάρχη, μ' ἕναν περιφρονητικὸ οἶχτο. Σίγουρα, γιὰ νὰ
τοῦ ἀσφαλίσει τὴ θέση του, πῆγε ἡ γυναίκα του και τὴν
τσαλαδουτήσανε στὸ Παρίσι. Τέλος, ἄνθρωπος στιγμα-
σμένος τώρα, που ποτὲ δὲ θὰ ξεκαθάριζε ὠρισμένες ὑπο-
φῆες. Καὶ καθὼς ἡ γυναίκα τοῦ ταμία, εἶχε πιά τὴν πε-
ποίθησιν, πὼς ἀπ' ἐδῶ και πέρα οἱ γειτόνοι δὲν εἶχαν
πιά τὴ δύναμη νὰ τῆς πάρουν τὸ διαμέρισμα, τοῦ
ἔδειχνε μόνο πολλὴ περιφρόνησιν, περνώντας ἀπὸ μπρ-
στά τους, ξερὴ σὰν ξύλο, δίχως νὰ τοὺς χαιρετίσει,

βαθμό πού κι αὐτὴ ἡ Φιλομένη δὲν ἄρесе τὰ καμώ-
ματά της κι ἄρχισε νὰ λιγοστεύει τὶς ἐπισκέψεις της.
Τὴν εὗρισκε πολὺ περήφανη καὶ δὲν τὴν ἔκανε πιὰ
γοῦστο. Ὡστόσο, ἡ μαντάμ Λεμπλέ, γιὰ νὰ βρῆσεται σὲ
δουλειά, ξακολουθοῦσε νὰ παραμονεύει τὶς σχέσεις τῆς
μαντεμουαζέλ Γκισὸν μὲ τὸ σταθμάρχην τὸν κ. Νταμ-
παντί, δὶχως ὅμως νὰ μπορέσει ποτὲς νὰ τοὺς τσακώ-
σει. Στὸ διάδρομο δὲν εἶταν πιὰ ἄλλο ἀπὸ τὸ ἀνάλα-
φρο σύρσιμο πού κάναν οἱ τσόχινες παντοφλές της.
Κ' ἔτσι, ὅλα, σιγὰ σιγὰ ναρκωθήκανε, ὥς πού πέρασε ἓνας
ἀλάκερος μῆνας, σὲ μιὰν ἀπόλυτη εἰρήνῃ, ὅπως ἐκείνοι
οἱ μεγάλοι ὕπνοι πού ἔρχονται ὕστερα ἀπ' τὶς μεγάλες
καταστροφές.

Μὰ στὸ σπῆτι τῶν Ρουμπῶ ἔμενε ἓνα μέρος ὀδυνηρό,
ἀνησυχητικό, ἓνα μέρος στὸ πάτωμα τῆς τραπεζαρίας
ὅπου, ὅταν κατὰ τύχην πήγαιναν τὰ μάτια τους, τοὺς ἔπιανε
πάλι ἡ στενοχώρια καὶ τοὺς ἀναστάτῳνε. Εἶταν ἀριστερὰ
στὸ παράθυρο, ἓνα κομμάτι στανίδι, πού τὸ εἶχανε βγάλει
ἀπ' τὸ μέρος του, καὶ τὸ ξαναβάλανε πάλι ὕστερα, γιὰ νὰ
κρύψουν ἀπὸ κάτω τὸ ρολοῖ καὶ τὶς δέκα χιλιάδες φράγ-
γκα πού τὰ εἶχαν πάρει ἀπὸ πάνω ἀπ' τὸν Γκρανμορέν,
δὶχως νὰ λογαριάσουμε καὶ καμμιά τρακοσαριὰ φράγκα
γρυσά, μέσα σ' ἓνα πορτοφόλι.

Τὸ ρολοῖ αὐτό, καθὼς καὶ τὰ λεφτά, ὁ Ρουμπῶ τὰ
εἶχε πάρει γιὰ νὰ πιστέψουν πῶς ὁ φόνος εἶχε γίνει
γιὰ κλοπῇ. Δὲν εἶταν κλέφτης. Θὰ πέθαινε ἀπὸ πείνα,
ἐκεῖ πλάϊ τους, ὅπως τὸλεγε κι ὁ ἴδιος, παρὰ νὰ κατα-
δεχτεῖ νὰ πάρει ἓνα μονόλεπτο ἢ νὰ πουλήσει τὸ ρολοῖ.
Τὰ λεφτά αὐτοῦ τοῦ γέρου, πού εἶχε μOURNταρέψει τῇ γυ-
ναίκα του καὶ πού τὸν ἐκδικήθηκε, τὰ λεφτά αὐτά πού
τὰ λέκιαζε ὁ βόρβορος καὶ τὸ αἷμα... ὅχι! ὅχι! δὲν εἶ-
ταν ἀρκετὰ καθαρὰ γιὰ νὰ τ' ἀγγίξει ἓνας τίμιος ἄνθρω-

πος. Μήτε και τὸ σπῖτι τοῦ Κρουὰ ντὲ Μοφρά
ἀν καὶ τὸ δέχτηκε ὡς δῶρο: Μόνον τὸ ὅτι σκάλιζε τὸ θυμὰ
καὶ πῆρε αὐτὰ τὰ χιλιάρικα μόνον αὐτὸ ἀναστάτῳνε τῇ
συνείδησὶ τοῦ κι ὀπισθοχωροῦσε μέ τρόμο. Ὡστόσο, μήτε
καὶ τῇ θέλησῃ εἶχε νὰ τὰ κάψει κ' ὕστερα νὰ πάει ἓνα
βράδυ στὸ γυαλὸ νὰ ρίξει τὸ πορτοφόλι καὶ τὸ ρολόϊ.

Ἡ στοιχειώδης προφύλαξῃ αὐτὸ τονε συμβούλευε, μὰ
ἓνα ὑπόκωφο ἐνστικτο διαμαρτυρότανε γι' αὐτὴν τὴν
καταστροφὴ. Εἶχε ἓναν ἀσυναίσθητο σεβασμὸ γι' αὐτὸ τὸ
ποσὸ καὶ ποτὲ δὲ θάπαιρνε τὴν ἀπόφασῃ νὰ τὸ κατα-
στρέψει. Στὴν ἀρχή, τὴν πρώτη νύχτα, τὰ εἶχε κρύψει
κάτω ἀπ' τὸ μαξιλάρι τοῦ γιὰτὶ δὲν εὑρίσκε κανένα μέ-
ρος ἀρκετὰ σίγουρο. Τῇ δεύτερῃ μέρα τυράννησε τὸ
μυαλό τοῦ νὰ βρεῖ κρυψῳνες. Ἀλλάζε κάθε μέρα, ταραγ-
μένος στὸν παραμικρὸ θόρυβο καὶ τρομαγμένος μὴν κά-
νουν ἔρευνα στὸ σπῖτι τοῦ. Ποτὲς δὲν εἶχε ἐξαντλήσει σὲ
τέτοιο βαθμὸ τὴ φαντασίᾳ τοῦ. Ὑστερα ἀπ' ὅλες τὶς πο-
νηριές, κουράστηκε πιά νὰ τρέμει, βαρέθηκε μιὰ μέρα
νὰ ξαναπάρει πάλι τὰ λεπτὰ καὶ τὸ ρολόϊ, ποῦ τὰ εἶχε
κρύψει κάτω ἀπ' τὴ σανίδα καὶ τώρα γιὰ ὅλον τὸν κόσμὸ
δὲ θὰ ξαναπήγαινε πιά ποτὲς νὰ βάλει χέρι σ' ἐκεῖνο τὸ
μέρος. Εἶτανε σὰν κρεαταποθήκῃ μιὰ τρύπα γεμάτη
τρόμο καὶ θάνατο ὅπου τὸν περιμένανε βρυκόλακες.

Ἀκόμα κι ὅταν περπατοῦσε ἀπόφευγε νὰ πατήσῃ
αὐτοῦ, γιὰτὶ ἐνιωθε μιὰ δυσάρεστῃ αἰσθησῃ· φανταζό-
τανε πῶς κάποιος τοῦδινε μιὰ ἀλαφριὰ χτυπιὰ στὰ πό-
δια. Ἡ Σεδερίνη τ' ἀπόγεμα, ὅταν καθότανε μπρὸς στὸ
παράθυρο, ἀποτραβοῦσε τὴν καρέκλα της, γιὰ νὰ μὴ βρ-
σκεται ἀκριβῶς ἀπάνω ἀπ' τὸ πτώμα, ποῦ τὸ φυλάγα-
ἔτσι κάτω ἀπ' τὸ πάτωμα. Μεταξὺ τους, δὲ μιλοῦσαν πο-
γὶ αὐτὸ καὶ προσπαθοῦσαν νὰ πιστέψουν πῶς ἔτσι θ
πήγαινε τὸ πρᾶμα. Στὸ τέλος ὁμως θυμῳσανε γιὰτὶ

ξαναδλέπανε μπροστά τους και τὸ ξαναδρίσκανε κάθε ὥρα και στιγμὴ, ὅλο και πιὸ πληχτικό, κάτω ἀπ' τὰ παπούτσια τους. Κ' ἡ στενοχώρια αὐτὴ εἴταν ἀκόμα πιὸ παράξενη, γιατί δὲ στενοχωριόνταν καθόλου γιὰ τὸ σουγιά, τὸν ὁμορφο σουγιά ποὺ τὸν ἀγόρασε ἡ γυναίκα και ποὺ ὁ ἄντρας τὸν κάρφωσε στὸ λαρύγγι τοῦ ἐραστή.

Τὸν πλύνανε μονάχα και τὸν ἔδλεπες τώρα νὰ κυλιέται μὲς στὸ συρτάρι. Καμμιά φορά, ἡ κυρὰ Σιμόνη, ἔκοβε και ψωμί. Ἐξάλλου, μέσα σ' αὐτὴν τὴν ἡρεμία ποὺ ζοῦσε ὁ Ρουμπῶ ἔμπασε μιὰν ἄλλη αἰτία γιὰ ἀνησυχίες, ποὺ ὅλο και μεγάλωνε, γιατί εἶχε ὑποχρεώσει τὸν Ζᾶκ νὰ τοὺς κάνει παρέα. Τὸ πάνε-κ' ἔλα τῆς ὀπηρεσίας του ἔφερεν τὸ Ζᾶκ τρεῖς φορές τὴ βδομάδα στὴ Χάδρη. Τὴ Δευτέρα, ἀπὸ τίς δέκα και τριάντα πέντε τὸ πρωτὶ ὡς τίς ἑξη και εἴκοσι τὸ βράδυ. Τὴν Πέμπτη και τὸ Σάββατο ἀπ' τίς ἔντεκα και πέντε τὸ βράδι ἴσαμε τίς ἑξη και σαράντα τὸ πρωτὶ. Καὶ τὴν πρώτη Δευτέρα, ὕστερα ἀπ' τὸ ταξίδι τῆς Σδδερλίνης, ὁ ὑποσταθμάρχης τοῦ γίνηκε φόρτωμα.

— Μά, σύντροφε, δὲν μπορείτε νὰ μᾶς ἀρνηθῆτε, νὰ φᾶμε κάτι μαζί. . . . Τί δαίμονα, φανήκατε τόσο καλὸς στὴ γυναίκα μου, σᾶς χρωστῶ βέβαια ἓνα εὐχαριστῶ.

Δυὸ φορές, σ' ἓνα μῆνα μέσα, ὁ Ζᾶκ εἶχε δεχτεῖ νὰ φᾶνε μαζί, λὲς κι ὁ Ρουμπῶ, στενοχωρημένος ἀπ' τίς μεγάλες σιωπές, ὅταν ἔτρωγε μαζί μὲ τὴ γυναίκα του, εὑρίσκε μιὰν ἀνακούφιση μόλις μπορούσε νὰ βρεῖ ἓνα σύντροφο. Στὴ στιγμὴ εὑρίσκε θέμα γιὰ κουδέντα, μιλοῦσε, χωράτευε.

— Νᾶρχεστε λοιπόν, ὅσο τὸ δυνατὸ συχνότερα ! βλέπετε πῶς δὲ μᾶς στενοχωρᾶτε.

Ἕνα βράδι, μιὰ Πέμπτη, τὴν ὥρα ποὺ ὁ Ζᾶκ, πλυμένος, πῆγαινε πιά νὰ πλαγιάσει, ἀντάμωσε τὸν ὑπο-

σταθμάρχη πού ἔφερνε βόλτες κοντὰ στὴν ἀποθήκη, ἀν καὶ εἶταν προχωρημένη ἡ ὥρα. Αὐτὸς στενοχωρημένος πού γυρνοῦσε μόνος, πῆρε τὸ νέο μαζὶ του στὸ σταθμὸ κ' ὕστερα τὸν ὑποχρέωσε ν' ἀνέδει. Ἡ Σεβερλίη δὲν εἶχε ἀκόμα πλαγιασθεῖ καὶ διάβαζε. Πῆραν ἓνα ποτηράκι πιὸτὸ καὶ παίζανε μάλιστα καὶ χαρτιά, ὡς πού περᾶσανε τὰ μεσάνυχτα.

Ἀπ' ἐκεῖ καὶ μπρός, τὰ γεύματα τῆς Δευτέρας, οἱ μικροεσπερίδες τῆς Πέμπτης καὶ τοῦ Σαββάτου, εἶχαν καταντήσει πιά συνήθεια. Ὁ Ρουμπὺ ὁ ἴδιος, σὰν τύχαινε καμμιά φορὰ νὰ λείπει ὁ σύντροφος, πῆγαινε καὶ τὸν παραμόνευε καὶ τὸν κατηγοροῦσε μάλιστα γιατί εἶταν ἀμελής. Ὁλοένα καὶ γινόταν πιὸ κατσούφης, μόνο μὲ τὸ νέο σύντροφο εἶταν εὐθυμος. Τὸ παλληκάρι αὐτὸ, πού στὴν ἀρχὴ τὸν εἶχε τόσο ἀνησυχήσει, πού τώρα θᾶπρεπε νὰ τονε συχαινότανε, γιατί εἶταν ὁ μάρτυς πού τοῦ θύμιζε φρικαλέα πράγματα πού αὐτὸς ἤθελε νὰ ξεχάσει, ἀπεναντίας, τοῦ εἶχε γίνει ἀπαραίτητος, ἴσως κιόλας γιατί ἤξαιρε πὼς τὰ γνώριζε ὅλα κι ὥστόσο δὲν εἶχε μιλήσει. Αὐτὸ τοῦς ἔδενε σφιχτὰ ἀναμεταξύ τους σὰν ἓνα εἶδος συνενοχῆς. Συχνὰ ὁ ὑποσταθμάρχης τὸν κοίταζε παράξενα ἢ τοῦσφιγγε τὸ χέρι μ' ἓναν ξαφνικὸ ἐνθουσιασμὸ πού ξεπερνοῦσε τὰ ὅρια τῆς φιλίας.

Μὰ ὁ Ζᾶκ, καὶ γιὰ τοὺς δυὸ τους, εἶτανε μιὰ διασκεδάση. Κ' ἡ Σεβερλίη ἀκόμα τὸν ὑποδεχότανε χαρούμενη κι ἄφινε μιὰ φωνίτσα σὰν τὸν ἔδλεπε, σὰ γυναῖκα πού τὴν ἀφαρπάζει κάποιο εὐχάριστο γεγονός. Τὰ παρὰ τοῦς ὅλα, τὸ κέντημά της, τὸ βιβλίο της κι ἀρχίζε τὰ λόγια καὶ τὰ γέλια, σὰ νὰ ξέφευγε λὲς ἀπ' τὴν ὑπνιάρικη ζαλάδα ὅπου περνοῦσε τὶς μέρες της.

— Τί καλὰ πού ἤρθατε, ἀκουσα τὸ ἐξπρές καὶ σὰς συλλογίστηκα.

“Όταν ἔτρωγε καί, λές κ’ εἶχανε γιορτή. Ἐκεῖνη ἔμαθε κιόλας τὰ γοῦστα του. Ἐδῶγαινε ἡ ἴδια νὰ τοῦ φουνίσει φρέσκα αὐγά. Ὅλα αὐτὰ πολὺ πρόσχαρα, σὰν καλὴ νοικοκυρούλα ποὺ ὑποδέχεται τὸ φίλο τοῦ σπιτιοῦ, δίχως νὰ φαίνεται πὼς ὑπάρχει ἀκόμα τίποτ’ ἄλλο ἐκτὸς ἀπ’ τὴν ἐπιθυμία νὰ φανεῖ πρόσχαρη καὶ νὰ περάσει τὴν ὥρα της.

— Εἰρετε, τὴ Δευτέρα νὰ ξανάρθετε, θάχουμε κρέμα. Ἀλλὰ ὅταν ὕστερα ἀπὸ ἓνα μῆνα αὐτὸς βρέθηκε πιὰ ἐγκαταστημένος αὐτοῦ μέσα μεγάλωσε ἡ ψύχρα ἀνάμεσα στ’ ἀντρώγυνο.

Ἡ γυναίκα, ὅλο καὶ πιότερο, προτιμοῦσε νὰ μένει μόνη στὸ κρεβάτι καὶ τὰ κατάφερνε ὅπως μπορούσε γιὰ νὰ βρῆσκειται ὅσο τὸ δυνατὸ λιγώτερο μὲ τὸν ἄντρα της. Κι αὐτὸς, τόσο ἀναμένος, τόσο χτηνώδης, στὸν πρῶτο καιρὸ τοῦ γάμου τους, δὲν ἔκανε τίποτα γιὰ νὰ τὴ συγκρατήσει.

Τὴν εἶχε ἀγαπήσει δίχως λεπτότητα καὶ κείνη τὸν ὑπόφερε σὰν καλόγνωμη γυναίκα ποὺ εἶτανε, μὲ τὴν ἰδέα πὼς ἔτσι θὰ εἶταν τὰ πράματα, ἂν καὶ ἡ ἴδια δὲν καταλάβαινε ποτὲς καμμιάν εὐχαρίστηση. Μὰ, ἀπ’ τὸ ἔγκλημα κ’ ὕστερα, αὐτό, δίχως κ’ ἡ ἴδια νὰ καταλαβαίνει τὸ γιατί, τὸ συχαινότανε. Τὴνε νεύραζε, τὴνε τρώμαζε. Ἐνὰ βράδι, ποὺ δὲν εἶχε ἀκόμα σφήσει τὸ κερί, ἔβαλε τὰ ξεφωνητά. Ἐτσι ὅπως εἶτανε ριχμένος ἀπάνω της, στὸ κόκκινο, στὸ σπασμωδικό του πρόσωπο λές καὶ ξαναεῖδε τὸ μοῦτρο τοῦ δολοφόνου. Κι ἀπὸ τότες ἔτρεμε, κάθε φορά, λές κ’ ἐνιωθε τὸ φόνο, σὰ νὰ τὴν εἶχε ξαπλώσει ἀνάσκελα αὐτὸς μὲ τὸ μαχαίρι στὸ χέρι. Ἐξ᾽ ἄλλου, ὅλο καὶ σπανιώτερα τὴν πλησίαζε, γιατί κι αὐτὸς τὴν ἐνιωθε ἀγριεμένη, σὲ βαθμὸ ποὺ καταλάβαινε πὼς δὲ θὰ τῆς ἔκανε καμμιάν εὐχαρίστηση.

Μιά κούραση, μιὰ ἀδικοφορία, αὐτὸ ποὺ φέρνει ἡ ἡλικία, λὲς καὶ τὸ φερε ἡ φοβερὴ κρίση, τὸ αἷμα ποὺ εἶχε χυθεῖ. Τὶς νύχτες ποὺ δὲν μπορούνταν ν' ἀποφύγουν τὸ κοινὸ κρεβάτι ἔμεν' ὁ καθένας στὴν μιὰν ἄκρη τοῦ κρεβατιοῦ.

Καὶ τὸ δίχως ἄλλο, ὁ Ζηκ δοηθοῦσε σ' αὐτὸ τὸ διαζύγιο, ἀπαλάσσοντάς τους, μὲ τὴν παρουσία του, ἀπ' τὴν στενοχώρια ποὺ νιώθανε σὰν ἔμεναν μόνοι.

Τοὺς ἀπελευθέρωνε τὸν ἕναν ἀπ' τὸν ἄλλο.

Ὡστόσο, ὁ Ρουμπὼ ζοῦσε δίχως νὰ μετανιώσει. Φοβότανε μόνο, πρὶν μπεῖ ἡ ὑπόθεσις στὴν ἄκρη καὶ ἡ μεγάλη του ἀνησυχία εἶταν προπάντων νὰ μὴ χάσει τὴ θέση του.

Τώρα δὲ μετάνιωνε πιά γιὰ τίποτα· ἴσως ὥστόσο, ἀν εἶταν νὰ τὴν ξαναρχίσει αὐτὴν τὴν ὑπόθεσις, νὰ μὴν ἀνακάτευε πιά τὴ γυναῖκα του, γιὰτὶ οἱ γυναῖκες τὰ χάνουν μάνι μάνι. Ἡ δική του τοῦ ξέφευγε ἀπ' τὰ χέρια, γιὰτὶ τῆς εἶχε βάλει στὸν ὦμο ἕνα πολὺ μεγάλο βάρος. Θάμενεν ὁ κύριος τῆς καταστάσεως, δίχως νὰ κατέδει μαζί της ἴσαμε τὴν τρομαχτικὴ καὶ φιλόνηκη φιλία τοῦ ἐγκλήματος. Μὰ τώρα, τὰ πράγματα εἶταν ἀλλιώτικα κ' ἔπρεπε νὰ τὸ πάρει ἀπόφασις καὶ μάλιστα ἔπρεπε νὰ καταβάλει σοβαρὲς προσπάθειες, γιὰ νὰ ξαναφέρει πάλι τὴν παλιὰ κατάστασις, ὅταν ὕστερα ἀπ' τὴν ἁπομολόγησις εἶχε κρίνει τὸ φόνον ἀναγκαῖον γιὰ τὴ ζωὴ του. Ἄν δὲν τὸν σκότωνε αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον λὲς καὶ δὲ θὰ μπορούσε πιά νὰ ζήσει. Σήμερα ποὺ ἐσθῆσι πιά ἡ φλογερὴ ζήλεια ποὺ τὸν ἔκαιγε, ποὺ δὲ ἐδρῖσκε πιά τὸ ἀνυπόφορο-τσούξιμο, γιὰτὶ εἶχε μουδιάσει ὁλόκληρο τὸ αἷμα του, ὡσὰν τὸ αἷμα τῆς καρδιάς του νὰ τὸ εἶχε πηχταίνει τὸ ἄλλο αἷμα ποὺ χύθηκε, δὲ ἔγνωθε τόσο ἐπιτακτικὴ τὴν ἀνάγκη τοῦ φόνου ποὺ εἶχε κάνει.

Ρωτοῦσε τὸν ἑαυτό του, ἂν πραγματικὰ ἔνα τέτοιο πρᾶμα ἀξίζει τὸν κόπο γιὰ νὰ κάνει κανεὶς φόνο.

Μ' αὐτὸ βέβαια δὲν εἶτανε μετάνοια, εἰτὰν τὸ πολὺ πολὺ μιὰ ἀπογοήτευση, ἢ σκέψη ποὺ κάνει κανεὶς, καμμιά φορά, γιὰ πράματα ἀκατανόμαστα, γιὰ νὰ εἶναι εὐτυχής, κ' ὅστερα δὲν εἶναι παραπάνω ἀπὸ πρὶν. Αὐτὸς ὁ τόσο φλύαρος, ἔπεφτε σὲ πολύωρη σιωπὴ, σὲ συγχυσμένες σκέψεις καὶ γινόταν ἀκόμη πρὸ πολὺ κατσούφης.

Τώρα, κάθε μέρα, γιὰ ν' ἀποφύγει ὅστερα ἀπ' τὸ φαί νὰ μένει πρόσωπο με πρόσωπο με τὴ γυναῖκα του, ἀνέβαινε στὴ μαρκίζα, πήγαινε καὶ καθότανε στὸ μπαλκονάκι καὶ με βαθιεῖς ρουφηξιές, νανουρισμένος ἀπὸ ἀόριστες σκέψεις, κάπνιζε τὴν πίπα του, κοιτάζοντας τὴν πόλη, τὰ καράδια ποὺ χανόντανε στὸν ὀρίζοντα τραβώντας γιὰ τὶς μακρυνὲς τὶς θάλασσες.

Ἕνα βράδι ξύπνησε πάλι μὲς στὴν ψυχὴ τοῦ Ρουμπῶ ἡ παλιὰ ἡ ἄγρια ζήλεια.

Καθὼς πήγαινε νὰ πάρει τὸν Ζῆκ ἀπ' τὴν ἀποθήκη καὶ τὸν ἔφερνε μαζὶ του σπíti, νὰ πιοῦν κανένα ποτηράκι, ἀντάμωσε, καταβαλνοντας τὴ σκάλα, τὸν Ἄνρι Ντοβέρν τὸν ἀρχιοδηγό: Αὐτὸς τοῦ φάνηκε ταραγμένος, ἐξήγησε πὼς εἶδε τὴν κυρία Ρουμπῶ γιὰ κάποια παραγγελία ποὺ τοῦ εἶχανε δώσει οἱ ἀδερφές του. Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς ἀπὸ κάμποσο καιρὸ εἶχε ριχτεῖ τῆς Σεβερίνης με τὴν ἐλπίδα νὰ τὴν καταφέρει.

Ἀπὸ τὴν πόρτα ἀκόμα, ἀποπῆρε τὴ γυναῖκα του.

— Τί δουλειὰ ἔχει πάλι αὐτὸς ἐδῶ; Ξαίρεις πὼς τὸν ἔχω στὸ στομάχι!

— Μὰ φίλε μου, πρόκειται γιὰ κάποιο σχέδιο γιὰ κέντημα....

— Κέντημα; θὰ τοῦ δείξω ἐγώ.... Μὲ θαρρεῖς τόσο

βλάκα που νά μὴν καταλαβαίνω τὸ τί ἔρχεται νά κάνει ἐδῶ ; . . . Καὶ σύ, πρόσεξε !

Χύμηξε ἀπάνω της μὲ σφιγμένες γροθιές καὶ κείνη ὅλο καὶ τραδιόταν πίσω, μὲ ὄψη πανιασμένη καὶ ξαφνιασμένη γιὰ τὸ θυμὸ αὐτό, ὕστερα ἀπ' τὴν ἀδιαφορία ποὺ εἶχαν ὁ ἓνας γιὰ τὸν ἄλλο.

Μὰ ἡσύχασε κιόλας, κι' εἶπε στὸ σύντροφο του.

— Ἀλήθεια, εἶναι παλιάνθρωποι, ποὺ σοῦρχονται μὲς στὴν οἰκογένεια, μὲ τὴν ἰδέα πὼς ἡ γυναίκα θὰ τοὺς ριχτεῖ μάνι μάνι κι ὁ ἄντρας κολακευμένος ἀπ' τὴν ἐπίσκεψη ῥὰ κάνει πὼς δὲ βλέπει . . . Ἐμένα, αὐτὸ μὲ κάνει καὶ βράζει τὸ αἷμα μου . . . Βλέπετε, σὲ μιὰ τέτοια περίσταση θὰ τὴ στραγγάλιζα τὴ γυναίκα μου, μονομιᾶς ! Κι αὐτὸς ὁ μουσιουδάκος νά μὴν ξαναπατήσει πιά ἐδῶ, εἰδεμὴ θὰ τονε συγυρίσω . . . φέμματα ; Συχασάρα !

Ὅζ' ἂν πολὺ στενοχωρεμένος ἀπ' τὴ σκηνὴ δὲν ἤξαιρε τὴ στάση νά κρατήσει. Γι' αὐτὸν ἄραγες εἶταν ὁ ὑπερβολικὸς ἐκεῖνος θυμὸς ; Νὰ ἤθελε, ἄραγες, ὁ ἄντρας, νά τὸν προειδοποιήσει ;

Μὰ ἡσύχασε, ὅταν ὁ τελευταῖος αὐτὸς εἶπε πάλι μὲ χαρούμενη φωνή.

— Νά, χάχα, δὲν ξαίρω μήπως πὼς ἐσὺ μόνη σου θὰ τὸν πετάξεις ἔξω ; . . . Ἐλα, δὲς μας τώρα ποτηράκια κ' ἔλα νά τσουγκρίσουμε μαζί.

Χτυποῦσε τὸν Ζὰκ στὸν ὦμο, κ' ἡ Σεδερίνη ποὺ συνῆρθε κι αὐτὴ, χαμογελοῦσε καὶ στοὺς δυό. Ὑστερα ἤπιανε μαζί καὶ περάσανε μιὰ πολὺ εὐχάριστη ὥρα.

Μ' αὐτὸν τὸ τρόπο ὁ Ρουμπῶ συνέδεσε τὴ γυναίκα καὶ τὸ σύντροφο μὲ μιὰ στενὴ φιλία, δίχως νά φαίνεται νά λογαριάζει τὰ ἐπακόλουθα. Αὐτὴ ἡ ἱστορία τῆς ζήλειος ἔγινε ἀκριδῶς αἰτία μιᾶς πιδ ἐπιστήθιας φιλίας καὶ μιὰ μυστικὰ τρυφερότητα πλησίαζε ἀκόμα πιοτερο τὸ

Ζάκ και τή Σεδερίνη, γιατί αὐτὸς ποὺ τὴν εἶχε δεῖ δυὸ μέρες πιὸ ὕστερα εἶπε πόσο τὴ λυπήθηκε βλέποντας νὰ τὴν κακομεταχειρίζεται ὁ ἄλλος μὲ τέτοια κτηνωδία, ἐνῶ ἐκείνη, μὲ μάτια βουρκωμένα, ἑομολογιότανε τὰ παράπονα τῆς, ποὺ ἄθελα ξεχειλίζαν ἀπ' τὴν καρδιά τῆς μέσα· τοῦ εἶπε κιόλας πόσο λίγη εὐτυχία βρῆκε μὲς στὴν οἰκογένεια. Ἀπ' τὴ στιγμὴ ἐκείνη εἶχαν ἓνα θέμα κουδέντας γι' αὐτοὺς μονάχα, μιὰν ἔνοχη φιλία και στὸ τέλος καταλάβαινε ὁ ἓνας τὸν ἄλλο μόνο μ' ἓνα γνέψιμο. Σὲ κάθε ἐπίσκεψη, τὴ ρωτοῦσε μὲ τὴ ματιά του, ἂν εἶχε καμμιά νέα αἰτία θλίψης. Μὲ τὸν ἴδιο τρόπο ἀπαντοῦσε κ' ἐκείνη ἀνοιγοκλείνοντας μόνο τὰ βλέφαρα.

Ὑστερα, τὰ χέρια τους, ζητούσαν τὸνα τᾶλλο, πίσω ἀπ' τὴ ράχη τοῦ συζύγου. Γινήκανε τολμηρότεροι, συνεννοοῦνταν μὲ τὰ σφιξίματα τῶν χεριῶν και τὰ δάχτυλά τους λέγανε πόσο εἶτανε τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ἑνὸς γιὰ τὸν ἄλλο. Σπάνια εἶχαν τὴν τύχη νὰ βρεθοῦν κανένα λεπτὸ μόνοι, δίχως τὴν παρουσία τοῦ Ρουμπώ. Εἶταν πάντα μπροστὰ τους σ' ἐκείνη τὴ μελαγχολικὴ τραπέζια και δὲν κάνανε τίποτα γιὰ νὰ τοῦ ξεφύγουν, μήτε κὰν τοὺς ἐρχόταν ἡ ἰδέα νὰ δώσουνε μιὰ συνέντευξη σὲ καμμιά ἀπόμακρη γωνιά τοῦ σταθμοῦ. Ἰσαμε τὴ στιγμὴ ἐκείνη εἶταν μιὰ πραγματικὴ ἀγάπη, μιὰ ζωερὴ συμπάθεια, ποὺ δὲν τοὺς ἔφερνε μεγάλο ἐμπόδιο αὐτὸς, ἀφοῦ ἓνα βλέμμα, ἓνα σφίξιμο τοῦ χεριοῦ τοὺς ἔφτανε ἀκόμη γιὰ νὰ καταλαβαίνει ἓνας τὸν ἄλλο. Τὴν πρώτη φορὰ ποὺ ὁ Ζάκ μουρμούρισε στ' αὐτὴ τῆς Σεδερίνης πὼς θὰ τὴν περίμενε τὴν ἐρχόμενη Πέμπτη, τὰ μεσάνυχτα, πίσω ἀπ' τὴν Ἀποθήκη, αὐτὴ ἐπαναστάτησε και τοῦ τράβηξε τὸ χέρι τῆς ἀπότομα. Εἶταν ἡ ἐβδομάδα ποὺ εἶχε ἐλευθερία, ἡ ἐβδομάδα ποὺ ὁ ἄντρας τῆς εἶταν τῆς νύχτας. Μὰ τόσο πολὺ ταραχτήκε, στὴ σκέψη νὰ βγεῖ ἀπ' τὸ

σπίτι της, νὰ πάει νὰ βρεῖ αὐτὸ τὸ παλληκάρι, τόσο μακριά, μὲς στὸ σκοτάδι τοῦ σταθμοῦ! Αἰσθανότανε μιὰ σύγχυση πού ποτές δὲν τὴν εἶχε νιώσει ἴσαμε τότες, σὰν ἓνα φόβο, ὅπως οἱ παρθένες οἱ ἀνήξαιρες πού χτυπᾷ ἡ καρδιά τους. Καὶ δὲ δέχτηκε ἀμέσως. Ἐκεῖνος τὴν παρακάλεσε κάπου δεκαπέντε μέρες πρὶν νὰ τοῦ πεῖ τὸ ναί, μ' ὅλη τὴ λαχτάρα πού εἶχε κ' ἡ ἴδια γι' αὐτὸν τὸ νυχτερινὸ περίπατο. Ἀρχίζε ὁ Ἰούνιος, τὰ βράδια εἶτανε ζεστά καὶ μόλις τὰ δρόσιζε ὁ ἀέρας ἀπ' τὴ θάλασσα.

Τρεῖς φορές εἶχε περιμένει, ἐλπίζοντας πὼς μ' ὅλη τὴν ἀρνησὴ της θάρχότανε νὰ τὸν βρεῖ. Ἐκεῖνο τὸ βράδυ τῆς τὸ εἶχε ξαναπεῖ πάλι, μὲ ἡ νύχτα δὲν εἶχε φεγγάρι κ' εἶτανε βουρκωμένος ὁ οὐρανός. Μήτε ἓνα ἄστρο δὲ φέγγιζε μὲς στὴ ζεστὴ δμίχλη. Καὶ καθὼς περίμενε ὀρθιος στὸ σκοτάδι, τὴν εἶδε τέλος νᾶρχεται μαυροντυμένη, μὲ βήματα ἀθόρυβα. Εἶταν τόσο σκοτεινὰ πού μπορούσε νὰ περάσει ἀπὸ τὸ πλάϊ του, νὰ τὸν ἀγγίξει δίχως νὰ τονε γνωρίσει, ἂν δὲν τὴ σταματοῦσε στὴν ἀγκυλιά του δίνοντας τῆς ἓνα φιλή. Τῆς ξέφυγε μιὰ φωνούλα κι ἀνατρίχιασε.

Ὑστερα, γελαστή, ἄφησε τὰ χεῖλη της πάνω στὰ δικά του. Μὰ αὐτὸ εἶταν ὄλο. Δὲν παραδέχτηκε νὰ καθίσουν κάτω ἀπὸ κανένα ὑπόστεγο ἀπ' τὰ τόσα πού εἶταν, ἐκεῖ τριγύρω τους. Περπατήσανε, κουδεντιάσανε σιγὰ σιγὰ, στριμωγμένοι ὁ ἓνας πλάϊ στὸν ἄλλο. Εἶταν ἐκεῖ ἕως ἀπέραντος χῶρος πού τὸν ἔπιανε ἡ ἀποθήκη καὶ τὰ ἐξαρτήματά της καὶ πού βαστοῦσε ἀπ' τὴν Πράσινη ὁδὸ ὡς τὴν ὁδὸ Φρανσουᾶ Μαζελλὶν πού ἡ καθεμιὰ τους ἔκοδε τὸ πέρασμα. Εἶταν ἓνα εἶδος ἀπέραντο γήπεδο, μ' ἓνα σωρὸ γραμμές, ἀποθήκες νεροῦ, βρύσες, μικρὰ σπιτάκια, δυὸ μεγάλες ρεμίζες γιὰ τίς μηχανές, τὸ σπι-

τάκι τῶν Σοβανιά, πού τὸ περιστοίχιζε ἕνας μικρούτσι-
κος λαχανόκηπος, οἱ παράγκες πού εἴτανε τὰ ἐργαστή-
ρια γιὰ τὴν ἐπιδιόρθωση καὶ τὸ φυλάκιο τῆς ὑπηρεσίας
ὅπου κοιμόντανε οἱ μηχανικοὶ καὶ οἱ θερμαστές. Τίποτα
εὐκολώτερο ἀπὸ τοῦ νὰ κρυπτοῦν καὶ νὰ χαθοῦν ἔτσι
στὸ βάθος τοῦ δάτους, ἀνάμεσα στὰ ἐρημικὰ μονοπάτια
καὶ στοὺς μπλεμένους μαιάνδρους. Ὀλόκληρη μιὰν ὥρα
χαρήκανε τὴν ἡδονικὴ μοναξιά τους, ξαλάφρωσαν οἱ
καρδιές τους μὲ λόγια γλυκὰ πού κχιρὸ τῶρα τὰ εἶχανε
φυλαγμένα, γιατί ἐκεῖνη ἤθελε νὰ μιλοῦν μονάχα γιὰ
ἀγάπη καὶ τοῦ δήλωσε ἀπ' τὴν ἀρχὴ πῶς δὲ θὰ τὴν
ἀποχτιοῦσε ποτέ, γιατί θὰ εἴταν πολὺ χυδαῖο νὰ μουν-
τζουρώσουν ἔτσι τὴν ἀγνὴ φιλία τους καὶ τὴν ἀμοιβαία
ἐχτίμηση. Ὑστερα, τὴν συνόδεψε ὥς τὴν Πράσινη ὁδὸ,
τὰ στόματά τους ἐνωθήκανε σ' ἕνα βαθὺ φιλί. Καὶ κείνη
ξαναγύρισε πάλι σπίτι της.

Τὴν ἴδια ἐκεῖνη στιγμὴ, στὸ γραφεῖο τοῦ ὑποσταθ-
μάρχου, ὁ Ρουμπὼ εἶχε ἀποκοιμηθεῖ μὲς στὴν παλιὰ
πέτσινη πολυθρόνα, ἀπ' ὅπου σηκώνόταν καμμιὰ
εἰκοσαριά φορές τὴ νύχτα νιώθοντας τσακισμένο τὸ
κορμί.

ἴσαμε τίς ἐννέα δεχότανε κι ἀπόδραζε τὰ βραδυνὰ
τὰ τραῖνα. Τὸ περιθαλάσσιο τραῖνο τὸν ἀπασχολοῦσε
ἐξαιρετικά. Εἴταν ἕνα σωρὸ μανοῦδρες καὶ ξεψίματα
καταστάσεις ἀποστολῶν πού ἔπρεπε νὰ τίς ἐπιτηρεῖ μιὰ
μιὰ. Ὑστερα ὅταν ἐρχόταν τὸ ἑξπρές ἀπὸ τὸ Παρίσι
καὶ ξεδιδῶνανε τὰ βαγόνια του, δειπνοῦσε μόνος στὸ γρα-
φεῖό του, σὲ μιὰ γωνιά τοῦ τραπεζιοῦ, τρώγοντας ἕνα
κομμάτι κρὺο κρέας πού τὸ κατέδασε ἀπ' τὸ σπίτι του,
ἀνάμεσα σὲ δυὸ φέτες ψωμί. Τὸ τελευταῖο τραῖνο, ἕνα
ὀμνιμπους ἀπ' τὴ Ρουέννη, ἔμπαινε στὸ σταθμὸ, μεσά-
νυχτα καὶ μισή. Καὶ τὰ ἐρημωμένα πεζοδρόμια τοῦ

σταθμοῦ βυθίζόντανε σὲ μιὰ μεγάλη σιωπή. Λίγα μόνο φανάρια μένανε ἀναμένα, ὁ σταθμὸς ὅλος κοιμότανε μέσα στὸ τρεμουλιαστὸ μούχρωμα. Ἀπ' ὅλο τὸ προσωπικὸ μένανε μόνο δυὸ ἐπιστάτες καὶ τέσσερις πέντε ἐργάτες στὶς διαταγὲς τοῦ ὑποσταθμάρχῃ. Μὰ κι αὐτοὶ ροχαλίζανε μὲ σταυρωμένα χέρια πάνω στὰ σανίδια τοῦ φυλακίου, ἐνῶ ὁ Ρουμπῶ, ἀναγκασμένος νὰ τοὺς ξυπνᾷ γιὰ τὸ παραμικρό, ἔγερνε λίγο καὶ τὸν ἔπαιρνε ἔτσι στὰ πεταχτά. Ἀπὸ φόβο μήπως ἡ κούραση τὸν καταβάλλει, κατὰ τὰ ξημερώματα, ἔδωζε τὸ ξυπνητήρι του στὶς πέντε, ὥρα ποὺ ἔπρεπε νὰ εἶναι στὸ πόδι γιὰ νὰ ὑποδεχτεῖ τὸ πρῶτο τραῖνο ἀπ' τὸ Παρίσι.

Μὰ καμμιά φορά, τώρα τελευταία προπάντων, δὲν μπορούσε νὰ κοιμηθεῖ, γιὰτι εἶχε ἀϋπνία καὶ στριφογύριζε μέσα στὴν πολυθρόνα του. Τότες, ἔβγαине, ἔφερνε καμμιά βόλτα, καὶ πῆγαινε ἴσαμε τὸ πόστο τοῦ κλειδούχου ὅπου ἔπιανε λίγο τὴν κουδέντα.

Ὁ ἀτέλειωτος μαῦρος οὐρανὸς κ' ἡ βαθειὰ ἡρεμία τῆς νύχτας κατευνάζανε ἐπιτέλους τὸν πυρετὸ του.

Ὑστερα ἀπὸ ἕναν καυγά, μὲ τοὺς ἀλῆτες, τοῦ εἶχαν δώσει ἕνα περιστροφὸ, ποὺ τὸ εἶχε γεμάτο στὴν τσέπη του.

Καὶ πολλὰς φορὲς σουλάτσαρε ἔτσι ὡς τὰ ξημερώματα. Μόλις ἔδλεπε νὰ σαλεύει κάτι μες στὴ νύχτα στεκότανε κ' ὕστερα ξανάρχιζε πάλι τὸ δρόμο του γιὰτι δὲν εἶχε ἀνάγκη νὰ τραδῇξει. Ὑστερα ξαλάφρωνε λίγο ὅταν ὁ οὐρανὸς ἄσπριζε κ' ἔβγαζε μέσα ἀπ' τὴ σκιά τὸ μεγάλο χλωμὸ φάντασμα τοῦ σταθμοῦ. Τώρα ποὺ ἡ μέρα ξημέρωνε ἀπ' τίς τρεῖς, πῆγαινε κ' ἔπεφτε στὴν πολυθρόνα του καὶ κοιμότανε βαρειά ὡς τὴν ὥρα ποὺ τὸ ξυπνητήρι του θὰ τονε σήκωνε πάλι ἐλόρθο καὶ τρομαγμένο.

Κάθε δεκαπέντε μέρες, Πέμπτη καὶ Σάββατο, ἡ Σεβερίνη πῆγαινε κι ἀντάμωνε τὸν Ζάκ καὶ μιὰ νύχτα, καθὼς

τοῦ εἶχε μιλήσει γιὰ τὸ περίστροφο ποῦ εἶχε ὁ ἄντρας της, ἀνησυχήσανε κ' οἱ δύο τους.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς ποτὲς ὁ Ρουμπῶ δὲν πήγαινε ὡς τὴν ἀποθήκη.

Μὰ αὐτὸ δὲν ἔδινε λιγώτερο κίνδυνο στὸν περίπατό τους ποῦ λὲς κι αὖξανε ἀκόμα πιὸ πολὺ τὴ γοητεία του. Εἶχανε μιὰ θαυμάσια γωνίτσα. Εἶταν πίσω ἀπ' τὸ σπίτι τῶν Σοβανιά, ἓνα εἶδος δρομάκι, μέσα σὲ πελώριες στίβες πετροκάρβουνο, ποῦ σχηματίζανε τὸν ἐρημωμένο δρόμο μιᾶς παράξενης πολιτείας μὲ τετράγωνα παλάτια ἀπὸ μαῦρο μάρμαρο. Ἐκεῖ εἶταν ὅλως διόλου κρυμμένοι καὶ στὸ βάθος ὀρισκότανε μιὰ μικρὴ ἀποθήκη γιὰ ἐργαλεῖα καὶ μέσα κεῖ, ἄδαιοι σάκκοι ἀπλωμένοι ὁ ἓνας πάνω στὸν ἄλλον, σχηματίζουν ἓνα μαλακὸ καναπέ. Μὰ ἓνα Σάββατο, ὅταν μιὰ βροχὴ τοὺς ἀνάγκασε νὰ καταφύγουν ἐκεῖ μέσα, ἐκείνη θέλησε νὰ μείνει ὀρθία, ἀφίνοντάς του μόνο τὰ χεῖλη της σ' ἀτέλειωτα φιλιά. Αὐτὸ δὲν τὸ εἶχε γιὰ ντροπὴ. Τοῦδινε νὰ πίνει τὴν ἀνάσα της μονορούφι, ἔτσι ἀπὸ φιλιά.

Κι ὅταν ἐκεῖνος, ἀναμμένος ἀπ' αὐτὴν τὴν φλόγα, δοκίμαζε νὰ τῆς βάλει χέρι, αὐτὴ ἀντιστεκόταν, ἔκλαιγε κ' ἔλεγε κάθε φορὰ τὰ ἴδια πράματα. Γιατὶ ἤθελε νὰ τὴ λυπεῖ τόσο ; Τῆς φαινόταν τόσο τρυφερὸ ν' ἀγαπιοῦνται δίχως ὀλὴν ἐκείνη τὴ γεννητήσια βρώμα ! Μουρνταρεμένη ἀπὸ δεκάξη χρονῶν ἀκόμα, ἀπ' τὴ διαφθορὰ ἐκείνη τοῦ γέρου, ποῦ τὸ ματωμένο του φάσμα τῆς στοίχιωνε τὸ μυαλό, κακομεταχειρισμένη ὕστερα ἀπὸ τίς χτηνώδικες ὀρέξεις τοῦ ἄντρα της, εἶχε φυλάξει μιὰ παιδικὴ ἀθώτητα, μιὰ παρθενιά, ὀλὴν ἐκείνη τὴ γλυκειὰ ντροπὴ τοῦ ἀνήξαιρου πάθους.

Ἐκεῖνο ποῦ τὴ μάγευε, στὸ πρόσωπο τοῦ Ζὰν, εἶταν ἡ γλύκα του, ἡ ὑπακοή του νὰ μὴ ρίχνει τὰ χέρια του

ἀπάνω της, μόλις τᾶπιανε μὲς στὰ δικά της, τὰ τόσο ἀδύνατα χεράκια. Γιὰ πρώτη φορὰ ἀγαποῦσε δίχως νὰ παραδώσει τὸ κορμὶ της, γιατί αὐτὸ ἀκριδῶς θὰ χαλοῦσε τὸν ἔρωτά της, ἂν παραδινόταν εὐθὺς ἀμέσως καθὼς παραδόθηκε καὶ στοὺς δυὸ ἄλλους.

Ἡ ἀσυναίσθητη ἐπιθυμία της εἵτανε νὰ παρατείνει ὅσο τὸ δυνατό περισσότερο τὴν ἡδονὴ αὐτῇ, νὰ ξαναγίνει κορίτσι ὅπως πρὶν ἀπ' τ' ἀμάρτημά της, νᾶχει ἓνα φίλο ὅπως ἔχουν τὰ κορίτσια δεκαπέντε χρονῶ καὶ ποὺ τὸν φιλοῦν στὸ στόμα πίσω ἀπ' τὶς πόρτες. Ἐκεῖνος, ἔξω ἀπ' τὶς στιγμὲς τοῦ πυρετοῦ του, δὲν εἶταν καθόλου ἀπαιτητικός καὶ ἡδονικὰ περίμενε νὰ σιμῶσει ἡ στιγμή τῆς εὐτυχίας του. Ὅπως κ' ἐκεῖνη, λὲς καὶ ξαναγινόταν καὶ πάλι παιδί, κι ἄρχιζε τὸν ἔρωτα, ποὺ ὡς στὴ στιγμή ἐκεῖνη εἵτανε γι' αὐτὸν ἓνας τρόμος. Ἄν φαινόταν ὑποταχτικός, ὅταν αὐτὴ τὸν ἀπόσπρωχνε, τῷκανε γιατί ἓνας κρυφὸς φόδος εἵτανε στὸ βάθος τῆς τρυφερότητάς του. Ἐνιωθε πότε πότε κάποια ταραχὴ καὶ φοβότανε μήπως ἀνακάτῳνη τὴν ἐπιθυμία του μὲ τὴν παλιὰ ἐκεῖνη ἀνάγκη τοῦ φόνου.

Ἡ γυναῖκα αὐτὴ ποὺ εἶχε σκοτώσει εἶταν τὸ ὄνειρο νὰ ποῦμε τῆς σάρκας του. Κάθε μέρα καὶ πρὶν σίγουρη τὴν εἶχε τῇ γιατρείᾳ του, μιὰ καὶ ὥρες ὀλάκερες τὴν εἶχε ἀγκαλιασμένη καὶ τὸ στόμα του πάνω στὸ δικό της στόμα ἔπινε τὴν ψυχὴ της, δίχως νὰ ξυπνήσει μέσα του ἡ φριχτὴ ἐπιθυμία νὰ γίνει ὁ ἀφέντης σκοτώνοντάς την. Μὰ δὲν εἶταν ἀκόμα ἀρκετὰ τολμηρὸς καὶ τοῦ φαινόταν τόσο ὁμορφο νὰ περιμένει, ν' ἀφήσει στὸν ἔρωτά τους τὴ φροντίδα νὰ τοὺς ἐνώσει, ὅταν θάρχόταν ἡ στιγμή ἐκεῖνη ποὺ θὰ λιποθυμοῦσε ἡ θέληση τους σὰ θὰ βρισκόντανε ὁ ἓνας στ' ἄλλονοῦ τὴν ἀγκαλιά. Ἔτσι, τὰ γλυκὰ ραντεβοῦ ἀκολουθοῦσαν τὸ ἓνα τᾶλλο κι αὐτοὶ δὲν κουραζόντανε νὰ βρίσκονται μιὰ στιγμούλα, νὰ

περπατούν μαζί στο σκοτάδι, ανάμεσα στις στίβες το κάρβουνο που ακόμα πιότερο μαυρίζανε γύρω τους τη νύχτα.

Μιά νύχτα του Ίουλιου, για να φτάσει στη Χάβρη στην κανονική του ώρα, ο Ζάκ, έσπρωξε τη Λιζούλα så να είχε τεμπελιάσει κι αυτή από την πνιχτική ζέστη, από τη Ρουένη στη λαγκαδιά του Σηκουάνα. Στο ζερβί πλευρό του τον έδερνε μια πόρτα, που τη συνοδεύανε μεγάλες θαμπωτικές αστραπές. Και τότε τότε τον έπιανε ή άνησυχία γιατί καίνο το βράδυ θάρχότανε να τον εϋ-ρισκε ή Σεδερίνη. Φοβότανε μήπως ή πόρτα τηνε μπό-διζε να βγει. Γιαυτό μόλις κατώρθωσε να μπει στο σταθμό άνυπομονούσε και τάβαζε με τους επιβάτες που δέν ξεμπέρδευαν μίαν ώρα αρχήτερα, να του άδειά-σουν τα βαγόνια.

Ο Ρουμπώ βρισκόταν εκεί, καρφωμένος για όλη τη νύχτα.

— Διάβολε, είπε γελώντας, βιάζεστε πολύ να πάτε να κοιμηθήτε . . . , Ύπνον έλαφρό!

— Εϋχαριστώ!

Κι ο Ζάκ, αφού έσπρωξε πίσω το τραίνο, σφύριξε και πήγε στην αποθήκη. Η μεγάλη πόρτα είταν όρθά-νοιχτη, ή Λιζούλα χύθηκε κάτω από το κλειστό υπό-στεγο, ένα είδος γκλαρία με δυο γραμμές κίμια έβδο-μηνταριά μέτρα μάκρος, όπου μπορούσαν να χωρέσουν έξη μηχανές. Είτανε σκοτεινά. Τα τέσσερα γκαζοφάναρα μόλις φωτίζανε λίγο τις σκιές, όπου λές κ' έβλεπες ίσκιους που πηγαίνορχόντνε. Και μόνο, ώρες ώρες, μεγάλες αστραπές, φλογίζανε τη τζαμαρία της σκεπής και τα ψηλά παράθυρα δεξιά κι άριστερά. Ξεχώριζε κανείς τό-τες, σαν όπως όταν κορώνει πυρκαϊά, τα τρύπια ντου-δάρια, τις μαύρες σκαλωσιές, το κάρβουνο, όλη την πρόσ-

καιρη ἀθλιότητα τοῦ χτήριου αὐτοῦ ποῦ δὲν ἔφτανε πιά γιὰ τὴν ὑπηρεσία. Δυὸ μηχανὲς εἴταν κιόλας ἐκεῖ, ψυχρὲς καὶ κοιμισμένες.

Μάνι μάνι ὁ Πεκὲ ἄρχισε νὰ σδῆνει τὸ φοῦρνο. Λύχνιζε ἀπότομα καὶ κοιμῶντα ἀναμένο κάρβουνο φεύγαν ἀπ' τὴν πυροστιὰ καὶ πέφτανε χάμω:

— Πεινώ πάρα πολὺ, πάω νὰ τσιμπίσω κάτι, εἶπε, ἔρχεστε;

Ὁ Ζάκ δὲν ἀπάντησε. Μ' ὅλη τὴ βιάση του δὲν ἤθελε ν' ἀφήσει τὴ Λιζούλα, πρὶν σδῆσουν οἱ φωτιὲς κι ἀδειάσει τὸ καζάνι. Εἴτανε μιὰ τύψη τῆς συνείδησης του, μιὰ συνήθεια καλοῦ μηχανικοῦ καὶ δὲν τὴν ξεχνοῦσε ποτές του. Ὅταν εἶχε καιρὸ ἔφευγε μόνο ἀφοῦ πρῶτα ἔφερνε μιὰ βόλτα καὶ τὴνε σκούπιζε, ἀπαράλλαχτα ὅπως περιποιεῖται κανεὶς ἓνα ζῶο ποῦ τ' ἀγαπᾷ.

Τὸ νερὸ ἔτρεξε στὴ λάκκα, ζεστό, καυτὸ καὶ μονάχα εἶπε:

— Αἴντε, νὰ ξεμπερδεύουμε, νὰ ξεμπερδεύουμε!

Μιὰ δυνατὴ βροντὴ τοῦκοψε τὸ λόγο. Τὴ φορὰ αὐτὴ τὰ ψηλὰ παράθυρα ξεχωρίσανε πιά ὁλόκαθαρα, κάτω ἀπ' τὸ φλογισμένο οὐρανό, σὲ βαθμὸ ποῦ θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ μετρήσει τὰ σπασμένα τους τζάμια, ποῦ εἴταν καὶ τόσο πολλά. Στ' ἀριστερά, ἐκεῖ ποῦ εἴταν οἱ σκάρες γιὰ τὴν ἐπιδιόρθωση, ἓνα φύλλο τσίγκος ποῦ εἶχε μείνει ὀρθιο, βούτζε δυνατὰ κι ἀντιλάλησε σὰν καμπάνα.

Ὅλη ἡ παλιὰ σκαλωσιὰ ἔτριξε.

— Διάβολε! εἶπε μόνος ὁ θερμαστής.

Ὁ μηχανικὸς ἔκανε μιὰν ἀπελπιστικὴ χειρονομία. Πάει πιά, ἀφοῦ τώρα ὁλόκληρος κατακλυσμὸς ἔδερνε τὸ ὑπόστεγο. Ἡ ὁρμὴ τῆς μπόρας πῆγαινε νὰ σπάσει τὴ τζαμαρία τῆς σκεπῆς. Καὶ κεῖ πάνω θὰ εἴτανε σπασμένα τζάμια γιὰτὶ μπόλικο νερὸ ἔβρεχε τὴ Λιζούλα

“Ένας δαιμονισμένος άέρας έμπαινε άπ’ τήν άνοιχτή τήν πόρτα και θάλεγε κανείς πώς τό χτίριο αὐτό θά τό σάρωνε ή μόρα.

“Ο Πεκέ άποτελείωσε τά χάδια τής μηχανής.

— Φτάνει, αύριο θά δοϋμε τί μάς γίνεται... Δέν είναι άνάγκη νά τή συγυρίσουμε πιότερο...

Και ξαναεΐπε τή σκέψη του.

— Φχ!... Βρέχει τόσο πού δέν μπορεί κανείς νά πάει νά πλαγιασει στο στρώμα του.

“Η καντίνα βρισκόταν εκεί κοντά, δίπλα στην “Αποθήκη, ένώ ή “Εταιρεία είχε νοικιάσει ένν σπίτι στην δόδ Φρανσουά Μαζελίν, όπου εΐταν κρεβάτια για τούς μηχανικούς και τούς θερμαστές πού περνούσανε τή νύχτα τους στη Χάβρη. Μ’ έναν τέτοιο κατακλυσμό, ως πού νά πήγαιναν εκεί, θά γινόντανε μούσκεμα.

“Ο Ζάκ πήρε τήν άπόφαση νά πάει μαζί μέ τόν Πεκέ πού είχε πάρει κιόλας τό καλαθάκι του προϋττάμενου του, για νά τόν άπαλλάξει άπ’ τόν κόπο. “Ηξαιρε πώς τό κλάθι είχε άκόμη δυό φέτες κρύο δαμαλάκι, φωμί και μιá μπουκάλα σχεδόν γεμάτη. Κι αὐτό εΐταν όλη ή αίτία τής πείνας του. “Η βροχή διπλασιάστηκε, άλλη μιá βροντή έσεισε τό ύπόστεγο. “Όταν οι δυό άντρες φύγανε, άριστερά, άπ’ τήν πορτίτσα πού έδλεπε στην καντίνα, ή Λιζούλα εΐταν κιόλας κρύα. “Αποκοιμήθηκε έγκαταλειμένη στο σκοτάδι, πού τό φωτίζανε, πότε πότε, άπότομες άστραπές και μέσα στη χοντρή βροχή πού μούσκευε τούς γόφους της. Κοντά της, μιá βρύση πού δέν τήν είχαν καλοκλείσει έτρεχε ποτάμι και τά νερά της περνώντας κάτω άπ’ τά πόδια της μηχανής τρέχανε στη λάκκα. Μά πριν νά μπουνε στην καντίνα ό Ζάκ θέλησε νά νιφτεΐ.

Εΐταν εκεί πάντα ένα κανάτι ζεστό νερό και λεκά-

νες. Ἐδγαλε ἓνα σαπούνι ἀπ' τὸ καλάθι του. Σαπού-
νισε τὰ χέρια του καὶ τὸ μούτρο του ποὺ εἴτανε μαυρὰ
ἀπ' τὸ ταξίδι καὶ καθὼς εἶχε τὴν πρόνοια, ποὺ τὴ συνι-
στοῦνε σταῦς μηχανικούς, νὰ παίρνουν πάντα μὲξὶ τους
μιὰν ἀλλαξιά, ἄλλαξε πατόκορφα, πράμα ποὺ ἔκανε
βέβαια κι ἀπὸ κοκετταρία κάθε βράδι ποὺ πήγαινε στὸ
ραντεβοῦ του, στὴ Χάδρη. Ὁ Πεκὲ περίμενε κιόλας
στὴν καντίνα καὶ δὲν εἶχε πλύνει παρὰ μόνο τὴν ἀκρί-
τσα τῆς μύτης καὶ τὰ δάχτυλά του. Ἡ καντίνα αὐτὴ
εἴταν ἀπλούστατα μιὰ γυμνὴ σάλλα, σουδαντισμένη κί-
τρινη, ὅπου ὑπῆρχε ἓνα φουρνέλο γιὰ νὰ ζεσταίνουν τὰ
φαγιά κ' ἓνα τραπέζι καρφωμένο χάμω, σκεπαστὸ μ' ἓνα
φύλλο τσίγκο ἀντὶς γιὰ τραπεζομάντηλο καὶ δυὸ κανα-
πέδες ἀποτελείωναν τὴν ἐπίπλωση. Οἱ ἄντρες φέρνανε
τὸ φαῖ τους καὶ τρώγανε στὸ χαρτί μὲ τὸ σουγιά τους.
Ἐνα μεγάλο παράθυρο φώτιζε ὅλο τὸ διαμέρισμα!

— Κοίτα, παλιοβροχή, ξεφώνησε ὁ Ζάκ, στέκοντας
στὸ παράθυρο.

Ὁ Πεκὲ εἶχε καθήκει σ' ἓνα μπάγκο μπρὸς στὸ τρα-
πέζι.

— Δὲ θὰ φᾶτε λοιπόν;

— Ὅχι φίλε μου, ἀποτελειώστε τὸ ψωμί μου καὶ τὸ
κρέας μου, ἂν τὸ τραβάει ἡ ὄρεξή σας... Δὲν πεινώ.

Ὁ ἄλλος, δίχως νὰ τὸν παρακαλέσουν περισσότερο,
ρίχτηκε στὸ κρέας κι ἀποτελείωσε τὸ κρασί.

Συχνὰ εἶχε τέτοια δῶρα, γιατί ὁ προϋσιτάμενός του
δὲν εἴτανε φαγάς καὶ τὸν ἀγαποῦσε ἀκόμα πιὸ πολὺ μὲ
τὴ σκυλίσια ἀφοσίωσή του γιὰ ὅλα τὰ ψύχουλα ποὺ
μάζεψε ἔτσι ἀπὸ πίσω του. Μὲ γεμάτο στόμα, εἶπεν
ὕστερα ἀπὸ μιὰ σιωπὴ:

— Τί διαβολο μπορεῖ νὰ μᾶς κάνει ἡ βροχή, μιὰ
καὶ εἴμαστε σπιτωμένοι; Ἀλήθεια, ἂν ἐξακολουθήσει

ἐγὼ θὰ σᾶς ἀφήσω. Θὰ πάω δίπλα. Ἄρχισε νὰ γελά γιατί δὲν κρυβότανε. Θὰ τοῦ εἶχε ἐμπιστευθεῖ τίς σχέσεις του μὲ τὴ Φιλομένη Σοβανιά γιὰ νὰ μὴν ξαφνιάζεται βλέποντάς τον νὰ κοιμᾶται τόσο συχνὰ ἔξω, τίς νύχτες δηλαδή πού πήγαινε καὶ τὴν εὑρισκε.

Καθὼς τὸ δωμάτιο τῆς, στὸ σπίτι τοῦ ἀδερφοῦ τῆς, εἶταν ἰσόγειο, κοντὰ στὴν κουζίνα, δὲν εἶχε παρὰ νὰ χτυπήσει τὰ παντζούρια. Ἐκείνη ἀνοίγε κι αὐτὸς διασκέλιζε τὸ παράθυρο. Ἀπ' ἐκεῖ, λέν οἱ κακὲς γλῶσσες, ἔχουν πηδῆξει ὅλοι οἱ ἐργατὲς τοῦ σταθμοῦ. Μὰ τώρα εἶχε μόνο τὸ θερμαστή, πού τῆς ἔφτανε, ὡς φαίνεται.

— Στοῦ διαβόλου τὴ μάνα! ἔδρισε ὑπόκωφα ὁ Ζάκ, βλέποντας πὼς ξανάρχιζε ὁ κατακλυσμός, ἀφοῦ πρῶτα εἶχε κωπάσει λίγο.

Ὁ Πεκέ, πού κρατοῦσε στὴ μύτη τοῦ σουγιά του τὴν τελευταία μπουκιά τὸ κρέας, γέλασε πάλι μὲ τ' ἀνοιχτόκαρδο γέλιο του.

— Δέ μοῦ λέτε, εἶχατε τὸ λοιπὸν δουλειὰ ἀπόψε, ἔ; Ἐμᾶς τοὺς δυὸ δὲν μπορεῖ νὰ μᾶς κατηγορήσει κανεὶς πὼς χαλοῦμε τὰ στρωμάτσα, ἐκεῖ χάμω, στὴν ὁδὸ Φρανσουὰ Μαζελίν.

Ὁ Ζάκ ἄφησε ἀπότομα τὸ παράθυρο :

— Γιατί αὐτό ;

— Διάβολε, νά, πού καὶ σεῖς τώρα, σὰν κ' ἐμένα, ἀπὸ τὴν ἀνοιξή καὶ ὦ, γυρνᾶτε κατὰ τίς δυὸ τρεῖς ἀπ' τὰ μεσάνυχτα.

Θὰ μυρρίστηκε τίποτα, ἴσως νὰ τοὺς εἶχε τσακώσει σὲ καμμιὰ τους συνέντευξη. Σὲ κάθε κοιτώνᾳ τὰ κρεββάτια εἶτανε δυὸ δυό. Τὸ κρεβδάτι τοῦ θερμαστή πλάϊ στὸ κρεβδάτι τοῦ μηχανικοῦ, γιατί θέλανε νὰ τοὺς συνδέσουν ὅσο τὸ δυνατό περισσότερο τὴ ζωὴ τῶν δυὸ ἀντρῶν πού εἶταν προωρισμένοι νὰ συνεννοοῦνται πάντα

για τή δουλειά τους. Κ' ἔτσι δὲν εἶναι νὰ ξαφνιαῖται κανεὶς τὸ πῶς αὐτὸς παρατήρησε τὴν ἄτακτη διαγωγὴ τοῦ προΐσταμένου του, ποὺ εἶταν τόσο νοικοκυρεμένος ἴσαμε τότες.

— Ἐχω πονοκέφαλο, εἶπε ἔτσι στὴν τύχη ὁ μηχανικός. Μοῦ κάνει καλὸ νὰ περπατῶ τὴ νύχτα.

Μὰ ὁ θερμαστής κιόλας διαμαρτυρότανε.

— Ξαίρετε, εἰστε λεύτερος νὰ κάνετε τὸ γούστο σας... χωρατὰ τὸ εἶπα... Μάλιστα κι ἂν ἔχετε στενοχώριες καμμιά μέρα μὴ φοβηθῆτε νὰ μοῦ τὸ πεῖτε... Ἐγὼ εἶμαι δὴ γι' αὐτὲς τίς δουλειές καὶ γιὰ ὅ,τι ἄλλο ἀγαπᾶτε...

Δίχως νὰ ἐξηγηθεῖ καθαρώτερα, εἶχε τὴν τόλμη νὰ τοῦ σφίξει τὸ χέρι, τόσο γερὰ, ποὺ πῆγε νὰ τοῦ τὸ τσακίσει μ' ὅλη τὴν ἀφροσύνη του.

Ἵστερα, τσαλάκωσε κ' ἔρριξε τὸ λιγδιασμένο χαρτί, ὅπου εἶταν τυλιγμένο τὸ κρέας, ξανάδαλε τὸ ἄδειο μπουκάλι στὸ καλάθι, σὰν ταχτικὸς ὑπηρέτης, συνηθισμένος στὴ σκούπα καὶ στὸ σφουγγαρόπανο. Καὶ καθὼς ἡ βροχὴ ἐπέμενε ἂν κ' οἱ βροντὲς εἶχανε πάψει:

— Τὸ λοιπόν, ἐγὼ τὸ στρίδω, σὰς ἀφήνω στὶς δουλειές σας.

— ὦ! εἶπε ὁ Ζάν, ἀφοῦ ἐξακολουθεῖ, πάω κ' ἐγὼ νὰ πλαγιάσω στὸ στρατιωτικὸ κρεβάτι. Δίπλα στὴν ἀποθήκη εἶτανε μιὰ σάλλα μὲ στρώματα σκεπασμένα μ' ἕνα λινὸ πανί, ὅπου οἱ ὑπάλληλοι πηγαίναν καὶ πλαγιάζανε ντυμένοι, ὅταν δὲν εἶχανε παρὰ δυὸ τρεῖς ὥρες μονάχα νὰ μείνουνε στὴ Χάδρη. Πραγματικά, μόλις εἶδε νὰ χάνεται ὁ θερμαστής μέσα στὴ βροχὴ, τραδώντας κατὰ τὸ σπῆτι τῶν Σοδανιά, ἀποφάσισε κι ὁ ἴδιος καὶ τράδηξε κατὰ τὸ φυλάκιο. Μὰ δὲν ξαπλώθηκε, στάθηκε μόνο στὸ κατώφλι τῆς πόρτας ποὺ εἶταν ὀρθάνοιχτη, γιὰτὶ τὸν ἐπνιγε ἡ ξέ-

στη. Στὸ βάθος, ἓνας μηχανικός, ἀνάσκελα ξαπλωμένος, ροχάλιζε μ' ἀνοιχτὸ στόμα.

Περάσαν ἀκόμα κάμποσα λεπτὰ κι ὁ Ζᾶκ δὲν μπορούσε νὰ τὸ πάρει ἀπόφαση καὶ νὰ κάνει ὑπομονή. Στὸ θυμὸ του πάνω, ἐνάντια στὴν ἡλίθια βροχή, μεγάλωνε ἡ τρελλή του ἐπιθυμία νὰ πάει στὸ ραντεβού, νὰ χαρεῖ τουλάχιστον ἔτσι, μιὰ καὶ δὲ θᾶδρಿಸκε τῇ Σεδερίνῃ.

Ἐνίωσε μιὰν ὀρμὴ ποὺ ἔσπρωχνε ὀλόκληρο τὸ κορμὶ του. Τέλος βγήκε μὲς στὴ βροχή καὶ πῆγε στὴ γωνί-
τσα ποὺ προτιμοῦσαν ἀκολουθώντας τὸ μαῦρο μονο-
πατι ποὺ σχηματίζανε τὰ καρβουνα. Καὶ καθὼς οἱ κόμ-
ποι τὸ βροχόνερο τοῦ δέρνανε τὸ πρόσωπο καὶ τὸν στρα-
βώνανε, τράδηξε ἴσαμε τὴν ἀποθήκη ποὺ βάζανε τὰ
ἐργαλεῖα καὶ ὅπου μιὰ φορὰ ὡς τώρα στεγαστήκανε
μαζί. Τοῦ φαινόταν πῶς ἐκεῖ θὰ εἶταν λιγώτερο μόνος.

Ὁ Ζᾶκ προχωροῦσε μὲς στὸ σκοτάδι, ὅταν δυὸ μπρά-
τσα ἀνάλαφρα χυθῆκανε πάνω του καὶ δυὸ ζεστὰ χεῖλη
ἔμειναν πάνω στὰ δικά του. Ἡ Σεδερίνῃ εἶταν ἐκεῖ.

— Θεέ μου! εἴχατε ἔρθει.

— Ναί, εἶδα πῶς πλησίαζε ἡ μπόρα, κ' ἔτρεξα ἐδῶ
πρὶν πιάσει ἡ βροχή.... Πόσο ἀργήσατε! Ἀναστέ-
ναξε κ' ἡ φωνὴ τῆς ἔτρεψε.

Ποτές του δὲν τὴν ἐνίωσε τόσο ξεχασμένη στὴν ἀγκα-
λιά του. Γλύστρησε καὶ βρέθηκε ξαπλωμένη στοὺς σάκ-
κους, στὸ μαλακὸ ἐκείνο μιντέρι ποὺ ἔπιανε ὅλη τὴ
γωνιά. Κι αὐτός, πεσμένος δίπλα τῆς, δίχως νὰ ξεσμί-
ξουν τὰ μπράτσα τους, ἐνίωθε τὴς γάμπες τῆς μὲς στὰ
σκέλια του. Δὲν μπορούσαν νὰ κοιταχτοῦν, οἱ ἀνάσες
τους τοὺς ἔλουζαν τὸ κορμὶ σὰν ἀνατριχίλες καὶ δὲν
εἶχανε πιά συναίσθηση τοῦ τί γινότανε γύρω τους. Μὰ,
μὲς στὸ φλογερὸ φιλί, τὸ «ἐσύ» ἀνέδθηκε στὰ χεῖλη τους
σὰν τὸ σμιγμένο αἷμα τῆς καρδιάς τους.

— Μὲ περίμενες

— ὦ ! σὲ περίμενα, σὲ περίμενα . . . Καὶ μάνι μάνι, ἀπ' τὴν πρώτη στιγμή, σχεδὸν δίχως λόγια, ἐκείνη μόνη τῆς τὸν τράδηξε μ' ἕνα τίναγμα καὶ τὸν ἀνάγκασε νὰ τὴν πάρει. Μῆτε κ' ἡ ἴδια τὸ εἶχε προβλέψει. Τῇ στιγμή πού ἐρχόταν αὐτὸς θαρραῶσε πῶς δὲ θὰ τὸν ἔδλεπε πιά ἐκεῖνο τὸ βράδυ.

Καὶ τὴν ἀποπῆρε ἡ χαρὰ ἡ ἀνέλπιστη σὰν τονε ὀρῆκε στὴν ἀγκαλιά τῆς κ' ἐνίωσε τὴν ἀπότομη καὶ ἐπιταχτικὴ ἀνάγκη νὰ τοῦ παραδοθεῖ δίχως νὰ τὸ λογαριάσει, δίχως νὰ τὸ συλλογιστεῖ. Αὐτὸ γινότανε γιατί ἔτσι ἔπρεπε νὰ γίνεи. Ἡ βροχὴ διπλασιαζότανε στὴ σκεπὴ τῆς ἀποθήκης. Τὸ τελευταῖο τραῖνο ἀπ' τὸ Παρίσι πού ἔμπαινε στὸ σταθμὸ πέρασε μὲ θροντὲς καὶ μὲ σφυρίγματα τραντάζοντας τὸ ἔδαφος.

Ὅταν ὁ Ζᾶκ ἀνασηκώθηκε ἄκουσε ξαφνιασμένος τὴ βουὴ τῆς θροντῆς. Ποῦ εἶτανε λοιπόν ; Καὶ καθὼς εὔρισκε χάμω, κάτω ἀπ' τὴ χούφτα του, τὸ μανίκι ἐνὸς σφυριοῦ, πού τὸ εἶχε νιώσει καθίζοντας, γέμισε ὅλος χαρὰ.

Λοιπὸν τελείωσε ; Εἶχε ἀπολάβει τὴ Σεθερίνη καὶ δὲν πῆρε τὸ σφυρὶ νὰ τῆς τσακίσει τὸ κεφάλι. Εἶτανε δική του, δίχως πόλεμο, δίχως ἐκείνη τὴν ψυχόρμητη ἐπιθυμία νὰ τὴν ξαπλώσει ἀνάσκελα νεκρή, σὰ μιὰ λεία πού τὴν ἀρπάξει κανεὶς ἀπ' τοὺς ἄλλους. Δὲν ἐνιωθε πιά τὴ δόξα νὰ ἐκδικήσει πολὺ παλιὰς ἀδικίας, πού δὲ θυμότανε καλὰ καλὰ πότε τοῦ τίς εἶχαν κάνει. Δὲν εἶχε πιά τὸ μίσος ἐκεῖνο, τὸ μαζεμένο ἀπ' ἀρσενικὸ σ' ἀρσενικὸ, ἀπ' τὴν πρώτη ἀπάτη μέσα στὰ σπῆλαια. Ὅχι, ἡ ἀπόκτηση αὐτὴν τῆς τονε γήτεψε, τονε γιάτρεψε, γιατί τὴν ἔδλεπε ἀλλιώτικα, ἄγρια μὲς στὴν ἀδυναμία τῆς πασαλειμένη αἵμα ἀνθρώπινο, σὰ νὰ φοροῦσε κανένα θώρακα φρίκης. Τὸν ξεπερνοῦσε, γιατί αὐτὸς δὲν εἶχε τολμήσει μὲ Καὶ

μιὰ τρυφερή εὐγνωμοσύνη, μὲ μιὰν ἐπιθυμία νὰ λυώσει καὶ ν' ἀνακατευτεῖ μὲς στὸ δικό της τὸ εἶναι, τὴν πῆρε στὰ χέρια του.

Κ' ἡ Σεβερὶν ἄφηγε καὶ αὐτὴ τὸν ἑαυτὸ της, εὐτυχισμένη κ' ἐλεύθερη πιά, ἀπὸ μιὰ πάλη ποὺ δὲν καταλάβαινε γιατί τὴν ἔκανε. Μὰ γιατί λοιπὸν τοῦ ἀρνιότανε τόσο καιρό;

Τοῦ εἶχε ὑποσχεθεῖ, ἔπρεπε νὰ τοῦ δοθεῖ, ἀφοῦ μόνο εὐχαρίστηση καὶ γλύκα θάβιωθε. Τώρα καταλάβαινε καλὰ πὼς πάντα τὴν εἶχε αὐτὴν τὴν ἐπιθυμία, ἀκόμα καὶ τότες ποὺ τῆς φαινόταν τόσο γλυκὸ τὸ νὰ περιμένει.

Ἡ καρδιά της καὶ τὸ κορμὶ της ζούσανε μόνο γιὰ τὴν ἀνάγκη τοῦ ἔρωτα, τοῦ ἀπόλυτου, τοῦ ἀδιάκοπου καὶ ὅλα ἐκεῖνα τὰ γεγονότα ποὺ ἀσυνείδητα τῆς ῥίχνανε μέσα σ' ἐκείνην τὴ συχαμάρα εἶτανε γι' αὐτὴν μιὰ φριχτὴ ἀπονιά. Ὡς τὴ μέρα ἐκείνη ἡ ζωὴ τὴν εἶχε ξεγελάσει, τὴν εἶχε ῥίξει μὲς στὸ βόρβορο καὶ μὲς στὸ αἷμα μὲ τέτοια ὁρμὴ ποὺ τὰ ὅμορφα γαλάζια μάτια της ἔμεναν ἀθῶα, ὀρθάνοιχτα, τραμαγμένα, κάτω ἀπ' τὴν τραγικὴ κάσκα, τὰ μαῦρα της μαλλιά.

Καὶ παρ' ὅλα αὐτά, ἔμενε παρθένα. Γιὰ πρώτη φορὰ ἄφηγε τὸ κορμὶ της σ' αὐτὸ τ' ἀγόρι ποὺ τὸ λάτρευε, μὲ τὴν ἐπιθυμία νὰ χαθεῖ μὲς στὸ εἶναι του καὶ νὰ γίνεῖ σκλάβος του. Εἶτανε δική του, μποροῦσε νὰ τὴν κάνει ὅ,τι ἤθελε, σύμφωνα μὲ τὸ γούστο του.

— Ὡ! ἀγάπη μου, πάρε με, κράτησέ με, θέλω μονάχα ἐκεῖνο ποὺ θέλεις ἐσύ.

— Ὁχι, ὄχι ἀγαπητὴ μου, ἐσύ εἶσαι ἡ ἀφέντισα, ἐγὼ εἶμαι δῶ μονάχα γιὰ νὰ σ' ἀγαπῶ καὶ νὰ σὲ ὑπακούω.

Πέρασαν ὥρες ἀλάκερες. Ἀπὸ πολὺ εἶχε σταματήσει ἡ βροχὴ καὶ μιὰ μεγάλη σιωπὴ βασιλεψε μόνο στὸ σταθμὸ

πού τὴν τάραζε μονάχα μιὰ ἀπόμακρη φωνὴ ἀκατανόητη, πού ἐρχόταν ἀπ' τὸ μέρος τῆς θάλασσας.

Εἶταν ἀκόμα ὁ ἓνας στὴν ἀγκαλιὰ τοῦ ἄλλου, ὅταν μιὰ ἐκπυρσοκρότηση τοὺς ἔκαμε νὰ σηκωθοῦν δλόρθαι καὶ νὰ τρέμουνε.

Γκυκοχάραζε, ἓνας χλωμὸς ἄσπρος λεκὲς εἶτανε στὸν οὐρανὸ πάνω ἀπ' τὶς ἐκβολὰς τοῦ Σηκουάνα. Τί νάταν ἄραγε αὐτὴ ἡ πιστολιά; λές ἡ ἀπροσεξία τους, ἡ τρέλλα πού κάμανε νὰ μείνουν ἔτσι ἄργά, νὰ τοὺς κυνηγοῦσε ὁ σύζυγος μὲ πιστολιές;

— Μὴ βγαίνεις ! Περίμενε, πάω νὰ δῶ.

Ὁ Ζάκ μὲ προσοχὴ προχώρησε ἴσαμε τὴν πόρτα. Καὶ κεῖ, μὲς στὸ πηχτὸ σκοτάδι, ἄκουσε ἀνθρώπους πού τρέχανε. Γνώρισε τὴ φωνὴ τοῦ Ρουμπῶ πού ἔστελνε, τοὺς φύλακες, φωνάζοντας πὼς οἱ ἀλλήτες εἶταν τρεῖς πὼς τοὺς εἶδε καθαρά πού κλέδανε κάρβουνο.

Ἐδῶ καὶ κάμποσες βδομάδες προπάντων δὲν περνοῦσε νύχτα πού νὰ μὴν εἶχε τέτοιους δραματισμοὺς καὶ νὰ μὴν κυνηγοῦσε φανταστικούς κλέφτες.

Τούτη τὴ φορά, πού τὸν εἶχε κυριέψει ἓνας ξαφνικὸς τρόμος, τράβηξε ἔτσι στὴν τύχη μὲς στὰ σκοτεινά.

— Γρήγορα ! γρήγορα ! μὴν καθόμαστε ἔτσι, μούρμούρισε ὁ νέος. Θάρθοῦν νὰ δοῦν καὶ στὴν Ἀποθήκη . . , Φεύγα !

Ἐπετάχτηκαν καὶ ξαναγκαλιάστηκαν πάλι, πνιγοντας ὁ ἓνας τὸν ἄλλο στὴν ἀγκαλιὰ τους μὲ τὰ στόματα κολλητά. Ὑστερα, ἡ Σεδερίνη, ἀνάλαφρη, ξεγλύσטרησε καὶ ἔφυγε ἀπὸ τὴν ἀποθήκη. Τὴν προστάτευε τὸ μεγάλο ντουδάρι ἐνῶ αὐτὸς, σιγὰ σιγὰ, κρυδότεανε μὲς στὰ κάρβουνα. Καὶ εἶταν καιρὸς μὰ τὴν ἀλήθεια, γιὰτὶ στὸ ἀναμεταξὺ ὁ Ρουμπῶ ἐπέμενε νὰ πᾶνε νὰ δοῦν καὶ στὴν ἀποθήκη. Ὅρκιζόταν πὼς ἐκεῖ θὰ εἶταν οἱ ἀλλήτες. Τὰ

φαναράκια που κρατούσαν οι φύλακες χοροπητούσανε σχεδόν κατάχαμα. Τσακωθήκανε, και τέλος έλλοι τους πήρανε πάλι το δρόμο για το σταθμό, θυμωμένοι απ' το άνωφελο αυτό κυνήγι.

Και καθώς ο Ζάκ, ήσυχος πιά, έπαιρνε την απόφαση να πάει να κοιμηθεί στην όδο Φρανσουά Μαζελίν, ξαφνιαστήκε πέφτοντας σχεδόν απάνω στον Πεκέ, που έδενε τα παντελόνια του, βρίζοντας και βλαστημώντας σιγανά·

— Τι τρέχει, φίλε μου ;

— "Αχ ! Θεέ μου ! 'Αφήστε με ! Αυτοί οι βλάκες ξυπνήσανε τους Σοδανιά. Μ' άκουσε με την αδερφή του, κατέδωκε με τα πουκάμισα, κ' εγώ βιάστηκα να πηδήξω απ' το παράθυρο. . . Νά ! 'Ακούστε λιγάκι.

Φωνές κι αναφυλλητά γυναίκας που τρώει ξύλο, άκουγόντανε, ενώ μια χοντροφωνή αντρίκια ξεφώνιζε βρισιές.

— "Ε ; Αυτό εΐταν. Θα φάει πάλι της χρονιάς της. "Ας είναι και τριάντα δυο χρονώ, της τραδάει καμτσι-κές σά να εΐταν κοριτσάκι, όσες φορές την τσακώνει . . . "Α ! τόσο το χειρότερο, δεν ανακατεύομαι εγώ, άδερφός της είναι.

— Μά, εΐπε ο Ζάκ, θαρρούσα πώς σάς ανεχόταν εσάς και πώς θύμωνε μονάχα όταν την εύρισκε με άλλον. . .

— "Ω ! ποιός ξαΐρει. Καμμιά φορά καμώνεται πώς δέ με βλέπει. "Υστερα, άκούτε ; καμμιά φορά πάλι τις βρέχει. . . Αυτό δέν τόν έμποδίζει ν' αγαπά την αδερφή του. "Αδερφή του είναι. Θα προτιμούσε να τ' άφηγε όλα παρά να χωριστεί απ' αυτήν. "Αλλά θέλει και καλή διαγωγή. . . "Ω ! διάβολε, θαρρώ πώς τις γεύτηκε για καλή σήμερα.

Τά ξεφωνητά σωπαίνανε μέσα σε βαθειά παραπονιάρικα αναστενάγματα. Δέκα λεπτά πιό ύστερα κοιμόντανε

βαθειά κ' οί δυό τους, ὁ ἕνας πλάι στὸν ἄλλο, στὸ δάθος τοῦ μικροῦ κοιτώνα μὲ τὸν κίτρινο σουδά ποῦ εἶχε μόνο τέσσερα κρεββάτια, τέσσερις καρέκλες, ἕνα τραπέζι καὶ μιὰ μονάχα τενεκεδένια λεκάνη.

Ἀπὸ τότες, κάθε νύχτα ποῦ εἶχανε συνέντευξη, ὁ Ζάκ καὶ ἡ Σεβερίνη ρουφούσανε τίς μεγάλες γλύκες τῆς ἀγάπης τους. Δὲν εἶχανε πάντα τριγύρω τους τὴν προστασία ἐκεῖνη τῆς μπόρας. Οὐρανοὶ ξάστεροι, λαμπερὰ φεγγάρια, τοὺς γινόνταν ἐμπόδιο. Μὰ σὲ τέτοιες συνεντεύξεις περπατούσανε μὲς στὴ σκιά, ζητούσανε τίς σκοτεινὲς γωνιὲς ὅπου εἶταν τόσο ὁμορφο νὰ σφιγγονται ὁ ἕνας στ' ἄλλονοῦ τὴν ἀγκαλιά. Κ' ἔτσι, κατὰ τὸν Αὐγουστο καὶ τὸν Σεπτέβρη μῆνα, περάσανε μέρες ὑπέροχες, γεμάτες τέτοια γλύκα ποῦ θὰ ξημερωνόνταν ὡς ποῦ νὰ βγεῖ ὁ ἥλιος, ἀποκαμωμένοι, ἀν τὸ ξύπνημα τοῦ σταθμοῦ καὶ τ' ἀπόμακρα σφυρίγματα τῶν μηχανῶν δὲν ἐρχόντανε νὰ τοὺς χωρίσουν. Κ' οἱ πρῶτες ἀκόμα ψυχρίτσες τοῦ Ὀχτώβρη δὲν τοὺς δυσареστήσανε καὶ πολὺ. Ἐρχόταν καλύτερα ντυμένη, σκεπασμένη μ' ἕνα μεγάλο μαντώ, ποῦ μέσα σ' αὐτὸ χωνότανε κι ὁ ἴδιος ὡς στὴ μέση. Ὑστερα κλεινότανε στὸ βάθος τῆς ἀποθήκης ποῦ ἐκεῖνος εἶχε βρεῖ τρόπο νὰ τὴν κλείνει ἀπὸ μέσα μὲ μιὰ σιδερένια ἀμπάρα. Ἐκεῖ, εἶτανε σὰ στὸ σπῆτι τους. Ὁ βοριάς τοῦ Νοέβρη κι ὁ σίφουνας μπορούσαν νὰ ξεριζώνουν τὰ κεραμίδια δίχως κὰν νὰ τοὺς ἀγγιξουνε τὸ σῆρκο. Ὡστόσο, αὐτός, ἀπὸ τὸ πρῶτο ἀκόμη βράδυ, εἶχε μιὰν ἐπιθυμία, νὰ τὴν ἀπολαύσει σπῆτι τῆς, στὸ στενὸ ἐκεῖνο δωμάτιο, ὅπου τοῦ φαινότανε σὰν ἀλλιώτικη, μὲ τὸ ἥμερο χαμόγελο τῆς τίμιας νοικοκυρᾶς. Μὰ πάντα τοῦ τ' ἀρνιότανε, ὅχι τόσο γιατί φοβότανε μὴν τοὺς τσακώσουν στὸ διάδρομο, ὅσο ἀπὸ τύψη συνειδήσεως, μιᾶς τελευταίας ἀρετῆς, γιὰ τὸ συζυγικὸ κρεβδάτι.

Μιά, μιὰ Δευτέρα, μέρα μεσημέρι, καθὼς εἶταν καλεσμένος νὰ φάει ἐκεῖ κι ὁ σύζυγος ἀργοποροῦσε, γιατί τὸν κρατοῦσε ὁ σταθμάρχης, αὐτὸς χωράτεψε, τὴ σήκωσε καὶ τὴν πῆγε στὸ κρεβάτι, μ' ἓνα τέτοιο τρελλὸ θράσος, ποὺ γελοῦσανε κ' οἱ δύο τους, σὲ βαθμὸ ποὺ ξεχάστηκαν ἐκεῖ. Ἀπὸ τότες δὲν ἀρνήθηκε πιά, ἀνέδαινε καὶ τὴν εὑρίσκε ὕστερα ἀπ' τὰ μεσάνυχτα, τὶς Πέμτες καὶ τὰ Σάββατα. Αὐτὸ εἶτνε φοδερὰ ἐπικίνδuno. Δὲν τολμοῦσανε νὰ κουνηθοῦν γιὰ τοὺς γειτόνους καὶ δοκίμαζαν μιὰ διπλὴ τρυφερότητα καὶ μιὰ καινούργια γλύκα. Συχνά, ἀπὸ ἰδιοτροπία νὰ τρέξουν ἔξω τὴ νύχτα, ἓνα εἶδος ἀνάγκη, νὰ ξεφύγουν σὰ ζῶα ποὺ δραπετεύουν, τοὺς ξανάδγαζε σιὸ δρόμο, μέσα στὴ μαύρη μοναξιά τῆς παγωμένης νύχτας. Δεκέδρη μῆνα, μὲ μιὰ φοδερὴ παγωνιά, ἀγαπηθῆκαν ἐκεῖ, κάπου.

Τέσσερις μῆνες τώρα, ποὺ μ' αὐτὸν τὸν τρόπο ζούσανε, ὁ Ζάκ κ' ἡ Σεδερίνη, κι ὅλο αὔξαινε τὸ πάθος τους. Εἶταν πραγματικὰ καινούργιοι κ' οἱ δύο τους. Εἶτανε σὰν παιδιὰ, ποὺ ἡ ἀθώα τους καρδιά, ξαφνισμένη στὸν πρῶτο ἔρωτα, μπεγύεται ἀπ' τὰ πιὸ μικρὰ χάδια. Μέσα τους ξακολουθοῦσε ὁ πόλεμος γιὰ τὴν ὑποχωρητικότητα, ποῖος νὰ θυσιαστεῖ πιότερο. Ἐκεῖνος δὲν ἀμφέβαλλε πιά πὼς βρῆκε τὴ γιατρεὶά τοῦ γεννησιμιοῦ του πάθους, γιατί ἀπ' τὸν καιρὸ ποὺ τὴν ἀπολάμβανε δὲν τὸν τάραξε πιά ἡ σκέψη τοῦ φόνου.

Εἶταν ἄραγες γιατί ἡ φυσικὴ ἀπόλαυση ἱκανοποιοῦσε τὴν ἀνάγκη αὐτὴ τοῦ φόνου ; Ἡ ἀπόλαυση κι ὁ φόνος εἶταν τὸ ἴδιο ἄραγες μὲς στὰ κατάβαθρα τοῦ ἀνθρώπου χτήνους ; Δὲν προσπαθοῦσε νὰ σκεφθεῖ, γιατί εἶταν κι ἀρκετὰ ἀμόρφωτος ποὺ νὰ μὴν τολμᾷ νὰ μισνοῖξει τὴ φοδερὴ τὴν πόρτα. Καμμιά φορά, στὴν ἀγκυλιά του, εὑρίσκε ξαφνικά τὴ γυναῖκα ποὺ εἶχε κάνει

ἐκεῖνο τὸ ἔγκλημα ποὺ τοῦ τ' ὁμολόγησε μὲ τὸ βλέμμα μόνο στὸ πάρκο τοῦ Μπατινιόλ. Καὶ δὲν αἰσθανότανε καὶ τὴν ἀνάγκη νὰ μάθει λεπτομέρειες. Ἀπεναντίας, ἐκεῖνη ἔνιωθε τὸν ἑαυτὸ της ὅλο καὶ πιὸ παραγμένο ἀπ' τὴν ἀνάγκη νὰ τοῦ τὰ πεί ὅλα. Ὅταν τὸν ἀγκάλιαζε, αὐτὸς ἔνιωθε πῶς τὴν παραφούσκωνε τὸ μυστικὸ της καὶ τὴν ἔκανε νὰ λαχανιάζει καὶ πῶς ὁ πόθος της εἶτανε νὰ τὸ διαπεράσει μέσα στὸ εἶναι του, γιὰ νὰ ξαλαφρώσει ἀπ' αὐτὸ τὸ πρᾶμα ποὺ τὴν ἔπνιγε. Εἶτανε μιὰ μεγάλη ἀνατριχίλα ποὺ τῆς ἔφευγε ἀπ' τοὺς γοφούς, ποὺ ἀνασήκωνε τὸ ἐρωτιάρικο στήθος της, μέσα στὰ συγχισμένα στενάγματα ποὺ ἀνεβαίνανε στὰ χεῖλια της. Μὲ τὴ φωνὴ ξεψυχιάρια, πάνω σ' ἓνα σπασμό, δὲ θὰ τὸλεγε ἄραγε ; Μὰ γλήγορα, μ' ἓνα φιλὶ, τῆς ἔκλεινε τὸ στόμα, σφράριζε τὸ μυστικὸ, γιὰτὶ τὸν ἔπιανε μιὰ ἀνησυχία. Γιατὶ αὐτὸν τὸν ἄγνωστο νὰ τονεβάλουν ἀναμεταξύ τους ; Μποροῦσε νὰ ἐγγυηθεῖ κανεὶς πῶς αὐτὸ δὲ θ' ἄλλαζε τίποτα στὴν εὐτυχία τους ; Μυριζόταν κάποιον κίνδυνον, τὸν ἔπιανε μιὰ ἀνατριχίλα, στὴ σκέψη μόνο ν' ἀνακατέψει ἱστορίες μὲ αἷμα. Ἐκεῖνη θὰ τὸ μάντευε τὸ δίχως ἄλλο κ' ἔπεφτε πάνω του χαϊδευτικιὰ κ' ὑποταχτικὴ, πλάσμα ἐρωτιάρικο, φτιαγμένο μόνο ν' ἀγαπᾷ καὶ νὰ τ' ἀγαποῦνε. Τότες τοὺς ἔπιανε ἡ τρέλλα τοῦ πάθους καὶ καμμιά φορὰ μένανε λιποθυμισμένοι ὁ ἓνας στὴν ἀγκαλιά τοῦ ἄλλου.

Ὁ Ρουμπῶ, ἀπ' τὸ καλοκαίρι κ' ἐδῶ, εἶχε χοντρήνει πιότερο ἀκόμα, ἐνῶ ἡ γυναίκα του ξαναγυρνοῦσε στὴν εὐθυμία, στὴ φρεσκάδα, στὰ εἴκοσι της χρόνια. Ἐκεῖνος γερνοῦσε καὶ φαίνόταν ἀκόμα πιὸ κακομούτσουνος. Σὲ τέσσερις μῆνες μέσα, ὅπως τὸλεγε κ' ἡ ἴδια, εἶχε ἀλλάξει πολὺ. Ἐσφιγγε πάντα μὲ τὴν καρδιά του τὸ χέρι τοῦ Ζάκ, τὸν προσκαλοῦσε κ' εἶταν εὐτυχισμένος μόνο σὰν

τὸν εἶχε στὸ τραπέζι του. Μὰ μόνο ἡ διασκέδαση αὐτὴ δὲν τοῦ ἀρκοῦσε πιά. Ἐδῶγαινε συχνὰ μὲ τὴ βούκα στὸ στόμα, ἀφίνοντας καμμιά φορὰ τὸ σύντροφο καὶ τὴ γυναῖκα του, λέγοντας πὼς ἔσκανε καὶ πὼς ἤθελε νὰ πάει νὰ πάρει ἀέρα. Ἡ ἀλήθεια εἶναι πὼς τώρα πῆγαινε σ' ἓνα καφενεῖο στὴν πλατεῖα Ναπολεὸν κ' ἐκεῖ εὗρισκε τὸν κ. Κῶς, τὸν ἀστυνόμο τῆς ἐπιδρόμης. Ἐπινε λίγο, μικρὰ ποτηράκια ρούμι. Μὰ ἄρχισε νὰ κάνει γοῦστο μὲ τὰ χαρτιά κ' ὕστερα τοῦ γύρισε σὲ πάθος. Ξαναζοῦσε, τὰ ξεχνοῦσε ὅλα, ὅταν εἶχε τὰ χαρτιά στὸ χέρι κ' εἶτανε βυθισμένος σ' ἀτέλειωτες παρτίδες πικέτο.

Ὁ κ. Κῶς, παλῆτης πρώτης, εἶχε ἀποφασίσει νὰ βάζουν μίζα στὸ παιχνίδι· ἔτσι πῆγανε ἴσαμε τὸ τάληρο. Κι ἀπὸ τότες, ὁ Ρουμπῶ, ξαφνισμένος ποῦ δὲν γινώριζε τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό του, ἔνωθε νὰ τὸν τρώει ἡ φλόγα τοῦ κέρδους, ὁ ζεστός αὐτὸς πυρετός ποῦ ἔχουν τὰ κερδισμένα λεφτά, ποῦ ρημάζει τὸν ἄνθρωπο καὶ τὸν κάνει νὰ ριψοκινδυνεύει τὴ θέση του καὶ τὴ ζωὴ του σὲ μιὰ ζαριά. Ἰσαμε τὴ στιγμὴ ἐκείνη δὲν παράδλεψε τὴ δουλειά του. Ἐέφευγε μόλις εἶταν ἐλεύθερος καὶ γυρνοῦσε στὴς δυὸ ἢ τρεῖς ἀπ' τὰ μεσάνυχτα, ὅταν δὲν εἶτανε τῆς νύχτας. Ἡ γυναῖκα του δὲν παραπονιότανε γι' αὐτό, γκρίνιαζε μονάχα γιατί γυρνοῦσε ἀκόμα πιὸ κατσουφιασμένος. Εἶχε μιὰ παράξενη γκίνια, στὸ τέλος ἄρχισε νὰ κάνει χρέη.

Ἐνα βράδι πρωτομαλώσανε ἡ Σεβερίνη μὲ τὸ Ρουμπῶ. Δίχως νὰ τονε μισεῖ ἀκόμα, τὸν ὑπόφερε μὲ μεγάλη δυσκολία, γιατί τὸν ἔνωθε νὰ βαραίνει τὴ ζωὴ της. Θὰ εἶταν τόσο ἀνάλαφρη, τόσο εὐτυχισμένη ἂν δὲν τηγε βάραινε μὲ τὴν παρουσία του! Ἐξάλλου δὲν αἰσθανόταν καμμιά τύψη ἔτσι ὅπως τὸν ἀπατοῦσε. Μήπως δὲν εἶτανε δικό του τὸ φταίξιμο; Δὲν τὴν εἶχε σπρώξει

αὐτὸς ὁ ἴδιος; Στὸ σιγανό τους χωρισμό, γιὰ νὰ γιατρευτεῖ ἀπ' αὐτὴν τὴ θλίψη ποὺ τοὺς ἔσπρωχνε τὸν ἓνα μακριὰ ἀπ' τὸν ἄλλο, ὁ καθένας τους παρηγοριότανε καὶ διασκέδαζε σύμφωνα μὲ τὸ γούστο του. Ἀφοῦ ἐκεῖνος εἶχε τὸ παιχνίδι μποροῦσε αὐτὴ νάχει ἓναν ἐραστή. Μὰ κείνο ποὺ τήνε θύμωνε προπάντων, ἐκεῖνο ποὺ δὲν μποροῦσε ν' ἀνεχθεῖ, δίχως νὰ ἐπαναστατήσῃ, εἴταν ἡ οἰκονομικὴ στενοχώρια ὅπου τὴν ἔσπρωχναν οἱ ἀδιάκοπες χασοῦρες του.

Ἀπ' τὸν καιρὸ ποὺ τὰ τάληρα τῆς οἰκογενείας πηδούσαν στὸ καφενεῖο τῆς πλατείας Ναπολεόν, εἴτανε φορὲς ποὺ δὲν ἤξαιρε πῶς νὰ πληρώσῃ τὴν πλύστρα τῆς. Ἕνα σωρὸ γλυκίσματα, πράματα γιὰ τὴν τουαλέττα τῆς, δὲν τὰ εἶχε πειὰ.

Καὶ κείνο τὸ βράδι, πάνω σὲ μιὰ συζύτηση γιὰ κάτι μποτίνια ποὺ τῆς χρειαζόντανε καὶ ποὺ ἤθελε νὰ τὰγοράσῃ, ἀρχίσανε πάλι τὸν καυχᾶ. Ἐκεῖνος ἔτοιμος γιὰ νὰ κόψῃ ψωμί, πῆρε τὸ σουγιά, τὸ ὅπλο ποὺ κυλιότανε μέσα στὸ συρτάρι τοῦ μπουφέ. Ἐκεῖνη τὸν κοίταζε, ποὺ ἀρνιότανε τὰ δεκαπέντε φράγκα γιὰ τὰ παπούτσια μὴν ἔχοντας νὰ τῆς τὰ δώσῃ καὶ μὴ ξαίροντας ἀπὸ ποῦ νὰ πάρῃ.

Τὰ ζητοῦσε πεισματάρικα καὶ τὸν ἀνάγκαζε νὰ ἐπιναλαμβάνει τὴν ἀρνησὴ του, ἐνῶ σιγὰ σιγὰ θύμωνε. Μὰ ξαφνικὰ αὐτὴ, τοῦδειξε μὲ τὸ δάχτυλο τὸ μέρος, στὸ πάτωμα, ὅπου κοιμόνταν τὰ φαντάσματα. Τοῦ εἶπε πῶς εἶχε κεῖ λεφτὰ καὶ πῶς τὰ ἤθελε καλὰ καὶ σώνῃ. Τοῦφυγε ὁ σουγιάς ἀπ' τὸ χέρι καὶ ξανάπεσε μὲς στὸ συρτάρι.

Γιὰ μιὰ στιγμὴ νόμιζε πῶς [ὅ]τι τις ἔτρωγε, γιὰτὶ τὴν εἶχε πλησιάσει, μурμουρίζοντας πῶς αὐτὰ τὰ λεφτὰ μποροῦσαν νὰ μουχλιάσουν ἐκεῖ μέσα, μὰ πῶς ὅτι προ-

τιμοῦσε νὰ κόψει τὸ χέρι του καλλίτερα παρὰ νὰ τὰ ξαναπάρει. Κ' ἔσφιγγε τὶς γροθιές του καὶ τὴ φοβέριζε πῶς θὰ τὴ σακατέψει, ἂν κατὰ τὴν ἀπουσία του τολμοῦσε ν' ἀνασηκώσῃ τὴ σανίδα γιὰ νὰ κλέψῃ ἔστω κ' ἓνα μονόλεπτο. Ποτέ ! ποτέ ! Εἴταν πιά πεθαμένα καὶ θαμένα ! Μὰ κ' ἡ ἴδια χλώμιασε στὴ σκέψῃ πῶς μπορούσε νὰ πάει νὰ σκαλίξῃ σ' ἐκεῖνο τὸ μέρος. Μποροῦσε νὰ τοὺς πλακώσῃ ἢ φτώχεια, θὰ φοφούσαν κ' οἱ δύο τοὺς στὴν πεῖνα, ὁ ἓνας πλάϊ στὸν ἄλλο. Πραγματικὰ δὲν ξαναμίλησαν πιά γι' αὐτό. Ὅταν πατούσαν τὸ πόδι τους, σ' ἐκείνην τὴ θέσῃ, ἢ κάψα ποὺ νιώθανε εἴταν τόσο μεγάλη, τόσο ἀνυπόφορη ποὺ δὲν περνούσαν ποτέ ἀπ' ἐκεῖ.

Τότες ἀρχίσανε νέοι καυγάδες γιὰ τὸ σπῖτι τοῦ Κρουὰ ντὲ Μοφρά. Γιατὶ δὲν τὸ πουλοῦσαν ; Κι ὁ ἓνας κατηγοροῦσε τὸν ἄλλο πῶς δὲν ἔκαμε τίποτα ἀπ' ὅ,τι ἔπρεπε νὰ εἶχανε κάνει γιὰ νὰ συντομέψουν τὴν πούληση. Ἐκεῖνος, βλαία ἀρνήθηκε ν' ἀσχοληθεῖ μ' αὐτό, ἐνῶ αὐτὴ, τὶς σπάνιες φορές ποὺ ἔγραφε στοὺς Μιζάρ ἔπαιρνε ἀόριστες ἀπαντήσεις. Δὲν παρουσιαζόταν ἀγοραστής. Τὰ φρούτα εἶχαν ξεραθεῖ καὶ τὰ λαχανικὰ δὲ μεγάλωναν γιατί κανεὶς δὲν τὰ πότιζε. Σιγὰ σιγὰ, ἡ μεγάλη ἡρεμία στὴν ὁποῖαν εἶχε πέσει τ' ἀντρόγυνο ὕστερα ἀπὸ τὴν κρίση, ταραζόταν κι αὐτὴ καὶ λὲς πῶς τὴν ἔπαιρνε ὁ ἄνεμος τοῦ φοβεροῦ πυρετοῦ ποὺ ἀρχισε νὰ φυσᾷ. Τὰ σπέρματα ὅλα τῆς στενοχωρίας αὐτῆς, ἢ ἐπιδρομὴ τοῦ ἐραστή, τὰ κρυμένα λεφτά, τοὺς χωρίζανε ὥρα καὶ τοὺς θυμώνανε τὸν ἓναν κατὰ τοῦ ἄλλου.

Καὶ μέσα σ' αὐτὴν τὴν ταραχὴν, ποὺ ὅλο καὶ αὖξαινε, ἡ ζωὴ ἀρχισε νὰ τοὺς γίνεται κόλαση.

Ἐξάλλου, σὰν ἀπὸ ἓνα μοιραῖο ἀντίχτυπο τὰ νερὰ θολώνανε πάλι γύρω στοὺς Ρουμπώ. Ἐνας νέος ἄνεμος γλωσσιᾶς ἀρχισε πάλι νὰ φυσᾷ στὸ διάδρομο. Ἀπότομα

ἡ Φιλομένη τὰ εἶχε χαλάσει μὲ τὴ μαντὰμ Λεμπλέ γιατί αὐτὴ τὴν κατηγορήσε πὼς τῆς εἶχε πουλήσει μιὰ φόφια κόττα.

Μὰ ὁ πραγματικὸς λόγος ποὺ τὰ χαλάσανε εἶταν ποὺ τὰ εἶχε κάπως ξανασιάξει ἡ Σεδερίνη μὲ τὴ Φιλομένη. Ὁ Πεκέ, εἶχε δεῖ μιὰ νύχτα τὴ Σεδερίνη στὸ μπράτσο τοῦ Ζάκ κι αὐτὴ δὲν πολυκοίταζε πιά τίς παλιὲς αἰτίες καὶ καλοφέρθηκε στὴν ἐρωμένη τοῦ θερμαστή. Ἡ Φιλομένη ποὺ εἶχε πολὺ κολακευθεῖ ἀπ' αὐτὴν τὴ φιλία, ποὺ δίχως συζήτηση εἶταν ἡ καλλονὴ καὶ ἡ χάρη ἀλάκαιρου τοῦ σταθμοῦ, τᾶβαλε μὲ τὴ γυναῖκα τοῦ ταμία, αὐτὴν τὴν παλιοαλήτησσα, καθὼς ἔλεγε, ποὺ μπορούσε νὰ τὰ βάλει ὡς καὶ μὲ τίς πέτρες ἀκόμα. Τῆς ἔρριχνε ὅλα τὰ βάρη, διαλαλοῦσε τώρα στὸν κόσμο πὼς τὸ διαμέρισμα ποὺ ἔβλεπε πρὸς τὸ δρόμο εἶτανε δίκιο νὰ τῷ χουνε οἱ Ρουμπῶ καὶ εἶταν πρόστυχο νὰ μὴ θέλει αὐτὴ νὰ τὸ ξαναδώσει. Τὰ πράματα τὸ λοιπὸν γυρνοῦσαν ἄσκημα γιὰ τὴ μαντὰμ Λεμπλέ, πολὺ περισσότερο μάλιστα ποὺ μὲ τὴν ἐπιμονὴ ποὺ εἶχε νὰ παραμονεύει τὴν μαντεμουαζέλ Γκισὸν γιὰ νὰ τὴν τσακώσῃ μαζί μὲ τὸ σταθμάρχῃ, ἀπειλοῦσε νὰ τῆς προξενήσῃ μεγάλες στενοχώριες. Δὲν τοὺς εἶχε τσακώσῃ ἀκόμα σκαστούς, μὰ εἶχε τὸ ἄδικο ν' ἀφίσει νὰ τὴν τσακώσουν αὐτὴν τὴν ὥρα ποὺ κρυφάκουε στίς πόρτες. Καὶ ὁ κύριος Νταμπαντί, θυμωμένος γιατί τὸν παραμονεύανε, εἶχε πεῖ στὸν ὑποσταθμάρχῃ Μουλέν, πὼς ἂν ὁ Ρουμπῶ ζητοῦσε ἀκόμα τὸ διαμέρισμα εἶταν ἕτοιμος νὰ συνυπογράψῃ τὴν αἴτησή του.

Ὁ Μουλέν, ποὺ δὲν εἶταν καὶ πολυλογάς, τὸ εἶχε ὥστόσο ξεστομίσει κι ἄλλοῦ κ' ἔτσι λίγο ἀκόμα καὶ θὰ μαλλιοτραδιόνταν ἀπὸ πόρτα σὲ πόρτα, ἀπ' τὴ μιὰν ἄκρη

τοῦ διαδρόμου στὴν ἄλλη, τόσο εἶχαν ξανακορώσει πάλι τὰ πάθη.

Μέσα σ' αὐτὴν τὴν ἀδιάκοπη ταραχή, μιὰ μόνο καλὴ μέρα εἶχε ἡ Σεβερλίνη, τὴν Παρασκευή. Ἀπὸ τὸν Ὀκτώβρη, εἶχε τὴν ἡρεμὴ τόλμη, νὰ ἐφεύρει μιὰ πρόφασιν, τὴν πρώτην ποὺ τῆς ἔλαχε, ἕναν πόνο στὸ γόνατο, ποὺ ἀπαιτοῦσε τὴν περιποίησιν κάποιου εἰδικοῦ. Ἐφευγε μὲ τὸ ἐξπρὲς τῶν ἑξῆ καὶ τριάντα τὸ πρωῒ, ποὺ τὸ ὁδηγοῦσε ὁ Ζάκ, περνοῦσε μαζὶ του τὴ μέρα τῆς στὸ Παρίσι, κ' ὕστερα ξαναγυρνοῦσε μὲ τὸ ἐξπρὲς τῶν ἑξῆ καὶ τριάντα. Στὴν ἀρχὴ νόμιζε πὼς εἴταν ὑποχρεωμένη νὰ λείπει τοῦ ἀντρός της πὼς πάει τὸ γόνατό της, πῆγαινε καλλίτερα, πῆγαινε χειρότερα, ὕστερα βλέποντας πὼς μήτε καὶ τὴν ἄκουε, εἶχε πάψει ὅλως διόλου νὰ τοῦ μιλάει γι' αὐτό. Καὶ καμμιά φορὰ τὸν κοίταζε καὶ ρωτοῦσε τὸν ἑαυτὸ της, μὴν τὰ ἤξαιρε ἄραγες. Πὼς αὐτὸς ὁ ἄγριος ζηλιάρης, ὁ ἀντρας ποὺ εἶχε σκοτώσει, τυφλωμένος ἀπ' τὸ αἷμα, στὴν ἀνότητή του λύσσα, πῶς ἀνεχόταν τώρα τὸν ἐραστή της; Δὲν μποροῦσε νὰ τὸ πιστέψει ἕνα τέτοιο πράγμα, πίστευε μονάχα πὼς αὐτὸς ἀποδρακωνότανε ὅσο πῆγαινε.

Στὶς πρώτες μέρες τοῦ Δεκεβρίου, μιὰ παγερὴ νύχτα, ἡ Σεβερλίνη περίμενε ἴσαμε πολὺ ἀργὰ τὸν ἀντρα της. Τὴ δεύτερη μέρα, μιὰ Παρασκευή, θᾶπαιρνε τὸ ἐξπρὲς γιὰ τὰ χαράματα καὶ τὰ τέτοια βράδια περιποιόντανε τὸν ἑαυτὸ της, ἐτοίμαζε τὰ ροῦχα της γιὰ νὰ ντυθεῖ γρήγορα μόλις πηδῇ ἀπ' τὸ κρεβάτι. Τέλος, πλάγιασε καὶ ἀποκοιμήθηκε κατὰ τὴ μιὰ ἀπ' τὰ μεσάνυχτα. Ὁ Ρουμπῶ δὲν εἶχε γυρίσει ἀκόμα. Δυὸ φορές ὡς τότες εἶχε πάει ξημερώματα σπίτι του, γιὰτὶ ὅλο καὶ μεγάλωνε τὸ πάθος του καὶ δὲν μποροῦσε νὰ ξεφύγει ἀπ' τὸ καφενεῖο, ὅπου μιὰ σάλλα στὸ πίσω μέρος, ἀρχισε σιγὰ

σιγά νά γίνεται σωστό χαρτοπαίγνιο. Τώρα παίζανε μεγάλα ποσά στο «έκαρτε». Εύχαριστημένη εξάλλου πού πλάγιαζε μόνη, γιατί νανούριζε το καρτέρι της καλής της μέρας, ή νέα γυναίκα αποκοιμότανε βαθειά, στη γλυκειά τή ζέστη κάτω απ' το πάπλωμα.

Κόντευε τρείς ή ώρα όταν ένας παράξενος κρότος τήν ξύπνησε. Στην αρχή, δέν μπόρεσε νά καταλάβει, νόμισε πώς ονειρευότανε ξανακοιμήθηκε. Είταν ένα υπόκωφο, σπρώξιμο, ένα τρίξιμο ξύλου σά νά ήθελε κανείς νά παραδιάσει τήν πόρτα.

Ένας κρότος, σά σκίσιμο, τήν έκανε ν' ανατιναχτεί στο κρεβάτι της. Φοβήθηκε και ταραχτηκε. Το δίχως άλλο κάποιος θάσπανε τήν κλειδωνιά στο διάδρομο. Ένα λεπτό αλάκερο δέν τόλμησε νά κουνηθεί. Αφουγκραζότανε και τ' αὐτιά της βούϊζανε. Ύστερα είχε το θάρρος νά σηκωθεί για νά δει. Περπάτησε σιγά σιγά ξυπόλυτη, μισάνοιξε σιγανά τήν πόρτα του δωματίου της και τόσο κρύωνε πού είταν κατάχλωμη κι ακόμα πιό ανάλαφρη, κάτω απ' τήν πουκαμίσα της.

Έκείνο πού είδε μέσ στην τραπεζαρία τήν κάρφωσε από εκπληξη και τρόμο.

Κατάχαμα ο Ρουμπώ, κουβαριασμένος μπρούμυτα, κι ακουμπώντας στους αγκωνες του, είχε ξεριζώσει το κομμάτι τή σανίδα μ' ένα φαλίδι.

Ένα κερί πού κοιτότανε κοντά του τονε φώτιζε κ' έριχνε τή θεόρατη σκιά του ίσαμε το ταβάνι. Και τή στιγμή εκείνη μέ πρόσωπο σκυμμένο πάνω από τήν τρύπα τή μαύρη πού είτανε ανοιγμένη στο πάτωμα κοίταζε μέ γουρλωμένα μάτια. Το αίμα μελάνιαζε τα μάγουλά του και είχε όψη έγκληματιά. Κτηνώδικα έχωσε το χέρι του, δέ βρήκε τίποτα και πλησίασε το κερί.

Στὸ βάθος εἶταν τὸ πορτοφόλι, τὰ χιλιάρικα καὶ τὸ ρολόι.

Ἡ Σεβερὶνὴ φώναξε ἄθελα καὶ ὁ Ρουμπὼ τρομαγμένος γύρισε. Μιὰ στιγμή δὲν τὴν γνώρισε. Θὰ νόμισε ἴσως πὼς ἔδλεπε φαντάσματα, ἔτσι ὅπως τὴν εἶδε ὁλόασπρη μὲ τὰ τρομαγμένα τῆς μάτια.

— Τί κάνεις λοιπόν; ρώτησε αὐτὴ. Τότες κατάλαβε, ἀπόφυγε ν' ἀπαντήσῃ καὶ ἄφησε μόνο ἓνα μουγκρητὸ ὑπόκωφō. Τὴν κοίταξε στενοχωρημένος γιατί τὴν ἔδλεπε ἐκεῖ καὶ ἤθελε νὰ τὴν ξαναστείλῃ πίσω στὸ κρεββάτι τῆς. Μὰ δὲν τοῦ ἐρχότανε λέξη λογικὴ στὸ στόμα. Τοῦ ἐρχότανε μόνο νὰ τὴν ἀρχίσει στὰ χαστούκια, ἔτσι γυμνὴ καὶ τρεμουλιαστή.

— Ἔτσι ἔ; ἔξακολούθησε νὰ λέει. Μοῦ ἀρνήθηκες τὰ μποτίνια καὶ παίρνεις τὰ λεφτὰ γιὰ τὸν ἑαυτό σου, γιατί ἔχασες.

Αὐτὸ τογε λύσσαξε. Θὰ τοῦ χαλοῦσε λοιπόν ἀκόμα τὴ ζωὴ, θὰ τοῦ μπόδιζε τὸ γοῦστο του, ἢ γυναίκα αὐτὴ ποὺ δὲν τὴν ἐπιθυμοῦσε πιά καὶ ποὺ κάθε φορὰ ποὺ τὴν πλησίαζε ἐνιωθε μιὰ δυσάρεστη ταραχὴ;

Ξανασκάλισε, πῆρε τὸ πορτοφόλι μονάχα, μὲ τὰ τρακόσια χρυσὰ φράγκα. Κι ὅταν μὲ τὸ τακούνι του ξανάβαλε πάλι τὸ κομμάτι τῆς σανίδας στὴ θέση τῆς, ἦρθε καὶ μὲ σφιγμένα δόντια τῆς φώναξε κατὰμουτρα.

— Μὲ σκότισες. Κάνω τὸ γοῦστο μου. Μήπως σὲ ρωτῶ ἐσένα, τί θὰ πᾶς νὰ κάνεις σὲ λίγο στὸ Παρίσι;

Ἦτοτε, ἔξω φρενῶν, σηκώνοντας τις πλάτες, ξαναγύρισε στὸ καφενεῖο ἀφίροντας χάμω τὸ κερί. Ἡ Σεβερὶνὴ τὸ πῆρε καὶ πῆγε πάλι στὸ κρεββάτι, κ' εἶταν παγωμένη ὥς κ' ἡ καρδιά τῆς ἀκόμα. Τὸ κράτησε ἀναμένο τὸ κερί, μὴ μπορώντας νὰ κοιμηθεῖ καὶ περιμένο-

41	Ντοστογιέβσκη Θ.	Ταπεινοί καὶ καταφρονεμένοι Β'.	»	15.—
41	Ξενοπούλου Ρ.	Τὸ Ζακυνθινὸ μαντήλι	»	15.—
42	Ὀβιδίου	Ἡ Τέχνη ν' ἀγαπᾷς	»	10.—
43	Ὀνταῦ, Μ.	Μοδιστράδικον τῆς Μαρῆ Κλαίρ	»	15.—
44	Ὀρατίου	Ἡ Ποιητικὴ Τέχνη	»	15.—
45	Οὐάιλδ, Ο.	De Profundis	»	15.—
46	»	Ἡ Μπαλλάδα τῆς φυλακῆς	»	6.—
47	»	Τὸ Πορτραῖτο τοῦ Ντόριαν Γκρέϋ	»	15.—
48	Οὐράνη, Κ.	Νοσταλγίαι	»	15.—
49	»	Ἐρωτ. Ἐπιστ. Πορτογ. μονάχης	»	7.50
50	Παπαναστασ. Θ.	Τὸ Ἀνατολικὸν ζήτημα ἄδ.	»	3.—
51	Πάλλη, Ἀλ.	Ὁ Μπρουσός	»	15.—
52	Παρορίτη, Κ.	Ὁ Πατέρας	»	15.—
53	Περσόν, Ε.	Ἡ Νένα	»	15.—
54	Πικροῦ, Π.	Τὰ Χαμένα κορμιά	»	10.—
55	Ράσπε	Ὁ Βαρθώλος Μονχάουζεν	»	7.50
56	Σταύρου, Θ.	Δρόμοι καὶ Μονοπάτια. ἄδ	»	7.50
57	Συντίπα	Οἱ Πανουργίαι τῶν γυναικῶν	»	10.—
58	Ταγγόρ, Π.	Ἰνδικὰ διηγήματα	»	7.50
59	»	Λυρικὰ δράματα	»	7.50
60	Ταγκοπούλου, Δ.	Δράματα	»	10.—
61	»	Πίσω ἀπ' τὰ κάγκελα	»	6.—
62	»	Ἀγαπώντας	»	15.—
63	»	Φιλολογικὰ Πορτραῖτα	»	20.—
64	»	Εἰκοσάχρονα τοῦ Νουμά	»	15.—
65	Ταγκοπούλου Π.	Λυρικὰ	»	7.50
66	Τολατόη, Δ.	Ἡ Σοζυγικὴ Εὐτυχία	»	10.—
67	Τουαίν, Μ.	Χιουμουριστικὰ διηγήματα	»	7.50
68	Τρικογλίδη, Κ.	Τὸ Περιβόλι τῆς ἀγάπης	»	7.50
69	Τριλούσσα,	Μῦθοι	»	6.—
70	Τσέχωφ, Α.	Οἱ ἀναποδιές τῆς ζωῆς	»	10.—
71	Τυμφρηστοῦ,	Ἡ Ρόησσα τῶν Ἀθηναίων	»	15.—
72	Φιλόρα, Μ.	Γυρισμοὶ ἄδ	»	5.—
73	Χάμσιν, Κ.	Ἡ Πεῖνα	»	15.—
74	»	Τὰ Μυστήρια Α'	»	15.—
75	»	» Β'	»	15.—
76	»	Ἡ Στερνὴ Χαρά	»	15.—
77	Χαντίτ, Μ.	Στὴ χώρα τῶν Ἑθονῶν	»	—
78	»	Στὴ χώρα τῶν Ἐρώτων	»	10.—
79	Μεγάλη Ἱερὰ Σύνοψις Πολυτελείας		»	25.—
80	Ἀνθολογία Ἑλλήνων Ποιητῶν		»	15.—
81	» Γερμανῶν Ποιητῶν		»	20.—
82	Νουμάς 1919, 1920, 1921, 1922, 3κ. τόμος		»	100.—

